C:\Users\Plazma\Desktop\312\McNab_Andy-Konecna_stanice_Bagdad.PDB

PDB Name: McNab_Andy-Konecna_stanice_Bagd
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXt
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 22.12.2003
Modification Date: 22.12.2003
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

ANDY McNAB

Konečná stanice BAGDÁD

Skutečný příběh osmi britských válečných hrdinů

Chci vyjádřit svůj dík vojenskému poradci,
který nemůže být z pochopitelných důvodů jmenován,
za jeho cenné rady a připomínky k mé práci
překladatelka

VYSVĚTLIVKY K TEXTU
ZHN = zbraně hromadného ničení
Royal Green Jackets = anglická obdoba brigády
rychlého nasazení SAS - Speciál Air Services = anglická podoba URNY (útvaru rychlého nasazení)
bergen = batoh GPS - Global Positioning System = ruční satelitní navigační systém zvaný též Magellan
čarozet = časový rozněcovač
TACBE - tactical beacon = taktická radiostanice
AWACS - Airborne Warning And Control System = letoun včasné výstrahy
203 = útočná puška M16
s podvěsným granátometem HZT = hlavní zásobovací trasa
borťák = operátor palubních zbraní
S60 = protiletadlový dvojkanon ráže 57 mm
Jane = vojenská encyklopedie

I

V průběhu hodin, kdy se irácké oddíly a vojenská technika přelévaly přes hranice s Kuvajtem, 2. srpna 1990 v 02.00 místního času, se jednotka připravovala na pouštní operace.
Jako členové protiteroristického týmu se základnou v Herefordu jsme bohužel moje skupina ani já nebyli do výcviku zařazeni. Naše závistivé pohledy se neustále obracely k první várce kluků, kteří si balili pouštní výzbroj a odjížděli.
Devítiměsíční služba se nám chýlila ke konci a každý se už těšil na střídačku, ale jak týdny plynuly, začalo se proslýchat cosi o jejím odložení nebo úplném zrušení. Nedá se říct, že bych pojídal svého vánočního krocana v bůhvíjak skvělé náladě. Nechtěl jsem o nic přijít.
Pak, 10. ledna 1991, dostala polovina mužstva oznámení o přesunu do Saudské Arábie - už za tři dny. K mé ohromné úlevě náš oddíl do téhle akce zahrnuli. Pobíhali jsme sem a tam a dávali dohromady výstroj, zkoušeli zbraně a lítali do města kupovat novou pouštní výbavu a zásobu krémů proti slunci na nos.
Odjíždělo se v neděli brzo ráno. Já strávil večer venku se svojí holkou Jilly, ale ta byla až moc rozrušená na to, aby se dobře bavila. Veselí jen předstírala - ani jednomu z nás do smíchu moc nebylo.
"Nepůjdem se ještě projít?" navrhl jsem po příchodu domů ve snaze zvednout náladu.
Odbylo se to koleckem kolem bloku a když jsme se vrátili, nenapadlo mě nic lepšího než zapnout televizi. Dávali A nyní apokalypsa. Nebylo nám moc do řeči, tak jsme tupě seděli a zírali. Dvě hodiny krvavých masakrů a mrzačení - to ode mě nebylo moc chytré. Rozbrečela se. Vždycky byla v pohodě, když nevěděla o žádných drasťákách. O tom, co dělám, tušila jen velice málo a nikdy se na nic neptala - protože, jak se mi svěřila, nechtěla znát odpovědi.
Ptala se maximálně: "Aha, tak ty jedeš pryč, kdy se vrátíš?" Ale tentokrát byla situace jiná. Tentokrát věděla, kam jedu.
Když mě vezla v noci do tábora, zeptal jsem se: "Proč si neseženeš toho psa, o kterého tak stála? Dělal by ti společnost."
Moje dobře myšlená otázka ale vyvolala znovu slzy. Na mou prosbu mě vysadila kousek od hlavní brány.
"Odsud půjdu pěšky, kamarádko," prohlásil jsem s nuceným úsměvem. "Potřebuju trochu pohybu."
"Nashle, až se zase sejdem," řekla a poplácala mě po tváři. Ani jeden z nás si nepotrpěl na dlouhé loučení.

První, co vás praští, když vstoupíte do kasáren, je rámus: túrování aut, chlapi na sebe řvou, aby jim někdo vrátil vercajk, a z každého okna bloku pro svobodné se ozývá jiná muzika - na plné pecky. Tentokrát bylo všechno daleko hlasitější, protože spoustu z nás posílali pryč najednou.
"Potkal jsem se s Dingerem, Markem-Kiwim a Stanem, dalšíma klukama z mojí skupiny. Několik nešťastníků, kteří do Zálivu nejeli, přišlo stejně taky a přidalo se k všeobecnému randálu a popichování.
Po naložení výstroje do aut jsme odjeli na horní konec tábora, kde čekaly letouny, které nás měly přemístit do Brize Nortonu. Já si jako obvykle vzal do letadla svůj spacák a volkmena, věci na mytí a holení a taky vaření. Dinger pro jistotu přibalil karton Benson&Hedges. Když nás najednou vyhodí uprostřed země nikoho nebo nechají poflakovat po letišti celé dny, nebude to poprvé.
Letělo se VC10 od RAF. Dinger mě donutil pasivně vykouřit tak dvacet cigaret, které udělal v průběhu sedmihodinového letu, přestože já ho každou chvilku okřikoval. Jako obvykle neměly moje stížnosti naprosto žádný efekt. Až na svůj hnusný zvyk byl ovšem Dinger - původně od paragánů, veterán z Falkland - vynikající společník. Na veterána celkem vypadá! - drsný tvrďák s hrozivým hlasem a nehybnýma očima vzbuzujícíma děs. Ale za chuligánským obličejem fotbalového fanouška se skrýval bystrý analytický mozek. Dinger dokázal vyluštit křížovku z Daily Telegraphu za minutku - k mému obrovskému vzteku. Mimo službu taky skvěle hrál kriket a ragby a absolutně mizerně tancoval. Dinger vydával za tanec jakousi houpavou chůzi. Ale když šlo do tuhého, byl tvrdý jak skála a naprosto klidný.
Letoun přistál v Rijádu, kde nás přivítalo počasí pro tuto roční dobu na Blízkém Východě typicky příjemné, ale neměli jsme ani čas vychutnat si pořádně sluneční paprsky. Na rozjezdové dráze už čekaly zakryté nákladňáky a odvezly naši skupinku do tábora izolovaného od ostatních koaličních jednotek.
Úvodní večírek uspokojivě osvětlil veškeré problémy, takže se dalo odpovědět na tři základní otázky, které má člověk na jazyku vždycky, když dorazí na nové místo: kde spím, kde jím a kde je hajzl?
Jak se ukázalo, domovem pro polovinu našeho mužstva byl hangár, asi 100 metrů dlouhý a 50 metrů široký. Do něho vecpali čtyřicet chlapů a všechny možné zásoby a zařízení, včetně vozidel, zbraní a munice. Všude se válely hromady výzbroje - od repelentů proti hmyzu a proviantu po laserové značkovače a krabice s trhavinou. Šlo jen o to dostat se mezi ně a zařídit si svůj mikrosvět co nejlíp. Můj tvořilo několik velkých laťových beden s přívěsnými lodními motory, které mě oddělovaly od ostatních. Tahle buňka se zakrývala celtou, abych měl clonu před silnými zářivkami nad hlavou.
Nakonec vznikla spousta oddělených úlů překypujících aktivitou, každý měl svůj vlastní hluk - tranzistoráky naladěné na BBC World Service, volkmeny s připojenými bednami, které vyřvávaly folk, rap a heavy metal. Byl tam šílený smrad od nafty, benzínu a výfukových plynů. Auta jezdila pořád sem a tam, jak chlapi vyráželi ven prozkoumat další části tábora a porozhlédnout se, kde se dá co štípnout. A, pochopitelně, když byli pryč, tak zase na oplátku jejich vercajk prohrabávali jiní. "Kdo zaváhá,..." Vlastnictví tvoří deset desetin práva. Nechej své území bez dozoru moc dlouho a když přijdeš, nenajdeš židli - a někdy ani postel.
A všude se vařilo, v celém hangáru. Stan si přivezl balíček pomerančového čaje a my se s Dingerem přesunuli k němu a uvelebili se na jeho posteli s prázdnými hrnky.
"Čaj, hochu," požádal Dinger a natáhnul hrnek.
"Yes, bwana," reagoval Stan.
Stan se narodil v jižní Africe švédské matce a skotskému otci a přestěhoval se do Rhodesie krátce před vyhlášením nezávislosti. Hned zkraje ho zatáhli do teroristické války, která následovala, a když se posléze jeho rodina přestěhovala do Austrálie, dal se k australské armádě. Udělal zkoušky na medicíně, ale příliš prahnul po aktivním životě venku a tak zdrhnul z prvního roku lékařské praxe. Chtěl se dostat do Británie a připojit se k jednotce, strávil rok ve Walesu, kde tvrdě trénoval na výběrové zkoušky. Podle všeho jimi prošel.
Všechno, co se týkalo fyzicky, byla pro Stana hračka, včetně ženských. Skoro dva metry vysoký, mohutný, hezký, vždycky na něho všechny letěly. Jilly mi řekla, že v Herefordu měl přezdívku Doktor Sex, a že se to jméno dost často vyskytovalo na stěnách místních dámských záchodků. Podle jeho vlastních slov byla pro Stana ideální ženská taková, která moc nejí, tudíž je laciné se s ní pobavit, a která má vlastní auťák a barák, tudíž je nezávislá a je nepravděpodobné, že by se na něho pověsila. Ať se Stan vyskytoval na kterémkoli místě na světě, ženské ho hltaly očima a jenom slintaly. V dámské společnosti byl tak půvabný a dokonalý jako Roger Moore v roli Jamese Bonda.
Kromě úspěchu u žen byl u Stana nejpozoruhodnější a nejpřekvapivější věcí vkus na oblečení: žádný totiž neměl. Pokud byl v péči mužstva, chodíval všude v krimplenových safari bundách a v kalhotách, které končily kousek nad kotníky. Jednou se objevil na nějakém důstojném večírku ve špatně padnoucím kostkovaném obleku v trubkových kalhotách. Hodně cestoval a pochopitelně měl spoustu přítelkyň. Psaly mu z celého světa, že si ho vezmou, ale jejich dopisy zůstávaly bez odpovědi. Stan nikdy nevybíral schránku. Celkem vzato to byl velice milý přátelský třicátník, a neexistovalo nic, co by s neobyčejnou lehkostí nepřekonal. Kdyby nebyl u jednotky, stal by z něho úspěšný mladý muž nebo špion - želbohu v krimplenovém obleku.
Většina chlapů si s sebou obvykle bere tuby s hořčicí nebo kari na okořenění proviantu, takže z míst, kde se vařily přídavky, se linul pach ostrého koření. Prošel jsem se kolem a pár jídel ochutnal. Všichni totiž u sebe nosí neustále "bagr". Podle nepsaných pravidel každý, kdo má hrnec něčeho nebo něco vaří, má právo dát si první sousto a o zbytek se podělí. Vrazíš do toho svůj bagr až na dno a pořádně hrábneš. Pokud máš ohromnou lžíci, vylovíš víc toho humusu z konzervy, ale když je až moc velká - řekněme dřevěná s ulomeným držadlem - vůbec se do plechovky nevejde. Neustále probíhají výzkumy s cílem vymyslet nejdokonaleji tvarovaný a ideálně velký bagr.
Taky se dělá hromada kanadských žertíků. Když se vám nelíbí něčí muzika, vklouznete k dotyčnému za jeho nepřítomnosti a místo baterií mu dáte do kazeťáku patrony. Mark rozbalil svého bergena a zjistil, že táhl celou cestu z

Herefordu desetikilový šutr. Úplně neprávem mé z tohohle fórku podezíral, takže mi zubní pastu vyměnil za opalovací krém. Já si, nic zlého netuše, začal čistit zuby a poblil jsem se.
Marka si poprvé pamatuju z Brisbane, kde v roce 1989 několik z nás hostila australská SAS. Hrál proti nám v ragbyovém zápase a tenkrát byl teda fakticky středem pozornosti; s terna silnýma sloupovitýma nohama umožnil svému mužstvu proměnit všechny šance. Tenkrát poprvé tým naší posádky prohrál, a já ho za to nenáviděl - celých těch šest stop a pět palců toho mizery. K dalšímu setkání došlo po roce. Účastnil se výběru a ten den, kdy jsem ho zahlédl, se právě vrátil do tábora po osmimílovém běhu v bojových podmínkách v plné zbroji.
"Přimluv se tam za nás," zašklebil se, když mé poznal. "S tak kurevsky dobrým zadákem jako já toho můžete dost uhrát."
Mark výběrem prošel a přidal se k mužstvu těsně předtím, než jsme se vypravili do Zálivu.
"Kurva, to je fajn, že sem tady, vole," prohlásil, když přišel ke mně do pokoje a potřásl mi rukou.
Zapomněl jsem podotknout, že převážnou část Kiwiho slovníku tvoří jediné slovo začínající na písmeno k.
V hangáru bylo veselo a živo. Jednotka se v takové mase nesešla od druhé světové války. Bylo príma, že nás je tolik. Velice často pracujeme na tajných úkolech v malých skupinkách, ale tady byla šance vidět prakticky všechny. Instrukce zatím žádné nepřišly, ale cítili jsme v kostech, že válka poskytne každému fantastickou šanci dostat se k nějaké "zelené práci" - klasické šichtě vojáka SAS za bojovou linií. Právě proto vytvořil David Stirling jednotku, především proto. A teď, prakticky o padesát let později, jsme byli zase zpátky tam, kde všechno začalo. Pokud můžu hádat, největší překážkou v Iráku bude nepřítel a logistika: vyčerpání střeliva nebo vody. Člověk si připadal jak zedník, který strávil celý život stloukáním zahradních chatiček a teď mu dá někdo šanci postavit mrakodrap. Jen jsem doufal, že válka neskončí dřív, než budu mít příležitost položit svou první cihlu.
Zatím nikdo neměl sebemenší představu, co budeme dělat, tak se dalších pár dnů procházelo přípravou na všechno možné, od útoků na vymezené cíle po budování pozorovacích stanovišť. Do takovéhle přípravy spadají docela vzrušující věci - plížení, rychlé spoutání protivníka, přeskakování ze střechy na střechu -ale to, na co jsou speciální jednotky zaměřeny nejvíce, je pečlivost a dokonalost. Skutečné motto SAS není "Odvážný zvítězí", ale "Kontroluj a prověřuj, kontroluj a prověřuj".
Někteří z nás si potřebovali bleskově osvěžit znalosti manipulace s trhavinami, pohyb s vozidly a čtení mapy v pouštních podmínkách. Také se vytáhly těžké zbraně. Z některých, jako například z těžkého kulometu ráže .50 Browning, jsem už nestřílel přes dva roky. Probíhalo skupinové opakování pod vedením toho, kdo věděl nejvíc o určitém předmětu, ať to byl třeba nejvyšší poddůstojník nebo naprostý nováček. Hlásila se pohotovost kvůli raketám Scud, takže všichni si celkem dychtivě opakovali poučky z ochrany před ZHN, které používali naposledy u svých dřívějších jednotek. Jediný problém spočíval v tom, že Pete, instruktor z naší horské jednotky, měl skotský hornický přízvuk těžký jak krumpáč, a pokropil nás přívalem slov jako dávkou z kulometu. Připadal nám skutečné jak kulomet při ostré palbě.
Ze všech sil jsme se snažili pochopit, o co mu jde, ale po čtvrthodině bylo toho soustředění na nás moc. Někdo se ho zeptal na absolutní pitomost a to ho tak ranilo, že spustil ještě rychleji. Začaly padat další otázky a tím se dostal do bludného kruhu. Ke konci jsme mezi sebou dospěli k závěru, že pokud se má výzbroj pohnout, zůstane bezesporu na místě. Nebudeme se obtěžovat prakticky provádět jídelní a pitelní návyky, které do nás Pete vtloukal, protože bychom museli provádět srací a chcací návyky - a ty jsou pro lidi jako my příliš komplikované. Nakonec, když se schůze rozklížila a nastal chaos, Pete prohlásil, že neměl zrovna dobrej den - nebo něco v tom smyslu.
Vybavili nás slunečními brýlemi pro letce, tím pádem jsme si vychutnali pár okamžiků a la Poster Grant - skupinka vždycky počkala před hangárem, až někdo půjde a pak si všichni elegantně nasadili brýle jako v televizní reklamě.
Měly se brát nějaké pilulky proti nervovým látkám, ale s tím se brzy skončilo, když se začalo proslýchat, že způsobují impotenci.
"Není to pravda," ujistil nás o pár dní později hlavní poddůstojník. "Právě jsem si vyhonil vocas."
Sledovali jsme zprávy CNN a mluvili o různých scénářích.
Odhadovalo se, že rozsah našich operací bude dost volný, ale že se nebudeme smět potloukat sem a tam a vyhazovat do vzduchu vedení vysokého napětí nebo cokoli nám přijde pod ruku. Jsme strategické oddíly, takže to, co budeme provádět za nepřátelskými liniemi, může mít vážné důsledky. Pokud nám padne do oka třeba ropovod a vyhodíme ho do povětří, jenom proto, že nás sere, můžeme dostat do války Jordánsko: ta roura totiž povede například z Bagdádu do Jordánská, a o té se Spojenci dohodli, že ji nezničí, aby Jordánsko dostávalo pořád svou naftu. Takže když spatříme nějaký podobný cíl, budeme muset získat povolení, že se jím můžeme nějak zabývat. Jedině tak lze způsobit maximální možné škody irácké válečné mašinérii, ale nepoškodíme žádné politické nebo strategické cíle.
Když se Iráčanům dostaneme do rukou - uvažovali jsme - zabijou nás? Dost blbý, jestli jo. Ovšem lepší, když to udělají rychle - když ne, měli bychom se prostě snažit chod věcí uspíšit.
Budou nás šukat? Arabští muži jsou k sobě velmi přátelští, držívají se za ruce a tak. Tvoří to samozřejmě prostě součást jejich kultury, neznamená to nezbytně, že je každý z nich řiťopich, ale i takovou otázku si člověk musí položit. Z této perspektivy jsem neměl zas takový strach, protože kdyby se mi to stalo, nikomu bych nic neřekl. Jediný scénář, ze kterého mě poléval studený pot, byla možnost, že by mi ufikli koule. To by nebylo zrovna podařené. Pokud mě nějací chlápci s hadrama na hlavě spoutají nahého a začnou si brousit kudly, udělám cokoliv, abych je vyprovokoval k naporcování mé maličkosti na kousky.
Já se nikdy nebál umírání. Můj přístup k práci, která se ode mne u jednotky očekává, byl vždycky následující - berete od nich každý měsíc peníze, takže jste pro ně nástrojem, který používají - což je fakt. Jednotka muže běžně ztrácí, takže musíte s touto eventualitou počítat. Vyplňujete si formuláře na životní pojistky, ačkoli přitom prachy k pojištění SAS má jenom firma Equity&Law a nedává příplatky za riziko. Píšete dopisy, které mají být předány nejbližším příbuzným v

případě, že vás někdo odbouchne. Napsal jsem čtyři a svěřil je kamarádovi, který se jmenuje Eno. Jeden byl určen pro rodiče, a v něm bylo: "Díky, že jste se o mě postarali, určitě to pro vás nebylo snadné, ale měl jsem celkem pěkné dětství. Nedělejte si hlavu s tím, že jsem mrtvej, to se stává." Jeden byl pro Jilly s textem: "Nečum do prázdna, seber prachy a pořádně si užívej. PS: Při mejdanu mužstva má jít na bar 500 liber. PPS: Miluju tě." A byl tam jeden pro malou Kate, který měl Eno předat, až Kate vyroste, a v tom bylo: "Vždycky jsem tě miloval a vždycky tě budu milovat." V dopise pro samotného Ena, který byl vykonavatelem mé poslední vůle, stálo: "Zkus tohle hodit do hajzlu, ty čuráku, a já se vrátím a budu tě chodit strašit."
Jednou večer, asi v 19.00, si mě a ještě jednoho vedoucího družstva, Vinceho, zavolali do operačního sálu velení. Velitel právě popíjel čaj s hlavním poddůstojníkem.
"Máme pro vás úkol," řekl, a podal každému šálek. "Budete pracovat společně. Andy bude velet. Vince bude zástupce. Instruktáž se koná zítra ráno v 08.00 - počkejte na mě tady. Zařiďte, aby byli vaši lidi informovaní. K přesunu nedojde dřív, než za dva dny."
Moji lidé měli z té zprávy celkem radost. Bez ohledu na všechno ostatní to znamená konec hádek při čekání ve frontě na pouhá dvě umývadla a hajzlíky. Při akci může vůně čistých šatů a umytých těl narušit pach divočiny a odhalit vaše pozice, takže několik dní před zahájením akce se člověk přestává mýt a dbá na to, aby na sobě neměl nic čistého.
Chlapi se rozešli a já se skočil podívat na nejnovější zprávy CNN. Rakety Scud dopadly na Tel Aviv a zranily přinejmenším čtyřiadvacet civilistů. Obytné části města dostaly přímé zásahy a jak jsem se tak díval na základy výškových budov a děti v pyžamech, najednou se mi vybavil Peckham a mé vlastní dětství. Té noci jsem se přistihl, jak ve snaze zachovat si chladnou hlavu vzpomínám na své staré brlohy a myslím na rodiče a na hromadu dalších věcí, o kterých jsem nepřemýšlel už pěkně dávno.
II
Já nikdy nepoznal svou skutečnou matku, ovšem vždycky jsem si představoval, že pro mě určitě chtěla jen to nejlepší, ať už byla jakákoli: igelitová taška, v níž mě našli, když mě odložila na schodech nemocnice Guy's Hospital, pocházela z luxusního obchodního domu Harrods.
Ve dvou letech mě přidělili do pěstounské péče jedněm manželům z jižního Londýna, kteří si podali včas žádost a stali se mými adoptivními rodiči. Když mě sledovali vyrůstat, patrně zalitovali, že se vůbec kdy obtěžovali. Škola pro jejich Andyho skončila, když mu bylo patnáct a půl a on šel hned pracovat do speditérské firmy v Brixtonu. Milý Andy stejně v posledním roce ze školy zdrhal tak dvakrát, třikrát do týdne. Místo aby se učil k matuře, rozvážel v zimě uhlí a v létě limonády pouličním prodavačům. Když nastoupil na celý úvazek, bral osm liber za den, což byly v roce 1975 pořádné peníze. Mít v pátek v kapse čtyřicet babek, to bylo tehdy dost slušný.
Můj otec si odkroutil vojenskou službu u intendanťáků a pak jezdil taxíkem. Starší bratr se stal královským střelcem, když jsem byl batole, odsloužil si pět let a pak se oženil. Mám na něho skvělé vzpomínky, jak přijížděl domů z dalekých krajů s plnou náručí dárků. Mé vlastní dětství ovšem nebylo nijak pozoruhodné. Neexistovalo nic, v čem bych nějak vynikal a přirozeně jsem neměl zájem udělat si kariéru u armády. Mou největší ambicí bylo získat s kámošema byt a moct si dělat, co budu chtít.
Útěky z domu byly v období mého dospívání na denním pořádku. Kamarád někdy pořádal víkendové expedice do Francie, které financoval prostřednictvím tetiččina plynoměru. Brzy jsem se dostal do konfliktu s policií, hlavně za vandalismus ve vlacích a kšeftování s auťákama. Docházelo k soudním procesům s mladistvými, které přinášely mým ubohým rodičům spoustu smutku.
V šestnácti jsem změnil práci a dostal se za pult k MacDonaldovi v Catfordu. Všechno šlo dobře až asi tak do vánoc, když mě zatkli ještě spolu s dalšíma dvěma chlápkama při odchodu z jednoho bytu v Dulwichi, který nám náhodou nepatřil. Mě vrazili v období čekání na soud na tři dny do polepšovny. Mladému puberťákovi se pořádně zajídá být pod zámkem, takže já si přísahal, že jestli se z toho dostanu, nikdy nedopustím, aby se to opakovalo. Velice dobře jsem si uvědomoval, že bych měl udělat nějaké zásadní rozhodnutí, jinak skončím v Peckhamu, kde se budu celý život poflakovat a občas mě sbalí. Armáda mi připadala jako slušné východisko. Bráchovi se tam líbilo, tak proč by se to nemohlo zalíbit i mně?
Když se náš případ dostal před soud, poslali ty dva do vězení v Borstalu. Já vyvázl s podmínkou a hned další den jsem se sebral a vyrazil na vojenskou správu k odvodu. Dali mi jednoduchý test a já ho neudělal. Řekli mi, abych přišel za měsíc a tentokrát, protože to byl přesně stejný test, se mi podařilo prolézt díky mizerným dvěma bodům.
Já jim oznámil, že chci řídit helikoptéru, což se říká, když člověk nemá ani kvalifikaci ani ponětí, co pilotování obnáší.
"Ty nemáš šanci stát se pilotem," řekl mi seržant u odvodu. "Můžeš se ale dát k armádnímu letectvu, jestli chceš. Možná tě naučí, jak se tankujou vrtulníky."
"Skvělý," já na to, "to je něco pro mě."
Pak vás pošlou na tři dny na přijímač, kde děláte další testy, trochu se tam běhá a prochází zdravotními prohlídkami. Když prolezete a oni mají někde volno, dovolí vám připojit se k jednotce nebo změnit svou původní volbu.
Při mém posledním pohovoru tam mi jeden důstojník řekl: "McNabe, vy máte větší šanci, že do vás uhodí blesk, než že se stanete velitelem u letectva. Podle mě byste se nejlíp hodil do pěchoty. Zařadím vás k Royal Green Jackets. To je můj pluk."
Neměl jsem vůbec ponětí, kdo to nějaké Green Jackets jsou a co dělají. Pro mě za mě to mohl být klidně nějaký americký fotbalový klub.
Kdybych počkal tři měsíce do svých sedmnácti, mohli mě vzít k zeleným vestám jako dospělého odvedence, ale já chtěl být jako idiot odvedený hned. K juniorskému pluku pěchoty v Shorncliffe v Kentu jsem se dostal v září 1976 a připadalo mi to tam strašné. Na starost nás měli gardisté a výcvik nespočíval v ničem jiném než v buzeraci a disciplíně. Nesměli jsme nosit džíny a ostříhali nás jak kretény. Nedovolili nám ani, abychom měli volno celý víkend, takže

návštěvy mých starých dobrých brlohů v Peckhamu byly vskutku k posrání. Jednou jsem se dostal do maléru jen proto, že jsem ve Folkestone zmeškal autobus a opozdil se k hlášení o návratu o deset minut. Shorncliffe byla noční můra, ale já se naučil hrát tu jejich hru. Člověk prostě musí - nic jiného mu nezbývá. Slavnostní vyřazení se konalo v květnu. Nenáviděl jsem každý okamžik strávený v Shorncliffe, ale naučilo mě to využívat vojenského systému a z nějakých důvodů mě dokonce povýšili a já získal vyznamenání - meč lehké divize za nejnadějnějšího vojáka.
Pak následovalo období ve středisku ozbrojené pěchoty ve Winchesteru, kde nás, bažanty, připojili na posledních šest týdnů k výcviku čety a vtloukali do nás dril lehké divize. To bylo ve srovnání se Shorncliffem daleko inteligentnější a volnější.
V červenci roku 1977 mě odveleli ke 2.praporu královských zelených vest, který měl v té době základnu na Gibraltaru. Pro mě právě Gibraltar zosobňoval princip vojenské služby - teplé podnebí, dobří kámoši, exotické ženy a dokonce ještě exotičtější venerické choroby. Bohužel se prapor vracel zpět do Británie už po čtyřech měsících.
V prosinci 1977 jsem si udělal svůj první výlet do Severního Irska. V prvních letech výjimečného stavu bylo v Ulsteru zabito tolik mladých vojáků, že člověku muselo být osmnáct, když tam měl jít. Takže i když prapor odjížděl 6.prosince, já se k němu mohl připojit až po svých narozeninách na konci roku.
IRA zřejmé měla fakt na nováčky spadeno, protože brzy i já zažil svůj první střet. Obrněný vůz zapadl na venkově u Crossmaglenu do bahna a mě s kámošem tam poslali na pánskou jízdu (= stráž), abychom ho hlídali. Když jsem v časných ranních hodinách sledoval okolí noktivizorem na pušce, spatřil jsem, jak se k nám blíží dvě postavy a schovávají se u plotu. Přiblížily se a já jasně viděl, že jedna z nich drží pušku. Vysílačku nám nedali, takže nebylo možné přivolat pomoc. Prakticky se nedalo udělat nic jiného, než křiknout varování. Postavy na to skočily a my vystříleli snad půltuctů nábojů. Naneštěstí byl v té době nedostatek nokťáků, takže se na konci každé pánské jízdy předávala zbraň. Noktivizor na mé zbrani byl nastavený na jiné oko, tím pádem pouze jediná střela našla svůj cíl. Následovalo dohledávání pomocí psů, ale bezvýsledně. Ovšem o dva dny později se objevila známá firma z Prozatímního křídla IRA v jedné nemocnici těsně za hranicemi se střelou ráže 7,62 v noze. Pro naši rotu to byl první střet a všichni jen zářili. S kámošem jsme si připadali jako opravdoví malí hrdinové a oba jsme se vychloubali svým zásahem.
Zbytek času stráveného v Irsku byl méně rušný a o to smutnější. V praporu došlo k několika zraněním při minometném útoku na stanovišti ve Forkhillu a jeden příslušník z naší čety byl v Crossmaglenu zabit výbušnou nástrahou. Později zabili našeho plukovníka, když sestřelili jeho vrtulník Gazelle. Pak jsem se vrátil k běžným sračkám v praporu v Tidworthu a jediná událost, která stojí za zmínku, je, že jsem se ve věku osmnácti let oženil.
Další rok nás přesunuli do jižního Armaghu. Já byl už svobodník zodpovědný za hlídku o čtyřech mužích. Jednu červencovou sobotu naše skupina hlídkovala v hraničním městečku Keady. Jako vždy v sobotu večer byly ulice zalidněné místními. Obvykle jezdívali autobusem přes hranice do Castleblaney do nočního klubu nebo na bingo a pak se celou noc trousili jeden po druhém zpátky pěkně pod parou. Moje hlídka působila na jižním okraji města blízko jednoho sídliště. Při přecházení nějakého staveniště jsme se dostali do obrovského výkopu, který nás chránil před nepovolanými zraky. Vylezem z něho a vidíme asi dvacet lidí, kteří se promenují kolem dobytčáku zaparkovaného uprostřed silnice. Nezaregistrovali nás, dokud se hlídka neobjevila prakticky přímo nad nimi.
Ten dav úplně zmagořil, rozléhal se křik, lidi prchali všemi směry, odhazovali z cesty děti. Šest kluků s Armalitama se chystalo vyšplhat na dobytčák. My je chytili, když se předváděli davu, maskovaní a připravení k útoku; mávali ve vzduchu puškami a pěstmi v rukavicích. Později se ukázalo, že přijeli z jihu; plánovali projet kolem hlídky a pokropit nás rychlou dávkou.
Dva z nich šplhali přes korbu, když jsem zakřičel své varování. Čtyři byli ještě pořád na silnici. Kluk sedící vzadu na náklaďáku zvedl pušku a zamířil, ale já ho sejmul první ranou. Ostatní opětovali palbu a došlo k prudké přestřelce. Jeden z nich dostal sedm zásahů a skončil na kolečkové židli. Další frajer, který byl raněný, byl v prvopočátku své neslavné kariéry. Jmenoval se Dessie O'Hare.
Já se stal zase hvězdou měsíce a to nejen u britské armády. Jeden z majitelů obchodů dostal v průběhu přestřelky několik zásahů přes okno a rozbili jsme mu přední sklo automobilu. Asi za měsíc tamtudy procházím se svou hlídkou a, podívejme se, on stojí za svou fungl novou pokladnou v opraveném obchůdku, s novým nablýskaným auťákem před dveřmi. Zářil jak měsíček s pusou od ucha k uchu.
Před návratem do Tidworthu v létě roku 1979 jsem už měl místo mozku khaki centrum. Kdyby mě z toho někdo chtěl vysekat, musel by si vzít krumpáč a lopatu. V září mě zařadili do vnitřního poddůstojnického kádru. Prošel jsem s vynikajícími výsledky a ještě ten večer mě povýšili na desátníka. Tím pádem se ze mě stal nejmladší desátník pěchoty, který byl v té době v armádě - devatenáctiletý. V roce 1980 následoval bitevní kurs pro velitele čet. Tím jsem prošel s vyznamenáním a mou odměnou byla jízdenka do Tidworthu.
Posádkové město Wiltshire bylo, a stále je, pro běžný život velmi depresivní. Skládá se z bigošů, tankánů a průzkumáků, tří hospod, bufetu a prádelny. Není divu, že to tam mé mladé ženě lezlo na nervy. Wiltshire sral i vojáky. Nebyli jsme nic jiného, než opěvovaní odborníci na zátarasy. Jednou rně dokonce v neděli povolali, abych sloužil u lovců teiřívků, kteří taky patřili k četě, protože přijel brigádní generál. Těmhle mladbchům se dávaly dvě plechovky piva - a vedení se hrozně divilo, proč mají mezi mladýma takovou fluktuaci. V září toho začala mít žena právě dost. Přednesla mi ultimátum: buď ji vezmu zpátky do Londýna, nebo se rozvede. Já zůstal, ona šla.
Na konci roku 1980 mě poslali zpátky na dva roky do výcvikového střediska střelců jako velitele výcviku. Učit mladé nováčky mě hrozně bavilo, i když u mnohých to znamenalo vrátit se k dětství a začít s vysvětlováním, jak je nutné se pravidelně mýt a používat zubní kartáček. Zhruba v tomto období jsem také začal poslouchat historky o SAS.
Potkal jsem Debby, bývalou holku z RAF, a v srpnu 1982 byla svatba. Oženil jsem se s ní, protože nás posílali zpět k praporu, který měl teď základnu v Paderbornu v Německu, a my se nechtěli rozloučit. Německo potvrdilo mé největší životní obavy. Byl to Tidworth bez bufetu. Víc času se věnovalo na údržbu vozidel, než na ježdění, chlapi tam makali

jak černí úplně pro nic za nic. Muselo se chodit na ohromná cvičení, nikdo vlastně nevěděl, o co tam jde, a po nějaké době to nikoho ani nezajímalo.
Zdeptalo mě, že zelené vesty neposlali na Falklandy. Připadalo mi, že všude, kde se něco děje, se objevuje SAS. Chtěl jsem zkusit něco takového -jaký význam by mělo být v pěchotě, když bych nic nepoznal na vlastní kůži? Připadalo mi, že Hereford je taky hezoučké místo k žití, když není posádkovým městem. V té době si člověk zkrátka připadal méněcenný, pokud bydlel ve městech jako Aldershot nebo Catterick; prostě obyčejný voják, který si ani nemůže koupit na splátky televizi, pokud mu důstojník nepodepíše žádost.
Čtyři kluci od zelených vest si zažádali u účast ve výběru do SAS v létě roku 1983 a všichni jsme to udělali ze stejného důvodu - dostat se pryč od praporu. Pár z našich lidí prošlo výběrem už dřív. Jedním z nich byl kapitán, který nás zval na falešné manévry do Walesu, abychom se mohli dostali zpátky do Británie a začali trénovat. On sám osobně nás nechal projít perným výcvikem v kopcovitém terénu v Brecon Beacons. A víc než to, dal nám spoustu cenných rad i povzbuzení. Tomu chlapovi vděčím za moc. Byla to klika, že jsme ho znali: některé jednotky, zejména armádní sbor, nejsou dvakrát rády že jejich muži odcházejí, protože mají schopnosti, které se těžko nahradí. Proto jim nedávají dovolenou nebo založí žádost do šanonu č.13 - odpadkového koše. Nebo člověka pustí, ale zařídí mu plno práce až do pátku, kdy musí odjet.
Nikdo z nás neprošel. Já právě před vytrvalostní zkouškou ztroskotal na třiceti kilákovém pochodu podle mapy. Byl jsem na sebe naštvaný, ale přinejmenším mě to provokovalo k dalšímu pokusu.
Po návratu do Německa bylo nutné si protrpět všechny kecy o neúspěchu. Ty si člověk obvykle vyslechne od hošíků, kteří si sami na něco takového netroufnou. Nic jsem si z toho nedělal. Já byl mladý kariérista a připadalo mi strašně jednoduché zůstat v systému praporu a stát se velkou rybou v malém rybníku, ale k tomu mi pak nějak scházelo nadšení. Přihlásil jsem se na zimní výběr 1984 a přes celé vánoce trénoval ve Walesu. Debbi se o to nijak zvlášť nestarala.
Zimní výběr je děsivý. Většina lidí odpadne v průběhu prvního týdne čtyřtýdenní zkoušky přežití. Hlavně takoví ukecaní frajeři nebo ti, kteří dost netrénovali nebo se radši zranili. Někteří z kluků; se kterými se tam setkáte, jsou absolutní vypatlanci. Myslí si, že SAS je samý James Bond a útoky na ambasády. Nechápou, že musejí být přes to všechno vojáci, a pak je pro ně docela šok, když zjistí, o co vlastně při výběru jde.
Jedním z kladů zimního výběru je; počasí. Mrštné závodníky, kteří se umějí v létě pohybovat terénem jako posedlí, zpomaluje sníh a mlha. Všichni jsou si rovni, když najednou vězí po pás ve sněhu.
Prošel jsem.
Po první fázi vás pošlou na měsíční trénink, který obsahuje drsný výcvik v asijské džungli. Posledním rozhodujícím testem je výcvik přežití v bojových podmínkách. Učí vás, jak přežít dva týdny, a pak vás pošlou k doktorovi. Strčí vám prst do prdele, jestli ve zlatnici nemáte poklad, a najednou se octnete ztracení v divokých horách oblečení do batldresu z druhé světové války -kalhoty, košile, zimní kabát bez knoflíků a boty bez tkaniček. Honí vás parta strážců ve vrtulnících. Každý z nich je nabuzený slibem dvoutýdenní dovolené, když někoho chytne.
Já byl dva dny na útěku doprovázený tréma dědkama - dva piloti námořnictva a člen posádky RAF. Musíte zůstat spolu jako skupina, a mně nemohla stihnout snad horší kletba, než takové trio tupců. Jim na ničem nezáleželo, kurs byl jen třítýdenní buzerací a oni pak vyrazí domů na čaj a pro medaile. Ale pokud neprojdou testem přežití v bojových podmínkách kandidáti SAS, žádnou medaili nedostanou.
Právě jsme čekali na určeném MS (místo setkání), když dva chlápci na hlídce zaspali. Přiřítila se tam helikoptéra plná chlapů a už nás měli. Po krátké honičce nás chytili a přivedli do oblasti pro zadržené.
O několik hodin později jsem klečel na kolenou, sundali mi pásku z očí a já zjistil, že civím do tváře hlavního seržanta výcviku.
"Jsem vyřazen?" ptám se lítostivě.
"Ne, ty vole. Vlez do helikoptéry a drž hubu."
Chytil jsem ho v dobré náladě. Sám velký chlápek z mé bývalé mateřské divize byl potěšen, že vidí svého starého svěřence, jak si dobře vede.
V další fázi jsem byl sám, což mi skvěle vyhovovalo. Naše pohyby mezi MS byly zařízeny tak, že všechny chytili na konci operace pro únik a přežití a podrobili taktickému výslechu. Člověku vtloukají do hlavy, aby byl nenápadný - a o to se vždycky musíte snažit. Nikdy se vám nemůže hodit být vyčleněný jako schopný dalšího vyslýchání. Tato část mi nepřipadala nijak obtížná, protože navzdory slovním výhružkám vás vlastně nikdo neohrožuje a vy víte, že to ani nikdo nechce. Je vám zima a jste promočení a hladoví, je to pekelně nepohodlné, ale vlastně jde jenom o výdrž, a to spíš fyzickou než psychickou. Nemohl jsem uvěřit tomu, že někteří lidi to vzdávají právě v těcho posledních hodinách.
Nakonec přišel v průběhu jednoho vyšetřování nějaký chlápek, dal mi šálek polívky a oznámil, že je to za mnou.
Následuje podrobné hlášení, protože ti, kteří vás vyslýchají, se od vás něco můžou dozvědět - a stejně tak vy od nich.
Fakt vám to zasáhne mozek - překvapilo mě, že jsem se ve svém časovém odhadu seknul o šest hodin.
Jako další byly na řadě dva týdny tréninku se zbraněmi v Herefordu. Instruktoři si vyhledávají informace o tom, kde jste byli, a podle toho od vás něco očekávají. Pokud dorazíte přímo z útvaru zásobování, začínají trpělivě od píky; pokud jste byli seržantem u pěchoty, vyžadují dokonalost. Posléze následoval výsadkářský výcvik v Brize Norton, ale po drsném výběru to člověk bere spíš jako procházku růžovým sadem.
Po šesti dlouhých vyčerpávajících měsících si nás už zase v Herefordu jednoho po druhém brali do kanceláře velitele. Když mi podával ten slavný pískové žlutý baret s okřídlenou dýkou, říkal mi: "Jedno si pamatuj: je těžší si ho udržet, než získat."
Nijak zvlášť jsem si to nebral k srdci. Dalo mi příliš práce, abych neskákal radostí.
Převážná část nováčků se jako obvykle skládala z lidí od pěchoty plus několika inženýrů a signalistů. Ze 160 kandidátů,

kteří začali, prošlo pouze osm - jeden důstojník a sedm mužů.
Pouze důstojníci slouží v SAS na tříleté období, můžou se však vrátit na druhé kolo. Já musel, stejně jako v jiném zařazení, nechat vypršet celkovou dobu své vojenské služby, kterou jsem podepsal - 22 let, tedy teoreticky dalších patnáct let.
Rozdělovali nás k posádkám. Můžete si vybrat, jestli chcete být v horské, jízdní, námořní nebo letecké jednotce, a oni vás přiřadí, pokud je to možné. Jinak vše záleží na nedostatku pracovních sil a vašich skutečných schopnostech. Já šel k letecké.
Ty čtyři jednotky mají velmi odlišný charakter. Kdysi kdosi řekl, že pokud přijdete do nočního klubu, tak mužstvo A jsou ti, kdo sedí podél stěny vzadu, nepromluví ani slovo, dokonce ani mezi sebou, jen všechno sledují zlým pohledem. Mužstvo G bude mluvit, ale jenom mezi sebou. Mužstvo D bude blízko parketu a bude si prohlížet holky; a mužstvo B - moje mužstvo - jsou ti, kteří blbnou na parketu, dávají do toho všechno - a dělají ze sebe naprosté idioty.
Debby se vrátila z Německa, aby se ke mně v Herefordu přidala. Moc jsme se nevídali od chvíle, kdy jsem v lednu nastoupil výběr a nijak ji neohromilo, že mě den poté, co přijela, odveleli na dva měsíce zpátky do džungle na následný trénink. Když jsem se vrátil, dům byl prázdný. Sbalila si své saky paky a odjela k rodičům do Liverpoolu.
V prosinci příštího roku jsem začal chodit s Fionou, mojí sousedkou. V roce 1987 se nám narodila dcera Kate a v říjnu stejného roku jsme se vzali. Svatebním darem od mého útvaru byla dvouletá práce za mořem. Z toho výletu jsem se vrátil v roce 1990, ale v srpnu, jen pár měsíců po mém návratu, naše manželství rozvedli.
V roce 1990 jsem potkal Jilly. Byla to láska na první pohled -nebo alespoň ona mi to tvrdila.
III
Shromáždili jsme se v 07.50 kolem stolu v operačním sálu velení a společně si to pak namířili na instruktáž. Všichni byli vesele naladění. Každý měl placatou láhev z nerezové oceli a astronomické zásoby čokolády. Dá se čekat dlouhý den a když ušetříme čas na svačiny, budeme moct probírat důležitější věci.
Pořád jsem v sobě cítil to nadšení, že mě určili jako velitele hlídky a že budu dělat s Vincem. Sedmatřicetiletému Vincemu zbývaly dva poslední roky služby u jednotky a byl to starý mazák, obrovský a neobyčejně silný. Vyhlášený horolezec, potápěč a lyžař, který všude chodil - i do kopců - jako by měl pod každou paží sud piva. Pro Vinceho byl každý "zasraná kurva" a vyslovoval to s příšerným swindonským přízvukem, ale jednotku miloval a zastával se jí, i když ostatní už měli plno keců. Jediné, na co si v životě stěžoval, bylo, že už se blíží ke konci svého dvaadvacetiletého zasnoubení s jednotkou. Přišel k ní od dělostřelectva a vypadal tak drsně, jak by většina lidí od armády od příslušníka jednotky očekávala - nepoddajné kudrnaté vlasy, kotlety a ohromný knír. Protože byl v jednotce daleko déle, než já, je velice užitečné mít ho po ruce, až se dostáném k plánování.
Instruktáž, jak jsme zjistili, se měla odehrát v jiném hangáru. Provedli nás dveřmi s nápisem nepovolaným vstup zakázán. Celá jednotka byla v izolaci, ale toto byla izolace v izolaci. Operační bezpečnost je zásadní. Nikdo v jednotce se neptá druhého, co dělá. Existují nepsaná pravidla. Toto je psané červeně, velkými písmeny a podtrženo. Na dveřích, které jsme míjeli, byly nápisy letecké PLÁNOVÁNÍ, MUŽSTVO D, ŠP. JEDNOTKY, mapy. Na těch cedulkách nebylo nic krásného - byly to normální papíry velikosti A4 připíchnuté na dveře.
Atmosféra v této budově byla zřetelně odlišná. Byla pracovní a dělná, dokreslená šumem a rušičkami radiových vysílání. Členové zpravodajských jednotek, známí jako "zpravodajci" nebo "zelení slimáci", poletovali z jedné místnosti do druhé se štosy map v náručí a přepečlivě za sebou zavírali dveře. Všichni mluvili tichým hlasem. Hučelo to tam jako v úle - ohromující profesionalita.
Spousta zpravodajců nám nebyla neznámá, pracovali jsme s nimi v Británii.
"Dobré ránko, slimejši," zdravím známou tvář. "Jak to jde?"
Místo odpovědi se mi dostalo bezhlesného slova a škubnutí zápěstím.
Budova neměla okna a zdálo se, že už nějakou dobu chátrá. Cítili jsme všudypřítomný pach zatuchliny a rozkladu. A nad tím vším se linul obvyklý kancelářský smrad, který člověk zná odevšad - papír, káva, cigarety. Ale protože v baráku taky bydleli intendanťáci (zásobovací) a bylo brzo ráno, člověku se do všech pachů míchalo ještě mýdlo, holicí krém, zubní pasta a voda po holení.
"Nazdar, hošíci!" pozdravil je Vince se svým swindonským přízvukem a širokým úsměvem. "Vy jste zasraný kurvy, to teda jo."
"Sám jsi zasraná kurva," odpálkoval ho zpravodajce. "Uměl bys dělat to, co my?"
"Ne tak úplně," řekl Vince. "Ale stejně jsi kurva."
Místnost mužstva B měla asi pět čtverečních metrů. Velice vysoký strop se štěrbinami nahoře, které poskytovaly jedinou ventilaci. Uprostřed stály čtyři stoly sražené k sobě. Na nich hromada hedvábných únikových map a kompasy.
"Zadarmiko, bérem," řekl Dinger.
"Na kráse nezáleží, hlavní je velikost," řekl Bob, kluk z Vinceho gangu.
Bob, 155 centimetrů "vysoký", švýcarsko-italského původu, byl známý jako Huhlavý skrček. Sloužíval v Královském námořnictvu, ale chtěl si polepšit, tak utekl a pustil se do hry o absolvování výběru. Navzdory své výšce měl neobyčejnou sílu, jak fyzickou tak psychickou. Vždycky trval na tom, že ponese stejný náklad jako kdokoliv jiný, což občas bývalo velice legrační - člověk viděl jen velkého bergena a dvě krátké nožky pohybující se jako písty pod ním. Doma ohromně miloval černobílé grotesky, nadšeně je sbíral. Když si vyrazil někam do města, byl jeho ohromným koníčkem tanec a ukecávání ženských o tři stopy vyšších. Toho dne, kdy jsme odjížděli do Zálivu, ho museli vyzvednout z nočního klubu v časných ranních hodinách.
Prohlíželi jsme si mapy pocházející někdy z padesátých let. Na jedné straně byl Bagdád a okolí a na druhé Basra.
"Tak co myslíte, kluci?" zeptal se Chris, další z Vinceho týmu, svým širokým hornickým přízvukem. "Bagdád nebo Basra?"

Dovnitř vešel jeden ze zpravodajců. Znal jsem ho - Bert byl náš zpravodajce v Herefordu.
"Nemáte ještě trochu víc těchhle?" zeptal se Mark. "Jsou zatraceně hezký."
Typická mentalita jednotky: chci všechno, co se blýská. Někdy dokonce ani nevíš, k čemu ta součást výstroje slouží, ale když to dobře vypadá, bereš to. Jeden nikdy neví, kdy se to může hodit.
V místnosti nebyly židle, tak jsme si prostě sedli na zem a zády se opřeli o zeď. Chris vylovil svou placatku a všem nabídl. Pohledný Chris se svou jemnou mluvou byl u SAS jako civilista, ale rozhodl se připojit k jednotce jako řádný člen. Pro Chrise platilo, že když už něco stojí za práci, tak musí být odvedena výborně, takže to typicky nejdřív podepsal u paragánů, protože chtěl získat dokonalé pěchotní znalosti. Do Herefordu se přesunul z Aldershotu, jakmile dosáhl svého předsevzetí - hodnosti svobodníka - a prošel výběrem.
Pokud měl Chris nějaký plán, dotáhl ho do konce. Byl jedním z nejrozhodnějších a nejvíce cílevědomých lidí, které jsem kdy potkal. Stejně silný fyzicky jako duševně, fanatický kulturista, cyklista a lyžař. Ve službě rád nosíval starý klobouk a la Afrika Korps. V civilu se stal opravdovou obětí nejnovějšího cyklistického a lyžařského vybavení a nosil všechno od Gucciho. Když přišel k jednotce, moc se neprojevoval, ale zhruba po třech měsících se začala vynořovat síla jeho charakteru. Chris byl člověkem, který naslouchá hlasu rozumu. Vždycky byl tím, kdo se vmísí do diskuse a vyřeší problém a to, co říká, zní vždycky rozumně, i když třeba kecá.
"Tak k věci," řekl velitel. "Bert vám objasní situaci."
Bert se usadil na kraji stolu. Byl dobrý zpravodajce, protože uměl mluvit stručně a čím jsou tihle lidi stručnější, tím je lehčí je pochopit a zapamatovat si, co vám říkají.
"Jak víte, Saddám Husajn nakonec provedl útok na Izrael - vypálil zmodernizované rakety Scud na Tel Aviv a Haifu. Skutečná škoda, k níž došlo, je velmi malá, ale tisíce obyvatel prchají z měst do bezpečnějších oblastí země. Země se dostala do slepé uličky. Ministerský předseda není nijak nadšený.
Ovšem košiláči se radují. Podle nich měl Saddám udeřit na Tel Aviv, uznávané hlavní město Izraele, a dokázat, že i samé srdce židovského státu již není nedobytné.
Saddám zjevně chce, aby Izrael provedl odvetný úder, ať to stojí co to stojí, protože to by téměř určitě vyvolalo rozštěpení v protiirácké koalici, a možná dokonce vtáhlo Írán do války na irácké straně v boji proti Izraeli.
Věděli jsme, že právě toto představuje největší nebezpečí a od prvního dne se pokoušíme odhalit a zničit odpalovací zařízení pro rakety Scud. Nezjistitelné bombardéry zaútočily na šest mostů v centru Bagdádu přes řeku Tigrid. Tyto mosty spojují dvě poloviny města a navíc po nich prochází kabelové vedení, které propojuje Bagdád se zbytkem země a s její armádou v Kuvajtu -a s obsluhou Scudů namířených proti Izraeli. Vzhledem k tomu, že irácké směrové radiospoje jsou zachycovány spojeneckou rozvědkou, pozemní vedení je Saddámovým posledním spojovacím článkem. Pro letecké údery se stalo prioritním cílem.
Naneštěstí Londýn a Washington chtějí, aby se s útoky přestalo. Domnívají se, že reportáže o dětech hrajících si vedle rozbombardovaných mostů jsou špatnou vizitkou. Ale, vážení, Saddámovi se musí zabránit v přístupu k těm kabelům. A pokud se nemá Izrael a Írán zapojit do války, Scudy musejí být vyřazeny."
Bert vstal ze stolu a přešel k podrobné mapě Iráku, Íránu, Saudské Arábie, Turecka, Sýrie, Jordánská a Kuvajtu, která byla připíchnutá na zeď. Zabodl prst na severozápad Iráku
"Tady," řekl, "jsou Scudy."
Všichni jsme věděli, co bude následovat.
"Z Bagdádu vedou tři HZT (hlavní zásobovací trasy) ze západu na východ," pokračoval, "většinou do Jordánská. Tyto HZT se používají pro přepravu paliv nebo čehokoli - a pro přesun Scudů. Teď nám připadá, že Iráčani odpalují rakety dvěma způsoby. Z pevných ramp, které jsou předem zaměřeny, a z pohyblivých odpalovacích zařízení, která nejprve musí zastavit a zaměřit, než dojde k vypálení. Ty jsou taktičtější. Ostřelovali jsme většinu ze zaměřených ramp. Ale ty pohyblivé..."
Teď nám to už bylo zase jasnější.
"Prostřednictvím kabelového vedení jsou předávány informace těmto pohyblivým rampám, protože všechny ostatní komunikační kanály jsou zničeny. A já pochybuji, že by v té zemi bylo tolik lidí, kteří by tyto záležitosti uměli opravit. Takto tedy, v zásadě, vypadá celková situace."
"Váš úkol má dvě součásti," řekl šéf. "Jednou je odhalit a zničit kabelové vedení v severní oblasti HZT. Druhá - nalézt a zlikvidovat Scudy."
Opakoval rozkaz o bojovém úkolu znovu, tak, jak je to obvyklé podle standardního postupu. Jeho úkol se nyní stal naším posláním.
"Je nám celkem úplně jedno, jak to uděláte, pokud to splníte," pokračoval. "Vaše oblast působení se rozkládá zhruba podél 250 km HZT. Trvání úkolu je čtrnáct dní, pak následuje doplnění zásob. Má někdo otázky?"
V tomto stadiu jsme žádné neměli.
"Fajn, Berte, tady dostaneš všechno, co chceš. Stejně se sem ještě v průběhu dne budu vracet, ale pokud vzniknou nějaké problémy, prosté nás sežeň a přijď. Andy, jakmile plán propracujete, houkněte na mě a já se na to mrknu."
Ještě než jsme do toho rovnýma nohama skočili, dopřáli jsme si pauzu a čaj. Kdo měl žízeň, napil se z nejbližšího zdroje. Markova placatka vzala za své a my se pak pohroužili do mapy.
"Budeme potřebovat tolik map, co sezeném," řekl jsem Bertovi. "Všechny topografické informace. A jakékoliv fotky včetně záběrů ze satelitu."
"Všechno, co pro vás mám, jsou letecké navigační mapy jedna ku pěti stům tisícům. Jinak je tu velký kulový."
"Co nám můžeš říct o povětrnostních podmínkách a tak?"
"Jdu to nachystat. Mrknu se, jestli to bude hotové."
"Taky potřebujem vědět daleko víc o optice vlákna, jak to skutečně funguje," řekl Legs. "A o Scudech."

Legse jsem měl rád. Ještě pořád se v jednotce rozkoukával, protože přišel před pouhými šesti měsíci od paragánů. Jako všichni nováčci se držel trošku stranou, ale začínal se moc kamarádit s Dingerem. Dost věřil jak sám sobě tak svým schopnostem radisty hlídky, a protože u armády začínal s inženýry, byl také vynikajícím mechanikem na motory. Přezdívku "Legs" -"Nohy", si vysloužil díky své rychlosti při pozemních přesunech.
Bert vyšel z místnosti a mezi kluky se rozpoutala diskuse. Cítili jsme se naprosto uvolněně. Připadalo nám, že máme spoustu času, což není u akcí jednotky moc obvyklé, a byli jsme v příjemném, sterilním prostředí; nemuseli jsme plánovat taktiku v lijáku v nějaké zastrčené díře. To je princip, kterému se u pěchoty říká "sedm Pé": Pořádné Plánování a Příprava Předchází Posranému Pitomému Průběhu.
Když jsme čekali, než se vrátí Bert, kluci courali kolem a doplňovali si placatky nebo využívali hygienických zařízení intendanťáků.
"Sehnal jsem vám ty mapy," řekl Bert hned ve dveřích o čtvrt hodiny později. "A sehnal jsem informace o terénu - ale nic moc. Budu se snažit zjistit ještě trochu víc. Na cestě máme další únikové mapy - daleko lepší. Seženu vám je než se rozejdete."
Pro jistotu jsme si ty původní nacpali do kapes coby suvenýry.
Teď byl čas všechno si trochu víc promyslet a my zasypávali Berta dotazy na podrobné informace o nepřátelských pozicích, oblastech osídlených místním obyvatelstvem a o charakteru hranice se Sýrií, protože nás okamžitě napadaly strategie ústupových operací díky tomu, že syrská hranice bude nejblíž; jaké typy jednotek jsou nejblíže naší oblasti a v jaké koncentraci, protože pokud je koncentrace obrovská, bude na HZT čilý ruch oběma směry, což by úkol ztížilo; jaký typ dopravy je na HZT nejčastěji používán a v jakém rozsahu; plus všechno, co dokázal zjistit o tom, jak fungují odpalovací rampy, jak vypadají, jestli je snadné je odhalit, a jestli - když už je najdeme - můžou být zničeny pěti kilogramy plastické trhaviny nebo prostým úderem kladiva.
Bert odešel s naším novým nákupním seznamem.
Když jsem se podíval na mapu na zdi, pohled mi sklouzl k podzemnímu ropovodu, který byl opuštěný. "Tak si říkám, jestli to není rovnoběžka s HZT," prohlásil jsem, "a co když kabely vedou přímo tím ropovodem?"
"V mužstvu je jeden kluk, který pokládal kabely pro Mercury," řekl Stan. "Zjistím, jestli o tom něco neví."
Bert se vrátil s hromadou map. Mezitím, co dva z nás připínali oddělené listy k sobě, aby vznikla velká spojitá plocha, dva kluci vyběhli ven a štípli někde židle.
Atmosféra teď už zvážněla. Následující půlhodinu se probíraly ze všech stran všeobecné věci, než jsme se pustili do vlastního plánování. Chris studoval mapy a chrlil ze sebe trefné postřehy. Legs si pro sebe škrábal poznámky o rádiovém vybavení. Dinger otevřel další krabičku Benson & Hedges.
Prvním bodem, který se musel probrat, byla oblast, do které jsme se měli vypravit. Potřebovali jsme topografické informace a lokalizovat oblasti, kde se pohybují vojáci a kde civilisté. Dostupné informace byly velice kusé.
"Opravdická HZT není štěrková cesta, ale systém silnic vedle sebe," říkal Bert. "V nejširším bodě měří napříč asi dva a půl kilometru, v nejužším asi šest set metrů. V průběhu sedmnácti kilometrů je na každé straně HZT asi jen padesátimetrový pokles terénu. Je velmi plochý a mírně zvlněný, kamenitý, žádný písek. Když se vydáte na sever směrem k Eufratu, terén se pochopitelně začíná svažovat. Směrem na jih je to většinou rovina až k Saudské Arábii, ale pak se objevují typické rysy terénu pro vádí, což je z hlediska navigace dobré a vádí také představuje dobrý úkryt, jenže potom se zase zplošťuje."
Taktické letecké mapy nemají vrstevnice, ale jsou výškově zbarveny, trochu připomínají školní atlas. Celá oblast HZT měla hrozivě jednolitý odstín.
"Tahle země je zasraná kurva," prohlásil Vince.
Smáli jsme se, ale trošku stísněně. Bylo nám jasné, že v tomhle terénu nebude snadné se ukrývat.
V odlehlých oblastech se všechno zdá být blízko silnice nebo řeky. HZT vedla přes oblasti osídlené obyvatelstvem, přes tři nebo čtyři letiště a několik čerpacích stanic na vodu, u kterých jsme mohli vzít jed na to, že budou bráněné ozbrojenými jednotkami. Reálně se také dalo předpokládat, že podél celé HZT se budou vyskytovat izolovaná místa osídlená místním obyvatelstvem, buď jako stálá sídliště nebo pohyblivé beduínské osady a díky tomuto osídlení využijeme dostupných možností transportu a přístupu k vodě.
HZT se dotýkala Eufratu na severozápadě ve velkém městě Banidahiru, pak ubíhala k jihozápadu celou cestu do Jordánská. Doprava se zde bude vyskytovat ve formě transportů z a do Jordánská, vojenských transportů namířených k letištím a v obydlených oblastech se na ní bude pohybovat místní milice. Není pravděpodobné, že by někdo byl zvlášť ostražitý, protože nebudou čekat spojenecké jednotky na tak vzdáleném místě. Podle jejich názoru tak vysoko není nic strategicky významného.
Takže kde bychom měli podél HZT operovat? Zcela určitě ne v jejím nejširším bodě, protože kdybychom museli vyvolat letecký úder, bylo by nutné mít potenciální cílovou oblast úzkou. Vlastně ve skutečnosti potřebujeme najít takové místo, kde je HZT nejužší, a zdravý rozum nám napovídal, že to bude v jejím nejostřejším ohybu: kdekoliv na světě se řidiči vždycky snaží zatáčku říznout. Hledali jsme zaškrcený bod, který by se nacházel co možná nejdál od obydlí a vojenských základen. To bylo ale těžké, protože na vojenských mapách se zakreslují jenom města a hlavní orientační body. Ovšem Legs zapíchnul prst do příhodné zatáčky na půl cesty mezi letištěm a městem Banidahir, asi 30 km od obou míst. Navíc k tomu všemu ještě křížil daný bod podzemní ropovod, což nám poskytne užitečný orientační bod.
Počasí, jak nás informoval Bert, bude trochu sychravé, ale ne zas nějak nepříjemně chladné. Asi jako v Británii na jaře, dalo se očekávat, že bude v noci a brzo ráno mrazivo a odpoledne se oteplí. Dešťové přeháňky jsou velmi řídké. To byla dobrá zpráva, protože neexistuje nic horšího, než být ve vlhku a zimě, zejména, když má člověk ještě navíc hlad. Pokud máte tyhle tři věci pod kontrolou, tak se vám život velice usnadní, fakticky.

Věděli jsme, kam jdeme. Jako další se muselo rozhodnout o tom, jak se tam dostaneme.
"Možnosti jsou následující - dostat se tam jako celá hlídka pěšky, vzít si nějaké auto nebo se nechat vysadit z vrtulníku," řekl Vince.
"Mašírovat si to pěšky není žádný začátek," řekl Chris. "Nebudem moct nést dost vercajku na takovou vzdálenost - a po nějaké době bude nutné doplnit zásoby vrtulníkem, který by nás tam stejně dobře mohl nejdřív vysadit."
Souhlasili jsme, že auta by nás aspoň dostala rychle z trablů a mohli bychom se po HZT přemístit nebo při novém rozkazu přejet do úplně jiné oblasti. Prodloužené landrovery, stodesítky, by taky zvýšily naši palebnou sílu o univerzální kulomety obsluhovatelné z vozidel a o automatické granátomety Ml 9 nebo o cokoli, co si vymyslíme. Mohli jsme si vzít víc munice a výbušnin a taky vybavení a všeobecně se zaopatřit a být soběstační na dlouhou dobu. Ale vozidla měla dvě hlavní nevýhody.
"Byli bysme limitovaní co se týče množství paliva, které bysme museli s sebou vláčet," řekl Dinger a bez ustání potahoval 7, cigarety, "a navíc možnosti úkrytu v oblasti kolem HZT vypadají úplně na hovno."
Protože naše poslání vyžadovalo zůstat v jedné oblasti dlouhou dobu, nejlepší obranou bude úkryt a v tom nám auta teda vůbec nepomůžou. V tomhle terénu by vyčuhovala jak psí kulky. Pokaždé, když by se šlo na obhlídku, by bylo nutné nechat lidi u auťáků, aby byly v bezpečí. Jinak bychom se nedozvěděli, jestli tam někdo nenastražil past nebo jestli na nás někdo nečíhá nebo jestli je někdo z místních nenašel a nerozkřikly se nějaké informace. A navíc na osm mužů by byla zapotřebí dvě auta a dvě auta znamenala dvě šance na vyzrazení. Když budeme jen jedna hlídka, máme jen jednu šanci, že nás někdo objeví. Na druhou stranu to taky znamená dvoutýdenní zásobu arzenálu a další zařízení, což pro nás bude moc těžké na nošení a autem budeme muset jezdit stejně. Nejdřív bychom si tedy měli vypočítat požadavky na vybavení a pak začít od toho.
Spočítali jsme, že budeme potřebovat výbušniny a munici, dvoudenní zásobu jídla a vody na člověka, atombordel proti ZHN a, ale jenom když zbude místo, věci osobní potřeby. Vince to prokalkulovával a dospěl k závěru, že budeme prostě muset všechno táhnout sami.
"Takže budeme postupovat pěšky," řekl. "Ale máme lidi na to, aby nás tam odvezli, nebo dostáném vrtulník a vyskočíme z něho?"
"V auťákách je daleko víc šancí na vyzrazení," podotknul Mark. "Možná bysme se tam ani třeba nedostali bez doplnění benzínu."
"Pokud budeme potřebovat doplnit palivo vrtulníkem, tak proč tam prostě neletět?" řekl Legs.
Nakonec jsme si odhlasovali helikoptérový výsadek.
"Můžeme dostat letadlo?" zeptal jsem se Berta.
Odešel do místnosti velení, aby to zjistil.
Nahlédl jsem do mapy. Určitě všem probíhalo hlavou, jak strašně budeme izolovaní. Když se dostaneme do průšvihu, nebude tam nikdo, kdo by nás z něho vysekal.
Bob řekl: "Když budem v nějaké sračce, tak aspoň nemusíme přelízat moc kopců, abysme utekli."
"Hmm, dobrý teda," zamručel Dinger.
Objevil se Bert. "Letoun ti sehnat můžeme, bez problémů."
Pustil jsem se do další diskuse. "Kde nás teda mají vyhodit?"
Na helikoptérách je dobré, že vás tam dostanou rychle. Špatné ale je, že to udělají s randálem, a to může vyvolat protileteckou palbu. Taky přistání je dost nápadné. Nechtěli jsme, aby přistání bylo jakkoliv spojováno s naším úkolem, takže bude třeba vybrat si místo, které je přinejmenším 20 km od vlastní HZT. Nebudeme chtít přistát ani na východ ani na západ od zatáčky na HZT, protože to by ztížilo navigaci směrem k ní. Navigace není věda, ale schopnost. Proč tedy klást schopnostem překážky přidáváním nějakých problémů? Cílem bylo dosáhnout HZT tak rychle, jako to pro nás bude možné.
"Měli bysme letět na sever od HZT a pak to střihnout zpátky jižně nebo se k ní dostáném z jihu?" zeptal jsem se.
Nikdo neviděl žádnou výhodu v překročení HZT letadlem, tak jsme se rozhodli nechat se vysadit jižně od zvoleného cíle. Potom nám prostě zbude zorientovat se směrem na sever a nemůžeme HZT minout.
Půjdeme pěšky podle azimutu a vzdálenost budeme určovat hrubým odhadem. Každý zná délku vlastního kroku a je obvyklou praxí nosit v kapse "krokoměr" v podobě padákové šňůry s uzlíky. Já jsem například věděl, že mých 112 kroků na plochém terénu se rovná 100 metrům. Uvážu si tedy deset uzlíků na padákové šňůře a budu je propouštět dírkou v kapse. Na každých 112 kroků, které udělám, pustím dírkou jeden uzlík. Až se dostanu k poslednímu, budu vědět, že jsem ušel jeden kilometr, a v tom místě si svůj odhad ověřím skutečným krokoměrem. Pokud se bude jeho vzdálenost lišit od mé, spočítám si průměr. To vše se dělá ve spojení s Magellanem, ručním satelitním navigačním systémem (GPS). GPS je pomoc, ale nedá se na ni spoléhat. Může se pokazit a můžou v ní dojít baterky.
Zatím jsme nemohli vypočítat, kdy se chceme nechat vysadit; odhad času a vzdálenosti uděláme později, bude závislý na tom, co nám řeknou piloti. Na nich bylo posouzení problému umístění protiletecké obrany a koncentrace nepřátelských jednotek, stejně jako problému našeho výsadku v místě, které nebude kolidovat se stovkami dalších oddílů, létajících každý den - faktor známý coby rozdělení kompetencí.
V tomto stadiu plánování jsme tedy věděli kam jedeme, j ak se tam dostaneme a více či méně, kde bychom se chtěli nechat vysadit.
Ozvalo se zaklepání na dveře.
"Mám tady pilota, jestli s ním chcete mluvit," řekl zpravodajce.
Major byl menší než Mark, měl zrzavé vlasy a pihy.
"Můžeš nás odvézt na tohle místo?" položil jsem otázku a ukázal mu mapu.
"Kdy?" zeptal se s plochou středoanglickou monotónností.

"Ještě nevím. Někdy za dva dny."
"Zatím jo. Ale musím si udělat své plány na rozdělení kompetencí a tak dále. Kolik vás bude?"
"Osm."
"Vozidla?"
"Jenom vercajk."
"Tak to není problém."
Vycítil jsem, že si už v duchu vypočítává zásoby paliva, představuje obrysy terénu, přemýšlí o protiletecké obraně.
"Máte nějaké další informace - jako mapy?"
"Právě jsem ti chtěl položit stejnou otázku."
"Ne, my máme absolutní hovno. Když se tam nebudem moct dostat, kam byste chtěli jinam?"
"Všechno záleží na tom, kam nás dostat můžeš."
Pilot bude šéfem od nástupu na palubu po výsadek, i když nemá ani ponětí o tom, jaký je náš úkol. My budeme naprosto důvěřovat jeho odhadům, jako cestující.
Odešel a my si dali další čaj, po kterém jsme se pustili do další ošemetné záležitosti: jak zaútočit na to kabelové vedení a Scudy.
Bylo nutné promyslet, jak způsobit maximální možné poškození s minimem úsilí. Když budeme mít štěstí, kabely povedou podél HZT a zhruba každých 10 km tam budou kontrolní šachty. Nevěděli jsme, jestli v šachtách najdeme bezpečnostní systém nebo něco takového. Ale Stan na to upozorňoval, vzhledem k úspornosti pokládaných kabelů může být vevnitř dokonce nádavkem i pozemní komunikační vedení.
Další otázky pro Berta. Budou mít poklopy kontrolních šachet visací zámky? Budou zabezpečeny proti násilnému vloupání a pokud ano, poradíme si s tím? Pokud ne, budeme se muset prokopat ke kabelům sami? Budou uzavřeny v betonovém obalu nebo v oceli nebo v nějakém jiném ochranném materiálu? Pokud ano, měli bychom si vyrobit správně tvarovanou nálož, která by pronikla ocelí. Budou kontrolní šachty zatopeny, aby se zabránilo jejich napadení? Ač je to kupodivu, tohle by ve skutečnosti byla výhoda, protože voda se chová jako těsnění pro nálože a tím pádem by se zvětšila síla exploze.
Dospěli jsme k závěru, že podle kvality půdy uděláme řadu čtyř, pěti nebo šesti ohnisek výbuchu podél kabelu a každé z nich načasujeme na různou dobu v průběhu několika dnů. Všechny nálože položíme za jednu noc a jednu necháme vybuchnout, řekněme, někdy pozdě odpoledne následujícího dne. To nám poskytne jednu noc, kdy - v nejlepším případě - vedení nepůjde opravit nebo je přinejmenším zpomalí a oni pravděpodobně přijdou někdy brzo ráno, aby to opravili. Nakonec zjistí, kde jsme položili nálože a pošlou tam nějakou skupinu, aby všechno dala do pořádku. Pro nás mělo smysl zkusit tyhle lidi zneškodnit, pokud to bude možné, a tím pádem snížit schopnost Iráčanů provádět další opravy. Mark přišel s nápadem položit miny typu Elsie, což jsou maličké protipěchotní miny, které reagují na tlak. Když na ně šlápnete, explodují.
Pokud všechno půjde podle plánu, první nálož způsobí přerušení kabelů a až to někdo přijde - nejpravděpodobněji brzo ráno- opravit, technik nebo stráž se těžce zraní na Elsině. Další večer vybuchne číslo dvě, ale nálož už položíme bez Elsin. Jenže ti hoši, co přijdou, budou velice opatrní, dají si načas, nebo dokonce odmítnou svou práci udělat. Další den vybuchne třetí, a tentokrát Elsiny položíme. Možná si budou už zase trochu jistější, a znovu to schytají. Jediným problémem je, že nemůžeme dát Elsiny moc blízko místa, kde dojde k prvnímu výbuchu, protože exploze by je mohla odhodit nebo odkrýt.
Přinejhorším docílíme toho, že vedení bude nefunkční víc než šest dní. V nejlepším případě ho zcela zničíme už první den. To byla Markova geniální myšlenka, a tak jsme na seznam vybavení přidali dvě krabice Elsin - všehovšudy čtyřiadvacet kousků.
V podstatě uděláme tolik ohnisek výbuchu, kolik stihneme se vším arzenálem a v čase, který bude k dispozici. Je dost dobře možné, že budeme muset klást ohniska ve vzdálenosti 20 km od sebe, a na to jsou zapotřebí dvě noci. Doufal jsem, že nebude zapotřebí vyhodit do vzduchu šachty, abychom se dostali k vedení, protože kdyby hlídali další vstupy, určitě by našli ostatní rozbušky. Protože počítáme i s touhle eventualitou, umístíme na všechny časové spínače zařízení zabraňující s ním dál manipulovat. Bude tam spínač reagující na tlak nebo nadlehčení, který způsobí detonaci náložky, pokud ji někdo zvedne.
Začínal jsem pociťovat únavu. Byl čas na přestávku, jinak začneme dělat chyby. S plánováním se spěchá jenom tehdy, když se musí.
Dali jsme si čaj a protáhli si trochu nohy, a teprve potom se přešlo k otázkám, jak zničit Scud.
Scud-B SS-1C vyrobený v Rusku je jedenáct metrů dlouhý a má asi metr v průměru, s doletem 160-260 kilometrů. Přepravuje se na osmikolové mobilní odpalovací rampě (MOR), ze které také startuje. Obsluha je vycvičená na operaci z míst maximálního utajení. Nepříliš přesné Scudy jsou určeny k úderům na politická a hospodářská centra a místa soustředění nastupujících vojsk, jsou to zbraně, které především slouží k terorizování obyvatelstva a plošnému ničení protivníka. Kromě konvenčních hlavic mohou nosit hlavice chemické, biologické nebo taktické nukleární.
Když byly naše ozbrojené jednotky poslány k Saúdcům, začalo se proslýchat, že když Saddám Husajn použije chemické zbraně proti britským silám, dostali angličtí generálové od Margaret Thatcherové instrukce k použití taktických nukleárních zbraní. Nikdy jsem neuvažoval o tom, že bych někdy v životě musel čelit chemickým zbraním. Nikdo se zdravým rozumem by je nepoužil, ale tady je člověk, který to udělal proti Íránu i svým vlastním lidem a nepochybně by to udělal znovu, pokud by v téhle válce měl pocit, že je to nutné.
"Je tam asi patnáct až dvacet MORů, ale daleko víc raket," říkal Bert. "Dá se čekat, že MORy budou doprovázené obrněným vozem, něčím jako obrněný landrover s velitelem, případně topografem-geodetem. V samotném MORu bude posádka, dva vpředu a další vzadu. Velitelské stanoviště v MORu je uprostřed vozidla, vchod dveřmi na levé straně.

Možná tam budou mít na obranu pěchotu, ale nevíme, kolik mužů - ani jestli může být několik MORŮ spolu v konvoji nebo jestli fungují odděleně."
Začínalo být jasné, že topograf je hlavní osobou na odpalovací rampě Scudu. Když se transportér přikodrcá na nepřipravené stanoviště, musí se zhruba hodinu čekat, než je raketa připravena k odpálení. Doba na přípravu je vyhrazena na provedení průzkumu vlastního stanoviště, geodetického připojení MORu, přečerpání raketového paliva a vyhodnocení informací radiového a radarového průzkumu.
Bylo tam taky pár míň důležitých hráčů - velitel a obsluha v řídícím centru, kteří vyťukávali souřadnice. To znamenalo zabít minimálně tři lidi, aby byla rampa úplně mimo provoz. Ale můžou je nahradit. Stejně budeme muset něco udělat se Scudem.
Jak by se dal zneškodnit? Letecké údery jsou velice dobré, ale věděli jsme, že Iráčani mají vynikající systém řízení střel a my musíme počítat s nejhorším scénářem - že jejich systém řízení zůstane neporušený a provozuschopný. Funguje prostřednictvím sítě monitorovacích zařízení rozsetých po celé zemi, které určují souřadnice až ke zdroji rádiového signálu. Stačí určit pouze tyto dvě souřadnice, aby se dala přesně stanovit naše poloha; tím pádem by pro ně bylo hračkou se nás zmocnit, zejména když budeme bez vozidel. Vyvolání leteckého úderu by fakticky znamenalo naše odhalení.
Leteckých úderů použijeme pouze v případě, že nám Iráčani udělají takovou nabídku, kterou nepůjde odmítnout - řekněme, když vyjede obrovitý konvoj Scudů. To se pak budeme prostě muset napíchnout na rádiovou síť a využít šance nechat se zaměřit. Musíme předpokládat, že o nás budou stejně vědět už jen z těch důvodů, jak přesně bude úder nasměrovaný.
Pokud bychom měli zaútočit na samotnou raketu, vzniká nebezpečí s její hlavicí. Nedalo by se totiž zjistit, jestli je chemická, biologická, nukleární nebo konvenční a my jsme nechtěli dělat bezpečnostní opatření a oblíkat se do atombordelů, protože to nějakou dobu trvá a člověka navíc hrozně zpomalují. Taky byl problém s raketovým palivem, protože je vysoce toxické.
Samotný MOR by byl lepším cílem, protože bez něho se raketa nedá odpálit.
"Můžeme ho zničit?" zeptal se Bob.
"Možná jo, ale nevíme, jak složitá je jeho případná oprava," odpověděl Dinger. "A navíc je moc blízko rakety."
"A co letová informace, která musí být do rakety instalovaná?" navrhl Chris.
Čím víc jsme o tom přemýšleli, tím smysluplnější se zdálo manuálně zlikvidovat řídící centrum uprostřed vozidla.
"Prostě dáme nálož přesně tam, kde jim všechno hezky rozesere a nám to nic neudělá," navrhl Vince. "MOR musí mít zabezpečení proti tlakové vlně při startu - to by stačilo, aby naše náložka nepoškodila raketu."
Věděli jsme, na co máme zaútočit, ale jak to provést? Nakonec se rozhodlo, že až uvidíme, jak se nějaký Scud odpaluje - což by nemělo být moc těžké, když je tam terén rovný jak kulečníkový stůl -, určíme odpovídající azimut a zaměříme ho. Doufejme, že když kabelové spojení bude zničené, tak se tam odpalovat stejně nic nebude.
Znali jsme slabá místa našeho plánu. Bylo jasné, že najít Scudy není problém. Dostaneme se do dané oblasti, přesně určíme umístění odpalovací rampy a zahájíme taktický průzkum, aby se dalo zjistit, kolik jednotek tam je, kolik zbylo odpalovacích ramp a kde jsou stráže. Patrně najdeme Scudy, pak ustoupíme a zastavíme se na konečném shromaždišti asi 1500 metrů vzdáleném, to bude záležet na povrchu terénu. Z něho vyrazí čtyři chlapi a udělají 360-ti stupňové réčko (rekognoskaci) vlastního místa a okouknou jeho slabiny. Pak dva z nás ustoupí tak daleko jak to jenom půjde, aby se daly všechny informace doplnit. Pak se stáhneme na konečné shromaždiště. Budu muset udělat bleskovou poradu na taktický průzkum - jak ho vůbec provedeme, jak se tam dostaneme, z jakého směru se zas vrátíme, jaké bude poznávací znamení, až se vrátíme zpátky na shromaždiště. Člověk se vždycky vrací v přesně stejném směru, z jakého vyšel, aby se vyloučily možnosti omylu. Moje obvyklé poznávací znamení bylo jít s oběma rukama rozpřaženýma jako na kříži se zbraní v pravé ruce. Různé hlídky používají různé signály. Cílem je vyhnout se hlasitému volání výzvy a prozradit se.
Konečné shromaždiště musí být někde na jednoznačně identifikovatelném místě, které se dá dobře bránit, protože navigace zpátky v noci, kdy je tma jak v pytli, není tak lehká, jak se může zdát. Na shromaždišti si v duchu připravím rychlý sled rozkazů k útoku a pak všem oznámím, co budeme mít na mušce.
Než se dostaneme do terénu, budeme předpokládat, že máme přinejmenším tři .kontaktní body': t.j. zabijeme topografa, velitele kontrolního střediska a obsluhu. To se obvykle dělává nehlučně. Normální člověk se zaručeně svalí, když mu dáte ránu do oblasti T - imaginární čáry, která probíhá od jednoho spánku k druhému přes obočí a směrem od této linky dolů středem obličeje od můstku nosu k hrudní kosti. Umístěte ránu kamkoliv do tečkové oblasti a váš člověk vždy padne. Je třeba to udělat z bezprostřední blízkosti, musíte ležet skoro na něm. Vyrazíte ze .startovní čáry' a zůstanete pořád v pohybu, dokud se neotočí, no li potom musíte být rychlí. Nesmíte zaváhat. Všechno je to čistě otázka rychlosti, dostatečné agresivity a momentu překvapení.
Tolik k teorii. Vince si přivezl tlumič s sebou z Británie, ale přišli z jiného oddílu a vyžebrali ho od něj na nějaký zvláštní úkol a žádný další už nezbyl. Mužstvo D se dostalo do Arábie před námi a všude ve skladech se příšerně rozmohl takzvaný ‚syndrom lesklé hračky'. Čmajzli všechno, co bylo v dohledu, a absolutně nemělo smysl, abychom my teď chodili za nimi s prosíkem, jestli by nám laskavě nemohli naši ztracenou hračku vrátit. Dočkali bychom se asi jediné odpovědí - že zrovna tuhle hračku potřebujou - a dost možná by měli pravdu. Při nedostatku tlumičů budeme muset patrně použít naše útočné nože - zbraně připomínající známé comandos dýky z druhé světové války - jestli chceme, aby náš útok zůstal utajený co nejdéle.
Někde bude základna pro útok obsazená čtyřmi muži a další čtyři pak vyrazí a proniknou na stanoviště Scudů. Vytáhneme nejdřív specialistu a po něm osoby spící nebo sedící na odpalovací rampě. Pak položíme nálož vyrobenou z plastické trhaviny typu PE4. Podle mého odhadu by kilo trhaviny s časovačem nastaveným na dvě hodiny mělo udělat divy. Zavřeme dveře a dál už to půjde samo, dost dlouho potom, co se my zas stáhneme zpátky. Na PE dáme taky

protimanipulační zařízení, takže i když nálož najdou a budou ji chtít likvidovat, stejně vybuchne.
Na samotné náloži bude taky "nouzovka" - Čarozet - třecí zapalovač, který zažehne zápalnici, a ta po šedesáti sekundách uvede do činnosti rozbušku. Takže když se všechno posere, položíme prostě nálož a utečeme. Budou na ní tři typy spouštění, které, doufejme, pokryjou všechny eventuality: časovač, protimanipulační zařízení - reagující na nadlehčení nebo tlak - a Čarozet.
Bylo 16.00. Jeden nebo dva obličeje kolem mě začaly vypadat utahaně a připadalo mi, že já nevypadám líp. Jeli jsme jak fretky. Bylo jasné, jak úkol splnit, dokonce i do takových detailů, jako jsou zásahy při akci. Zásah čtyřčlenné krycí palebné skupiny bude zcela krýt palbou údernou skupinu, pokud to jen bude trochu možné, aby mohla splnit svůj úkol a získala čas se stáhnout. Úkol pro čtyřčlennou údernou skupinu byl podporovat se navzájem a snažit se naplnit cíl útoku při využití všech prostředků. Tak či onak by se měli stáhnout z nouzového shromaždiště a bleskově se přeskupit. Pak by se měli vrátit na základnu pro útok a znovu se přeskupit, tentokrát společně s palebnou skupinou.
Nebudeme ovšem vědět, jestli je tohle všechno proveditelné, dokud nepromýšlíme rozmístění přímo na místě. Můžou tam třeba být čtyři rampy pohromadě, a to by byl problém, protože bychom náhle měli daleko více cílů. Nebo tam bude třeba jenom jedna rampa, do které se nedostaneme a nebudeme tak moct zaútočit přímo - to bychom se rozhodli pro útok z odstupu s použitím maximální palebné síly - ale ne na úkor hlídky, jenom kvůli tomu, aby se zlikvidoval aspoň jeden operační cíl. Při útoku z odstupu nám nic "nepadne do rukou", ale použijeme šestašedesátky - RPG (ruční protitankové granáty) a pokusíme se daný cíl zničit. Útok musí být krátký a prudký, ale jestli k němu dojde nebo ne, to se může rozhodnout až na místě. Člověk daný problém nejlíp zhodnotí přímo a teprve pak je dobré začít něco vymýšlet. My vždycky usilujeme o nepřímý útok na daný cíl, když je to alespoň trochu možné.
Třetí možností bude letecký úder. Rozhodování mezi útokem z odstupu a leteckým úderem je dost těžké a jazýčkem vah bude přesila. Oba tyhle způsoby nás ovšem prozradí. Bude jim jasné, že jsme někde nablízku. Prozrazení je přijatelné, kdyby přesila byla dost velká, aby ho ospravedlnila, ale pokud se nám podaří přestřihnout to vedení, nebude ničeho takového vůbec zapotřebí.
Teď už místnost smrděla potem, prdama a cigaretama. Všude se válely kousky papíru s obrázky Scudů a čárek znázorňujících pohyb lidí a krycí palebné skupiny. Plánování vždycky vyčerpává, ale v našem případě to bylo proto, že jsme chtěli všechno mít do nejmenších podrobností. Například až se dostaneme k rampě a budou zavřené dveře, kde je klika? Jak se s ní zachází? Kam se dveře vůbec otvírají - dovnitř nebo ven? Jsou to harmonikové dveře? Mají panty nahoře? Budou mít visací zámek, jak je normální na většině vojenských vozidel? Co budeme dělat v takovém případě? Nikdo to nevěděl, a tak jsme si pořádně prohlíželi obrázky a snažili se na to přijít. Detaily, detaily a zase detaily. To je strašně důležité. Jinak člověk tlačí na dveře, za které by správně měl tahat. Jediný zajebaný detail se rovná zaručenému prosrání celé akce.
Přešli jsme k úvahám o vybavení, které budeme potřebovat, aby se daly splnit naše plány.
Hlavní článek můžete klidně zneškodnit kumulativní náloží z kilogramu trhaviny přiložené na správné místo. Není nutné vyhodit do vzduchu celou konstrukci. Dá se to udělat maličkou náložkou upravenou přesně pro váš účel, pokud znáte slabé místo, kam ji přiložit. U Scudů jsme slabá místa znali, ale nebylo nám docela jasné, jak se k nim dostat. Já byl spíš pro vzít plastickou trhavinu, protože utajenky by se nedaly použít jinde. Zase jsme u toho - dokonalé informace budeme mít až na místě.
Potřebovali jsme plastickou trhavinu PE4, roznětnice, třecí zapalovače, elektrické i neelektrické detonátory, časovače, zápalnice a bleskovice. Rozbuška se nedává přímo do plastické trhaviny tak, jak to bývá ve filmech. Do plastické trhaviny zamáčkneme dvě smyčky z bleskovice. Konec bleskovice přiložíme k rozbušce. Aktivace rozbušky se provádí dle potřeby. Náloživo tohoto typu si vyrábíme předem a naostří se až těsně před útokem.
Vince a Bob zmizeli sehnat všechny tyhle věci a vrátili se za čtvrt hodiny.
"Všechno je to připravený," oznámil Vince. "Máš to na hromadě pod postelí."
Probrali jsme tím pádem všechny hlavní body.
Půjdeme pěšky, všechno si poneseme, takže budeme potřebovat nějaký úkryt, který se stane základním ležením. To nám v ideálním případě poskytne ochranu před palbou a nebude možné ho zpozorovat, protože tam neustále budou hlídky. Nechávat někde vybavení a pak se pro něho vracet je velice nebezpečné - i když někdy není zbytí - , protože pokud ho někdo objeví, může vás tam pak přepadnout ze zálohy nebo nastražit nějakou past. My budeme mít jedinou základnu, ze které se bude vyrážet do akce. Může se stát, že v průběhu akce najdeme pro ležení lepší místo, v tom případě se s tam s celým vybavením přesuneme chránění tmou noci.
Začali jsme probírat strategii ústupové operace. Budeme 300 km od Saudské Arábie, ale jenom 120 km od sousedních zemí. Některé z nich patří do koalice, takže teoreticky představují ideální směry pro náš postup.
"Jak vypadají ty hranice?" zeptal se Vince Berta.
"Nejsem si tak úplně jistej. Klidně můžou vypadat jako hranice se Saúdcema, jenom nějaký tankový zátaras. Ale můžou být dobře bráněné. Hlavně se ale, když překročíte hranice, proboha ujistěte, že si nemyslí, že jste Izraelci. To by se docela dobře mohlo stát."
"Dík za radu, Berte," prohodil Stan, kývl hlavou směrem k Bobovi a zašklebil se. "Ale já si s tímhle mouřenínem žádné hranice překročit nelajsnu."
Bob fakticky byl takový typ, s těma černýma kudrnama a protáhlým nosem.
"Jó, kdo by taky chtěl někam se dostat s takovým Zorro mstitelem?" udělal Bob poznámku na Markův velký nos.
Všechno běželo jak na drátkách. Člověk si musí dělat starosti ne když se lidi popichujou, ale právě když přestanou a začnou se k sobě chovat přespříliš zdvořile.
"Jak tam vlastně vypadá terén?" zeptal se Mark.
"Dost jednotvárně. Prakticky plochý, ale když se dostanete někde do oblasti Krabilahu a k hranicím, trošku se zvedá.

Čím víc na západ, tím je to vyšší."
"A co šířka Eufratu?" zeptal se Dinger. "Dá se přeplavat?"
"Místy je skoro kilometr široký a má malé ostrůvky. V téhle roční době bude pořádně rozvodněný. Všude kolem je vegetace, a kde je vegetace, tam je voda a kde je voda, tam jsou lidi. Takže u řeky vždycky na nějaké narazíš. Je tam dost bujná zeleň -vlastně země Adama a Evy, jestli vůbec víš, jak to máš napsaný v Bibli."
Zvažovali jsme všechny možnosti. Když nás objeví, povlečeme se zase nazpátek k jihu nebo by bylo lepší dát se na severozápad? Při přecházení kterýchkoliv hranic nás stejně čeká vždycky nějaký cirkus, ale ten se dá předpokládat, i když půjdeme na jih. Oni si stejně budou myslet, že na ten jih zamíříme, a to je pěkně svinská dálka, když to navíc zřejmě poběžíme.
Dinger zanotoval, jak nejlíp uměl: "Je na západ cesta dlouhá..."
"Ale běž se západem do prdele," vyletěl Chris, "tam je to sa-mej košiláč. Když už máme zdrhat, pojďme někam, kde je hezky. Třeba do Turecka. Jednou jsem tam byl na dovolené. Je to tam celkem dobrý. Když se dostaneme do Istanbulu, tak tam je jedna hospoda, která se jmenuje Pudding Club, kde se scházejí všichni cestovatelé a nechávají si tam vzkazy. Tam bysme mohli nechat lísteček pro náš vyhledávací tým a pak se prostě jenom poflakovat kolem, než by se pro nás stavili. To mi připadá skvělý."
"Berte, a jaký uvítací výbor můžeme všude čekat?" zeptal se Legs. "Máš nějaký zprávy od sestřelenejch pilotů?"
"Všechno ti zjistím."
"Pokud nám to někdo výslovně neporadí, Berte," oznámil jsem, "tak na jih nepůjdem."
Je dobré se vždycky držet co nejdéle ve skupině, protože to udržuje dobrou morálku a palebnou sílu a naděje na únik je větší, než když je člověk sám. Ale když se hlídka rozdělí, spočívá krása volby severního směru v tom, že člověk by mohl být nejhorší navigátor na světě a stejně tam trefí. Dej se na sever, narazíš na řeku, stoč se doleva a víš, že jdeš na západ. Ale i kdyby se nám podařilo překročit hranice, nemůžeme spoléhat na to, že budeme v bezpečí. Žádné dostupné informace nás totiž o tom nepřesvědčily.
Jediné, čeho jsme se báli, bylo, že nás zajmou. Pokud mi je známo, Iráčani nejsou signatáři ani Ženevské ani Haagské konvence. V průběhu irácko-íránské války jsme všichni viděli dokumenty o zvěrstvech, kterých se dopouštěli při vyslýchání zajatců. Své vězně bičovali, mučili elektrickým proudem a rozřezávali na kousky. Dělalo mi dost velké starosti, že když nás chytí a dostaneme se na "Velkou čtyřku" - číslo, hodnost, jméno, datum narození - , tak to tyhle lidi moc neuspokojí a budou se snažit z nás dostat víc, jak dokazují jejich příšerné rekordy. Z toho důvodu jsem se rozhodl, proti všem vojenským zvyklostem a aniž bych informoval nadřízené, ž&si hlídka sama připraví nějakou krycí historku. Ale jakou?
Bylo jasné, že jsme útočná jednotka. Chytnou nás v severozápadním Iráku s neuvěřitelným arzenálem, trhavinami a zásobou jídla a vody. Nemusíte mít ani mozek jako Einstein, aby vám svitlo, že asi nejsme členové Červeného kříže. Jediné, na co jsme se tak mohli vymluvit, bylo, že jsme vyhledávací tým. Tyhle jednotky měly zhruba stejnou výzbroj, zvlášť když Američani vyrazili zachraňovat jednoho ze svých sestřelených pilotů. Piloti měli TACBE (taktické radiostanice) vysílající na mezinárodní nouzové frekvenci, kterou neustále přijímal AWACS (letoun včasné výstrahy) a zůstával na ni napojený. Samozřejmě, na tu frekvenci se mohl napíchnout kdokoliv, včetně Iráčanů. AWACS pilota díky jeho majáku lokalizuje a předá dál jeho zprávu. Na jejím základě se zorganizuje záchranářská akce. Tým se skládá z vrtulníku, výsadkové skupiny o osmi až deseti mužích, kteří jsou schopni zajišťovací palby ze vzduchu, protože k vrtulníku mají připevněné kulomety. Může je dokonce doprovázet pár útočných helikoptér "Apache", které je případně kryjí, aby větší vrtulník mohl slétnout co nejníž a provést únos. Dá se předpokládat ještě podpora ze vzduchu v podobě bitevních letounů typu A10, které tam mohou podle potřeby také působit. Hlavní důraz se klade na možnost lidi vysvobodit, takže k tomuhle všemu může dojít. Člověk se zkrátka může spolehnout na to, že když se dostane do srabu, tak bude vyvinuto veškeré úsilí, aby ho někdo dostal ven, zvlášť když se jedná o pilota. To přispívá k dobré morálce a úspěšnosti letů, ovšem je to na hony vzdálené od čehokoliv jiného. Bere se to z čistě finančního hlediska - záchrana milionů, které se investovaly do výcviku každého pilota.
Iráčani budou vědět o těchto ohromných záchranných akcích a o tom, že uvnitř vrtulníku je i lékařský tým, zejména traumatologové. Nás je zhruba stejné množství a budeme více či méně uniformovaní. Navzdory všeobecným představám do akcí nechodíme oblečení podle svého. Člověk totiž potřebuje uniformu, aby ho mohly vlastní jednotky identifikovat. Je dost blbý nechat se zastřelit vlastními lidmi, je to i poměrně neprofesionální. Takže při operacích tohoto typu člověk jakž takž připomíná vojáka.
Vzhledem k tomu, že poneseme obyčejnou PE4, můžeme říct, že ji potřebujeme na vlastní ochranu - že někdy musíme hlídkovat na shromaždišti, když na nás AWACS naviguje sestřelené piloty. V takovém případě je nutné vytasit se s něčím na obranu. "Dali nám tenhle rnatroš," budeme tvrdit, "ale vlastně přesně nevíme, co s tím."
Všichni mají kurs medicíny. Celá jednotka je v tomto směru proškolená na vysoké úrovni. Chris, který je hlavním zdravotníkem hlídky, má zdravotnický kurs. Stan je pochopitelně doktor s rokem nemocniční praxe. Záchranáři mají zájem většinou o traumatology, takže lidé naší úrovně nebudou nijak podezřelí.
TACBE se do naší historky bude hodit, ale v hloubi duše mi bylo jasné, že nám to nevystačí nadlouho, hlavně když nás chytí s úkrytovým vybavením. Věděli jsme, že z historky vytřískáme tak dva tři dny, ale to je dost dlouhá doba na to, aby si náš hlavní stan zjistil, jakou škodu můžeme způsobit z hlediska operační bezpečnosti. Co můžou vědět? řeknou si v hlavním stanu - a jak to může ohrozit naše budoucí aktivity? Dojdou k závěru, že všechno, co víme, jsme museli prozradit. Přesně z těchto důvodů nám říkají výhradně to, co nezbytně musíme vědět - pro naše vlastní dobro i pro dobro jiných. Přinejlepším jim prostě poskytneme čas.
Už bylo asi šest večer a chtělo to další pauzu. Místnost už fakticky šíleně smrděla a všichni byli přetažení. Šli jsme se nadlábnout a pak jsme se pro změnu zase všichni pohromadě usadili. Za normálních okolností by si člověk vyrazil s

kámošema do hospody a dělal co je mu libo.
"Večer před odjezdem jsem byl v boudě a sledoval v bedně A nyní apokalypsa," říkal Vince a míchal si kávu.
"Já taky," ozval se Mark. "Ale nic jinýho se dělat nedalo, hospody byly zavřený."
Většina z nás si prožila ty chvíle hrozivého ticha před bouří v časných ranních hodinách, kdy všichni pořád jen seděli a čekali. Já strávil den a noc s Jilly v napjatém tichu. Jenom Bob si to užíval jinak, celou noc křepčil v klubu, zjevné mizerně jako vždy.
Mluvili jsme o tom, jak skvělý máme úkol a jak se těšíme, až nás tam vysadí, ale naše vzrušení trošku kalilo pomyšlení na to, jak budeme odříznutí. Jasně že jde o riskantní podnik, ale nebylo to poprvé ani naposled, koneckonců. Za tohle přece bereme plat.
Doplnili jsme si flašky a připravili se na další sezení.
Když jsem si zrekapituloval těch dvanáct plánovacích hodin, tak teď byla nálada asi nejvíc uvolněná.
"Fajn. Takže poletíme Chinookem na místo výsadku, dvacet kilometrů od HZT, pak si dáme jednu, dvě noci pochod, to záleží na terénu a osídlení, až do krytého ležení. Z něho vyšleme naše průzkumníky, aby lokalizovali to vedení. Tahle pátračka může trvat tak dvě tři noci, to se přesně nedá určit, dokud tam nedorazíme. Nejdřív budeme mít plné ruce práce, než najdeme to kabelové vedení, ale zároveň už zřídíme pozorovatelnu na HZT a budeme sledovat pohyb Scudů. Pokud uvidíme arzenál Scudů pohybujících se podél HZT, určíme přesnou polohu a vyžádáme si letecký úder. Když zahlídneme odpalovací rampu, určíme si azimut, lokalizujeme ji, uděláme réčko a provedeme útok na dílčí cíl. Pak se vrátíme do základního tábora a budeme pokračovat v úkolu. Všechno teoretické plánování je velice neurčité. Upřesní se až na místě. Třeba narazíme na odpalovací rampu už první den. Ale v takovém případě nebudeme nic dělat, dokud si nezařídíme dokonale krytý základní tábor. Nemá absolutné žádnou cenu bezhlavě hned řvát "Banzaj!" a nechat si zkopat prdele je-lom kvůli falešnému hrdinství a jednomu osamělému Scudů. Radši posečkat a nadělat víc škody. Takže nejdřív všechno probereme, a pak se do toho dáme s maximálním nasazením. Po dvou týdnech se stáhneme na místo odletu předem domluvené i pilotem před výsadkem nebo oznámíme svou polohu prostřednictvím situační zprávy. Naši pak přijedou a buď nám dají další zásoby nebo nás přesunou dál nebo nás odvezou a znovu na-úkolují. Je to hrozně jednoduché, fakticky."
A taky že bylo. Je nutné směrovat chod věcí přesně takhle, když to jenom trochu jde. Míň se tak totiž zapomene a míň se pokazí. Pokud nějaký plán obsahuje až moc drobností a visí na zlomcích sekundy - což se někdy stává -, tak se zvyšuje pravděpodobnost, že se totálně rozesere. Miliony plánů musí být samozřejmě přesné jak hodinky, ale člověk by vždycky měl usilovat o maximální jednoduchost. Jednoduchost rovná se bezpečnost.
Naše hlídka bude mít rádiové spojení s předsunutou základnou v Saudské Arábii. Je zcela nepravděpodobné, že by se našlo místo ještě na náhradní vysílačku - kvůli váze. Úplně nám bude stačit jedna, protože budeme fungovat jako jediná hlídka. Budeme mít samozřejmě čtyři taktické radiostanice, i když ideální by bylo mít pro každého jednu, jenže jich prostě není tolik k dispozici. Jsou to víceúčelová zařízení. Když se vytáhne jeden kolíček, začne se vysílat nouzový signál, který zachytí piloti a letecké posádky.
"Vzpomínám si na historku o jednom mužstvu v Belize," začal jsem. "Nebyli z jednotky, ale měli výcvik v džungli. Všichni dostali do té džungle taktické radiostanice. Jeden velitel si ji zamknul do skříňky a když to tam cpal, tak mu vypadl kolíček a spustil se nouzový signál. Zachytilo ho obchodní letectvo a všichni začali jančit. Trvalo jim dva dny, než našli tu vysílačku v jeho skříňce."
"Čurák."
Když se vytáhne ještě jeden kolíček, dá se to používat jako normální vysílačka a můžete se tak spojit s piloty, kteří se pohybují v bezprostřední blízkosti. Taktická radiostanice se může taky použít k pozemní komunikaci členů hlídky navzájem - je to systém známý jako jedna-jedna, ale musí být stanovený rádiový směr a systém má omezený dosah. My ho ale hlavně využijeme ke komunikaci s AWACS - letounem včasné výstrahy, pokud se dostaneme do průšvihu. Sdělili nám, že AWACS bude čtyřiadvacet hodin na příjmu a na naše zavolání odpoví do patnácti vteřin. Bylo příjemné pomyšlení, že s námi bude někdo mluvit tím tichým, klidným, zdvořilým hlasem, který se v AWACS používá, aby uklidňoval piloty v úzkých. Mělo to jedinou vadu, a to že taktická radiostanice je lehce zaměřitelná. Použijeme ji jedině v nouzovém případě, nebo když se při náletech všechno dokonale posere.
Měli jsme další rádio fungující na principu "Simplex" - úplně stejné jako TACBE, ale na jiné frekvenci s dosahem přes kilometr. Tím jsme se mohli spojit s vrtulníkem, kdyby se situace vážně zkomplikovala, a mohli si ho přivolat zpátky nebo navést na určité místo. Vzhledem k nepatrnému výkonu při přenosu signálu bylo prakticky nemožné toto rádio zaměřit a proto se dalo používat velice bezpečně.
Hlavní součásti naší výstroje připevněné na opasek bude střelivo, voda, nouzová zásoba jídla, balíček pro přežití, nůž a buzola jako doplněk ke kompasu a na zaměřování azimutu při pozemních operacích. Voda a náboje - to je vždycky nejhlavnější. Všechna další výstroj je druhořadá, takže všechny osobní věci budou až daleko vzadu na seznamu - a přibalíme je, jenom když zbude místo. Nouzová výzbroj se hodí na bojiště a při plnění úkolu, ale vynechali jsme z ní vlasce, zato nechali heliograf, strunovou pilku a zvětšovací sklo na rozdělávání ohně. Taky jsme přibalili lékárničku obsahující materiál na šití ran, utišující prostředky, rehydráty, antibiotika, skalpely a dezinfekci. Standardní operační procedurou je nosit na krku své dvě injekce morfinu, aby každý věděl, kde je hledat. Pokud musíte podat morfin, vždycky používáte morfin postiženého, ne svůj - ten klidně můžete potřebovat za několik minut.
Nenamáhali jsme se se spacími pytli kvůli jejich neskladnosti a váze, a také proto, že se nečekalo nijak zvlášť špatné počasí. Já si s sebou ale určitě vezmu lehký goretex, a kluci patrně horolezecké izolační fólie. Já přibalím i vlněný klobouk, protože hlavou uniká obrovské množství tepla. Když se ukládám ke spánku, narazím si ho přes obličej, což má další výhodu. Člověku to dodává poměrně příjemný pocit, že je pod peřinou.
V bergenech jsme nesli výbušniny, náhradní baterii pro společné rádio, další intravenózní kapaliny a rehydráty, vodu a

jídlo. Boba jsme zvolili, aby nesl kýbl na chcanky - čtyřiapůllitrový plastikový kanystr. Ten, až se naplní, odneseme někam do křoví, nejmíň dva kilometry daleko, odvalíme nějaký kámen, vykopeme díru, tam ho vylijeme a znovu všechno zakryjeme hlínou a kamenem. Tak se chráníme před odhalením pomocí čichu a zbytečně nepřitahujeme pozornost zvířat nebo hmyzu.
Přiděloval jsem další úkoly.
"Chrisi, ty vybavíš lékárnu."
Tím bylo jasné, že Chris dá dohromady protišokové vybavení, kompletní transfúzní vybavení a příruční lékárničku pro každého z nás.
"Legs se postará o spojovací techniku."
Mohl jsem se spolehnout, že mimo jiné Legs sežene náhradní antény pro společnou vysílačku, takže když nás někdo najde a budeme mít anténu někde mimo, můžeme ji tam klidně nechat a zdekovat se. I tak budeme moct vysílat dál díky náhradní anténě. Legs taky zkontroluje, jestli jsou ve všem nové baterie, jestli máme náhradní a že všechno skutečně funguje.
"Vince, Bobe, můžete zkompletovat ženijní vybavení?"
Ti zase vybalí plastickou trhavinu z originál obalů a omotají ji místo toho maskovací páskou kvůli zachování tvaru. To nám ušetří hluk při vybalování v akci a vyloučíme riziko prozrazení, když by nám v terénu upadl nějaký papírek. "Když nepřítel před sebou najde sebemenší smítko jako je třeba použitá zápalka, už ví, že jste tam," vtloukal mi do hlavy instruktor v kursu o přežití v bojových podmínkách. "A když ji najde za sebou, už mu bude jasné, že se jedná o speciální jednotky."
"Marku, ty dej dohromady jídlo a kanystry." Kiwi přitáhne ze skladu příděly pro osm mužů na dva týdny. Člověk pak musí všechno vybalit a dát si do opasku jednu menáž. Já vyhazuju toaletní papír, protože v akci chodím na velkou v dřepu, takže ho nepotřebuju. Ale všichni si určitě vezmou plastikové sáčky, do kterých se musí kadit. Po použití na nich prostě uděláte pevný uzel a pytlík uložíte zpátky do bergenu. Všechno si musíte nosit, protože po vás nesmí zůstat nic, co by prozradilo vaši polohu, původní nebo novou. Pokud byste hovno normálně zahrabali, může se o něho začít zajímat zvířectvo a když ho najde nepřítel, nechá ho analyzovat. Obsah rýže může například naznačit, že jde o Iráčany; rozinky nebo čili zase prozradí lidi ze západu.
S jídlem jsme si vždycky užili dost srandy, protože jsme si ho různě čenžovali. Existuje nepsané pravidlo, že když něco nechceš, hodíš to na hromadu, aby si ostatní mohli vybrat. Stan nesnášel takzvaný Lancashirský kotlík, ale miloval stejky se zeleninou. My jsme mu ovšem tajně jídlo prohodili. Vyrazí přes hranice s dvoutýdenní menáží svého nenáviděného jídla. Byl to ale fakt jen malý fórek - až tam budeme, zase si všechno vyměníme zpátky.
Pořád nám ještě zbývalo sehnat maskovací sítě, abychom mohli maskovat jak sebe, tak výzbroj.
"Já to vyrobím," nabídl se Dinger.
To se nastříhají z pytloviny čtverce zhruba dvakrát dva metry. Úplně nová pytlovina se musí polít motorovým olejem. Pak ji hodíte do nějakého svinstva a pořádně ho do té juty vkartáčujete třeba koštětem. Obrátíte to naruby, hodíte do louže a uděláte to samé. Pořádně vyklepete, necháte uschnout a - čáry máry -máte přímo vlastního hejkala.
"Všechno se musí stihnout do zítřka - deset nula nula," uzavřel jsem schůzi.
Budeme všechno kontrolovat a prověřovat a znovu a znovu. To samozřejmě neznamená, že se pak něco nepokazí nebo nebude fungovat, ale přinejmenším se sníží pravděpodobnost průšvihu.
Bylo zhruba 22.30 a Dinger oznámil, že mu došly cigára.
Pochopil jsme jeho narážku. Už bylo probrané všechno a když budeme pokračovat, můžeme už jenom objevovat objevené. Když kluci odcházeli, naházeli jsme každý kousíček popsaného papíru do pytle a spálili.
Zůstali jsme s Vincem poslední. Musíme ještě udělat "Fáze" -celkový rozbor, což znamená probrat náš plán s hlavním velitelem mužstva a s rotmistrem. Budou nás bombardovat otázkami typu "Co když...?" a jejich jiný úhel pohledu může dát celé akci zase odlišný směr. Když budeme mít kliku, tak plán schválí.
IV
Nedokázal jsem usnout, protože se mi šíleně točila hlava - snad stokilometrovou rychlostí. Hraju si tady s lidskými životy - vlastní nevyjímaje. Hlavní velitel mužstva plán schválil, ale já se nemohl ubránit úvahám, jestli neexistuje ještě nějaký jiný způsob, jak celou věc provést. Co když ostatní prosté jenom přikyvovali a tupě souhlasili s tím, co jsem jim navrhl já? Asi to tak nebylo, protože všichni mají bez debat zájem na našem úspěchu a jsou to přímočaří kluci. Jenže co když jsem na něco zapomněl nebo něco vynechal? Člověk se dostává do situací, kdy se musí k něčemu přiklonit, ať to stojí co to stojí. Jinak by přemítáním o dalších možných způsobech řešení mohl strávit klidně zbytek života.
Vstal jsem a udělal si čaj. Legs právě skončil s přípravou signální výbavy, takže si dal se mnou. Po Stanoví a Dingerovi nebylo ani vidu ani slechu. Ti dva dokázali usnout třeba vestoje na římse.
"Právě mi poslali z hlavního stanu náš volací znak," oznámil mi Legs. "Bravo Two Zero. To mi připadá dobrý."
Chvilku se probíraly možné zkratky. Při pohledu na Legse, který po naší poradě zamířil do postele, jsem se neubránil úvahám, jestli myslí na domov. Ten chlap měl obrovský smysl pro rodinu, jeho druhému dítěti bylo teprve pět měsíců. Moje myšlenky zabrousily směrem k Jilly. Doufám, že si nedělá hlavu z toho, co se píše v novinách.
Kolem mě neustával hluk - každý balil výzbroj a všude se potloukali chlapi a něco řešili. Pustil jsem si volkmena a zaposlouchal se do Madness. Ale mozek vlastně hudbu doopravdy nevnímal, protože moje myšlenky se rozbíhaly všemi směry. Kolem třetí hlava kapitulovala a já patrně usnul, protože když jsem se v šest probudil, klesl zpěvákův hlas tak o dvě oktávy a volkmen mlel z posledního.
Ráno byl všude pořádný zmatek. Každý si vyzkoušel, jestli si pořád pamatuje, jak vyvolat nouzový signál na taktické radiostanici a že ji umíme používat v systému jedna-jedna, a povedlo se nám spojení po stanovení rádiového směru.
Vince sehnal munici ráže 5,56 do Armalitů a granáty ráže 40 mm do podvěsných granátometů v maximálním množství,

jaké byl schopen pobrat. O tyhle granáty byla nouze, protože granátomet je geniální a vynikající zbraň. Granáty jsou celkem úzkoprofilové zboží - když je seženeš, je dobré si udělat zásobu. Vyložil jsem náš problém jednomu klukovi z Áčka a on si zapytlačil a sehnal nám jich ještě víc.
Všechny náboje 5,56 se musejí napáskovat do zásobníků. Je třeba mít na paměti, že zásobník je stejně důležitý jako zbraň sama. Jestliže pružina podavače nepodá náboj, čelo závěru ho neslízne a zbraň nevystřelí. Takže je dobré prohlídnout dvakrát všechny zásobníky a nakonec ještě radši potřetí. Zásobník Armalitu má kapacitu třicet nábojů, ale dost lidí si tam radši dává jenom devětadvacet, protože díky tomu je pružina lépe předpjatá. Vždy je jednodušší a rychlejší vyměnit celý zásobník než uvolňovat zaseknutý náboj.
Prověřili jsme granáty do dvěstětrojek a trhaviny. PE4 vůbec nijak nesmrdí a je dost podobná modelíně. Je překvapivě netečná vůči náhodným podnětům. Můžete jí klidně kousek zapálit a sledovat, jak hoří - podobá se splašené svíčce. Jediný problém s PE čtverkou je, že v zimě dost křehne a tvrdne a nedá se tvarovat. Musíte si ji zahřívat v dlani a ona zas změkne.
Provedli jsme dvojí kontrolu všech detonátorů. Ty neelektrické budeme používat jako nouzový prostředek. Spouštějí se třecím zapalovačem, hoří uvnitř, a nedají se tedy otestovat. Elektrické detonátory se proměří pomocí roznětnice. Pokud obvod prochází detonátorem, můžete si být jisti, že proudový impuls odpálí trhavinu uvnitř a nálož vybuchne. K selhání naštěstí dochází velice zřídka.
Prozkoušet časovače trvá poměrně dlouho. Musíte nastavit určitý časový úsek a kontrolovat, jestli zařízení funguje. Pokud vydrží být funkční hodinu, je jasné, že bude fungovat třeba i osmačtyřicet hodin. Pak načasujete spínač a prověříte, jestli měří čas správně. Teorie zní - pokud se zrychluje nebo opožďuje o víc než pět sekund, vyměníte ho za jiný. Já ovšem v praxi vyhazuju každý spínač, o kterém mám sebemenší pochybnost.
Posledním, co bylo nutno prověřit, byly dráty k malým proti-pěchotním minám. Ty se také testují pomocí roznětnice. Ještě jsme si prošli montáž a demontáž maličkých protipěchotních min typu Elsie. Většina z nás měla tenhle typ výzbroje v rukou pěkně dávno. Vyzkoušeli jsme, jestli si ještě pamatujeme, jak se odjišťují, a, což je daleko důležitější, jak se zajišťují. Může totiž nastat situace, kdy položíme Elsie a další miny k nějakému cíli, a potom se z jakýchkoliv důvodů situace změní a my budeme muset zase všechno odstranit. Proto je trošku komplikovanější je pokládat. Nejen že si musíte udělat přesný záznam o jejich poloze, ale je nutné, aby ten, kdo je instaloval, byl schopen je i posbírat.
Byl také obrovský nedostatek protipěchotních min s řízeným účinkem, což pro nás představovalo vzhledem k jejich vynikajícím vlastnostem docela problém. Daly se používat k obraně a komplikovaly sledování naší hlídky. Řešení problému bylo poměrně jednoduché - zajít do kuchyně, sebrat hromadu vaniček na zmrzlinu a vyrobit si miny vlastnoručně. To se provrtá dírka do střední části vaničky, provleče se jí bleskovice a na ní se uvnitř udělají dvě smyčky. Pomocí trhaviny PE4 uděláte správně tvarovanou náložku a položíte ji na dno vaničky. Nejdřív se ovšem přesvědčíte, jestli uzel pořádně drží. Pak vaničku naplníte vším možným, šroubky, maticemi, nastrkáte tam kousky železa a cokoliv, co se válí na zemi. Zavřete vaničku víčkem a obalíte ji lepicí páskou, aby byla dobře utěsněná. Jakmile minu položíte, stačí připevnit rozbušku a máte to z krku.
Jako další krok jsme museli připravit zbraně, což klasicky začíná výletem na nějaké odlehlejší místo, kde se palné zbraně musejí "nastřelit". Lehnete si na břicho, zamíříte do jednoho bodu terče vzdáleného sto metrů a vypálíte pět ran. Těm se říká skupina neboli gruping. Podíváte se, kde máte gruping na terči a přestavíte zaměřovač tak, abyste další skupinu měli tam, kde ji chcete mít - to znamená v místě, do kterého míříte. Pokud zaměřovač nemáte nastavený a gruping je, řekněme, deset centimetrů napravo od místa, kam jste mířili ze sta metrů, potom u odstupu dvou set metrů je odchylka už dvacet centimetrů a tak dále. A když budete střílet na čtyři sta metrů, to už můžete klidně svůj cíl minout.
Individuální nastavení zaměřovače se vždycky liší, a to z několika důvodů. Jednak díky výšce a váze člověka a potom kvůli "očnímu reliéfu" - vzdáleností mezi okem střelce a koncem zaměřovače. Když si vezmete cizí zbraň, její nastřelení pro vás může být úplně nevhodné. Samozřejmě, že se to neprojevuje při střelbě na krátkou vzdálenost, tak do tří set metrů, ale problém to začíná být právě při střelbě na větší vzdálenosti. Takže jestliže máte určitou odchylku a zkontrolujete si, kam vám skupina dopadla, prostě si přestavíte mířidla příslušným způsobem.
Celé dopoledne jsme strávili na střelnici - nejdřív bylo nutné nastřelit zbraně a posléze prověřit všechny zásobníky. Já si s sebou brávám na hlídku deset zásobníků, celkem 290 ran, a musel jsem si vyzkoušet všechny. Taky si vezmu s sebou balení 200 nábojů do Minimi, kam se strkají stejné jako do M16 a můžou být buď na opasku nebo v zásobníku. Každý si taky na zkoušku vypálil z dvěstětrojky granát. Při dopadu vypustí obláček bílého kouře, takže vidíte, jestli máte mířit výš nebo níž - to je primitivnější způsob zaměřování.
Probírala se hromada různých scénářů. Situace se na místě může prudce^změnit a je třeba čekat, že všechno bude značně proměnlivé, Čím víc situací si vyzkoušíte, tím jste pak přizpůsobivější. Tomuhle způsobu přípravy a plánování říkáme "příprava za pochodu" a probíhá to asi jako výuka v židovské škole. Každý, bez ohledu na hodnost, má právo vyrukovat s vlastním nápadem a roztrhat na cucky návrhy ostatních.
Taky jsme nacvičovali různé typy ležení, protože jsme si nebyli jistí, jestli nám terén poskytne dostatečný úkryt. Může tam být rovina jak prkno. V takovém případě uděláme ležení ve dvou skupinách po čtyřech, aby se navzájem mohly podporovat. Probíral se i způsob komunikace skupin. Bude nám stačit jenom komunikační šňůra, což je natažená nit, která se v nouzi může smotat? Nebo snad polní telefon, malý přístroj napojený na dvojdrát D10 spojující obě ležení? Pokud bychom přistoupili na nějaké pozemní dráty, probrali jsme si přesně dé desítku a zkoušeli přímé spojení. Legs mezitím vyběhl a vrátil se s párem polních telefonů takového typu, který dokonce neznal ani on. Původně, než je odpojil, vedly z jedné kanceláře do druhé. Posadili jsme se k nim jako malí haranti k novému vláčku a mačkali tenhle čudlík a tamten zas vytahovali. "A na co je tohle? Co když zmáčknu tadyto?"
Když si balíte bergena, musíte nejdřív myslet na "výzbroj určenou ke splnění úkolu". V našem případě destrukční materiál a zařízení, které nám pomůže tento materiál rychleji či pomaleji někam umístit. Jako další jsou na řadě věci

nezbytně nutné k přežití - voda a jídlo, pořádná lékárna a, speciálně pro náš úkol, protichemické, protibakteriologické a protiatomové prostředky.
V bergenech je i to, co budeme potřebovat k operaci na místě. Jenže za tu dobu čtrnácti dnů, co se budeme o sebe starat, se nám třeba vybijou baterky ve vysílačce, hromadu dalších součástek bude nutné vyměnit, a tak dále. Z těchto důvodů je důležité přibrat další věci a pořádně je zamaskovat. Těmi budeme doplňovat zásoby z bergenů. Nacpali jsme je do kanystrů a sedlových brašen - jeden s náhradní protichemickou, bakteriologickou a nukleární výbavou, druhý plný jídla, baterií a dalších srágor.
Já se při balení dostal k astronomické váze báglu. Vince měl za úkol rozdělování. Různé části vybavení se totiž musí správně a rovnoměrně rozdělit všem členům hlídky. Kdyby se daly všechny výbušniny do jednoho bergenů a ten se ztratil - z jakéhokoliv důvodu - vůbec by se nedalo útočit s použitím výbušnin. Na Falklandech poslali zásobu tyčinek Mars pro celou armádu jedinou lodí a všichni se třásli strachy, že se potopí. Měli si vzít na organizaci Vinceho. I když nebereme v úvahu taktické důvody, kvůli kterým je rovnoměrné rozdělení nutné, musí se počítat s tím, že chlapi chtějí mít bergeny stejně těžké, dokonce to přímo vyžadují, ať měří 155 nebo 190 cm. My měli váhu se stupnicí do devadesáti kil a na ní se zjistilo, že bergen plus kapsy na opasku každého z nás váží sedmdesát kilo. K tomu všemu každý nesl dvacetilitrový kanystr, což představuje dalších dvacet. Vlekli jsme svoji protichemickou výbavu a jídlo, to je dalších sedm kilo, které byly rozdělené do dvou sedlových brašen svázaných dohromady, aby se daly nést kolem krku nebo přes ramena. Celková zátěž na jednoho muže dělala tedy devadesát sedm kilo. Tolik váží pořádný chlap. Každý si výbavu balil po svém. Neexistuje Žádný ustálený způsob jak balit to či ono. Jedině když si nějaký vymyslíte. Ovšem jedno pravidlo existovalo - pro společnou vysílačku -, která musí vždycky být úplně nahoře v bergenů radisty, aby ji mohl kdokoli vytáhnout.
Vybavení na opasku se skládá z munice a základních rekvizit umožňujících přežití - voda, jídlo a protišoková výbava, plus pří-3adné vymoženosti osobní potřeby. Na tuhle akci jsme si taky dali na opasek taktické radiostanice a maskovací síť, pod kterou by se dalo schovat, kdyby terén žádnou skrýš neposkytl. Jo a ještě nějaké nářadí na kopání, kdyby se musely zakopávat nebo vykopávat kabely. Opasek si nesmíte nikdy sundat a pokud to uděláte, není dobré ho pokládat dál než na dosah ruky. V noci ho musíte mít někde pod sebou nebo přímo na těle. Stejná poučka platí pro zbraň.
Ukázalo se, že nejlepší způsob, jak přesunout komplet výbavu, bude přenášení ve dvou skupinkách po čtyřech. Čtyři vždycky zařídí ochranu, čtyři budou nosit a pak se vystřídají. Byla to slušná dřina a nijak jsem se netěšil na dvacetikilometrovou túru, které nás čeká první noc - nebo možná dvě noci -, prostě od chvíle, idy nás vysadí vrtulník, do chvíle nalezení HZT. Tohle si zcela určitě zkoušet nebudeme. Bylo by to stejné jako nacvičovat si, jaké to je být promočený, promrzlý a hladový. Nesmysl.
Ale zato jsme si pořádně vyzkoušeli výsadek a přesný postup při vyzrazení - což se může stát - nebo při odletu vrtulníku.
Veškerá činnost se teď orientovala na náš úkol. Když člověk přímo fyzicky neprováděl něco, co se týkalo akce, aspoň o ní přemýšlel. Protože jsme "plánovali za pochodu", každý měl v obličeji vrytý soustředěný výraz.
Krmili nás centrálně a z kuchařů se jen lilo. Většina jednotky už byla pryč a plnila své úkoly v terénu, ale přesto zůstalo jěště dost kluků, kteří balili kuchyni a dělali blbosti. Kluci z mužstva A si pořídili ty nejšílenější ježky, které jsem kdy viděl – ostříhali prakticky dohola. Vpředu opálený obličej, zbytek bílá lebka. Někteří z nich byli ve chvilkách volna pěkní děvkaři a lvi salónů. Teď měli ten nejhorší sestřih, jaký si můžete představit. Stoprocentně se zoufale modlili, aby válka trvala dost dlouho na to, aby jim vlasy dorostly.
Protože i veškerá správa jednotky se prováděla centrálně, neustále jsem narážel na lidi, které jsem neviděl sto let. Člověk je pořádně poplácá po zádech, párkrát si z nich vystřelí, prohlídne si, co mají ke čtení, a vzápětí to štípne. Nastávaly fakticky hezké momenty. Lidi se družili víc než obvykle, patrně proto, že všichni byli mimo civilizaci, neměli jsme možnost se nikde pobavit, jenom ty úkoly před sebou. Všichni byli v euforii. Od druhé světové války a doby Davida Stirlinga nebylo tolik lidí z jednotky pohromadě na jednom jevišti ve stejnou dobu.
Dostávali jsme příšerné série injekcí proti nějakému biologickému svinstvu, které by údajně mohl Saddám použít. Teoreticky si měl člověk nechat dát píchnout jednu, pak pár dní počkat a dojít si pro další, ale většina z nás měla dost po první dávce. Bylo to něco strašného, ruka otekla jak balón, tak jsme se radši už nevraceli.
Osmnáctého nám řekli, že se máme přesunout do jiné oblasti, na letiště, odkud budeme vyrážet na jednotlivé operace. Probrali jsme si osobní věci pro případ, že je v budoucnu pošlou naším pozůstalým. Vybíralo se z nich všechno možné, aby se tam nenašlo nic pobuřujícího - žádné porno třeba. Aby člověk ušetřil potíže své rodině, je obvyklé, že si sbalí vojenské věci do jednoho pytle a osobní do druhého. Na ten se pověsí jmenovka a předá se příslušnému vrchnímu seržantovi.
Odletěli jsme z operační základny cé stotřicítkou plnou až po střechu - landrovery, hromady výzbroje a výstroje, a tak dále. Letělo se taktickým způsobem - nízko nad zemí, i když jsme pořád byli ve vzdušném prostoru Saudské Arábie. Nedalo se tam kvůli strašnému rámusu ani mluvit. Vrazil jsem si tedy špunty do uší a sklonil hlavu.
Přistání na obrovské letištní základně koaličních vojsk probíhalo v černočerné tmě. Přesto jsme začali vykládat materiál. Byl tam neustálý randál, který nám rval uši. Na jasně osvíceném ranveji startovaly a přistávaly letadla všech typů - cokoliv od pozorovacích letounů až po A 10 zvané Thunderbolts.
Tohle letiště bylo o hodně blíž k iráckým hranicím a já si všiml, že tu je daleko chladněji, než na co jsme byli zvyklí. Člověk v každém případě musel mít svetr nebo blůzu, aby mu nebyla zima, i když třeba vykládal věci z letadla. Položili jsme si spacáky do trávy pod palmy a dali si čaj, který byl v opasku pořád po ruce.
Ležím na zádech, koukám na hvězdičky, a vtom zaslechnu nějaký zvuk, který začínal jako hluboké, vzdálené burácení hromu a pak zesiloval, až zdánlivě zaplnil celou oblohu. Vlna za vlnou nám lítalo nad hlavou cosi, co vypadalo jako B52, pochopitelně směr Irák. Všude, kam se člověk podíval, byly bombardéry. Tohle klidně mohla být scénka vymalovaná

na plakátu, který měl lákat vojáky do druhé světové. Velké cisterny popojížděly sem a tam a stíhačky si doplňovaly palivo. Obloha hřměla zhruba pět minut. Nebesa ovládá taková mocná, děsivá letecká síla a dole na trávě si tlupa jakýchsi blbečků vaří čaj. Byli jsme tak soběstační, tak zahledění do sebe, že jsme z války neviděli nic, jenom naše vlastní přípravy. Teď se nám rozsvítilo: válka v Zálivu není jenom skupinka chlápků se svým úkolem, to je něco sakra pořádně většího. Teď si ještě nalijeme jeden šálek a pak už budeme nebezpečně blízko okamžiku, kdy se připojíme k tomu hromadnému sebemrzačení.
Těsně před rozedněním začaly houkat klaksony a lidi se rozběhli všemi směry. Nikdo z nás neměl absolutně ponětí, co se děje, tak jsme zůstali ve spacákách.
"Mazejte do krytu!"! zařval kdosi, ale nám bylo v teplíčku spacáků moc dobře. Nikdo se ani nehnul - a měl recht. Pokud někdo chtěl, aby všichni z nás věděli, co se děje, měli laskavě hnout prdelí a říct nám to. Nakonec kdosi vykřikl: "Scud!" a to už jsme vyskočili. My byli konečně na nohou, a ozval se rozkaz k rozchodu.
Hodinu co hodinu si někdo v průběhu dne naladil BBC World Service - zprávy. V určitou dobu se dala zaslechnout taky znělka Archers. I když je člověk někde pryč, vždycky se najde někdo, kdo si poslechne pravidelnou každodenní pohádku o rodné zemi, i když to kluci nepřiznávají.
Bylo nám řečeno, že té noci vyrážíme. Pro nás to znamenalo poměrně velkou úlevu. Na letišti jsme se ocitli jenom s tím, co jsme měli na sobě.
Odpoledne bylo vydáno formální pořadí rozkazů. Všichni, kdo se měli účastnit akce, byli přítomni - členové hlídky, velitel mužstva, bezpečnostní důstojník, který dohlíží na všechny operace mužstva. Poté, co jsem vydal rozkazy ústně, musejí být předány operačnímu centru. Tam zůstanou až do chvíle, dokud nebude úkol splněn, takže kdyby se cokoli zhatilo, všichni budou vědět, co jsme měli v úmyslu. Když máte například v plánu být clo dne čtyři v místě A, a neobjevíte se tam, všichni budou vědět, Že chci rychlý tryskáč, který přelítne nad místem operace, aby se dalo navázat spojení pomocí TACBE.
Na horní části každého listu papíru s rozkazy jsou předtištěna slova Pamatuj, že víš jen nezbytné, aby neustále připomínala bezpečnost operace. Je skutečně nesmírně důležité, aby nikdo nevěděl víc než to, co se ho bezprostředně týká. Piloti se například O rozkazy nezajímají.
Začal jsem popisem oblasti, kterou chceme zasáhnout. Plány a rozkazy je nutno vysvětlovat tak, jako by nikdo neměl ani ponětí o tom, co se děje. V tomto případě jsem začal přesným popisem polohy Iráku a tím, se kterými zeměmi sousedí. Pak následoval detailní popis oblasti. V našem případě tedy ohyb na HZT. Udal jsem polohu místa a veškeré topografické informace, které byly k dispozici. Všechno, co vím já, musí vědět taky oni.
Pak jsem udal čas východu a západu Slunce, polohu Měsíce a předpověď počasí. Dostal jsem od jedněch kluků důvěrné informace, že počasí by mělo být chladné a suché. Taková informace je důležitá, protože pokud je v rozkazech uvedeno, že v daném místě převládá vítr severovýchodních směrů, dá se taková informace využít při navigaci. Protože se na období naší akce skutečně předpovídalo poměrně mírné počasí, znovu jsme si odhlasovali, že nebudeme brát spacáky. Stejně na ně prakticky nebylo místo, popravdě řečeno.
Jako další krok bylo nutno popsat v rozkazech vlastní situaci. Zde obvykle uvádím všechno, co vím o nepříteli a co se nás přímo týká - zbraně, morální vlastnosti vojáků, složení vojska, sílu, a tak dále, ale v tomto ohledu naše rozvědka zapracovala dost bídně. Taky se obvykle zmiňuju o poloze spřátelených jednotek a způsobu, jak by nám případně mohly pomoct, ale co se týkalo naší operace, nedalo se v tomto bodě uvést vůbec nic.
Následoval cíl celé akce, což jsem dvakrát zopakoval. Byl popsaný přesně slovy operačního důstojníka, který k nám měl hovor před zahájením plánování: za prvé - lokalizovat a zničit pozemní vedení severní části HZT v dané oblasti; a za druhé - objevit a zničit Scudy.
Dalším bodem byl "Způsob provedení akce" - jak, podrobně, chceme splnit náš úkol. Uvedl jsem všeobecný nástin, rozdělil ho do fází, připomíná to trošku vyprávění pohádky.
"Fáze jedna bude infiltrace. Uskuteční se pomocí Chinooku. Fáze dvě bude přesun do základního tábora v kryté oblasti. Fáze tři - organizace základního tábora. Fáze čtyři bude rekognoskace a pak cílený útok na podzemní vedení. Fáze pět - akce zaměřené na lokalizaci Scudů. Fáze šest - odsun nebo doplnění zásob nebo změna rozkazu."
Potom jsem každou fázi rozvedl do detailů - jak přesně to chceme provést. Tohle musí být co nejpodrobnější, aby se eliminovala hluchá místa. Po každé fázi uvedu příklady konkrétních akcí - například akci při prozrazení v průběhu výsadku, pokud bude hlídka pod palbou okamžitě, jakmile se vrtulník připraví k odletu. Díky tomu budou všichni vědět, co mám v úmyslu, když nedojde k žádným komplikacím, ale taky budou vědět, o co budu usilovat, když k nim dojde.
Všechny tyhle řečičky vypadaly na papíře velice krásně, ale bylo taky zapotřebí každou jednotlivou akci popsat do detailu. Tohle se musí vypracovat a probrat předem a až potom vydat formální rozkaz. Předběžné plánování šetří čas a energii na místě, protože lidi už dávno ví, co se po nich bude chtít. Co se například stane, když se musí vrtulník vrátit k hlídce v určitém stadiu úkolu a vyměnit pokaženou vysílačku? Když helikoptéra přistane, máme ji obcházet a přiblížit se k ní zezadu? Máme si vytáhnout novou vysílačku z bočních dveří? Jak vlastně máme vrtulník přivolat zpátky? Jaké bude poznávací znamení? Odpověď na tuto konkrétní otázku: my uvedeme fonetický kód písmen slova Bravo jako heslo. Pilot bude vědět, že mu v určitém souřadnicovém bodě nebo oblasti těchto souřadnic odvysíláme infračerveným světlem slovo Bravo. Musí se dívat přes noktivizor a přistane pět metrů vlevo od písmene B, protože to bude vědět předem ode mě. Pak přistane po mé pravici, já prostě už jenom přejdu kolem trupu k nákladovým dveřím, protože na Chinooku jsou na levé straně od kokpitu, hodím dovnitř vysílačku a chytnu tu, kterou mi vyhodí ven. Pokud bych měl dostat nějaké rozkazy, popadnou mě za ruku a strčí mi do dlaně proužek papíru. K výměně dojde v průběhu necelé minuty.
Trvalo mí asi hodinu a půl, než jsem prošel všechny fáze do detailů. Pak musím uvést rozkazy ohledně souřadnic,

prkotiny jako načasování, souřadnicové reference, shromaždiště, zajímavé lokality. Tohle všechno už uváděno bylo, ale je nutné to zopakovat pro potvrzení. V této fázi se muselo počítat s akcí v případě dopadení a zajetí a rozvést podrobnosti strategie ústupové operace.
Sem jsou zahrnuty i veškeré služby, což znamenalo sepsat inventář zásob a vybavení, které jsme brali s sebou. A nakonec je zapotřebí uvést celý řetěz hodností a signálů - typy vysílaček, frekvence, časový rozvrh, kódy a hesla a všechny možné signály, které jsme si pro tento konkrétní úkol smluvili.
"Jak už podle mě všichni víte," říkal jsem, "naše volací znamení je Bravo Two Zero. Řetěz hodností: já jako velitel hlídky a Vince jako zástupce. O zbytek se můžete poprat."
Teď bylo na klukách, aby kladli otázky, a nakonec jsme si sjednotili čas na hodinkách.
Rozkazy k přeletu nám dal pilot, protože on bude velet v in-filtrační a ex-filtrační fázi. Ukázal nám mapu trasy, kterou poletíme, a nějakou dobu povídal o protiletecké obraně a raketách země-vzduch typu Roland. Popsal nám, co se má podle jeho představ dít v zadní části letadla a při nouzovém přistání. Já s ním už o tom mluvil a byl jsem ve skrytu duše rád, že po nás chce, abychom se rozdělili na leteckou posádku a hlídku, která bude obhospodařovat své vlastní úkoly. Upřímně řečeno, nechtěli jsme brát s sebou hordu lidí z letectva a oni z nějakého důvodu s námi stejně nechtěli letět. Taky mluvil o rozdělení kompetencí, protože na okolní cíle se plánovaly nálety. V okruhu deseti kilometrů od našeho přistání letadla pokropí několik pevných odpalovacích ramp. Rozdělení kompetencí v případě našeho přistání je zabezpečeno tak, aby se dalo proklouznout při náletech a využít je jako zástěrku.
Rozkazy skončily asi kolem 11.00. Teď už všichni věděli, co mají dělat, kde to provedou a jak. .
Při obědě nám řekli, že kvůli rozdělení kompetencí nás možná za hranice nepustí. Ale my se o to chtěli stejně pokusit - jeden nikdy neví, dokud to nezkusí. Doplníme palivo těsně před saúdsko-íránskou hranicí a pak ji překročíme s plnou nádrží. Provedli jsme poslední prohlídky, naložili výstroj do letadel a nacpali do sebe tolik čerstvého jídla, kolik se do nás vešlo.
Všichni byli celí žhaví na odjezd. Převládala nálada typu: tak se tam nějak propasírujme a už se do toho konečně pusťme. Nechali jsme už na ostatních, aby všechno prolezli, nakradli si stany a výzbroj, a doslova vyčistili tábor. Až se vrátíme, tak bude stejně dávno probraný.
V 18.00 jsme nalezli do aut a nechali se převézt k Chinookovi. Bylo celkem normální, že za námi chodili kluci z jednotky a ptali se: "Jakou velikost mají tyhle nové holiny? Už je přece nebudeš potřebovat, nebo jo?" V prvním táboře jsme asi čtyři štípli nějaké pěnové matrace. Fungovalo to na klasickém principu -když tam leží a jsou hezké, no nezvedni je... Teď k nám začali chodit lidi z ostatních hlídek a říkali: "Vy už je přece nebudete potřebovat, tak nám je tu nechtě." Doprovázeli to názorným předváděním pohybů, kterými se kope hrob.
Objevil se dokonce velitel pluku. "Nějak se tam dostaňte, splňte úkol a vraťte se." To byl stručný obsah jeho rozkazu. Bob si zničehonic vzpomněl na jednu věc. "Já jsem to posral," řekl jednomu klukovi. "Nevyplnil jsem pořádně formulář na poslední vůli. Dole je mámino jméno a už jsem to podepsal - musíš se prohrabat v mejch věcech a najít její adresu. Můžeš dohlídnout na to, aby všechno bylo správně probraný a odeslaný?"
Já měl rychlou poradu s piloty. Dostali neprůstřelné vesty a trápili se rozhodováním, co s nimi. Jestli si na ně mají sednout, aby jim neustřelili koule, nebo si je oblíknout, aby je netrefili do prsou. Dospěli k závěru, že si je radši oblíknou, protože bez koulí se koneckonců dá žít."
"Ne že by hlavní pilot nějaké měl," řekl nám druhý pilot. "Na to přijdete za chvilku."
Bylo pořád ještě světlo, takže jsme viděli, jak vrtule při startovacím manévru zvedly úplnou písečnou bouři. Když se prach usadil, bylo vidět jenom kluky, jak mávají s hlavami obrácenými k nebi.
Přes poušť se letělo těsně nad zemí. Nejdřív jsme si prohlíželi terén, ale nic moc k vidění na něm nebylo - samý písek a několik pahorků. Na poušti se ovšem objevovaly zvláštní kruhy, které vypadaly jako negativ obilného pole se slehlými klasy. Na těchto kruzích nebylo nic slehlého, ale naopak jenom tam obilí rostlo. Byly to zemědělské oblasti, které ze vzduchu vypadaly jako čističky odpadních vod, s ohromnými vodotrysky, které se pořád otáčely, aby zavlažovaly pole. V té pusté krajině vypadaly strašně divně.
Těsně před soumrakem asi dvacet kilometrů od hranice promluvil pilot do sluchátek.
"Kluci, běžte k oknům a mrkněte se na to."
Oblohu zakrývalo mračno letadel, asi tři sta metrů nad námi. Díky tomu, že byli sladění pomocí TACBE, letěli na setinku sekundy přesně ve složité síti vzdušných koridorů, aby nedošlo k srážce. Všichni měli rozsvícená přední světla. Obloha se celá rozzářila. Připomínalo to Hvězdné války, ta různě barevná světýlka z různě velkých letadel. My letěli zhruba rychlostí sto uzlů - to znamená, že oni museli letět tak osm set až tisíc. Přemýšlel jsem o tom, jestli o nás vůbec ví. Taky jsem uvažoval, jestli si říkají: doufejme, že odvedeme dobrou práci, aby se tam tihle kluci dostali a splnili svůj úkol. Upřímně řečeno - o tom jsem pochyboval.
Dva bombardéry se řítily dolů, aby nás zkontrolovaly, a pak se vrátily nahoru.
"Teď jsem pět kilometrů od hranice," říkal pilot. "Sledujte, co se bude dít."
Když mluvil, tak se zdálo, že se spálila jediná pojistka, která ovládala osvětlení nějakého velkoměsta, protože nebe bylo zničehonic černé jak saze. Všechna letadla totiž zhasla světla najednou.
Přistáli jsme v inkoustové tmě, aby se doplnilo horké palivo, což znamenalo stát na palubě se zapnutým motorem a vrtulemi. Tady jsme měli dostat poslední rozkaz "Vpřed" nebo "Zpět" týkající se životně důležitého rozdělení kompetencí. Jakmile se pozemní posádka vynořila z temnot, s obavou jsem vyhlížel někoho, kdo by nám dal signál k odletu. Jeden z pozemní posádky mrknul na pilota a mával rukou: Obrátit zpátky.
Hajzl.
Nějaký další chlápek přiběhl k pilotovi s kouskem papíru a prostrčil ho okýnkem.
O malou chvilku později nám zazněl do sluchátek pilotův hlas: "Je to rozkaz "Zpět", musíme se vrátit."

Dinger se okamžitě napíchl na vysílačku. "Tak se na to vyser, sakra. Přeleť ty hranice. Prostě řekni, že už jsme za nima - do toho, je to jenom pár kiláků, nebude ti trvat dlouho letět tam a zpátky. Potřebujem se dostat dál. Už jenom proto, aby si ostatní ušetřili při našem návratu blbý fóry."
Ale takhle to pilot neviděl. Zůstali jsme tam stát ještě dvacet minut, než si všechno zkontroloval a dokončil tankování. Pak se odlepil od země a zamířil k jihu. Auťáky na nás už čekaly. Vyložili jsme matroš a nechali se odvézt k půlce jednotky, která se už přesunula na druhou stranu letiště. Lidi si vykopali úkryty a zakryli je buď dekou nebo kousky krabic a kartonů, aby se chránili před větrem. Vypadalo to jak tábor bezdomovců, všude hloučky postaviček kolem šestibokých ohnišť.
Naše hlídka byla v prachbídné náladě, nejenom kvůli přerušení chodu věcí a že jsme se nedostali přes hranice, ale taky proto, že nám nebylo jasné, co se v nejbližší době stane. Já byl rozčarovaný dvojnásob, protože jsem dal pryč svou krásnou matraci.
Celý den s datem dvacátého jsme se jenom poflakovali po letišti a čekali, že se něco stane.
Ještě párkrát si každý zkontroloval výzbroj a snažil se trochu utábořit pro případ, že čekání bude dlouhé. Vyfasovali jsme pár maskovacích sítí - ne kvůli skutečnému maskování, protože letiště bylo bezpečné -, ale čistě proto, aby se dalo schovat před větrem a ve dne před sluncem. Člověku to taky poskytuje jakousi iluzorní ochranu, když je pod něčím schovaný. Po důkladném zabydlení jsme objížděli letiště v lehkých obrněných auťákách a landroverech a okouněli, co se dá kde štípnout. Letiště bylo rájem kleptomanů.
Udělali jsme pár skvělých kšeftů s Amíkama. Naše jídelní příděly jsou ve srovnání s jejich lahodné, ale oni ve svých zas mají pár dobrot typu čokoládových bonbónů M&M a malé lahvičky tabasca, které dodá hovězímu s knedlíkem skvělou příchuť je ne sais quoi. Další príma součástka americké výbavy je pevná plastiková lžíce, kterou mají přibalenou u hotových jídel. Dá se v ní nahoře vypálit malá dírka, tou se provleče šňůrka, takže vám nemůže vypadnout z kapsy. Vynikající, skoro dokonalý bagr.
Protože skvělé pěnové matrace v průběhu našeho předčasného odletu už zmizely na onen svět, pokoušeli jsme se získat pár pohodlných amerických polních lůžek. Američani měli výbavy tři prdele, a - pánbů jim požehnej - radostně si s vámi vyměnili matraci za pár krabic žrádla.
Na druhé straně letiště byla malá Amerika. Ti měli úplně všechno od mikrovlnek a automatů na koblihy až po video s Bartem Simpsonem, které běželo čtyřiadvacet hodin denně. A proč taky ne - Yankeeové moc dobře ví, jak se bojuje ve velkém stylu. Školáčci ze Států posílali vojákům obrovské krabice různých překvápek: obrázky šestiletých prcků, kteří namalovali perfektní správné chlapy s americkou vlajkou a zlé chlapy s iráckou, obrovské zásoby mýdla, zubní pasty, psacích potřeb, hřebenů a deodorantů. Tyhle poklady byly normálně k dispozici v otevřených krabicích v kantýně a mohli jste si vybrat, co se vám líbilo. Nenechali jsme se Amíkama dvakrát zvát. Hned jsme tam vtrhli, popíjeli zpěněné cappucino a rychle se jim ve všem šťourali. Není nutné zdůrazňovat, že jsme si většinu dobrůtek odnesli.
S některými z nich se dala užít obrovská sranda, byly to neuvěřitelné postavičky, hlavně někteří američtí piloti - záložáci. Všichni v civilu právníci a ředitelé, mohutní čtyřicátníci-padesátníci, ověšení metály, kouřili velikánské doutníky, lítali si Thunderboltama a halekali svoje "Yeah, boy!" po celém nebi. Pro některé z nich už to byla třetí válka. Byli to skvělí lidi a uměli vyprávět neskutečné historky. Člověk se od nich mohl hodně přiučit, jenom když je poslouchal.
Další dva dny jsme si znovu procházeli svůj plán. Teď, když na to bylo víc času, jsme se snažili přijít na nějaké zlepšení. Probírali jsme plán odshora dolů, ale nakonec jsme nezměnili nic.
Dost nám to čekání lezlo na mozek. Připomínalo situaci, když klečíte ve startovním bloku a chlápek se startovací pistolí si dá šlofíka. Už jsem se fakt těšil na úlevu, která nás čeká, až vyskočíme z letadla do pouště.
Dali jsme řeč s pilotem Jaguára, jehož posádka havarovala hned na letišti a trčela tam několik dní. Už při prvním vzletu to musel otočit kvůli poruše na generátoru.
"Chci strávit zbytek války tady," říkal nám. "To trápení a vtipkování, až se vrátím, nebude mít konce."
Bylo nám ho celkem líto. Věděli jsme, jak se asi cítí.
Nakonec nám jednadvacátého odklepli odlet na další večer.
Dvaadvacátého ráno se vstávalo za svítání. Dinger hned vyfásnul pěknou dřinu.
Stan, Dinger, Mark a já jsme spali pod jednou maskovací sítí, obklopení balíky s jídlem a všemi možnými krabicemi a igeliťáky. Uprostřed jsme měli šestihranné ohniště na vaření.
Stan si uvařil čaj pěkně v pohodlíčku přímo ze spacáku. Nikomu se nechtělo vstávat a šúrovat, protože byla tak odporná zima. Tak jsme polehávali, srkali čaj, chrchlali a ukusovali čokoládu z přídělů. Naše fantastické hájání v noci přerušily dva poplachy na Scudy. Stejně jsme měli na sobě většinu výbavy, ale největší otrava je navlíkat si boty, neprůstřelnou vestu a helmu a poklusem se dostat do uzoučkých zákopů. V obou případech jsme tam jenom museli počkat na oznámení o tom, že už je vzduch čistý.
Dinger otevřel pytlík bonbónů a dal ho kolovat. Ještě tři, čtyři šálky čaje, a v Dingerově případě tři cigára, a teprve pak jsme naladili BBC World Service. Ať se člověk pohybuje kdekoliv na zeměkouli, vždycky se dozví, co se děje, jedině od nich. A vždycky ještě dřív, než s tím vyrukujou ostatní. Na všechny akce jsme brávali malá krátkovlnná rádia, protože když člověk trčí někde v džungli, jediným spojením s okolním světem je World Service. Ať přijdete kamkoliv, všude si lidi sklánějí nad svýma tranďákama a ladí, protože frekvence se v průběhu dne mění. Chystali jsme se je díky tomuhle přibalit taky, protože existovala šance, že jedině takovým způsobem se z první ruky dozvíme, jestli válka už náhodou neskončila. Nikdo nám to totiž nebude moct oznámit, dokud se s někým nespojíme, a je dost možné, že by k tomu došlo až poté, co by se Saddám vzdal. Vzali jsme s sebou na rozbití Dingerovo rádio, protože to drželo pohromadě díky lepicí pásce a gumičce. Všichni ostatní už měli digitální, ale Dinger si pořád pěstoval tenhle krám s parním pohonem, na kterém ladění trvalo celé hodiny. Zaslechli jsme nějaké zvěsti, že by ten den snad měla přijít pošta - naše první várka od

příjezdu do Arábie. Bylo by celkem příjemné mít nějaké zprávy z domova ještě před odjezdem. Já jsem v té době zrovna kupoval s Jilly barák a měl jsem podepsat nějaký papír jako plnou moc pro právníka. Doufal jsem že to proběhne, protože jinak by Jilly prožívala pořádný cirkus při zjišťování, jestli jsem už pod drnem.
Oba piloti za námi přišli, abychom se naposled poradili o uložení výstroje do vrtulníku. Zopakoval jsem pro všechny zásady rychlé komunikace, které jsme pozapomněli, a způsob kontaktu na místě výsadku, abych se dokonale ujistil, že je to oběma stranám jasné.
Letěli jsme ještě s dvěma borťáky kolem dvacítky, zjevně obrovskými fanoušky filmu A nyní apokalypsa, protože z Chinooku trčely hlavně, kam se člověk podíval. Jediné, co jim ještě chybělo k dokonalosti, byly odznaky s tygří hlavou na přilbách a Wagnerova melodie 'Jízda valkýr', která by se jim linula z vysílaček. Pro ně byla cesta přes hranice životní příležitostí. Byli absolutně nadšení.
Piloti se dozvěděli o dalších pozicích Rolandů a vypracovali trasu, která by je míjela, jenže ze způsobu, jak si borťáci povídali, vyplývalo, že vlastně chtějí, aby na nás zaútočili. Celí se třásli, aby se dostali do palby. Představoval jsem si, jak obrovské rozčarování pro ně bude, když nás vyhodí ven a vrátí se domů celí.
Já si ještě v naprostém klidu zkontroloval své rozkazy rozložené na stole na opačné straně letiště. Protože první pokus o výsadek byl zrušen, budu muset předložit sérii rozkazů ještě jednou dnes odpoledne - ne tak detailně, ale aspoň přehled hlavních bodů.
Čekali jsme na tu slíbenou poštu. Konečně se roznesla zpráva, že dorazila a že je na druhé straně letiště - asi půl míle. Bylo 17.30, měli jsme přesně půlhodiny do nástupu na palubu letounu. Vzali jsme si s Vincem jeden teréňák a hnali se tam, abychom se zmocnili pytle určeného pro oddíl B.
Jeden kluk dostal svůj výměr daní. Další byl šťastným příjemcem pozvání k účasti v losování v Readeťs Digest. Já měl větší kliku. Přišly mi dva dopisy. Jeden byl od matky. První dopis od rodičů, který jsem dostal - vlastně naposledy asi v sedmnácti. Nevěděli, že jsem v Zálivu, ale muselo jim to být jasné. Neměl jsem čas ho přečíst. Když má člověk fofr, musí dopisy jenom rozříznout, aby to vypadalo, že je četl a aby tím pádem nikoho ne-ranil, když se nevrátí. Poznal jsem á čtyřkovou obálku od Jilly. Dala mi dovnitř mé oblíbené kávové bonbony Toffee. Zvláštní, že jich bylo přesně osm - pro každého z hlídky jeden. A taky tam byla ta plná moc od právníka.
Poslední večeře je před výjezdem do akce velká věc. Každý si zaryje a udělá nějaký vtípek.
"Příště až se uvidíme, budu koukat dolů, protože tě budu cpát sám. Do hrobu," říkal kdosi a předváděl, že kope hrobeček.
"Príma, že tě znám, vole," projevoval se další. "Jaké máš vlastně doma kolo? Hej, půjde sem někdo, aby byl svědkem toho, že mi tenhleten odkazuje svůj bicykl, když ho odkrouhnou?"
Byla to velice uvolněná atmosféra a lidi nabízeli pomocnou ruku v přípravách všeho druhu. Zároveň se objevila další várka 'čerstvého masa'. Hlavní zásobovač pluku odvedl dobrou práci a předložil zásobu masíčka, párků, houbiček a všech možných pochoutek. Bylo to vynikající žrádýlko, ale mělo své nepříjemné stránky. Poté, co jsme se tak dlouho živili jen konzervami z přídělů, začalo se nám chtít po opravdickém jídle dost brzo na velkou.
V
Pozemní posádka byla celou noc na nohou a přemalovávala Chinooka pouštním maskovacím vzorem. Kluci, kteří se přišli podívat na náš odlet, při pohledu na něj nadšeně hvízdali a tleskali.
Na poslední chvíli se opakovaly různé vzkazy. Zahlídl jsem svého kámoše Micka a říkám mu: "Kdyby něco, Eno má dopisy. Určitě se postarej o únikovou mapu, protože je podepsaná od všech kluků z hlídky. Nechci, aby se ztratila, bude to hezká památka pro Jilly."
Zaslechl jsem Vinceho: "Kdyby něco, je na tobě, aby všechno dostala Dee."
Mickovi visel kolem krku foťák. "Nechcete portrét?"
"Byli bysme blbí, kdybysme nechtěli."
Zapózovali jsme mu na zadní části Chinooku na fotku týmu Bravo Two Zero.
Kluci dělali co mohli, aby vytočili na maximum posádku letadla, hlavně palubní operátory - borťáky. Jeden z nich byl šíleně podobný Garymu Kempoví ze skupiny Spandau Ballet včetně kotlet typických pro osmdesátá léta. Dva nebo tři kluci z mužstva stáli u auta a předváděli jeho klasické "úúuap" a zpívali "You are gold..." Chudák borťák z toho byl dost na větvi.
Další nám zase hráli scénku, jak nesou pohřebáci rakev. Tiše k tomu mručeli pohřební pochod. Ostatní parodovali video od Madness "It must be love", kde zpěvák stojí nad hrobem a hrobník poskakuje kolem něho a bere mu míru. V tom randálu zanikaly podivné věty typu 'Brzy nashledanou' a 'Doufejme, že všechno dobře dopadne'.
Než naše posádka vylezla na palubu, udělala ještě poslední kolečko a se všemi se rozloučila. To už jsme měli na sobě neprůstřelné vesty.
Chinook není žádná první třída. Vevnitř je zařízený dost spartánsky - holý trup pokrytý vrstvou umělé hmoty. Sedadla neexistujou, jenom protiskluzné upravená podlaha. Vnitřek našeho Chinooku byl zaneřáděný pískem, naftou a olejem. Dovnitř jsme naložili ještě jednu nádrž se zásobním palivem. Smrad z kerosinu a motorů prosákl všude, dokonce až dozadu k rampě. Připadal jsem si jak v peci. Palubní technici dozírali na to, aby horní půlka ocasních dveří byla otevřená kvůli cirkulaci vzduchu.
Motory se nažhavily a vypouštěly strašlivé mraky dýmu. Z našich míst na rampě jsme viděli kluky venku, jak kašlou a plivají kolem sebe. V oblacích horkých plynů se pohybovali jak náměsíčníci a gang á la Spandau Ballet předváděl znovu své číslo. Když se Chinook odlepil od země, zešikmení proudu plynů z výfukových trysek způsobilo na zemi obrovskou písečnou bouři. Než se prach usadil, vystoupali jsme nejmíň o třicet metrů a brzo se dala rozeznat už jen blikající světla terénních aut.
Bylo vedro a já cítil, jak se potím a začínám hezky smrdět. Přepadla mě únava, jak psychická, tak fyzická. Hlavou mi

lítala strašná spousta věcí. Průnik na nepřátelské území mi dělal starosti, protože jsem nad ním neměl kontrolu. Nedalo se dělat nic jiného, než sedět na zadku a doufat, že všechno dobře dopadne. Odjakživa nesnáším, když je můj život v rukou někoho jiného.
Naši trasu kontrolovaly protiletecké rakety Roland. Čím je letoun větší, tím větší má šanci, že ho sestřelí. A Chinooky jsou ohromné. Další riziko spočívalo v tom, že nás mohla klidně sejmout anglická letadla, protože náš průnik na nepřátelské území budou krýt tři nálety.
Na druhou stranu jsem se ale těšil, až se dostaneme na zem. Velet takovému super úkolu SAS bylo příjemné. Každý doufal, že se aspoň jednou za svůj život dostane do opravdické války. Tahle byla moje a jel jsem s takovým komandem, že nám zbytek mužstva začal říkat "cizinecká legie".
Bergeny jsme měli přivázané, aby nelítaly v kokpitu a nepři-stávaly nám na hlavě při nějakých náhlých úhybných manévrech nebo havárii. Už předevčírem v noci borťáci nalámali světélkující tyčinky a naskládali je kolem výstroje, abychom se v tmavém kokpitu orientovali a případně se nezranili. Tyhle tyčinky připomínají přesně to, co si děti kupujou na hraní - plastiková trubička, uvnitř které se při ohnutí zlomí dvě skleněné ampulky, takže se smíchají dvě chemické látky a vytvoří světélkující směs.
Nasadil jsem si sluchátka a spojil se s pilotem. Ostatní mezitím prohrabovali výbavu RAFu a vybírali si obložené chleby určené pro posádku letadla, čokoládu a minerálky.
Mezi mnou a pilotem probíhala stručná rekapitulace přistávacího manévru. Pokud dojde k přestřelce hned po přistání, zůstaneme prostě v letounu. Když už budeme venku, měli bychom se pokusit dostat zpátky na palubu. Ale jestli dojde k přestřelce při odletu vrtulníku, musí nám pomoct vysílačky Simplex. Ty umožní spojení s posádkou vrtulníku zhruba do vzdálenosti půldruhého kilometru, takže by se nám mohlo podařit přivolat ho zpátky.
"Já to prostě otočím a přiřítím se zpátky," říkal mi pilot, "a vy si do něj naskáčete, kudy budete chtít. Na výbavu serte."
O RAF - leteckých silách - se někdy uvažuje pouze jako o taxíkářích ověnčených slávou, kteří vás převáží z místa A do místa B. Ale ve skutečnosti to takhle vůbec není. Jsou nedílnou součástí každé operace. Vlítnout do palby s Chinookem by bylo pro normálního pilota absolutně nemyslitelné. Je to ohromný stroj a tím pádem snadný cíl. Náš pilot do toho šel zjevně dobrovolně. Buď nemá páru, co se bude dít na zemi, nebo je nad věcí, protože to patří k jeho práci. Tenhle evidentně věděl, o čem mluví, takže byl zřejmě nad věcí. A pokud takový manévr skutečně chce udělat, na všechno se klidně vyprdnu a skočím zpátky na palubu.
Při přeletu nad Saudskou Arábií jsme si začali všímat terénu. Vypadal totiž jako hnědý kulečníkový stůl. Já byl na Blízkém Východě už mockrát, ale něco takového jsem v životě neviděl.
"Tohle je Zanussi," vypravil ze sebe Chris do mikrofonu. Použil slovo, kterým se ve slangu jednotky označuje někdo podivný - mimozemšťan, se kterým se nedá navázat kontakt - je prostě z jiné planety.
A tohle vypadalo dokonale přesně jak Zanussi -jiný svět. Při pečlivém studiu map jsme zjistili, že terén se po celou cestu nezmění. Zjevně se vyskytnou problémy, ale s tím se teď nedá nic dělat. Akce začala.
Čas od času s námi piloti přes TACBE prohodili pár slov. Bavil jsem se sledováním borťáků, kteří se připravovali na Velkou Chvíli, kontrolovali si zbraně a nepochybně doufali, že si z nich brzo zastřílejí.
Po celou dobu bylo slyšet ohlušující hřmění vrtule. Kvůli tomu randálu jsme si s klukama moc nepokecali. Všichni byli spokojení, že už nemusí nikde pobíhat, že si vegetíme na báglech, pijeme vodu a čůráme do jedné z lahví, kterou jsme právě dopili. Hlavou se mi honily představy, jak by se asi změnil můj život, kdybych udělal maturitu. Možná bych seděl v horním kokpitu, kecal s kámošem a těšil se na párek a pivo, až tohle skončí.
Přední nákladové dveře měly horní půlku otevřenou - asi jako vrata do stáje. Dovnitř proudil chladný a osvěžující vzduch. Řemínky visící všude ze stropu v té vichřici všelijak plandaly a plácaly.
Pohonné hmoty Chinook doplňoval na stejném místě jako předtím. I teď nechal pilot puštěné motory. Nějaká porucha by v tomto stadiu operace znamenala její zrušení. My jsme zůstali vevnitř, ale jeden borťák hned vyskočil do tmy. Amíci, bůh jim žehnej, toho fasovali tolik, že vám věci přímo cpali do náručí. Hošík se vrátil s čokoládou, koblihami a kolou v plechovkách. Z nějakého nevysvětlitelného důvodu mu Amíci strčili plnou hrst propisovaček a hřebenů.
Nic se nedělo. Seskočili jsme s Bobem dolů a šli na velkou vedle ranveje, asi třicet metrů od letadla. Po úspěšném návratu mi jeden palubní technik naznačil, abych si nasadil sluchátka.
"Musíme vyrazit," řekl pilot hlasem, ve kterém se daly jen velice obtížně rozeznat nějaké stopy vzrušení.
Začínali jsme ztrácet výšku.
"Jsme nad hranicí," řekl pilot věcným tónem.
Já předal jeho zprávu dál. Kluci na sebe začali šněrovat výstroj.
Teď posádka předváděla, že si své peníze fakticky zaslouží. Vtipkování skončilo. Pracovali s noktivizory v rychlosti osmdesáti uzlů asi jen dvě stě metrů nad zemí. Lopatky vrtule měly ohromný průměr a z mapy jsme věděli, že letíme nad spoustou vojenských linií a nejrůznějších překážek. Jeden borťák sledoval dosah lopatek přední vrtule, další kontroloval totéž vzadu. Druhý pilot neustále monitoroval navigaci, hlavní pilot letěl podle instrukcí posádky a orientoval se vizuálně.
Při nízkém letu těsně nad terénem výměna informací mezi pilotem, druhým pilotem a borťáky neustávala. Tón jejich hlasů uklidňoval. Všechno měli dokonale secvičené a vyzkoušené. Jejich činnost působila tak věcně, jako by byli na trenažéru.
Druhý pilot: "100 stop ... 80 stop ... 80 stop."
Pilot: "Rozumím, 80 stop."
Druhý pilot: "Vojenské linie na vzdálenost jedné míle."
Pilot: "Rozumím, linie vzdálené jednu míli. Stoupáme."
Druhý pilot: "120 ... 150 ... 180 ... 200. Teď půl míle. 500 stop."

Pilot: "500 stop. Linie na dohled...přelétáme je."
Borťák: "Volno."
Pilot: "Roger, klesám."
Druhý pilot: "150 ... 120 ... 80 stop. 90 uzlů."
Pilot: "Rozumím, zůstávám na osmdesáti stopách, devadesáti uzlech."
Druhý pilot: "Vychýlení vlevo, jedna míle."
Pilot: "Rozumím, mám po pravici nějakou budovu."
Borťák: "Rozumím, budova vpravo."
Druhý pilot: "80 stop. 90 uzlů. Bitevní linie pět mil."
Pilot: "Rozumím, pět mil. Průnik doprava."
Palubní technici sledovali taky terén pod námi. Kromě překážek registrovali všechno, co se k nám 'blížilo'.
Druhý pilot: "80 stop. Blížíme se ke štěrkové silnici, dvě míle."
Pilot: "Rozumím. Štěrková silnice dvě míle."
Druhý pilot: "Ještě míli. To je 100 uzlů, 80 stop."
Při výšce menší než 80 stop (cca 24 m) mohla vrtule zavadit o terén, když by se helikoptéra obracela. Palubní technici ovšem pečlivě sledovali překážky, aby měly vrtule dost místa, protože jsme využívali každý sebemenší výčnělek, v jehož zákrytu vrtulník mohl proletět.
Pilot: "Vychýlení, teď zas vpravo. To je hezký."
Druhý pilot: "Vpravo, to je 70 stop, 100 uzlů. 70 stop, 90 uzlů."
Museli jsme překročit hlavní překážku - cestu, která vedla touto částí země z východu na západ.
Druhý pilot: "Oukej, to je dvouproudová silnice, 5 mil."
Pilot: "Leťme výš. 200 stop."
Druhý pilot: "Roger, máš ji v zorném poli."
My, pasažéři, jsme jenom seděli a ukusovali čokoládu, když borťák vpředu zničehonic skočil ke svým kulometům. Najednou byl každý v pozoru s bouchačkou v ruce. Neměli jsme ani ponětí, co se děje. Moc toho nezmůžeme, protože když vysunete hlaveň do vzduchového proudu, jako byste vystrčili hlavu z auta jedoucího stošedesátikilometrovou rychlostí. V podstatě to bylo k hovnu, ale měli jsme dojem, že mu musíme pomoct.
Vlastně o nic nešlo. Jenom jsme se přibližovali k silnici a borťák doufal, že po nás někdo vystřelí, tak se chystal k odvetné palbě.
Šlo o hlavní silnici mezi Bagdádem a Jordánském. Chinook ji přeletěl ve výšce pěti set stop. Viděli jsme spoustu světel z konvojů, ale my osvětlení nebyli a slyšet nás stoprocentně nemohli. Náš první pohled na nepřítele.
Identifikací silnice jsme se zorientovali, protože podle mapy se tím pádem dala přesně určit naše poloha. Zrovna jsem se snažil vypočítat, jak dlouho ještě budeme ve vzduchu, když mi do uší zaječel varovný signál.
Já měl puštěná sluchátka, Dinger zjevně taky, protože po příkazech posádky jsme na sebe mrkli.
"Vychýlit nalevo! Vychýlit napravo!"
Rozpoutalo se hotové peklo. Helikoptéra udělala několik výpadů napravo nalevo.
Borťáci lítali sem a tam, rozsvícené baterky, mačkali všechny možné knoflíky, protože odpálili klamný cíl, který na sebe navede protiletadlovou střelu.
Piloti znali polohu většiny Rolandů, ale o tomhle evidentně neměli tušení. Raketa země-vzduch nás ozářila a zaječel varovný signál. Aby bylo všechno ještě složitější, zmerčili nás v poměrně pomalém letu.
Viděl jsem Dingerův obličej ozářený světélkujícími tyčinkami. To sebevědomé vtipkování nás ukolébalo k falešnému pocitu bezpečí. Já teď měl pocit, jako když řídíte auto, na chviličku mrknete dolů a vzápětí zjistíte, že situace před vámi se rapidně změnila a musíte skočit na brzdy. Nebylo mi jasné, jestli už raketu skutečně odpálili nebo ji zaměřujou nebo co vlastně.
"Do hajzlu s tím," vyrazil ze sebe Dinger. "Jestli se to má stát, tak to, kurva, nebudu poslouchat!"
Oba zároveň jsme praštili sluchátky o zem. Já sebou hodil a bleskově se schoulil do klubka - příprava na přistání.
Pilot se prohánět křížem krážem po nebi. Motory při té akrobacii divoce vyly.
Chinook vyrovnal svou dráhu a už letěl přímo. Výraz obličejů posádky nás přesvědčil, že jsme z toho venku.
Znovu jsem si nasadil sluchátka a zeptal se: "Co ksakru mělo tohle znamenat?"
"Možná Roland, kdo ví? Nic moc teda. Vám to může být jedno, ale my se po téhle trase musíme vrátit."
Už jsem chtěl být z tohohle venku a stát se zase pánem svého osudu. Je sice hezké, když vás přivezou až na místo, ale ne takhle. Navíc ještě nic neskončilo. Pokud Iráčani předali dál zprávu o radarovém zaměření, jejich letectvo se na nás možná trošku podívá. Nikdo nevěděl, jestli Iráčani posílají letadla hned do vzduchu nebo jestli vůbec mají možnost lítat v noci, ale člověk musel počítat s tou nejhorší variantou. Potil jsem se jak kokot.
O půl hodiny později nás pilot upozornil, že za dvě minuty přistaneme. Dal jsem klukům signál zvednutím dvou prstů - stejný jako pro paragánský výsadek. Borťák vzadu začal rozvazovat popruhy, kterými držely pohromadě bágly. Díky červenému světlu baterky sevřené v zubech vypadal jak ďáblík v pilné práci.
Čtyři z nás měli americké pušky M16 Armalite s podvěsným granátometem, vystřelujícím granáty ráže 40 mm, které vypadají jako velká useknutá nábojnice; ostatní měli Minimi - lehké kulomety. Pro naše účely byla Armalite vynikající zbraň ve srovnání s novou armádní S A 80. Je lehčí a velice snadno se čistí a udržuje. Prostě dobrá jednoduchá zbraň, která se od vietnamské války objevila už v nejrůznějších provedeních. Jednotka vyzkoušela SA osmdesátky při výcviku v džungli hned poté, co se objevily, a zjistilo se, že nedostatečně odpovídají našim požadavkům. S M 16 jde všechno lehce a čistě, je kompaktní a nic z ní nevyčuhuje. Pojistka je snadno přístupná a dá se ovládat palcem. U SA 80 ji musíte mačkat ukazováčkem, což je něco šíleného. Pokud jste v úzkém prostoru, můžete svou M 16 odjistit

jednoduše palcem a ukazováček mít stále na spoušti. A navíc když na M16 přeřadíte pojistku na střelbu dávkou, víte, že je připravená. To znamená, že je natažený bicí mechanismus a máte náboj v komoře. Při postupu hlídky kluci kontrolujou palcem pojistku každých pět minut. Pokud je nepřítel na doslech, člověk nijak netouží vystřelit omylem. M 16 má tichou pojistku, což je v akci další plus. A taky žádné její součástky nerezaví. Kdybych měl pušky přirovnat k auťákům, tak by se dalo říct, že armáda místo aby jezdila fordem Sierrou 4x4 - dobrým, spolehlivým, prověřeným a oblíbeným mezi řidiči - , tak SA 80 přesedlala na Rolls Royce. Ale ve stadiu prototypu, to znamená, že má hromadu vývojových problémů. Podle mého názoru jednou jedinou nevýhodou dvěstětrojky je, že na ni nejde nasadit bajonet kvůli granátometu, který je pod hlavní.
Na M 16 jsme neměli nosné řemeny. Pomocí nosného řemenu můžete nést pušku přes rameno. Proč byste ale v akci měli mít zbraň přes rameno? Musíte ji přece držet v pohotovostní poloze připravenou k výstřelu. Když jste v akci se zbraní, vždycky se pohybujete tak, abyste ji drželi oběma rukama s pažbou na rameni. Co s bouchačkou, ze které se nedá bleskově vystřelit?
Je mi úplné jedno, jak a kde se zbraně vyrábějí, pokud fungují tak, jak mají, a já vím, jak je použít. Když střílí a vy máte dost munice, může vám všechno ostatní být fuk.
Zbraně ovšem nikdy nemůžou kvalitou převyšovat svého majitele. Mezi klukama je zakořeněná hluboká rivalita pokud jde o cvičné střelby. Jenže vaše zbraň potřebuje, abyste stříleli natvrdo. Jedině tak získáte určitý cit a odhad. Příšerný randál skutečné přestřelky ochromí všechny vaše smysly, pokud na něj nejste opravdu zvyklí. Zvuk Armalite je překvapivě jemný a zbraň má minimální zpětný ráz. Když střílíte z ní, tak slyšíte spíš zbraně ostatních, než tu svoji. Když odpalujete čtyřicetimilimetrové granáty, slyšíte jenom takové puknutí, žádný výbuch nebo zpětný ráz.
Měli jsme čtyři Minimi, což jsou lehké přenosné kulomety ráže 5,56. Můžete do nich dávat nábojnice z pásu, který se dá spojovat z krabic po dvou stech kusech, nebo normální zásobníky. Zbraň je tak lehká, že se dá použít v boji jako obyčejná puška, ale co hlavně -jako podpůrný lehký kulomet s vysokou kadencí. Dvojnožka zaručuje přesnou střelbu dávkami. Balení v plastových boxech s předem připravenou municí ale není ideální. Když jste v akci, visí vám křížem přes hrudník, bouchají vás, můžou spadnout a člověk se jim musí vysloveně bránit. Další problém je, že náboje nejsou v krabici dokonale utěsněny, takže při každém pohybu chrastíte, což je dost blbé zvláště v noci, kdy je všechno slyšet.
Každý člen hlídky s sebou měl RPG - ruční protitankový granát ráže 66mm. Je americké výroby, slouží k ničení pancéřovaných cílů. Je dlouhý asi půl metru a skládá se ze dvou válců sesazených do sebe. Když ho rozložíte povytažením, ve vnitřním válci je raketa připravená k odpálení. Současně s povytažením se vztyčí zaměřovač. Po odpálení zbytek zahodíte. Krásně jednoduché. Čím je zbraň jednodušší, tím se zvětšuje pravděpodobnost, že bude fungovat. Střela je na konci opatřena hrotem, což slouží k úspěšnému průniku pancířem. Masková pojistka se uvolní po devíti metrech, takže i když cíl jenom lehce škrábne, tak vybuchne. Šestašedesátka neexploduje s obrovským randálem, ohněm a dýmem jako ve filmech. To brizantní výbušniny nedělají. Jedině při sekundárním výbuchu.
Nesli jsme s sebou i bílé fosforové granáty, ale taky obyčejné L2. Fosfor hoří velmi intenzívně a vytváří celkem dobrou kouřovou clonu, pokud potřebujete čas na útěk.
Granáty už nemají ten klasický ananasový tvar, jak si je většinou lidi představují. Bílý fosfor je válcový s písmeny WP (white phosphor = bílý fosfor). L dvojky jsou spíš vejcovité a kolem rozbušky mají těsně omotaný drát. My si rozšiřujeme pojistku vždycky ještě o něco víc, takže je nutné vyvinout větší tlak, aby se dala vytrhnout. Navíc si kolem granátů omotáváme izolační pásku, aby se daly dobře držet, když jsou s pojistkou nějaké potíže. Bílé fosfory se moc nepoužívají při nácviku, protože je to dost nebezpečné. Když na vás kousek spadne, musíte si na sebe pomaličku lít z láhve vodu, aby se k fosforu nedostával kyslík, a pak si ho ze sebe strhnete. Pokud se vám to nepodaří, není to moc hezká smrt.
Každý jsme měli nejmíň deset zásobníků, dvanáct čtyřicetimilimetrových granátů, L dvojky a fosfory a RPG. Čtyři střelci Minimi měli každý 600 nábojů plus šest nabitých zásobníků. Na osmičlennou hlídku to byla dost strašná palebná síla.
My, kteří jsme měli dvěstětrojky, jsme si zkontrolovali, jestli máme nabitý granát. Bob si zase prohlížel, jestli jeho pásy s náboji do Minimi nejsou překřížené. Tajemství munice v pásech spočívá v tom, že se dostávají do zbraně plynule. Pokud je pás překřížený, palba se zasekne. Sledoval jsem Vinceho, jak si sahá na krabičku s municí, kterou měl přicvaknutou po straně ke zbrani, aby se ujistil, že mu nespadne. Jeho komando mělo zabezpečit celoplošné krytí našeho výsadku tím, že vyrazí přímo ve směru letu helikoptéry. Oni poběží dole a my ostatní budeme co nejrychleji vyhazovat ze zadních dveří výzbroj.
Stan si zkontroloval fosfory a vyzkoušel, jestli se dají lehce vytáhnout. Všichni se psychicky připravovali k výsadku. Poskakovali a dělali dřepy, aby si ověřili, jestli všechno dobře a pohodlně drží. Člověk dělá jednoduché pohyby jako že si rozepne kalhoty, povytáhne si je, pořádně si do nich všechno nakasá, zapne se, utáhne opasek, zkontroluje, jestli je na opasku všechno pohodlné, sáhne na všechny sponky a knoflíky, jestli jsou zapnuté. Pak to ještě ověří nejmíň dvakrát, aby se zjistilo, jestli všichni mají všechno a jestli něco nezůstalo na podlaze.
Podle pohybu vrtule jsem odhadoval, že helikoptéra manévruje k zemi. Ocasní dveře se začaly otvírat. Vykoukl jsem ven. Člověk je v průběhu přistávání neuvěřitelně zranitelný. Nepřítel klidně může na letadlo střílet, ale vy to díky hřmění motoru nezjistíte dřív, než se dostanete na zem. Rampa se ještě snížila. Terén vypadal jako černobílý negativ ve svitu srpku měsíce. Vznesly se mraky písku a Vince se svým gangem zamířili k východu, zbraně v pohotovosti. Všude hrozně smrděla nafta. A ohlušoval nás obrovský randál.
Když kluci vyskočili, byl letoun pořád ještě několik stop nad zemí. Kdyby došlo hned ke střetu, nebudeme to vědět dřív, dokud znovu nenaskáčou dovnitř.
Pilot snížil Chinooka o dalších pár stop k zemi. Vyházeli jsme náklad a Stan, Dinger a Mark vyskákali za ním. Já zůstal na palubě, dokud borťák neprohlídl se světélkující tyčkou celý vnitřní prostor a nedokončil poslední kontrolu. Rámus

vrtule se zvětšil a já cítil, jak se helikoptéra začíná zvedat. Čekal jsem. Vždycky se vyplatí počkat pár vteřin navíc a pořádně všechno prohlídnout, než pak zjistit, že máte jen polovičku výbavy a vrtulník je pryč. Jako vždy musí existovat vyváženost mezi rychlostí a přesným provedením úkolu.
Borťák zvedl palec a řekl cosi do mikrofonu. Chinook se začal zvedat a já vyskočil. Hned jak se mi nohy dotkly země, mrknul jsem nahoru. Vrtulník rychle stoupal a přitom zavíral rampu. Za pár vteřin zmizel. Bylo 21.00 a my osaměli.
Leželi jsme ve vyschlém řečišti. Směrem na východ se otvírala rovina a tma. Směrem na západ to samé.
Noc byla průzračně jasná a svítily snad všechny hvězdy. Překrásný pohled. Viděl jsem, jak mi jde pára od pusy. Bylo chladněji, než jsme byli zvyklí. Ve vzduchu člověk cítil zcela jasně mráz. Pot se mi řinul po obličeji a já se roztřásl.
Očím trvá dost dlouho, než si zvyknou na temnotu. Čípky na oční sítnici vám pomáhají vidět ve dne, umožňují zobrazení barev a vnímání obrazu. Ale v noci nefungují. Tehdy přebírají funkci tyčinky na okrajích duhovky. Jsou postaveny v úhlu 45 stupňů díky zaoblenému tvaru oka, takže když se v noci díváte na něco přímo, nevidíte to skutečně, ale jako stín. Musíte se dívat nad to nebo vedle toho, aby se mohly srovnat právě tyhle tyčinky, které vám pak vytvoří obraz. Trvá jim to nejmíň čtyřicet minut, než se úplně zaktivizují, ale člověk začíná vidět lip už za pět. A to, co spatříte po přistání, je naprosto odlišné od toho, co vidíte za pět minut.
Vince se svým komandem nás pořád kryl. Dostali se asi třicet metrů od nás na hranici vyvýšeniny vádí a dívali se přes ni. Odsunuli jsme se stranou, abychom vytvořili bezpečnější zónu. Každý z nás si musel udělat dvakrát procházku, než byly všechny bergeny, kanystry a pytle na jedné hromadě.
Mark vytáhl Magellana - přístroj na zjišťování polohy - a určoval, kde přesně jsme. Šilhal na přístroj jedním okem. Dokonce i malé množství světla může totiž narušit vaši schopnost v noci vidět a celý proces musí začít zase znovu. Pokud se chcete na něco podívat, zavřete oko, kterým zaostřujete, tzv. "mistrovské oko", a podíváte se druhým. Jedině tak si uchováte padesát procent své schopnosti nočního vidění- a to v oku, které funguje jako hlavní.
Zalehli jsme do kruhové obrany a pokryli celý okruh třistašedesáti stupňů. Dalších deset minut jsme nedělali nic. Nikdo se ani nehnul. Vylezete z rámusícího smradlavého letadla a rozpoutáte horečnou činnost. Musíte ale dát svému tělu možnost vyladit se na nové prostředí. Musíte se přizpůsobit zvukům a pachům a vidění a změnám podnebí a terénu. Když stopujete někoho v džungli, je to stejné. Každou chvilku se zastavujete, rozhlížíte se a naslouchá te. Funguje to i v normálním životě. V cizím domě se budete cítit příjemněji, když se na okamžik zastavíte. Domorodci instinktivně vycítí, jestli je v ovzduší něco špatného a schyluje se k průšvihu. Turista do něho vlítne hned.
Potřebovali jsme si ověřit polohu, protože je často velký rozdíl mezi tím, kde chcete být, a kde vás vyloží RAF. Když už víte, kde jste, ujistíte se, že to vědí i všichni členové hlídky. Předávání informací je životně důležité. Vůbec není dobré, když má všechny informace jenom velitel. Skutečně jsme byli tam, kde jsme být chtěli, což bylo blbý, protože nebudeme moct popichovat letce, až se vrátíme zpátky.
Krajina byla úplně bezvýrazná. Tvořilo ji tvrdé podloží plus asi pět centimetru hrubého břidličného písku. Připadala nám cizí a bezútěšná, jako scéna z filmu Dr. Who. Klidně jsme mohli být na Měsíci. Já byl na Blízkém Východě na různých akcích několikrát a myslel jsem si, že mě terén nemůže překvapit, ale tohle pro mě byla novinka. Naš picoval jsem uši, protože někde v dálce zaštěkal pes.
Byli jsme absolutně izolovaní, ale dokonale sehraní. Zbraní a munice bylo dost na to, abychom se nedali zastrašit, a kromě toho jsme dělali práci, za kterou bereme prachy.
Ozývaly se nálety. Dobrých dvacet, třicet kilometrů na východ a severovýchod od nás. Viděl jsem, jak vzlétla svítící střela a pročesává oblohu na horizontu a o několik sekund později se ozvaly tlumené výbuchy.
Při jednom záblesku jsem spatřil siluetu nějaké zemědělské usedlosti asi 1500 metrů na východ od nás. Neměla tam být, ale stalo se - stromy, vodárenská věž, nějaká budova. Teď už mi bylo jasné, odkud zaznínal ten štěkot. Potulovalo se tam víc psů. Mohli slyšet i Chinooka, ale pro normální lidi je vrtulník jako vrtulník. Problémy by nastaly jedině tehdy, kdyby tu byla nějaká posádka.
Měl jsem starosti, jak kvalitní je zbytek našich informací. Ale v této hodině na sklonku dne se s tím nic moc nedalo udělat. Všichni leželi na zemi a čekali na nějaké znamení, že startují auta, ale nic se nestalo. Podíval jsem se za usedlost. Připadalo mi, že zírám do nekonečna.
Sledoval jsem svítící střelu. Letoun vidět nebyl, ale stejně to byl skvělý uklidňující pocit. Připadalo mi, že to dělají jenom kvůli nám.
"Do hajzlu, tak se konečně hněme," řekl Mark potichu.
Já se pomalu vztyčil a najednou se na západě od nás ozval výbuch, písek vyletěl vysoko do vzduchu a obloha se rozzářila oslepujícím světlem.
"Kurva fix, co to je?" zašeptal Mark.
"Vrtulník!"
Mně teda vůbec nebylo jasné, odkud se mohl vynořit. Jedna věc jasná byla: jsme na pevné zemi asi deset minut a už se schyluje k velkému průseru. Ta helikoptéra v žádném případě nemohla být naše. Především by neměla takhle rozsvícený pátrací reflektor. Ať už patřila komukoliv, vypadalo to, že míří přímo na nás.
Připadalo nám, že pátrací světlo probleskuje znovu a znovu. Pak jsem si uvědomil, že reflektor nemíří směrem k nám, ale nahoru. Ty oslepující záblesky nevycházely z pátracího reflektoru, byla to ohnivá koule.
"Scud!" zašeptal jsem.
K uším mi dolehly ulehčené výdechy.
Bylo to poprvé, co jsme viděli vypálenou raketu. Když nám bylo konečně jasné, o co jde, připomínalo to vystřelení kosmického korábu na Měsíc. Obrovská koule tvořená plameny pohonných hmot, asi 10 kilometrů od nás, která letí přímo vzhůru, až nakonec zmizí ve tmě. "Dráha Scudů", "Trojúhelník Scudů" -oba tyto termíny se používaly ve všech médiích, no a my najednou byli tady, v samém centru dění.

Když se všechno uklidnilo, vstal jsem a zašeptal Vincemu do ucha, aby přivolal ostatní pistolníky. Nikdo neběhal ani nedělal sebemenší rozruch. Obrys, odlesk, stín, silueta - rychlé pohyby a hluk vás zaručeně vždycky prozradí. Pomalý pohyb nepůsobí hlučně, ani tak snadno nepřiláká pohled. Proto se v akci pohybujeme tak pomalu. Navíc, pokud se někam řítíte a spadnete a zraníte se, tak to všem pěkně zavaříte.
Oznámil jsem jim, kde přesně se nacházíme a potvrdil směr, kterým půjdeme. Taky jsem upřesnil shromaždiště - místo srazu - , které bylo před námi. Takže kdyby došlo k vážnému střetu v oblasti mezi bodem, kde jsme byli teď, a předpokládaným úkrytem, a my se roztrhli, každému bude jasné, že pro následujících čtyřiadvacet hodin je shromaždiště stanovené. Oni půjdou na sever, nakonec se dostanou k polozakopanému ropovodu a půjdou podél něho až k hlavnímu hřbetu v písku. Tam se setkáme. Musí to být takhle neurčité, protože cokoli přesnějšího by pro člověka uprostřed pouště jenom s mapou a buzolou bylo k ničemu. Na mapě jsou totiž vyznačené jenom skály. Potom bude po dobu dalších čtyřiadvaceti hodin shromaždiště zase zpátky na místě, kde jsme přistáli.
Teď se muselo nenápadně postupovat k zamýšlenému úkrytu. Prováděli jsme to kyvadlově, tak, jak jsme si to nacvičili. Čtyři chlapi nesou náklad, ostatní čtyři je kryjí, a pak si to prohodí. Vzhledem k tomu, že jsme byli v akci, muselo se všechno dělat takticky. Zastavovali jsme se, prověřovali terén před sebou, po několika kilometrech jsme se zastavovali na odpočinek, ochranná hlídka o čtyřech mužích se předsunula, pak jsme zkontrolovali výzbroj, jestli jsme něco neztratili, jestli jsou všechny sumky zavřené a jestli se nerozdvojily sedlové brašny.
Nejhorší to bylo s vodou, protože člověku připadalo, že nese v jedné ruce nejtěžší kufr na světě. Zkusil jsem si dát vodu nahoru na bergena a nesl jí tam, až jsem bolestí necítil ramena. Ale budiž. Nikdo přece netvrdil, že to bude procházka růžovým sadem.
Při maximálně rychlém a zároveň taktickém přesunu jsme se měli dostat k HZT dost brzo před prvním svítáním, abychom měli čas ukrýt někde jak výzbroj, tak sebe. Ve svých rozkazech jsem stanovil mezní čas na 04.00 ráno. I kdyby se do té doby nepodařilo dojít na předpokládané místo úkrytu, museli bychom si začít hledat nějaké ležení. Tak získáme hodinu a půl ve tmě na práci.
Terén mě děsil. Jestli to takhle půjde dál, bude na úkryt strašně plochý a příliš tvrdý na to, aby se dalo něco zakopat. Pokud budeme mít ležení v téhle otevřené krajině za denního světla a nezakopeme se, budeme vyčuhovat jako buldočí koule.
Navigovali jsme se pomocí azimutu, času a vzdálenosti. Měli jsme Magellana, ale to je jenom pomůcka. Když provádíme akci tohoto typu, není dobré ho používat. Kromě toho, že se na něj nedá úplně spolehnout, taky přístroj vydává zrádné světlo a stejně by nebylo taktické, aby se navigátor díval víc na přístroj než na terén.
Zhruba každou půlhodinu jsme si udávali nouzové shromaždiště - místo, kde by se dalo znovu sejít, kdyby došlo k přestřelce a my se museli rychle stáhnout. Pokud dojdeme k něčemu jako třeba hromada ohořelého dřeva na místě pohřebiště, kluk vepředu ho označí jako nové nouzové shromaždiště krouživým pohybem ruky a rozkaz se předá všem členům hlídky.
Celou dobu člověk musí v duchu všechno prověřovat. Musíte si pořád opakovat: co když? Co se stane, když na nás zaútočí zepředu? Nebo zleva? Kam vyrazím, abychom se kryli? Je tohle místo, kde nás můžou napadnout ze zálohy? Kde bylo poslední nouzové shromaždiště? Koho mám před sebou? Koho mám za sebou? Taky musíte celou dobu počítat lidi, aby se někdo neztratil. A musíte mít neustále přehled o svém sektoru, který kontrolujete a musíte si uvědomovat, jaké vydáváte zvuky.
Při pochodu člověku začíná být horko. Když se zastavíte, je vám zas zima. Sedíte a po zádech se vám řine ledová tříšť a máte ji v podpaží a cítíte ji i na obliČeji.Vlasy na zátylku se začínají příšerně nepříjemně lepit a oblečení máte kolem pasu celé promočené. Pak se dáte znovu do pohybu, protože se chcete zahřát. Nechcete se zastavovat moc nadlouho, protože nechcete zmrznout. Tohle jste už zažili tisíckrát a víte, že nakonec uschnete, ale to nijak nezmenšuje vaše nepříjemné pocity.
Nakonec jsme se dostali do oblasti u ohybu HZT v čase zhruba 04.45. V černočerné tmě jsme nezahlídli ani světla ani žádná auta. Výzbroj jsme dokonale zakryli a Vinceho gang u ní zůstal jako ochrana. Ostatní se rozprchli směrem dopředu na rekognoskaci a hledali nějakou skrýš.
"Můj mezní čas pro návrat sem je 05.45," pošeptal jsem Vincemu s ústy namířenými přesně proti jeho uchu, aby se zvuk nepřenášel.
Kdyby se nám nepodařilo vrátit, ale oni by slyšeli, že nedošlo k přestřelce, protože by nezaznamenali hluk, setkáme se na hlídkovém shromaždišti u ropovodu. Kdybychom se nedostavili na hlídkové shromaždiště do čtyřiadvaceti hodin, vrátí se Vince zpátky na shromaždiště v místě přistání helikoptéry, pak počká dalších čtyřiadvacet hodin, než si vysílačkou vyžádá stažení. Kdybychom tam ani potom nedorazili, prostě nasedne do vrtulníku a odletí. Měli za úkol přesunout se na vrtulníkové shromaždiště, kdyby zaslechli přestřelku, která by nebyla natolik blízko, aby mohli přijít na pomoc.
Zrekapitulovali jsme svůj postup návratu. "Vrátím se ze stejného směru, kam teď vyrážím," šeptal jsem Vincemu, "a když se budem vracet, půjdu sám jenom se zbraní v ruce a rozpažím ruce jako na kříži."
Pak půjdu dopředu a ohlásím se u hlídky, znovu se vrátím a přivedu ostatní tři. Tohle všechno budu provádět sám, i hlášení o tom, že to jsem já. Budu se chtít ujistit, že je návrat bezpečný - klidně je mohli mezitím přepadnout a nepřítel třeba čeká v záloze. Ostatní tři budou mimo a budou se snažit mě krýt, takže když dojde k průseru, začnou pálit a já se k nim budu moct vrátit.
Vyrazili jsme na réčko a asi za půl hodiny jsme našli skvělé místo pro ležení - koryto řeky, kde přívaly vody za tisíce let vymlely skálu o průměru asi pěti metrů, takže vytvořila převis. Budeme na holé zemi, ukrytí z dohledu a omezeně krytí před palbou. Je neuvěřitelné, jakou máme kliku. Hned jsme se vydali na zpáteční cestu pro ostatní.
Do ležení se musel přenést celý vercajk. Jeskyňka byla rozdělená velkým kamenem, tak jsme dali doprostřed výzbroj a

na každé straně sídlil jeden gang. Přinejmenším jsme si připadali v bezpečí, i když problém vyhledávání ležení v noci spočívá v tom, že ráno je všechno jinak. Třeba zjistíte, že co vám připadalo jako dokonalé ležení, je převrácená rybářská loď uprostřed vesnice.
Teď byla zase doba na uklidnění pohybů. Je potřeba se usadit, ztichnout, naslouchat, co se děje, naladit se na nové prostředí. Terén už nevypadal tak cize a my si připadali bezpečněji.
Bylo načase trochu si zdřímnout. Existuje vojenské pravidlo: "Při každé pauze v boji si dej dvacet," což je správné. Musíte spát kdekoliv to jenom trochu jde, protože nikdy nevíte, kdy se vám to znovu poštěstí.
Měli jsme dva muže na hlídce, střídali se po dvou hodinách. Museli se rozhlížet a poslouchat. Kdyby se na nás cokoliv hnalo, bylo na nich všechny zburcovat a vzbudit. Spali jsme totiž takticky rozmístění - každý kontroloval svůj palebný sektor, takže po probuzení se stačilo jen převalit a začít střílet.
Té noci nad námi přelítlo víc tryskáčů. Viděli jsme protileteckou obranu a výbuch v Bagdádu vpravo od nás, asi 150 kilometrů. Na zemi nedošlo k žádným incidentům.
Těsně před rozedněním vyrazili dva kluci z ležení zkontrolovat, jestli jsme po sobě nenechali nějaké stopy, neztratili nějakou součást výstroje, něco nerozšlápli nebo zkrátka nenechali žádnou jinou "značku", která by nás prozradila. Musíte počítat s tím, že každý je ve všem lepší, než vy. To se týká i stopování, a proto je nutné realizovat plány s maximální pečlivostí.
Připravili jsme protipěchotní miny, aby je oba muži na hlídce měli na očích. Zároveň měli ve svém zorném úhlu i terén a miny mohli odpálit roznětnicí. Pokud hlídka něco spatří nebo zaslechne pohyb, musí vzbudit ostatní. Nedojde ovšem k překotnému hemžení, jenom se převalíme do pohotovostní polohy. Všechno se vždycky dělá pomalu. Kdy máte spěchat, zjistíte snadno, protože to už uslyšíte pálit hlídku. Pokud je někdo v takové blízkosti, že se proti němu musí použít mina, pak to znamená, že můžeme být prozrazeni. Vždycky je na hlídce, aby se rozhodla, jestli nechá minu vybuchnout nebo ne. Když se někdo přiblíží do zóny min, které jsou položeny tak, aby tvořily naši nejbližší ochranu, pak prostě musíme zahájit palbu. Ale přesto naší zatím nejlepší zbraní byl úkryt.
Vylezl jsem do podminovaných zón na druhou kontrolu. Když jsem se zadíval na sever směrem k HZT, viděl jsem asi 600 metrů rovného terénu, pak mírné stoupání, asi 5 metrů a za ním, zhruba o 400 metrů dál - nějakou osadu. Směrem na východ a na západ byl terén plochý až k horizontu. Jižně, to znamená za mnou, byla další usedlost, asi 1500 metrů, vodárenské věže a budovy. Podle mapy a porady s Bertem tam tyhle lokality neměly být, ale byly tam, což nám na klidu nepřidávalo.
Zaslechl jsem nějaká auta. Jezdila po zatím nepotvrzené HZT, ale s těmi jsme si starosti nedělali. Jediným směrem, odkud nás někdo mohl sledovat, byl protilehlý okraj. Z naší strany vádí nás díky převisu nikdo vidět nemohl. Spatřil by nás až ve chvíli, kdy bychom ho dávno měli v merku.
Sešel jsem dolů a informoval všechny o tom, co je nad námi. Stačilo, aby na hlídce byl pouze jeden, protože ze svého ideálního místa přehlédne jak vádí, tak hranu okraje. Vybraný kluk na hlídce stál zády k nám a kontroloval svůj palebný úsek, zatímco já předával ostatním informace. Nejdřív přesný popis toho, co jsem viděl, pak rozbor případné akce, kdyby v průběhu dne došlo k přestřelce.
Byl nejvyšší čas odeslat situační zprávu na předsunutou operační základnu. Dokud to neuděláme, nikdo se nedozví, kde jsme a co se s námi děje. Na téhle akci se budeme snažit odesílat hlášení denně - s vysvětlením, kde se nacházíme, vyčerpávající informací o nepříteli v dané oblasti nebo o střetu, o našem záměru a tak dále. Zpětně dostaneme vysílačkou pokyny.
Jak už jsem se zmiňoval, rádio chystal Legs. Zprávu zakódoval a připravil k odeslání. Naše vysílačka ji transformuje do jedné velmi krátké série signálů, která je prakticky nezachytitelná a ozve se jako krátký hvizd, takže nepřítel nemá šanci. Signál se odrazí od ionosféry a my budeme čekat na nějakou reakci.
Dočkali jsme se velkého kulového.
Legs se pokoušel znovu a znovu, ale bezvýsledně. Bylo to k vzteku, ale žádná hrůza, protože máme předem určený postup pro případ ztráty komunikace. Zítra se v noci prostě vydáme zpátky na místo přistání, kde je dohodnuté setkání s helikoptérou na 04.00 a vysílačku vyměníme.
Celý zbytek dne jsme zkoušeli různé antény - všechno od šikmého drátu po poloviční dipól. Všichni jsme školení radisti a všichni se taky ze všech sil snažili najít řešení, ale neúspěšně.
Každý držel dvouhodinovou hlídku a půl hodiny před setměním byla příprava na pohotovost. Ideální podmínky pro útok jsou totiž za soumraku a těsně před východem slunce, takže standardní operační procedurou je, že v tu dobu jsou všichni vzhůru a všechno je sbaleno a připraveno k odchodu. Zaujali jsme palebné postavení a odjistili RPG - odstranili uzávěr a otevřeli válec, aby se z nich dalo střílet. Když se setmělo, všechno jsme zase sbalili a připravili se na další přesun.
Já jsem se svou skupinou odešel ve 21.00. Mezní čas byl stanoven na 05.00. Když se do té doby nevrátíme, znamená to, že je průser - ztratili jsme cestu, někdo je zraněný nebo došlo k přestřelce, což by Vince slyšel. Pokud nezaslechnou střelbu, budou čekat v ležení do 21.00 dalšího dne. Když se nevrátíme ani do té doby, mají rozkaz přesunout se na místo srazu s vrtulníkem. Kdyby k přestřelce došlo, přesunou se na místo srazu s helikoptérou ještě té noci a my se budeme maximálně snažit dostat se tam taky, aby byli všichni pohromadě do 04.00 ráno, kdy nás vyzvednou.
Stan, Dinger, Mark a já jsme šplhali přes hranu vádí v naprosté tmě. Naším úkolem bylo potvrdit polohu hlavní zásobovací trasy a lokalizovat pozemní vedení. Není moc dobré vysedávat na místě, o kterém si jenom myslíte, že je vaším cílem. Nejdřív se musíte přesvědčit na vlastní oči. Podle všeho měla být vlastní HZT kilák od nás, takže jsme ji museli fyzicky zkontrolovat. Budeme postupovat kruhově proti směru hodinových ručiček. Základní směr je sever. Je nutné využívat konfigurace terénu, aby se dalo zjistit, jestli jsme se netrefili do něčeho jiného, co by připomínalo HZT. Nejdřív bylo zapotřebí stanovit si orientační bod, který nás přivede zpátky do ležení, kdybychom se ztratili. Dáme si

severní azimut až na druhou stranu silnice, kde se budeme snažit najít nějaký kámen nebo něco výrazného. Pak, když si nebudeme vědět rady, půjdeme najisto podél vyvýšené silnice, najdeme značku a namíříme si to zpátky jižné ke korytu řeky.
Bylo jasné, že čtení z mapy nebude lehké díky absenci zřetelných orientačních bodů. Ve většině zemí jsou aspoň pahorky, které se dají použít pro orientaci, cesty nebo něco výrazného -a to se pak orientuje jedna radost. Taky v džungli je to jednoduché, díky spoustě řek. Můžete se orientovat i podle vrstevnic. Ale uprostřed pouště je absolutní hovno, takže se musí spoléhat na azimuty a krokování a kontrolovat Magellanem.
Našli jsme vhodný orientační bod - velký šutr - , od kterého jsme si to namířili na západ podle svého protiručičkového záměru. Za pár minut jsme zmerčili svůj první noční objev a okamžitě zaslechli štěkot. Beduíni v noci na všechno kašlou - když zapadne slunce, vlezou do pelechu. Takže když se rozštěká pes, je jim jasné, že musí být někdo na nohou. Za pár sekund začali prvního psa doprovázet další dva.
Byl jsem první, kdo zaslechl temné vrčení. Připomnělo mi to jednu akci v Severním Irsku. Musíte se zastavit a odhadnout, co se děje. V devíti případech z deseti to znamená, že jste se dostali na psí teritorium a když se stáhnete, sednete si a počkáte, až se všechno uklidní, skutečně je pak klid. Naším problémem bylo, že jsme museli prozkoumat lokalitu pořádně. Psi můžou být klidně na stanovišti Scudů, co můžete vědět?
Když jsme si sedali, všichni vytáhli z pouzder nože. Můžou se dostat ke slovu, když psi přiběhnou a začnou čenichat. Pak už mají jenom dvě možnosti - rozštěkat se naplno nebo zaútočit. V každém případě je zabijeme. Budeme muset vzít mrtvé psy s sebou, aby si ráno jejich majitelé mysleli, že se někam zaběhli nebo pobíhají kolem. Možná se budou divit, ale v dané situaci je to menší zlo.
Špicovali jsme uši a čekali, že se rozsvítí světla, protože se někdo bude chtít podívat, na co psi štěkají. Nic se nedělo. Začali jsme obcházet kolem, abychom obchvatem zjistili, jestli z jiného směru uvidíme, co tam vlastně je. Po příchodu na druhou stranu se ukázalo, že jde o místní obyvatelstvo. Stály tam stany, chatrče z bláta, landrovery a nepřeberné množství dalších vozidel, ale žádné známky po armádě. Zaměřili jsme si usedlost Magellanem, aby bylo možné přesně informovat ostatní v ležení. Potom bylo načase vyrazit k severozápadu. Prozatím bylo dobré se vyhnout usedlosti, o které jsme věděli, že musí být severně od nás.
Já šel první. Najednou vidím cosi před sebou. Zastavil jsem se, rozhlédl, zaposlouchal se, a pak se pomaličku přibližoval.
Vedle protileteckých S šedesátek (protiletecký kanón ráže 57 mm) tam stály čtyři stany a auta. Představovaly zhruba vojenskou sílu jedné čety. Všude byl klid a nezdálo se, že by někde chodily hlídky. Postupovali jsme s Markem pomalu vpřed. Zastavit, rozhlédnout se a naslouchat. Nebylo třeba dostat se do nejvýhodnější palebné pozice, stačilo jenom být tak blízko, abychom mohli zjistit co nejvíc. Nikdo nespal u zbraní ani ve vozidlech. Celá četa bude zřejmě ve stanech. Zaslechli jsme, jak si někdo odkašlal. Nepředstavovali pro nás bezprostřední nebezpečí, ale dělalo mi starost, že když jsou tady děla k protiletecké obraně, určitě musí něco hlídat. Jestli hlídají jenom HZT, tak to nebude problém. Horší by bylo, že můžou představovat součást bitevní skupiny nebo cokoliv podobného. Mark stanovil Magellanem polohu a vyrazili jsme k severu.
Ani po čtyřech kilometrech jsme na nic nenarazili, takže jsme usoudili, že to, co jsme přešli předtím, musela být skutečně HZT. Magellan stanovil polohu našeho ležení jeden kilometr na sever od místa, kde měla podle mapy být HZT, ale s tím jsme si hlavu nelámali. Na mapě se uvádělo, že silnice, vysílače a ropovody nejsou zakresleny zcela přesně.
Teď bylo jisté, že jsme správně našli ohyb na HZT, ale naneštěstí se ukázalo, že je oblast plná lidí. Plantáže byly jak na sever, tak na jih od nás, podél silnice civilisti a stanoviště S šedesátek severozápadně od našeho ležení. Z taktického hlediska jsme si klidně mohli zřídit takhle utajený základní tábor uprostřed náměstí Piccadilly v Londýně. Budiž. Nikdo přece netvrdil, že to bude bůhvíjak lehký úkol.
Při zpátečním přesunu jsme se chtěli porozhlídnout po plantáži na sever od ležení. Já naplánoval prohlídku tohoto místa jako poslední, protože to byl nejnebezpečnější bod. Bylo nám to jasné ještě před řečkem. Chvilku jsme se potloukali kolem plantáže a dospěli ke zjištění, že se skládá jenom z vodárenské věže a neobydlené budovy, ve které byla podle zvuků jenom vodní pumpa. Nebyly tam auta ani světla ani známky života, takže jsme měli docela radost. O tohle místo zjevně kdosi jenom pečoval, ale nebydlelo se tam.
Při přesunu do ležení jsme byli svědky vypálení dalšího Scudů na severozápadě, asi 5 km od nás. Zdálo se, že jsme uprostřed ohromného odpalovacího prostoru. Tohle nám klasicky zavaří. Vzali jsme si zase naměř.
Při zpáteční cestě do ležení jsme našli orientační bod a pochodovali na jih k vádí. Já roztáhl paže jako kříž a kráčel k okraji koryta.
Na hlídce byl Bob. Stál jsem na místě a vyčkával, až se ke mně přiblíží. Zašklebil se na mě a já se vrátil pro ostatní. Kontrola času ukázala, že průzkum nám trval pět hodin.
Nemělo cenu v téhle chvíli někoho informovat, protože ti, kteří neměli hlídku, vsedě pospávali a vůbec - předávat informace v noci jenom dělá rámus. Bylo pochopitelně důležité, aby všichni věděli, co jsme zjistili. Každý se musí dozvědět veškeré podrobnosti o našich průzkumech. Rozhodl jsem počkat do rozednění.
Hlídka nás probudila a my na úsvitu zalehli do palebných pozic. Vzápětí potom ještě před informací jsem chtěl znovu zkontrolovat okolí, i když v noci bylo zabezpečené. Bylo mi jasné, že jsme určitě na HZT, ale ještě mě napadlo podívat se po nějakém pozemním vedení. Taky bylo dobré se ujistit, že se nad námi nic nezměnilo, aby měla dušička pokoj.
Zvukově nás dokonale izolovaly stěny jeskyně, takže i kdyby tu hráli Genesis pod širým nebem, nikdo by nezaslechl ani notu.
Já se škrábal přes kameny a nakukoval přes okraj a Chris mé kryl. Něco takového jsem za denního světla risknul naposled.

Na severovýchodě, přesně na vzdálenějším konci HZT, byly další dvě S šedesátky. Musely přijet v noci. Viděl jsem dvě vozidla, stany, chlapy, kteří se po ránu protahovali a kašlali - to všechno asi 300 metrů od našeho ležení. Nevěřil jsem svým očím. Všechno začínalo vypadat jako sen. Naše průzkumná hlídka je zřejmě minula o mizerných padesát metrů. Sešel jsem dolů, oznámil to Chrisovi a pak předal všechny zprávy zbytku. Mark vstal a šel se jenom na vteřinu mrknout, aby ověřil, že nemám vlčí mlhu.
Tenhle vývoj událostí mě nijak neoslnil. Vlastně to bylo dost děsivé, protože ti chlápci nám seděli přímo nad hlavou. Budou nás těžce brzdit.
Roztáhl jsem mapu a ukázal všem usedlosti, které jsme objevili, včetně nové S šedesátky. Zbytek dne se všichni snažili odeslat zprávu o situaci. Nové S šedesátky tady byly evidentně proto, aby chránily HZT. Neměli ale důvod posílat do okolí kontrolní hlídky. Ujistili jsme se, že můžeme být prozrazeni jenom z protilehlého okraje, a to jedině v případě, že bude někdo stát přímo na něm a pečlivě se dívat dolů.
Zase jsme to zkusili s rádiem, ale neúspěšně. Teď se rozběhnou opatření pro případ nepředvídané ztráty komunikace. Pošlou nám ve 04.00 ráno helikoptéru.
Nemuseli jsme se ničeho bát. Kryt byl dobrý a nás je osm ozbrojených chlapů. Když se dostaneme k vrtulníku, provedeme výměnu vysílačky nebo nasedneme a přemístíme se.
V duchu jsem si procházel postup při setkání s helikoptérou. Pilot bude mít noktivizor a bude sledovat signál z mé infračervené baterky. Jako poznávací znamení odvysílám slovo Bravo. Přistane 5 metrů po mé pravici, využije světla baterky jako orientační bod. Nákladní dvířka jsou hned za pilotem a já k nim jenom dojdu, hodím staré rádio dovnitř a dostanu nové, které mi podají. Kdyby pro nás měli zprávu, chytnou mě za ruku a podají mi papírek. Nebo, když to bude něco delšího, borťák mě přitáhne dozadu. Zbytek hlídky bude provádět kruhovou obranu. Kdybych musel odletět a nechat je tam, pokyny znají. Když budu chtít, aby nás přemístili, chytnu za rameno palubního technika a ukážu na zadní rampu. Rampa se okamžitě otevře a my nastoupíme.
Takový byl plán. Klídek. V noci se vrátíme zpátky a přesuneme se.
VI
Celý den jsme poslouchali auta burácející po HZT sem a tam. Nepředstavovala žádnou hrozbu.
Ovšem v průběhu dopoledne jsme zaslechli dětský hlas. Dítě volalo asi tak padesát metrů od nás. Bez přestávky halekalo a křičelo. Pak se ozvalo stádo koz a cinkání zvonců.
Nic nám nehrozilo. Nemohli jsme být prozrazeni. Jedině pokud bychom někoho uviděli na protější straně okraje koryta. Jinak na nás nikdo nedohlídl. Cítil jsem se bezpečně.
Kozy se přiblížily. Tohle jsme měli dokonale nacvičené. Všichni byli v plné polní a se zbraní v ruce. Nezaskočili nás v polospánku ve spacákách ani při opalování. Bez jakýchkoliv úvah jsem se palcem dotknul pojistky své dvěstětrojky.
Zvonec zacinkal přímo nad námi. Podíval jsem se nahoru přesně ve chvíli, kdy se na druhé straně hrany objevila koza.
Cítil jsem, jak ve zlé předtuše zatínám zuby. Všichni stáli jak zkamenělí. Jenom oči těkaly z místa na místo.
K hraně přiběhly další kozy. Půjde malý pasáček za nimi?
Do zorného pole se nám dostalo temeno dětské hlavičky. Zastavila se a obracela se sem a tam. Pak se pohnula dopředu. Já už spatřil profil hnědého obličejíku. Zdálo se, že chlapec je náramně zabraný do čehosi za sebou. Pořád byl napůl otočený dozadu, ale mířil k nám. Už jsme viděli i krk a ramena, pak hrudník. Už stál ani ne metr od okraje koryta. Otáčel hlavou ze strany na stranu, křičel na kozy a pobízel je dlouhým klackem.
V duchu jsem na něho řval, ať se nedívá dolů.
Pořád jsme ještě měli šanci, když se bude dívat jinam.
Prosím tě, nedívej se sem na nás, jenom sleduj, co děláš...
Obrátil hlavu a pozorně zkoumal terén.
Neslyšně jsem pomalu pohyboval rty: Vy-pad-ni do pr-de-le!
Podíval se dolů.
Hajzl! Kurva fix!
Naše pohledy se setkaly a my na sebe chvíli zírali. V životě jsem v dětských očích neviděl takový údiv.
No a co teď? Stál jak přikovaný. Hlavou mi lítaly všechny možné nápady.
Máme ho sestřelit? Moc hlučné. A stejně, co z toho? Tohle jsem nechtěl mít na svědomí. Celý život by mě to pronásledovalo. Kurva, mohl jsem klidně být Iráčan za bojovou linií v Británii a tohle mohla být Kate.
Chlapec se rozběhl. Sledoval jsem ho očima a pohnul jsem se. Taky Mark s Vincem se drápali nahoru jako šílenci ve snaze ho zastavit. Jenom ho chytit, to bylo prvotní. Později jsme mohli rozhodnout, co s ním uděláme. Třeba ho spoutat a narvat mu plnou pusu čokolády nebo tak něco. Ale mohli jsme běžet jenom tak daleko, aby nás neviděli ze stanovišť S šedesátek, a děcko mělo pořádný náskok. Utekl, je v prdeli, ječí jak šílenec a běží k těm jejich bouchačkám.
Může udělat tisíc věcí. Třeba to vůbec nikomu neřekne, protože by měl průšvih - možná nesmí chodit tak daleko. Třeba to řekne rodičům nebo kamarádům, ale to až později, až dorazí domů. Nebo poběží za velkého řevu celou cestu až k vojákům. Musel jsem počítat s nejhorší eventualitou. Co potom? Možná mu neuvěří. Vyrazí sem osobně, aby se přesvědčili na vlastní oči. Nebo si snad počkají na posily? Musel jsem počítat s tím, že budou informovat ostatní a pak na nás vyrazí. Co pak? Jestli nás odhalí, dojde k přestřelce před setměním. Kdyby nás neodhalili, byla by šance zdrhnout v noci potmě.
Své ležení jsme si vybrali proto, že nám poskytovalo ochranu před nepovolanýma očima. Kromě jediného bodu, kde se zastavil ten kluk, a ze kterého zdrhnul. Přirozeně jsme to místo nevybírali jako ideální na obranu. Bylo uzavřené, v korytě, nebylo kam utéct.
Nikdo nemluvil. Všem bylo jasné, že se to musí brát jako prozrazení. Události dostaly rychlý spád. Není ale nutné hned sbírat své saky paky a zdrhat pryč. To by nám udělalo medvědí službu. Vždycky stojí za to dopřát si pár minut navíc a

trochu se sebrat.
Všichni do sebe začali obrovskou rychlostí cpát čokoládu a vodu. Nebylo jasné, kdy budeme mít další čas na jídlo.
Zkontrolovali jsme, že máme všechno zavřené, zajištěnou mapu v pouzdře, aby nevyklouzla, zásobníky na správném místě. Kontroluj a prověřuj, kontroluj a prověřuj.
Vince poslal ven Stana a Boba s Minimi. Jakmile budou další dva připravení, prohodí si to s nimi, aby se taky mohli nachystat. Všichni ostatní automaticky prováděli všechno, co bylo zapotřebí. Vince probíral utajené zásoby. Vytáhl kanystr s vodou a všem naplnil láhve. Když dojde k přestřelce, přijdeme o bergeny a o všechno, co je v nich. Chlapi lokali vodu jak šílení, aby jí do sebe dostali co nejvíc, a znovu si plnili láhve. I když k žádnému střetu nedojde, je jasné, že před námi je celkem strašidelná túra.
Zkontrolovali jsme kapsy na opasku, znovu se ujistili, že je všechno zapnuté a nic nevypadne, když poběžíme. Zásobníky na místě? Zkontroluj si je znovu. Bezpečnostní pojistky ve správné poloze a zbraň připravená ke střelbě? Samozřejmě, že to tak bylo, ale stejně je zkontroluj. Zasunuli jsme do sebe dvě trouby šestašedesátek, aby se snadno přenášely. S víčky a řemínky jsme se nenamáhali, zastrčili jsme si je za šněrování, kterým jsme byli omotaní, aby byly připraveny k rychlému použití.
Zkontrolovali jsme, jestli se dá náhradní zásobník lehce vytáhnout. Vytáhni ho blbě a připravíš se o cenné vteřiny, než ho dostaneš ven. Strč si ho za opasek správně a vysuneš ho raz dva. Dost lidí si zásobník omotává páskou, aby se dal dobře chytit do ruky a vytáhnout. Když mám zásobníky prázdné, házu si je za blůzu, abych je později naplnil. Dají se do nich použít náboje z pásů pro Minimi.
Všechno tohle trvalo sice pár minut, ale byl to čas strávený užitečněji, než kdyby se hned všichni zvedli a dali na útěk. Oni přece ví, kde jsme, tak nač spěchat? Kluci na hlídce nám řeknou, až se budou blížit.
Legs se hned pustil do rádia. Zuřil, pobíhal se všemi anténami, zkoušel všechny možné kombinace, které se nedaly zkoušet, když jsme byli v úkrytu. Teď, když jsme prozrazení, si může dělat, co chce. Kdyby se podařilo odeslat zprávu, můžou nám pomoct nějaké rychlé tryskáče. Mohli jsme se spojit taktickou radiostanicí s piloty a nechat dopadnout pár bomb, což by všechno bylo dost příjemné.
Nalili jsme Legsovi vodu. Když se skláněl nad vysílačkou, kluci mu rozepli opasek, vytáhli flašky a dali mu napít. Pak je znovu naplnili a přidali mu do opasku ještě trochu jídla. Když měl Legs dojem, že už není moc času, rozebral vysílačku a zabalil si ji nahoru do bergenu.
"Pokyny mám v pravé kapse kalhot, u mapy," řekl všem. "Vysílačka je nahoře v bergenu." Tohle všechno spadá do předem nacvičených standardních operačních postupů, aby v případě jeho zranění mohli ostatní přístroj rychle vyndat. On postupoval přesně podle předpisů, aby to všichni s určitostí věděli.
Když byl Legs hotový, vystřídal Boba na hlídce. Rozhostilo se ovzduší dokonalé souhry, chladné provádění nacvičených pokynů, které se dodržovaly do posledního písmenka. Bob, který od chvíle našeho příletu nedělal nic jiného, než spal, měl obavy, že se odsunujeme moc brzo.
"Musíme vytvořit odbory," prohlašoval. "Tohle, co se děje, to je přece skandál."
"Jídlo stojí za hovno, a vůbec," přisadil si Mark.
Bylo fajn, že se vtipkovalo, protože to uvolnilo atmosféru.
Dinger vytáhl cigára. "Ať si naserou, stejně vědí, že jsme tady, tak si můžu zapálit. Co když za minutu zhebnu."
"Já tě poženu k raportu!" vykřikoval Vince, když vycházel ven a bral si od Stana Minimi. Byl to klasický nasírací fórek, který se zakládal na vojenském slangu, o kterém jsou lidi přesvědčení, že se běžně používá, ale který ve skutečnosti nikde neslyšíte.
Všichni byli připravení v případě nutnosti okamžitě vyrazit. Zabralo nám to celé tři minuty. Zbývalo ještě půldruhé hodiny denního světla. Naší nejlepší zbraní bylo utajení, ale ten kluk nás odzbrojil. Tam, kde jsme byli, se nedalo bojovat. Byl to tak uzavřený prostor, že by stačily maximálně dva pořádné granáty a jsme v pytli. Jediná možnost je vylézt ven do roviny a střílet o sto šest nebo třeba zdrhnout. Jestli zůstaneme, budeme v prdeli. V prdeli budeme i když vylezeme ven, protože nikde není žádný úkryt. Znamenalo to vylézt z rozpáleného oleje do ohně, ale z ohně máme aspoň šanci nějak uklouznout.
Z jihu se ozval rámus nějakého pásáku. Teď už se z vádí nedalo vylézt, už bylo pozdě. Naše jediná ústupová cesta byla zablokovaná obrněným vozidlem. Musíme prostě zůstat na místě a bojovat.
Nechápal jsem, proč přitáhli do tohohle malého uzavřeného prostoru obrněnce. To jsou si na sto procent jistí, že máme protipancéřovou obranu?
Bleskově jsme odjistili RPG a vyběhli do koryta najít si ideální palebné postavení. Chris tam poskakoval ve svém kloboučku a la Afrika Korps, ukazoval na naše šestašedesátky-RPG a promlouval k nám jako ten nejtrpělivější instruktor na světě. "Tak teď, hoši, nezapomeňte na výšleh ohně. Opravdu to mějte na paměti! S tímhle obličejíkem budete přece chtít v sobotu večer někam vyrazit. A on zrovna určitě nepotřebuje opepřit!"
Stan zíral přes zaměřovač zvednuté Minimi na okraj koryta směrem ke zvuku jedoucího vozidla. Valilo se čím dál tím blíž. Když se dostávalo do našeho zorného úhlu, spatřili jsme kovový záblesk. Co to k čertu vlastně je? Vůbec nevypadalo jako obrněný transportér, který jsem čekal.
Stan vykřikl: "Buldozer!"
Neuvěřitelné. Tady má vypuknout obrovské drama a nějakej idiot se přikodrcá s bagrem. Dostal se asi na vzdálenost 150 metrů, ale řidič nás nespatřil. Byl oblečený do civilu. Určitě sem přijel s úplně nevinným úmyslem.
"Nestřílejte," přikázal jsem. "Budeme to brát jako vyzrazení, ale jak budeme vyzrazení, to se vlastně ještě neví."
Zdálo se, že řidič zaměřuje svou pozornost na to, jak se dostat z vádí. Manévroval tím směrem jen malou chvilku, ale nám to připadalo jako celá věčnost.
"Do hajzlu s tím," řekl jsem Vincemu, "Musíme vyrazit. Nemůžeme trčet tady."

Ideální by bylo počkat do soumraku, ale mně připadalo, že se nám situace vymyká z rukou.
Buldozer najednou zmizel a rachot motoru dozněl. Řidič patrně našel výjezd, který hledal.
Bylo načase. Řekl jsem Stanovi, ať zavolá všechny kluky k Mi-nimi, aby slyšeli, co jim chci sdělit.
Srotili jsme se v plné polní s bergeny u nohou. Hlídka pohromadě je strašně zranitelná, protože všichni stojí blízko u sebe, ale tohle bylo nutné, protože se všichni musí dozvědět, co se bude dít.
Začal jsem elementárními věcmi. "Dnes se odsunem," řekl jsem. "Zamíříme na západ, pokusíme se vyhnout protiletadlovcům a pak si to namíříme k jihu na místo setkání s vrtulníkem. Čas srazu na daném místě je zítra ráno 04.00."
"Nashle v Pudding klubu," vykřikl Chris.
"Běž s tím do hajzlu," zaskřehotal Dinger svým příšerným hlasem W. C. Fieldse a přisadil si písničku: "Go west, young man, go west..."
Hodili jsme si bergeny na záda a znovu zkontrolovali výzbroj na opasku. Zbytek zůstal na místě. Dokonce i miny, protože jsme neměli čas je posbírat.
Díky stanovištím S šedesátek jsme měli jedinou volbu: západ, a potom jih. Navíc s maximálním využíváním terénních nerovností. Naprosto jsme to ale nemínili uspěchat. Nechtěli jsme se dopouštět chyb. Byla hromada času na to, aby se všichni dostali na místo srazu s helikoptérou, pokud se nám podaří vybřednout z téhle sračky a proklouznout pod rouškou tmy.
Cítil jsem zodpovědnost, ale byl jsem v pohodě. Hlídka si každopádně zasluhovala lepší vývoj událostí po té dřině s plánováním, noční túře, nalezení skrýše a ověření polohy HZT a normální obyčejné smůle s navázáním spojení. Věřil jsem, že tu smůlu prorazíme. Bylo jenom zapotřebí počkat do 04.00 hodin ráno a pak se zas vrátíme do akce. Vždyť byl večer a naše osmičlenná bojová hlídka měla zbraně, střelivo, RPG. Co víc si člověk může přát?
"Tak razíme," řekl Mark. "Uděláme to jako košiláči."
Všichni si omotali hlavy i obličeje. Když jsem vyrážel vpřed v čele jediné řady, svítilo nám slunce přesně do očí. Postup se prováděl přesně podle předpisů, nikdo nespěchal, všichni sledovali terén.
Vádí bylo čím dál tím mělčí, až se prohlubeň vytratila docela. Zamířili jsme na západ, využívali maximálně členitosti terénu a posléze odbočili vlevo na jih.
Já neustále sledoval situaci na severu, protože jsem se nechtěl dostat do střetu s protileteckou obranou. S každým krokem jsem očekával, že mi kolem hlavy prosviští střela ráže 57 mm. Co je zadrželo? Copak tomu klukovi nevěřili? Čekají na posily? Nebo jenom nechávají dozrát správný čas k útoku?
Postupovali jsme několik minut dál k západu, udržovali rozestupy, aby se zabránilo ztrátám při přestřelce. Bylo to správně, ale když ke střetu dojde vpředu, bude muset poslední doběhnout zhruba šedesát metrů, kdyby ho bylo zapotřebí. To záleželo na způsobu obrany.
Po odbočce na jih byl vlevo jasně vidět zvýšený terén - HZT. Pořád jsme ještě nebyli v dostřelu protiletadlových zbraní. Ty byly o kus dál na druhé straně. Jdeme na jih - a nic se neděje. Je možné, že máme takovou kliku? Pak jsme z východu, nalevo od nás, zaslechli zvuk nějakých vozidel.
Adrenalin nám vylítnul nahoru, krev bušila ve spáncích. Každý strnul. Nemohli jsme pokračovat ani se vrátit. Kam jinam se dalo jít? Bylo jasné, že teď už k tomu dojde.
Viděl jsem, jak se všichni připravují. Každý věděl, co má dělat. Shodili jsme bergeny a všichni kontrolovali, jestli je všechno pořádně zapnuté. Není moc dobré vyběhnout do boje a když chcete pálit, tak zjistíte, že nemáte ani jeden zásobník, protože jste všechny poztráceli. Kluci kontrolovali zbraně a naprosto automaticky prováděli všechny další úkony, které jim dávno přešly do krve. Od střetu nás dělí možná jenom vteřiny. Rozhlížel jsem se kolem sebe po nějaké větší prohlubni, než je ten mělký dolík, co v něm trčím.
Nejhorší chvíle nastávají těsně předtím, než se ozve první výstřel. Nevidíte absolutně nic. Můžete jedině poslouchat a přemýšlet. Kolik se toho na vás přivalí? Naházou vám to přímo do ksichtu - což se dá čekat, pokud to mají v hlavě v pořádku - a jednoduše na vás zamíří samopaly a pokropí vás? Neměli jsme kam utéct. Museli jsme bojovat. Rámus obrněných vozidel a jekot motorů na plné obrátky se rozléhal všude kolem nás. Pořád ještě nebylo jasné, kde jsou.
"Do hajzlu s nima, tak začněme! Ať už to začne!" řval Chris.
Náhle se mě zmocnil pocit dokonalé sounáležitosti - všichni vězí v tyhle sračce společně/Vůbec jsem nemyslel na smrt. Jenom na jediné: překonejme to. Útok ze zálohy se dá přežít díky čisté agresivitě. Tohle bude stejný. Vysunul jsem válec šestašedesátky a ujistil se, že je hledáček na správném místě. Položil jsem si ji vedle sebe. Zkontroloval jsem, jestli mám připevněný zásobník, ověřil si, že dvěstětrojka má nabitý i granát. Samozřejmě, že měla, ale nemohl jsem si pomoct, abych na ni nesáhl. Přinášelo mi to pocit trochu většího bezpečí.
Základní instinkt člověka v takové situaci nutí, aby se držel co nejvíc při zemi, ale někdy se rozhlédnout musíte. Zvedl jsem se na loktech do takového nízkého dřepu. Všichni kluci se ve svém desetimetrovém okruhu plazili sem a tam a snažili se získat lepší palebné postavení a zároveň zjistit, co se děje kolem. Čím dřív člověk něco zmerčí, tím lip, protože se zbaví toho příšerného strachu z neznáma. Nemusí to být vždycky dvakrát příjemné. Třeba uvidíte, že je to tisíckrát horší, než jste čekali, ale pak se s tím holt musí něco dělat.
Slyšel jsem své vlastní výkřiky: "Kurva! Kurva! Kurva!"
V celé naší linii se ozývalo něco podobného.
"Vidíš už něco na svým konci?"
"Ne, vidím velký kulový."
"Kreténi zkurvený!"
"Tak jedem, jedem, ať už to rozjedou!"
"Jsou tam už?"
"Ne, do hajzlu s nima!"

"Zpizděný košiláči!"
Každý se soustředil, špicoval uši, aby poznal typ obrněnců.
Něco zahučelo.
Všichni na mé straně sebou trhli.
"Do prdele, co to bylo?"
Jako odpověď se na levém konci naší řady ozval další hukot. Legs nebo Vince vypálili další šestašedesátku.
I kdyby Iráčani nevěděli, že jsme tady, teď to mají na sto procent. Ale kluci by nestříleli bezdůvodně. Natáhl jsem krk a spatřil, že daleko, nalevo od nás se blíží obrněný transportér s kulometem ráže 7,62. Vyjížděl z malé úžlabinky, takže my na pravém konci řady jsme ho nemohli vidět. Vince a Legs ho měli prakticky nad hlavou.
"Do prdele, tak do toho! Do toho! Do toho!" řval jsem z plných plic.
Zničehonic mi bylo zas dobře, protože jsme se dostali do dalšího stadia. Nevěděl jsem, jestli řvu na ně nebo na sebe. Asi tak i tak, to je nejpravděpodobnější.
"Na ně! Na ně!"
Druhý obrněnec s věžovým kanónem pokropil dávkou celý prostor. Není moc příjemné vědět, že stojíte proti obrněným transportérům a vozidlům plným pěchoty. Vy jste obyčejní bigoši a ty anonymní kolosy se na vás nezadržitelně valí. Je vám jasné, že v nich sedí pěšáci, konstrukci znáte do nejmenšího detailu. Víte, že řidič je vpředu a střelec nahoře, a že se snaží něco za-hlídnout přes triedr, a že je to pro něho těžké, a že se potí jak dveře od chlíva a pořád se snaží zamířit. Jenže vy v dané chvíli vidíte jenom tu železnou příšeru, hrne se na vás a vypadá tak anonymně a děsivě, máte pocit, že je desetkrát větší, protože si uvědomujete, že vám míří přímo na hlavu. Vypadá hrozně neosobně. Nechávají za sebou všechno v troskách. To ty jim stojíš v cestě. Jsi jako mravenec a pěkně vyděšený.
Obrněné vozidlo nejblíž u mě divoce vypálilo několik dávek. Jedna rozryla půdu asi deset metrů přede mnou.
V britské armádě vás učí, jak reagovat, když na vás nepřítel střílí: musíte se rychle pohybovat, abyste byli obtížným cílem. Padáte na zem, zaujímáte palebné postavení, najdete nepřítele, upravíte si zaměřovač a pálíte. Říká se tomu "Reakce na efektivní nepřátelskou palbu". Jenže tohle všechno jde do prdele, když na vás někdo doopravdy střílí. Aspoň u mě to tak funguje. Jakmile se ozve střelba, padnete na zem a máte chuť vyhrabat si tu nejhlubší díru, do které byste se schovali. Třeba si dokonce vezmete lžíci a začnete kopat, když máte pocit, že to pomůže. Je to přirozená fyzická reakce. Instinkt vás nutí schoulit se a co nejvíc se zmenšit a takhle to přečkat až do konce. Rozumová část mozku vám říká, co byste dělat měli. To znamená vstát a rozhlédnout se, co se děje, abyste mohli začít střílet - nemá cenu tam nečinně ležet, protože stejně umřete tak jako tak. Citová stránka vám zase napovídá: vyser se na to, zůstaň tady, třeba to přestane. Ale zároveň víte, že nic nepřestane a že něco prostě udělat musíte.
Ozvala se další plynulá dávka z kulometu. Střely dopadaly na zem a čím dál víc se přibližovaly místu, kde jsem ležel. Musel jsem už nějak reagovat. Zhluboka jsem se nadechl a zvedl hlavu. Obrněné vozidlo se zastavilo 100 metrů ode mě a z jeho zadní části začala vyskakovat naprosto zmatená pěchota. Určitě věděli, že jsme tam, protože zaslechli šestašedesátky a věžové zbraně na to reagovaly, ale palba malých zbraní, kterou zahájili, k nám směřovala jen velice nepřesně.
Zdálo se, že vůbec neexistuje spojení s obrněnci. Vozidla a pěchota si jely každý na své triko. Pěšáci vyskakovali zezadu, řvali a stříleli. Nebyli si docela jistí, kde vlastně jsme. Ale i tak při jejich střelbě radši nikdo z nás nezvedal hlavu. Když se do vás totiž někdo trefí, je úplně jedno, jestli to byla zbloudilá kulka nebo přesně mířená střela.
Ozývalo se další halekání a řev, jak z naší, tak z jejich strany. Přestřelka už musí začít. Je absolutně k ničemu jenom tam ležet a doufat, že vás nespatří nebo utečou, protože ani jedno ani druhé neudělají. Můžete od nich čekat pravděpodobně to, že se začnou pohybovat vpřed a hledat vás, takže se do toho stejně musíte pustit. Abyste v přestřelce zvítězili, musíte použít maximální palebnou sílu za maximální úspory munice. Trik spočívá v tom, že vy na ně vypálíte víc střel než oni na vás a vy jich zabijete víc první ranou, takže se buď stáhnou nebo si začnou vyhrabávat své vlastní nejhlubší díry na světě. Jenže jejich palebná síla daleko převyšovala tu naši.
Obrněnci se zastavili. Nevěřil jsem vlastním očím. Používali kulomet coby palebnou základnu místo aby jeli proti nám společně s pěchotou a převálcovali nás! Bylo to nádherné.
Všichni začali pálit. V akci byly i Minimi v dávkách tří až pěti výstřelů. Musí se šetřit municí. Vypálili jsme dvě šestašedesátky na obrněnce a obě našly svůj cíl. Ucítili jsme silné zachvění půdy po výbuchu trhaviny. Pro ně to muselo být dost demoralizující.
Rozhodování. Co uděláme po vlastní střelbě? Zůstaneme na místě celou dobu nebo začneme postupovat vpřed? Museli jsme něco udělat, jinak bude nutné čelit další palbě. Oni by měli ztráty, my taky, ale my bychom z toho vyšli hůř, prostě proto, že je nás míň. Tohle taky může být jenom první předsunutá hlídka a za ní klidně můžou přijít další pistolníci. To jsme zatím nevěděli. Zbývalo nám jedině vyrazit dopředu, jinak zůstaneme ležet na jednom místě, dokud nedojde střelivo.
Podíval jsem se na Chrise. "Tak sakra, jdem na ně! Jsi připravenej? Hotovo?"
On zařval na další kluky, kteří leželi vedle něho. "Jdem na to! Na ně!"
Všichni věděli, co mají dělat. Psychicky jsme se povzbuzovali. Je totiž strašně nepřirozené jít proti něčemu takovému. Vaše vůle, která ovládá svalstvo, vám to absolutně neníní dovolit. Vůle vám diktuje zavřít oči a otevřít je o dost později, abyste zjistili, že už je všechno za vámi.
"Všechno oukej?"
Jestli všichni v palebné řadě opravdu slyší, na tom zase tolik nezáleží. Každý ví, že se k něčemu schyluje a je mu jasné, že máme šanci, když vyrazíme vpřed a zaútočíme na tu sílu, která nás početně o hodně převyšuje.
Bezmyšlenkovitě jsem si vyměnil zásobník. Neměl jsem ani ponětí, kolik nábojů v něm zůstalo. Byl pořád celkem těžký, možná jsem z něho vypálil jen dvě nebo tři rány. Hodil jsem ho za blůzu a schoval na pozdější dobu.

Stan zvedl oba palce na rukou a zrychlil palbu Minimi, aby zahájil výpad.
Byl jsem na všech čtyřech a rozhlížel se. Hluboký nádech -a pak jsem se vymrštil a vyrazil vpřed.
"Kurva! Kurva!"
Kluci vystříleli děsivé množství munice, aby nás kryli. Při běhu se totiž nestřílí. Člověka to zpomaluje. Musíte se jenom dostat dopředu, padnout na zem a začít střílet, aby se mohli pohnout ostatní. Když jste konečně na zemi, plíce vám praskají a tělo poskakuje nahoru dolů, rozhlížíte se, hledáte nepřítele, ale oči máte zalité potem. Protřete si je, ale zbraň vám zase na rameni nekontrolovatelně vibruje. Chcete ji posadit do správné palebné polohy jako to děláte na střelnici, ale vůbec to nejde. Snažíte se uklidnit, abyste viděli, co přesně děláte, a nejradši byste všechno dělali najednou. Chcete totiž zastavit to hrozné funění, abyste mohli pořádně uchopit zbraň a přesně vypálit. Chcete se zbavit potu a vidět jasně cíl, ale nechcete zase zvednout ruku a protřít si oči, protože jste v palebné pozici a chcete rychle střílet, abyste kryli ostatní při jejich výpadu vpřed.
Vyskočil jsem a běžel dalších patnáct metrů, což je o hodně dál, než máte podle předpisů uběhnout. Čím déle běžíte, tím delší dobu jste dobrý cíl. Jenže trefit rychle se pohybujícího muže je dost těžké a my jsme teď byli navíc napumpovaní adrenalinem.
Jste ponoření do svého mikrosvěta. Já a Chris běžíme vpřed a Stan s Markem nás kryjou Minimi. Střelba a přesun. Ostatní dělají to samé, hasí si to dopředu. Košiláči si určitě myslí, že jsme se zbláznili, ale oni nás do téhle situace dostali a jinak z ní nevyvázneme.
Musíte sledovat vyhledávače, který je na vás zaměřený. Zaslechnete syčivé zasvištění, jak střely dopadají vedle vás a narážejí do země a odrážejí se do vzduchu. To je dost strašidelné. Nemůžete dělat nic jiného, než vyskočit, běžet, padnout k zemi, a to pořád dokola. Pak ležíte, funíte, potíte se, lapáte po dechu, střílíte, rozhlížíte se po novém cíli, snažíte se šetřit munici.
Když jsem se zase pohnul dopředu a začal střílet, zvedly se taky Minimi a zamířily vpřed. Čím dřív budou před námi, tím lip, protože mají fantastickou palebnou sílu.
Jak jsme postupovali dopředu, Iráčani začínali couvat. Tohle od nás určitě nečekali. Patrně si neuvědomovali, že ani my jsme si to nadvakrát nepřáli.
Člověk by měl při střílení počítat rány, ale v praxi je to dost obtížné. Ve kterémkoliv okamžiku střelby máte vědět, kolik nábojů zbývá, a měnit zásobníky až když je to nutné. Stačí se jednou splést a uslyšíte "mrtvé cvaknutí". Mačkáte spoušť a mechanika funguje, ale neděje se nic. V praxi je naprosto nereálné počítat do třiceti. Ve skutečnosti počkáte, až zbraň přestane střílet, pak zmáčknete knoflík a necháte prázdný zásobník vypadnout, vrazíte tam další a jedete dál. Pokud máte dobrý výcvik, je to naprosto zautomatizované a vůbec o ničem nemusíte přemýšlet. Prostě se to stane. Armalite je vymyšlený tak, že když přestanete střílet, automatika vysune zásobník dozadu, takže tam vrazíte další zásobník a mechaniku necháte běžet, aby si první náboj sama podala. Potom pálíte na všechno, co se hýbe.
Dostali jsme se k nim na padesát metrů. Obrněnec nejblíž ke mně začal couvat, ale pořád střílel. Naše palba se zpomalovala. Museli jsme správně hospodařit s náboji.
Obrněný náklaďák byl celý v plamenech. Nevěděl jsem, jestli není někdo z nás zraněn. Stejně by se s tím momentálně nedalo nic dělat.
Vůbec jsem nemohl uvěřit, že auťák couvá. Bylo jasné, že se bojí protipancéřových raket a ví, že ten druhý jsme trefili, ale i tak bylo naprosto neslýchané, že ustupuje. Někteří pěšáci běželi
za ním a zezadu na něho vyskakovali. Utíkali, obraceli se, celkem přesně stříleli, ale byl na ně nádherný pohled. Zatoužil jsem si vystřelit svou šestašedesátku, ale zjistil jsem, že v přílivu adrenalinu do žil jsem si ji zapomněl u bergenu. Já čurák!
Na druhé straně byl zrovna Vince s Legsem na nohou a pořád postupovali dopředu. Křičeli na sebe, aby se psychicky povzbudili. Zbytek z nás je kryl palbou.
Mark a Dinger vstali a uháněli vpřed. Soustředili se na ozbrojené vozidlo před sebou, které trefili svými RPG. Útočili na "smrtící schopnost" vozidla - tzn. vozidlo se nepohybuje, ale pořád může použít své zbraně. Vystříleli několik dávek ve snaze zlikvidovat dalekohled kulometčíka. Kdybych byl v jeho kůži, vyskočil bych z vozu a uháněl, ale on nevěděl, kdo ho pronásleduje. Kluci se dostali až na vozidlo a našli zadní dveře otevřené prakticky dokořán. Ti troubové se nezalígrovali. Tak se jim tam hodil granát L2, který explodoval s charakteristickým tupým zaduněním. Všichni vevnitř byli na místě mrtví.
Pořád jsme postupovali do oblasti, kde stála auta ve čtyřech skupinkách po dvou - každá se zabývala vlastní malou akcí. Všichni poskakovali a pohybovali se podle předpisů. Vystříleli jsme pár dávek, pak se stáhli a za chvilku to celé opakovali znovu. Snažili jsme se pálit cíleně. To si vyberete jednoho člověka a střílíte, dokud nepadne k zemi. Někdy vám to může trvat až deset ran.
Na dvěstětrojce je dokonalý zaměřovač, ale člověk vždycky nemá na míření čas. Museli jsme si najít rychle cíl a dostat ho. Zbraň po výstřelu "kope". Sledoval jsem, jak granát z dvěstětrojky letí vzduchem. Ozval se hlasitý úder a vzápětí se objevila sprška písku a bůhvíčeho ještě. Zaslechl jsem výkřiky. Fajn. Znamenalo to, že krvácejí, nestřílejí - že jsou zranění, o které se teď musí postarat ostatní.
Najednou byla situace v našich rukou. Každý, kdo měl nohy, uháněl pryč. Auto divoce hřmělo kdesi před námi. Druhé auto po výbuchu doutnalo daleko vlevo. Na dost velkém prostoru ležely mrtvoly. Možná patnáct mrtvých a spousta raněných. Moc jsme si jich nevšímali a pokračovali dál mezi nimi. Ohromně se nám ulevilo, že jsme tu přestřelku zvládli, ale mě strach ještě neopustil. Čeká nás jich ještě víc. Každý, kdo tvrdí, že se nebojí, je buď lhář nebo duševně vyšinutý.
"Kurva, to je humus!" vykřikoval Dinger.
Cítil jsem ve vzduchu benzín a kouř a vepřové - pach spálených těl. Jeden Iráčan vypadával ze sedadla vedle řidiče, měl úplně černý obličej, ze kterého se odlupovalo maso. Na zemi ležely zkroucené postavy. Můžu říct, že dvěstětrojky

odvedly slušnou práci, protože jsme viděli děsivé zranění nohou. Když střela dopadne, rozprsknou se úlomky kovu do všech stran.
Teď už bylo zapotřebí dostat se co nejrychleji odtud. Nevěděli jsme, co může přinést další vlna. Při zpátečním přesunu k ber-genům začaly na zem za námi dopadat pršky nepříliš častých dávek. Zbývající obrněnec, 800 metrů od nás, který byl obklopený mrtvolami a raněnými, pořád střílel, ale bezúspěšně. Nebyl čas potloukat se dlouho kolem.
VII
Už za chvilku se setmí a noc nás skryje. Obrněné auto sice ustoupilo, ale zase se rozjede dopředu. V závěsu za ním postupuje pěchota a divoce pálí z pušek.
Naložili jsme si bergeny na záda. Nemělo cenu chodit na jih, protože by poznali, že je to směr naší cesty. Smyslem těchto prostocviků je ustanovení maximální vzdálenosti mezi námi a nepřítelem. Existovala jediná možnost - mířit na západ, což znamená podstoupit riziko vniknutí do zorného pole stanoviště S šedesátek.
Teď už nebudeme postupovat podle předpisů utajení. Musíme se přesunovat tak rychle, jak to jenom budeme fyzicky zvládat s bergeny na zádech, abychom se dostali z oblasti konfliktu. Byl to pěchotní manévr známý pod pojmem ‚zkurvený ústup'.
Z východní strany se blížili dva obrněnci s pěchotou a když přejeli terénní vlnu, zmerčili nás. Zabrzdili a z nich vyskakovali vojáci, kteří okamžitě stříleli. Bylo jich snad čtyřicet, takže se dá čekat, že na nás nasypou ohromnou spoustu munice.
Začali postupovat dopředu. Obrátili jsme se k východu, vypálili několik dávek a zase pokračovali v přesunu na západ a přitom stříleli jak cvoci. Střelba a přesun, střelba a přesun, ale tentokrát daleko od nich: dva muži se obrátili a běželi, zatímco druzí dva je kryli palbou.
Pokračovali jsme do mírného stoupání. Jakmile narazíme na vrchol terénní vlny, dostaneme se do zorného pole protileteckých kulometů umístěných na stanovišti severozápadně od nás. Začaly střílet s hlubokým hučivým boucháním. Sedmapadesátky střely nám hvízdaly kolem uší, všechny přesně směrované. Zabodávaly se do země a prášily všude kolem nás písek a kamínky.
Já se zároveň s Chrisem obrátil dozadu a začal střílet. On byl dva nebo tři metry po mé pravici, když najednou slyším zvuk ohromného tupého úderu. Podíval jsem se tím směrem přesně ve chvíli, kdy Chris padal. Dostal to protileteckým granátem. Rozběhl jsem se k němu a připravoval se na to, jak vpíchnu morfin do torza jeho těla - pokud už nebude mrtvý.
Svíjel se a na zlomek sekundy mi to připomínalo smrtelné křeče. Ale on byl naživu až příliš a bojoval s popruhy svého bergenu. Konečně se vyprostil a vyskočil na nohy.
"Do hajzlu s tím," vyhrkl. Bergen mu pěkně doutnal v místě, kde do něj vlítla střela.
Po pár krocích se zastavil. "Něco jsem zapomněl," prohlásil.
Běžel zpátky k rozervanému bergenu a chvíli se v něm hrabal. Vrátil se se stříbrnou placatou flaškou v ruce.
"Vánoční dárek od manželky," zakřenil se, když mě doběhl. "Ten tam nemůžu nechat, zabila by mě."
Ostatní kluci taky odhazovali bergeny. Doufal jsem, že se Legsovi podařilo ze svého vyprostit naši společnou vysílačku.
Jeden obrněnec se pohyboval celkem agresivně kupředu a neustále pálil poměrně přesné rány. K bitvě se taky přidaly dva landrovery plné pěšáků.
Zastavili jsme a chvilku pálili z dvěstětrojek. Auťáky prudce zabrzdily, když před nimi explodovaly čtyřicetimilimetrové bomby. Hošíci vyskakovali ven a zběsile stříleli.
Mark s Dingerem byly krutě připoutaní S šedesátkami. Vyhodili kvůli tomu své bílé fosfory a nechali se zahalit hustým špinavě bílým dýmem. Problém u izolovaných kouřových clon je ten, že okamžitě upoutají pozornost nepřítele a on to pálí do nich. Kluci ale neměli na vybranou. Iráčani věděli, že kluci kryjou svůj ústup, takže do kouře vyprázdnili své zásobníky. Ovšem několik střel z dvěstětrojek směrem k irácký m pozicím zpomalilo frekvenci nepřátelské palby. Mark s Dingerem vyskočili a uháněli pryč.
"Hergot, to tady máme hezky, co?" prohlásil Dinger zkormouceně, když se kolem mě prohnal.
Neustále jsme se pohybovali směrem dozadu. Už se stmívalo a oni s námi konečně v soumraku ztratili kontakt. Byli jsme správně rozptýlení po terénu a když padla tma, vzniklo nebezpečí, že se skupina roztrhá. Při běhu jsme zkoumali terén a hledali vhodné místo, kde bychom se mohli trochu vzpamatovat. Úkryt hledali všichni.
Padesát metrů po mé pravici se ozval hlasitý křik. "Úkryt, úkryt, úkryt!"
Ať to řval kdokoliv, určitě našel skrýš, kam se všichni vejdeme a dáme se trochu dohromady. To byla dobrá zpráva, protože v dané chvíli jsme byli roztroušení a každý jel na své triko, aby se někam dostal. Úkryt tohoto typu, kterému říkáme "rally", je stejný jako nouzové shromaždiště, jenže se určuje přímo v akci, není předem smluvený. Účelem takového úkrytu je dostat všechny co nejrychleji na jedno místo, než se vyrazí dál. Pokud se někdo nedostaví, musíme se přesvědčit, jestli je mrtvý, pokud to už nevíme. Jinak se pro "padlého muže" musíme vrátit.
Běžel jsem tím směrem a našel Boba s Chrisem čekat v jakési jámě. Okamžitě jsem si vyměnil zásobník a připravil zbraň k další střelbě. Tři z nás vytvořili kruhovou obranu, každý kryl svůj sektor a čekal, až dorazí ostatní.
Při zalehnutí do palebné polohy jsem počítal hlavy, které mířily k úkrytu. Trvalo pět nebo šest minut, než se objevila poslední. Kdyby někdo chyběl, musel bych klást otázky typu: Kdo ho viděl naposled? Kde jste ho viděli? Byl jenom zraněný nebo mrtvý? Pokud by mrtvý nebyl, bylo by nutné vrátit se zpátky a pokusit se ho najít.
Světla pohybujících se vozidel před námi divoce křižovala asi ve vzdálenosti tří set metrů. Tu a tam jsme z dálky slyšeli dávku ze samopalu a křik. Určitě střílejí na šutry a možná i na sebe navzájem. Došlo k naprostému zmatku, který nás fantasticky povzbudil.
Všech osm se nás namačkalo na maličký prostor několika čtverečních metrů. Kluci se rychle vzpamatovávali,

vytahovali svetry a cpali si je do opasku nebo pod blůzy. Nikomu se nemuselo říkat, co má dělat. Věděli, že vyrazíme buď směrem k vrtulníku nebo do Sýrie. V každém případě musíme ujít obrovskou vzdálenost.
"Máš vysílačku?" zeptal jsem se Legse.
"Vůbec jsem se k ní nemohl dostat. Ta palba byla strašlivá. Myslím, že se stejně rozbila, protože mi rozstříleli bergen na sračky."
Bylo mi jasné, že kdyby mohl, dostal by vysílačku ven. Ale stejně na tom už celkem nezáleželo. Měli jsme taktické radiostanice, pomocí kterých se dá do patnácti sekund napíchnout na letoun včasné výstrahy.
Já pořád lapal po dechu a navíc měl děsnou žízeň, tak jsem si dal pár loků z flašky. Z kapsy jsem vydoloval pár bonbónů a převaloval je v puse.
"Zrovna jsem si zapálil cigáro," řekl Dinger žalostně. "Jestli ho některý ž těch bastardů zvedne, doufám, že se udusí."
Bob se zahihňal a najednou se všichni chechtali jak blázni. Ani ne tak kvůli tomu, co řekl Dinger. Prostě se nám jenom šílené ulevilo, že se nikomu nic nestalo a jsme zase všichni spolu i po tak obrovské přestřelce. V této chvíli nám absolutně na ničem jiném nezáleželo. Bylo skvostné, že jsme zase pohromadě.
Asi čtvrtina munice vzala za své. Zbytek se musel přerozdělit a my si znovu naplnili zásobníky. Já měl pořád RPG šestašedesátku - zůstala jediná, protože jsem ji jako idiot zapomněl u bergenu.
Upravil jsem si taky oblečení, kalhoty vytáhl tak, abych si ne-rozedřel stehna, a znovu si upevnil opasek, abych měl jistotu, že sedí pohodlně. Začínalo se ochlazovat. V tom kvaltu jsem se příšerně zpotil a teď mi byla v mokré košili pořádná zima. Byl nejvyšší čas vyrazit.
"Zkusme teď spojení," navrhl Legs. "Stejně vědí, že jsme tady. Klidně můžem použít taktické vysílačky."
"Jo," přitakal Vince, "spustíme ty zkurvený krámy."
Měl celkem pravdu. Já vzal svůj TACBE, vytáhl kolíček a zaslechl typické zašustění. Zmáčknul jsem vysílací knoflík a začal mluvit.
"Haló, AWACS, tady je Bravo Two Zero, jsme pozemní volací znak a máme průser, konec."
Neozvala se žádná odpověď.
Opakoval jsem zprávu.
Nic.
"Haló, voláme jakýkoliv volací znak," snažil jsem se. "Tady Bravo Two Zero."
Nic.
Snaha mi vydržela ještě asi třicet sekund, ale nepřálo mi štěstí.
Naší jedinou nadějí byl přelet tryskových letounů, které by se daly zkontaktovat na nouzové frekvenci taktické radiostanice. Je ovšem velice nepravděpodobné, že tryskáče poletí nad námi. Jedině snad kdyby zachytili některý z Legsových předchozích signálů, které vysílal při prozrazení, a předsunutá operační základna by nám okamžitě poslala letadla na pomoc. Samozřejmě se nedalo počítat s automatickou reakcí. Možná věděli, že máme průser, možná ne. S tím se už nic nenadělá.
Provedl jsem rychlý odhad. Buď si to namíříme 300 kilometrů na jih do Arábie nebo na sever do Turecka, což znamenalo překročit Eufrat, nebo jenom 120 kiláků na západ do Sýrie. Všude bezprostředně kolem nás operovala pěchota a obrněná vozidla. Byli jsme prozrazení a oni navíc měli naši stopu. Přirozeně si budou myslet, že míříme na jih do Arábie. I když by se nám podařilo dostat na místo srazu s helikoptérou, může nás někdo sledovat, což by znamenalo nepřátelskou aktivitu na daném místě ve chvíli, kdy přiletí Chinook.
Usoudil jsem, že nám nezbývá nic jiného než zamířit do Sýrie. Nejdřív vyrazíme na jih. To je součást plánu taktického malení nepřítele, protože on se domnívá, že chceme jít tím směrem. Pak ovšem odbočíme na západ - budeme trošku křižovat pouští a nakonec se definitivně podržíme severozápadního azimutu. Pokusíme se před rozedněním dostat na druhou stranu HZT, protože ta bude patrně psychologickou hranicí jejich pátrání směrem na jih. Pak se budeme moci stočit k hranicím.
"Všichni připravení?"
Vykročili jsme k jihu v jediném útvaru. Vojenské auťáky hučely ve vzdálenosti asi půl kilometru sem a tam. Po pár stech metrech jeden landrover namířil přímo na nás svá naplno rozsvícena světla. Všichni raz dva leželi na zemi, ale bohužel se to odehrálo v otevřeném prostoru. Odvraceli jsme tváře, aby se od nich světlo neodráželo a taky bylo dobré uchovat si schopnost nočního vidění. Landrover jel tak dvě stě metrů od nás a přibližoval se. Pokud přijede ještě blíž, musí nás vidět. Dalo se počítat s dalším velkým střetem. Ozval se křik. Na okamžik jsem zvedl hlavu a spatřil další blikající vozidlo asi tři sta metrů vlevo od nás. Landrover změnil směr a hnal se k němu.
Rychlý pochod pokračoval. Několikrát jsme museli zastavit a zalehnout, protože auta byla moc blízko. Je to k vzteku. Člověk nejenom že se chce dostat rychle pryč, ale taky musí být pořád v pohybu, aby si udržoval "provozní teplotu". Přes tričko měl každý už jenom blůzu, protože jsme se nechtěli zase moc potit, a teď nám připadalo, že teplota klesá nadzvukovou rychlostí.
Pořádně mé vytočilo, že AWACS - letoun včasné výstrahy -neodpovídá na naše volání a pomyšlení na víc než stodvacetikilometrovou túru do Sýrie mi taky na náladě nepřidalo.
Když už se zdálo, že jdeme celou věčnost, kdosi se otočil a zaregistroval v dálce za námi nějakou přehnanou aktivitu reflektorů. Nehrozilo žádné bezprostřední nebezpečí a mírný pokles půdy nedaleko vytvářel dokonce jakousi ochranu. Jestli chceme ještě zkusit TACBE, musíme to udělat na jižním cípu tohoto klesání. Bob se s Dingerem bleskově přesunuli se svými Minimi na okraj úžlabinky, aby nám kryli záda v případě, že máme někoho v patách. Ostatní se rozmístili do kruhové obrany. Já jsem znovu vytáhl svou taktickou radiostanici - TACBE, ale zbytečně.
Každý, kdo měl TACBE, se pustil do vysílání. Bylo neuvěřitelné, že všechna čtyři rádia evidentně fungovala, ale víc nic.

Mark udělal navigační kontrolu Magellanem a zjistil, že jsme urazili pětadvacet kiláků. Podařilo se nám to za úžasně krátkou dobu. Když budeme mít kliku, Iráčani začnou považovat takové tempo za neuvěřitelné a ztratí naši stopu.
"Teď se dáme na západ. Vylezem ven z téhle nebezpečné oblasti," navrhl jsem. "Potom zase na sever, abychom HZT přecházeli před svítáním."
Všude kolem mě se ozývaly nadávky na adresu výrobců TACBE. Teď už je znova nepoužijeme, jedině kdyby nad námi letěl nějaký tryskáč. Nebylo jasné, jestli Iráčani mají letectvo ve vzduchu nebo ne, ale nesmíme prošvihnout žádnou šanci. Byli jsme v prdeli. V pořádně mrazivé a sychravé prdeli.
Přivolal jsem Dingera a Boba zpátky, sdělil jim dobré zprávy a šlo se dál. Přestože pauza netrvala ani dvě minuty, bylo už příjemné se zas rozejít. Díky kruté zimě a silnému větru nás mrazilo do morku kostí. Obloha se poměrně dost zatáhla, takže jsme se pohybovali v naprosté tmě. Nebylo ani vidět pod nohy. Jednu výhodu to ovšem mělo - pro ně je daleko těžší nás najít.
Zaznával k nám randál nějakého auta, ale z velké vzdálenosti. Zůstali pěkně daleko za námi. Pomalu se mě začal zmocňovat pocit bezpečí.
Zhruba patnáct kiláků jsme uháněli podle azimutu na západ. Terén byl tak rovný, že nějakou přítomnost Iráčanů bychom zaregistrovali dost snadno a včas. Člověk musí neustále udržovat vyváženost mezi rychlostí pochodu a pozorováním terénu.
Každou hodinu byla zastávka na pětiminutový odpočinek, což je standartní operační procedura při postupu hlídky. Pokud jdete bez zastavení, uženete se a nakonec třeba nejste vůbec schopni splnit svůj úkol. Takže se pravidelně odpočívá - sednete si, vydechnete, trochu se napijete, dáte se dohromady, všechno si znovu upravíte do pohodlné polohy a vyrážíte znovu vpřed. Bylo mrazivo a já se nekontrolovatelně rozklepal zimou pokaždé, když jsme zastavili.
Jeden z pětiminutových oddychů byl po patnácti kilometrech. Znovu se kontroloval směr Magellanem. Kvůli časovému faktoru musíme odbočit na sever už teď, aby se HZT dala překročit skutečně před východem slunce.
"Je bezpodmínečně nutné dostat se přes tu silnici," vysvětloval jsem, "a pak zamíříme na severozápad do Sýrie."
Po dalších zhruba deseti kilometrech se v naší řadě začaly objevovat mezery. Postupovalo se určitě pomaleji než na začátku. Zřejmě nějaký problém. Zastavil jsem celou skupinu a všichni se srazili k sobě.
Vince kulhal.
"Jsi v pořádku?" zeptal jsem se.
"Jo, udělal jsem si něco z nohou, když jsme utíkali z ty střílečky, a teď mi to dává svinsky zabrat."
Cílem těchhle šachů bylo dostat všechny přes hranice. Vince byl jasně zraněný. Veškeré plány a úvahy se teď musí točit kolem faktu, že má problémy. Je blbost hrát si na borce typu: "Ne, to je oukej, frajere, můžu klidně dál," protože když děláte ramena a neinformujete ostatní o svých zraněních, ženete do nebezpečí celou hlídku. Pokud totiž nikdo netuší, že máte problémy, nemůže přizpůsobit plán nebo způsob ošetřování případným kritickým situacím. Pokud ostatním dáte najevo, že jste skutečně zranění, pak se s tím prostě musí počítat.
"Co to máš přesně s tou nohou?" zeptal se Dinger.
"Jenom kurevsky bolí. Podle mě to není zlomený. Nekrvácí to ani nic podobného, jenom natejká. Začíná mě brzdit."
"Fajn, tak zastavíme a odpočinem si," navrhl jsem.
Já vytáhl zpod blůzy vlněnou hučku a narazil si ji na hlavu. Sledoval jsem Vinceho, jak si masíruje nohu. Byl na sebe zjevně dopálený, že se zranil.
"Stan je na tom blbě," řekl mi Bob.
Dinger a Mark mu při pochodu pomáhali. Teď ho položili na zem. Byl v mizerném stavu. Věděl to a sralo ho to.
"Co je s tebou, ksakru?" zeptal jsem se a narazil mu svůj klobouk.
"Je se mnou konec. Chcípnu tady."
Chris byl nejzkušenější zdravotník ve skupině. Prohlídl Stana a hned mu bylo jasné, že je nebezpečně dehydrovaný.
"Musíme mu dát nějaké rehydráty, a bleskově,"
Chris vytáhl dva sáčky elektrolytu Stanoví z opasku, roztrhl je a nasypal do své flašky s vodou. Stan se zhluboka napil.
"Hele, Stane," řekl jsem mu, "uvědomuješ si, že musíme dál?"
"Jo, to je jasný. Dej mi minutku, proliju si hrdlem ještě trochu tyhle srágory a vzpamatuju se. To je to zasraný spodní prádlo Helly Hansen. Spal jsem v něm, když nás objevili."
Dehydratace nerespektuje žádné klima. Můžete se klidně dehydrovat uprostřed arktické zimy stejně jako v poledne na Sahaře. Díky fyzické námaze se člověk potí, dokonce i v zimě. A bílé obláčky, které vidíme při výdechu v mraze, jsou tou drahocennou kapalinou, která nám uniká z těla. Žízeň je nespolehlivým indikátorem dehydratace. Problém tkví v tom, že pár hltů vám žízeň uhasí, ale nijak nedoplní deficit kapaliny uvnitř v těle. Nebo si třeba ani neuvědomíte, že máte žízeň, protože se vaše pozornost obrací na tisíc jiných věcí. Jakmile ztratíte pět procent své hmotnosti díky dehydrataci, zmocní se vás záchvaty nevolnosti. Pokud začnete zvracet, zase tím ztrácíte drahocennou kapalinu. Rapidně se sníží rychlost vašich pohybů, začněte i pomalu mluvit a postupné nejste schopní chůze. Jestliže se dehydrujete až do tohohle stadia, může se vám stát osudným. Stan měl na sobě spodní prádlo od chvíle, co jsme vyrazili z ležení. Určitě vypotil dobrých pár litrů.
Rozklepal jsem se zimou.
"Co uděláme - vezmeme mu výzbroj?" zeptal jsem se Chrise.
"Ne, šněrování je všechno, co má na sobě, kromě kalhot, košile a blůzy. Když mu sundáme sumky, bude na tom ještě hůř."
Stan vstal a začal se procházet dokola. Dali jsme mu dalších deset minut, aby se sebral, pak už všem byla moc velká zima a bylo třeba vyrazit.
Veškeré plány se musely přizpůsobit dvěma nejpomalejším a postupovalo se jejich tempem. Změnil jsem pořadí ve

skupině. Chris šel vepředu se Stanem a Vincem. Pak já a ostatní za mnou.
Chris postupoval jako správný průzkumník podle azimutu a používal naplno noktivizor, abychom nevlezli do nějakého svinstva. Zastávky už nebyly po hodině, ale po půlhodinách. Pokaždé jsme Stanovi dali napít trochu vody. Situace se zatím ne-vyhrotila, ale jeho stav se pořád zhoršoval.
Počasí se vyvíjelo přímo ďábelsky. Nedalo se jít tak rychle jako předtím, protože nás oslabovala i příšerná zima. Vítr fičel do obličeje a všichni šlapali se skloněnou hlavou ve snaze trochu se chránit.
Kráčeli jsme dál tempem určovaným dvěma marody vepředu. Na jedné zastávce se Vince posadil a stiskl si nohu oběma rukama.
"Zhoršuje se to, pánové," prohlásil. Stěžovat si mu bylo naprosto cizí. Ta noha ho už musela bolet nesnesitelně.
Omlouval se za nepříjemnosti, které nám způsobil.
Teď jsme měli dva nepřátele - čas a fyzický stav dvou nejpomalejších kluků. Následky nočního pochoďáku ovšem začínali pociťovat i ostatní. Bolely mě celé nohy i chodidla a musel jsem si neustále připomínat, že za tohle mě velice dobře platí.
Mraky dokonale zakrývaly celou oblohu. Byla tma jak v pytli. Zkontroloval jsem navigaci a zbytek hlídky kryl palebné oblouky po stranách a vzadu. Chris měl problémy s nokťákem, protože neměl ani trošičku světla. To nás teď zpomalovalo stejně jako dva zranění.
Vítr se zakusoval do každého milimetru odkryté kůže. Ruce jsem těsně přitiskl k bokům, abych si udržel trochu tepla. Je dobré sklonit hlavu a nahrbit ramena. Když potřebujete hlavou otočit, otáčíte radši celým tělem. V takové situaci je člověku silné proti mysli nechat si fouknout ledový vítr za krk.
Od severu k nám doléhal rachot letadel. Díky mrakům nebylo vidět ani ň, ale bylo nutné se rozhodnout: mám použít vysílačku TACBE, i když pak třeba zjistím, že jsou to Iráčani?
"Jasně, kurva," prohlásil Mark, jako by mi četl myšlenky. "Dej se do toho."
Položil jsem ruku Vincemu na rameno a řekl: "Zastavíme a vyzkoušíme spojení."
Přikývl a zahučel: "Jo, oukej, jasnačka."
Pak bylo nutné, abych otevřel jednu svou sumku. V té chvíli se to lip říkalo, než dělalo. Ruce mi tak zkřehly, že jsem nemohl ohnout prsty ani násilím. Mark se taky pokoušel lomcovat s brašnou na mém opasku, ale nedokázal od sebe roztáhnout prsty dostatečně na to, aby ji otevřel. Nakonec jsem jakýmsi záhadným způsobem najednou držel TACBE v ruce. Posledních pár letadel nám právě přelítávalo nad hlavou.
"Haló, jakýkoliv volací znak, tady je Bravo Two Zero, Bravo Two Zero. Jsme pozemní volací znak a jsme v prdeli. Konec."
Nic. Zavolal jsem znovu. A ještě jednou.
"Haló, jakýkoliv volací znak, tady je Bravo Two Zero, Bravo Two Zero. Jsme pozemní volací znak a jsme v prdeli. Máme pro vás informace o poloze. Konec."
I kdyby neudělali nic víc, než někoho informovali o naší poloze, budeme skákat radostí. Mark vytáhl Magellana a stiskl knoflík, aby udal naši zeměpisnou šířku a délku.
94
A právě v té chvíli jsem zaslechl nádherný americký hlas a najednou mi svitlo, že to budou tryskáče z Turecka, které letí bombardovat Bagdád.
"Opakujte to, Bravo Two Zero, Bravo Two Zero. Jste hrozně slabí. Zkuste to znovu."
Signál byl slaboučký, protože se letadlo už vyřítilo,z našeho dosahu.
"Obraťte se k severu," řekl jsem mu. "Obraťte se k severu. Konec."
Žádná odpověď.
"Haló, jakýkoliv volací znak, tady je Bravo Two Zero. Konec."
Nic.
Odletěli. Zpátky se nevrátí. Hajzlíci!
O pět minut později se horizont rozzářil ostrými záblesky a svítící střelou. Tryskáče zjevně něco shazovaly blízko Bagdádu. Jejich nálety jsou přesné, načasované na zlomek sekundy. Nemohli se pro nás vrátit, ani kdyby chtěli. Ale aspoň zopakovali náš volací znak. Dá se předpokládat, že se to přefiltrovalo systémem a předsunutá základna teď bude vědět, že jsme pořád na zemi, ale v průseru - nebo přinejmenším aspoň jeden z nás, který má taktickou vysílačku.
Za dvacet, třicet sekund bylo po všem. Já se krčil zády proti větru, protože jsem si zasunoval TACBE zpátky do kapsy. Můj pohled se setkal s Legsovým. Pokrčil rameny. Měl recht - no a co? Aspoň byl navázaný kontakt.
"Třeba poletí zpátky stejným směrem a spojení bude dobré," řekl jsem Bobovi.
"Doufejme."
Obrátil jsem se znovu po větru, abych Chrisovi a dalším dvěma řekl, že by se mělo pro jistotu přidat do kroku.
"Kurvafix," zašeptal jsem, "kam zmizeli ostatní?"
Já Vincemu řekl, že chceme zkusit navázat spojení. Správná reakce je předat zprávu ostatním v celé řadě, ale on to zřejmě svým otupělým mozkem neregistroval. Určitě prostě pokračoval v chůzi, aniž něco oznámil Chrisovi nebo Stanoví.
V pochodujícím zástupu je na každém, aby se přesvědčil, že se zprávy šíří oběma směry. Pokud se člověk zastaví, ujistí se, že kluk před ním ví, že se zastavil. Měli byste mít jasno, koho máte před sebou a koho za sebou. Je na vás, abyste neustále kontrolovali, že tomu tak je. Takže to byla jak moje, tak Vinceho chyba, že nezůstal stát. Oba jsme byli nezodpovědní - Vince proto, že nepředal zprávu, a já proto, že jsem se nepřesvědčil, jestli zastavil.
Nedalo se nic dělat. Chris byl jediný, kdo měl noktivizor, takže my je ani nemohli začít hledat. Křičet taky nešlo, protože nebylo jisté, co je před námi nebo vedle nás. A bílé světlo se taky nesmělo použít - to už vůbec ne. Tak jsme se prostě

drželi azimutu a doufali, že se někde zastavili a čekají na nás. Existovala celkem spolehlivá šance, že se potkáme.
Já si připadal hrozně. Zklamali jsme - více či méně - v navázání kontaktu s letectvem. A teď k tomu všemu zmizeli tři muži z hlídky - dva zranění. Byl jsem na sebe vzteklý - celá situace se mi vymkla. Jak se, sakra, mohlo něco takového stát?
Bob určitě tušil, o čem přemýšlím, protože mi řekl: "Už se stalo, tak prostě pokračujem. Doufejme, že se sejdem na určeném shromaždišti."
To mi strašně pomohlo. Měl pravdu. Večer to ještě přece byli dospělí chlapi, tak se snad dají dohromady.
Zase jsme mířili na sever podle azimutu. Mrazivý vítr se nám dostával pod lehké pouštní maskáče. Po dvou hodinách tvrdého pochodu náš zbytek hlídky dorazil k HZT a překročil ji. Dalším cílem je silnice na severu.
Zaregistrovali jsme několik obydlených ploch, ale dalo se prokličkovat bez nehody. Těsně po půlnoci se ozval v dálce nějaký hluk. Ať už to bylo cokoliv, začali jsme pro jistotu podle předpisů křižovat, a dostali se mezi zaparkovaná vojenská auta a pak do lesa antén. Obličej chlápka v jednom auťáku byl dokonale osvětlený, protože si zapaloval cigaretu. Měl asi držet hlídku, ale místo toho pospával v kabině náklaďáku. Jednalo se buď o stálé vojenské ležení nebo dočasnou pozici nějaké jednotky. Tak či onak bylo zapotřebí se zas dostat ven.
Chris a ostatní na vojáky zjevně nenarazili, protože by bylo slyšet přestřelku.
Pokračovali jsme v chůzi dalších dvacet minut. Všichni toho už měli plné zuby. Ústupová operace trvala osm hodin prakticky bez zastávky. To je nepředstavitelný záběr na nohy. Bolela mě chodidla. Byl jsem úplně vyčerpaný.
Hlavou se mi honily myšlenky o letadlech. Už uplynulo několik hodin, co jsme je viděli, takže piloti musejí být určitě zpátky v hotelu, popíjejí si kafíčko, cpou se koblihami a mechanici se jim starají o letadla. Skvostný způsob, jak jít do války. Vylezou do svého útulného vyhřátého kokpitu a hasí si to k cíli. Někde hluboko pod nimi - jestli je to vůbec zajímá - je černočerné nic. Co ale neslyší? Hlásek jakéhosi Anglána, který nadává a vzdychá cosi o tom, že je v prdeli.
Dobré překvápko. Já hrozně moc doufal, že o nás mají starost a že něco udělají. Uvažoval jsem, jestli ohlásili vysílačkou spojení, hned jak k němu došlo, nebo jestli s tím počkali až po návratu na základnu. Spíš to druhé. Už uplynulo několik hodin a žádný tryskáč se neobjevil. Kdo ví, jaký mají Američani systém na průzkum a vyhledávací akce. Snad je jim jasné, že to bylo fakticky důležité.
Hlavní vina za rozdělení ležela na mně. Choval jsem se jako absolutní zelenáč. Hlavou mi lítaly myšlenky, jestli si ostatní myslí to samé. Vybavil se mi projev polního maršála Slima, který jsem nedávno četl. Když se zmiňoval o vedoucí pozici, prohlásil něco ve smyslu: "Když velím v bitvě a všechno jde jak po másle a podle plánu a já vítězím, jsem ohromný vůdce, prostě jednička. Jenže člověk zjistí, jestli má nebo nemá vůdčí schopnosti až ve chvíli, kdy se všechno dokonale sere a navíc je to jeho vina." Bylo mi naprosto přesně jasné, co měl na mysli. Nakopal bych se do prdele za to, že jsem se nepřesvědčil, jestli mě Vince registruje a ví, že zastavujeme. Připadalo mi, že za všechno můžu já. Při pochodu na sever mě trápila jediná myšlenka: co jsem ksakru udělal blbě? Ústupová operace musí od téhle chvíle běžet jak na drátkách. Nesmím se dopustit dalších chyb.
Bylo načase najít nějaký úkryt. Přešli jsme oblast, kde byla skála a drobné kamínky a dostali se na pevný písek, ve kterém ani nezůstávaly žádné stopy. Což bylo na jednu stranu dobré, ale půda byla zase tak tvrdá, že bylo absolutně nemožné vyšťourat si v ní nějaký úkryt. Už se prakticky rozednívalo a my pořád pobíhali kolem dokola. Situace začínala být prekérní, když najednou Legs zmerčil nějaké písečné duny asi kilák na západ od nás. Ocitli jsme se na místě, kde neutichající vítr vytvořil jakési vlny a malé pahorky kolem pěti až deseti metrů. Hledali jsme ten nejvyšší. Chtěli jsme být nad úrovní očí dospělého člověka.
Dopouštíme se něčeho, co by se za normálních okolností nikdy nestalo - hledání izolovaného úkrytu. Jenže tady se na plochém terénu tyčil tenhle jediný pahorek. Na vršku měl hromádku kamení. Možná je tam někdo pohřbený.
Kolem mohylky stála kamenná zídka, asi třicet centimetrů vysoká. Trochu jsme si ji zvýšili a zalehli pod ni. Vítr fičel skrz otvory mezi kameny a příšerně se ochladilo. Nám bylo ovšem momentálně všechno fuk, protože prozatím skončil náš pochoďák. Za posledních dvanáct hodin jsme v naprosté tmě a za drsného počasí urazili 85 kilometrů - dva maratóny. Příšerně mě bolely nohy. Ležet bez hnutí je nádherné, ale pak se dostaví křeče. A když se člověk pohne, vystaví mrazu další část těla. Už to bylo dost nepohodlné.
Jižně od nás se táhly od východu na západ nějaké stožáry. Podle nich se dala na mapě krásně určit poloha. Kdyby bylo možné jít podél vedení, dostali bychom se k hranicím. No jo, ale sloupy může k navigaci použít kdokoliv jiný, nejen my.
Po půl hodině začínalo být ležení čím dál tím nepohodlnější. Zhruba dva kiláky východně od nás stála nějaká budova z vlnitého plechu, zřejmě vodárna. Vypadala velice lákavě, ale jako kryt ještě míň izolovaná než tohle. Na severu nebylo nic. Neměli jsme jinou možnost než zůstat na místě.
Bylo nutné tisknout se co nejvíc k zemi. Ve skrčené poloze jsme se snažili udržet teplotu těla. Přes oblohu se valily temné mraky. Vítr fičel mezerami mezi šutry a já cítil, jak se mi úplně zarývá pod kůži. Znám i zimu za polárním kruhem, ale k tomuhle se nedá přirovnat. Tohle se podobá jedině situaci, kdy jste zavření do mrazáku a cítíte, jak vás pomalu opouští teplo. A my tady musíme trčet celý den a omezit své pohyby jen pod úroveň zídky. Jakmile se dostaví křeče, což je obvyklý problém po dlouhém pochodu, musíme si nějak pomoct navzájem.
Legs vytáhl tabulku signálů z mapy a likvidoval všechny významné kódy a další ptákoviny. Papíry se seznamy kódů jsme spálili pro jistotu najednou a popel promnuli v dlaních a rozprášili.
"Než skončí tenhle ohňostroj, dám si cigáro," prohlásil Dinger. "Musím si zakouřit - za chvilku začne nějaká další sranda."
Vyčistili jsme si dokonale kapsy a znovu je prozkoumali, aby bylo na sto procent jasné, že v nich nezůstalo nic, co by prozradilo účel naší výpravy, nás samotné nebo kohokoliv dalšího. Člověk u sebe může mít věc, která je v podstatě nevýznamná. Jenže kvůli ní třeba začne vyšetřování typu: "Co je to? Na co to je?" A pak si šíleně vytrpíte kvůli ptákovině, která se absolutně netýká daného problému.

V dálce jsme slyšeli nějaká auta. Asi kilák na jih jeli dva obrněnci. Moc daleko, aby představovali bezprostřední nebezpečí. Snad je nenapadne začít prohlížet možné úkryty.
Asi v 07.00 začalo pršet. To není možné! Uprostřed pouště? Naposled jsem viděl déšť na poušti v roce 1985 v Omanu. Okamžitě nás promočil do nitě a po deseti minutách se do něj navíc začal míchat sníh. Zírali jsme na sebe v absolutním úžasu. Pak začalo regulérně sněžit.
Bob zanotoval: "Já sním o Vánocích bílých..."
Počasí připomínalo Alpy v zimní sezóně. Tohle už začínalo fakticky smrdět. Přitiskli jsme se k sobě těsněji. Teď nesmíme vyplýtvat ani jeden stupínek tělesné teploty. Z obalů na mapy vznikl improvizovaný úkryt. Hlavním úkolem bylo udržet si teplo uvnitř těla, v tělní dutině.
Člověk je "homeotermní". To znamená, že se tělo snaží udržet konstantní vnitřní teplotu, která je nezávislá na teplotě okolí. Tělo se skládá z vnitřní horké dutiny, uzavřené chladnějším vnějším obalem. Takzvanou 'dutinu' tvoří mozek a životní orgány v lebce, hrudi a břiše. Obal je to ostatní: kůže, tuk, svalstvo a končetiny. Obal ve své podstatě představuje jakýsi nárazník mezi dutinou a okolním prostředím a chrání orgány před katastrofální změnou teploty. Udržení správné vnitřní teploty těla je nejdůležitějším faktorem rozhodujícím o přežití. I v extrémním chladu nebo vedru se teplota dutiny zřídkakdy vychýlí o více než dva stupně od teploty 36,8 °C - obal je o několik stupňů chladnější. Pokud stoupne teplota tělní dutiny nad 42 °C nebo klesne pod 28,8 °C, člověk umírá. Jakmile tělo spaluje živiny, vytváří jak energii, tak teplo. Když se začnete chvět zimou, tělo naznačuje, že ztrácí teplo příliš rychle a není schopné ho doplňovat. Reflex vám rozechvěje spoustu svalů a zvyšuje produkci tepla tím, že spaluje víc živin. Pokud teplota tělní dutiny poklesne jen o pár stupňů, jste v průšvihu. V takovém případě reflex chvění už nestačí na to, aby vás znovu zahřál.
Tělo má svůj termostat umístěný v kousíčku nervové tkáně ve spodní části mozku. Termostat kontroluje produkci a spotřebu tepla a monitoruje všechny části těla, aby si udržovaly konstantní teplotu. Jakmile tělo upadá do hypotermie, termostat reaguje přesnými příkazy a odvádí teplo z obalu do dutiny. Mrznou vám ruce a nohy. Když se teplota dutiny snižuje, začíná si tělo brát teplo i z hlavy. Pokud k tomu dojde, zpomalí se cirkulace a mozek oběti nedostává kyslík a cukr, které potřebuje. Cukr v normálním stavu vyživuje mozek, ale nyní se spaluje a produkuje teplo. Jakmile se činnost mozku začne zpomalovat, chvění přestává a dostaví se iracionální chování. To je nepochybné znamení ohromného nebezpečí, ale člověk ho těžko rozpozná, protože první, o co vás hypotermie připraví, je vůle pomoci si sám. Přestanete se chvět a tím pádem přestanete mít strach. Vlastně umíráte, ale je vám to absolutně fuk. V daném okamžiku tělo ztrácí schopnost se znovu samo prohřát. I kdybyste v tomto stadiu vlezli do spacáku, pořád se budete ochlazovat. Puls začne kolísat, z ospalosti se stane částečné bezvědomí, které vyústí v naprosté bezvědomí. Vaší jedinou nadějí je získat teplo z vnějšího zdroje - ohně, z teplých nápojů, z jiného těla. Věřte, nevěřte - jedním z nejefektivnějších způsobů, jak znovu prohřát oběť hypotermie, je strčit ji do spacáku s někým, kdo má ještě normální teplotu.
Cítil jsem se poměrně v bezpečí, což byla blbost, protože naše situace měla do bezpečnosti daleko. Ležíme v otevřeném terénu a navíc na jednom ze dvou míst, které představují daleko široko jediný úkryt. Na jednu stranu bylo fajn, že jsme zastavili, protože můžeme odpočívat, ale na druhou stranu mě skličovalo, že se nemůžeme dál pohybovat, aby se tělo udržovalo v teple. Jenže nezbývalo nic jiného, než ležet, tlačit se k sobě, vyměňovat si teplo navzájem a čekat na tmu.
Zmrzlý písek připomínal zmrzlé bláto. Už předtím vypadal mimozemsky, ale teď, když bylo všechno přikryté sněhem, jsme si připadali jak na Měsíci. Sněžení se změnilo ve vánici. Já se snažil vidět naši situaci co nejrůžověji - vánice aspoň snížila viditelnost jenom na padesát metrů.
Auta jezdila celý den sem a tam, od východu na západ, podél vedení. Civilní náklaďáky, cisterny na vodu, landrovery a obrněné vozy. Poslední dva auťáky nás probudily k životu, protože se přiblížily asi na dvě stě metrů. Budeme mít návštěvu? Ne že by se s tím něco dalo dělat, těžko jsme mohli vstát a dát se na útěk, protože utíkat nebylo kam.
V oblasti se vyskytovalo daleko víc vozidel, než jsme čekali, a taky vojenská aktivita byla větší, ale to v současné chvíli nebylo nejdůležitější. Když ležíte ve sněhu a jste bičovaní zběsilým větrem, daleko víc vás zajímá, jak se udržet v teple a naživu. Byli jsme už fyzicky vyčerpaní a navíc naprosto odhalení vichru. Dokonalé podmínky pro rozhodující průser.
Nízká teplota vzduchu jako takového v kombinaci se silným větrem vytváří ekvivalent mrazu, který může zabíjet. Ve větru o rychlosti 30 metrů za hodinu vám omrzne obnažená kůže za míň než minutu až na mínus devět stupňů Celsia. Daleko později jsme se dozvěděli, že tohle byly nejhorší povětrnostní podmínky v dané oblasti za posledních třicet let. V náklaďácích mrzla nafta.
Můj pocit bezpečí přerostl ve vážné obavy. V tak zběsilé situaci jsem už viděl lidi umrznout. To je ale binec, běhalo mi hlavou, bojová hlídka zahyne v mrazu a ne v přestřelce. Je jasné, že kdybych zůstal naživu jako jediný a vrátil se k jednotce, nepřežil bych jejich rýpání.
Ani sednout se nedalo, protože by byly vidět siluety proti obzoru. Spoléhali jsme na úkryt nad zorným polem. Kdyby se někdo podíval nahoru, naší nadějí byla zídka, která nás kryla, pokud bychom leželi v klidu.
V 11.00 se nám situace začala vymykat z rukou. Choulili jsme se k sobě v jednom klubku, křečovitě se chvěli, mumlali povzbudivá slova a vyprávěli si idiotské vtipy nijak nesouvisející s naší situací. Ruce mi zkřehly, zmrzly a začínaly strašně bolet. Byli jsme zasypaní sněhem. Teď už jsme bez obav mohli poslat veškeré taktizování ke všem čertům a snažit se jenom přežít. Bylo nutné najít poměr mezi porušením standardního operačního postupu - tedy možným prozrazením - a dodržením postupu, díky kterému by se náš fyzický stav zhoršil natolik, že by stejně všichni zemřeli. Rozhodl jsem, že postup porušíme a uvaříme si kafe.
Stačilo vykopat malou jamku a zapálit pevný líh. Já nalil do hrnku vodu a podržel ho nad plamenem. Pocit tepla na rukou a obličeji byl nádherný. Mával jsem rukou, abych rozehnal dým. Do horké vody jsem nasypal kávové granule, cukr a mléko a nechal ho kolovat.
Okamžitě jsem připravil vodu na další horký nápoj - čokoládu.

"Sleduj tady ten zmršenej kouř," podotkl Dinger. "To si můžu klidně dát cigáro."
Bylo dojemné sledovat, jak se snaží zapálit cigaretu. Ruce se mu třásly tak příšerně, že se vůbec nemohl trefit do pusy, a když se mu to konečně podařilo, byla cigareta celá provlhlá, protože měl mokré ruce. Jenže on vytrval a za pět minut blaženě vdechoval kouř a vyfukoval ho pod halenu, aby nebyl vidět.
Když začala kolovat horká čokoláda, všichni se znovu drkotali zimou. Horké pití nás nezvedlo o moc dílků na stupnici teploměru, ale bylo to lepší než drátem do oka. Nesporně postavilo hráz mezi život a smrt.
Nastalo poledne, auta pořád jezdila. Ne vždycky byla vidět, ale na tom nezáleželo. Kdyby něco zastavilo, bylo by to slyšet. Snažili jsme se střídat, aby kluci, kteří leželi na kraji vystavení větru a sněhu, měli taky šanci nechat se zakrýt ostatními a trochu se ohřát. Protože teplota v tělní dutině nám začínala klesat, uvědomoval jsem si, že blábolím a cítím se velice odlehčené. První příznaky hypotermie.
Zhruba ve 14.00 si Mark uvědomil, že je v dost velkém průseru. "Budem se muset okamžitě zvednout," blábolil. "Cítím se dost mizerně."
Měl toho na sobě míň než ostatní. Jenom blůzu, košili a svetr a všechno pořádně promočené. Obklopili jsme ho a snažili se ho hřát tělem. Je třeba se už konečně rozhodnout a musíme to vymyslet společně, protože se daná situace týká všech. Vyrazíme i za dne, aby Mark přežil, ale budeme tím zároveň riskovat prozrazení? Před námi byly ještě celé hodiny denního světla a nikdo neměl ponětí, co nás venku čeká. Nebo vyčkáme až do mezního okamžiku, kdy si on sám bude myslet, že už nevydrží?
Pokoušel jsem se ho povzbudit. "Za půl hodiny vyrazíme, dobrá, ale pokusme se vydržet co nejdýl."
Kdyby zavrtěl hlavou a řekl, že se prostě musí pohnout, beze slova bych se zvedl, jenže on souhlasně přikývl.
Po dalších dvou hodinách už to nebyl jenom Mark, kdo potřeboval pomoci. Všichni jsme byli v katastrofálním stavu. Jestli se nebudeme hýbat, do večera jsme pod drnem.
Nakoukl jsem přes zeď. Do soumraku už zbývalo jenom půldruhé hodiny. Zatažená obloha a sněžení způsobí, že se setmí dřív. Pořád hustě chumelilo. Já nic neviděl ani neslyšel. Otvíral se mi jenom pohled na typicky nezáživnou pouštní scenérii navíc pokrytou vysokou vrstvou sněhu.
"Vyrazíme," navrhl jsem.
Musíme provést krycí manévr, protože přece jenom budeme ve sněhu nechávat stopy, i když se dalo doufat, že sněžit nebo pršet bude celou noc a všechny stopy zmizí. Zamířili jsme na východ a pak udělali smyčku, abychom se stočili na severozápad. Krycí manévr se ukázal být jako dobrý tah, protože ani ne kilometr od nouzového ležení se za námi ozvalo halekání a houkání.
Světla aut křižovala přesně kolem místa, kde jsme strávili celý den.
"Kruci!" řekl Legs. "Teď jim bude stačit, když půjdou po stopách."
Ale začalo se stmívat a stopy aut a Iráčanů se určitě smíchaly s našimi a mátly je.
Podle plánu jsme se chystali po překročení silnice na severozápad, nejkratší cestou k syrským hranicím. Nemělo smysl mířit k severozápadu už na téhle straně silnice, protože existovalo obrovské nebezpečí prozrazení. V průběhu dne tu panuje čilý ruch.
Ale teď se musel plán změnit. Brzo nastanou problémy s vodou. Naplnili jsme si láhve sněhem, jenže i v ideálních podmínkách trvá pořádně dlouho, než se rozpustí, a moc vody z něho není. V našem případě bylo počasí tak mrazivé, že nám v lahvích chrastil led smíchaný se sněhem. Člověk nemůže jíst sníh. Nejenom že ztrácíte drahocennou tělesnou teplotu, když vám v puse taje, ale taky studí tělo zevnitř a podchlazuje vnitřní orgány. Nebylo jisté, kde a kdy se znovu dostaneme k vodě. Musíme se snažit dorazit k hranicím co nejdřív.
Druhým a daleko důležitějším důvodem pro změnu plánu bylo počasí. Teď jsme byli v dost velké nadmořské výšce - asi 270 metrů - a směrem na severozápad se terén pořád zvyšuje. V takových podmínkách vítr strašlivě podchlazuje. Teplota vzduchu byla nízká sama o sobě a vítr ji ještě srážel hluboko pod bod mrazu. Potřebovali jsme se dostat za vítr a navíc pod hranici sněhu. Jenže šance uniknout větru byla mizivá, protože terén neposkytoval žádnou ochranu.
Stejně jako všechny vodní systémy i Eufrat teče s kopce. Řeka se nacházela tak o dvacet až padesát metrů níž než my, takže když zamíříme na sever k ní, nejenom že se dostaneme pod hranici sněhu, ale pravděpodobně taky najdeme ochranu před větrem.
Vyrazili jsme k severu. O západ se můžeme začít zajímat trošičku později. Bylo nezbytné dostat se z téhle nadmořské výšky, jinak chcípnem.
Už tři kilometry od našeho ležení pod kamennou zídkou sníh mizel. To mě strašlivě dožralo. Kdybychom nebyli blbí a ušli tu kratoučkou vzdálenost ráno, nestrávili by všichni celý den vleže ve sněhu. Každý pořád zoufale bojoval s mrazivým větrem. Já si omotal šátek kolem hlavy a úzkým průzorem nakukoval na kompas, protože se šlo podle azimutu. Levá ruka ohnutá jak v křeči, palec zakrýval světélkující část kompasu. Košili jsem přetáhl přes levačku co nejvíc, abych ji chránil před mrazem. Zbraň se mi klimbala v pravačce. Blůza na mně úplně zmrzla. Pokryla se ledem jak rybník v zimě. Taky šátek mi na obličeji hezky ztvrdl. Chtěl jsem si ho trochu upravit, ale byl ztuhlý jak prkno.
Nedovolil jsem si vůbec hýbat rukama, protože tím bych si vpustil chlad pod košili. Muselo se postupovat co nejrychleji, aby každý vytvářel nějaké vnitřní teplo. Všechno působilo tísnivě - daleko široko ani světýlko, jen vítr fičel ze všech sil. Připadali jsme si jako jediní lidé na cizí planetě.
Naše skupinka se probíjela na sever, skloněné hlavy a obličeje zmodralé mrazem. V dálce se občas mihla světla aut.
Terén se zas měnil - povrch už netvořil pevný písek, ale skála s drobným štěrkem. Všude kolem nás byly tankové zákopy - vybagrované díry - krytá pozorovací postavení tanků. Díry byly plné vody a ledu - nebyly nové.
Klesli jsme asi o šest výškových metrů. Všichni si prožívali strašná muka. Vykoukl jsem zpod šátku a uvědomil si, že pokud se počasí brzo nezlepší, nebude to dlouho trvat a fakticky zmrzneme.
Zhruba tři kiláky za silnicí jsem rozhodl, že se musíme obrátit nazpátek. Mrazivý vichr nás zabíjel. Všichni už klopýtali,

nekontrolovatelně se třásli, začínali blouznit a vypínat mozek. Když se teď neodhodláme k nějaké změně, tak tohle jsou už poslední symptomy, které si kdy uvědomíme. Další stadium je koma. Vrátili jsme se zpátky za silnici a ustoupili o další dva kiláky na vyschlé řečiště, jehož poloha se mi ještě nevykouřila z hlavy. Vedlo zhruba rovnoběžně se silnicí a představovalo jediné místo, které bylo té noci jakž takž v závětří. Kdyby se nám ho nepodařilo najít a dát se v něm dohromady, později by už asi nebylo co dávat dohromady.
Obrátili jsme se nazpátek - celou taktiku doslova rozmetal vítr. Teď šlo o jediné - zachránit si život. Všichni se dopotáceli na dno řečiště a schoulili se do jednoho klubka. Mark na tom byl nejhůř, ale pomoc už potřebovali všichni. Já se na Marka s Bobem vrhl a snažil se mu předat něco ze svého tepla. Dinger a Legs dělali něco podobného spolu a postavili na čaj. To je sice příšerná kardinální chyba, vařit si v noci čaj, ale co na tom? Když máte stejně umřít, tak na tom fakt nesejde. Je lepší chopit se příležitosti a snažit se přežít ještě den. Když se vařením neprozradíme, máme naději, že se začneme zotavovat. Když se prozradíme, musíme bojovat nebo zahynout. Kdyby se nevařilo, všichni by stejně zmrzli, takže je to fuk.
Strávili jsme tam několik hodin a snažili se ohřát v jednom velkém chumlu. Každému už bylo trošičku líp. Já zatím nechtěl vyrazit, protože všichni byli pořád zmrzlí a promočení. Jenže bylo jasné, že se musíme hnout, jinak nikam nedojdeme. Koneckonců naším cílem teď je uniknout zajetí.
Starosti jsme si museli dělat se třemi věcmi: počasím, fyzickým stavem a nepřítelem. Díky tvaru terénu bylo jasné, že větru, který nám tak zatopil, se uniknout nedá. Ať se hneme kamkoliv, ať uděláme cokoliv, pořád nás bude pronásledovat. Náš fyzický stav mohl být horší, ale ne zase tak moc. Ideální by bylo zůstat tady v jakémsi takémsi úkrytu před větrem, dokud neutichne nebo dokud se počasí nezlepší. Ale jak by to asi trvalo dlouho? Taky budeme mít dřív nebo později problémy s vodou. Čím dál budeme postupovat bez ní, tím větší problém bude představovat.
V oblasti se vyskytovalo daleko víc nepřátel, než nám tvrdili. Něco někde neklaplo. Kdyby šli po nás, celá akce by byla rychlejší, protože se všude pohybovaly vojenské oddíly. Je možné, že znají směr našeho ústupu, když našli ležení? Museli jsme vyrazit - jenže kterým směrem? Pro plán jít na sever a pak na západ hovořil fakt, že se dostaneme z hranice sněhu. Proti němu stál argument, že budeme vystavení větru daleko déle a čím blíž půjdeme k řece, tím hustší bude osídlení a tím těžší bude skrývání. Směr na severozápad nás zavede zpátky na hranici sněhu, ale postup bude rychlejší a šance na úkryt větší. Výška se pohybovala kolem 330-360 metrů, ale jakmile se dostaneme dál, budeme zpátky v cca 180 metrech celou cestu až na hranice. To se dá urazit za noc - pokud se náš fyzický stav nezhorší.
Ať vyrazíme jakýmkoliv směrem, vítr nás dožene. Takže je lepší neplýtvat časem. Když nebudeme schopni pochodu, vrátíme se prostě zpátky sem a znovu všechno promyslíme. Dostávali jsme se do stadia, že když nevyrazíme teď, nezbude nám dost času. Čím víc to budeme prodlužovat, tím míň tmy nám zbude na přechod přes zvýšený terén. Musíme urazit tak 20-25 kiláků, takže musíme hnout zadkem a nastartovat.
Řečiště se vinulo k severozápadu a my se rozhodli ho využít ze dvou důvodů. Za prvé - poskytne nám taktický úkryt, a za druhé - částečně nás ochrání proti větru. Jedinou nevýhodou je, že můžeme narazit na nějaké vojáky nebo zbraně. Příkop představuje dobrou přístupovou cestu pro případného útočníka, takže bylo dost dobře možné, že ho budou střežit ozbrojené hlídky.
Schylovalo se k půlnoci a my už šli zhruba dvě hodiny. Byl to obezřetný a taktický postup, protože jsme si dobře pamatovali, kolik vozidel jezdilo z tohoto směru. Pomalý pochod je špatný, protože vám není tak teplo, jak byste si přáli, ale zase je to pojistka, že nevrazíte do něčeho, z čeho byste později nedokázali vycouvat.
Legs šel vpředu coby průzkumník. Já za ním, pak Bob, Mark a Dinger. Při pochodu korytem jsem kontroloval směr kompasem, abych se pořád přesvědčoval, že příkop vede víceméně správným směrem. Ostatní kluci nám kryli záda. Pořád mrzlo, ale vzhledem k tomu, že postup musel být taktický, nebylo moc času o tom přemýšlet.
Dno koryta tady mělo kamenný podklad s jílem. To je další komplikace, kvůli hluku, ale projednou nám vyjící vítr aspoň poskytuje ochranu. Obloha byla jako vymetená s měsícem téměř v úplňku na západě, což je plus pro navigaci, ale mínus pro úkryt. Mraky už zmizely, ale díky tomu klesla zas teplota.
Terén se začal měnit. Celkově byl plochý, ale čas od času se zvedl a vytvořil jakýsi pahorek dlouhý tak 300-400 metrů. Zvlněná krajina je ideální pro úkryt, takže jsme se i přes kritickou situaci cítili lépe. Konečně se ta ničivá rovina začala měnit v náš prospěch, když jsme se dostali do vyšší polohy.
Vzdálenost členů hlídky je daná světlem. Ideální jsou co největší rozestupy, aby v případě přestřelky nechytili všechny na jednom místě a nepokropili celou skupinu jedinou dávkou. Jenže ve skutečnosti musíte dělat kompromis mezi tímto ideálním stavem a situací, kdy musíte vidět, co se děje s prvním členem hlídky. My udržovali zhruba čtyřmetrové rozestupy.
Nikdo nemluvil. Komunikuje se gestem ruky nebo opakováním pohybů průzkumníka. Když zastaví, tak ten za ním udělá totéž a po něm ostatní. Když průzkumník zaklekne, zaklekou všichni. Všechny pohyby děláte velmi pomalu a velmi promyšleně, protože když se člověk pohybuje rychle, vytváří hluk.
Legs najednou strnul.
Všichni za ním taky znehybněli. Neustále jsme si snažili krýt záda, rozhlíželi se a čekali, že uvidíme to, co on. Vpravo od nás byla nějaká vegetace - zřetelně se rýsovaly jenom vrcholky stromů. Nebylo vidět ani světlo, ani pohyb. Vlevo, asi sto metrů před námi se terén zvedal. Do zorného pole se nám pomaličku dostávaly siluety dvou mužů vystupujících na vršek pahorku. Oba drželi "dlouhány" - dlouhé pušky.
Legs velice zvolna klesal na kolena, aby se dostal pod hranu koryta. Kryl nás jednak vítr a jednak ti chlapi, protože dělali rámus. Jenže když zahlídnete dva chlapy, ještě to neznamená, že jich kolem sebe nemáte dvě stě. Nic není jisté. Pomalu a přesně jsme se začínali krýt.
Nemohli to být třeba dva z chybějících členů naší hlídky? Vítr k nám přinášel útržky hovoru a já se snažil pochytit jednak tón hlasu nebo aspoň slovo. Jenže Vince, Stan ani Chris by nikdy nešli takhle vystavení proti obzoru a už

vůbec by takhle neřečnili za pochodu. Bylo to velice depresivní. Upřímně jsem doufal, že to jsou oni a že se podaří je nějak na nás upozornit.
Zastavili se a rozhlíželi se kolem dokola. Modlil jsem se, aby neměli nokťák. Pokud ho mají, musíme se do toho obout ve velkém stylu, jestli nás zahlídnou na takovou vzdálenost. Pak mě napadla šílená myšlenka: Chris přece noktivizor má, takže když se ukážeme, uvidí nás. Ne, tohle jsem ale skutečně udělat nechtěl. Podívá se a uvidí jen nějaké postavy, nerozezná nás přesně. V reálu je šance na setkání se ztracenými naprosto minimální.
105
Pořád byli ještě moc daleko od nás, abychom je mohli identifikovat. Znovu se dali do pohybu a já sledoval, jak scházejí z pahorku a překračují koryto kus před námi. Úplné jsme zalehli -opět velice pomalu a klidně. I kdyby některý z kluků vzadu ty dvě postavy na obzoru neviděl, bylo by mu jasné, že se schyluje k průseru. Z taktického hlediska je nerozum sdělovat zadním, co se děje, protože to znamená hluk pohybu a řeči.
Trčeli jsme tam celou věčnost, zírali na ty dva a rozhlíželi se, jestli nezahlídneme další. Dostali se do koryta a vydali se podél jednoho břehu směrem k nám. To bylo drsné. Tak tihle dva čurdové nás prozradí. Zůstanem skrytí tak dlouho, jak to jenom bude možné, ale pak vyrazíme přesně v okamžiku, kdy nás uvidí. Všichni si dělali stejný plán. Viděl jsem Legse, jak velice něžně pokládá na zem dvěstětrojku a pomalu, pomaloučku sahá do koženého pouzdra pro nůž. Ten je uložený naprosto dokonale -když ho vytahujete, nedělá absolutně žádný hluk. Boba jsem v tomto okamžiku měl po pravici. On si velice pomalu sundával řemínek své Minimi z ramene. Neměl dýku jako my. Byl vyzbrojený bajonetem pro M16, který je zasunutý do pouzdra z kovu a umělé hmoty. Když se vytahuje, trochu to skřípe, takže si Bob jenom položil dlaň na rukojeť a maličko ho povytáhl. Celý ho vyrve až v poslední chvíli.
Nemohli jsme riskovat varovné zvolání. Musíme je zabít okamžitě, jak se nám přiblíží na dosah. Ve filmech útočník přitiskne ruku protivníkovi na ústa a jedním hladkým pohybem mu zapíchne nůž do srdce nebo mu podřízne krk a oběť okamžitě padá k zemi. Naneštěstí to ve skutečnosti takhle nechodí. Šance, že se trefíte jedinou ranou do srdce, je velice malá a za to úsilí ani nestojí. Dotyčný může mít pořádný kabát a pod ním třeba neprůstřelnou vestu. Vy se s ním začnete párat a on se klidně otočí a poprosí vás, abyste laskavě přestali. Když měříte stopětasedmdesát a on dva metry a váží sto kilo, jste v průseru raz dva. A když mu proříznete hrdlo, bude ze sebe nejmíň minutu vydávat skřeky a chrčení. V reálu se totiž takovéhle útoky provádějí následovně - musíte ho chytit pořádně za hlavu, prudce ji zvrátit dozadu jako ovci a pak řezat tak dlouho, dokud úplně neprořízněte vzduchovou trubici. Hlava vám prakticky zůstane v ruce. Jedině tak dotyčný není vůbec schopen dýchat a nemá šanci vydat ani nejmenší hlásek.
Legs a Bob byli nachystaní. My ostatní jim pomůžeme zakrýt ústa obětí a zabránit křiku. Oba musí vylézt bleskově z koryta a dostat se nad ně, zjistit, jestli to nejsou naši a pak se pustit do práce. Ideální by bylo identifikovat je, než nás spatří, ale asi se všechno semele najednou. Kdyby ti dva byli naši, existuje možnost, že nás budou považovat za Iráčany a v náhlém útoku se pustí takzvaně "modří do modrých". Tohle přesně se stalo na Falklandech, když se jedna naše hlídka dostala do střetu se speciální námořní jednotkou.
Byli dvacet metrů od nás. Já se krčil na dně koryta a díval se nahoru. Ještě deset, patnáct kroků, odhadoval jsem, a pak to začne lítat vpředu vzadu. Posléze se dočkáme buď milého setkání se ztracenými nebo přibudou dva do statistiky padlých.
Zadržel jsem dech. Všechny myšlenky na mrazivý vichr a odhalení se rozptýlily. Můj mozek se stoprocentně soustředil na každičký mikropohyb. A ti chlápci nemají ani ponětí, že jim za chvilku skoro uřízneme hlavu.
Zastavili se.
Vidí něco? Byli už u mě dost blízko, abych rozeznal, že ty jejich flinty jsou typ AK. Skočili do koryta ani ne osm metrů před námi a loudali se na druhou stranu. Vyškrábali se po břehu a zamířili k vegetaci. Tihle dva mají největší kliku v celém Iráku. Skoro jsem vybuchl smíchy. Docela bych si vychutnal Boba, který se už málem vymrštil a udělal tu prácičku. Byl by to srandovní pohled - on, takový prcek...
Zůstali jsme na jednom místě ještě asi čtvrt hodiny a všechno znovu prověřovali. Naše skupinka byla v pohodě, měla kryt, nedělala žádný hluk. Chtělo to jenom trochu času na kontrolu, jestli nelezeme do nějakého průseru.
"Srazili" jsme se dohromady.
Nikdo netušil, co je na druhé straně pahorku, odkud přišli ti dva. Klidně to mohli být obyvatelé zemědělské usedlosti a šli domů. Nebo je možné, že se ženeme do nějakého boje. Lepší je zastavit, počkat si, využít úkryt.
"Zamíříme na jih a budem křižovat," zašeptal jsem Bobovi do ucha a on poslal zprávu dál.
Legs dělal pořád průzkumníka při našem opatrném postupu vpřed. Po dvou kilometrech jsme se dostali k pahorku. Padlo rozhodnutí projít jeho sedlem. Těsně před ním se Legs zastavil. Klekl si a pak zalehl. Byli jsme v otevřeném prostoru.
Připlížil jsem se k Legsovi, pomalu a s rozmyslem. Ukázal dopředu. Na okraji hřebínku asi padesát metrů od nás se objevila hlava. Sledovali jsme její pohyb, ale nikoho dalšího jsme nezahlídli. Já ukázal rukou na východ - gesto napovídající ostatním, že budeme muset křižovat a místo obejít. Změřili jsme azimut zhruba 400 metrů vzdálené vyvýšeniny a zamířili k západu.
Na druhé straně hřebínku se vylouplo osvětlené stanoviště vozidel. Zřejmě noční parkoviště vojenské techniky. Bylo nutné znovu couvnout, zamířit k jihu, a pak to zkusit na západ. Všude kolem stály stany s vojenskými posádkami. Zase jsme ušli kilometr na jih, pak na západ a konečně se před námi otevřel volný terén. Tyhle střety s civilizací nám zabraly dobré dvě hodiny a my neměli času nazbyt.
Spěchali jsme dál do Sýrie. Terén se už zvedl asi do tří set metrů a bylo tam chladněji, než se dalo čekat. Celá oblast vypadala jako fotografie Měsíce - bílá pustina, sem tam pahorek. Mezi nimi fičel vítr ještě rychleji. Člověk se musel doslova opírat proti němu a dávat pozor, aby nešlápl do různých děr. Tohle je "spálená zem", rozbrázdily ji krátery a tankové zákopy. Buď sloužila jako staré stanoviště odpalovacích ramp nebo bitevní pole. Krátery byly plné vody,

sněhu a ledu a připomínaly mi fotografie Somme.
Domluvili jsme se na tom, že jakmile někdo začne mrznout kvůli větru, okamžitě to musí říct a nebude si hrát na drsňáka. Na přání kohokoliv z nás půjdeme buď co nejrychlejším tempem, nebo najdeme kryté místo. Jestli tady zůstaneme ještě den, chcípneme. Všichni byli pořád promočení a prokřehlí.
Brzo ráno začal Mark slábnout. "Musíme se odsud rychle dostat, protože je mi příšerně."
Zastavili jsme a pokoušeli se přemýšlet. Nebylo snadné se soustředit. Ledová tříšť mi vodorovně bičovala obličej. V mozku jako vymeteno - zbylo mi tam jenom mokro a zima a bylo strašně těžké překonat bolest a začít myslet. Máme pokračovat na západ a pokusit se přejít nejvyšší místo, za kterým - doufejme - najdeme nějaký úkryt? Nebo se vrátíme tam, kde víme, že nefouká? Rozhodl jsem, že musíme rychle zmizet z vyšších poloh, aby měl Mark vůbec šanci na přežití.
Jediné místo stoprocentně kryté před větrem byla oblast za námi ~ vyschlé řečiště u hlavní silnice. Scházeli jsme dolů víceméně paralelně se silnicí, ale zhruba 200 metrů od oblasti možného osvícení reflektory. Na šaškování s navigací nebyl čas. Bylo třeba se vrátit a dát dohromady a nechtěli jsme se pohybovat v otevřené krajině za denního světla. Postup byl tak rychlý, jak to jenom šlo a těsně před rozedněním jsme našli pokles půdy -kompromis mezi profesionálním úkrytem a ochranou před povětrnostními podmínkami. Zítra to zkusíme znovu.
Úkryt představovala ani ne metr hluboká díra. Všichni do ní naskákali a schoulili se k sobě. Zmocnilo se nás zoufalství. Kličkovali jsme strašnou spoustu kilometrů jen proto, abychom ušli ani ne deset kiláků na severozápad. Jenže lepší ztratit pár kiláků nočního pochodu, než jednoho muže. Asi dva kilometry na sever bylo vidět hlavní silnici. Pokles půdy se sice táhnul ve směru větru, ale chránil nás před nejhorším. Namačkali jsme se na sebe a pořádně se rozhlíželi. Šestadvacátého se hned po rozednění zjišťovalo, jestli náhodou nesedíme v předních řadách nepřátelské linie. Na dohled bylo jediné vyvýšené místo, ze kterého by nás mohl někdo spatřit, a vzhledem k tomu, že jsme se namáčkli ke stěně prolákliny, omezili jsme prakticky veškeré šance na odhalení.
Počasí se změnilo. Na nebi ani mráček a slunce - z psychologického hlediska velice uklidňující, protože bylo pořád dost zima. Vítr burácel a my byli promáčení až na kost.
Já měl s sebou perfektní maličký dalekohled od jednoho hodináře z Herefordu. Mrknul jsem na sever k silnici vedoucí k pumpě. Valil se po ní obrovský proud vozidel: konvoje s naftou, vodní cisterny, civilní landrovery řízené chlapy, manželky v černých hadrech usazené vzadu. Auta normálně jezdila ve skupinkách po třech až čtyřech. Taky se tu vyskytovala spousta vojenských kon-vojů - obrněnci a náklaďáky.
Na jihu jsem viděl sloupy vedení pár kiláků od nás. To procházelo terénem jiho-východo-severo-západně a kopírovalo silnici. Tři nebo čtyři auta taky mířila na jihovýchod podél sloupů, jako by je používala pro orientaci. My byli vklínění mezi vedením a silnicí.
Choulili jsme se k sobě, aby nám bylo teplo, a snažili se udržet oči otevřené, ale často jsme usínali a s trhnutím se probouzeli. Když všichni přežili noc, nezbývalo než doufat, že to vydržíme zas až do večera.
Bylo třeba ošetřit nohy. To se dělá specifickým způsobem -vždycky má jenom jeden člověk dole jednu botu. Všichni máme celkem trénink na drsné túry v těžkých podmínkách, ale včera v noci jsme se fakticky vyšťavili. Pochod trval dvanáct hodin, my ušli dobrých padesát kiláků a to v absolutně nejhorším počasí, které pěkně dávno nikdo nezažil. Nohy v botách dostaly příšerně zabrat.
Dinger si vzpomněl, že Chris měl na sobě goretexové pohorky, za které dal snad sto babek. "Jestli ještě pořád pobíhá tady kolem, vsadím se, že je ve svých super botkách jak v bavlnce," prohlásil a masíroval si zkřehlé prsty.
Cpali jsme do sebe studenou menáž. Nevařilo se, protože terén byl až moc otevřený. Pytlíky s jídlem vystačí ještě na pár dní, ale co voda?
Odpočívalo se a kuly se pikle. V noci přejdeme vyvýšeninu, dostaneme se za ni do nižší polohy, což je podle mapy taková štěrková rovina, která nás přivede až k hranicím. Teoreticky je možné překročit hranice už v noci, kdyby všichni zabrali. Bude nás to stát akorát dvanáctihodinový pochoďák v otevřeném terénu. Pozitivní bylo, že neneseme velkou zátěž, protože každý měl na sobě jen výbavu v opasku a zbraně. A máme dobrý stimul - dostat se ven z Iráku do Sýrie. Neměli jsme absolutně představu, jak asi může hranice vypadat, to si budeme muset zjistit až na místě.
Znovu se studovaly mapy, aby všem bylo jasné, kde jsme, kam jdeme a co pravděpodobně cestou potkáme - na mapách toho moc nebylo, protože byly určené pro letectvo. Trasa sloupů vedení a podobných orientačních bodů je na leteckých mapách jenom přibližná, ale my věděli, že budeme mít největší osídlené území asi tři hodiny severně od nás po pravé straně. To tvořilo jedinou zaručenou překážku. Teď jsme už byli v celkem dobrém stavu. Šeptem se vyprávěly sprosté vtipy a jak hodiny plynuly, všichni se snažili trochu zvednout morálku - dostávali se do lepší formy. Pořád nám byla zima, ale měli jsme ji pod kontrolou. Přinejmenším nesněžilo ani nepršelo. Já byl upřímně přesvědčený o tom, že se nám to nakonec s posledním vypětím všech sil povede.
V 15.30 se ozvaly známé zvuky.
Cink, cink, béé, béé.
Tak tohle fakt už nepotřebujeme.
Rychle jsem obhlídl terén, ale nikde nic. Každý se přilepil těsně k zemi. Nikdo kolem nepovykoval ani nekřičel jako při posledním prozrazení, ozývalo se jenom mečení zvířat a tu a tam osamělý zvoneček. Přibližoval se. Zvedl jsem oči a uviděl hlavu kozy se zvoncem na krku. Ať už měla namířeno kamkoliv, zdálo se, že ostatní zvířata jdou za ní, protože svita se skutečně jeden po druhém začala vynořovat. Brzo se jich sešlo tak deset, stály na okraji prolákliny a zíraly dolů. Hleděly na nás a my zas na ně. Hodil jsem hrst oblázků na hlavu vůdce, abych se pokusil ho zahnat.
Jenže ten zareagoval tak, že přišel ještě blíž a ostatní kozy za ním. Sklonily hlavy a začaly přežvykovat. Ozvalo se pět výdechů úlevy. Jenže byly poněkud předčasné. Za pár vteřin se objevil starý pastýř. Muselo mu být tak sedmdesát - přinejlepším. Měl na sobě nějaké vlněné hadry a přes ně pytlovitou starou vestu. Hlavu klasicky omotanou šátkem.

Přes rameno mu visela roztrhaná kožená kabela. V rukách svíral kuličky růžence, mumlal něco o Alláhovi, a nechával je klouzat mezi prsty.
Mrknul na nás a absolutně ho to nevyvedlo z míry. Žádné překvapení ani děs, prostě nic.
Usmál jsem se na něj a on mi úsměv oplatil.
S dokonalou nonšalancí, jako by se mu stávalo každý den, že najde pět cizinců schoulených v nějakém příkopu uprostřed pouště, si dřepl vedle nás a začal prskat kolem sebe. Neměl jsem ani potuchy, co to mele.
Pozdravili jsme ho: "As salám alejkum."
Odpověděl: "Ua alejkum as salám."
Potřásli jsme mu rukou. To bylo fantastické. Byl tak přátelský. Uvažoval jsem, jestli vůbec ví, že je válka. Za pár okamžiků z nás byli nejlepší kámoši.
Já chtěl udržovat konverzaci, ale naše arabština na to nějak nestačila. I když mi vycházela z úst jakási slova, nevěřil jsem, že budu schopen pokračovat.
"Wayn al suk?" ptal jsem se.
Tak my sedíme někde v prdeli světa a já se ho ptám, jestli jde na trh.
Ani nemrkl, jenom ukázal na jih.
"No príma," liboval si Dinger. "Až přijedem příště, už víme, kudy do Sainsbury."
Bob zahlídl láhev ve staroušově kabele. "Chálib?" zeptal se.
Pastýř koz přikývl, že jo, že je to mléko a dal láhev kolovat. Pak vytáhl jakési smradlavé ušmudlané datle z pytlíku a kus starého chleba a my se posadili a hráli si na bílé muže.
Mark vstal a lhostejně se rozhlídl. "Je sám," řekl s úsměvem od ucha k uchu.
Pastýř ukázal znovu na jih a mávl rukou. "Jajš," podotkl, "jajš."
Zvedl jsem tázavě obočí směrem k Bobovi.
"Armáda," překládal. "Milice."
Bob se zeptal: "Wajn? Wajn jajš?"
Staroch ukázal nazpátek směrem odkud přišel.
Nedalo se pochopit, jestli tím myslí: 'támhle jsou tucty vojáků', nebo 'támhle jsou tucty vojáků, kteří po vás jdou', nebo 'vy patříte k vojákům támhle odtud?'. Nikdo z nás si nedokázal vybavit arabské slovo pro vzdálenost. Snažili jsme se pomáhat gestikulací pro slova daleko a blízko.
Tak či onak to byla docela sranda. Dřepíme tady a uprostřed pouště si uděláme pohodový mejdánek v počasí tak strašném, že všichni dávno málem zmrzli.
Konverzace pokračovala ve stejném duchu asi půl hodiny, ale nadcházel okamžik, kdy se budeme muset rozhodnout. Zabijeme ho? Svážeme ho a necháme ležet, dokud nevyrazíme? Nebo ho prostě pustíme, ať jde po svých? Jedinou výhodou, kterou by přineslo jeho zabití, byl fakt, že nikdo nebude vědět, co se tady dělo. Jenže pokud byla celá oblast posetá jednotkami ze starších příslušníků domorodé populace, kteří nás zajmou - což, jak jsme si museli přiznat, bylo pravděpodobné - pak budeme moci těžko čekat nějaké jednání v rukavičkách ze strany věznitelů. Když ho svážeme, aby se dostal mimo hru, stejně do rána pojde kvůli mrazu. Dá se pochybovat, že jeho tělo nenajdou. Připadalo nám, jako by každý čtvereční metr téhle země hlídaly kozy a pastýři.
Když ho necháme jít, komu může něco říct, jak nám může uškodit? Nemá žádný dopravní prostředek a pokud měl Mark dobrý odhad, je tady sám. Teď bylo 16.00 a brzo se setmí. I když udělá poplach, tak než bude schopen někdo zareagovat, nastane noc a my budeme šlapat směrem k hranicím. Klidně ho můžeme nechat jít. Sloužíme přece v SAS, ne v SS.
Rozhodli jsme se, že když bude chtít odejít, budeme ho sledovat, počkáme, až zmizí z dohledu, a podle pravidel krycích manévrů vyrazíme k jihu.
Za pět minut se staroch rozloučil a odšoural se se svými kozami pryč a nic na světě ho nezajímalo. Ušel asi kilák a potom nám zmizel z dohledu. My vyrazili k jihu a po pár kilometrech znovu k západu.
Dostali jsme se do malé proláklinky a zastavili. Bylo nutné provést inventuru zásob. Muselo se zvážit několik hledisek. Především doplnění vody. Jídla je dost ještě na pár dní, ale voda už prakticky došla. Za druhé, podle našeho odhadu nepřítel našel ležení z přechozího dne, takže zná směr naší cesty. Za třetí, došlo k dalšímu vyzrazení - už mě napadlo, že jsme starocha radši měli držet až do setmění a až pak ho pustit. Náš fyzický stav byl pořád blbý a počasí na vyvýšenině ho ještě zhorší. Předchozí noc jsme skoro zmrzli a já nechtěl znovu pokoušet osud. Jeden noční pochod je v háji a je zbytečné ztratit další. Když se to vezme všechno kolem a kolem, situace není nejrůžovější a patrně jsme ji nijak nezlepšili, když šel staroch po svých. Ale co se stalo, stalo se.
Probíraly se i možnosti, které nám zbyly jako hlídce. Za prvé, držet se na západ a doufat, že najdeme vodu cestou - šance byly poměrně dobré díky zvýšení nadmořské výšky, sněhu a ledu. Za druhé, zamířit na sever k řece a pak na západ, jenže je nás hodně a utajení může být problematické, protože čím blíž budeme k hranicím, tím větší osídlení se dá čekat. Za třetí, přepadnout nějaký auťák a v noci dojet na hranice. Bylo 17.15 a stmívalo se. S ohledem na zvýšenou nepřátelskou aktivitu a náš fyzický stav jsme se rozhodli přepadnout auto po setmění. Čím dřív, tím lip.
Tuhle noc určitě přijde nějaký střet, tak či onak. Než zamíříme k silnici, radši si zkontrolujeme zbraně. Jeden po druhém svou zbraň rozebíral, kápl do ní trochu oleje a ujistil se, že je všechno připraveno.
Sledoval jsem dalekohledem silnici. Bylo třeba najít takový úsek, kde by se dalo vyrazit prakticky přímo nad nimi, aby nás neviděli přicházet. Malý kopeček na vyvýšeném terénu nám snad dobře poslouží.
Plán byl následující - Bob bude hrát zraněného, opře se mi o rameno a já zamávám na nějakého hodného samaritána. Abychom vypadali ještě neškodněji, necháme zbraně a výstroj u ostatních. Oni se pak vynoří, provedou přepad a hurá pryč. Následujících šest hodin se nebudeme soustřeďovat na nic jiného než na náklaďáky a landrovery. Podle typu

vozidla pojedeme buď terénem k jihu, dokud nenarazíme na sloupy, a pak podél nich na západ, nebo vyzkoušíme své štěstí na silnici.
K silnici máme půl hodiny chůze. Do nejvyšší nadmořské výšky se dostaneme přesně po setmění. Legs našel příkop napravo od cesty a do toho jsme se všichni naskládali. Otevřel se nám výhled k jihovýchodu, protože silnice byla dlouhá a rovná několik kilometrů a my se na ni dívali seshora. Bohužel na severovýchodní straně vystupoval asi tři sta metrů od nás malý hřebínek. Kdyby se auto objevilo z tohohle směru, nemáme moc času na nějakou slušnou reakci. Zkusíme ho s Bobem zastavit přímo vedle příkopu, aby kluci mohli jenom vyskočit a sdělit jim sladké tajemství.
Seděli jsme na místě, dalekohledy na očích a hleděli k východu. Po silnici se šinuly dva nákladňáky a pak odbočily směrem k našemu poslednímu ležení. Kvůli špatnému světlu jsme už neviděli, kolik lidí tam vystoupilo, ale zdálo se, že na obou stranách silnice zavládl čilý ruch. Evidentně tam něco hledali a já bych se vsadil, že nás. Po chvíli se auťáky vrátily na silnici a zamířily k nám.
Do prdele práce! Buď jsme měli kliku, že se šlo dál, nebo smůlu, že jsme starocha nezadrželi a nechali ho jít a žvanit. Jenže on odešel úplně jiným směrem, než odkud si to přihasily tyhle jednotky. To nedávalo smysl.
Sledovali jsme, jak se světla přibližují a pak už bylo slyšet i motor burácející při stoupání do kopečka. Všichni sklonili hlavy v naději, že ze zadní části aut nebude vidět do příkopu.
Následovala chvíle vyčkávání. Jakmile zaslechneme zastavovat auta naproti nám, vyskočíme a začneme pálit. Nemáme co ztratit.
Minuli nás bez zastavení. Na všech obličejích se roztáhly úsměvy od ucha k uchu.
Vylezli jsme s Bobem na silnici a rozhlíželi se oběma směry. Zhruba po dvaceti minutách se přes hřebínek přehoupla nějaká světla a mířila k nám. Není to vojenský nákladňák. Hurá, dáme se do toho. Vozidlo nás dostalo přesně do zorného pole světel a po několika metrech zastavilo. Skláněl jsem hlavu, abych si chránil oči a abych skryl obličej před řidičem. Bob se mnou kulhal směrem k autu.
"Kurva práce," mumlal jsem Bobovi do ucha.
Ze všech aut v Iráku, která nám zkřížila cestu, jsme si vybrali k přepadení a rychlému úniku na svobodu žlutý newyorský taxík z padesátých let. Nevěřil jsern svým očím. Chromované nárazníky, bílé gumy, prostě všechno na svém místě.
Představení začalo. Bob mi omdléval v náručí a dokonale hrál raněného vojáka. Kluci vyrazili z příkopu.
"Co se to tady, kurva, objevilo?" řval Mark užasle. "Tak tohle je zachránce našich životů, to jo teda! Proč to nemůže být zasranej landrover?"
Řidič zpanikařil a chcípnul mu motor. S otevřenou pusou zíral ještě s dalšími dvěma lidmi vzadu do hlavní Minimi a dvěstětrojek.
Taxík byl stará rachotina s typickou arabskou výzdobou -střapce a kýčovité náboženské tretky visely na všech možných i nemožných místech. Přes potahy měli přehozené staré deky. Řidič byl bez sebe. Zmocnila se ho hysterie. Dva chlapíci vzadu tvořili skvostný obrázek, oba navlečení do zelených milicionářských pracovních uniforem, barety a malé víkendové batůžky na klíně. Když mladší vysvětloval, že je to jeho táta, rychle jsme je probrali, abychom zjistili, jestli nemají něco, o co bychom případně měli zájem. Bylo zapotřebí sebou hodit, protože nikdo nemohl zaručit, že se neobjeví další auta. Snažili jsme se je zahnat v hloučku na kraj silnice, ale otec klekl na kolena. Myslel si, že ho snad rozporcujem.
"Christian! Christian!" vykřikoval a vyhrabal z kapsy přívěsek na klíče s madonkou. "Muslim!" prohlašoval a ukazoval na taxikáře a snažil se ho do toho namočit.
Teď zase klesl na kolena řidič, začal se klanět a modlit. Museli jsme ho postrkovat hlavněmi, aby se vůbec hnul.
"Cigarety?" vyzvídal Dinger.
Synek se vytasil s několika balíčky.
Otec vstal a začal Marka líbat, patrně mu děkoval, že ho nezabil. Řidič neustával v modlitbách a vykřikování. Fraška jak hrom.
"V čem je problém?" zeptal jsem se.
"To auto je jeho zaměstnání," řekl syn dobrou angličtinou. "Musí nějak uživit své děti."
Bob se přihnal se slovy: "Už mám toho, kurva, právě dost." Vrazil konec bajonetu řidiči do nosní dírky a odvedl ho do příkopu.
Všichni tam zůstali. Nebyl čas je svázat, chtěli jsme se už konečně pohnout. Bylo zapotřebí urazit pár kiláků.
"Já řídím," prohlásil jsem. "Viděl jsem Roberta de Niro v Taxikářovi."
Bylo tam staré řazení a já se s ním marně potýkal. Za doprovodu jedovatých poznámek a velkého vtipkování jsem provedl obrat, zamířil k západu a hurá pryč. Legs byl vpředu a kontroloval azimuty, ostatní tři se nacpali dozadu. Při té naší ohromné klice jsem čekal už jenom to, že se kompas zblázní a další značka, kterou uvidíme, bude: "Bagdád zdraví řidiče jezdící bez nehody!".
Neměli jsme žádné kraťasy (pistole), všechny zbraně měly dlouhé hlavně a bylo prakticky nemožné mít je u sebe, kdyby došlo k prozrazení. Nicméně jsme byli šťastní jak blechy. Tak teď hop anebo trop. Buď to dnes zvládneme nebo jsme mrtví.
Bohužel bylo zapotřebí jezdit po silnici, ale jinak to nešlo. Nádrž měla poměrně dost paliva na tu vzdálenost, kterou jsme potřebovali ujet. Stejně musíme jet úsporně, protože nesmíme vypadat podezřele ani se zaplést do sebemenší nehody. Prostě pojedeme tak daleko, jak to půjde, shodíme auto ze silnice, a k hranicím se dostaneme pěšky.
Snažili jsme se dělat plány pro případ, že nás zachytí dopravní kontrola. Nebylo jasné, jak se zachováme. Nemůžeme se pokoušet ujet. To můžete vidět ve filmech, ale je to čirá fantazie - dopravní kontroly jsou zařízené na to, aby se s něčím takovým vypořádaly. Po auťáku začnou okamžitě střílet a skončíme perforovaní jak varný pytlík na rýži. Musím co

nejrychleji zabrzdit, vyskáčeme ven a vezmeme nohy na ramena.
Naneštěstí jsme měli k dispozici letecké mapy a ne automapu. Silnice byly značně zmatené. Legs mě navedl na křižovatce přímo na západ a já neustále na palubní desce sledoval, kolik máme ujeto.
První obydlené území byla benzínová stanice. Stála tam vojenská auta a spousta potloukajících se vojáků, ale kontrola žádná. Nikdo si nás ani nevšiml, když se naše autíčko prokodrcalo kolem.
Museli jsme předstírat, že víme, kam jedeme. Kdybychom vypadali nerozhodně, vzbudilo by to podezření a lidi by se třeba mohli nabízet a radit nám, kudy máme jet.
Před námi byla další křižovatka. Na západ nevedlo nic a nejlepší směr se zdál sever. Uzoučká silnice, po které jsme přijeli, se změnila na klasickou dvouproudovou. Jezdilo na ní spousta konvojů a cisteren. Snažil jsem se zrychlit a předjíždět, ale v protisměru se šinula vojenská auta. Nikdo jiný nepředjížděl, tak jsme hráli hru na vmísení do davu. Přinejmenším autíčko jelo a topení hřálo na plné pecky. Nádherné teplo.
Konvoj zastavil.
Proč asi? Semafory? Nabourané auto? Kontrola?
Legs vyskočil a rychle se rozhlídl, jenže v té tmě nic neviděl. Kolona se centimetr po centimetru plazila dopředu. Zase jsme zastavili a Legs vyběhl.
"Vojenská auta vpředu v konvoji," zamručel. "Jedno je nabourané nebo se pokazilo."
Místní se potulovali kolem buď pěšky nebo v landroverech a auta i náklaďáky se proplétaly mezi nimi. Pomalu jsme projížděli kolem kón voje a já ani nedýchal. Jeden z chlápků řídících dopravu na nás začal mávat. Mark, Bob a Dinger na zadním sedadle předstírali spánek, my s Legsem jsme se culili jak idioti pod šátky a mávali mu na oplátku. Když zmizel ve zpětném zrcátku, všichni se rozchechtali jak cvoci.
Dostali jsme se do obydlené oblasti. Před veřejnými budovami stály Saddámovy sochy a jeho portréty byly nalepené na všech možných i nemožných místech. Projížděli jsme kolem kaváren, před kterými se producírovala spousta lidí. Míjeli jsme civilní auta, obrněné vozy a nejrůznější vojenskou techniku. Nikdo ani nemrkl.
Někdy nás silnice a křižovatky vyplivly v úplně špatném směru. Chvilku se stáčely na sever, pak na východ, potom na jih a na západ, ale my si pořád ověřovali, že prakticky postupujeme na západ. Mark měl vzadu na klíně Magellana a ze všech sil se snažil neustále udávat polohu. Když dojde k průseru, všichni budou mít informace, kterým směrem je hranice.
Dinger kouřil jak odsouzenec před popravou. Uvažoval jsem, jestli se k němu nepřidám. Já v životě nekouřil, ale napadlo mě: do večera můžu být mrtvý, tak proč to nezkusit, když mám tu možnost?
"Jak silný jsou tyhle cigára?" zeptal jsem se Dingera. "To šlukuješ celý nebo co s tím děláš?"
"Užs' přece někdy kouřil, ne?"
"Ne, hochu - nikdy v životě."
"No tak to je blbost s tím začínat teď, vole. Sekne to s tebou a naboříš auťák. Navíc, máš vůbec představu, kolik lidí umře na rakovinu plic? Nemůžu tě dost dobře vystavit takovému riziku. Ale víš co ti poradím? Šlukni si trošku pasivně."
Vyfoukl mi kouř přímo do obličeje. Nesnáším to a on to ví. Když jsme spolu byli v protiteroristickém, Dinger řídíval jeden z landroverů. Věděl, jak se mi cigarety hnusí, takže hulil v jednom kuse a nechával zavřená okna. Já se mohl zbláznit a všechna je otvíral a on se chechtal, že mu málem upadly koule. Pak se okna zavřela a všechno začalo znovu. Taky měl kazetu typu "Elvis - prvních dvacet let". Věděl, že to nesnáším, a tak si ji pouštěl při každé příležitosti. Jednou jsme projížděli kolem M4 a já stahoval okýnko, protože kouřil. Dinger pustil tu kazetu a zašklebil se. Já zmáčkl "Eject", popadl kazetu a vyhodil ji z okna. Vyhlášení války.
Já měl vlastní pásky, které jsem brával na dlouhé cesty, jenže od těch jeho se lišily v tom, že na nich byla dobrá muzika - obyčejně Madness nebo The Jam. Jednou večer, ovšem až za několik týdnů, si jednu pustím, zavřu oči, protože jsem ho právě seřval za kouření a prdění. Než mi došlo, co dělá, šup s kazetou za Elvisem.
Rozháněl jsem rukou oblak iráckého cigaretového dýmu.
"Tohle šíleně nesnáším," vyjelo ze mě. "Víš, že když vykouříš devět cigaret, tak já do sebe dostanu tři?"
"Co si stěžuješ?" osopil se na mě. "Dyť je to laciný. Ty neplatíš. Všechno mám na triku já."
Značky na silnici byly naštěstí jak anglicky, tak arabsky a kluci vzadu měli na klíně rozloženou mapu a snažili se přijít na to, kudy jedeme. Ničemu se nedalo moc věřit. Obydlená oblast se rozkládala podél celého Eufratu a místní názvy neexistovaly.
Když se to vezme kolem a kolem, vedli jsme si dost slušně. V naší náladě převládalo tiché sebevědomí, ale probleskovaly i obavy. Iráčani už stoprocentně našli posádku přepadeného auta a teď už rozjeli pátrání po žlutém taxíku. Ale ve srovnání s tím, co jsme si prožili v uplynulých dnech, byla tohle pohodovka a navíc v teple. Auto topilo o sto šest a dokonce nám začalo schnout i oblečení.
Objevovalo se víc konvojů, dohromady jezdilo vždycky tak dvacet vozidel. Já se držel za nimi. Všude se motala i civilní auta. Neexistovalo pouliční osvětlení, což nám celkem hrálo do karet. Dělali jsme co jsme mohli, aby nikdo neviděl naše bouchačky, ale bylo třeba se rozhodnout pro kompromis mezi utajením a schopností zvládnout přestřelku, pokud by k něčemu došlo.
Odbočili jsme na otevřenou silnici a dostali se do další pomalu postupující zácpy. Auta se shlukovala za námi, takže nás odřízla. Tentokrát Legs nemohl vyskočit, protože by ho viděli lidi, co stáli za námi. Budeme se muset snažit blufovat.
Voják s puškou přes rameno procházel mezi auty prostřední uličkou, takže viděl na řidiče. Lidi se s ním z okýnek bavili. Napravo přecházeli další dva. Bloumali daleko pomaleji, než jejich kolega, zbraně na rameni, kouřili a bavili se.
Evidentně tady dojde k prozrazení. V okamžiku, kdy ten ňou-ma strčí hlavu do okýnka a mrkne se na nás, zjistí, že máme

bělošské oči. Tohle nám na devadesát devět procent neprojde.
Velké rozhodování: co teď? Vylezeme ven hned a dáme se do toho nebo počkáme?
"Počkáme," rozhodl jsem. "Jeden nikdy neví."
Pomaličku jsme se pokoušeli vytáhnout zbraně do pohotovostní polohy. Když to praskne, budeme muset vylítnout z auta. Na všech klikách u dveří byly ruce, všechno připravené k výsadku.
Mark se tiše rozloučil: "Nashle v Sýrii."
Budeme se snažit držet pohromadě jak jen to půjde, ale je dost pravděpodobné, že se rozdělíme. Každý pojede na své triko.
My pořád čekali a sledovali, jak ti chlápci pomaličku postupu-jou kolem řady aut. Nezdálo se, že by byli extrémně ve střehu -jenom zabíjeli čas. Mark se snažil nastavit Magellana, aby zjistil, jak daleko jsme od hranic, ale nestíhal.
"Tak teď rychle na jih a pak na západ," poručil jsem.
To znamenalo vyskočit na levou stranu silnice, párkrát vypálit, aby schovali hlavy, a uhánět jak šílení. Pokud mi bylo známo, tohle byla naše nejnebezpečnější chvíle od okamžiku, co jsme opustili Arábii.
Kluci vzadu si připravili zbraně. Legs měl svou dvěstětrojku položenou přes stehna a její hlaveň mi ležela na klíně.
"Když přijde a strčí hlavu do dveří, tak hned, jak nás pozná, bude jak řešeto," prohlásil.
Na mě bylo, abych držel hlavu z dostřelu. Legs jenom zvedne hlaveň a dá se do toho.
"My si vezmem ty další dva," řekl Bob.
Trochu jsem se předklonil, abych zakryl Legsovu bouchačku.
Ňouma se přiblížil k autu před námi. Sklonil se, prohodil pár slov s řidičem, zasmál se, něco zabrblal, všechno mu bylo fuk. Při řeči máchal rukama, asi si stěžoval na počasí. S námi si moc nepokecá. Já bych se ho mohl zeptat, jak se dostanu na tržiště, ale to bylo asi tak všechno.
Srdečně se rozloučil s autem vpředu a volně se blížil k nám. Sklonil jsem se ještě víc a čaroval s kontrolkami na palubní desce. Jednou nám ťuknul na okýnko. Zvedl jsem hlavu a zároveň prudce natáhl nohy dopředu a přitiskl se k opěradlu. Hošíkův ksicht se zvědavě tiskl na okno. Legs zvedl hlaveň dvěstětrojky. Stačila jediná rána. Rozbité sklo řinčelo a dvířka auta se rozletěla. Ještě než tělo dopadlo na zem, byli jsme všichni venku a uháněli pryč.
Dva zbývající se rozběhli za námi, ale Minimi je skosily dřív, než udělali pět kroků. Civilové byli v mžiku na podlahách svých auťáků a měli dost recht.
Neustále jsme kličkovali pravoúhle mezi auty, až jsme se dostali do zorného pole silniční kontroly a ti si na nás posvítili reflektory. Začali pálit a my reagovali sérií výstřelů. Určitě jim vrtalo hlavou, co se to ksakru děje. Slyšeli maximálně jeden výstřel a pak sérii krátkých zaštěknutí, po kterých následoval pohled na pět zblblíků v šátcích ženoucích se do pouště.
První z nás, kteří se dostali za silnici, začali pálit krycí střely na kontrolu, aby se posunuli i ostatní. Jakmile byli všichni za silnicí, běželo se dál. Celá přestřelka netrvala víc než třicet sekund. Zastavil jsem a volal: "Ke mně, ke mně!"
Kolem mě se prohnalo několik hlav a já si je odpočítával, jedna, druhá, třetí, čtvrtá.
"Všichni jsou tady. Oukej, padáme!"
Uháněli jsme co nám nohy stačily a nechali ten zmatek v nejlepším za sebou. Po pravici jsem zaslechl, jak se Dinger chechtá a netrvalo dlouho a všichni se k němu připojili. Nikdo nevěřil, že jsme z toho venku.
Mířili jsme na západ. Podle Markových posledních měření Magellanem se dalo odhadnout, že k hranicím nám zbývá tak třináct kilometrů. Třináct kiláků za víc než devět hodin tmy - to je pohádka. Stačilo jenom promyšleně postupovat, nespěchat a zajistit, aby se tam všichni v noci dostali. Naprosto není možné, aby se tak obrovská skupina ve dne někam schovala.
Tohle byla silně obydlená oblast - všude sloupy vedení, staré auťáky, odpadky, vyjící psi, světla v domech. Někdy se musely přelézat ploty. Na silnicích se míhala světla aut. Za námi, v oblasti silniční kontroly, byl pořád neskutečný randál. Lidi na sebe halekali a ozývaly se osamocené série ran z menších zbraní. Po silnici se sem a tam prohánějí tanky a různé další pásáky. Teď nastala honička. Jestlipak se zajíc udrží pořád před chrty?
Objevil se měsíc. Úplněk. A na západě. Horší to snad ani nemohlo být. Jediný klad spočíval v tom, že i my viděli víc a pohybovali se rychleji.
Skončili jsme u silnice, kterou bylo zapotřebí kopírovat. Nedalo se jí vyhnout. Po levici byla zastavěná plocha a vpravo silnice. Nebyl ani čas si uprdnout. Jeli jsme ve velkém stylu. Museli jsme se dostat k hranicím dřív než pomine jejich počáteční zmatek a než dorazí posily.
Pokaždé, když se objevilo z jedné nebo druhé strany auto, bylo třeba se ukrýt. Lezli jsme přes ploty, vyhýbali se psům a barákům. Ted' byly domy všude kolem nás - rozsvícená okna, zapnuté generátory. Proplétali jsme se vpřed bez nejmenšího incidentu.
Najednou se po silnici začala honit auta bez světel, zřejmě v naději, že nás chytnou. V dálce se bez přestávky ozývalo střílení. V našich pouštních maskáčích jsme v tomhle prakticky evropském prostředí v zeleni a na obdělávané půdě zářili v měsíčním světle jak duchové.
Ze silnice nás někdo zahlídl. Tři nebo čtyři auta zahvízdala brzdami a vyskákali střílející hošani. Každý měl už jen pár zásobníků, a dalo se čekat, že než tahle noc skončí, odehraje se nejedno drama. Zbývalo nám jen utíkat. Neměli jsme se kde ukrýt. Oni nepřestávali pálit a my nepřestávali uhánět, střely nám hvízdaly kolem uší a dopadaly na obytnou plochu.
Sprintovali jsme asi 400 metrů a míjeli malé shluky domků v očekávání, že nás místní obyvatelé každou chvilku rozporcují, jenže domorodci si hleděli svého - pámbů jim požehnej. Potil jsem se jak dveře od chlíva a lapal po dechu. Člověk je v zajetí adrenalinu a láme rekordy, ale nedá se to dlouho vydržet. Pak se zas ozve střelba a on se vzchopí.
Dostávali jsme se na hřebínek. Dívali jsme se na světla Abú Kamalu a Krabiláhu, na dvě obydlené oblasti, které se

rozkládaly u hranice. Moře světel, jako ve filmu Blízká setkání třetího druhu. A stály tam i stožáry - na irácké straně vyšší. Kluci - pronásledovatelé - nepřestávali střílet.
"Kurva fix," řval Bob, "podívej se na tohle, to jsou mi dobré zprávy! Už jsme skoro tam!"
Jako nějaký čurák jsem ho okřikl: "Drž klapačku, do prdele!" - jak malého kluka. Litoval jsem toho ve chvíli, kdy mi to vyšlo z huby. Protože já si myslel přesně to samé. Ta světla, Abú Kamal, ta věž - to nebylo v Iráku, ale v Sýrii. Skoro jsem cítil vůni té země. Já byl stejně vyrajcovanej jako Bob.
V okamžiku, kdy kluci přebíhali hřebínek v nejvyšším bodě, se dostaly jejich siluety do zorného pole nějakých hošanů pod námi. Ukázalo se, že patří k protiletecké obraně. Přivítali nás drobnou střelbou z malých zbraní a pak se vytasili s trojitým áčkem - protileteckým kulometem (anti-aircraft artillery).
Uhnuli jsme na sever přes silnici a nezbývalo nic jiného než projít obydlenou oblastí, která nás dělila od řeky. Vozidla se rozječela blízko protiletecké baterie a k dovršení všeho ještě začala lítat nějaká letadla. Určitě musela být naše, protože S šedesátky soustředily palbu na ně. V tom zmatku jsme proklouzli.
Střílení se ozývalo zprava, zleva i zezadu, ale my se hnali dopředu, hlavy skloněné. Svítící střela se obrátila nejdřív svisle, pak vodorovně, kde Iráčani pálili na všechno živé. To od nich byla šílenost, protože všude kolem stály civilní baráky. Ohlušovala nás palba protileteckých zbraní. Rozkazy a varování jsme na sebe museli křičet z plných plic.
Objevila se silnice, my se bleskově rozhlídli a přeběhli ji. Zastavili jsme na druhé straně a funěli - chytali druhý dech. Zajít do obydlených míst, to je úplné jiný kafe. Člověk se tomu vždycky snaží vyhnout, ale my neměli na vybranou. Po naší pravici byla nějaká zahrádka, ale kolem sebe měla vysoký plot.
Přes obydlené území se muselo projít tak 300-400 metrů -jeden barák nalepený na druhém a všechny obehnané vysokou zdí. Po zemi vedly z domů na zahradu pěticentimetrové zavlažovací umělohmotné hadice. Pořád jsme postupovali, snažili se maximálně využívat stínů, šli se zbraněmi v pohotovosti, odjištěné pojistky, prsty na spoušti. Pohybovali jsme se severu a měsíc svítil ze západu. Já šel vpředu. Kdyby se někdo objevil, napálím to do něj dvěstětrojkou a Mark vyrazí na dva tři kroky a pokropí ho Minimi. Pak se všichni musí stáhnout za nejbližší roh a dát se dohromady nebo pokračovat, podle toho, na co se bude střílet.
Lidi v domech řvali jak na lesy, zhasínali světla, zabouchávali dveře. Naše hlídka postupovala zvolna, běh by všechno akorát zkurvil. Jestli se má něco stát, ničemu nepomůžeme, když poběžíme.
Za baráky se vinuly pěšinky a o 150 metrů dál byly do Eufratu natažené obrovské roury. Dieselové pumpy bafaly. Všude bahno a svinstvo a všechno pokryté vrstvičkou ledu. Dostali jsme se do kouta zahrady, kde byla možnost se schovat, a tak se zastavilo.
První podmínkou bylo naplnit flašky vodou. Dva kluci sešli k řece a Mark se snažil Magellanem určit polohu. "Přesně deset kiláků od hranice," zašeptal.
Na druhé straně silnice pokračoval zmatek. Pásová vozidla jezdila kolem a střílela, protiletecká obrana pořád pálila o sto péro. Z větší i menší dálky se ozývaly krátké dávky z malých zbraní. Určitě střílejí na psy a na všechno, co se hýbe - a taky na sebe navzájem. O nás se už skoro nezajímali. Jenže nám zbývalo ještě deset kiláků a budeme muset bojovat o každý metr.
Opírali jsme se o stromy a sledovali ty dva, co nám plnili flašky.
"Deset kiláků," prohlásil opovržlivě Dinger. "Kurva fix, to uběhnem za půlhodinku."
"Škoda, že je ten úplněk," přisadil si Bob.
"A že máme maskáče do pouště," doplnil Dinger. "A taky je škoda, že tu po nás jde absolutně každý, psy nevyjímaje."
Když se Mark s Legsem vrátili s láhvemi, zvážili jsme své možnosti. Zdálo se, že máme čtyři. Buď překročíme řeku, nebo se vydáme na východ, vyhneme se hranicím a pokusíme se je překročit další noc, nebo budeme pokračovat na západ, a poslední možnost - rozdělíme se a vyzkoušíme kteroukoliv z předchozích tří každý sám.
Na řeku byl strašidelný pohled. Musela mít napříč nejmíň půl kilometru a po dešťových přívalech byla plná vody, která se rychle divoce valila. Navíc teplota klesla prakticky na bod mrazu. Byli jsme oslabení dlouhým pochodem a nedostatkem spánku, jídla a vody. Neviděli jsme nikde ani loďku, ale kdyby se nějaká objevila, vytvořila by další možnost. Takže zatím zbývalo plavání. Pochyboval jsem, že nám plavání vydrží víc než deset minut. A kdo může zaručit, že na druhé straně nečekají vojenské jednotky?
Zavrhli jsme i východní směr, protože daná oblast je příliš obydlená, než aby se tam všichni mohli za denního světla bezpečně schovat. Západní směr se zdál jako nejlepší možnost. Oni stejně vědí, že jsme tady, tak proč prostě nepokračovat v cestě? Ale provedeme to jako hlídka nebo jednotlivě? Když by šel každý sám, určitě by to vyvolalo pět ohnisek zmatku pro naše pronásledovatele, ale koneckonců tvoříme přece hlídku.
"Vyrazíme všichni dohromady jako hlídka na západ a překročíme hranici ještě dnes večer," rozhodl jsem. "Ráno by na nás mohli nasadit další pronásledovatele."
Bylo asi 22.00 a krutá zima. Všichni se třásli jak osiky. Předtím jsme se hezky zpotili a adrenalin v nás vesele šplouchal. V takovém stavu se funkčnost těla začne zadrhávat, jen co začnete odpočívat.
Při pohledu podél Eufratu na západ jsme zaregistrovali nějaká světla aut, jak přejíždějí most pár kilometrů po proudu. Moc nám toho nezbývalo. Nedalo se plýtvat časem a křižovat kolem něho. Na takový luxus čas opravdu nebyl. Budeme muset vyzkoušet své štěstí.
"Tak prostě nespěchejme a pokračujme podle předpisů pro pohyb hlídky," navrhl Bob. "V podstatě máme času dost."
Do Eufratu se vlévaly různé potůčky a říčky. Normálně bychom se drželi vyvýšeného břehu. Je totiž jednodušší postupovat podél řeky, šetří to čas a naděláte míň hluku a pohybů. Brodili jsme se přes ty malé přítoky a udržovali směr rovnoběžný s řekou, ale zase ne až tak blízko u vody, aby se naše stopy otiskly do bláta.
Šlapali jsme ve zmrzlém bahně a břečce. Parcely půdy rozdělovaly ploty z ostnatého drátu. Míjeli jsme polorozpadlé kůlny, pahorky, stromy, zakopávali o prázdné flašky a zmrzlé zbytky umělé hmoty, které nám hlasitě praskaly pod

nohama. Tahle scenérie mohla být klidně na nějakém smetišti v severním Irsku.
Vítr se uklidnil. I ten nejmenší šramot se rozléhal na stovky metrů daleko. Postupovali jsme ozáření měsícem, z pusy nám stoupala pára. Nebylo potřeba příliš spěchat, zastavovalo se každých pět minut. Psi štěkali. Když jsme se přiblížili k jednomu baráku, vyšel kdosi ven a rozhlížel se, a když zmizel, proplížili jsme se kolem. Když se narazilo na nějaký plot, první z nás vždycky vyzkoušel, jestli nebude dělat randál, pak na něho položil flintu a stlačil dráty dolů a držel je, dokud všichni nepřešli.
Museli jsme se dostat kolem chatrče se třemi stěnami. Majitel chrápal u doutnajícího ohýnku, ale ani se nehnul, když kolem něho naše hlídka po špičkách přešla. Pak se před námi zase objevila silnice. A nalevo jiná, která mířila do pohraničního města Krabilahu. V domech se rozsvěcela a zhasínala světla. Pásová vozidla rachotila sem a tam, ale dost daleko od nás, takže nebylo nutné si dělat starosti. Za námi se pořád ozývaly osamělé výstřely nebo krátké dávky. Ušli jsme asi tři kiláky. Zbývalo sedm. Zatím ještě nebyla ani půlnoc. Cekaly nás celé hodiny tmy. Bylo mi celkem fajn.
Postupovali jsme kolem živého plotu a pak to střihli přes něj doleva do přírodního odvodňovacího příkopu. Ten vedl do příkrého vádí a to zase zřejmě směřovalo do Eufratu. Vádí mělo na šířku asi 40-50 metrů a bylo zhruba 25 metrů hluboké. Oba břehy byly víceméně kolmé. Dno bylo doslova placaté a protékal po něm maličký čůrek vody. Nemohli jsme ho obcházet, protože nikdo nevěděl, jak daleko vede. Klidně mohlo směřovat na jih, a tím směrem byly silnice, kterým bude lepší se vyhnout. Pak jsem si všiml, že se stáčí na západ, což je skvělé. Jeho stín nám poskytne dobrý úkryt na dlouhou část pochodu.
Jakmile se všichni dostali k okrají vádí, připlazil jsem se až k jeho hraně, abych nahlídl dolů. Mark ležel vedle mě. Já se pomalu pohyboval níž a níž, takže se mi otvíral lepší pohled na horizont na opačné straně. První, co jsem spatřil, byla silueta strážného.
Přecházel sem a tam, podupával a foukal si do zaťatých pěstí, aby si ohřál ruce. Mrknul jsem se za něho a nevěřil svým očím. Bylo tam ohromné ležení - stany, baráky, auta, antény. Když se mi povedlo zaostřit dál do tmy, dali se rozeznat i lidi vylézající ze stanů. Zaslechl jsem útržky konverzace. Stáli zády obrácení k měsíci a zírali naším směrem. Nehýbal jsem se.
Až za čtvrt hodiny jsem se mohl vrátit k Markovi. Evidentně viděl to, co já, protože se ke mně nepřipojil. Taky ležel nehybně jak skála. Hrůza. Naše hlídka je úžasně zranitelná.
Připlazil jsem se pozpátku k Markovi. "Viděls to?"
"Jo, no to je děs," konstatoval. "Musíme ustoupit a nějak se z ty sračky dostat."
"Bez přestřelky."
Plížili jsme se zpátky k ostatním, abychom se zas spojili. Vrátíme se odsud k živému plotu, poradíme se a najdeme nějakou cestu okolo. Urazili jsme třicet metrů, abychom se dostali z bezprostřední blízkosti nepřítele a pak zaujali přikrčenou polohu v příkopu.
Nervózní křik a střelba se ozvaly v jediném okamžiku. Rozpoutalo se peklo. Mark ležel u Minimi a kropil živý plot, kdykoliv zahlídl záblesk hlavně. Ležení na druhé straně vádí ožilo. Skutečně mě to nijak nenadchlo, protože byli na vyvýšenině.
Použil jsem poslední ze svých bomb do dvěstětrojky, pak budu mít čas důstojně utíkat. Podle mě je nutné dostat se zpátky na břeh řeky, protože ten by nám posloužil jako kryt. Řev a střelba se začaly ozývat všude kolem nás, když jsme vzali nohy na ramena. Zbytek hlídky si vychutnával přestřelku, Podél živého plotu se rozpoutala ohromná vřava. Odhadoval jsem, že Bob s ostatními dvěma jsou spolu.
Iráčani na druhé straně vádí pálili všemi směry. Slyšel jsem granáty z dvěstětrojky, které musely být Legsovy, protože Dinger a Bob měli Minimi. Byl tam šílený randál. Každý si bojoval svou vlastní bitvu. S těžkým srdcem mi došlo, že už není šance, aby se všichni zas spojili. Teď jsme se rozpadli na další dvě skupinky, a to máme před sebou už jenom pár kilometrů. Jsem to ale sráč. Já si fakticky myslel, že to prorazíme.
Leželi jsme s Markem na břehu Eufratu a snažili se rozluštit, co se vlastně stalo. Hladina byla asi 10-15 metrů pod hranicí obdělávané půdy, kterou jsme právě přešli, oddělená systémem malých plošinek. My byli na první z nich schovaní v křoví.
Slyšeli jsme naše pronásledovatele z protějšího břehu, blížili se k nám se světly a křičeli na sebe. Z naší strany vádí přerušovaně zaznívala nervózní nepřátelská palba, pak přestřelka vlevo od nás, ve které byly dvěstětrojky a Minimi. Svítící střela přejížděla nejdřív horizontálně, pak vertikálně a osvětlovala kameny a budovy.
Vystrčili jsme ven hlavy jak králíci z nory a rozhlíželi se. Bylo těžké se rozhodnout, co udělat a kam jít - jestli překročíme řeku nebo projdeme nepřátelským ležením a budeme riskovat zabití nebo zajetí.
"Řeka v žádném případě," šeptal jsem Markovi do ucha.
Na tu mi chyběla odvaha, a tak jsme se rozhodli prokličkovat mezi nepřáteli. Ale kdy? Všude panoval zmatek a nedalo se jasně říct, kdy je vhodná příležitost a kdy ne.
"Do prdele," šeptal Mark, "Jsme v hajzlu, tak na čem ještě záleží?"
Když se z toho dostáném celí, paráda, ale když ne, tak fakt na ničem nezáleží -já jenom doufal, že to bude příjemné a rychlé. Vlastně jsem si s tím velkou hlavu nedělal.
Bylo nutné zkontrolovat zásoby munice. Já měl půldruhého zásobníku a Mark sto nábojů do Minimi. Byla to strašně zvláštní situace - ty přestřelky a útok a reflektor pročesávající celou oblast, a my si tady dřepíme v křoví, snažíme se dát dohromady a zároveň toužebně hledíme na druhou stranu řeky. Měl jsem skoro omrzlé ruce. Tráva i listí byly stříbrné od mrazu. Nad řekou se převaloval mlžný opar.
Podíval jsem se na Marka a skoro se rozchechtal. Měl na sobě dlouhou vlněnou šálu, která se dá přetáhnout přes hlavu a naskládat tak, že vypadá jako klobouk komanda z druhé světové. Markovi se nepodařilo zastrčit horní část do sebe, takže vypadal jak Neználek. Díval se z křoví s vážným výrazem v obličeji a působil hrozně komicky.

"Jestli nevyrazíme teď, kamaráde, tak už nikdy," prohlásil.
Přikývl jsem.
I při řeči pořád vykukoval ven a přitom vylovil z kapsy bonbón a strčil si ho do pusy.
"Tohle je poslední, klidně si ho dám teď, protože to může být můj úplné poslední bonbón v životě."
Já už snědl všechny. Toužebně jsem se na něho zahleděl.
"Ty už žádný nemáš, co?" ušklíbl se.
"Ne, kurva, všechny jsou pryč."
Civěl jsem na něho jak loudící štěně.
Vytáhl si bonbón z pusy, rozkouši ho a půlku mi podal.
Zůstali jsme ležet, vychutnávali tu chvíli a v duchu se snažili nabudit k odchodu.
Nakonec za nás rozhodli jiní. Podél břehu přicházeli čtyři Iráčani. Zdálo se, že jsou slušně vycvičení a jak v tranzu. Nekřičeli a velice dobře pokrývali co největší prostor. Vypadali ale dost nervózně jako lidi, kteří vědí, že na ně může někdo mířit. Když se pohneme, všimnou si nás. Naznačil jsem Markovi: když nás neuvidí, necháme je jít. Když jo, schytají to. Ale oni se přiblížili a bylo jasné, že nás nemůžou minout, tak jsme je sejmuli.
V tom okamžiku se muselo vyrazit, ať už byla doba vhodná nebo ne. Nejdřív přes pole, pak podél řeky. Napravo jsme začali překonávat mírné stoupání tam, kde se břeh svažoval k vodě. Všimli jsme si nějakého pohybu a bez rozmýšlení padli k zemi.
Pole mělo vyorané brázdy od severu na jih, takže my byli v prohlubních. Začali jsme se plížit přes celý lán směrem k živému plotu. Bylo slyšet nějakého velitele, jak štěká rozkazy a vojáci pobíhají zmateně kolem. Ani ne pětadvacet metrů od nás. Plížili jsme se dvacet minut. Půda byla zmrzlá na kost a když se člověk musel zvedat na nikách a posunovat se, pořádně to bolelo. Všechno oblečení jsem měl promáčené. Loužičky vody na poli zamrzly a když se přes ně člověk plížil, led praskal. Ten zvuk se mi v hlavě nejmíň tisícinásobně zesílil. Dokonce i zvuk mého dechu zněl děsivě nahlas. Snažil jsem se dostal z tohohle bordelu co nejblíž k linii stromů. Tam to bude o něčem úplně jiném - krásný nový svět. Pořád se ozývala střelba, křik a všude panoval zmatek. V takovýchto situacích se musí prostě jít pořád dál a čekat, co se stane. Nesnesitelně mě sváděla myšlenka na to, že vstanu a prostě tam doběhnu.
Iráčani byli pořád dole na spodní části pole. Možná, doufejme, si myslí, že jsme sešli níž k řece a míříme na východ na jinou parcelu. Vlastně mi bylo fuk, co si myslí, pokud si udrží dostatečný odstup. V hlavě mi zbyla jediná myšlenka - ještě té noci se musíme dostat přes hranice.
Dorazili jsme k živému plotu. Byl tam vysazený úmyslně, aby odděloval pole - maličké stromky a křoví rostly ze třicet centimetrů vysokého kopečku půdy. Náš původní plán byl projít plotem, který vedl od východu na západ prosté proto, aby nebylo nutné procházet taky tím, který vedl severojižně. Napravo jsme zaslechli nějaký zvuk. Mark se tam mrknul. Za plotem byli další nepřátelé. A ještě za nimi, dál na jih, se ozýval jekot a řev a probleskovala tam světla. Mark mi naznačoval, abych zůstal na téhle straně plotu, a zamířil doleva.
Postupovali jsme podél něho až k severojižnímu živému plotu. Já se pak snažil najít místo, kudy by se dalo prolézt co nejtišeji. Začal jsem se prodírat na druhou stranu. Vystrčil jsem tam hlavu a okamžitě mě zmerčili.
Hned jak ten kluk zařval, sdělil mu Mark sladké tajemství. Jeho tělo se mi rozpadlo před očima. Mark ho pořádně sejmul - kropil to od místa, kde jsme leželi, důsledně směrem na západ. Já vylezl z keřů a pokračoval v palbě, dokud se neprodral na druhou stranu Mark. Vyrazili jsme na východ, zastavovali se, rychle vypálili dávku, rozběhli se, vypálili další dávku a pak už jenom uháněli, co nám nohy stačily.
Před námi se objevila vyvýšenina. Pod ní nějaké budovy, osvětlené, všude kolem čilý ruch. Nechtělo se nám přecházet přes otevřený prostor, ale neměli jsme na vybranou. Jako kryt se daly využít jenom vyorané brázdy. Neměl jsem sebemenší představu, co nás čeká.
125
Linie plotu se táhla nad námi. Protože pole byla zavodňovaná, silnice a budovy stály na vyvýšených pozemcích nad hranicí vodní hladiny. My se dostali do malého příkopu pod plotem a sunuli se k jihu.
Začali jsme zpomalovat, protože se nám zdálo, že jsme z bezprostředního průšvihu venku. Před námi stál skoro dvoumetrový drátěný plot, který patrně ohraničoval vojenskou základnu. Asi v jeho polovině jako když nás přimrazí. Vinula se za ním silnice směřující od východu na západ. Auťáky po ní jezdily sem a tam, světla jim svítila na plné pecky. Jiná auta zase jezdila naopak bez světel.
Na východ od nás bude určitě křižovatka. Světla aut jezdila tím směrem a pak zatáčela. Na silnici panovala horečná činnost. Připadalo nám, že jsou všichni na nohou - každý chlap se svým čoklem. Snad si mysleli, že je přepadli Izraelci nebo začala syrská invaze. Já už jenom pevně doufal, že skupinky dvou a tří lidí si v tom zmatku najdou nějaký průchod.
Ocitli jsme se naproti velké mešity na druhé straně plotu. Zastavili jsme a sledovali silnici. Teď stála poměrně blízko nás auta zaparkovaná podél cesty - ozářila je světla projíždějících vozidel. Náklaďáky, landrovery, vojenští obrněnci. Kde jsou auta, tam jsou lidi. Bylo slyšet hovor a rádio. Nedokázal jsem odhadnout, jak daleko se rozšířila kolona a jestli na východ nebo na západ. Od prvotní přestřelky na okraji vádí uplynuly tři hodiny. Zbývaly dvě a půl hodiny tmy. To mě podněcovalo k aktivitě. Museli jsme se chopit příležitosti. Nebyl už čas potloukat se kolem.
Leželi jsme v příkopu, zmoklí a zmrzlí, a snažili se vymyslet, kudy se pokusíme plot překonat. Oba jsme se potili a třásli zimou. Nezbývala nám skoro žádná munice. Bylo nutné vždycky počkat, až kolem nás projedou světla, aby se dalo odhadnout, kam všechny ty auťáky míří. Silnici přeběhneme v nějaké velké mezeře mezi nimi. Dva náklaďáky byly od sebe asi patnáct metrů. Když se povede přeběhnout, aniž by si nás někdo všiml, máme hranici na dosah. Musíme tím jenom projít nepozorovaně. Vyrazili jsme přes pole, pomaličku, bezpečně. Padali jsme k zemi pokaždé, když kolem nás projelo auto. Bylo důležité se dostat k zaparkovanému konvoji co nejblíž, ještě než vyrazíme. V plánu bylo jediné -

proběhnout mezi nimi. Ani jeden z nás netušil, co je na druhé straně, ale bylo nám to jedno. Všechno se zjistí, až tam budeme.
Vozidla byla asi metr nad námi na vyvýšené silnici. Ukázalo se, že na břehu je asi metrový plot ze tří ostnatých drátů. Ten musíme překonat nejdřív, ještě než začneme kličkovat mezi auty.
Mezera se objevila mezi dvěma nákladňáky s plátěnou korbou. V jednom z nich řvalo rádio. Musíme se vyšplhat na břeh - pak vyrazíme, a pánbů nám pomáhej.
126
Překonal jsem plot, přikrčil se a chystal se krýt Marka. On plot překročil, ale dráty zabrnkaly, když je pouštěl. Hošík začal něco brebentit a vystrčil hlavu z okýnka nákladňáku. Dostal to ode mě, ani nemrkl. Oběhl jsem nákladňák a přestože měl pochopitelně korbu zezadu uzavřenou, byly v ní dvě díry, které sloužily jako opěrky pro nohy. Stačilo jednou z nich prostrčit hlaveň a hezky to vevnitř pokropit. Mark mezitím přeběhl silnici a už byl na druhé straně malého pahorku, kde zalehl a pálil na konvoj vpravo. Já nevěděl, jestli na ostatních nákladňácích není plno vojáků, tak jsem jim tam hodil granát a mazal přes silnici za Markem. Dalo se střílet, dokud nám nedošla munice, což netrvalo ani pět sekund. Pak jsme odhodili zbraně a vzali nohy na ramena. Zbraně teď nebyly k ničemu. Iráčani stříleli z krátkých 7,62 a my potřebovali tak 5,56. Zbyla nám teď jediná zbraň - tma.
Museli jsme toho do nich napálit dost. Asi je to trochu rozhodilo, protože palbu hned neopětovali. Uběhli jsme 300 metrů. Nocí se rozléhal křik.
Zastavili jsme se blízko vodárenské věže. Do rozednění moc času nezbývalo. Přímo před námi byla silnice, kterou jsme právě překročili, stožár na irácké straně hranic a další silnice, kterou musíme překročit, když chceme na západ.
Mrkli jsme na sebe a ze mně vypadlo: "Fajn, tak do toho."
Prchali jsme přes pole a zarazili se před čímsi, co vypadalo jako příkrá rokle. Na druhé straně byl zastavěný prostor, ale neo-svícený. Pravý konec byl zhruba u křižovatky.
Rokli určitě používali jako skládku. Ve tmě tam doutnaly malé ohníčky. Skočili jsme do příkopu a klopýtali přes staré plechovky a pneumatiky. Smrad hnijících odpadků byl nesnesitelný. Na druhé straně jsme se škrábali nahoru. Asi v půlce stoupání jsme se odkryli dvěma hošanům, kteří to do nás napálili celkem zblízka. Sesunuli jsme se dolů zpátky do odpadků a já uháněl vpravo.
Běžel jsem daleko - podle svých odhadů až na úroveň křižovatky a pak vlevo. Chtěl jsem se dostat přes silnici a pokračovat v běhu. Oběhl jsem pahorek a myslel si, že na něj vylezu z druhé strany, ale dostal jsem se k ohromné vodní nádrži. Byly tam vlastně dvě nádrže. Hladina vody byla pokrytá olejem a hnusná. Pobíhal jsem kolem jak krysa v pasti, což jsem byl, a snažil se odtamtud dostat. Břehy byly strmé. Nahoru to nešlo. Nazpátek se holt muselo stejnou cestou. Teď už jsem se ani nerozhlížel, jen jsem běžel. Jestli mě pronásledují, tak na mé situaci nic nezmění, když o nich budu s určitostí vědět.
Dostal jsem se z uzavřeného prostoru a zastavil na silnici. Hrudník mě úplně bolel, jak jsem lapal po dechu. Do hajzlu s tím, proběhlo mi hlavou, jen do toho.
Minul jsem nějaké budovy. Zmocnila se mě povznesená nálada. Připadalo mi, že jsem z toho venku. Teď hurá na hranici. O Marka jsem si starosti nedělal. Viděl jsem ho padat. Pak už nebylo nic slyšet a se mnou neběžel. Byl mrtvý. Aspoň to bylo rychlý.
VIII
Připadalo mi, že mám všechno za sebou. Čeká mě jenom rychlý přesun na hranice.
Na boty se mi lepilo bahno. Běželo se těžko. Nohy mě pálily. V takové stavu si připadáte úplně na dně. Zastavil jsem, abych něco zhltnul. Chutnalo mi báječně. Vypil jsem trochu vody a přinutil se trochu zklidnit hlavu a zvážit situaci.
Navigace byla snadná. Stožár se rýsoval přímo přede mnou. Za pochodu jsem se snažil vybavit, co se asi stalo při přestřelkách. Ale všechno se mi pletlo a já se v tom nemohl vyznat. Za mnou bylo pořád slyšet střelbu.
Brzo ráno sedmadvacátého a přede mnou byly asi čtyři kiláky. Za normálních okolností bych je uběhl ani ne za dvacet minut v plné polní. Ale teď nemělo cenu hnát se slepě do Sýrie, když mi zbývá jenom hodinka tmy. Nevěděl jsem, jak vypadá hraniční přechod jako takový - jestli je to plot nebo vysoký zátaras, jestli jsou tam po zuby ozbrojení vojáci nebo jestli není bráněný vůbec. A i když se dostanu do Sýrie v časných ranních hodinách, jaké přijetí mě asi čeká?
Trčel jsem zhruba jeden kilometr na jih od Eufratu a kilometr na sever od města. Celou oblast zavlažovala dieselová čerpadla pravidelně rozmístěná podél řeky. Obilí vyrostlo do výšky zhruba půl metru. Já se radši držel mimo brázdy, pohyboval se prostředkem pole a nohy kladl ke kořínkům rostlin na nahrnutou hlínu v řádcích. I tak bylo jasné, že není možné, abych nezanechával stopy. Mohl jsem jedině doufat, že zítra na pole nepřijde nikdo, kdo by chtěl přehnaně pečovat o maličko zmrzlé obilí, jinak ovšem mladé a zdravé.
Měl jsem velice dobrý pocit. Podařilo se mi přežít přestřelku, na čemž záleželo absolutně nejvíc. Ta poslední byla jako ohromná zeď, přes kterou jsem se dostal a už byl i daleko od ní, volný jako pták.
Ze spousty hledisek je právě tohle nejnebezpečnější chvilka. Patrně už za dob jeskynních lidí platilo, že byli pozorní, když plánovali nějakou akci, agresivní při jejím vykonání a nejnáchylnější k chybě cestou domů. Tehdy člověk ztrácí ostražitost a dochází k nejhoršímu. Ještě to není za mnou, opakoval jsem si pořád -je to už na dosah ruky, ale pořád zatraceně daleko.
Adrenalin mi spolu s nárazovým průběhem nočních událostí zablokoval mozek, který přestal přijímat signály bolesti. Jeden voják z černé hlídky v první světové válce byl čtyřikrát postřelený a pořád pochodoval vpřed. Když nakonec dorazil na svou pozici a měl čas na prohlídku svých zranění, složil se. Člověk si neuvědomuje, co se mu děje s tělem, protože mozek to vymazává. Teď, když jsem se trošku uklidnil a budoucnost se jevila růžově, mi začalo docházet, jak jsem fyzicky oddělaný. Všechny bolesti a oděrky z posledních dnů najednou začaly přicházet k sobě. Celé tělo pokrývaly šrámy a modřiny. Při přestřelkách skáčete sem a tam, v jednom kuse padáte se k zemi a tělo dostává rány ze

všech stran. V tu chvíli to neregistruje. Já měl na rukou hluboká tržná poranění, stejně tak na kolenou a na loktech, a bolestivé odřeniny na obou nohách. Byl jsem poškrábaný a pobodaný od trnitého křoví a ostnatého drátu a tahle palčivá bolest se přidala k ostatním. Ušli jsme skoro 200 kiláků po tvrdém kamenitém povrchu, takže se už začaly rozpadat i boty. Taky chodidla jsem měl v mizerném stavu. Ponožky dokonale nasákly vodou, takže moje nohy připomínaly dvě ledové kry. Maličko jsem cítil jenom konečky prstů. Všechno oblečení bylo samá díra a ruce se mi pokryly hustým povlakem oleje a špíny, jako kdybych dělal generálku motoru. Tělo jsem měl obalené blátem, které při pochodu zvolna usychalo. Po zádech mi stékaly čůrky potu a mezi nohama i v podpaží se vytvořily lepkavé skvrny. Končetiny jsem měl zmrzlé, ale trup se díky neustálému pohybu aspoň trochu udržoval v teple.
Pořád byla strašná zima. Bláto se zpevnilo ledovou krustou. Větší louže na okrajích dokonale zamrzly. Byla překrásná, křišťálově průzračná noc. Hvězdičky svítily a kdekoliv jinde by člověk byl u vytržení. Jenže jasná obloha znamená, že nejsou mraky, které by zakryly úplněk na západě, a že není vítr, ve kterém by zanikly různé zvuky.
Sem tam jsem narazil na malou kůlnu, na některé svítilo světlo, v jiné byl slyšet generátor. Zřetelně probleskovala světla z města na jihu. Psi vesele štěkali a já se proplétal mezi baráky s nadějí, že štěkotu nikdo nebude věnovat pozornost.
Světla nějakého auťáku v dálce mě přinutila plácnout sebou na zem. Patří k pronásledovatelům? Jedou teď pročesávat pole? Tady bych moc dlouho neměl zůstávat. Už mi zbývala jen půlhodina tmy - za tu dobu nemám šanci město ani projít ani obejít, natož se dostat za něj.
Když se světla postupně vzdalovala, rychle jsem zvážil situaci. Jak v té staré Clashově písničce - "Should I go or should I stay?" - mám jít nebo zůstat? Mám se schovat nebo dojdu k hranicím a ještě před svítáním se je pokusím přejít? Jaké mají Iráčani šance při pronásledování za bílého dne? Bylo jasné, že zatím nevyrazily žádné posily. Třeba si myslí, že už jsem jim foukl přes hranice.
Domy vypadaly tak vábivě. Mám si vlézt do jednoho z těch malých baráčků, kde bydlí jenom nějaký děda s čoklem, a zůstat s nimi přes den? Měl bych přístřeší a možná i vodu a jídlo - a teoreticky lepší šanci na utajení. Ale nikdy nesmíte použít jediný přijatelný úkryt. Ten je totiž cílem všech pronásledovatelů. Ve filmech se všichni schovávají v seníku. Pustá fantazie. Když byste si tam vlezli, dostanou vás hned. Žádné takové schovávání pod snopem slámy nefunguje - aby vás jen taktak minul bajonet, kterým propichují stoh.
Mojí největší šancí bylo zůstat venku, ale schovaný - v ideálním případě neviditelný jak ze země, tak ze vzduchu. Musí se počítat s nejhorším scénářem - to znamená, že Iráčani pustí do vyhledávací akce i letectvo. Objevil jsem zavodňovací strouhu, asi metr širokou a půl metru hlubokou. Únik pokračoval v ní a já byl šťastný jak blecha, že ve špinavé vodě nenechávám stopy. Tekla od východu na západ - mým směrem.
Mrknul jsem na hodinky a spočítal si, kolik minut schází do rozednění. Každých pár metrů bylo potřeba zastavit, rozhlídnout se a poslouchat. Musíte plánovat každý další pohyb a akci: co když se nepřítel objeví zepředu? Co když mě napadne zleva? Já si navíc vštěpoval do hlavy okolní terén a plánoval nejlepší únikovou cestu pro případ nouze.
Po třech-čtyřech stech metrech se přede mnou objevil tmavý stín. Buď malá přehrádka nebo přírodní můstek. Při bližším zkoumání se ukázalo, že pěšina vedoucí od severu k jihu - od Eufratu k obydlené oblasti - pokračuje přes strouhu po provizorním můstku z plechového plátu - něco podobného jako se používá při práci na silnici v Británii. Právě začínalo svítat. Musel jsem se rozhodnout. Buď půjdu vodou dál v naději, že najdu něco lepšího, nebo prostě zůstanu tady. Po střízlivé úvaze jsem dospěl k názoru, že mi bude líp tady.
Jediný problém s můstkem spočíval v tom, že když člověk něco zvažuje v noci a pod tlakem okolností, připadá mu řešení fantastické, ale za denního světla může být situace naprosto jiná. Když si vybíráte ležení v noci a navíc v oblasti, kterou vůbec neznáte, musíte dávat pořádný pozor. Když jsem sloužil u praporu v Tidworthu, baráky v kasárnách stály zrcadlově proti sobě. V jednom zelené vesty, v druhém pěchota. Jednou v noci se vracím do kasáren s balíčkem smažených brambůrků, zkouřený jak Dán. Dopotácím se do svého pokoje, odhodím kalhoty a vlezu do postele. V klídku si tam sedím, pojídám brambůrky, hlava se mi motá a rozsvítím lampičku u postele. Když slyším zavrčení: "Zhasni to světlo, Geordie," nevím, která bije. Kouknu nad sebe a tam visí plakát Debbie Harry a já přitom Debbie Harry nesnáším. "Kdo tam ksakru vlastně je?" dožaduje se hlas, a já si až v té chvíli uvědomil, co se stalo. Brambůrky jsem tam nechal, popadl kalhoty a uháněl jak o závod z kasáren bigošů.
Pod ocelový můstek se nedalo jinak, než po břiše. Prostor pod ním nebyl tak hluboký jak strouha, protože průtok se zřejmě dávno nečistil. Ovšem vidina odpočinku silně převažovala nad představou nepohodlného ležení ve studeném blátě.
Vytáhl jsem z kapsy obal na mapu a snažil se ho použít jako provizorní izolaci, ale nebylo to k ničemu. Mozek mi vysílal signály, že tělo touží po jídle. Pořádný hlad bych patrně dostal později, ale to už mě klidně můžou chytit. Bylo lepší něco zhltnout, než nechávat hlad pominout. Brašna na opasku vydala poslední pytlík s proviantem - steak s cibulí - a já ho roztrhl. Obsah jsem vybíral prsty a pak dovnitř vrazil jazyk a vylizoval zbytky studené slizké hmoty. Místo zákusku jsem se sklonil k vodě a dal si několik pořádných loků. Ještě bylo potřeba rozložit mapu na sebe tak, abych se na ni mohl dívat hned jakmile se rozední, a jako poslední zbylo prostě jen ležet na zádech a vyčkávat.
Když vyšlo slunce, ozvaly se v dálce nákladňáky a útržky nějakého povyku a volání, ale nic neznělo tak blízko, aby mě to vyděsilo. Dalo se skoro říct, že všude vládne klid a mír. Ovšem já se rozklepal zimou a chvění začínalo být nekontrolovatelné. Cvakaly mi zuby. Člověk se musí zhluboka nadechnout a zpevnit všechny svaly co to jde. V téhle poloze jsem vydržel dvě hodiny.
Prsty mi svíraly nůž, hodinky ležely na hrudníku, abych nemusel hýbat rukama. Bylo třeba zabývat se podrobným studiem mapy a snažit se odhadnout svou polohu. Když musíte vzít nohy na ramena, tak poslední, po čem toužíte, je čtení z mapy. Chtěl jsem mít jistotu, že až vyrazím, tak po levici budu mít zastavěnou oblast, po pravici Eufrat a k hranicím tolik a tolik kilometrů. Chtěl jsem si nacpat do hlavy maximum informací.

Hlavou mi procházely různé scénáře, některé dost fantastické. Co když už ležím v Sýrii? Mozek mi napovídal, že za hranicí ještě nemůžu být, ty dva státy spolu přece válčí, takže mezi nimi musí stát nějaká skutečná bariéra, ale ani tenhle fakt mi nebránil ve snění.
Už bylo určitě nejmíň osm, když zazněl ze směru od města dusot kozích kopyt. Zpozorněl jsem. Na téhle akci nemáme s kozami moc velkou kliku.
Pasáka slyšet nebylo, dokud nestál přímo nade mnou na kovovém můstku. Zhluboka jsem se nadechl, opravdu zhluboka. Stačilo natáhnout krk a objevily se podrážky dvou sandálů a ohromné, rozplácnuté prsty. Jedna noha šlápla do bláta. Sevřel jsem nůž. Neudělám nic až do chvíle, kdy skloní hlavu a skutečně mě spatří, a i tak vlastně nevím, co budu dělat. Mám jenom vystřelit levičkou a jednu mu vrazit? Co když se dá na útěk? Podle plochých rozplácnutých chodidel se dalo odhadnout, že to není voják, takže snad nebude ozbrojený.
Zastavil se, aby zvedl z příkopu malou kartónovou krabici, které já si předtím nevšiml. Byla to prázdná krabička na munici pro krátké náboje ráže 7,62, které se používají do jejich samopalů typu AK. Pak mi zmizel ze zorného pole. Krabička přistála zpátky ve vodě. Zřejmě si ji prohlídl a usoudil, že není k ničemu.
Pár koz přišlo na břeh koryta a zůstalo stát. Nechtěl jsem ani vydechnout, ani mrknout. Pasák koz se vrátil na můstek a zastavil úplně na kraji - prsty mu přečuhovaly přes hranu. Vychrchlal si z největších hlubin krku ohromný hlen a plivl ho směrem do vody. Doletěl ke mně jak slizká zelená medúza a přistál mi ve vlasech. Ležel jsem v takovém humusu, že mě to nemuselo vyvádět z míry, ale vyvedlo.
Bylo mi jasné, že jedna koza určitě vleze do vody, takže ji ten staroch půjde zachránit, ale nic se nedělo. Všechny kozy lávku bez problémů přeskákaly a pasák za nimi. Začal jsem si vybírat chrchel z vlasů.
Pořád jsem ležel a poslouchal různé zvuky. Z mé hrobky bylo vidět, že je svěží zimní ráno a na obloze ani mráček. Přede mnou se objevil obrázek venkova; absolutně žádná pouštní scenerie. Ještě pár krav a klidně budu tvrdit, že trčím někde v polích u Herefordu. Kolem řeky Wye se vine úzká stezička a z určitého místa se otevírá pohled na mlékárnu na protějším břehu, která si chová vlastní krávy. Kate to místo zbožňovala. Vůbec sice nepřipomínalo tuhle krajinu, ale mně v hlavě znělo bučení krav a do toho se ozýval smích malé Kate. Slunce už sice vyšlo, jenže já ležel mimo dosah jeho hřejivých paprsků. Jako bych se proměnil ve ztuhlou ještěrku. Bylo by nádherné ležet venku a prohřát si zmrzlé kosti.
V dálce rachotila auta - plechový řinčivý randál starých nákladáků. Děti i dospělí různě povykovali a křičeli. Zoufale jsem se toužil dozvědět, co se to tam děje. Hledají nás? Nebo takhle řvou normálně? Na jednu stranu mě blízkost lidí šíleně znervózňovala, ale na druhou bylo zas příjemné a uklidňující slyšet lidské hlasy - zjevně tady netrčím sám. Byl jsem zmrzlý a vyčerpaný. V takové chvíli se poměrně hodí nějaké ujištění, že je člověk na pevné zemi, a ne v ledničce.
Někdy se auto přibližovalo, rachot zněl blíž a blíž, až mi začalo vynechávat srdce.
Zastaví nebo ne?
Nebuď idiot, o nic nejde - míří k řece.
Určitě nás hledají.
Ale ne intenzívně -jsme moc blízko u hranic.
Zvuky mě děsily. Má představivost je stonásobně zesilovala. A proboha, co když přijdou nějaké zvědavé děti? Děti si přece musejí hrát. Hrajou si ve vodě? Hrajou si při pasení koz? Co dělají? Dítě je menší než dospělý a do příkopu vidí z lepší perspektivy. Nebude se kochat krásou svítání, takže si všimne mojí hlavy nebo nohy a nemusí být ani moc velké, aby si spočítalo, že má spustit poplach.
Strašně moc jsem si přál, aby mě nechytili. Teď ne. Ne po tom všem.
Oči mi neustále klouzaly k hodinkám položeným na hrudi. Mrknul jsem se a zjistil, že je jedna. O hodinu později jsem čas zkontroloval znovu. Byla jedna a pět minut. Čas se vlekl, ale já se navzdory své kritické situaci cítil líp. Podařilo se mi vypořádat se vším - s náklaďáky, kozami, pasáky. Moje paměť neustále zpracovávala mapu a já si v duchu procházel všechny možné trasy. Už aby zapadlo slunce.
Ozval se ohlušující randál ocelových plátů, protože přes most vyrazila kolona aut. Tentokrát se zastavily.
Tak už jsi prozrazený. Proč se zastavili? A jsi v prdeli.
Žádné strachy, někoho jenom přibírají. Hlavně klid, snaž se ovládat svůj dech.
Mozek mi z donucení servíroval optimistické představy, jako by je mohly nějak zastavit, aby nevystupovali a nenašli mě.
7,62 je pořádný kalibr. Ozvěna snad stovky výstřelů se pěkně rozléhala pod ocelovým plátem, který byl jen pár milimetrů od mého nosu. Nic tak hrozného jsem v životě neslyšel. Skrčil jsem se a v duchu řval.
Kurva! kurva! kurva! kurva! kurva!
Chlapi vřískali z plných plic. Střídali všude podél příkopu. Odletovaly kousky hlíny. Celé tělo se mi rozklepalo. Schoulil jsem se, co to šlo, s nadějí, že mě nic netrefí. Střílení, dupání a řvaní nebralo konce.
Pušky ztichly, ale křik se ozýval pořád. Co udělají teď - budou strkat hlavně pod můstek a vystřelíme ven nebo co?
Mumlal jsem si pro sebe. Nebylo jasné, co mi chtějí provést. Proč hulákají? Chtějí mě zajmout? Chtějí mě zabít? Hodí pod most granát? Do hajzlu se vším, lítalo mi hlavou, jestli mě chtějí dostat ven, budou si mě muset vytáhnout.
Tak já chcípnu v odvodňovacím příkopu čtyři kiláky od hranic, o tom není pochyb. Nos se mi už prakticky dotýkal spodku ocelového plátu. Já natahoval krk, ale z takové perspektivy toho moc vidět nebylo.
Dole se objevila hlaveň. Pak ksicht nějakého chlápka. Když mě spatřil, nasadil výraz absolutního a naprostého překvapení. Uskočil trochu dozadu a vykřikl.
Další, co jsem zaregistroval, bylo šílené množství bot skákajících do příkopu snad po celé jeho délce. Na každé straně můstku se objevily tři skloněné hlavy. Naznačovaly mi, abych vylezl.
To jste se posrali. Ani náhodou.

Chtěli vidět moje ruce. Ležel jsem na zádech s rukama i nohama nataženýma. Dva chlápci mě chytili každý za jednu nohu a vlekli mě nahoru.
Ven mě vytáhli po zádech a já se mohl poprvé pokochat pohledem na Sýrii za denního světla. Vypadala jako ta nejnádhernější země na světě. Bylo jasně vidět stožár na malém pahorku, zoufale blízko. Kdybych se natáhl, skoro na něj dosáhnu. Připadal jsem si, jako když mě někdo oloupil nebo přepadl zezadu. Pocit úžasu nad tím, jak se mi tohle všechno mohlo stát, se mísil se vztekem, že mě okradli o něco, co mi po právu patřilo.
Proč já? Celý život mám kliku. Byl jsem v mezních situacích, za které jsem nemohl, a taky jsem se dostal do průšvihů vlastní vinou. Ale vždycky mám dost štěstí na to, abych z nich vyvázl prakticky bez úhony.
Uštědřili mi pár kopanců a kývli na mě, ať vstanu. Postavil jsem se do pozoru, ruce ve vzduchu, zíral přímo před sebe. Byla tam překrásně modrá obloha, naprosto úžasná. Já se musel obrátit k Sýrii zády a pozorovat zoraná pole a šťavnatou zeleň a všechny baráky a cesty, kterým jsem se v noci vyhnul.
Tolik úsilí přišlo nazmar. Zbývalo už tak málo denního světla.
Nervózně svírali své zbraně, poskakovali sem a tam a vyluzovali divné cvrlikavé zvuky jako indiáni. Byli stejně vyděšení jako já. Stříleli dávky do vzduchu a mně se honilo hlavou: tak do toho, potřebuju už jenom to, aby mi jedna z těch střel při pádu k zemi udělala do hlavy díru jak do prasátka.
Na pravé straně mostu stály zaparkované dva obrněné landrovery. Tři hošani rázovali po mostě, osm nebo devět dalších pochodovalo podél příkopu.
Krajina vypadala ještě evropštěji, než se mi původně zdálo. Byl jsem na sebe pěkně nasraný. Kdyby mě chytili v poušti ploché jak deska, to by byla smůla, ale nechat se chytit v terénu tak podobném severozápadu Evropy, to už je pořádná bota.
Hošani pročesávali okolí mostu, pořád cosi žvatlali a zjevně si dávali pořádného majzla. Teď, když mě měli, jim nebylo dost dobře jasné, co mají dělat. Připadalo mi, že je tam víc šéfů, než poskoků. Všichni chtěli velet. Určitě je bude čekat něco jako odměna. Já stál nehybně v blátě, vskutku dojemný obrázek. Hleděl jsem přímo před sebe, žádný smířlivý úsměv, ani vzdorný úšklebek, natož náznak nějakého kontaktu pohledem. Začal jsem se chovat přesně podle výcviku. Už teď se ze mě stával šedý muž.
Začali střílet do země. Byli neskutečně posedlí. Připadalo mi nespravedlivé být zastřelený zbloudilou střelou a ne při regulérní přestřelce, kde bych mohl střílet i já. Ne snad kvůli nějaké cti a slávě, ale prostě proto, že nechci chcípnout jen proto, že nějaký čurda s koltama proklatě nízko zmagoří. Ještě horší by bylo, kdyby mě vážně poranil. Ale v takových situacích nemá absolutně cenu dávat najevo, jak je člověk vyděšený. Prostě stojí, zhluboka se nadechne, zavře oči a nechá je, aby si dělali, co je napadne.
Střelba ustala asi za patnáct sekund. Jeden z vojáků skočil do příkopu a začal čenichat kolem a hledat moji výstroj. Přišel s mapou, která byla neoznačená, opaskem s kapsami a dýkou. Hrozivě mi s ní mával před očima a naznačoval starý známý pohyb podřezávání krku. Zdálo se mi, že mám patrně jeden ze svých smolných dnů.
Další voják mě zase šťouchal hlavní a přinutil mě kleknout.
To mě chce zabít? Nastala hodina mé smrti?
Nedokázal jsem vymyslet jiný důvod, proč bych si měl klekat. Pokud mě chtějí odsud dostat, buď mě odtáhnou nebo nějak přinutí k pohybu.
Tak si tedy kleknu a počkám si na zastřelení. Nebo bych měl radši utíkat, aby to bylo jistější?
Nedostal bych se daleko. Zabili by mě po pěti krocích. Klekl jsem si do vody a hustého bahna.
Dno odvodňovacího příkopu bylo asi o čtyřicet centáků pod úrovní pole, takže když jsem si konečně klekl, můj obličej byl zhruba ve výšce ocelového plátu můstku. Pohled mi zabrousil nahoru.
Jeden hošík namířil dokonalý penaltový kop přímo na čelist, takže jsem se svalil do příkopu celý. Voda mi tekla do uší a před očima mi poskakovaly mžitky. Musím je otevřít. Přes ohňostroj hvězdiček jsem viděl svět, který uzavírali lidé a krásná modrá obloha, ze které se spustí příval ran.
I když má člověk vyražený dech, tělo zapne všechny své obranné mechanismy. Přestože můj obličej vězel zabořený v bahně, schoulil jsem se do klubíčka. Existuje stará parašutistická poučka pro případ, když je třeba vítr a dá se čekat obtížný dopad na zem: "Kotníky a kolena u sebe a připravit se k přistání." Bylo třeba se nějak vyrovnat se danou situací. Ve srovnání se zastřelením představovala téměř příjemné překvapení.
Byli jak divoká zvěř - kopali do mě, pak se stáhli, a pak začali znovu, získávali sebevědomí. Chytili mě za vlasy a zvrátili mi hlavu dozadu. Když mě kopali a skákali mi po celém těle, v zuřivém, dlouho potlačovaném vzteku, vykřikovali: "Tel Aviv! Tel Aviv!"
Seskakovali mi z můstku na záda a na nohy. Člověk cítí každý dotyk, ale ne bolest. Je totiž napumpovaný adrenalinem. Zpevní břicho, stiskne zuby, všechny svaly napne, co to jde a doufá, jenom doufá, že nedostane fakt vážnou a nebezpečnou nakládačku.
"Tel Aviv! Tel Aviv!" řvali pořád dokola. Začínalo mi svítat, na co furt narážejí. Tenhle den fakt nepatřil k mým nejvydařenějším.
Bití nemohlo trvat víc než pět minut, ale celkem to stačilo. Když toho konečně nechali, obrátil jsem se a podíval se na ně. Je třeba, aby viděli, jak zmateně a zubožene vypadám, chudáček vojáček, vyděšený a slabý, který si zasluhuje jejich soucit.
Nefungovalo to.
Schoulil jsem se, protože mi bylo jasné, že za chvilku začnou znova. Tentokrát jsem si pod sebe radši schoval i ruce. Byl jsem otupělý, ale více či méně při smyslech. Prudké a cílené kopání do hlavy a boků bylo přerušováno křikem a přesnými zásahy do ledvin, úst a uší.
Za pár minut přestali a zvedli mě. Nohy mě prakticky nedržely. Tělo se zhroutilo do poloschoulené polohy - vrávoral

jsem se skloněnou hlavou, svíral si žaludek, vykašlával krev.
Pak nohy vypověděly poslušnost úplně a já ztratil pevnou půdu pod nohama. Z každé strany ke mně přistoupili dva hošani. Provedli něco jako prohlídku - nic podrobného, jen zběžnou, aby se ujistili, že nemám zbraň. Pak mě srazili na kolena a zabořili mi obličej do bahna. Ruce mi svázali za zády. Snažil jsem se zvednout hlavu, abych mohl dýchat, ale stáli na ní a silou ji drželi. Já lapal po dechu a vdechoval bahno s krví. Snad se udusím nebo co. Slyšel jsem povykování a křik, pak zazněly další výstřely do vzduchu. Každý zvuk byl mnohonásobně zesílený. Hlava mi třeštila bolestí.
Další, co si vybavuju, bylo, že mě dostrkali k automobilům. Vůbec jsem se nemohl udržet na nohách, a tak mě museli podpírat v podpaží. Šli velice rychle a já pořád kašlal a frkal ve snaze dostat do plic nějaký vzduch. Otékal mi obličej. Rty byly na několika místech rozbité. Jen ať se se mnou vláčejí. Jak s hadrovým panákem nebo s pytlem sraček.
Hodili mě dozadu do landroveru, na plošinu za přední sedadla. Hned jak mě pustili, snažil jsem se pohodlně a příjemně usadit a trochu se vzpamatovat. Uzavřený prostor na mě působil podivně bezpečně. Aspoň že přestali s tím kopáním a že můžu zase dýchat. Cítil jsem teplo z topení, cigarety a lacinou vodu po holení.
Omráčili mě bolestivou ranou pažbou do hlavy. Tak z tohohle se nevzpamatuju, ani kdybych chtěl. Je ze mě hromada bordelu. Cítil jsem šílenou bolest v týle a všechno se se mnou roztočilo. Dech se mi zrychlil. No, mohlo to být horší. Pár sekund byl skutečně klid. Už mě nemlátili, což, podle mého, bylo poměrně příjemné. Pak mi ovšem skočili dva chlapi na záda a skákali po celém těle - nahoru dolů. Jak auťák uháněl přes pole, zvyšovali tempo.
Neviděl jsem, kam jedeme, protože v přívalu kopanců nebylo možné zvednout hlavu. Tyhle prostocviky stejně k ničemu nevedou. Beztak mě zastřelí. S tím se absolutně nedalo nic dělat, jenom se modlit, aby bylo všechno už za mnou. Prožil jsem si počáteční šok ze zajetí, pak si dopřál demoralizující pohled na syrské hranice. Najednou mi to došlo. Já měl Sýrii pod nosem a oni mě dostali. Jako když uděláte olympijský rekord v maratónu a diskvalifikují vás krok před cílovou páskou. Hlavou se mi znovu honila otázka: Kdy mě asi zastřelí?
Auto se kymácelo a prudce měnilo směr, jak se vyhýbalo davům lidí. Když zpomalilo, bylo slyšet hulákání a křik. Všichni naprosto šíleli - fakticky šťastný národ.
Ti kreténi pálili z kabiny landroveru. AK47 je zbraň obrovské ráže a když se z ní střílí v uzavřeném prostoru, úplně cítíte, jak se zvyšuje tlak vzduchu. Rvalo mi to uši, ale známý štiplavý pach korditu mě zvláštně uklidňoval. Začal jsem si uvědomovat pachuť bahna a krve v ústech a nos ucpaný sraženou krví.
Auto rychle přejíždělo zoranou půdu a já lítal jak nudle v bandě. Vevnitř všechno vrzalo a řinčelo. Toužil jsem po jediném - zalézt si někam do kouta a jít všem z cesty. Jedna polovina mozku mi radila, ať zavřu oči a zhluboka dýchám, že to třeba pomine. Ale člověk má někde v koutku mysli ten maličký kousek pudu sebezáchovy: počkej a uvidíš, třeba tě nezastřelí, vždycky existuje nějaká šance...
Dav lidí vyluzoval děsivý pokřik rudochů na válečné stezce. Triumfovali, že někoho mají, ale nedokázal jsem odhadnout, jestli je ten řev oslavou vítězství nebo jestli můžu čekat ještě horší věci. Když jsme se kodrcali přes pole, já jsem se snažil soustředit na uniformy a poznat podle nich, ke kterým oddílům patří. Měli na sobě maskáče, na hrudníku vpředu šněrování s pěti zásobníky a kanady. Taky parašutistická křídla a červené šňůry, což obvykle označuje speciální jednotky. Daleko později jsem se měl dozvědět, že šňůry připomínají vítězství ve druhé světové válce, kdy sloužili pod Montgomeryho vedením, na což byli poměrně dost pyšní.
Auto najelo na pevnou silnicí a drncání přestalo. Moc mě nezajímalo, kam teď míříme - hlavně ať už tam proboha dorazíme a ať mě tihle kluci přestanou otravovat svýma botama. Vojáci něco brebentili, dost rychle a agresivně. Landrover se zastavil. Zřejmě uprostřed města. Obklopil nás šílený randál. Bylo slyšet hlasy, spoustu hlasů, a z jejich tónu jsem usuzoval, že tohle bude rozlícený dav. Nenávistný povyk je hnusný a stejný všude na světě. Podíval jsem se nahoru. Objevilo se moře obličejů, vojáci i civilisti, všichni vztekle skandovali a nadávali. Připadáte si jak mrně v kočárku, na které nakukuje horda dospělých. Děsilo mě to. Tihle lidi mě nenávidí.
Nějaký staroch si zhluboka odkašlal a ze svých tuberkulózních plic vychrchal zelený chuchvalec a s požitkem mi ho plivl do obličeje. Následovala salva - pěkně hutné a cílené plivance. Pak došlo na fyzický kontakt. Začalo to šťouchánímdo žeber - testování nového zboží, které se v městečku objevilo. Šťouchance přerostly v rýpání, pak údery pěstí, pak kopance a nakonec mi ti šílenci začali rvát vlasy. Ke slovu se zřejmě dostanou zákony ulice. Oni mě snad budou lynčovat, nebo ještě něco horšího.
Začali šplhat na korbu auta. Šílenství už bylo nekontrolovatelné. Možná je to poprvé, co vidí bílého vojáka. Možná si myslí, že nesu osobní zodpovědnost za jejich mrtvé a raněné přátele a příbuzné. Nahrnuli se kolem mě a bili mě, kopali do mě, tahali mě za vlasy a vousy. Auto se naplnilo nechutným smradem nemytých těl. Připomínalo to filmový horor, ve kterém hrajou zombie. Bylo jich tolik, že se kolem mě setmělo a já dostal strach, že se udusím.
Do vzduchu se střílely další a další salvy, až jsem začal uvažovat, kdy je přestane bavit používat jako terč jenom mraky. Taky mě napadla nesmyslná myšlenka, že při takovém střílení v obydlených oblastech musejí být náhodné oběti. Střely samozřejmě vybuchnou ve vzduchu, ale i při pádu dolů můžou zabíjet. Nepochybně ponesu odpovědnost i za tyhle mrtvé.
Co ti vojáci asi mají za lubem? přemýšlel jsem. Nechají mě civilům? Zabijte mě teď hned. Ať se toho radši ujmou hošani v zeleném, než dav. Vojáci ale najednou začali lidi odstrkovat. Nádherný pocit. Ještě před malou chvilinkou mě mlátili a teď mě ochraňujou.
Já ležel na břiše vzadu v landroveru, ruce pořád svázané, když mě začali vytahovat nohama napřed. Křik a nadávky zesílily. Soustředil jsem se na to, abych vypadal schlíple jako vážně zraněný, a taky na to, jak si ochránit obličej, protože spadnu zhruba z půlmetrové výšky na silnici. Jediné řešení bylo obrátit se na záda, protože tak udržím hlavu nahoře. Podařilo se mi to v poslední chvíli. Zvedl jsem hlavu, takže tělo dopadlo celou vahou na záda, což způsobilo výbuch bolesti uvnitř lebky. A vyražený dech. Vojáci si fakt hráli na pořádné tvrďáky, na všechny mávali a zvedali své

AK do vzduchu ve stylu Che Guevara. Vypadají fakticky drsně, pomyslel jsem si, hlavně v očích těch holek. No největší frajeři z celé vsi - dnes večer budou jasně hrát prim.
Auto se zastavilo asi patnáct metrů od ohromné brány zasazené do třímetrové zdi. Zřejmě místní kasárna. K bráně mě táhli po zádech. Musel jsem se prohnout, abych si zachránil ruce -jinak by mi zůstaly sedřené na silnici. Taky tady se rozpoutala masová hysterie. Děsilo mě to. Typický strach z neznáma. Tihle lidi vypadali, že jsou naprosto utržení z řetězu - i podle toho řevu.
Konečně mě vtáhli dovnitř a brána se za námi zabouchla. Ocitl jsem se na velkém dvoře mezi baráky. Silácké kousky konečně přestaly a hoši mě postavili na nohy a podpírali v podpaží. Člověk se v takové situaci musí pořádně rozhlídnout, aby se "naladil". Když si zkoušíte hrát na velkého borce, vypnete prsa a pošlete je do prdele, zbouchají vás znovu a je to k ničemu. Pokud se snažíte vypadat zkroušeně a krotce, mají pocit, že dosáhli svého. Právě teď musíte vyrukovat s každým zraněním. Musíte předstírat slabost, jako by na vás ležela tíha celého světa, a důležitý je i výraz absolutní a naprosté bezradnosti. Kromě jiného si tak udržíte zbytek sil, abyste se mohli připravit na útěk, což je vaše prvotní starost.
Úvodní test je tedy za mnou. Tady je jiný svět a jedno drama právě skončilo. Zvláštním způsobem jsem se cítil skoro v bezpečí, protože teď už na mě místní obyvatelstvo nemůže. Vyhlídka na lynčování mi připadala děsivější než představa toho, co mi může udělat kterýkoliv voják tady. Přehrával jsem kulhání, chvění a kašel a sténal jsem pokaždé, když se mě někdo dotkl. Podle toho si všichni musí myslet, že je zázrak, že vůbec žiju. Byl jsem v mizerném stavu, ale můj psychický stav byl dobrý. Na ten si musíte dávat pozor nejvíc, ten musíte před nepřítelem dokonale skrývat.
Na pár minut mě obklopily stráže. Přímo před sebou jsem viděl pevnou silnici vedoucí k asi 100 metrů vzdálenému bloku. Napravo se podél zdi táhly budovy kasáren a rostlo tam i pár stromů.
Pak jsem si na trávě všiml nějakého ubožáka, svázaného do kozelce jak kuře - ležel na břiše, kotníky a zápěstí spoutané za zády. Snažil se zvedat nohy, aby si uvolnil tlak na hlavu. Zjevně dostal pořádnou boulovačku. Hlava mu otekla do velikosti fotbalového míče a šaty roztrhané a slepené krví. Dokonce se nedala rozeznat ani barva jeho vlasů nebo oblečení. Na okamžik zvedl hlavu, podíval se mi do očí, a já si uvědomil, že je to Dinger.
Oči vám můžou prozradit strašně moc. Dá se z nich vyčíst, jestli je dotyčný opilý, jestli blufuje, jestli je ve střehu nebo jestli je šťastný. Jsou to fakticky okna do lidské mysli. Dingerovy oči mi říkaly: bude to oukej. Dokonce mě obdařil i miniúsměvem. Já se na oplátku zašklebil. Měl jsem o něho šílený strach, protože byl v tak hrozném stavu, ale na druhou stranu bylo nádherné se s ním setkat, mít tu někoho, kdo se mnou sdílí ten hrozný úděl.
Sobecky mě ovšem těšilo, že nejsem jediný, koho chytili. Kdybych byl jediný, asi bych nepřežil to vtipkování v Herefordu - pokud bych tam ještě vůbec někdy dorazil.
Stinnou stránkou našeho setkání byl ale fakt, že jsem si uvědomil, kdo je teď na řadě. Dinger je skutečně v hrozném stavu a je přitom daleko tvrdší, než já. Zmocnily se mě obavy, že nepřežiju odpoledne. Pokud jo, tak jsem toužil po jediném - ať je to už za mnou.
Pár hochů s bouchačkami se opíralo nedaleko Dingera o strom a všichni kouřili. Nepřestali, ani když nám vyšli v ústrety z kanceláře dva velitelé se svou svitou. Já zůstal stát a předváděj svá zranění s vědomím, že člověk prostě musí zkusit všechno. Čeká mě určitě další mlácení. Když se velitelé přiblížili, zaťal jsem zuby a kolena držel těsně u sebe, abych si chránil koule.
Místní vojáci už utrpěli velké ztráty a bylo jasné, že tyhle dokonale oblečené oficíry, jak v maskáčích, tak klasické typy v olivové zeleni z hvězdičkami na ramenou, jsem nijak zvlášť neoslnil. Kdosi mi prudce zvedl hlavu a jeden z nich se pohnul. Já zavřel oči a zpevnil všechny svaly v očekávání další rány. Nepřišla.
Druhý důstojník něco bez ustání brebentil, takže jsem otevřel jedno oko, abych odpozoroval, o čem je asi tak řeč. Lampasák, který mě uhodil, teď svíral v jedné ruce nůž a nebezpečně se blížil. Jo tak takhle to je, pomyslel jsem si. On bude předvádět zajíčkům, jaký je borec. Špičku nože mi zasunul pod blůzu a škubnul nahoru. Blůza se rozervala.
Zajíci dostali rozkaz mě prohledat, ale neměli ani potuchu o tom, jak se to dělá. Zřejmě slyšeli děsivé příběhy o sebevražedných výbušninách nebo něčem takovém, protože byli absolutně paranoidní. V kapsách mi našli dvě obyčejné tužky a zkoumali je, jako by měly obsahovat arzenik nebo raketové palivo. Jeden voják mi urval identifikační štítky a odnesl je. Najednou jsem si bez nich připadal jak nahý. A co horšího, byl jsem sterilní, muž bez jména. Zbavit mě štítků představovalo totéž jako zbavit mě identity.
Další dva vzali morfinové injekce, co mi visely na krku, a teď právě naznačovali, jak si je píchají do žil. Byli to takoví frajírci, kteří si později určitě něco píchat budou. V kapsičce na rukávu jsem měl kartáček na zuby, ale toho se odmítli dotknout. Možná nechápali, co tam dělá. A možná, pokud se dalo usuzovat ze smradu těch venku, ani nevěděli, na co kartáček vůbec je. Tak či onak to ani nezkusili. Přinutili mě, abych si ho vyndal sám.
Osobní prohlídku udělali sice od hlavy až k patě, ale velice mizerně a dokonce mě ani nepřinutili svléct se donaha. Zuli mi boty a rozebrali si mezi sebou každičký kousek mé výstroje. Chovali se jako staré dámy na bleším trhu. My zpravidla používáme spíš obyčejné tužky než pera, protože ty vždycky fungují, dokonce i v dešti. Já měl u sebe několik zhruba sedmicentimetrových tužek ořezaných na obou koncích, takže kdybych jedním psal a on se zlomil, můžu prostě tužku obrátit a pokračovat. Vzali si je jako suvenýry. Stejně tak nůž švýcarské armády a kompas, které byly oba v kapse přivázané kouskem padákové šňůry. Každý kousek výstroje si člověk k sobě pevně připoutává. Našli i zápisník, ale nic v něm. Jeho obsah byl zničen už v prvním ležení. Pak následoval můj umělohmotný "bagr" - lžíce od Američanů -, taky přivázaný padákovou šňůrou v kapse. Hodinky mi visely na provázku kolem krku, abych se neprozradil jejich leskem a taky se mi tím pádem nemohly při rychlém postupu o nic zachytit. Štípli mi dokonce i igeliťák, ten se nosí pro případ, že by se vám na hlídce chtělo kadit.
Na zápěstí jsem měl ovšem dvoucentimetrový řemínek, cenu pro dnešního vítěze: asi 1700 liber ve dvaceti zlatých sovereignech, které dostáváme vždycky jako únikové peníze. Byly přilepené k řemínku izolační páskou, což vyvolalo

ohromné pozdvižení. Uskočili ode mně a vykřikovali cosi, co podle mě v iráčtině znamená: "Nechtě ho! Za chvilku vybuchne!"
Dorazil kapitán. Určitě neměřil víc, než takových 155 cm, ale vážil nejmíň osmdesát kilo. Vypadal jako vajíčko natvrdo. Byl agresivní, mluvil dobrou angličtinou, rychle a pohotově.
"Fajn, jak se jmenuješ?"
"Andy."
"Fajn, Andy, já bych po tobě chtěl nějaké informace, které pro mě mají cenu. Když nám je nedáš, tihle muži tě zastřelí."
Rozhlédl jsem se. Vojáci stáli v těsném kordonu, takže pokud by začali střílet, postříleli by se navzájem.
"Co to máš tady za vybavení?" zeptal se a ukázal na izolační pásku.
"Zlato," řekl jsem.
Tohle slovo je určitě mezinárodní jako džíny nebo Pepsi a v každé armádě na světě vojáci vždycky uvítají možnost, jak si přivydělat. Všem se rozzářila očka - dokonce i zajícům. Tohle pro ně byla šance vydělat si jedním vrzem víc peněz, než dostanou asi za rok. Už jsem viděl, jak si v duchu plánují dovolenou a kupují nová auta. Najednou se mi vybavila historka o americkém vojákovi, který byl u jednotek obsazujících Panamu. V kanceláři prezidenta Noriegy našel tři miliony amerických dolarů v hotovosti - a ten vrták si normálně vzal vysílačku a oznámil to. Dolárky odvezli na velitelství jednotky - a to bylo taky naposled, co ty prachy někdo viděl. Kluk, co mi líčil tuhle historku, říkal, že v noci vůbec nemohl spát a jenom přemýšlel o té šanci, kterou tamten zahodil.
Lampasáci ovšem svou šanci prošvihnout nemínili. Odtáhli mě do jiné kanceláře a přikázali, abych položil řemínek na stůl.
"Proč máš zlato?" vyštěkl tlusťoch.
"Abych mohl zaplatit, když nám dojde jídlo," reagoval jsem. "Krást se nemá."
"Otevři to."
Oficíři se mnou v místnosti nechali dva zajíce a radši odešli, evidentně pro případ, že lžu a odpálím nějakou bombu. Vytáhl jsem první zlatý sovereign a lampasáci byli přivoláni zpátky. Hošíkům dali rozchod a sovereigny si rozdělili mezi sebou. Ze všech sil se snažili vypadat tak oficiálně a vážně, ale mně bylo nad slunce jasnější, co mají v úmyslu.
Patrně díky chamtivosti lampasáků nebyla nalezena moje hedvábná úniková mapa a miniaturní kompas. Obojí jsem měl schované v uniformě a pořádná prohlídka by je odhalila. Paráda, že je mám. Skvostný pocit: tak o tomhle nevíte, he, he - dlouhý nos - , ale já mám furt únikovou mapu a kompas, heč! Nejvhodnější doba k úniku je co nejdřív po zajetí. Čím se dostáváte dál řetězem vojenských úředníků, tím je útěk složitější, protože systém na vězně dává čím dál tím větší pozor. Jednotky přímo na frontové linii mají svých starostí dost, ale hlouběji v zázemí je stráž bdělejší a je i pravděpodobnější, že vám svlíknou uniformu. Já se od prvního okamžiku zajetí snažil zorientovat, abych věděl, kde je západ. Pokud se mi naskytne nějaká šance, bude tahle znalost životně důležitá.
Zavázali mi oči a odvedli mě do vedlejší místnosti. Vnímal jsem ji jako velkou a vzdušnou. Uvnitř seděli nějací lidé, kteří spolu mluvili, a byla tam daleko klidnější atmosféra. Podle kultivovanějších hlasů se dalo soudit, že je to hlavní velitelství. Cítil jsem se podivně bezpečný. Zdálo se, že tak daleko od zběsilého davu už mi nic nehrozí, přestože se dalo očekávat jedině něco nemilého. Pak mi došlo, že i když ti lidi znějí mnohem klidněji, tak pokud si mě začnou podávat, udělají to profesionálněji.
Místnost čpěla kávou, gitaneskami a lacinou vodou po holení. Srazili mě do židle z měkkou sedačkou a vysokým opěradlem. Jedna část mého já ale jako by tu nebyla. Myšlenky se mi toulaly v nějakém vymyšleném světě a realitu mi zablokovaly, jako ve snu. Vůbec nikdy by mi nenapadlo, že se něco podobného stane mně. Ten pocit se dal přirovnat k tomu, jako bych řídil auto a srazil malé dítě: naprostý a totální údiv. Mozek vnímal, co se děje, ale já byl uzavřený ve svém mikrosvětě. Vyklouzl jsem z něho a snažil se vymyslet, jak vzbudit jejich lítost, a dostat kafe nebo něco k jídlu. Nemíním se ale doprošovat. Když mi něco dají, fajn, prima, ale žebrat nehodlám.
Zpevnil jsem všechny svaly, sklonil hlavu a nohy držel pevně u sebe. Než se dostanou ke správnému taktickému výslechu, budou se zřejmě snažit vybíjet si na mě své komplexy. Mumlali si něco mezi sebou.
Tak co mě čeká? lítalo mi hlavou. Hrozivé mučení?
Nebo mě chtějí ošukat?
Chlapi rázovali kolem dokola a něco si špitali. Když se člověk ze všech sil snaží něco zaslechnout, i ten nejjemnější zvuk si v duchu zesílí. Zaskřípala židle. Někdo vstal a blížil se ke mně.
Zatínám svaly. Ted to přijde. Předstírám, že se chvěju. Strašně moc chci, aby mě těmhle lidem bylo líto.
Dvě vteřiny se vlekly jak dvě minuty. Je neuvěřitelně deprimující, když nevidíte, co se děje. Znovu jsem se zachvěl, zraněné, ubohé stvoření, človíček, který nic neví, kterému nestojí za to ubližovat. No jasně, tonoucí se stébla chytá. Se skloněnou hlavou jsem se snažil nedávat najevo žádnou reakci, i když se ke mně blížil.
Ucítil jsem silný závan kávy a zatoužil sedět v Rossově kavárně v Peckhamu, obrovský šálek zpěněné kávy před sebou. Jako malí kluci jsme každou sobotu chodili do města na dva párky a hranolky, hromádku soli a octa a navíc kafe s pěnou. Řek Ross nám dovolil strávit u něj celé dopoledne. Nebylo mi víc než osm nebo devět. Máti mi vždycky strkala peníze, abych si dal u Ros-se oběd. Věděla, že je to pro mně ohromný zážitek. V zimě se na oknech srážela pára a ta silná, ohromná vůně kávy! Bylo tam tak útulné a příjemné posezení. Představa se mě zmocnila tak živě, že jsem si připadal jako dítě, které upadlo, pláče a volá mámu.
Dinger se zaručeně zatím nevytasil se svou krycí historkou. Jméno, číslo, hodnost, datum narození - 'Velká čtyřka' - to je všechno, co jim asi tak mohl říct. Je jasné, že tady dostanu pořádnou nakládačku, protože oni chtějí slyšet daleko víc než tohle. Tak trochu jsem doufal, že se mě třeba nebudou ptát teď, třeba se budou vyptávat později. Třeba si teď jenom vybijou své deprese. Možná nikdo z nich neumí anglicky! Myšlenky mi uháněly neuvěřitelnou rychlostí, protože ten neznámý se blížil a nakonec se zastavil jen pár centimetrů ode mě.

Zvedl mi hlavu a tvrdě mě udeřil do obličeje. Rána mě odrazila dozadu a na stranu, ale oni stáli kolem a znovu mě posadili. Dokonce i když čekáte takovou pecku, máte šok, když ji skutečně dostanete. Chtěl jsem zůstat na zemi, protože to by mi poskytlo čas k odpočinku před tou příští ranou, čas na rozmyšlenou.
Radovánek se účastnili všichni. Smáli se, snažili se přetrumfnout jeden druhého. Připadal jsem si jak opilý. Člověk ví, co se s ním děje, ví, co přijde, ale nijak do toho nemůže zasáhnout. Pak se dostává nad věc. Něco se s ním děje, ale mozek se nad to povznáší a napovídá vám: do hajzlu s tím, tohle nebude moc dlouho pokračovat, a začne se propadat do bezvědomí. Cítíte, že apatie přichází, ale myšlenky odcházejí na dlouhou túru pryč. Začínal jsem upadat do částečné otupělosti.
Nechal jsem je, aby mě srazili na podlahu, protože tam si můžu aspoň chránit obličej. Pak následovala klasická poloha skrčence: pevně k sobě přitisknout kolena a držet, sklonit hlavu. Jak na mě pršely rány, křičel jsem a sténal. Něco z toho divadýlka zabralo. Valná část ale nezabírala.
Pak, jako na povel, bití ustalo.
"Ubohý Andy, ubohý Andy," mlaskali posměšně jazykem.
Klekl jsem si na kolena a zatřásl hlavou. Opřel jsem se o toho muže a přerývaně zhluboka oddechoval, protože nos se mi ucpal blátem a krví. Znovu jsem se pomalu hroutil na podlahu. Potřebuju, aby mi pomohl vstát. To mi poskytne čas, to zdrží jeho oficiální postup. Doufejme, že se vzpamatují a dojde jim, že já - ubohý zbytečný blbeček, jim nestojím ani za námahu, a nechají mě na pokoji.
Někdo mi pomohl znovu do židle a někdo další mě pořádně kopl do holeně. Vykřikl jsem. Tohle nesnáším už od dětství a oni kopali přímo do živého. Boty se na mě zase sesypaly ze všech stran. Okamžitě jsem se sesul k zemi.
Člověk ví, že je rozumné předstírat slabost a prosit je o milost, ale něco mu v tom brání. Já se tak nasral, že jsem znovu dospěl k vědomému rozhodnutí o nic nežebronit. Neexistoval způsob, jak mě donutit, abych se tak ponížil. Stejně to udělají. Vím, že je naprosto k ničemu takhle odolávat, ale člověk nějak nemůže překonat svou hrdost a sebeúctu. Když budu sténat, poskytnu jim jen větší potěšení. Jediný způsob, jak je můžu porazit, je můj přístup, a porazit je dokážu. Když budu zticha jak myška, vyhraju svou malou bitvu. I to nejmenší vítězství, které si lze představit, je tisíckrát umocněno. Já tohle vyhraju, rozhodl jsem se. Zmocnil se mě zvláštní pocit, jako by má duševní síla rostla až někam do nebe. Do hajzlu s nima, neposkytnu jim to uspokojení, aby přišli domů a při čaji kámošům vyprávěli: "Jo, a on žebral, abysme přestali."
Nepřestali. Boty mi narážely do žeber a do hlavy, okované špičky mi okopávaly citlivé holeně. Jejich činnost neměla absolutně žádný smysl, každý se prostě chtěl jenom předvést, jaký je tvrďák. Mou jedinou nadějí bylo, že se jim tohle brzo omrzí.
Pár z nich začalo něco hulákat anglicky, nadávali na Bushe, Thatcherovou, na všechny, koho si vybavili. Tělo mě začínalo zrazovat. Připadal jsem si ochablý a vyprahlý. Měl jsem potíže s dechem. Už mě připravili o schopnost vidět, takže teď, když mi všechno otékalo a třáslo se, se mi ostatní smysly začínaly taky otupovat. Srdce mi bušilo tak divoce, že jsem cítil bolest uvnitř vlastního hrudníku.
Slyšel jsem sténání a výkřiky. Musely vycházet z mých úst.
Někdo mi cosi zařval do obličeje z bezprostřední blízkosti a pak se divoce zachechtal a zase ustoupil.
Kdybych měl dost rozumu a předstíral, že jsem roztřesený uzlíček, a nechal je, aby se mi posmívali, tak by si nakonec řekli: "Ale božínku, nechejme ho přece, takový blbeček."
Jenže já tam prostě ležel a přijímal to.
"Ty jsi nástroj v rukou Bushe, Andy," řekl jeden z nich, "ale nebudeš jím dlouho, protože my tě zabijeme."
Vzal jsem tu hrozbu vážně. Jenom tím potvrdil mé nejhorší obavy. Oběma nám dají pořádnou nakládačku, pak nás někam odtáhnou a rozkrájejí na kousky.
Fajn, proběhlo mi hlavou, tak do toho tedy.
Znovu mě násilím postavili. Krev se mi řinula po obličeji z ran na hlavě. Vtékala mi do očí a do úst. Ve rtech mi scházel cit, jako po injekci u zubaře. Nedaly se ovládat ani natolik, aby mi krev tekla mimo ně. Naklonil jsem hlavu dopředu, abych změnil směr pramínků krve a abych se vyhnul jakémukoli kontaktu očima. Nechci, aby si tihle hajzlové všimli, co si o nich myslím.
Dalších patnáct minut se lidi střídali a bušili do mě, často se ani nenamáhali mě znovu usadit do židle. Snažil jsem se mít zaťaté všechny svaly, co to šlo. Nějaké ruce popadly mé nohy a odtahovaly mě na druhou stranu místnosti, aby měli ostatní lepší úhel pro své kopance. Tak tohle je už nekontrolovatelné, napadlo mě. Ještě chvíli těchhle hrátek a budu z kola venku.
Tím popotahováním po zemi se mi uvolnila páska přes oči. Ne že bych se nějak snažil bez ní rozhlížet. Viděl jsem jen svá kolena pevně přitisknutá k obličeji a světlou krémovou barvu linolea na podlaze, kdysi nádherně naleštěného, ale teď pokrytého krví a blátem. Bylo čím dál tím složitější popadnout dech. V tomhle okamžiku si člověk už dělá hlavu z dlouhodobých následků. Cítil jsem, jak se mi tělo postupně rozpadá. Klidně tady můžu chcípnout - a jediným kladem bude, že jsem jim zasvinil podlahu.
Hluboko v krku mi něco chrčelo. Vykašlával jsem krev. Dalších dvacet minut a budu mít dost vážné poranění. To fakticky zmenšuje mou šanci na útěk.
Přinejmenším se musí těmi hrátkami vyčerpávat. Já už byl jak pytel sraček, dostali mě tam, kde mě chtěli mít, snad přejdou k dalšímu bodu.
Ležel jsem na podlaze v tratolišti vlastní krve. Všude špína a zaschlá krev. Dokonce i chodidla mi krvácela. Mé khaki ponožky byly vlhké a temně rudé.
Na chvilku jsem otevřel oči a zahlídl hnědé holiny se zipy po stranách a obrovskou prdel a břicho narvané v džínách. Boty měly laciné umělohmotné podpatky, něco podobného, co se prodává na blešáku. Džíny špinavé a vyšisované a

dobře a kvalitně dole rozšířené. Ať už je měl na sobě kdokoliv, určitě mu pod uniformou nechybělo triko s velkým límečkem. Rychle jsem je přelétl pohledem a zjistil, že se jedná o lampasáky, hladce oholené, s velmi kvalitním sestřihem, každý vlásek na svém místě. Všichni si pěstovali knír a nosili vlasy ulízané dozadu. Všudypřítomný Saddám. Já ležel v koutě u zdi a snažil se chránit. Vojáci mě obklopovali ze tří stran. Jejich obličeje se vynořovaly nade mnou. Jeden z nich si na mě oklepal popel z cigára. Já mu věnoval lítostivý pohled. Reagoval tím, že si celou akci zopakoval.
Do místnosti přicházeli další lidé. Zvedli mě, posadili zpátky na židli a sundali mi pásku z očí. Snad to není jenom čerstvá várka, která vystřídá ty unavené.
"Jak se jmenuješ?" zaslechl jsem nový hlas mluvící perfektní angličtinou.
"Andy."
Není třeba říkat hned celé jméno. Byl jsem rozhodnutý vystačit s tímhle tak dlouho, jak to jenom bude možné. Příjmení představuje celou další otázku. Finta spočívá v tom, využívat dokonale čas, ale zároveň předstírat, že člověk chce strašně pomáhat.
"Kolik je ti let, Andy? Jaké je tvé datum narození?"
Jeho dikce byla velice přesná, gramatiku měl lepší než já. Mírný blízkovýchodní přízvuk byl prakticky neznatelný.
Odpověděl jsem mu.
"Jakého jsi vyznání?"
Podle závěrů Ženevské konvence se kladení takových otázek nepovoluje. Správnou reakcí by bylo: "Na tuto otázku nemohu odpovědět."
"Anglikánská církev," odpověděl jsem.
Bylo to napsáno na mých identifikačních štítcích a oni je měli, tak proč bych měl riskovat další bití kvůli otázce, na kterou stejně odpověď znali. Doufal jsem, že mi ta informace pomůže stvrdit, že jsem z Anglie, a ne z Tel Avivu, jak se podle všeho domníval ten dav venku.
Anglikánská církev jim nic neříkala.
"Jsi žid?"
"Ne, jsem protestant."
"Co to je protestant?"
"Křesťan. Jsem křesťan."
Pro ně je křesťan každý, kdo není muslim nebo žid. Křesťanství pro ně zahrnuje všechno od trapistických mnichů po náměsíčníky.
"Ne, Andy, ty jsi žid. To brzo zjistíme. Líbí se ti moje angličtina, mimochodem?"
"Ano, je dobrá."
Nehodlal jsem se s ním hádat. Pokud můžu soudit, mluvil lepší angličtinou než hlasatelé BBC.
Hlavu musíte držet neustále skloněnou, občas s ní zavrtět ze strany na stranu, aby člověk vypadal zmateně, a tak se snažit i vypovídat. Docházelo k dlouhatánským pauzám, ve kterých jsem se snažil na něco si vzpomenout. Špatně jsem artikuloval, předstíral větší zranění, hrál o čas, vytahoval všechno možné.
"Samozřejmě, že je má angličtina dobrá," vyštěkl mi přímo do obličeje. "Pracoval jsem v Londýně. Za co mě máš - za idiota? My nejsme žádní idioti."
Kladl mi otázky ze vzdálenosti asi dvou metrů, jako by seděl za stolem. Ale teď vstal a obcházel kolem, protože se pohroužil do proudu slov o tom, jak inteligentní a fascinující je irácký národ a jak úžasně civilizovaní lidé k němu patří.
Začínal křičet. Na obličeji mi přistávaly spršky slin. Byly cítit tabákem a lacinou kolínskou. Rychlost a drsnost jeho slovního útoku byla taková, že jsem se až otřásl. Zatínal jsem zuby. Musel jsem se urputně snažit, abych ovládl své reakce. Nemá cenu, aby se dozvěděl, že se nacházím v lepším stavu, než si myslí. Člověk musí počítat s tím, že tihle lidi jsou v tranzu.
"Jsme vyvolený národ," štěkal. "Jak vaše země zanedlouho zjistí."
Člověk si v takové chvíli připadá trochu jako dítě, které si vyslechlo hubování a teď, na konci, sklání hlavu, a protože hubování neustává, vzlyká a celé se chvěje.
Zmínil se o Londýně a já si říkal, že nebude na škodu, když budeme v hovorech o Londýně pokračovat.
"Miluju Londýn," řekl jsem. "Chtěl bych tam být už zas nazpátek. Nechápu, co tady dělám. Jsem jenom voják."
Znovu prošel Velkou čtyřku. V duchu se musíte snažit uvažovat dopředu a srovnávat si to, co říkáte, s tím, co přijde. Slyšel jsem, že se všechno horečně zapisuje. Pera skřípala velice blízko mě. Šustění papíru a šoupání nohama neustávalo.
Můj vyšetřovatel se vrátil a sedl si. Jeho tón přeskočil a stal se uklidňující a přístupný.
"Já vím, že jsi jenom voják," říkal. "Já sám jsem voják. Tak to zkusme vyřídit civilizovaně. Jsme přece civilizovaný národ. Jsou tady určité věci, které bychom rádi věděli, Andy. Jen nám je pověz. Jsi jenom nástroj. Oni tě zneužívají."
Bylo dost jasné, co přijde. Na mně teď bylo, abych jim dokázal, že jejich metody fungují.
"Ano, pane," odpovídal jsem. "Mám v hlavě takový zmatek, skutečně vám chci pomoct. Já nevím, co se vlastně děje. Mám takový strach o mého kamaráda tam venku."
"No, tak mi pověz, od které jsi jednotky. Jen mi to pověz a nebudeš si muset prodělávat tohle trápení. Proč si to všechno děláš?"
"Promiňte, ale na tuto otázku nemohu odpovědět."
A začalo to nanovo.
Když přicházela nová várka, jeden z nich musel nějak proklouznout za mě. Když jsem neodpověděl správně, asi na něho vyšetřovatel kývl, protože mi vrazil šílenou ránu pažbou pušky do spánku. Sejmulo mě to rovnou na linoleum.
Když se rvete jako kluk ve škole, jste všichni vyhecovaní a čekáte rány. Ty pak tolik nebolí. Když je ale nečekáte,

bolest je ohromná. Šok z úderu pažbou byl děsivý. Omdlel jsem. Člověk se ocitá v jiném světě a ačkoliv cítí vytrvalou bolest, je jiný svět vlastně velice příjemné místo.
Vleže na podlaze mi docházelo, jak teď pomalu dýchám, a že i srdce tluče nějak pomaleji. Všechno se zpomalovalo. Já cítil, jak postupně omdlévám. Nemohl jsem polykat. Všechno se topilo v mlze.
Dostal jsem další ránu pažbou. Hvězdičky ostrého světla mi explodovaly před očima. Pak nastala tma.
Byl jsem napůl v bezvědomí, když mě zvedli zpátky na židli.
"Podívej, Andy, potřebujeme jenom znát pár věcí. Nechej mě dělat mou práci. My tohle nechceme. Všichni jsme vojáci. To je čestné povolání." Mluvil hlubokým, jemným, uklidňujícím hlasem. Takový ten tón typu 'Tak se do toho dejme a buďme kamarádi.
"My tě můžeme nechat ležet v poušti, a nechat tě divokým zvířatům, Andy. Všem to bude jedno kromě tvé rodiny. Ponižuješ je, nejsi statečný, jsi jenom hračka v rukou lidí, kteří tě sem poslali. Oni si žijí velice dobře, zatímco lidé, jako jsme my dva, spolu bojují. Ty a já Andy, my jsme tuhle válku přece nechtěli."
Já souhlasně přikyvoval a pokaždé, když jsem to dával najevo, ve mně narůstal báječný pocit, že ho vlastně porážím: vidí, že mu přikyvuju, ale neví, že mám ve skutečnosti naprosto opačný názor. V zajetí mi bylo Čím dál tím líp. Všechno do této chvíle se zdálo tak negativní. On těmhle kecům fakticky věří. Pouští si hubu na špacír a já mu přitakám. Já to opravdu dokázal! V tomhle hovoru jsem měl vrch a on to vůbec netuší! Něčím stojím nad ním. To může být začátek skvostného vztahu.
Slavím vítězství.
"Tak nám to jenom pověz, Andy, a my tě pošleme zpátky do Anglie. Od které jsi jednotky?" Řekl to takovým tónem, jako by měl v moci přivolat sem soukromý tryskáč a pak mě šupem odvézt do Brize Nortonu.
"Promiňte, ale na tuto otázku nemohu odpovědět."
Tentokrát mi po kopanci do hlavy začal v uších znít vysoký kolísavý tón a jak jsem sevřel čelisti, zavrzaly o sebe kosti. Z uší mi vytékal krvavý pramínek a pokračoval po obličeji. To mě vyděsilo. Když vám teče krev z uší, nesvědčí to o ničem dobrém. Asi ohluchnu. Sakra, a to mi je málo přes třicet.
"Od jaké jsi jednotky?"
Zoufale jsem si přál, aby přešel k něčemu jinému, ale to neměl naprosto v úmyslu."
Mlčení.
"Andy, neděláme velké pokroky."
Bylo podivné, že mu hlas zněl pořád měkce a přátelsky.
"Musíš to pochopit, Andy. Mám svou práci. Nedostáváme se moc daleko, co? Není to zase takový problém, jen nám to pověz."
Ticho.
Další kopance. Další rány. Další křik.
"My máme tuhle informaci už od tvého přítele, víš? Jen ji chceme slyšet i od tebe."
To byla lež. Z Dingera mohli vytlouct leda velké kulové. Din-ger byl tvrdší než já, ten by neřekl ani ň. Důvodem pro to, že ho tak zřídili, bylo patrně to, že se k nim choval jako ke každému, kdo se mu nelíbil, a poslal je do prdele.
"Musíte pochopit, že jsem voják," vysvětloval jsem. "Vy jste taky voják, tak musíte chápat, proč vám tohle říct nemůžu."
Snažil jsem se v něm vzbudit nějaký pocit sounáležitosti, snažil jsem se to podat ještě se vzlykáním, poníženě. Snad tím udeřím na strunu jejich klasického strachu ze ztráty tváře.
"Má rodina bude po zbytek života chodit v hanbě," vykřikoval jsem. "Budou zneuctěni a já budu diskreditován navždy. Já vám tyhle věci prostě nemůžu říct. Nemůžu."
"Pak mám tedy, Andy, velký problém. Ty nám neříkáš, co potřebujeme vědět. Nijak nezlepšuješ naši situaci, ani nepomáháš sobě. Můžeš velice brzo umřít kvůli něčemu, co pro tebe nic neznamená. Já ti chci pomoci, ale mám nad sebou lidi, kteří si to nepřejí."
"Přiznej se," přemlouval mě, jako by byl můj nejlepší kamarád, který mi dává dobrou radu. "Ty jsi Izraelec, že? No tak, přiznej se."
"Já nejsem Izraelec," vzlykal jsem. "Podívejte se, vždyť ani nejsem oblečený jako Izraelec. Tohle je britská uniforma a máte přece moje identifikační štítky. Jsem Angličan a tohle je britská uniforma. Nechápu, co ode mně chcete. Prosím vás. Prosím. Já vám chci pomoct. Vy mě matete. Děsí mě to."
"To je stupidní."
"Máte mé identifikační štítky, viděli jste, že jsem Angličan. Děsíte mě tím, co říkáte."
Jeho tón se náhle změnil. "Ano, my máme tvoje identifikační štítky, ty je nemáš," vybuchl vztekle. "Staneš tím, co my určíme a pokud je nám známo, jsi Izraelec. Kdybys nebyl, proč jsi byl tak blízko Sýrie? Cos tam dělal? Řekni, pověz mi, cos tam dělal?"
I kdybych chtěl odpovědět, neposkytl mi čas. Zahrnul mě nekonečným proudem otázek a vzteklého řečnění. "Ty pro nás nic neznamenáš! Jsi nic, nic!"
U nich doma musela být tedy sranda. Jeho děti se nikdy nemohly dostat ke slovu.
Co udělám teď? ptal jsem se sám sebe.
Vraťme se k té izraelské otázce.
Najednou mě v duchu přepadla hrůza o Boba. Bob měl tuhé kudrnaté černé vlasy a velký nos. Jestli ho chytí nebo najdou jeho tělo, bude považován za žida.
"Jsem Brit."
"Ne, ne, jsi Izraelec. Jsi oblečený jako člen komanda."

"Každý v britské armádě nosí tuhle uniformu."
"Brzy zemřeš, Andy, protože jsi byl tak hloupý a neodpověděl na jednoduché otázky."
"Nejsem Izraelec."
Tady se dostáváme k bodu, kdy si budu muset začít pamatovat, co jsem říkal a co jsem neříkal, protože jestli se to zapisuje - a já jsem slyšel škrábání - , tak sám sebe můžu dostat do pořádného průseru.
Drž se té izraelské otázky. Možná, že když mi tenhle člobrda bude furt něco povídat, může mezi námi vzniknout vztah. Mezi námi dvěma. Je můj. Je to můj vyšetřovatel. Třeba mu mě začne být líto.
"Jsem křesťan. Jsem Angličan," nadhodil jsem znova. "Dokonce ani nevím, kde přesně se v Iráku nacházím, natož abych věděl, že jsem blízko Sýrie. Já tady nechci být. Podívejte, jak jsem vyděšený."
"My víme, že jsi Izraelec, Andy. My to chceme pouze slyšet od tebe. Tvůj přítel nám to již řekl."
Pomyslel jsem si, že Dinger taky trochu vypadá na žida, s těmi tuhými rovnými blond vlasy.
"Patříte ke komandům."
V jejich armádě nosí maskáče jenom komanda.
"Nepatříme! Jsme obyčejní vojáci."
"Zemřeš proto, že jsi tak hloupý. My od tebe chceme jenom jednoduché odpovědi. Snažím se ti pomoct. Tihle lidé tě chtějí zabít. Snažím se tě zachránit. Jak si myslíš, že to mám udělat, když mi vůbec nepomáháš? Chceme, abys nám odpověděl na otázky. Potřebujeme to slyšet od tebe. Ty nám přece chceš pomoci, že?"
"Ano, chci pomoct," znovu jsem se rozvzlykal. "Ale moc toho nezmůžu, když nic nevím."
"Ty jsi tak hloupý." Hlas byl agresivní, ale už se do něj přimísil nějaký soucit. "Proč nám nepomáháš? Tak do toho, snažím se ti pomoci. Nechci, abys byl v této situaci o nic víc, než ty sám."
"Já vám chci pomoct, ale nejsem Izraelec."
"Jen nám to pověz a my přestanem. Tak do toho, jsi tak hloupý, nebo co? O co jde? Jsme civilizovaní lidé. Ale potřebuji, abys mi řekl, že jsi Izraelec. Když mi to říct nemůžeš, pak mi tedy řekni, proč jsi byl tak blízko Sýrie?"
"Já vůbec nevím, kde jsem."
"Jsi přece blízko Sýrie, tak mi to pověz. Tihle lidé tě zabijí. Tvůj přítel je v pořádku, tvůj přítel nám to řekl. Bude žít, ale ty zemřeš pro takovou hloupost. Proč chceš umřít? Jsi hloupý."
Nějaká židle zavrzala o podlahu. Snažil jsem se zahlídnout, co se děje, aniž bych jim dal najevo, že vidím. Už toho bylo na mou fyzičku až moc. Snad tenhle člověk v sobě má aspoň kousek citu. Sakra, jako dítě jsem byl vždycky schopný kdykoliv spustit slzičky, obalamutit tetičku a dostat pytlík bonbónů. Co se to s těmihle lidmi děje?
Aspiroval jsem na Oscara. O tom nemůže být pochyb. Jenže dost velká část toho úspěšného divadýlka se odehrávala vlastně doopravdy. Opravdu mě všechno bolelo. Což byl dobrý katalyzátor pro reakci, kterou potřebuju nahrát. Ten izraelský problém je fajn téma. Tak se ho držme a doufejme, že nás zastaví před dalšími otázkami.
"Já vám nemůžu pomoct. Já vám prostě nemůžu pomoct."
Zaslechl jsem hluboký povzdech, jako by byl můj nejlepší kamarád na světě a nemohl pro mě už nic udělat. Ten povzdech naznačoval: já jsem tvůj prostředník. Jenom já držím ty ostatní na uzdě.
"Pak ani já nemohu pomoci tobě, Andy."
Jako na povel zaskřípala další židle a blížily se nějaké kroky. Když jsem zachytil závan vody po holení, už mi svitlo, že je to ten chlápek, co je šikovný na práci s pažbou a že mi právě kráčí sdělit dobré zprávy.
A taky že jo. Skvostně mi přečetl horoskop.
Už jsem si patrně zvykl na zavázané oči, protože můj sluch i čich perfektně zbystřil. Začínal jsem rozeznávat ty lidi po čichu. Kluk, který byl profík na pažbu, měl čerstvě vyprané oblečení.
Další z nich miloval pistáciové oříšky. Žvýkal je celé a pak mi plival rozkousané skořápky do obličeje. Ten, který mluvil dobře anglicky, bez ustání kouřil a z jeho dechu byla cítit káva a vyčichlé cigarety. Když se nechával unášet řečněním, poplival mi celý obličej. Taky voněl jak reklama na vodu po holení v nedělní příloze.
Jeho židle zaskřípala a já cítil, jak obchází dokola. Nejdřív něco drmolil v tempu lehkého kulometu, pak přešel k tónu dobrého kámoše a počastoval mě uklidňovacími frázemi typu "Všechno je celkem v pořádku, bude to O.K."
Promlouval tónem jako když másla ukrajuje, a mně bylo jasné, že se přibližuje, až měl obličej přímo před mým. Pak mi zaječel do ucha.
"Tohle je na nic, Andy," prohlásil. "Budeme to z tebe muset dostat jinak."
Jaká byla ještě jiná možnost to ze mě dostat? Naše rozvědka přinášela zprávy o vyšetřovacích centrech a masových vraždách a mně proběhlo hlavou: Tak a je to tady. Teď si s tím krutě užijem. Okamžitě mi před očima vyvstaly koncentrační tábory a už jsem cítil, jak mi na koule připínají elektrody.
Dva hoši se do mě pustili pažbami.
Jednu obzvlášť tvrdou ránu jsem chytil do čelisti, přesně na zuby. Pažbu pušky dělila od mých stoliček jenom kůže tváří. Cítil jsem, jak zuby praskají a tříští se a pak mě ta bolest úplně ochromila. Ocitl jsem se na zemi a řval z plných plic. Snažil jsem se vyplivnout kousky zubu, ale rty byly příliš oteklé a znecitlivělé. Nešlo polykat. Definitivně jsem se svalil, jakmile se můj jazyk dotkl ostrých drobných pahýlků.
Probral jsem se na podlaze. Páska z očí mi spadla a já sledoval, jak se mi valí krev z úst a tvoří louži na krémovém linoleu. Člověk si připadá jako úplně zbytečný blbeček. Netouží po ničem jiném, než aby mu spadla taky pouta z rukou a mohl vstát a pořádně si to s těmi hochy rozdat.
Oni mezitím pokračovali, dali mi slušnou nakládačku pažbami na záda, nezapomněli ani na hlavu, nohy a ledviny.
Nosem se vůbec nedalo dýchat. Když jsem křičel, musel jsem se nadechovat ústy a přitom se mi dostával vzduch na obnažený nerv ulomeného zubu. Zařval jsem znovu a nepřestával.
Začínalo to být příšerné.

Zvedli mě a posadil zpátky na židli. Nenamáhali se s přivazováním pásky přes oči, ale já stejně nezvedal hlavu. Nechtěl jsem, aby se mi někdo díval do očí, ani nestálo za to riskovat další mlácení kvůli tomu, že jsem se podíval nahoru. Bolesti už bylo dost. Připadal jsem si jako velká nesoudržná hromada kaše, roztékající se, která si fňuká pro sebe hned jakmile dopadne do židle. Koordinace mě dokonale a naprosto opustila. Dokonce jsem už ani nedokázal držet nohy u sebe. Musel jsem vypadat jako Dingerovo dvojče.
Nastalo dlouhé ticho.
Všichni se šourali kolem a nechali mě přemýšlet o vlastním osudu. Jak dlouho bude tohle pokračovat? Chtějí mě tady ukopat k smrti nebo co?
Nastalo další velké vzdychání a mlaskání.
"Pro koho to všechno děláš, Andy? Pro svou vlast? Tvá vlast tě už nechce znát. Nezajímáš ji. Jediný, kdo bude mít skutečnou starost, jsou tví rodiče, celá tvá rodina. My jsme válku nechtěli. To všechno Bush, Mitterrand, Thatcherová, Major. Oni sedí v pozadí a nic nedělají. Ty jsi zde. To ty budeš trpět. Ne oni. Oni o tebe starost nemají. Válčili jsme spoustu let. Všechny naše rodiny trpěly. My nejsme barbaři, to vy jste se pustili do války. Tohle je prostě pro tebe nepříjemná situace. Proč nám nechceš pomoci? Proč dobrovolně podstupuješ všechnu tu bolest? Proč ti musíme dělat něco takového?"
Neodpovídal jsem, jenom pořád držel skloněnou hlavu. Naplánoval jsem si, že nevyrukuju s krycí historkou okamžitě, protože to pak člověka hned dostanou. Snažil jsem se, aby to vypadalo, že jsem připraven jim sdělit maximálně Velkou čtyřku. Královna a země a tohle. Měl bych nějakou dobu vydržet taktický výslech a potom se vytasit s krycí historkou.
Povídali si něco potichu mezi sebou jazykem, který mi zněl jako poměrně inteligentní arabština. Někdo si psal poznámky.
Psaní bylo dobrým znamením. Naznačovalo, že co jsem prodělal, nebylo jenom zuřivé mlácení, aby ze mě dostali, co chtěli slyšet, a pak mě dorazili. Zdálo se, že mají nějaký důvod mě ne-zastřelit. Vztahuje se na nás nějaký ochranný rozkaz? Dělalo to na mě jakýsi dojem bezpečnosti. Pocit, že kdesi nějaké velení veškeré operace řídí. Ano, přisadila si druhá strana mého mozku, ale budeš se dostávat dál a dál po řetězu vojenských úředníků a čím dál to necháš dojít, tím menší máš šanci na útěk. Útěk musí být vždycky na prvním místě. Nikdy nevíš, kdy se ti naskytne příležitost a musíš být připravený. Carpe diem! Musíš vystihnout správný okamžik, ale čím déle setrváváš v zajetí, tím obtížnější je uniknout.
Přemýšlel jsem o Dingerovi. Bylo mi jasné, že jim nijak nepotvrdil ty kecy o Tel Avivu. Dělal, co mohl, a když usoudil, že už toho má fyzicky akorát dost a že ho zřejmě ukopají k smrti, začal jim pomaličku servírovat historku o vyhledávacím týmu.
Napadlo mě, že se třeba budu cítit líp, když si prohlídnu, v jakém prostředí vlastně jsem a takzvaně do sebe vstřebám své okolí. Otevřel jsem oči. Žaluzie měli stažené, ale jeden, dva paprsky světla stejně procházely dovnitř. Všechno se utápělo v soumraku a v polostínu.
Místnost je poměrně velká, asi tak 12 krát 6 metrů. Sedím na jedné straně čtyřúhelníku. Dveře nevidím, takže budou za mnou. Důstojníci sedí na druhé straně, naproti mně. Je jich nejmíň osm nebo devět, všichni kouří. U stropu se vznáší kouřový opar, tu a tam jím prosvítá paprsek světla procházející skrz žaluzie. Zhruba v polovině místnosti, z mého pohledu napravo, stojí velký stůl. Na něm několik telefonů a hromádky normálních kancelářských papírů, knížek, takový pracovní nepořádek. Obrovské kožené ředitelské křeslo je prázdné. Za ním visí Saddámův portrét, snad největší na světě, v baretu, všechny medaile na prsou, úsměv od ucha k uchu. Tipoval jsem, že je to kancelář místního velitele. Na stěně visí generálské rozkazy. Uprostřed podlahy pokryté linem se táhne až pod stůl ohromný perský koberec. Vlevo, naproti stolu, je ohromná pohovka v arabském stylu. Kolem ostatních stěn stojí skládací plastikové stoličky. Moje židle pro hosty je taky z plastu, nicméně čalouněná.
Ozvala se další série netrpělivého pomlaskávání a povzdechů. Lidi mezi sebou diskutovali, jako bych tam nebyl a jako by tohle probírali každý den. Sklonil jsem hlavu a z brady mi odkapávala krev a hleny. Jak dlouho ještě můžu vydržet tu příšernou bolest v ústech?
Probíral jsem si možnosti. Jestli mě začnou znovu mlátit, budu do večera mrtvý. Nadešel čas, abych ze sebe začal soukat krycí historku. Počkám si, až to sami vyprovokují, a pak s tím vyrukuju.
Člověk neodmítá odpovídat na otázky čistě díky hrdinnému vlastenectví. To jsou blbosti z filmů. Tohle je skutečnost. Já prostě nemohl vytáhnout krycí historku hned. Musel jsem to zařídit tak, aby to vypadalo, že ji ze mě vymlátili. Takže všechno byla spíš záležitost pudu sebezáchovy, než nějaké hrdinství. Lidé někdy dělají hrdinské činy, protože je k tomu nutí jisté situace, ale něco takového, jako je hrdina, neexistuje. Takové ty nadšené jednotky tvoří buď idioti nebo lidi, kteří nechápou, o co běží. Na mně teď bylo, abych jim poskytl aspoň maličkou informaci, která mě udrží ještě chvilku naživu.
"Andy, ty tady jenom sedíš. My se snažíme být přátelští, ale přesto tu informaci potřebujeme. Andy, tohle se může pořád protahovat. Tvůj přítel venku nám pomohl a je v pořádku, leží tam na trávě a je naživu, je na sluníčku. Ty jsi tady v šeru. To není dobré ani pro tebe ani pro nás. Jen nás to zdržuje.
Pověz nám jednoduše, co potřebujeme vědět, a hotovo. Všechno skončí. Ty budeš v pořádku, postaráme se o tebe do konce války. Možná se nám podaří vyřídit pak okamžitě tvůj odjezd domů k rodině. To nebude problém, když nám pomůžeš. Vypadáš špatně. Trpíš bolestmi? Potřebuješ lékaře - my ti pomůžeme."
Vyčkával jsem, abych vypadal absolutně odrovnané.
"OK," dostal jsem ze sebe ochraptěle. "Tohle už dýl nevydržím. Pomůžu vám."
Všichni v místnosti vzhlédli od papírů.
"Jsem členem vyhledávacího týmu, který sem vyslali, aby zachránil sestřelené piloty."
Vyšetřovatel se otočil a pohlédl na ostatní. Všichni vstali a sedli si na stoly, aby byli blíž. Všechno, co jsem říkal, jim

překládali.
"Andy, pověz mi ještě víc. Pověz mi všechno, co víš o vyhledávání a záchraně."
Hlas mu zněl velmi příjemně a klidně. Evidentně se domníval, že mě zlomil, což bylo skvělé. Přesně toho jsem chtěl dosáhnout.
"Patříme k různým jednotkám britské armády," říkal jsem, "a dali nás dohromady kvůli našim zdravotnickým zkušenostem. Nikoho tam neznám, setkali jsme se bezprostředně před odletem. Mám praxi v medicíně, nejsem voják. Do téhle války mě nastrčili, ale já se jí nechci účastnit. Byl jsem naprosto spokojený, když jsem pracoval v Británii a dával první pomoc na vojenských přehlídkách. Ale oni mě zničehonic zařadili do těchhle záchranářských týmů. Já o takové práci absolutně nic nevím, jsem zdravotník, nic jiného."
Připadalo mi, že to žerou dost slušně. Probírali všechno mezi sebou. Evidentně se informace shodovaly s tím, co dostali z Dingera.
Problém tkví v tom, že jakmile začnete, už máte štěrbinku v brnění a musíte ve svém vyprávění pokračovat. Pokud uvádíte příliš moc podrobností, začnete házet klacky pod nohy ostatním, kteří jsou v zajetí. Musíte se snažit podávat svou historku pěkně jednoduše - to je dobré i pro vás, protože si to taky pamatujete. Nejlepší způsob, jak to provést, je hrát si na absolutní sračku. Na nic si nepamatujete, protože jste v tak hrozném fyzickém stavu. Mozek si prostě už nic dalšího nedokáže vybavit, jste jenom počestný, ošumělý vojáček, jeden z vyvolených vlezdoprdelků a o ničem nemáte ánung. Dokonce ani nevíte, co to bylo za vrtulník. V duchu jsem horečně vymýšlel historku a uvažoval, co na ně vzápětí ještě vybalím.
Věděli, že jsem četař, takže jsem se k tomu znova vrátil. V jejich armádě je četař hodnost, za kterou se neplatí. Všechno obstarávají velitelé, včetně myšlení.
"Kolik vás tam bylo?"
"Já nevím. Byl tam strašný kravál a helikoptéra musela přistát. Řekli nám, že hrozí exploze a ať běžíme pryč. Prostě odletěli a nechali nás tam." Hrál jsem zmateného blbečka, vyděšeného, opuštěného vojáčka. "Já jenom poskytuju první pomoc, nic takového jsem nechtěl. Na tohle vůbec nejsem zvyklý. Vždyť já přece chci jenom obvazovat zraněné piloty."
"Kolik vás bylo v letadle?" zkoušel to znovu.
"Nejsem si moc jistý. Byla totiž noc."
"Andy, tak co to s tebou je? Dali jsme ti šanci. Máš nás za idioty? Za posledních pár dní bylo zabito hodně lidí a my chceme vědět, co se tady děje."
To bylo poprvé, co se zmínil o nějakých ztrátách. Sice jsem to čekal, ale nechtěl jsem to slyšet.
"Nechápu, co tím myslíte."
"Chceme vědět, kdo to udělal. Byls to ty?"
"Já? Ne. Já nechápu, o co tady jde."
"Musíš nám dát šanci. Podívej, jen abys věděl, jak moc ti chceme pomoci: ty mi řekneš jméno svého otce a matky a my jim napíšeme, že jsi v pořádku. Pošleš jim dopis a napíšeš jejich adresu a my ho odešleme."
Tak tohle bylo jako vystřižené z učebnice. Při výcviku vám vtloukají do hlavy, abyste nic nepodepisovali. Začalo to ve Vietnamu, kde lidi ve vší nevinnosti podepsali cár papíru a pak si v novinách přečetli doznání o tom, že vyvraždili vesnici plnou dětí.
Věděl jsem, že jsou to kydy. Absolutně neměl v úmyslu posílat nějaký dopis do Peckhamu. To byla vyložená blbost, ale já jsem na něho nemohl udělat dlouhý nos a poslat ho do hajzlu. Musel jsem to nějak obejít.
"Otec mi zemřel už před lety," vymýšlel jsem si. "Matka odešla s nějakým Američanem, který v Londýně pracoval. Teď jsou někde ve Státech. Já nemám rodiče. To byl jeden z důvodů, proč jsem narukoval. Nemám žádnou rodinu."
"Kde v Londýně ten Američan pracoval?"
"Ve Wimbledonu."
Další klasika. Pokoušejí se, abych jim otevřel své srdce a tím pádem se ze mě vyhrne všechno. Tak tímhle jsem už prošel, při výcviku strategie ústupových operací a zajetí.
"Co dělá?"
"Já nevím, od té doby nemám domov. Měl jsem obrovské rodinné problémy."
"Máš nějaké sourozence?"
"Ne."
Chtěl jsem dá svým lžím reálný základ. Pokud vyprávíte něco, co znáte, a to se skutečně stalo, máte větší šanci, že si to zapamatujete. Oni si vás můžou později kontrolně proklepnout a vy jim dokážete, že to, co jste říkali, je pravda, takže přestanou šťourat. Mám přítele, který skutečně je v téhleté situaci. Otec mu umřel ve třinácti. Matka potkala Arnika, nechtěla mít už s klukem nic společného, tak zdrhla do Států. Podle mého názoru to znělo dost přesvědčivě.
Nemělo cenu spěchat. Má řeč se zpomalovala, pořád jsem blábolil, že nemůžu pořádně mluvit.
"Máš bolesti, Andy? Pomoz nám a všechno bude príma. Poskytnem ti lékařskou péči. Tak do toho, pověz nám ještě víc."
"Já už nic víc nevím."
A pak další se sbírky klasiků. On snad postupoval podle návodu.
"Podepiš tenhle papír, Andy. Chceme dokázat tvé rodině, že jsi ještě naživu. Pokusíme se v Americe najít tvou matku. Máme tam své kontakty. Potřebujeme jenom tvůj podpis, aby věděla, že jsi v pořádku. A taky můžeme skutečně potvrdit Červenému kříži, že žiješ, že neležíš mrtvý někde v poušti a nežere tě dravá zvěř. Přemýšlej o tom, Andy. Když chceme, aby ses podepsal svým jménem s tím, že to odevzdáme Červenému kříži, znamená to přece, že tě nechceme zabít."

Nevěřil jsem svým uším. Jak někdo může vyrukovat s tak komickou záminkou? Má odpověď byla neutrální. "Neznám žádnou adresu, já nemám rodinu."
Člověk jim může dát buď vymyšlenou adresu nebo i skutečnou pro případ, že by to ověřovali. Ale pak může jednoho krásného dne otevřít paní Millsová z Akátové ulice č. 8 někomu dveře a vylítne do vzduchu i s barákem. Člověk nikdy neví, jak můžou zajít daleko.
"Andy, proč nás pořád zdržuješ? Proč si tohle děláš? Tihle lidé, mí nadřízení, nechtějí, abych ti pomáhal, pokud jim nepovíš to, co chtějí vědět. Obávám se, že ti víc nepomůžu, Andy. Pokud nepomáháš ty mně, ani já nemůžu pomáhat tobě."
A odešel. Nevěděl, jsem co přijde teď.
Měl jsem skloněnou hlavu a slyšel je přicházet. Klasika - sevřít čelisti a vyčkávat. Tentokrát nedošlo na pažby, jen pár tvrdých ran do obličeje. Pokaždé, když mi vrazili ránu někam poblíž roztříštěného zubu, zařval jsem jak tur.
A to jsem neměl dělat.
Chytili mě za vlasy a zvrátili mi hlavu, aby se jim líp mířilo. Pak mě párkrát pořádně bouchli na tu správnou stranu.
Rány byly pořád tvrdší, až mě to srazilo ze židle, ale nebylo to nijak zvlášť vzrušující ve srovnání s posledním mlácením.
Možná si mysleli, že už mě zlomili a že potřebuju už jenom maličko povzbudit. Netrvalo to ani minutu.
A už jsem seděl zpátky na židli, přerývaně oddechoval a krev se mi řinula po obličeji.
"Podívej, Andy, mi ti chceme pomoct. Chceš ty pomoct nám?"
"Ano, to chci, ale já nic nevím. Pomáhám vám ze všech sil."
"Kde jsou tví rodiče?"
Vyrukoval jsem s tou samou historkou.
"Ale proč nevíš, kde přesně v Americe bydlí tvá matka?"
"Nevím to, protože s ní už nemám nic společného. Ona mě nechtěla. Proto odešla do Ameriky a já vstoupil do armády."
"V kolika letech?"
"V šestnácti."
"Pročs tam šel?"
"Vždycky jsem chtěl pomáhat lidem, proto jsem zdravotník. Nechci bojovat. Vždycky jsem byl proti válce."
Ta rodinná problematika byla falešná stopa. Nevěděl jsem, jestli to nebere jenom jako otázku cti, třeba se prostě rozhodl, že tohle ze mě dostane.
"Andy, podívej, tak takhle by to opravdu nešlo."
A mlácení začalo nanovo.
Tělo se už přizpůsobuje a rychleji upadá do bezvědomí. Mozek vám pracuje dvěma směry. Na jednu stranu víte, že z toho nejste ještě venku, ale druhá půlka mozku už z toho venku skutečně je. Dá se to přirovnat ke stavu, kdy ležíte na posteli s opičkou jak bič - myšlenky vám víří v hlavě a vnitřní hlas vám říká: už nikdy víc. Tentokrát mě ale vyřadili ze hry dokonale. Príma kopání. Po tomhle už nebylo zapotřebí nic předstírat. Byl jsem bezvládný. Omdlel jsem a když jsem přišel k sobě, byl jsem pořád bezvládný.
Probral mě hošík, který si o můj krk típal cigaretu.
Byl jsem v hluboké tmě - s páskou na očích, ruce spoutané a ležel jsem v trávě obličejem dolů. Nesnesitelně mi třeštila hlava. Šíleně mě bolely uši a zvonilo mi v nich.
Na rozbitý obličej mi dopadalo slunce. Krásně hřálo. Byl jsem napůl v bezvědomí, ale došlo mi, že v určitém stadiu mě museli z místnosti odtáhnout a spoutat venku. Chtěl jsem nějak uvolnit hlavu, ale nemohl jsem ležet na jednom boku kvůli nějaké bouli a na druhém to taky nešlo kvůli tržným ranám.
Přímo za mnou se ozval Dingerův hlas. Taky o něho típali cigára. Bylo příjemné ho slyšet, i když jenom sténal a chrčel. Neviděl jsem ho, ani se ho nemohl dotknout, protože moje hlava byla obrácená na druhou stranu, ale dával o sobě vědět. To mi trochu pomohlo.
Asi tři nebo čtyři strážní nás používali coby popelníky. V posledních dnech si s námi nepříjemně užili, tak měli zjevně radost, že nám to můžou vrátit i s úroky.
Přišli nějací další vojáčci, aby očumovali to divadlo a mohli si do nás kopnout. Plivali na nás a chechtali se. Jeden mi zasunul za ucho zapálenou cigaretu a nechal ji tam dohořet. To se kámošům šíleně líbilo.
I když se zavázanýma očima, pořád jsem skláněl hlavu a hrál vyděšeného. Hrozně bych chtěl zahlídnout Dingera. Dotknout se ho, cítit ho vedle sebe. Mít pocit sounáležitosti.
Škubal jsem hlavou, protože mi za uchem hořela ta cigareta a podařilo se mi stáhnout si pásku z očí až na nos. Konečně denní světlo. Když člověk nevidí, je hrozně nejistý a zranitelný.
Jestli je tohle moje poslední hodinka, tak ať vidím co nejvíc. Byla překrásně čisťounká obloha. Leželi jsme pod malým ovocným stromem, na kterém poskakoval nějaký ptáček. Dal se do zpěvu. Asi dvacet metrů od nás nastartovalo auto, ozval se hovor, a všechno mi připadalo tak nějak klidné a příjemné. Na druhé straně zdi jsem zas slyšel ruch z města, houkání aut a skřípění brzd, prostě typický městský randál. Zaslechl jsem, jak se zavírá a otevírá hlavní brána, asi 50 metrů od nás, vyjíždějí z ní auta a v dálce doznívá jejich rachot. Zmocnil se mě pocit pohody a bezpečí, jako bych byl v nějaké zahradě za vysokou zdí v jiném století.
Hlavou mi problesklo: tak jsem viděl a vykonal všechno, co se dalo. Jestli se to má stát, ať se to stane teď. O Jilly nebo o Kate jsem moc nepřemýšlel. Těmi jsem se zaobíral v příkopu. Stejně už nic nemůžu změnit, takže nemá cenu si o ně dělat starosti. Finančně o ně bude postaráno. Z mých dopisů se nakonec dozví, že jsem je miloval, a já vím, že ony milovaly mě. S ničím si už hlavu nelámu - jim řeknou, že jsem mrtvý a hotovo.
V hlavě mi totiž leželo ještě něco jiného. Ve filmu Breaker Morant o burských válkách vedli odsouzence na místo

popravy. Oba se chytili za ruce. Nevím, jestli se chci skutečně držet s Dingerem za ruce nebo jestli něco nebudu chtít říct. Toužil jsem jen po nějakém spojení v té poslední chvíli.
Přicházeli další hošani, různě do nás šťourali a kopali. Dívali se na ty dvě ubohé hromádky sraček na zemi a plivali na nás, čůrali na nás, chichotali se jak malí kluci, což někteří patrně byli. Ale nic z toho nebylo tak strašné jako mlácení předtím. Buď jsme už pro ně přestávali být novinkou nebo jsem si prostě zvykl. Jen jsem držel skloněnou hlavu a svíral čelisti k sobě. Po každém kopanci se ozvalo naše vzdychání a sténání, protože to bolelo - ale ne tak silou kopance jako spíš tím, že se nám trefovali do pohmožděnin a modřin z dřívějška. Spílali Mitterrandovi a Bushovi a když si všimli, že mi sklouzla páska z očí, začali naznačovat podřezávání krků, mávali svými pistolkami a řvali pif paf. Bral bych to vážně, kdyby to tvořilo součást hlavního plánu, ale tihle pytlíci se jen tak blbě baví.
Startovala auta a řidiči túrovali motory. Z budov za námi se ozýval křik a štěkání rozkazů a já se celý rozklepal. Jako když ve smrtelné hrůze někam padáte. A je to tady, pomyslel jsem si, proč nám nedopřejí ještě hodinu, na sluníčku je celkem příjemně, užíváme si tak hezkou chvilku klidu.
Doufal jsem, že křik pochází jenom od lampasáků, že není známkou obnovené aktivity hošíků. V přítomnosti velitelů máte pocit, že všechno má svůj smysl; aspoň se s nimi dá poměrně dobře konverzovat. Hošíci na to jdou jenom kopanci a pěstmi.
Dveře automobilů bouchaly. Všude se rozpoutala horečná činnost. Něco se stoprocentně semele. Snažil jsem se vzchopit, protože k tomu dojde, ať se mi to líbí nebo ne.
Nevěděl jsem, co mám na Dingera zařvat. "Bůh ochraňuj královnu!" možná. Ale ne, radši budu zticha.
Někdo mi rozvázal nohy, ale páska přes oči a pouta zůstaly na svých místech. Z každé strany mě drsně popadly jedny ruce a zvedly mě nahoru. Tělo po tak dlouhém odpočinku vypovídalo poslušnost. V modřinách a pohmožděninách cukalo. Tržné rány, které zaschly, se při šťouchancích a postrkování znovu otevřely. Nohy nefungovaly, takže mě museli vojáci táhnout.
Hodili mě do otevřeného pickupu a brutálně nakopali co nejvíc dopředu. Musel jsem se předklonit a ohnout přes střechu kabiny, z každé strany stál jeden voják. Došlo mi, že nás asi vezou někam na popravu. Je tohle naposled, co něco vidím a slyším? Můj skvostný plán říct něco Dingerovi se rozplynul v nenávratnu a já se akorát mohl na sebe vztekat.
Sundali mi pásku z očí. Pomrkával jsem v prudkém světle. Před námi nic nebylo. Nedovolili mi ohlédnout se, takže jsem ani nevěděl, jestli jede Dinger za mnou. Hoši zabouchali na střechu, řidič i spolujezdec vystrčili ruce z okénka a taky zabušili do plechu. Všude se rozléhal radostný ruch.
Jeden lampasák přišel k našemu autu a prohlásil: "Teď vás jedem ukázat našim lidem."
Pořád jsem se snažil přizpůsobit oči světlu, naprosto otupělý tím randálem a sluncem. Ukázalo se, že jsme součástí konvoje pěti nebo šesti zbrusu nových toyot a landroverů. Některá auta pořád ještě měla na sedadlech ochranný igelit. Byla ovšem celá zaprášená od pouštního prachu a z předního skla pode mnou ho museli oškrábat, aby řidič vůbec viděl ven.
Otevřeli obě křídla hlavní brány a pickupy vyjely z tábora. Venku nás valící se dav uvítal mocným řevem, jako by se z tunelu ve Wembley vyhrnula dvě finálová mužstva. Před námi byla neproniknutelná masa lidí - ženy s holemi, muži s flintami nebo šutry, všichni oblečení v těch jejich hadrech a všichni mávali nad hlavou obrázky Saddáma Husajna. Někteří nadšeně vyskakovali, jiní nabubřele řečnili, ukazovali prstem a házeli kameny. Vojáci se jim v tom snažili zabránit, protože se trefovali i do nich.
A tohle všechno se dělo hned při výjezdu z hlavní brány. Pomyslel jsem si: a je to, nepochybně nás vezou někam za město a tam nás zastřelí. Rychle projedeme městem, oni udělají přehlídku a pak odvedou svou práci.
Odbočili jsme vpravo na hlavní třídu a dav se kolem nás pevně sevřel. Museli jsme prakticky okamžitě zastavit, protože vojáci se snažili shazovat lidi z auta a řidič držel ruku na klaksonu. Posunovali jsme se hlemýždím tempem a snažili se prorazit cestu tou chátrou. Skandovali "Pryč s Bushem! Pryč s Bushem!" a já tam stál jako prezident v čele vozové přehlídky.
Hošíci byli nabuzení jak hrom. Všichni stříleli do vzduchu, dokonce i desetiletí kluci si mohli dát ránu z ákáčka. V tu chvíli mi běhalo hlavou, že jedna z těch střel mě musí trefit. A taky jsem si říkal, jaký je krásný horký den.
Tu a tam si do mě někdo zaryl nebo mě trefil šutr. Hošíci, kteří stáli vedle mě, každou chvilku vzrušeně poskakovali. Já měl na nohách jenom ponožky a oni mi na ně skákali v kanadách. Pocítil jsem slabost a chtěl jsem se opřít o kabinu, jenže mi zvrátili dozadu hlavu, aby si mě všichni mohli pohodlně prohlídnout.
Dinger se objevil napravo od nás. Taky ho vezli v otevřené toyotě. Jak se dostala na naši úroveň, podívali jsme se na sebe a pokusili se vyloudit úsměv. To bylo nejlepší, co se mi za tenhle den stalo. Dinger sledoval, jak na tom jsem. On vypadal jak lochneská obluda i ve své nejlepší formě, ale teď jsem se nemohl při pohledu na něj ubránit myšlence: do prdele, to jsem netušil, že může být ještě ošklivější, než předtím. Tohle byl můj nejšťastnější okamžik od chvíle, co mě chytili, o tom není pochyb. Spiklenecké mrknutí a přátelský úšklebek, přesně to jsem potřeboval. Z toho drobného gesta se dá načerpat obrovská síla. Je to čistě otázka sebedůvěry. Když se přes všechno dostal on a ještě se šklebí, tak to sakra dokážu taky. Cítil jsem k němu neuvěřitelnou náklonnost a doufal jsem, že cítí totéž on vůči mně. Tohle, jak jsem se domníval, byl můj poslední pohled na kámoše.
Drkotali jsme se tím karnevalovým proudem po celém hlavním městském bulváru. Dav skandoval a zvedal pěsti nad hlavu. Ten randál byl k neuvěření. Oni ale možná vůbec nevěděli, kdo jsme a co vlastně jsme. Klidně jsme mohli být třeba mimozemšťani, pro ně jsme byli prostě ti zlí.
Někteří vojáci skandovali s nimi. Jiní pobíhali kolem a snažili se ten dav nějak ovládat. A všichni se snažili vyhýbat kamenům a ránám holemi, které mířily na nás. Všude se ozývaly salvy z pušek, vojáčci, kteří nás doprovázeli, si zastříleli taky.

"Pryč s Bushem! Fůj - Bush!"
Dav lidí se ztrácel mezi malými arabskými obchůdky, a pak se zas vynořoval. Všechny obchůdky mají vlnité rolety. Korán sice říká něco ve smyslu "Nepokradeš", ale na Blízkém Východě jsou všude tyhle zábrany k vidění. Chrání obchody před zlodějskými bratry muslimy. Snad všichni v davu měli v ruce Saddámův obrázek, ukazovali na jeho obličej a líbali ho a všichni halasně vzývali Alláha.
Pohybovali jsme se krokem a pak na chvilku zastavili, aby nám dav uvolnil cestu. Nohy mě vůbec nedržely. Podíval jsem se přes rameno na Dingera, který se křenil od ucha k uchu. Čemu se, pro všechno na světě, tak chechtá? Už jsem se bál, že snad zcvoknul. Pak mi to došlo: on na ně prostě sere! Řekl jsem si, kašli na to, stejně jedem tady někam chcípnout, tak co na tom? A začal jsem taky. Ať jdou do prdele! Najednou mi nesmírně záleželo, abych nevypadal jak hromada sraček. Musíte dávat najevo, že vlastně vypadáte skvěle. Našel jsem si vždycky někoho v davu a pěkně jsem se mu do očí usmíval. Jeden ze strážců si toho všiml a tím pádem dostal šanci předvést, jaký je tvrďák, tak mi dal pěstí a ještě kopanec. Mrknul jsem na Dingera a smáli jsme se na ně, jako když Leslie Grantham otvírá supermarket. Kdybych neměl spoutané ruce, ještě bych jim královským gestem zamával.
Ty úsměvy je fakt vytočily. Někteří to brali, ale většina ne. Úplně šíleli. Byla to akce, která neměla naprosto žádný smysl, ale muselo to být. Strážní nám dávali rány, aby nás zase dostali pod kontrolu, protože při tom vypadali skvěle. Ale do hajzlu se smyslem, mně bylo líp. Zleva se k nám blížil ohromný bílý americký sedan. Dva lampasáci, co v něm seděli, se podívali nahoru a chechtali se. Celkově je to nějak rozradostňovalo. Oplatil jsem jim smích svým státnickým úsměvem. Strašně se jim to líbilo, ale tím pádem jsem zesměšnil strážce, takže se do nás zas pustili.
Zaplatili jsme za své provokování dost tvrdě, hned jak jsme se dostali na druhý konec města. Tam na nás čekaly davy lidí, snažili se protlačit kordonem a hádali se s vojáky, protože se do nás chtěli pustit. Poskakovali sem a tam a bylo jasné, že je jen otázkou času, kdy se kordon buď prolomí nebo schválně otevře. Já měl jedinou starost - aby nezastřelili jenom mě a Dingera ne.
Vytáhli mě z auta. Zoufale jsem se rozhlížel po Dingerovi. Potřeboval jsem ho. Představoval jediné spojení se skutečností.
Pak jsem viděl, že s ním dělají to samé a blesklo mi hlavou: tady někde se to tedy stane.
Neměl jsem zas takový strach z umírání jako takového. To nikdy - pokud mělo být tak rychlé a čisté jako Markovo. Dozví se to vůbec Jilly? Ví vůbec, že jsem nezvěstný? Všechny materiální otázky byly vyjasněné, víc jsem pro ni udělat nemohl. Ale teď šlo o city: bylo by nádherné mít možnost se s ní rozloučit.
Co se dá dělat.
Kurva! Kurva! Kurva!
Smrad města byl k nevydržení. Cítil jsem primitivní neandrtálský zápach vaření, spáleniny a hnoje, který se prolínal s tlejícími odpadky a výfukovými plyny.
Město představovalo podivnou směsku středověku a současnosti. Hlavní třída byla čerstvě vyasfaltovaná, všude jinde byl písek a prach. Daly se tam potkat fungl nové landrovery a frajeři v naleštěných botách a západ'ácких uniformách, a na druhé straně i dav ve smradlavých hadrech a sandálech nebo i bez nich. V jednu chvíli mě srazili k zemi a přesně vedle oka mi plácl ohromný palec jak prasklá klobása, obalený zažranou prastarou špínou. Byli tu vypulírovaní Oficíři jak ze škatulky a zdravě vyhlížející mladí vojáčci, a pak místní se třemi zuby a to ještě zkaženými a zčernalými, a černí Arabi se zjizvenými tvářemi a strupatými lokty a koleny bílými od nepříliš častého mytí a se zaprášenými, mastnými slepenými vlasy.
Baráky byly z bláta a kamení s plochou střechou. Musely být už pár set let staré, ale na zdech jim visely nejnovější reklamy na Pepsi Colu. Staří, vyhublí, prašiví psi se plížili ve stínu, hrabali se v odpadcích a všude chcali. Kolem se válely hromady rezavých plechovek.
Uprostřed bulváru byl centrální parčík a v jeho středu, přesně naproti nám, stálo dětské hřiště plné prolézaček a houpaček natřených vyrudlou modrou a žlutou barvou. Něco takového se dá vidět na normálním sídlišti v Británii, ale v tomhle světě vypadaly tak divně a nepatřičně. Už léta se zde bojuje a všude je bída, hovna a svinstvo. Netušil jsem, jak se řekne arabsky Tidworth, ale tohle bylo přesné ono - staré zasrané zkurvené místo.
Stáli jsme na kraji silnice a čekali na smrt. Strážní mě popadli, ale nohy mi vypověděly poslušnost a já klopýtal. Museli mě k davu odtáhnout. Předváděli nás jak lovecké trofeje, zvedali nám hlavy, aby si nás opravdu všichni mohli dobře prohlídnout.
Teď jsem se nesmál. Hledal jsem Dingera. Děsilo mě, že ho ztratím v davu. Chtěl jsem jenom být blízko u něho. Slyšel jsem, jak ječí a řve stejně jako já a chvílemi jsem ho zahlídl. Nic příjemného.
Vlády nad námi se chopila ta lůza. Když mě táhli z auta, byl jsem celkem arogantní, ale teď se mě zmocnil čirý děs. Všichni povykovali jak indiáni na válečné stezce. To nás nechají davu? Chtějí nás nechat rozpárat na kousky?
Dostával jsem se do rukou stařenám, které mi trhaly vlasy a vousy, mlátily mě klacky a pěstmi. Chlapi začínali pošťuchováním a končilo to taky pěstmi a kopanci. Upadl jsem a dav mě těsně sevřel. Strkali mi před obličej obraz Saddáma a nutili mě, abych ho líbal.
Pochyboval jsem, že někteří z těch lidí vůbec tuší, že je válka. Co se žen týče, pro ty to byla po století represí jejich kultury a náboženství jediná a poslední šance, kdy mohly udeřit dospělého muže.
Jak čas plynul, dospěl jsem k názoru; že nás přece jen nechtějí zastřelit. Určitě by to už udělali. Možná mají nějaký zvláštní systém zacházení s vězni. Vojáčci totiž zjevně krotili dav, co to šlo. Evidentně nechtěli, aby nás místní obyvatelstvo odrovnalo, protože jsem si všiml, že odhánějí všechny chlapy s puškami a pistolemi. Možná byla tahle přehlídka jenom předváděčka, morální podpora pro místní, šance, jak jim pomoct vybít se z trablů.
Ženy mě škrábaly a trhaly kůži. Do obličeje mi házely mastné zbytky jídel a na rozbitou hlavu mi vylívaly nočníky.
Hlavou mi probleskly vzpomínky na staré televizní záběry z Vietnamu. Vzpomněl jsem si na výraz pilotů, kteří vypadali

jak spráskaní psi a pěkně zdrblí, když je vlekli městy, které právě rozbombardovali. Přesně tak jsem se cítil já.
Toužil jsem silně po kontaktu s Dingerem - nejradši verbálním. Slyšel jsem, jak řve, když ho mlátili, ale sralo mě, že ho nevidím. Představoval mé jediné spojení se světem. Nechtěl jsem ho ztratit.
Už jsem se vůbec nemohl hýbat. Upadl jsem na jednoho strážného a pevně se ho chytil rukama. Druhý přišel a pomohl mu mě zvednout. Jak mě táhli po zemi, sedřel jsem si až na kost palce u nohou. Občas jsme museli zastavit, aby si nějaký šedesátník mohl dát ránu pěstí do mého břicha. Byl jsem dokonale a skutečně odrovnaný. Už mi bylo všechno fuk.
Nevím, jak dlouho to trvalo, ale připadalo mi to jako věčnost. V dálce se ozývala střelba, přiběhli i Oficíři, aby kontrolovali vojáky, kteří zas měli kontrolovat dav. Bylo ironií, že mě teď chránili stejní vojáčci, co si před hodinou típali cigára o můj krk. Tehdy to byli hajzlové, teď jsou z nich zachránci.
Slyšel jsem Dingerovy protesty. Věděl jsem, že bychom se měli pokoušet hrát si na neškodná stvoření, kterými nemá cenu se vůbec zabývat. Ale my jsme se teď naladili na nadcházející drama, už jsme si na všechno zvykli a začalo nás to srát. Nadešel čas s tím něco provést.
Udělal jsem na stařeny hrozivý škleb a ony nalezly na auto. Padal jsem na podlahu v dešti ran a drápanců a dva vojáci se hnuli, aby mi pomohli vstát. Pořád ještě na kolenou jsem se podíval na jednu z nich se slovy: "Běž do hajzlu, ty stará hnusná děvko!" Chápaly, co jsem tím myslel, protože jsem to měl napsané v očích. To nebyl dobrý tah. Hošíci mě zvedli. Odstrčil jsem je a znovu je poslal do prdele. Bylo mi absolutně jedno, co udělají. Stejně jsem už byl zničený. Jenže oni by ztratili tvář, takže mě počastovali dobrými zprávami, aby si spravili reputaci.
Vzpomněl jsem si na jednu přednášku amerického válečného zajatce, kterou jsme si vyslechli těsně před odjezdem z Herefordu. Za vietnamské války byl u letectva, kam přešel od námořníků. U těch se naučil, že čím je člověk drsnější a čím je v zajetí agresivnější, tím dřív ho nepřítel nechá na pokoji. Stál tam před námi, tvrdými herefordskými cyniky, a z očí mu tekly slzy, když nám vyprávěl o svém pětiletém věznění u Viet Congu.
"Pěkné sračky," říkal. "Jaké nesnesitelné noční můry a muka jsem si musel prožít jenom kvůli tomu, že jsem uvěřil všemu, co nás učili."
A já jsem teď dělal přesně to, co jsem podle jeho slov dělat neměl. Jenže člověk prostě nemůže nic nedělat. Sebeúcta a hrdost jsou poslední kartou. Strašně jsem trpěl ztrátou důstojnosti a sebedůvěry a už jsem to nemohl déle vydržet. Věděl jsem, že je to naprosto k ničemu, věděl jsem, že za to zaplatím, ale bůh ví, že mi to dělalo dobře. Na zlomek sekundy jsem měl vrch, nebyl jsem pytel sraček, byl jsem Andy McNab.
Vojáčci se chichotali celou cestu do tábora. Užili si skvostný den a byli šťastní, že mě mohli nechat bez pomoci sraženého na kolena v koutě pickupu, kde jsem krvácel a lapal po dechu, když kouřili a smáli se a vzpomínali na zážitky. Já byl poměrně spokojený, že je to za mnou a že jsem to přežil a že mě nezastřelili.
Prakticky za soumraku jsme znovu projeli bránou. Už se nenamáhali mi dát znova pásku na oči, když mě táhli k nízkému baráku.
Podél stěn pokoje bylo pět postelí. Nezdálo se, že by tam ti hošánci měli skříňky nebo nějaké osobní věci. Měli jenom postele a přes ně přehozené deky - laciné lehké deky s obrázky tygrů a zvláštními a krásnými vzorky. Na dekách ležely jejich opasky s výbavou. Všechno nasvědčovalo, že tohle je spíš tranzitní tábor, než normální kasárna.
Jediné světlo vycházelo z parafínového ohříváčku uprostřed místnosti. Jak svítil svým mihotavým světlem, po místnosti poskakovaly stíny. Bylo tam nádherně teplo, takové to teplo, ve kterém je člověk hned unavený a ospalý. Tohle teplo jsem poznával. I ty stíny byly známé. Zmocnil se mě nádherný pocit pohodlí a útulného bezpečí. Byl jsem u své tetičky Nell v Catfordu. Jako malý jsem tam jezdíval strašně rád. Měla obrovský domek se třemi pokoji, které pronajímala. Ve srovnání s naším bytem mi to tam připadalo jak na zámku. V noci mi tetička Nell nosívala do pokoje parafínový ohříváček, aby mi nebyla zima. Ležel jsem v posteli, devítiletý a nádherně šťastný, sledoval jsem, jak na tapetách tančí stíny a těšil se, co bude druhý den dobrého k jídlu. Tetička Nell dávala do vloček mlíko místo horké vody a špetky cukru, na což jsem byl zvyklý, a pro své hosty vařila skvělé kari. Když strýček oznámil, že jsem byl hodný, dostal jsem taky kousek, jako nájemníci.
Starý strejda George byl nadšený zahradník. Měl obrovskou zahradu s kůlnou na konci, kde jsem si hrával. Byl to mazaný prevít. Říkával mi: "Začni kopat tadyhle, Andy, hochu, a pak můžeš spočítat, kolik tam najdeš žížal. Musíme vědět, kolik tam máme žížal, aby se dalo odhadnout, jak kvalitní je humus."
Kopal jsem jak blázen - malý kluk, který má svůj úkol, a on si popíjel v lehátku čaj a mohl se potrhat smíchy. Nikdy jsem mu to neprokoukl. Zvykl jsem si na myšlenku, že je fantastické počítat pro mého strýčka Georgeho žížaly.
Asi dvacet minut jsem byl ponechán svým myšlenkám s jednou rukou připoutanou ke kovovému kruhu zapuštěnému do zdi. Snažil jsem se najít pohodlnou polohu, ale pouta fungovala na západku - když se člověk pohne špatným směrem, stáhnou se ještě víc. Dostal jsem se do pololeže - ruka odolávala zemské přitažlivosti v úhlu více než 45 stupňů.
Prováděl jsem inventuru poškození. Celé tělo mě bolelo a já se začínal obávat, že mám zpřerážené kosti. Hlavně jsem se zajímal o nohy. Strašně bolely a já byl přesvědčený, že už mě nikdy neunesou. Kontroloval jsem si kosti jednu po druhé. Začal jsem s chodidly, sledoval deformace, ověřoval, s čím můžu hýbat. Zdálo se, že je všechno OK. Existovala slušná šance, že nemám nic zlomeného.
Dýchal jsem skrz zaschlou krev, bahno a hleny a pokaždé, když jsem se snažil to vysmrkat, krev se spustila znovu. Celý obličej jsem měl oteklý, rty rozbité a každý kousíček obnažené kůže jsem měl rozdrásaný. Teď, když jsem měl skutečně čas popadnout dech a trochu si popřemýšlet, mě začalo celé tělo úplně bodat. Odřeniny byly daleko bolestivější, než řezné rány. Kostra byla ovšem ještě neporušená. Zranění byla jenom svalová spojená s odřeninami a tržnými ranami.
Byl jsem zesláblý a vyčerpaný, ale stejně budu schopen vstát a utéct, pokud se mi naskytne šance.
Snažil jsem se dát si do souvislostí co nejvíc informací, abych se zorientoval. Probral jsem si v duchu, co jsem viděl a

kde jsem přesně byl. Štvalo mě, že jsem si to nezapamatoval líp. Díval jsem se až moc dolů, když jsem to měl všechno vstřebávat. Jestli se mi podaří utéct přes bránu, kam mám jít? Mám zahnout vpravo, vlevo, nebo mám jít rovně? Kde je západ? Když uteču zadem, kam potom? Jak daleko od okraje města je tábor? Budu se muset dostat ze zastavěné plochy co nejdřív. To jsem si měl ověřit, když jsme vyjížděli ven, ale já se jako kretén nechal rozptýlit tím davem. Byl jsem na sebe nasraný za nedostatek profesionality.
Procházel jsem si různé scénáře. Ten proces se odehrával napůl ve skutečnosti, napůl to byla fantazie. Skutečnost proto, že jsem dělal, co jsem měl - uvažoval jsem, jak se dostat ven. Fantazie proto, že jsem si sám sebe představoval, jak unikám, jak odbočuju doprava. Představoval jsem si, co uvidím a co bude za mnou, Chtěl jsem uprchnout.
V místnosti bylo nade mnou okno. Mělo jenom jednu tabulku. Ostatní zatloukli prkny. Buď proto, že se rozbily, nebo možná jako ochrana proti slunci. Slyšel jsem, jak se venku poflakují vojáci a trochu dál od nich někdo křičí. Hlasy přímo pod oknem byly tiché a klidné, takové mumlání, které se ozývalo ze vzdálenosti pěti až deseti metrů přímo pod verandou, jako by jim někdo přikázal, aby se tam postavili a kecali, abych se probral.
Doufal jsem, že o Dingera je postaráno stejně jako o mě, protože sezení na koberci mi bylo celkem příjemné. Cítil jsem se senzačně takhle o samotě. Byl jsem šťastný a spokojený, sám ve tmě, před očima horký plamen parafinového ohřívače, a ten známý pach. Žádné výslechy, jen absolutní samota a ruka přišpendlená ke stěně. Opravdu pohoda.
Začal jsem uvažovat o hlídce. Chytili i ostatní? Jsou mrtví? Ví o nich něco Dinger? Budu mít šanci si s ním promluvit?
Snažil jsem se být maximálně klidný. Srdce mi bušilo pomalu a tělo mi tuhlo a bolelo. I pohyby byly bolestivé. Snažil jsem se najít nějakou pohodlnou polohu a zůstat bez hnutí. Některé rány mi přischly k látce a jak jsem se pohnul, strupy se strhly. Krví prosáklé ponožky se přilepily k nohám.
Vypadám určitě jak nejhorší tulák. Naposledy jsem se myl před týdnem, takže mi kůže už úplně zčernala. Vlasy, špinavé už od průseru s ústupem, teď byly slepené zaschlou krví a bahnem. Maskovací vzor na uniformě už byl absolutně neznatelný díky krvi, mastnotě a svinstvu. Kalhoty připomínaly cyklokrosařský dres.
Proč nás přivezli zpátky do tábora? O tom jsem tedy neměl ani tušení. Zjevně jsme pořád byli ve fázi taktického vyslýchání. Čekal jsem na něco nebo na někoho. Zhluboka jsem se nadechl, vydechl, a začal uvažovat o způsobech úniku. Najednou jsem si vzpomněl, že mám pořád únikovou mapu a kompas. Doslova jsem je cítil zašité v pase kalhot. To mi fakticky zvedalo náladu -aspoň něco mi zbylo, takže můžu slavit duchovní vítězství.
Přemýšlel jsem o všem, co jsem prožil s Jilly, vzpomínal na ty bláznivé dovolené, které jsme spolu strávili, na zmrzliny, které jsem jí rozplácl do obličeje. Hlavou se mi honily věci, nad kterými jsme se společně chechtali, ty drobné nedůležité hlouposti. Snažil jsem se představit si její živý obraz, co zrovna teď asi dělá. V mysli mi uvízla příjemná scénka z jedné soboty, čtrnáct dní před odjezdem do zálivu. Kate u nás byla jako obvykle na víkend a ležela se mnou na podlaze a sledovala na videu Robina Hooda. Malý John tam předváděl svůj taneček a já vstal a začal ho s ní napodobovat. Kroužili jsme po pokoji, snažili se vysoko zvedat nohy, až jsme spadli na zem, protože se nám točila hlava a mohli jsme se umlátit smíchy.
Vrátil jsem se v duchu k jejím úplně prvním Vánocům. Moc jsem se s ní nevídal, protože když se v únoru narodila, byl jsem pryč, a přijel jsem, až když jí bylo šest týdnů. Pak jsem ji viděl jednou ve třech měsících, prostě nárazově. O těch Vánocích jsem měl volno a byli jsme u kamaráda na jižním pobřeží. Kate nespala moc dobře, což pro mě bylo skvělé, protože jsme spolu byli poprvé sami. Vytáhl jsem o půlnoci kočárek, dobře ji zabalil, a vyrazil na procházku po pěšinkách kolem moře až do šesti do rána. Usnula po první půlhodině, takže já pak celou dobu sledoval její nádherný obličejík a kvokal jak kvočna. Když jsme se vrátili, probudila se zas, tak jsem ji strčil do auta a jeli jsme na výlet. Pořád jsem se přes rameno ohlížel, jestli je v pořádku. Měla obrovské ustrašené modré oči, které na mě zíraly z peřinky zpod pletené čepičky. Velice zvláštní chvilka. Brzy nato jsem musel zas odjet a další dva roky jsem ji viděl všehovšudy tak tři měsíce.
Zvenčí se ozývaly nějaké zvuky. Patrně mi někdo vpadne do krásného snění. Zpanikařil jsem. Jdou si pro mě, aby mi dali další nakládačku? Po té pohodě mě přepadl příšerný pocit procitnutí do reality, panický strach z toho, že se zhroutí svět. Sklonil jsem hlavu a zaťal ztuhlé, bolavé svaly. Sakra, říkal jsem si, své si přece odbyli, tak proč mě prostě nenechají?
Jak se dveře otevřely, ucítil jsem průvan. Mrknu nahoru a vidím uprostřed místnosti nějakou postavu. Tomu chlápkovi mohlo být přes čtyřicet, měřil jenom asi sto šedesát, vlněné hadry mu špatně zakrývaly dost velkou cejchu. Knírek měl kvalitně zastřižený a havraní vlasy ulízané dozadu. Nehty na rukách dokonale ostříhané a v záblesku světla mu zajiskřily zdravé zuby. Spustil na mě vodopád slov v arabštině. Dva strážní, kteří přišli s ním, si sedli na jednu postel, kouřili a povídali si, ale bedlivě ho sledovali.
Ten chlap měl za opaskem strčenou pistoli, které jsem na začátku moc nevěnoval pozornost, protože tady byl ozbrojený snad každý. Postavil se před parafínový ohřívač, prudce gestiku-

loval a nepřestával drmolit. Jak měl světlo za zády, vypadal jako strašidelná maska s trojitou bradou.
Přistoupil ke mně a popadl mě za hlavu. Zmáčkl mi rukou čelist. Bolest z rozbitého zubu byla nesnesitelná. Zasténal jsem a zavřel oči. Nechtěl jsem vědět, co se bude dít. Postavil se těsně ke mně. Z jeho dechu bylo cítit kořeněné jídlo. Násilím mi palcem a ukazováčkem otevřel oči. Co to, kurva, má za lubem?
Něco rychle povídal strážným, strašně rychle a agresivně, pak mě několikrát udeřil do tváře. Neměl jsem ponětí, o co jde. Pak trochu poodešel a vytasil svou pistolku. Makarova. Tohle všechno je moc hezký, pomyslel jsem si, co se to tady děje? Mířil na mě, ale kohoutek nenatáhl.
Ta bouchačka není pravá nebo co?
Jestliže máte v případě ruské pistole náboj v nábojové komoře a natáhnete bicí kohout, zůstane v zadní poloze. Jakmile zmáčknete spoušť, vystřelí a znovu se nabije. Bicí kohout zůstává pořád vzadu. Pokud už střílet nechcete, zbraň

zajistíte. Zajištěním vypustíte bicí kohout do přední polohy, kde je zablokovaný před úderníkem. Tohle u většiny poloautomatických pistolí není. Mají sice bezpečnostní pojistku, ale kohout zůstává po stisknutí pojistky vzadu.
Zvědavě jsem zjišťoval, jestli je bicí kohout vzadu. Pokud ano, budu vědět, že neblufuje, a pokud je nervózní, může omylem spoušť stisknout a zastřelit mě. Sledoval jsem jeho obličej. Měl velmi vážný výraz a oči zalité slzami. Všiml jsem si jejich odlesku. Naše pohledy se setkaly. Rozplakal se a zbraň se mu kymácela v ruce.
Copak mu to stráž dovolí v jejich hezkém čistém kasárenském pokojíku? Ale jeho oči mluvily jasně. Měl v úmyslu zmáčknout spoušť, o tom nebylo pochyb. Nevypadalo to nijak oficiálně. Celá akce se odehrávala zcela spontánně. Jenže tenhle páprda je naštvanej, takže přestože nedochází k oficialitám, no a co? Určitě to udělá. Klidně mě odkrágluje bez rozkazu, jen proto, že mu prdnou nervy. Děsilo mě to. Ten chlap fakticky vypadal, že je schopný spoušť zmáčknout a já jsem s tím nemohl dělat ani ň.
Tak do toho, sráči, ať to máme z krku.
Zdálo se, že strážné scénka vyburcovala. Vyskočili a se vzteklým řevem ho popadli za ruku. Pistoli mu sebrali.
Tahle prostá reakce mi poskytla nejdokonalejší informaci, které se mi dostalo od okamžiku mého zajetí. Buď hošánci prostě a jednoduše nechtějí mít svůj pokoj zasviněný, nebo, což je pravděpodobnější, mají rozkaz držet nás naživu.
Jeden strážný ke mě přišel a sevřel mi prsty bradu. "Syn, syn" vylezlo z něj. "Bum, bum, bum."
Jeden z nás tomuhle chlapovi zastřelil syna. Tak to je fér. Na jeho místě bych dělal to samé. Naneštěstí jsem já byl ten, komu se něco dělalo.
Seděl jsem se zkříženýma nohama na zemi, jednu ruku ve vzduchu, připoutanou ke zdi. Přiblížil se ke mně a začal mě mlátit. Sklonil jsem hlavu a pevně sevřel kolena k sobě a schoulil se dopředu, abych si chránil koule. Přitiskl jsem se ke zdi co nejtěsněji. Teď jsem měl zranitelnou jenom jednu ruku. Situace nabírala komické obrátky. Na jednu stranu mě chtěl zabít pomocí zbraně, ale když na mě měl vztáhnout ruku, moc mu to nešlo. Kopal mě, ale bylo to k ničemu, protože měl sandály. Snažil se mi dát pěstí, ale neměl pořádnou sílu. Zjevně byl vytočený, ale nebylo to v něm dostatečně hluboko, aby mi vážně ublížil. Chyběla mu agresivita i síla, což mě těšilo.
Hrál jsem divadýlko, vzdychal a úpěl, zatímco mě koleny kopal do zad a zasypával fackami. Kdyby zabili syna mně a já se ocitl s pachatelem v jedné místnosti, už by teď zpíval ve velkém stylu. Na jednu stranu mi ho bylo celkem líto, protože jeho syn byl mrtvý a on byl příliš kultivovaný a jemný, aby s tím mohl něco pořádně udělat. Třeba by nakonec tu spoušť přece jenom nezmáčkl.
Hošani se začínali nudit. Možná se taky trošku strachovali, že budou muset čistit krev z podlahy a stěn. Uklidnili ho a odvedli. Když zas přišli, usadili se na postele a dali si další cigáro.
"Buš blbý, blbý," řekl jeden.
"Jo. Bush je blbec," přikývl jsem souhlasně.
"Major," prohlásil a doplnil to chrochtavým zvukem.
"Jasně. Major je prase," prohlásil jsem a zachrochtal.
Považovali to za skvostnou zábavu.
"Ty," ukázali na mě a hlasitě zahýkali.
"Já - osel. íí-áá!"
Váleli se po postelích a popadali se za břicha. Pak vstali.
Začali do mě šťouchat. Dost dobře jsem nechápal, o co jim jde, tak jsem prostě znovu hlasitě zahýkal. Tím jsem je nadchl. Bylo mi absolutně u prdele, jestli se chtěli bavit na můj účet. To pro mě nic neznamenalo. Považoval jsem to taky za skvělou zábavu. Nemlátili mě - jedině to je důležité. Paráda.
Tohle pokračovalo zhruba čtvrt hodiny. Pár minut bylo ticho, pak někdo vstal a znovu mě šťouchl. Ukázkově jsem zahýkal a oni se mohli potrhat smíchy. Banda kreténů.
Řekl jsem si, že bych se mohl pokusit něco udělat s pouty, když jsou v tak dobrém rozmaru. Byl jsem zhruba v pětačtyřicetistupňovém úhlu se zvednutou rukou. Přitažlivost mi táhla ruku dolů a celá její váha spočívala na poutech, což příšerně bolelo. Nesnesitelně. Přemýšlel jsem, jestli mě můžou připoutat k něčemu trochu nižšímu, třeba k nějaké trubce.
Ukázal jsem na ruku a řekl: "Bolí. Prosím. Bolest. Auau."
Podívali se na mě a dali mi šťouchanec. Já jsem ze sebe vydal další oslí zahýkání. Znovu se mlátili smíchy a já se snažil naznačit, že ruka nesnesitelně bolí. Nefungovalo to. Jenom se chechtali. Pak najednou všichni zvážněli. Zřejmě usoudili, že je čas předvést svou autoritu. Tak začali s vlastním výslechem, jako bych si měl myslet, že nejsou jen tak nějací strážní, ale velcí vyšetřovatelé.
"Kdo? Kdo?"
Dělalo mi potíže pochopit, co vlastně říkají.
"Co? Nerozumím."
Pořád jsem si ukazoval na zápěstí, ale bezúspěšně. Kladli mi další otázky, obličeje strašidelně ozářené světlem ohřívače, ale já jim nerozuměl.
Jeden vstal a přivedl dalšího strážného. Mluvil slušnou angličtinou. Evidentně mu vysvětlili, že nechápu, co mi chtějí.
"Jak se jmenuješ?"
"Andy."
"Komando, Andy? Tel Aviv?"
"Británie."
"Británie. Gascoigne? Rush? Fotbal?" Rozzářil se a kopl imaginární gól svou pravačkou.
Všechny obličeje se roztáhly do úsměvu, včetně mého, přestože mi fotbal absolutně nic neříká. Když jsem byl malý, fandili jsme místnímu týmu, Millwallu, ale já na ně šel tak třikrát, čtyřikrát. Stál jsem na tribuně jak blbeček a uvažoval, o

co v tom randálu asi jde. Neviděl jsem ani hovno, protože jsem byl mrňavý, a najisto jsem věděl jediné. Že stálo strašný peníze dostat se dovnitř. Jednou jsem šel ve středu večer a odešel v půlce, protože bylo moc zima. Takže tohle byl zhruba rozsah mých znalostí o fotbale. Tohle všechno pro mě fotbal zosobňoval - připomínal mi déšť a vítr na tribunách. Vůbec jsem se o něj nezajímal, ale teď jsem vězněm bláznivých irácký fotbalových fandů a může mi to zachránit život.
"Liverpool!" vyhrkl.
"Chelsea!" já na to.
"Manchester United!"
"Nottingham Forrest!"
Smáli se na celé kolo a já se přidal ve snaze vytvořit jakési vzájemné pouto. To bylo fajn, přesně podle učebnice, ale já už dýl nemohl vydržet. Mé znalosti byly vyčerpané.
"Jak dlouho jsem tady?" zkoušel jsem je. "Víte, jak dlouho tady budu? Můžete mi dát nějaké jídlo?"
"Klidně. Bobby Moore!"
Řekl jsem si, že zkusím další fintu.
"Mai? Mai?" poprosil jsem o vodu. Suše jsem zakašlal a vrhl na ně starý známý psí pohled.
Jeden hošan vyšel ven a vrátil se se sklenicí vody. Obrátil jsem ji do sebe a řekl si o další. To je zchladilo, takže jsem jim prostě znovu poděkoval a rozhodl se být chvilku zticha.
Všem těm klukům ještě nebylo ani dvacet a všichni si pěstovali své první knírky z jemného chmýří. Chovali se jako bažanti ve kterékoliv armádě, ale co mě na nich překvapovalo, byla vysoká úroveň péče o uniformy a zbraně. Představoval jsem si košiláče jako poněkud nedisciplinovanou chátru, s neudržovanou zanedbanou výzbrojí. Ale oni měli na sobě kvalitně vyprané a vyžehlené uniformy a boty nablýskané jak zrcadlo. Zbraně ve vynikajícím stavu a evidentně se o ně profesionálně starali. Taky budovy byly kvalitně opravené a nikde ani smítko. To bylo dobré. Připadalo mi, že jejich disciplína pro mě představuje jakousi ochranu. Bylo nepravděpodobné, že by udělali cokoliv, aniž k tomu dostanou rozkaz. Cítil jsem se maličko spokojeněji, když jsem věděl, že to není jen banda pobudů, kteří chtějí jenom zabíjet a mučit. Někdo je někde přinutil, aby si vyčistili zbraně, aby si vyleštili boty a uklidili ubikace.
A co víc, evidentně existovaly způsoby, jak s těmi lidmi navázat nějaký kontakt, což mi může pomoct někdy v budoucnu. Neviděli všechno jenom černobíle, jak jsem si myslel - já jsem ten záporný, oni klaďasové. Existovala ta šedá oblast společných zájmů, kterou jsme právě začali zkoumat. Zatím jsme měli cosi společného ve fotbale. Všichni jsme mluvili a odpovídali. Už jsem to nebyl jen já, komu byly určeny otázky, urážky a taktické vyšetřování. Vztah, ať už jakkoli slaboučký, se dá vytvořit prakticky vždy. A v mé situaci to sloužilo jedině ku prospěchu. Zpracoval jsem je natolik, že mi dali vodu, takže v tomhle rozhovoru jsem přebíral vedení. Trochu optimismu není přece na škodu.
Hlavou mi probleskla myšlenka, že se chovají přátelsky proto, že je po všem a s výslechy je konec. Snažil jsem se přemýšlet o optimistických věcech. Jenže ve skutečnosti by se měl člověk snažit přemýšlet pesimisticky, připouštět si nejhorší scénář, protože když je to pak jen o maličko lepší, bere to jako výhodu. Na sklonku dne se ukázalo, že jsou to normální zobáci. Já s Dingerem zase nováčci, nové zboží, na které se chtějí mrknout, nové hračky, bílí vězni. Možná mě a Dingera brali s respektem, jako něco, o čem budou vyprávět vnoučatům. A teď když si nás mohli prohlížet, mluvit na nás, utahovat si z nás, je to najednou nudilo. Začínali mi připadat unavení, možná z toho tepla od ohřívače, a taky ze dne plného vzrušení. Zasunuli si zbraně pod postele a sklonili hlavy.
V duchu jsem se vrátil k plánům na útěk. Pout jsem se zbavit nemohl, a i kdyby se to nějak povedlo, co bych udělal? To bych všechny uškrtil a utekl? Něco takového je prostě nemožné. Stává se to akorát ve filmech. Copak můžete zabít číslo jedna, aniž by číslo pět něco zaslechlo?
Ruku jsem měl napevno připoutanou ke zdi. Nikam jsem nemohl. Ze své pozice na nic nedosáhnu. Musel jsem počkat na další etapu tranzitu nebo zkrátka na jinou příležitost.
Teď jsem se ve své situaci cítil daleko klidněji. Chytili mě, prošel jsem si úvodní drasťák a teď si sedím v teplé místnosti s lidmi, kteří se nesnaží ze mě vykopat duši. Nehodlal jsem tam být na-vždycky, ale když jsem si odmyslel bolest v zápěstí, cítil jsem se příjemně a uvolněně. Ti kluci tady mě nechtěli mlátit, jen si popovídat o Gaze a Bobby Charltonovi. Zmocnila se mě naděje - přestože mi hned od prvního okamžiku bylo jasné, že je marná - , že možná právě tohle je pokrok. Přestal jsem je bavit a třeba zrovna mě použijou jako jeden z proslulých Saddámových lidských štítů.
V průběhu noci mě začala paže i ruka bolet celkem fest. Snažil jsem se uniknout vnímání bolesti myšlenkami na scénáře útěku, hodnotil jsem svou situaci.
Horní částí okna se mi podařilo spatřit pár hvězdiček. Byla nádherná jasná noc. Obrátil jsem hlavu a mrknul na spící hošíky.
Když se mi podaří utéct, dokážu se dostat k Dingerovi? Kde vůbec je? Odhadoval jsem, že bude někde v táboře, ale je třeba hned vedle? Nic jsem neslyšel. Je v některé z místností vedoucí na verandu? Dospěl jsem k závěru, že se musím chopit příležitosti, pokud se nějaká naskytne, ale že nemůžu utéct, aniž bych se pokusil vzít ho s sebou. Věděl jsem, že přemýšlí naprosto stejně - jako každý člen naší hlídky. Mělo cenu čekat, až budeme spolu? Ne, využiju první příležitosti, kdy to půjde. Takže: co udělám jako první? Jak zjistím, kde je? Mám se dívat okny nebo křičet? Budou strážní vzhůru?
Člověk musí mít základní plán a rezervní plán. Váhání je osudné. Budu se snažit být nenápadný, když to půjde. Jenom v bláznivých hollywoodských filmech k vám totiž nepřátelé přicházejí po jednom, takže je můžete odrovnávat pěkně popořadě jako fackovací panáky na pouti. Ve skutečnosti všichni vyskočí najednou a zkopají vás do krychličky. Můj útěk by musel být co nejmíň nápadný. Prostě uteču, seženu nějakou bouchačku, najdu Dingera, posléze auťák. Jak snadné! A tohle všechno provedu v uzavřeném táboře plném ozbrojených jednotek, přičemž já budu mít možná zásobník s třiceti náboji.

Když už budeme venku, musíme zamířit k západu. Pěšky nebo na kolech? Mimo město nebo přes něj? Cesta autem ze strouhy do tábora byla velice krátká - musíme být pořád blízko Sýrie. Příštím tranzitem se na sto procent dostaneme do bezpečnějších oblastí, dál od hranic.
Na chviličku jsem zabral a probudil se šílenou bolestí. Bušilo mi v hlavě a celé tělo mě bolelo. Musel jsem se nějak zbavit krve v nose, tak jsem popotáhl.
Zaslechl jsem vzdálené houkání a rámus auťáků. Ohromná vrata z vlnitého plechu se prudce rozlítla. Pořád byla tma. Lidi se venku procházeli po verandě se světly v ruce. Něco si povídali.
Zmocnily se mě obavy. Co se stane teď? Zhluboka jsem se nadechl a snažil se uklidnit. Jeden ze strážných se probudil a kopl do ostatních dvou. Hned vyskočili.
Pět nebo šest chlapů, kteří vešli do místnosti, bylo úplně neznámých. Připadal jsem si bezmocně, přesně jako malý kluk, který ví, že je obklíčený nepřátelským gangem. Tyčili se nade mnou ve stínech a záblescích lampy.
Když mi uvolnili ruku od zdi, byla už dávno za hranicí stavu mravenčení. Hezky otekla a úplně se z ní vytratil jakýkoliv cit. Dva chlapi mě popadli každý z jedné strany a zvedli ze země. Kdosi mi podal boty, ale měl jsem příliš opuchlé nohy, abych se mohl obout. Nesl jsem je způsobem, jak staroušci nosí tašku s cennostmi - přitiskl jsem je na hruď. Chtěl jsem si je nechat. Nechtěl jsem strávit zbytek svých dnů úplně bosý.
Když mě strkali ven, přehrával jsem bolest, sténal jsem a vzdychal. Musel jsem vypadat jak pořádný tupec. Hošani se mohli umlaskat, aby mě uklidnili. Jejich 'ts, ts, ts' bylo slyšet pořád. Jeden předvedl perfektní herecký výkon, udělal náramně ustaraný obličej a prohlásil: "Opravdu o tebe máme starost."
Chladný vzduch mě málem srazil k zemi. Byl to osvěžující, posilující pocit, ale radši bych byl zpátky v teplém tetiččině pokojíku. Rozklepal jsem se. Byla pohádkově jasná noc. Kdyby se nám povedlo uniknout, mohli jsme se zorientovat západním směrem velice snadno.
Nikdo neříkal, kam jdeme. Táhli mě pořád někam dopředu a já musel dělat srandovní krůčky, protože jsem se nedokázal udržet na nohách. Zastavili jsme u landroveru a oni mě mrskli dozadu s botami na klíně. Utáhli mi pěkně náramky na rukách a bolestivě zaryli do obličeje pásku přes oči.
Pokoušel jsem se naklonit dopředu, abych si položil hlavu na opěradlo před sebou, abych uvolnil tlak na ruce, ale nějaká ruka přes obličej mě strčila zpátky do vzpřímené polohy. Vnitřní světlo mi proniklo až pod pásku přes oči. Všiml jsem si, že vpředu sedí dva. Dveře se s rámusem zabouchly, až jsem nadskočil. Stiskl jsem zuby, připravený na ránu do hlavy.
Seděl jsem napravo. Po mé levici se ozval šoupavý zvuk, a pak jsem zaslechl: "No prima, vole."
Dinger měl kecy, jak se bouchl do hlavy, když nastupoval. Skvělá novinka! Okamžitě mě zaplavilo štěstí, ten nádherný pocity že jsme zase spolu.
Šoupli ho tam v obrácené poloze, koleny jsme se dotýkali.
"Můžeš mi pomoct udělat něco s rukama?" zeptal jsem se do tmy.
Okamžitě zezadu přilítla rána do hlavy, ale stálo to za to. Dal jsem Dingerovi najevo, že tam jsem, a navíc jsem se dozvěděl o přítomnosti strážného a vážnosti situace.
Řidič mi připadal jako důstojník. "Vy nemluvit. Mluvit - bum, bum."
Férovej.
Každý můj pohyb okamžitě vyvolal odvetný Šťouchance od strážného, ale nemohl jsem si pomoct a zhluboka vzdychavě jsem oddechoval, protože mě nesnesitelně bolely ruce.
Auto vevnitř klasicky smrdělo cigaretami a lacinou kolínskou. Rychle jsem probíral všechny varianty. Tenhle tranzit patrně znamená konec taktické fáze. Posunujeme se dál ve vojenském řetězu. Neměl jsem ani potuchy, jestli to bude lepší nebo horší. Optimistický hlas mi našeptával: príma, teď jedu rovnou do vězení. Profesionální hlas říkal: počkej a uvidíš. Nevíš přece, co se děje.
Snažil jsem se soustředit na orientaci v terénu. Vyjeli jsme z brány a odbočili doleva. To znamenalo, že míříme na východ, ne na západ, takže nejedeme směrem do Sýrie. A i kdyby jo, řídil jak kretén. Normálně se považuje za velmi výhodné mít autonehodu, ale při té jeho rychlosti by se všichni zabili na místě.
Jednou jsem viděl film s Houdinim, jak si spojil ruce za zády a protáhl se jimi, takže je měl vepředu. Přemýšlel jsem, jestli toho budu schopen se všemi zraněními. Pak mi došlo, že jsem debil. Vždyť tohle se mi nepovedlo nikdy v životě, tak co blbnu? Ale kdybych mohl utéct, klidně bych se změnil třeba v elastické obinadlo. Potřeboval jsem jenom příležitost.
Cítil jsem neskutečnou únavu díky teplu z topení a těžkému cigaretovému dýmu, ale bolest v rukách mě udržovala v bdělém stavu. Jako by se chtěli ujistit, že zůstaneme vzhůru, pustili nám kazetu s arabskou hudbou. Nejdřív to bylo tak strašně nahlas, že jsem ani neslyšel padat bomby.
IX
Padaly bomby jak hrom - tak pětisetkilové. Zaslechli jsme několik výbuchů. Oblast pokropili dost drsně. Tlaková vlna nás odmrštila a auto poskakovalo po silnici. Strážní nadávali.
Auto zastavilo. Slyšel jsem typické zvuky doprovázející autonehody - kvílení brzd, výkřiky bolesti a zoufalství, panický vzteklý řev, pláč ženy v šoku, vzlyky dítěte, skřípění kovu o kámen. Řidič i strážní vyskočili ven a my pocítili závan chladného vzduchu. Přišla možná naše chvíle. Hošani pryč, dveře otevřené, ale já zaslechl nějaký hovor. Neviděl jsem, co se děje. Je to neuvěřitelně deprimující. Musíte se snažit dát si dvě a dvě dohromady čistě podle zvuků. Je silnice rozbombardovaná? Je zácpa?
Zastavil náš řidič, aby někomu pomohl? A, což se nás týkalo nejvíc, zmlátí nás teď jenom proto, že jsme běloši a oni projíždějí deštěm bomb? Myšlenky mi lítaly hlavou ohromnou rychlostí, ale než jsem se vzpamatoval a promluvil na Dingera, Iráčani se vrátili a vůz se dal znovu do pohybu.
Jelo se zhruba půldruhé hodiny. Moje snaha o orientaci byla v prdeli hned po výjezdu z tábora a odbočce doleva.

Rázem jsem neměl ani tušení, kde asi tak můžeme být. Znovu se mě zmocnil vztek. Když jsme konečně zastavili, mohlo to být podle mě klidně někde v Timbuktu.
Vytáhli nás z auťáku a mě strčili do místnosti, která byla evidentně totožná s tou předchozí. Zdálo se mi, že strážní pořád leží v posteli. Někdo mě srazil k zemi a připoutal za ruku k něčemu, co podle mých odhadů byla asi postel. Vlastně to bylo celkem pohodlné. Člověk nenadskakoval jako v auťáku, kolena už se nekrčila až za ušima a ruka netrčela vysoko do vzduchu. Seděl jsem se zkříženýma nohama na podlaze, snažil se vzpamatovat a naladit se. Vnímal jsem, že sedím obličejem ke zdi. Snažil jsem se zvrátit hlavu dozadu, abych viděl škvírkou u kořene nosu. Nerozeznával jsem nic, jenom mírné záblesky parafínového ohřívače.
Zhruba hodinu mě nechali sedět a já si probíral nejrůznější scénáře. Evidentně jsme projížděli obydleným centrem města, kam padaly bomby. Byl to Bagdád? Proč nás přivezli do Bagdádu? Aby nás ti civilisti mohli vidět? Abychom se stali součástí živého štítu? Budou spojenci bombardovat místa, kde jsou vězňové? Na to můžeš zatraceně vzít jed, že jo. Schwarzkopf sotva přeruší své útoky jenom proto, že Dingera s Andym drží v centru bombardování. Komu nás chtějí předat? Budou s námi natáčet video? Nevadilo by mi to. Chtěl jsem, aby se lidi dozvěděli, že ještě žiju.
Bylo slyšet dvojí pomalé pravidelné oddechování. Abych vyzkoušel, jestli fakticky spí, naklonil jsem se dopředu a opřel si hlavu o postel. Nic se nedělo. Sesunul jsem se na pravý bok a položil hlavu na koberec. Pořád nic. Třel jsem hlavou o koberec, abych si trošku stáhnul pásku z očí. Fakt mě strčili zase zpátky do stejné místnosti.
Co se asi stalo s ostatními? Jsme jediní dva, kteří přežili? Řekli by nám, kdyby se někdo dostal přes hranice? Nedokázal jsem najít odpovědi, ale bylo to dobré procvičení mozku. Třeba si tohohle tělocviku ještě užiju. Už jsem se v duchu připravoval na dlouhé zajetí. Přirozeně by bylo hezké, kdyby mě pustili hned po válce, ale v tomhle stadiu něco takového bylo v nedohlednu. Daleko pravděpodobnější je, že mě ještě čeká stadium, kdy budu v pozici rukojmí, což může trvat klidně celé roky.
Znovu jsem si vzpomněl na amerického válečného zajatce. Přežil několik let v izolaci od světa a doma ho už všichni měli za mrtvého. Jen díky provedení výměny rukojmí vyšla pravda najevo. Rukojmím byl americký námořník, kterého Viet Cong považoval za kreténa a využíval ho k podřadné práci, úklidu a tak. Pustili ho, protože ho zkrátka považovali za schopného námořníka, naprosto nedůležitého, který náhodou kdysi přepadl přes palubu - typický šedý muž. Ve skutečnosti si tento člověk předsevzal, že si zapamatuje jména, hodnosti a čísla více než dvou set vězňů. Když se vrátil, všechny je ze sebe vychrlil, jako když bičem mrská. Náš válečný zajatec byl mezi nimi. Pro jeho rodinu to bylo šokující odhalení. Snažil jsem se přirovnat svou situaci k jeho, ale nešlo to. Jeden rok v zajetí nic neznamená. Začnu si dělat starosti až po dvou.
Ruce mě nesnesitelně bolely. Snažil jsem se je uvolnit z náramků, ale bezvýsledně. Byly strašně oteklé. Uvažoval jsem i o tom, že strážné vzbudím a požádám je, aby mi je na chvilku uvolnili, ale oni stejně nemají klíče a přirozeně se nebudou obtěžovat je teď někde shánět.
Myšlenky mi zalétly zpátky k Jilly. Přemýšlel jsem, co asi dělá.
O dvě hodiny později se hoši vrátili. Přesně jako předtím mi sundali náramky, zvedli mě a táhli zpátky ven do zimy. Pro zmučené tělo to byl celkem příjemný pocit. Snažil jsem se sám sobě namluvit, že se chystám na dlouhou túru nebo na kvalitní lyžovačku.
Všichni mlčeli. Modlil jsem se, aby Dinger šel taky, ale neslyšel jsem ho. Strčili mě do stejné polohy jako předtím na pravou stranu zadní části auta za sedadla s nohama pěkně za hlavou. Tentokrát jsem provedl předem příslušné opatření, abych prohnul záda a měl dost místa na oteklé ruce. Díky tomu se nebudu muset později vrtět a nevysloužím si ránu po hlavě.
"Nemluvit nebo střílím," řekl řidič.
"Oukej."
"Jo, oukej, kámo," ozval se Dingerův hlas kousek ode mne.
Podle tónu jeho hlasu jsem usuzoval, že se mu ulevilo stejně jako mně, když slyšel můj hlas. Jenže úleva trvala jen krátce. Přesně v okamžiku, kdy jsme startovali, se někdo naklonil do auta a zašeptal: "Doufám, že je Alláh s vámi."
Pokud mě tím sdělením chtěl probrat, měl stoprocentní úspěch.
Vyfasovali jsme stejně mizerného řidiče jako předtím, takže cesta probíhala znovu á la nudle v bandě. Tentokrát nehrála hudba, ale slyšeli jsme stručný rozhovor chlápků vpředu. Čas od času otvírali okýnko, když si chtěli odplivnout nebo na někoho křiknout do tmy.
Zastavili jsme jenom jednou. Řidič dlouho konverzoval s kýmsi na ulici. Měl jsem dojem, že se s námi chlubí. Dva nebo tři lidi venku se zachechtali, a pak se vevnitř objevily ruce a začaly nás tahat za vousy a fackovat po obličeji. Zaťal jsem zuby. Odrovnávalo mě to víc než kopance. Ty člověk schytá při taktickém výslechu a chápe jejich důvod. Jenže tihle čuráci se prostě a jednoduše bavili na můj účet.
Jízda pokračovala v naprostém tichu. Vzdalovali jsme se čím dál víc od hranic, ale to mi bylo fuk. Já měl strach o ruce. Opuchly mi tak, že byly prakticky dvakrát větší, a v prstech jsem už vůbec neměl cit. Pod zápěstím, které náramky rozedřely do krve, jsem už nic necítil. Bolest začínala být nesnesitelná. Jestli to půjde dál, ztratím cit v rukách navždycky.
Snažil jsem se myslet pozitivně. Aspoň že mě nezabili. Teď už uplynulo zhruba dvanáct hodin od mého zatčení a já byl pořád naživu.
Co se stalo s hlídkou? Co o nás Iráčani vědí? Musel jsem přiznat, že nás spojují s přestřelkou u HZT. Budou vědět, kolik nás tam bylo, protože našli osm bergenů. Určitě taky objevili ležení s kanystrem vody a zásobou jídla.
Co z obsahu bergenů nás mohlo prozradit? Díky standardní operační proceduře mi bylo jasné, že v nich nejsou žádné psané poznámky nebo kódy týkající se našeho úkolu. A výzbroj? Co řeknu o výbušninách, časovačích a detonátorech? Tvrdil jsem jim, že všechno jsou obranné prostředky - najdou miny s řízeným účinkem, a ty se používají

při obraně, což podpoří mou historku. Možná vůbec nebudou vědět, k čemu časovače jsou. A třeba ti hošíci měli tolik práce s rozkrádáním bergenů, že stejně všechna výzbroj už zmizela v nenávratnu. Skoro jsem vyprskl smíchy při představě, jak se potmě přehrabujou v bergenech, co by mohli štípnout a prstem propíchnou jeden igeliťák s hovnama.
Spolehnout se dalo na jedinou věc, že po nás nezbylo nic, co by prozradilo skutečný úkol. Vždycky jsme překládali mapy tak, aby nebylo jasné, kterou část používáme, a nikdy jsme po nich nepsali žádné poznámky. Všechno bylo uložené jenom v hlavě.
Navíc se dalo spolehnout na jejich naprostou neznalost našeho vybavení. Kdyby věděli víc, museli bychom žvanit dál a vymlouvat se. Jediný vážný problém spočíval v tom, že my vlastně nevypadáme jako klasičtí záchranáři. Jenže v tomhle stadiu se stejně nepodobáme už ničemu jinému, než absolutnímu pytli sraček.
Auto se zastavilo a já podle zvuků usoudil, že máme uvítací výbor. Už jsem si začínal v auťáku připadat bezpečně, stačil jsem se adaptovat, a teď to začne všechno nanovo.
Mluvili tiše, možná proto, že bylo brzo ráno. Když otevřeli zadní dveře, ucítili jsme závan chladivého vzduchu. Vytáhli nás ven a rychle odvlekli přes nějaký dvůr. Dlažební kostky byly pro mě šílenost. Rány na nohách se mi otevřely a chodidla byla samá krev. Klopýtal jsem a začal podklesávat v kolenou, ale oni mě popadli a přinutili jít dál. Pak následoval jeden schod, odbočka doprava na verandě, a už jsme stáli u dveří. Na prahu jsem zakopl a zařval bolestí.
Vůbec nereagovali. Dokonalí profíci. Všechno měli skvěle natrénované.
Nacpali nás dovnitř. Přivítal nás známý pach parafínu a sykot plynových lamp, takže jsem si připadal skoro jako doma.
Hodili mě na zem a složili mi nohy do tureckého sedu, hlavu na prsa a ruce za záda. Nechal jsem je, ať dělají, co chtějí. Odpor byl zbytečný. Zpevnil jsem všechny svaly, dokonale se připravil na to, co přijde. Servali mi z očí pásku. Ta mi strhla strupy na lícních kostech a u kořene nosu. Ucuknul jsem bolestí a cítil, jak se mi teplá krev řine po obličeji.
Bolest byla zapomenutá v okamžiku, když jsem spatřil Dingera. Neslyšel jsem ho vycházet z auta a přepadl mě strašný pocit strachu ze samoty. I jemu drsně sundali pásku z očí a podařilo se nám zachytit pohled toho druhého. Dinger na mě maličko mrkl. Vyhýbal jsem se pohledu do očí svým vyšetřovatelům od chvíle, co mě chytili. Bylo fantastické znovu navázat přátelský kontakt. Stačilo malé mrknutí.
Seděli jsme v pološeru nějaké místnosti, která vypadala jak vystřižená ze středověku. Zdi z holého kamene se leskly vlhkem. Místnost byla sychravá a smrděla zatuchlinou. Okna zazdili. Podlaha z betonu, nerovná, s dírami.
Trochu jsem zvedl hlavu ve snaze narovnat si krk, ale strážný, který stál za mnou a já si ho nevšiml, mi ji hned srazil dolů. Měl olivově hnědou uniformu, ne maskáče jako komando, na které jsme byli zvyklí.
Podařilo se mi zahlídnout, že před námi je dvoumetrový skládací stůl a pár zahradních stoliček. Nábytek vypadal provizorně. Iráčani popíjeli kafe a sladký černý čaj z malých skleniček na limonádu. Na stole stály asi dvě nebo tři tyhle poloprázdné skleničky a musely tam stát už dlouho, protože z čaje se nekouřilo. Dva popelníky byly plné vajglů. Všude se válely papíry. Na stole ležely i jejich zbraně.
U dveří se rozpoutala nějaká činnost a já zvedl oči tím směrem. Dovnitř vešli dva chlapi. Jeden v zelené letecké uniformě, přes kterou si natáhl civilní koženou bundu a frajerské boty na vysokých podpatcích a s gumou po straně. Vypadal jako nejstarší fanda swingu ve městě. Při pohledu na tu figurku jsem měl co dělat, abych se nerozchechtal. Byl sice vysoký, ale s obrovským kulaťoučkým břichem, které se mu v letecké uniformě pěkně rýsovalo. Zjevně se domníval, že má pořád v pase devadesát, ten blbec. Navlečený do těch frajerských hadrů a bot si byl patrně jistý, že vypadá jako fakticky perfektní, dokonalý frajer, ale ve skutečnosti ho museli všichni mít za pořádného vola.
Druhý byl daleko menší a drobnější. Takový typ vyzáblého chlápka s vpadlými tvářemi, který kdysi vyfasoval jedno otřesné kvádro a celý život doufá, že do něho jednou doroste.
Stráž přinesla naše opasky a zbraně a hodila je na stůl. Co mám vlastně ve své výbavě na opasku? Může mě něco prozradit? Přinesou taky bergeny?
Pan Elegán podal vychrtlému zakrslíkovi ohromnou hnědou obálku. Zezadu byla potištěná razítky s devíticípými hvězdami a vpředu nadepsaná arabsky. Tohle je jasné předání - buď nás předává komando vojenské rozvědce nebo vojenská rozvědka civilní policii. Tak či onak jsme se posunuli v řetězu o kus dál a útěk teď bude daleko obtížnější.
Nikdo na nás nepromluvil. Veškerá činnost probíhala, jako bychom ani v místnosti nebyli. Zdálo se, že se o nás ani nebaví, nikdo se nedíval ani neukazoval naším směrem. Natáhli jsme si nohy, protože nás chytly křeče a oni přišli a složili nám je nazpátek. Když se k nám skláněli, mrknul jsem jim na zápěstí, abych zjistil, kolik je hodin. Sice na tom nezáleželo, ale potřeboval jsem nějaký kontakt s realitou. Jenže hodinky nikdo neměl, což bylo hrozivě profesionální. A přesto dopustili, abychom byli svědky předání, což bylo zase podivné.
Frajírek jako vystřižený z filmu Top Gun v letecké uniformě odešel a brzy nato jsem zaslechl, jak vozidla odjíždějí.
A bylo to - zůstali jsme na krku novým hostitelům.
Začínal jsem si dělat starosti. Vojáci nenosí obleky. Kdo je ten chlap? U vojáků člověk ví, na čem je, a chápe, co se děje. Teď nás předali komusi v civilu. Doma nám vyprávěli snad všechny strašidelné historky z irácko-íránské války. Věděl jsem o elektrodách a hácích na maso visících od stropu. Tihle hoši byli profíci už léta, měli všechno dokonale zmáknuté. My pro ně nepředstavujeme nic nového, za těch deset let už takových viděli spousty, my jsme prostě jenom další párek. Děs mě úplně ochromil. Ale nedalo se nic dělat, jenom čekat, co se z toho vyvrbí. Jediná naděje spočívala v tom, že nás třeba nebudou chtít příliš zohavit, aby pak mohli natočit video. Možná nás nebudou dusit tak moc fyzicky, jako ta předchozí tlupa. Ale o tom se, upřímně řečeno, dalo pochybovat.
Hubený zakrslík měl špinavou košili a límeček o dobré čtyři velikosti větší. Na krku obrovskou pestrou kravatu a záložky na kalhotách. Vypadal, jako kdyby si půjčoval garderobu od Stana. Dutým monotónním hlasem vyštěkl na stráže nějaké rozkazy. Ti zvedli Dingera tak bleskově, že jsme se na sebe ani nestihli podívat.
Zmizeli a já zůstal sám v polotmě se třemi nebo čtyřmi strážnými. Někteří měli olivově hnědé uniformy. Iráčtí poddůstojníci nosí hodnost na límečcích, podobně jako Američani, takže jsem si všiml, že jeden je něco jako štábní

rotmistr, měl dvě hvězdy. Mluvil poměrně slušnou angličtinou.
"Hej, podívej se nahoru," zavrčel.
To bylo skvělé. Konečně možnost pořádně se rozhlídnout. Zvedl jsem hlavu s poslušným výrazem a ze všech sil se snažil vypadat zuboženě.
Stál přede mnou se dvěma kamarádíčky v uniformě a jedním, který na sobě měl klasické arabské hadry, nic na hlavě, obutý do plátěných střevíců.
"Jak se jmenuješ?"
"Jmenuju se Andy, pane."
"Američan?"
"Ne, jsem Brit."
"Jsi Američan?"
"Ne, jsem Brit."
"Lžeš! Lžeš!"
Tvrdě mě uhodil přes obličej. Rána mě srazila k zemi.
"Sedni. Jsi Brit?"
"Jo. Jsem Brit."
"Lžeš. Jsi Izraelec."
To nebylo vyšetřování jako takové. Jenom se bavil.
"Dnes večer umírá spousta lidí, protože vaše země bombarduje naše děti. Děti nám umírají ve školách. Vaše země zabíjí každou noc tisíce lidí a teď umřeš i ty."
Bylo mi jasné, že nekecá, že mě skutečně sejmou. Ale oni to nebudou. Tihle nejsou profi zabijáci, ale jenom tupí úředníčci, kteří si z toho udělali vedlejšák.
"Co ty na to?"
"No, umřít nechci."
"Ale zabíjíte tisíce lidí. Vy je zabíjíte, ne my. My jsme tuto válku nechtěli."
"Já o tom nic nevím. Jsem jenom voják. Nevím, proč jsme ve válce. Nechtěl jsem jít do války. Pracoval jsem v klidu v Anglii a oni mě donutili vstoupit do armády."
Nablábolím mu spoustu těch omletých nesmyslů, jenom abych předvedl, jak mě zmátli a že skutečně nevím, co se děje nebo proč jsem tady. Doufal jsem, že se trošku slituje a pochopí mě, ale k tomu evidentně nedošlo.
"Mitterrand je svině. Bush je svině. Thatcherová je svině. Ona nutí děti umírat hlady."
"Já o tom nic nevím. Jsem jenom voják."
Dostal jsem další ránu po hlavě a svalil se.
Přišli další dva, aby si taky něco užili. Jeden pochodoval sem a tam. Přišel ke mně a z bezprostřední blízkosti mi zařval do obličeje, pak znova pochodoval, znova přišel a práskl mě přes hlavu.
Štábní rotmistr prohlásil: "Tenhle muž tě chce zabít. Myslím, že mu dovolím, aby tě teď zabil."
Bylo mi jasné, že si jenom vybíjejí své komplexy. Když budu mít kliku, omrzí je to. Žádný problém.
Naše opasky zmizely. Určitě je sebrali, když odváděli Dingera. Měl jsem obavy. Rozdělili nás nadobro? Uvidím ho ještě? Deprimující myšlenka. Jak by bylo krásné vidět ho ještě naposled, než umřu.
Začínali získávat sebedůvěru. Už si do mě párkrát šťouchli a všechno možné, takže teď začali recyklovat všechny ty propagandistické kecy, kterými je krmili. Co krásného se přihodí, až definitivně porazí zlé západní imperialistické síly a vyženou je ze Blízkého Východu.
"Američani a Evropani nám berou všechnu naftu. Tohle je naše země. Evropani naši zemi rozdělují. Blízký Východ je pro Araby, je to naše země, naše nafta. Vy nám sem přinášíte svou kulturu, všechno ničíte."
Řekl jsem, že o tom nic nevím, jsem jenom voják, kterého sem poslali proti jeho vůli.
Začali mě mlátit po hlavě. Jeden přišel zezadu a kopal mě do zad a do boků. Svalil jsem se a schoulil, kolena přitáhl k bradě. Zavřít oči, zatnout zuby a čekat na další nakládačku. Jenže oni mě zvedli a posadili.
"Proč jste tady a zabíjíte naše děti?" ptali se znovu. Asi to byla pravda. Při náletech určitě nějaké děti zahynuly, a to tyhle hochy vzalo. Už nebyli ve stadiu "Vy hajzlové!" , po čemž následuje série profesionálních kopanců, na které jsem byl zvyklý. Tihle hoši byli nasraní. Kopance jim šly přímo od srdce.
"Proč nám zabíjíte děti?"
"Mě sem poslali zachraňovat životy," prohlásil jsem. Trošku jsem přeháněl, protože tohle prohlášení neodráželo zcela přesně naši činnost v posledních dnech. "Nepřijel jsem zabíjet."
Začal jsem krvácet, protože se mi otevřely staré rány. Z nosu se mi valila krev a rty mi začaly znovu otékat. A přesto se mě zmocňoval dojem, že tady funguje jakási kontrola. Jeden z hochů musel říct něco ve smyslu: "Tak to by prozatím stačilo," protože toho nechali. Evidentně měli nějaké rozkazy, aby to nepřehnali. Zjevně chtěli, abychom byli schopní mluvit. A to znamenalo jediné - že se můžeme dočkat něčeho mnohem horšího.
"My vedeme tuto válku už mnoho let, víš to?"
"Ne, nevím. Nevím nic o těchto věcech. Jsem zmatený."
"Ano, kamaráde, bojujeme tuhle válku už spoustu let a víme, jak získat informace. Víme, jak přinutit lidi mluvit. A ty, Andy, budeš mluvit brzo..."
Odkašlal si, zhluboka, takovým tím chronickým kuřáckým kašlem, a další, co si pamatuju zcela přesně, byl ohromný zelený hlen, který mi přistál přesně uprostřed obličeje. To mě fakticky odrovnalo, daleko víc, než kdyby mě zmlátil. Nemohl jsem ho setřít a rozléval se mi po celé tváři. Živě jsem si představoval, jak na mě přelézají bacily TBC nebo jiné odporné nemoci. S mojí klikou určitě přežiju celé vyšetřování a bordel ve vězení, vrátím se do Anglie a tam zjistím, že

jsem chytil nějakou nevyléčitelnou formu iráckého syfla.
Ostatní hoši to považovali za vynikající fór a začali plivat taky, zvedli mi obličej hezky nahoru, aby měli lepší cíl.
"Svině!" řvali, sráželi mě na zem a plivali o sto šest.
Kopance se dají přežít, protože s tím se holt nedá nic dělat. Ale tohle, tohle mě fakticky vzalo: všechno, co měli předtím v krku nebo v nose, se mi teď rozlévalo po obličeji a teklo do úst. Prostě odporné. Vydrželi s tím asi deset minut. Za tu dobu patrně vyčerpali své zdroje.
Šoupli mě do kouta místnosti, obrátili ke zdi a přinutili sklonit hlavu. Seděl jsem se zkříženýma nohama, ruce pořád spoutané za zády. Dali mi zase i pásku přes oči.
V téhle poloze jsem zůstal asi třičtvrtě hodiny, aniž řekli jediné slovo. Slyšel jsem tiché hlasy a zvuky kroků. Na druhé straně místnosti syčela plynová lampa. Byla strašná zima a já se rozklepal. Cítil jsem, jak mi krev v ranách zasychá, což je v strašně divný pocit. Když člověk krvácí, je to poměrně příjemné, protože krev je teplá. Pak začíná chladnout a srážet se, je mazlavá, a to je nepříjemné. Hlavně když se slepí vlasy a vousy.
Nos mi ucpala zaschlá krev, takže jsem musel dýchat ústy. Bylo to naprosto šílené, protože vzduch procházel mezi úlomky skloviny a zubní dřeně, které kdysi tvořily mé zadní stoličky. Začínal jsem se těšit na vyšetřování, ať se prostě něco stane, ať mě zvednou a odnesou někam do tepla.
Nebylo mi moc jasné, co se vlastně děje. Věděl jsem jediné -že nás předali nějakému chlápkovi v obleku z třetí ruky, který mu byl pětkrát větší, ale že ten chlápek má patrně nějakou hodnost. Říkal jsem jim minimálně informací, jen to nejnutnější, abych částečně zjistil, co se bude dít. Dinger mi dělal starosti. Kam ho odvlekli? A proč? Zakrslík zmizel s ním. Chtějí si ho podat jako prvního? Až se vrátí zpátky, budu se na něj muset dívat, jak je zmlácený a celý od krve, jen aby pak odtáhli mě? Po tom jsem netoužil. Radši ať mě odtáhnou dřív, nechci vidět Dingera zmláceného do bezvědomí.
Otevřely se dveře a zase přišli strážní. Chvilku se bavili s hošany v místnosti a užili si spoustu legrace s mým poplivaným obličejem. Zvedli mě a vytáhli ven. Vyšli ze dveří, odbočili se mnou doprava, pak po cestičce a potom o devadesát stupňů vlevo. Ne-, mohl jsem pořádně chodit, museli mě podpírat v podpaží a napůl nést. Špičky prstů mi prakticky celé sedřeli ve městě a já se teď divoce snažil našlapovat na paty a poskakovat, abych si ne-rozdrásal zbytky prstů ještě víc.
Zbývalo nám už asi jenom deset, patnáct metrů. Hned jsem ucítil teplo. Nádhera. Místnost celá voněla - spáleným parafínem, kouřem z cigaret a čerstvou kávou. Srazili mě na podlahu a přinutili sedět se zkříženýma nohama. Měl jsem pořád pásku přes oči a spoutané ruce. S hlavou dolů jsem se připravil k obraně, stiskl zuby a zaťal svaly.
Lidé se procházeli kolem mě. Štěrbinou pod páskou na očích jsem viděl, že je místnost jasně osvětlená. Zdálo se, že jde o zařízenou, používanou místnost, ne polorozbořenou jako byla ta, ze které mě právě vyvlekli. Na koberci se sedělo příjemně a z bezprostřední blízkosti mě něco hřálo. Zkrátka nic nepříjemného.
Zaslechl jsem šustění papírů, skleničku pokládanou na tvrdý povrch, židli posouvanou po podlaze. Stráž zatím nedostala žádné slovní instrukce. Já seděl a vyčkával.
Asi po patnácti vteřinách mi sundali z očí pásku. Pořád jsem zíral na podlahu. Příjemný hlas pronesl: "Podívej se nahoru, Andy, všechno je v pořádku, můžeš se dívat nahoru."
Pomaličku jsem zvedal hlavu a prohlížel si přepychový, kvalitně zařízený, celkem domácký pokoj, obdélníkový, o délce zhruba šest metrů.
Seděl jsem na jednom konci, blízko u dveří. Přede mnou, na druhém konci stál strašně dlouhý dřevěný kancelářský stůl. Tohle musí určitě být plukovníkova kancelář. Chlap za stolem vypadal poměrně distingované, typický vyšší důstojník. Poměrně mohutná postava, zhruba 180 cm, prošedivělé vlasy a knír. Stůl byl posetý různými kancelářskými věcmi, nechyběly pořadače, prostě normální binec, který si člověk spojuje s kanceláří, plus sklenička čehosi, co jsem považoval za kávu.
Pozorně si prohlížel můj obličej. Za zády mu visel všudypřítomný obraz hodného strýčka Saddáma, skvěle vypadajícího v dokonalé uniformě se všemi odznaky moci. Podél stěn byla směrem ke mně rozestavěná křesílka bez opěrek pro ruce, která se dají srazit vedle sebe a vytvoří dlouhou pohovku. Byla bláznivě zbarvená - oranžová, žlutá, růžová - rozestavěná po třech, čtyřech s malým kávovým stolkem uprostřed.
Plukovník na sobě měl olivově hnědou uniformu. Z mého pohledu nalevo, mezi mnou a stolem, stál nějaký major, taky v olivové hnědi, dokonale upravený. Neměl vysoké boty, ale polobotky a dokonale vyžehlenou košili. Štábní důstojník se pozná na první pohled - ať patří k jakékoliv armádě.
Major mi naprosto nevěnoval pozornost, listoval si něčím, co vypadalo jako předávací dokumenty, a plnicím perem si dělal zvláštní poznámky na okraj. Začal mluvit dokonale modulovanou hlasatelskou angličtinou.
"Jak se máš, Andy? Jsi v pořádku?"
Nedíval se na mě a nevzrušeně pokračoval ve svém papírování. Bylo mu kolem třiceti a na nose mu seděly půlkové brýle, takže když chtěl přes ně číst, musel zaklánět hlavu. Měl klasický knírek á la Saddám a dokonale upravené ruce.
"Myslím, že potřebuju lékařskou pomoc."
"Jenom nám nejdřív řekni, buď tak hodný, proč jsi v Iráku?"
"Jak jsem už říkal, jsme členové vyhledávacího týmu. Naše helikoptéra nouzově přistála, bylo nám řečeno, ať vystoupíme, a pak odletěla a nechala nás tam, samotné."
"Kolik vás v té helikoptéře bylo, vzpomínáš si? Nevadí, když si nevzpomeneš hned. Času mám spoustu."
"Nevím. Všude v helikoptéře houkalo poplašné zařízení. Přikázali nám vystoupit a pak bylo všechno moc zmatené. Nejsem si jistý, kolik lidí vystoupilo ven a kolik zůstalo."
"Aha. Kolik vás bylo v helikoptéře?"
Připomínalo to rozhovor učitele s žáčkem, který zjevně lže, ale učitel ho nechává před konečným přiznáním trochu vykrucovat.

"Nevím, protože když jsme nastupovali, byla tma. Někdy létají jenom čtyři, někdy dvacet. Vždycky nám jenom řeknou, kde máme nastoupit a kde vystoupit - je to hrozně rychlé. Nevěděl jsem, kam jedeme nebo co budeme dělat. Upřímně řečeno, ani mě to nezajímalo. Nikdy si moc nevšímám. Chovají se k nám jak k dobytku, jsme jenom vojáci, kteří dělají svou práci."
"Dobrá. Tak jaký byl váš úkol, Andy? Svůj úkol znát musíš, protože se ve vašich rozkazech vždycky opakuje dvakrát."
To je standardní britský vojenský postup, opakovat v rozkazech dvakrát prohlášení o úkolu. Ohromilo mě, že něco takového ví. Pokud zná britskou vojenskou teorii, určitě musel projít v Británii nějakým školením.
"O svém úkolu toho moc nevím," vymýšlel jsem si. "Vždycky dostanem rozkazy typu: běž sem, běž tam, udělej tohle, udělej tamto. Já vím, že svůj úkol máme znát, ale v polovině případů nám vůbec neříkají, o co vlastně jde, je to absolutní a dokonalý zmatek."
Mozek mi pracoval na plné obrátky, slušný výkon, snažil se dělat několik věcí najednou. Poslouchal jsem toho chlapíka a snažil se vzpomínat, co jsem už říkal a co ještě řeknu. Měl jsem ale problém - totální vyčerpanost, hlad a žízeň. Tenhle hoch tady v pohodě sedí a vesele si klábosí. V tomhle stadiu byl daleko bdělejší než já, protože jsem po fyzické stránce už byl troska.
"No a co jste měli dělat, když jste byli v helikoptéře?"
"Sehnali nás dohromady z různých oddílů a vytvořili tyhle záchranné týmy. Nebyli jsme pohromadě dlouho, protože každý byl odjinud. Do týmů jsme se ještě nezformovali. Podívejte, jsme tady, abychom životy zachraňovali. Nejsme z těch, kteří zabíjejí."
"Hmmm."
Plukovník na mě od chvíle, co mi sundali pásku z očí, bez ustání zíral. Teď se vmísil do hovoru slušnou angličtinou.
"Kde je důstojník, který vydává rozkazy?"
Z téhle otázky jsem měl radost. V iráckém systému mají velícího důstojníka i na tom nejnižším stupni. Bylo dobré, že jim připadalo nepochopitelné, že by hlídka mohla na takový úkol vyrazit bez důstojníka. Hrál jsem si na blbce a pomatence a možná mi to sežrali. Teď chtějí důstojníka, protože on patří k zasvěceným. Rozhodl jsem se pokračovat v roli opuštěného vojenského blbce.
"Já nevím, byla tma. Stál chvíli u nás, chvíli jinde. Určitě zůstal v helikoptéře. Nenamáhal se vystoupit s námi, když věděl, že helikoptéra zase odlétá. Opustil nás."
"Myslíš, že vás mohlo být osm?"
To znamenalo, že vědí o problémech u HZT a snaží se je dát do souvislostí - pokud už jim to není jasné. V duchu jsem byl přesvědčený, že je to jenom otázka času.
"Já nevím, tam pobíhali lidi všemi směry. Nemáme výcvik na tyhle věci, jsme vyškolení na první pomoc - a oni nás zničehonic vypustí někde uprostřed Iráku. Mohlo nás být osm, nemám zdání. Byl jsem zmatený a běžel jsem pryč."
"Kde ta helikoptéra přistála?"
"Opravdu nevím. Oni nás jenom vysadili. Nevím, kde to bylo. Já jsem v letadle mapu nestudoval, tohle dělají piloti."
Uvěří takovým sračkám? Měl jsem dojem, že pobízím ke cvalu mrtvého koně, ale neměl jsem na vybranou. Zvolil jsem tuhle cestu a teď musím dál, ať je to dobře nebo ne. Musím zkrátka dohrát svou hru. Každý, koho chytili, dělá to samé.
Klídek, není důvod panikařit, konverzace je pořád klidná a velice mírná.
"Řekni nám něco o výzbroji, kterou jste měli, Andy. Jsme z ní trochu zmatení."
Nevěděl jsem, jestli chce, abych mluvil o zahozených bergenech nebo výzbroji na opasku. On si vedl svou o osmičlenné hlídce, která se prozradila, a já zase o záchranářském týmu.
"Je to standardní vybavení - voda, munice a první pomoc a soukromé věci."
"Ne. Pověz mi o těch výbušninách, které jste měli v batohu."
Zadrž, prolítlo mi hlavou - ještě se neprokázalo, že jsem patřil do hlídky.
"Nevím, co tím myslíte."
"Tak do toho, Andy, pojďme to vyřešit. Není to zas příliš velký problém. Jen v klidu seď, nikam nespěchej, a budeš to mít dnes večer všechno za sebou. Vy jste nesli výbušniny, Andy. Byli jste sledováni celou cestou od prvního prozrazení. Víme, žes to byl ty se svými kamarády. Byli jsme svědky vašeho pozoruhodného výkonu."
"Promiňte, ale nevím, co máte na mysli."
"No to snad víš, Andy, ne? Takové množství plastické trhaviny. Měli jste v úmyslu vyhodit něco do povětří?"
Udržoval pořád velmi příjemný a klidný tón lékaře zjišťujícího můj celkový zdravotní stav. Bylo mi jasné, že to nepotrvá dlouho. Při výcviku vás učí, že musíte získat výhodu z každé situace, protože nikdy nevíte, jestli v ní ještě někdy budete. Zlaté pravidlo zní: pokud můžeš někde získat jídlo, vždycky toho využij. Oni se snažili hrát příjemné kluky a pomáhat mi ze všech sil, tak jsem nabyl dojmu že nastal čas, kdy můžu z dané situace něco vytřískat.
"Nemohl bych dostat něco k jídlu, prosím? Nejedl jsem už celé dny," dostal jsem ze sebe. "Mám už žaludeční křeče z hladu. Bylo by příjemné dostat něco k jídlu."
"Samozřejmě můžeš dostat něco k jídlu, Andy. Jistěže bude těžké něco najít, protože sankce způsobily, že hladovějí i naše děti. Pokusíme se ovšem něco pro tebe najít. Jsme dobří a velkomyslní lidé. Postaráme se o tebe. Když nám pomůžeš, třeba dostaneš ještě něco. Třeba odjedeš brzy domů."
Rýže byla horká stejně jako miska lahodných dušených rajčat a dvě placky chleba. Voda zas úžasně osvěžující, chladná, nalitá v čisté skleničce.
Nejdřív vzal jeden strážný lžíci a začal mě krmit.
Zeptal jsem se: "Nebylo by možné uvolnit mi jednu ruku, abych se nakrmil sám?"
Major odmítl, ale plukovník mávl rukou. Sundali mi jeden náramek a uvolnění tlaku bylo absolutně nádherné. Jediný problém spočíval v tom, že jsem nemohl pořádně uchopit lžíci, protože mi scházel cit v ruce. Lžíce balancovala mezi

malíčkem a prsteníkem a opírala se o palec.
Plukovník ukázal na obrázek Saddáma.
"Víš, kdo to je?"
Zaváhal jsem, jako bych se snažil na večírku přiřadit jméno k neznámé tváři, a odpověděl: "Ano, to je Saddám Husajn. Prezident Husajn."
"Správně. Cos o něm slyšel?"
Co jsem na to měl odpovědět? Slyšel jsem samé dobré věci. Slyšel jsem, že je nejlepší v házení plynových bomb na íránské děti.
"Vím, že má ohromnou moc a je skvělý vůdce."
"Ano. Pod jeho vedením se brzy zbavíme vás všech, lidí ze západu. Nemáme na vás čas. Nepotřebujeme vás."
To ještě zatím nebyla rétorika. Udržoval konverzační tón.
Dojedl jsem rýži a pustil se do rajčat. Měl jsem obrovské potíže při jezení, protože rty mi úplně opuchly a byly bez citu. Jako když přijdete od zubaře po injekci na bolest a myslíte si, že vypijete trochu čaje, ale on vám stéká po bradě, protože ústa neovládáte. Byl jsem hlučný a neohrabaný, jak jsem po sobě cintal, rajčatová šťáva se mi řinula po bradě. Rajčata měla skvělou chuť a litoval jsem jenom, že zranění v ústech mi brání je pořádně pokousat a vychutnat. I s chlebem byl problém. Prostě jsem polykal velká sousta bez kousání. Bylo to jedno. Chtěl jsem ho sníst hlavně co nejdřív, než začnou dělat drahoty a seberou mi ho z půlky nedojedený.
Plukovník ze mě nespouštěl oči, ale zvládal přitom loupat pomeranč. Na rozdíl od opičí hostiny na koberci to dělal se záměrnou elegancí. Pomocí drobného nožíku nařízl slupku ze čtyř stran, pak postupně loupal čtvrtku po čtvrtce. Pomeranč jedl pěkně dílek po dílku.
Ovoce mu přinesli na zdobeném porcelánovém talířku, na podnose, se stříbrným nožem a vidličkou. Veškerá činnost měla jasný systém. Mladoši obcházeli kolem a dolívali čaj těmhle dvěma pánům, kteří jenom seděli na prdeli.
Plukovník zvedal k ústům jeden dílek pomeranče za druhým. Dole na koberci srkal a mlaskal jeho vězeň. Jako kráska a zvíře.
Žaludek mi naplňoval velice příjemný pocit, ale štěstí se mě zmocnilo nejen z jídla. Když jsem se totiž cpal, nekladli mi otázky. Poskytovalo mi to čas k přemýšlení.
Je jasné jak facka, že až dojím, zas mi spoutají ruce a konverzace bude pokračovat od místa, kde jsme přestali. Mluvil pořád tónem, jak bychom se už dávno shodli na tom, že výzbroj, kterou našli po první přestřelce, byla naše.
"Tak, Andy, vysvětli mi trochu podrobněji ten problém s výzbrojí. Co jste ještě měli? No tak, potřebujeme tvou pomoc. Koneckonců, my jsme ti také pomohli."
"Promiňte, všechno se mi plete. Nerozumím."
"Co jste dělali s výbušninami?"
Tón pořád ještě nebyl agresivní.
"My jsme výbušniny neměli. Opravdu nevím, o čem mluvíte."
"Andy, určitě jste chtěli něco zničit, protože jste nesli PE4, což je velmi silná výbušnina, která je určená k ničení. Uvědomuješ si, proč doopravdy nevěřím historce, kterou mi povídáš?"
Jeho zmínka o PE4 byla dalším důkazem výcviku v Británii, ale ignoroval jsem ji. "Opravdu nevím, o co vám jde."
"Máme pár vašich mužů v nemocnici, víš?"
Tímhle mě dostal. Pokoušel jsem se nedat najevo šok ani překvapení. Nesměli mě spojovat se zlosyny od HZT.
"Kdo to je?" zeptal jsem se. "V jakém jsou stavu?"
Mozek mi pracoval naplno. Koho tam můžou mít? Co jim řekli? Co když blufuje?
"Jsou v pořádku, v pořádku."
"Mockrát vám děkuji, že se o ně staráte. Naše armáda bude s vašimi raněnými dělat totéž."
Pokud někoho drží v nemocnici, musí to znamenat, že mají zájem nás nechat naživu.
"Ano," řekl lhostejně, "víme všechno. Několik členů vaší skupiny je v nemocnici. Ale v dobrém stavu. Nejsme divoši, staráme se o své vězně."
Ano, to vím, pomyslel jsem si. Viděl jsem záběry z irácko-írán-ské války. Viděl jsem, jak se staráte o vězně.
Nemohl jsem dělat nic jiného, než odpovídat způsobem, který podle mého soudu odpovídal jejich představám. Všechno je velká hra, taková, jakou se učíte hrát už od dětství. Učíte se lhát své matce nebo učiteli, dokážete se rozplakat, kdy chcete.
"Děkuji, že jim pomáháte," říkal jsem, "ale já nevím nic, co bych vám k tomu mohl říct."
"Tak tedy, usoudili jsme, žes patřil do skupiny, která zahodila batohy, protože jsme vás pronásledovali celou cestu."
"Ne - vy mě pletete. Nechápu, co myslíte těma zahozenýma batohama. Nás hodili doprostřed pouště ve vaší zemi a odletěli. Já jsem pouze voják, jdu tam, kam mi přikážou a dělám to, co mi přikážou."
"Ale Andy, nevysvětlils mi to, co jsem ti říkal. Musíš mít nějaké poslání."
"Podívejte se, patřím do nejnižší kolony vojenského systému. Jak sám dobře víte, pracujeme na principu 'vědět jen nezbytné. Říkají nám jenom to, co musíme vědět a protože jsem v tom řetězci na tak nízkém stupni, neřekli mi nic."
Bingo - tohle byla správná struna. Na každé kartě s rozkazy je napsáno: Pamatuj, že víš jen nezbytné. Určitě měl nějakou britskou školu nebo výcvik, asi Sandhurst nebo Staff College. Iráčani byli členové Klubu hodných hochů západních sil několik let.
Plukovník vypadal zmateně a zeptal se majora na cosi arabsky. Mladší důstojník mu poskytl obsáhlé vysvětlení. Měl jsem dobrý pocit. Vyrukoval jsem na něj konečně s něčím, co zdánlivě přijal. Možná si mysleli, že skutečně vím velké kulové. Možná srovnávají mou situaci s jejich vlastním stavem v armádě. Všichni jsou vojáci. Jistě, jeden je major a druhý plukovník, ale oni taky dostávají rozkazy - od generálů. Navíc jim nás mohlo začít být líto nebo třeba dojdou k

závěru, že nemá cenu se namáhat a lámat z nás další informace, protože jsme jenom tlupa tupců, kteří něco posrali.
"V pořádku, Andy. Uvidíme se později. Teď musíš jít."
Připadal mi jako psychiatr, který končí sezení.
"Mockrát vám děkuji za jídlo. Pokouším se pomoci, opravdu, ale prostě nechápu, co po mě chcete."
Nasadili mi pásku na oči a k mému údivu mi úplně sundali pouta. Cítil jsem, jak mi do rukou znovu vtéká krev. Zvedli mě a vystrkali ven. Chladný vzduch mě málem porazil. V kanceláři bylo tak teploučko, navíc jsem si tam pojídal rajčátka, chleba a rýži.
Byl jsem celkem šťastný, že jsem překonal další velkou překážku a ještě z nich vyrazil kus žvance. Existovala sice možnost, že by mi stejně nějaké jídlo dali, coby součást hry na hodné strejdy, ale prostě jsem si připadal líp, když jsem si o ně řekl a dostal najíst. Byl jsem si poměrně jistý, že tentokrát moje historka zabrala, i když můj herecký výkon byl dost mizerný. Koneckonců, ať už tomu věří nebo ne, pokud mě mají za blbce a ignoranta, na ničem už nezáleží. Doufejme, že si mě zařadí do spisů jako naprosto nedůležitého a příliš tupého, než abych mohl poskytnout důvěryhodné informace.
Pořád jsem nedostal boty a na zraněných nohách se nedalo pořádně chodit. Ale duševně jsem byl fit, a na ničem jiném nezáleželo. Můžou vám přelámat všechny kosti v těle, ale je čistě na vás, jestli vás zlomí i duševně.
Klopýtal jsem dlouhou studenou vlhkou chodbou s linoleem na podlaze. Na jejím konci mě posadili. Byla úplná tma, štěrbinou v pásce na očích nepronikal ani malinký proužek světla. Čas od času jsem zaslechl ozvěnu kroků z jiných chodeb, které se pak přibližovaly do mé. Třeba je to nějaký komplex kanceláří.
Asi po hodině se zase ozvaly kroky, ale byly daleko nepravidelnější a šouravější, než ty předtím. Za chviličku jsem uslyšel těžké oddychování. Strážní mi sundali pásku a já je viděl odcházet. Chodba byla asi dvaapůl metru široká, s dlaždičkami na stěnách a s dveřmi zhruba čtyři a půl metru od sebe. Na pravé straně do ní ústily ještě dvě chodby, asi třicet, čtyřicet metrů. Byla tma. Na vzdálenější křižovatce chodeb, daleko od nás, hořela lampa.
Podíval jsem se nalevo a spatřil Dingera. Šklebil se na mě od ucha k uchu.
"Chodíváš sem často, onane?"
Stráž se vrátila a přinesla nám boty. Pak zase odešla a přisedla si ke kámošům dřepícím pár metrů od nás. Bedlivě nás sledovali.
"Muslim nebo křesťan nebo žid?" zeptal se jeden.
"Křesťani," odpověděl jsem. "Angličani. Křesťani."
"Ne židi?"
"Ne. Křesťani. Křesťani."
"Ne Tel Aviv?"
"Ne, ne Tel Aviv. Angličani. Velká Británie."
Pokyvoval a cosi mumlal kámošům.
"Tady můj přítel," vypadlo z něho, "on je křesťan. Muslimové a křesťani jsou v Iráku oukej. Žijeme společně. Ne židi. Židi jsou špatní. Ty jsi žid."
"Ne, jsem křesťan."
"Ne, ty jsi žid. Tel Aviv. Tel Aviv není dobrý. Nechceme židy. Zabíjíme židy. Proč jste v naší zemi? Nechceme válku. Válka je váš problém."
Prostě si povídal, celkem věcně, a vypadal poměrně při smyslech. V Iráku žije dost velké procento křesťanské populace, hlavně kolem přístavu Basra.
"Nejsme židi, jsme křesťani," řekl jsem znovu.
"Letci?"
"Ne letci. Záchranáři."
Kdyby po nás chtěl, abychom přešli na muslimskou víru nebo na bůhvíjakou jinou, klidně bychom přestoupili. Prostě jsem přikyvoval a souhlasil se vším, co říkal, kromě těch židů. Bylo brzo ráno a nám byl jasný přístup strážných: "My jsme v hajzlu, vy jste v hajzlu, my vás musíme hlídat, tak žádné problémy."
Dinger si třel nohu.
"Bude v pořádku, když mu pomůžu?" zeptal jsem se.
Mávli rukou, což mohlo znamenat: jo, dělej si, co chceš.
Sklonili jsme se s Dingerem k jeho noze.
"Bob?" zašeptal jsem mu do ucha.
"Nevím."
"Legs?"
"Asi mrtvý. A co Mark?"
"Mrtvý. Kdy vás chytili?"
"Před polednem. Slyšel jsem, že tebe až odpoledne."
"Jsi v pořádku?" zeptal jsem se. Nechápal jsem, jak můžu klást tak stupidní otázky. Idiotská věta.
Podíval se na mě pohledem, ve kterém se dalo jasně vyčíst: ty vole!
Stráže zmerčili, že se bavíme, a jeden z nich přišel, abychom toho nechali. Dinger ho požádal o cigaretu. Ten strážný mluvil celkem dobře anglicky, ale Dinger řekl: "Ci-ga-re-ta?", jako by mluvil s šílencem a ještě naznačoval kouření. Nikam se s tím nedostal.
Oba jsme si teď udělali o něco lepší představu o tom, co se děje. Věděl jsem, že Legs je patrně mrtvý. Pořád nebyly zprávy o Bobovi. Seděli jsme ještě asi hodinu, ale mluvit se už nesmělo.
Celé tělo mě bolelo a usínal jsem. Člověk je většinou dost vy-bičovaný psychicky, když ho mlátí, ale když je klid,

všechny malé bolístky a oděrky se stonásobně zvětší, protože člověk nemá nic jiného k přemýšlení. Ten pocit mi připomněl školu. Když se perete jako kluk, v okamžiku rvačky nic nebolí, člověk je celý nabuzený a nevnímá rány. O pár hodin později ale bolest propukne v plné síle. Rty mi pořád krvácely. Na několika místech mi rozmlátili ústa a rány mi teď zasychaly. Jenže při sebemenším pohybu zase praskaly. Zadek jsem měl taky pěkně otlačený a odřený z celodenního sezení na tvrdém betonu. Zranění mě přiváděla ještě k většímu vyčerpání a padala mi hlava. Na chvilku jsem zabral, hlava mi klesla na prsa, ale za minutu nebo dvě jsem sebou zas trhnul a probral se. To trvalo zhruba půl hodiny. Pak jsme se o sebe s Dingerem opřeli a usnuli.
Vzbudilo nás bouchání dveří a zvuk hovoru. Na úpatí chodby se objevilo světlo lampy a zvětšovalo se. Nakonec se objevila blízko nás a za ním spousta lidí. Věděli jsme, že to propukne zas.
Nasadili nám pouta a pásky přes oči, ale nijak agresivně, spíš lhostejně. Vstali jsme a vlekli se společně chodbou ven na čerstvý vzduch. Tam na nás čekal nastartovaný částečně obrněný landrover.
Vevnitř nám hned sundali pásky z očí, ačkoliv naprosto netuším proč - možná nějaké nedorozumění v rozkazech. Vyrazili jsme - dva strážní vpředu a jeden vzadu.
"Bagdád? Bagdád?" zahájil Dinger rozhovor, velmi milým, přátelským tónem.
"Jo, Bagdád," odpověděl řidič, jako by se to rozumělo samo-sebou.
Řidič znal všechny fígly a zkratky. Deset minut jsme projížděli po úzkých uličkách plných lidí. Reflektory svítily naplno. Strážní se nijak nevzrušovali mou snahou zahlídnout názvy ulic a dopravní značky. Neviděl jsem jediné psané slovo. Stejně kolem nás nebyly žádné významné budovy, které bych si mohl zapamatovat a identifikovat později. Všechny domy měly plochou střechu. Zřejmě chudinská čtvrť. Určitě obydlená, protože jsem neviděl stopy po bombardování. Dokonce mi vůbec nepřipadalo, že je nějak postižená válkou. Silnice sice měly makadamový povrch, ale se spoustou děr a chodníky byly samý prach. Po stranách silnice stály vraky aut, na které vesele čůrali psi.
Zastavili jsme před velkými dvoukřídlými dřevěnými vraty. Otevřela se dovnitř, hned jakmile auto přijelo, a my se ocitli na
malém dvorku, na kterém bude mít landrover problémy s otáčením. Hoši na nás už čekali a já cítil starý známý svíravý pocit v žaludku. Tupě jsme se na sebe s Dingerem podívali.
Chtěl jsem se rozhlídnout kolem, když nás vystrčili z auta, ale dával si bacha, abych měl hlavu skloněnou a nikoho nevyprovokoval. Byla černočerná tma a já čekal, že každou chvíli začne nářez. Zatáhli nás do baráku, kde jsme procházeli úzkou chodbičkou taktak na šířku ramen. V naprosté tmě musel chlápek přede mnou rozsvítit baterku. Dostali jsme se k řadě asi tuctu dveří, všechny hrozně blízko u sebe. Chlap jedny otevřel, strčil mě dovnitř, sundal mi pouta a dveře zavřel. Slyšel jsem, jak zasunuje závoru a věší na ni zámek.
Vevnitř nebyl ani paprsek světla. V té tmě nebylo vidět vlastní ruku přímo před obličejem. Nesnesitelně tam smrděla hovna. Klekl jsem na všechny čtyři a pustil se do průzkumu. Nebylo ale co zkoumat. Místnůstka byla mrňavá a netrvalo moc dlouho, abych objevil dvě porcelánové šlapky na každé straně zhruba třiceticentimetrové díry. Není divu, že má ložnice zapáchala. Byl jsem totiž na posraném arabském hajzlu.
Člověk ale musí vytěžit z každé situace a tady se naskytla příležitost ke spánku, který jsem zoufale potřeboval. Nemělo cenu plýtvat časem a o čemkoliv přemýšlet. Nebylo tady ani dost místa, abych se mohl natáhnout, takže jsem se různě kroutil, až jsem definitivně zaujal polohu pěkně omotaný kolem díry. Ventilace žádná, smrad k zbláznění, ale co se dá dělat. Stačila mi úleva, že mě nikdo nebije.
V mžiku jsem usnul.
X
Probudil jsem se z pocitem, jako když je člověk zfetovaný. Dveře na chodbě se hlučně otevíraly. Ozýval se nějaký hovor, který jsem sice slyšel, ale díky otupělosti jsem si neuvědomoval, o co jde. Hlavou se mi honila otázka, kolik asi může být hodin. Tělo mi vypovídalo poslušnost a já dokonce ani nevěděl, jestli je noc nebo den. Pro Člověka by mělo být prvotní počítat si hodiny a dny, hlavně proto, že se pak cítí trošičku líp, ale také si tím udržuje mysl v bdělejším stavu. Když ztratíte ponětí o čase, nejenom, že ne-počítáte dny, ale ani týdny a měsíce. Čas ztrácí na významu do takové míry, že přestáváte cítit kontakt s realitou. Proto by se člověk měl ze všech sil snažit být v obraze od dne číslo jedna. Můžete se dívat jiným na hodinky, protože ty mají vždycky čísla, i arabské. Jenže žádný ze strážců hodinky neměl, což bylo proklatě fikané. Ovšem já byl na dně a úvahy o dnech a hodinách byly v dané situaci podružné. Spíš jsem si dělal hlavu, jestli vůbec přežiju.
Když se dostali k mým dveřím, pořád jsem byl v pořádně otupělém stavu.
"Andy! Andy! Andy!" křičela stráž přes dveře veselým hlasem vedoucích letních táborů. "Je to príma, Andy?"
"Jo, jo, jsem v pořádku!" snažil jsem se o šťastný a zdvořilý tón.
Svaly se mi napnuly, byl jsem ztuhlý jak prkno. Mé tělo se přes všechno snahu odmítalo vztyčit. Kdyby mě tam našli vleže a já se o nic nepokoušel, zmlátili by mě. Ale nemohl jsem se ani hnout.
Dveře se otevřely a já spatřil denní světlo. Natáhl jsem paže, dlaně obrácené nahoru v bezmocném gestu.
"Nemůžu se pohybovat," řekl jsem. "Ztuhlý."
Zavolal dalšího strážného. Snažil jsem se ještě víc zpevnit své bolavé svaly v očekávání kopanců.
Vešli dovnitř a sklonili se nade mnou.
"No, no, šup," řekl jeden z nich příjemným mírným tónem. Hodili si mé ruce kolem ramen a zvedli mě skoro soucitně.
Měli skutečné obavy. Nevěřil jsem svým očím.
Řinčení závor a zámků se rozléhalo po celém bloku spolu s výkřiky "Dobré ráno, dobré ráno." Hoši mi pomáhali ke dveřím na dvůr.
Světlo mě oslepovalo, i když blok se záchody byl ve stínu. Mžoural jsem do slunce. Bylo celkem nízko a já odhadoval, že může být tak osm ráno. Obloha překrásná, bez jediného mráčku, a vzduch chladivý a osvěžující, štiplavý přesně tak,

aby vás jen trošku bodal do obličeje a abyste viděli, jak vám jde pára od pusy. Klidně to mohlo být jarní jitro v Anglii a já mohl vyrážet ze svého domu do práce.
Přímo před námi stálo nějaké auto a za ním jednopatrová budova. Ozývaly se tlumené zvuky - auta v dálce, roztroušené hlasy pokřikující něco v táboře, hluk města za zdí. Zaslechl jsem dokonce někde vlevo od sebe prozpěvovat ptáčka. Obrátil jsem hlavu a pohlédl nahoru - seděl na stromě, který rostl z druhé strany zdi. Zpíval z plných plic, radost ho poslouchat.
Pod ním, v místech, kde se blok s toaletami blížil ke zdi, byla hromada nějakých kovových dílů. Když letectvo shazuje tříštivé pumy, rozpadnou se ještě ve vzduchu a z nich se vysypou menší bomby. Ten větší vnější obal padá normálně na zem. Právě tyhle pláště někdo posbíral. Měly na sobě anglické nápisy. To mě potěšilo - vidět něco ze své vlasti.
Nějaký přítel byl nahoře na obloze, nesledoval mě, dokonce mě ani nehledal, ale aspoň že tam byl a že trochu tyhle lidi pokropil.
Auto bylo obrácené k výjezdu, připravené vyrazit, a když jsme se přiblížili, nastartovalo. Vlezl jsem si dovnitř a tam mě nechali s dvoučlennou stráží. Jeden z nich, první černý irácký voják, jakého jsem spatřil, mi připomenul dny u praporu. Na začátku osmdesátých let, kdy letěly afro účesy, si naši černí frajeři kupovali punčochy, které ustřihli, aby je mohli přetáhnout přes hlavu jako bankovní lupiči, a těmi si v noci připlácli vlasy k hlavě. Výsledkem totiž bylo, že ráno měli své afro pěkně srovnané, takže když si narazili barety, vlasy jim nevyčuhovaly a nevypadali divně. Jakmile měli po službě, vytasili se s afro hřebeny a zase si vlasy hezky natupírovali.
Tenhle kluk měl hustou kštici spláclou jen po obvodu, kde mu ji přidržoval baret, ale zbytek mu čouhal všemi směry. Evidentně si nedával na noc punčochu a mě vrtalo hlavou, jestli mám dát k dobru ten tip na krásu. Při vzpomínce na prapor jsem se musel pro sebe zasmát. Připadalo mi to šíleně dávno.
Dinger byl v mizerném stavu, šoural se jak stařeček, jedním krokem se pohnul asi o třicet cenťáků, z obou stran ho museli podpírat. To bylo ovšem komické, protože Dinger byl nejmíň a třicet čísel vyšší, než oni. Připomínali dva malé skautíky, jak pomáhají starému vysloužilci.
Ostré světlo ho překvapilo, takže se otřásl jak nějaký upír, sklonil hlavu a snažil se chránit oči. Když máte pořád pásku přes oči nebo vás drží ve tmě a najednou dostanete přímý sluneční zásah, jste jak netopýr ve světle reflektorů.
Všiml jsem si, že strážní patří zase ke komandu, měli maskáče a bouchačky typu AK47. Dinger neměl boty, zato nohy samý šrám. Přesně jako já - na ponožkách mu prosakovaly temné krvavé skvrny. Obvykle kudrnaté blond vlasy mu ztmavly do hnědočervené matné barvy. Na tváři mu rašilo týdenní strniště, taky slepené blátem a zaschlou krví.
Když mu pomáhali do auta, natáhl ruku a já ji uchopil a vtáhl ho dovnitř.
"V pořádku, vole?"
"Jo, jsem v pořádku."
Zašklebil se na mě. Fasádu klidně můžete mít rozbombardovanou, hlavně když nad vchodem pořád svítí příjemné světlo.
To bylo další důležité vítězství. Došlo mezi námi k fyzickému kontaktu, vyměnili jsme si pár slov. Ohromně mě to duševně pozvedlo a doufal jsem, že jeho taky.
Stráže nám znovu nasadily pásky přes oči, strhly mi strup u kořene nosu a oční bulvy stlačily tak, že se mi před očima roztančily hvězdičky. Jedno z Houdiniho tajemství spočívalo v tom, že napnul co nejvíc všechny svaly, když ho spoutávali. Když je pak uvolnil, měl určitý prostor, který mu pomáhal dostat se z pout ven. Když mi vázali pásku přes oči, zaťal jsem ze všech sil lícní svaly, abych pak měl pod páskou malou štěrbinku. Nefungovalo to.
Nasadili nám zase pouta, hezky pevně. Pro mé zřízené ruce to byla nesnesitelná bolest. Zatvrzele jsem se nadechl a stiskl zuby, když se mi kov zakousl do masa, protože jsem nechtěl, aby viděli, jak mě to bolí. Nejdřív si procházím procesem přehrávání svých zranění a teď už zase vynakládám naprosto zbytečné úsilí, když se snažím bolest maskovat.
Vsedě jsme nějakou dobu čekali. Naslouchal jsem naprázdno běžícímu motoru a uvažoval, kam asi jedeme. Přesvědčili jsme je o své naprosté blbosti, která je pro ně zbytečná, takže nemá cenu na nás už plýtvat silami? Odvezou nás do vězení, kde prosedíme zbytek války v relativním pohodlí?
Mé úvahy přerušil nějaký chlap, zřejmě jeden ze strážných. Jakmile řidič položil nohu na spojku a zařadil jedničku, strčil otevřeným okýnkem dovnitř hlavu a řekl tiše: "Ať je váš bůh kdokoliv, budete ho velice brzy potřebovat." Nevěděl jsem, jestli to říká ze soucitu nebo je to úmyslná krutost, která nás má odrovnat. Na mě zapůsobila zcela skličujícím dojmem. Celé tělo mi ochablo, jako kdybych se dozvěděl o smrti svého otce. Byl to ohromný šok. Všechno už vypadalo tak dobře, a najednou tohle.
Ať je váš bůh kdokoliv, budete ho velice brzy potřebovat.
Přesvědčený tón jeho hlasu mě vyděsil. Napadlo mě: takhle se věci mají - bude to ještě horší. Poznámka o bohu byla alarmující, protože ten člověk měl v hlase tak starostlivý tón, když to říkal. Skutečně jako by nás teď mohl zachránit jedině Bůh. Znamená to, že budeme popraveni? To je fajn -jen doufám, že o tom někam napíšou, aby o mně doma věděli. A co mučení? Slyšeli jsme hrůzostrašné historky z irácko-íránské války, takže mi teď lítaly hlavou. No jo, jasně, teď je pravý čas ke starým známým praktikám odřezávání koulí, pak uší, prstů na rukách a nohách, všechno hezky čistě a pomalinku. Jenže optimismus ve mně pomalu vítězil - ne, nemůžou to udělat, musejí si uvědomit, že prohrávají válku, nechtějí přece další Norimberk.
Pokud měli skutečně v úmyslu mě nasrat, pak můžou slavit úspěch - nasrali mě fest. Stejně tak Dingera. Jak landrover nadskakoval po dlažbě dvora, mumlal si pro sebe: "No aspoň že s nima nemůžem otěhotnět."
Uchechtnul jsem se. "No jo, to je klika."
Hoch sedící na místě spolujezdce se otočil a vyštěkl vztekle: "Nemluvit! Žádný hovor!"
Možná, že s nimi nemůžem otěhotnět, ale klidně třeba zatouží nás ošukat. Byl to šílený předpoklad, ale takovým myšlenkám se člověk pod tlakem prostě neubrání. Popravdě řečeno, vadilo by mi to víc, než kdyby mě zabili.

Ponechán napospas svým myšlenkám jsem v duchu zabloudil až k rozhovoru, který jsme s Chrisem vedli ještě na operační základně.
"Něco takového už ti v zajetí může jenom dodat," vtipkoval Chris. "Šest čili-papriček, které ti rajtují v prdeli."
Jeli jsme zhruba čtvrt hodiny v překrásném slunci. Odhadoval jsem, že nevyjíždíme z města, protože auto v pravidelných intervalech odbočovalo a hluk města nijak nepolevoval. Lidi na ulicích na sebe pokřikovali, řidiči nespouštěli ruku z houkaček.
Jeden z hošanů vepředu si uprdl. Bylo to strašné, hajzl zasranej. Nádhera, pomyslel jsem si, ještě ke všemu musím přežvykovat něčí hovna.
Považovali to za skvělé a hošík vedle řidiče se otočil a zeptal se: "Dobrý? Dobrý?"
"Hmm, ňam, ňam," reagoval Dinger uznale, zhluboka se nadechoval, jako by byl někde na mořské pláži. "Rozkošné, báječné."
Stejně jsme měli nosy tak ucpané, že se dovnitř nemohlo moc smradu vůbec dostat, ale bylo důležité dát najevo, že je nám fuk, co dělají. Za chvilinku to nemohli vydržet samotní borci vepředu, takže stáhli okýnko.
Měl jsem senzační pocit, když mi chladivý větřík ofukoval mé bolístky. Obrátil jsem k průvanu obličej, dokud mi málem nezmrzl. Snažil jsem se nemyslet na své ruce. Podařilo se mi vyvinout skvělou techniku, jak se naklonit dopředu a držet ruce napnuté, aby se mi uvolnil tlak náramků. Jediný problém spočíval v tom, že kdykoliv jsem se pohnul, mysleli si, že se pokouším utéct, tak mě srazili nazpátek. Ale co to je, nějakých patnáct minut přátelského pošťuchování?
Řidič se přestal smát a mně došlo, že jsme na místě. Otevřely se brány a my najeli na jiný povrch a po něm ještě pár set metrů. Landrover obklopily vzteklé hlasy. Uvítací výbor byl připraven.
V okamžiku, kdy auto zastavilo, se rozletěla dvířka dokořán. Nějaké ruce mě uchopily za vlasy a vytahovaly mě. V minutě jsem byl z auta venku, přímo na zemi, žádné sraní. Bití nepatřilo k nejhoršímu - normální facky, tahání za vlasy, kopance do boků, klasika. Jenže přišlo zničehonic, což je pořádný šok. Lidi se chechtali a bavili se, já si chránil hlavu, zaťaté zuby - nechal jsem je. Koneckonců, je to jejich mejdan.
Asi po třech minutách mě postavili na nohy a táhli někam pryč. Nohy mě neposlouchaly, klopýtal jsem a poskakoval. Oni mě vlekli dál, strašně rychle, měli to skvěle nacvičené, jako když se na jatkách tahají poražení voli. Všichni kolem mě hulákali jak na lesy, ale já se snažil poslouchat jinou skupinku a neztratit z dohledu Dingera. Jenže jsem díky svému řvoucímu okolí slyšel prd.
Snažil jsem se zvedat nohy, abych je netahal po zemi a neporanil je ještě víc. Šlo se jenom pár metrů. Když lomcovali dveřmi, lapal jsem po dechu. Následovalo několik schodů, o kterých jsem nevěděl, takže jsem se praštil do pahýlů prstů a zařval bolestí. Upadl jsem, ale znovu mě postavili, řvali na mě, facky jen pršely. Procházeli jsme chodbou. Zvuky se strašidelně rozléhaly. Předtím bylo vedro a teď najednou znovu zima, vlhko a zatuchlina. Připadalo mi, že ten barák je polozbořený.
Dveře do cely musely být už otevřené. Hodili mě do kouta a srazili na podlahu. Dostali mě do polohy se zkříženýma nohama, kolena ve vzduchu, ramena zkroucená dozadu a ruce spoutané za zády. Nic jsem neříkal ani nedělal, nechal jsem se unášet proudem událostí. Po dalších několika ranách a kopancích a záplavě slov jako přívažek se dveře s bouchnutím zavřely. Znělo to, jako když jsou z kovového plátu zasazeného pantem do rámu, který musel být dost křivý, protože museli bouchnout fakt pořádně a rána se rozléhala a rachotila díky ozvěně šíleně dlouho, že jsem se strachy málem posral.
Jsi sám. Myslíš, že jsi sám. Nevidíš, co se děje, jsi dezorientovaný a vyděšený. Kurevsky vyděšený. Zhluboka oddechuješ a myslíš si: ať to mám za sebou. Nemůžeš si být jistý, že v místnosti není ještě někdo. Možná jsou všichni pryč, ale třeba tě někdo pořád sleduje, čeká na tvou chybu, tak držíš skloněnou hlavu, co nejvíc zaťaté zuby, kolena nahoru, snažíš se chránit před ranami a kopanci, které můžou začít v kterémkoliv okamžiku.
Zaslechl jsem bouchnutí dalších dveří. Zřejmě zamykají Dingera. Trochu mě utěšovalo, že jsme oba na jedné lodi. Celkem nic dobrého se nedalo očekávat. Musím tu prostě trčet a snažit se uklidnit. Zhluboka jsem se nadechoval a pomalu vydechoval, rozebíral jsem události a docházel k jasnému závěru, že se natuti stane něco ošklivého. Přesunuli nás do místa, které je zřejmě dokonale organizované a slušně zajeté. Uvítací výbor nám poskytl krátký náhlý šok, znali svou práci, věděli přesně, co mají dělat a kdy. Ale je tohle už vězení, kde od teďka zůstaneme, nebo jsme pořád v tranzitu a tihle kluci si jen získávají autoritu? Zůstanu s páskou na očích a spoutaným rukama do konce svého života? Jestli jo, budu v dost mizerném stavu. Vylezu ven poloslepý? A, Ježíši, co moje ruce?
Uklidňoval jsem se myšlenkou, že jakmile se naladím na nové prostředí, bude mi líp. Je to jako když přijdete do domu, kde jste poprvé. Připadá vám cizí, ale za pár hodin se s ním už začínáte sžívat, cítíte se bezpečněji. Věděl jsem, že jakmile se zbavím pásky, bez problémů se nakonec zabydlím. Pořád ještě mám bezpečně zašitou únikovou mapu a kompas, takže aspoň v něčem mám nad nimi vrch.
Bylo chladno: typický chlad plesniviny polorozpadlých baráků. Podlaha byla vlhká. Seděl jsem v mokrém bahně a v hovnech. Zjistil jsem, že se můžu dotknout rukama zdi. Byla na ní oloupaná omítka s výčnělky a dole u podlahy díry. Betonová podlaha byla velice drsná a křivá. Kvůli odřenému zadku jsem se musel zavrtět a upravit svou polohu. Snažil jsem se natáhnout nohy, ale nepomohlo to, tak jsem je zas skrčil a snažil se naklonit na stranu. Ale ať jsem se opřel jakkoliv, šíleně mě bolely ruce, prostě jsem nemohl najít pohodlnou pozici.
Slyšel jsem hlasitý hovor a zvuky kroků přecházejících venku sem a tam. Ve dveřích určitě byla nějaká díra nebo okénko, kterým mě kontrolovali, pozorovali nový kousek, nebo jen zírali tupým idiotským pohledem. Hlavou mi problesklo, že jestli někdy vylezu ven, nikdy v životě nevstoupím do ZOO.
Bolest náramků a divná poloha začaly být nesnesitelné. Ať už na mě hleděli nebo ne, neměl jsem na vybranou. Musel jsem se pokusit lehnout a uvolnit tlak. Nemůžu nic ztratit. Člověk zkrátka neví, dokud to nezkusí. Lehl jsem si na bok a okamžitě jsem se dočkal uvolnění - a taky křiku. Věděl jsem, že po mě jdou. Každý nerv ve mně křičel: "Kurva! Kurva!

Ne, už ne...!"
Snažil jsem se dostat do původní polohy, celou vahou se opíral o zeď, ale nedostávalo se času. Zámek se rozlítnul a strážní se ze všech sil snažili ohnuté dveře rozrazit.. Ty rachotily a mlátily jak zvedací dveře od garáže. Vojáci je vztekle rozkopli dokořán a když se konečně otevřely pořádně, pořád duněly, jako hrom v loutkovém divadle. Ten zvuk pro mě byl naprosto děsivý, snad nejděsivější v životě. Něco příšerného.
V mžiku byli vevnitř, popadli mě za vlasy, a začaly se sypat kopance a rány. Snažili se mi tím sdělit naprosto jasnou zprávu. Násilím mě poskládali zase do zkroucené polohy a vyběhli z cely a zapráskli za sebou dveře. Zámek znovu zarachotil a já slyšel jen odumírající ozvěnu jejich kroků.
Tohle vypadá jako opravdické vězení. Cela je bezesporu postavená pro jasný účel. Jsem pod jejich absolutní kontrolou. Takže tady se to má všechno stát? Není šance na únik a jestli se podmínky nezmění, nikdy se žádná šance nenaskytne.
Tihle hoši vědí, co přesně udělat. Jejich reakce jsou správně nacvičené a sehrané. Najednou mi připadalo, že situace zůstane navždy stejná. Opustila mě veškerá naděje. Měl jsem dojem, že člověk snad nemůže být víc ponížený, osamělý, opuštěný a ztracený.
Hlavou se mi míhaly myšlenky. Řekl někdo Jilly, že jsem se při akci ztratil a předpokládá se, že jsem mrtvý? Doufal jsem, že jí řekli kulový. Snad se někdo dostal přes hranice nebo třeba Iráčani mluvili s Červeným křížem. Naděje umírá poslední. Možná se brzo dostanu do televize, což by bylo parádní. Vlastně možná ne tak docela. Ostatní příbuzní budou už tak dost nervózní jenom proto, že je válka. Jilly vždycky brala mou práci s nadhledem. Zastávala názor, že co neví, to ji nemůže nijak zranit. Byla schopná si určité myšlenky prostě vyříznout z mozku. Jenže tentokrát bylo jasné, kde asi jsem. Totéž museli tušit i rodiče.
Na umírání jsem se bál jediného - že se o tom nikdo nedozví. Nedokázal jsem snést pomyšlení na trýznivá muka mých příbuzných z toho, že nemají tělo, nad kterým by truchlili, nebo že zbytek života prožijí v nejistotě.
Irácký hlavní stan si teď určitě nepřál, abychom zahynuli, protože kdyby to bylo na nich, už nás odkráglovali dávno. A jestli nás chtějí mít živé, musejí k tomu být důvody - ať už propagandistické nebo prostě fakt, že prohrají válku a nevypadalo by dobře, kdyby zajatce oddělali.
Člověk musí nějak přijmout dané podmínky a vytěžit z nich maximum. Já nemohl dělat nic, abych pomohl lidem doma, tak jsem myšlenky obrátil jiným směrem. Měl jsem tenkrát večer překročit hranice? Bylo mi jasné, že bylo třeba využít všech možností. Ale pozdě bycha honit.
Byl jsem zraněný a dezorientovaný. Dokonce si ani nepamatuju, kolikátého je. Dezorientace vězně je dobrým začátkem k jeho zlomení, což jsem si uvědomoval. Jenže se nedalo dělat nic jiného, než to pustit z hlavy, dokud nebudu mít šanci podívat se strážnému na hodinky.
Vyšetřovatelé musejí překonat dvě překážky: první je přímočará - zlikvidovat člověka fyzicky, po ní následuje obtížnější -zlomit ho duševně. Neznají vaši psychiku, slabost nebo vnitřní sílu. Někteří lidé se zhroutí hned první den, ale někteří se nevzdají nikdy. Mezi tyhle dva extrémy se zařazujeme ještě my ostatní. Vyšetřovatel si nemůže být jistý, že dosáhl svého cíle. Těžko se mu rozhoduje, jestli vyprávíte pohádky nebo ne. Je mu jasné, že nemůže vycházet z vašeho fyzického stavu, protože své zranění přeháníte. Učili ho ovšem jednu věc - oči nelžou. Je na vás, jestli prokoukne tohle okno do vaší duše, musíte totiž maskovat svou ostražitost. Musíte být s to přesvědčit lidi, kteří jen nahlédnou do vašich očí, že se dívají do vymeteného lokálu, ne do narvaného baru.
Donutil jsem svůj mozek zaměřit se na produktivnější myšlenky. Ještě jednou přemílal mou krycí historku, ve snaze vybavit si, co už bylo vyřčeno a v naději, že Dinger tvrdil víceméně totéž. Cílem bylo vydržet co nejdéle, aby na operační základně mohli provést zhodnocení škody. Otázka, kterou s v hlavním stanu budou klást, zní: Co vědí členové hlídky Bravo Two Zero? Musejí dojít k závěru, že známe své úkoly, ale nikoliv úkoly jiných, ani současné ani budoucí, takže nic nemůže být vyzrazeno.
Všechno, co jsme věděli a mohlo narušit další činnost, už muselo být změněno nebo zrušeno. Museli jsme se držet své historky. Cesta zpět neexistuje.
I o hodinu později jsem zaujímal pořád skrčenou polohu v koutě. Nebo to bylo jenom deset minut?
Nějací lidé chodili sem a tam, nakukovali dovnitř, něco mumlali.
Co se mého těla týče, vychutnávalo přestávku v bitvě. V průběhu bití si na nic nestěžovalo, ale teď, když jsem nepociťoval fyzickou bolest, úplně křičelo hlady a žízní. Jídlo mi moc starostí nedělalo. Schytal jsem pár pořádných kopanců do žaludku, takže ho možná stejně nepřijme. Hlavní byla voda. Měl jsem příšernou, strašnou žízeň. Lekal jsem žízní.
Strážní se potýkali se zámkem a petlicí. Mlátili a kopali do dveří, aby je otevřeli. Ocelové pláty se otřásaly a vibrovaly. Šli si pro mě. Žízeň zmizela. Strach všechno přehlušil.
Dovnitř vešli beze slova, prostě mě bez okolků chňapli a zvedli ze země. Neviděl jsem je, ale cítil. Snažil jsem se vzbudit dojem, že jim chci ze všech sil pomoct bez ohledu na zranění, která jsem přehrával. Jenže mi za chvilku došlo, že spíš balamutím sebe, než je. Už bylo jasné, že jsem se dávno dostal za nějaké přehrávání. Skutečně nebylo možné se postavit. Nohy mě neposlouchaly.
Vytáhli mě z cely a odbočili vpravo po chodbě. Nohy jsem vlekl po zemi v jejich stopách a odíral si strupy o podlahu. Zpod pásky na očích bylo trochu vidět. Po dlaždicích se táhly krvavé stopy. Všiml jsem si, že je před námi schod, ale zakopl jsem o něj, aby si nevšimli, že vidím. Nechci dostat větší nářez, než mě evidentně čeká.
Na slunci bylo teploučko. Hřálo mě do obličeje. Šli jsme po cestičce kolem nízkého živého plotu. Pak na další schod a zpátky do tmy. Dlouhá, černá chodba, studená, zatuchlá a vlhká. Slyšel jsem typické kancelářské zvuky a ozvěnu kroků na linu nebo dlaždicích. Odbočili jsme doprava a vešli do nějaké místnosti. Taky studená a vlhká, ale jak mě vlekli dovnitř, vnímal jsem izolované zdroje tepla. Nebyl to ale pocit příjemného pohodlného pokojíku u tetičky Nelly,

vytápěného hezky dlouho.
Srazili mě na tvrdou židli. Ve vzduchu byl obvyklý silný pach parafínu a cigaret a tentokrát ještě pronikavý puch něčího těla. Nedokázal jsem odhadnout, jestli tak smrdí někdo z přítomných, nebo předchozí vězeň. Pokoušel jsem se sklonit, ale uchopily mě nějaké ruce a vrátily do původní polohy.
Vevnitř byla spousta lidí, šoupali nohama, kašlali a tiše si povídali. Připadalo mi, že sedí na jedné straně místnosti. Slyšel jsem syčet lampy. Nebylo jasné, jestli je místnost bez oken nebo jestli jsou stažené rolety, ale v každém případě byla dost temná.
Sevřel jsem svaly a čekal. Zhruba minutu se neozval ani hlásek. Přepadala mě nervozita. Tohle je vážné. Tady jsem na správném místě a lidi, kteří kolem mě sedí, nejsou žádní idioti.
Zepředu se ozval hlas. Zněl jako nějaký hodný dědeček, takový starý, chraplavý, velice příjemný,
"Jak se máš, Andy?"
"Není mi úplně nejhůř."
"Zdá se, že jsi dost zraněný." Jeho angličtina byla plynulá, ale s patrným přízvukem. "Možná, že až skončíme naše jednání a dosáhneme shody, budeme ti moci sehnat lékařské ošetření."
"To by od vás bylo velice milé. Mockrát děkuji. Pro mého kamaráda také?"
Teď jsem byli v novém prostředí, s novým gangem. Jestli se budu chovat á la hodný chlapeček, třeba dostanu něco k jídlu, třeba mi seženou doktora, třeba se mi podaří sehnat doktora pro Dingera. Možná z nich vypadnou i nějaké informace. Můžou mi třeba sundat pásku z očí nebo pouta - možná, možná, možná. I kdyby jen na pár minut - lepší než rána mezi oči. Když vám něco slibují, musíte se pokusit přesvědčit o tom, jestli to i splní. Dělej, co můžeš, dokud můžeš. Fajn, tak do toho.
"Andy, my potřebujeme jenom vědět, cos dělal v naší zemi."
Znovu jsem si zopakoval svou historku. Snažil jsem se vypadat vyděšeně a zmateně.
"Byl jsem ve vrtulníku jako člen záchranářského týmu. Jsem zdravotník, takže tu nejsem kvůli zabíjení. Helikoptéra nouzově přistála, všichni museli rychle vystoupit, a potom prostě odletěla. Nevím, kolik lidí tvořilo posádku nebo zůstalo na zemi a je pořád v terénu. Musíte pochopit, že nastal absolutní zmatek. Byla noc, nikdo nevěděl, kde je velitel, mám dokonce dojem, že nastoupil zpátky do vrtulníku a nechal nás tam. Neměl jsem vůbec představu o tom, kde se nacházíme ani kam mám jít. prostě jsem utíkal, vyděšený, zmatený. To je všechno."
Nastala dlouhá odmlka.
"Určitě chápeš, Andy, že jsi válečný zajatec a že váleční zajatci musejí dělat určité věci?"
"To chápu, snažím se vám ze všech sil pomáhat."
"Potřebujeme, abys podepsal nějaké papíry. Musíme mít tvůj podpis, abychom ho poslali Červenému kříži. Bude součástí postupu, jak dát tvým nejbližším zprávu, že jsi zde."
"Promiňte, ale je mi známo, že podle Ženevské konvence podepisovat nesmím nic. Vlastně vůbec nechápu, proč bych měl něco podepisovat, protože nás učili, že nic takového nemáme dělat."
"Andy," Velký Hlas nasadil ještě dobrosrdečnější tón. "Musíme si vzájemně pomáhat, s tím souhlasíš, ne? Aby všechno probíhalo hladce."
"Ano. Jistě. Jenže já nic nevím. Řekl jsem vám všechno."
"Musíme si skutečně pomáhat, jinak to bude bolet. Myslím, že chápeš, co tím chci říct, Andy."
"Chápu, co říkáte, ale opravdu nevím, co potřebujete. Řekl jsem vám všechno. Nic dalšího nevím."
Existuje způsob, kterým vás dokonalí prodavači dokážou přesvědčit, abyste řekli, že daný výrobek chcete koupit. Říká se tomu "tvůrčí odmlka" nebo tak nějak. Victor Kiam ji vysvětluje v jedné ze svých knih. Když se při prodeji dostával k vrcholu smlouvání, udělal pomlku. Pokud zákazník nabyl dojmu, že konverzace musí pokračovat a překlenout tuhle odmlku, Kiam věděl, že má obchod v kapse. Spekulant měl za to, že musí něco udělat, což se rovnalo souhlasu ke koupi.
Zůstal jsem zticha a nasadil zmatený výraz.
"Opravdu vypadáš mizerně, Andy. Nepotřebuješ lékařské ošetření?"
"Ano, prosím."
"No, Andy, ale za všechno se platí. My od tebe na oplátku chceme, abys trochu spolupracoval. Oko za oko. Mám dojem, že je to staré anglické přísloví, ne?"
Určitě se rozhlédl po místnosti v očekávání nějaké reakce, protože ostatní se drsně rozesmáli - trošku moc drsně. Vlastně to vyznělo, jako když se předseda nějakého výboru pokusí o vtip a všichni se chichotají, protože musejí. Polovina lidí v místnosti patrně ani nerozuměla tomu, co říkal.
"Budu pomáhat," reagoval jsem. "Snažím se pomáhat ze všech sil. Mohl bych dostat vodu nebo třeba jídlo, protože jsme s kamarádem nejedli ani nepili už velmi dlouhou dobu. Mám ohromnou žízeň a jsem strašně zesláblý."
"Když budeš pomáhat, možná uděláme nějakou dohodu - ale nemůžeš ode mě chtít, abych dělal něco pro nic za nic. Rozumíš tomu, Andy?"
"Ano, rozumím, ale opravdu nevím, co ode mě chcete. Řekl jsem všechno, co vím. Jsme jenom vojáci, přikázali nám nastoupit do letadla a odletět. Nevíme, co se děje. Armáda s námi zachází strašně."
"Myslím, že přijdeš na to, že u nás se k vám budeme chovat líp. Já tobě i tvému kamarádovi chci poskytnout jídlo, vodu a lékařské ošetření, Andy, ale musí to být spravedlivý obchod. Potřebujeme znát jména dalších lidí, abychom mohli informovat Červený kříž, že jsou v Iráku."
Bylo celkem dost jasné, že mě krmí pěknými kecy, ale musel jsem vypadat co nejservilněji a přitom prakticky nic neprozradit. Chtěl jsem udržet tenhle rozhovor pod vedením pana Příjemného. Byl zdvořilý, srdečný, jemný, milý, starostlivý. Netěšil jsem se na nakládačku od Nepříjemných, ke které, jak mi bylo jasné, dříve či později dojde.
"Jediné jméno, které znám, je jméno mého kamaráda Dingera," řekl jsem. On jim stejně prozradil své jméno, číslo,

hodnost a datum narození, jak to umožňuje Ženevská konvence. Vyslovil jsem jeho plné jméno. "Kromě něho nemám absolutně představu, kdo tady ještě je a kdo ne. Byla hrozná tma, všichni se rozutekli, nastal chaos. Jediný důvod, proč vím o Dingerovi, je, že jsem ho zahlédl."
Něco mi napovídalo, že krycí historka skřípe. Prostě už mi nepřipadala věrohodná. Začínaly se v ní objevovat díry, jako ostatně v každé historce, pokud není promyšlená do hloubky. Začínala hra o čas. Neměl jsem sebemenší představu, co si v tomhle stadiu myslí oni, prostě hra na kočku a na myš. On položil otázku a já odpověděl svou holou větou, a on prostě přešel k další, aniž by se ptal podrobněji na to, co jsem řekl.
Pan Hlas si musel uvědomit, že ho pořádně krmím. Na druhou stranu i já jsem si uvědomoval, že jim neříkám to, co by chtěli slyšet. Bez ohledu na to se nedělo nic zlého - ale brzy bude.
Můj duševní stav byl v pořádku. Vaši psychiku můžou ovlivnit drogami. Já jsem jen doufal, že nejsou tak pokroková a používají pořád prehistorickou taktiku. Fyzické týrání může dostat vyšetřovatele jen k určité hranici, po jejímž překročení už mučení není směrodatné. O vašem fyzickém stavu získají přehled podle míry bití, které vydržíte. Jenže psychiku už odhadnout nemůžou. Proto musejí kontrolovat stav vašeho vědomí, což je možné jediným způsobem, sledováním výrazu v očích. Někteří lidé se naprosto sesypou, když se vyšetřovatel za břicho popadá smíchy nad velikostí jejich přirození nebo je obviní z homosexuality nebo prohlásí, že jejich matka je kurva. Vyslýchaný vybuchne, a tak jim poskytne dokonalou představu, do jaké míry je ještě při smyslech, že na tom není tak hrozně, jak předvádí. Každý má ve svém brnění slabinu a je na vyšetřovateli, aby ji odhalil. Od toho okamžiku jsou pak skutečně na koni.
My jsme vycvičení přímo k očekávání takového okamžiku a máme kliku, že v jednotce jsme kanadským žertíkům a nasírá-ní vystaveni neustále. Náš každodenní život se točí bez přestání kolem osobních urážek. Ale stejně mě čeká pořádná bitva.
Když jste fyzicky i duševně vyčerpaní, většinou nemáte dost energie ani na to, abyste chápali, co vám kdo říká, natož abyste nějak reagovali. S blufováním dlouho nevydržíte, pokud třeba jenom mrknete, když se někdo rozchechtá nad velikostí vašeho pinďoura nebo se zeptá na oblíbenou polohu vaší ženy. Vy se ho snažíte přesvědčit, že jste vyčerpaní, všechno už skutečně velice těžko chápete, řekli jste jim přece všechno a jediné, co si přejete, je jít domů. My měli od začátku jedinou výhodu v tom, že pro ně je i poddůstojník nicka. Jejich armáda má pouze důstojníky pro důstojníky. Ostatní hodnosti chápou jenom jako tupce - kolečka v mechanismu. Mně se do psychiky ještě nedostali a nikdy se jim to nepodaří. Teď se mi zrovna hodilo připomenout jim, že jsem jenom dementní blbeček, se kterým nemá cenu se zabývat.
Zeptal jsem se, jestli by mi mohli sundat pouta a pásku z očí. "Nemůžu jasně myslet," tvrdil jsem. "Mám ztuhlé ruce a problémy s očima. Začíná mě bolet hlava."
"To je pro tvou vlastní bezpečnost," odpověděl Hlas.
"Samozřejmě, chápu. Moc se omlouvám, že jsem se ptal."
Bylo to pro jejich bezpečnost, ne pro moji. Oni nechtěli, abych je později dokázal identifikovat.
"Snažím se pomáhat," pokračoval jsem, "ale jsem jenom četař. Nic nevím. Nic nedělám a ani se mi moc nechce. Kdybych věděl víc, řekl bych vám to. Já tady nechci být. To vláda mě sem poslala. Já jenom letěl v helikoptéře, vůbec jsem ani nevěděl, že jsme přistáli ve vaší zemi."
"Já to všechno chápu, Andy. Jenže ty si musíš uvědomit, že si potřebujeme vyjasnit pár věcí. A abychom ti mohli pomoct, musíš nejdřív ty pomoct nám, na tom jsme se shodli. Rozumíš tomu?"
"Ano, rozumím, ale bohužel tohle je všechno, co vím."
Tahle fraška trvala asi hodinu. Odehrávala se ve velmi srdečné atmosféře, vůbec nedošlo k žádným náznakům špatného zacházení. Ale v podtónu jsem vycítil, že vědí, jak lžu, až se mi práší od huby. Jediný problém jsem měl sám se sebou - průšvih nastane, až přestanu být schopen držet se o dva kroky před ním a začnu si odporovat.
Párkrát se mi to povedlo.
"Andy, ty nám lžeš?"
"Jsem zmatený. Nedáváte mi čas k přemýšlení. Bojím se, že se nedostanu domů živý. Já nechci vést tuhle válku. Mám hrozný, příšerný strach."
"Já ti dám čas k přemýšlení, Andy, ale musíš přemýšlet jasně, protože my ti nemůžeme pomoct, když ty nepomůžeš nám."
Pak se rozpovídal o mém rodinném životě a vzdělání.
"Máš vysokou školu?"
Vysokoškolský titul? Neměl jsem ani maturitu.
"Ne. Nemám žádnou kvalifikaci. Proto jsem voják. V Anglii paní Thatcherové nemůžete nikde pracovat, když nemáte vzdělání. Patřím k třídě pracujících na nejnižším stupni žebříčku. Musel jsem vstoupit do armády, protože nic jiného dělat nemůžu. V Anglii je velice draho, musíme platit velké daně. Kdybych nedělal tuhle práci, umřel bych hlady."
"Máš nějaké sourozence?"
"Ne, žádné nemám. Byl jsem jedináček."
"Potřebujeme znát adresu tvých rodičů, abychom jim mohli poslat zprávu, že jsi ještě naživu. Určitě si o tebe dělají velké starosti, Andy. Musíš jim poslat nějaký vzkaz, budeš mít lepší pocit. Tohle pro tebe můžeme zařídit. My ti chceme pomoct, pokud pomůžeš ty nám. Takže nám dej jenom adresu rodičů, pošleme jim dopis."
Vysvětlil jsem jim, že mi otec zemřel na srdeční infarkt a matka utekla a teď žije kdesi v Americe. Neviděl jsem ji už několik let. Nemám žádnou rodinu.
"Musíš mít ale v Anglii nějaké přátele, kteří by měli vědět, kde jsi, ne?"
"Jsem samotář. Osud mě zavál do armády. Nemám nikoho."
Věděl jsem, že mi nevěří, ale bylo to lepší, než přímé odmítnutí. Výsledný efekt byl stejný, ale přinejmenším jsem si

nevysloužil bití.
"Andy, proč si myslíš, že jsou u nás západní armády?"
"Nejsem si tak zcela jistý. Bush tvrdí, že chce kuvajtskou ropu a Británie se s ním prostě svezla. V zásadě sloužíme Bushovi a já sloužím Johnu Majorovi, novému ministerskému předsedovi. Moc téhle válce nerozumím. Vím jenom, že mě sem poslali dělat zdravotníka. Na válce nemám žádný zájem. Nechci válčit. Zavlekli mě sem jen proto, abych jim dělal špinavou práci. Vím, že Thatcherová s Majorem vysedávají doma u svého ginu s tonikem a Bush běhá pro zdraví kolem Camp Davidu a já musím být tady, v zajetí, ve válce, které vůbec nerozumím. Prosím, věřte mi. Já tady nechci být a snažím se vám pomáhat."
"No dobrá. Brzy nashledanou, Andy," řekl. "Teď můžeš jít."
Hoši zezadu mě popadli a bleskově mě odtáhli ven. Nestíhal jsem mrskat nohama tak rychle, takže mě doslova vlekli celou cestu - chodbou, po pěšině, dolů ze schodů, přes dlaždice zpátky do cely. Hodili mě do kouta a zauzlovali do stejné šíleně bolestivé polohy.
Když se zabouchly dveře, ulehčené jsem si vydechl. Začínal jsem se vzpamatovávat.
Za dvě minuty dveře znovu zarachotily a strážný vešel dovnitř. Sundal mi pásku z očí, ale já se nepodíval nahoru. Nějaké další bití bylo poslední, co jsem si přál. Znovu odešel a nechal mě si poprvé prohlídnout své okolí.
Podlaha byl z betonu - skutečně nekvalitního, rozpadajícího se betonu, samá díra a hrozně vlhko. Vpravo od dveří bylo okýnko, malé a úzké. Když jsem k němu zvedl oči zavadil jsem pohledem o velký hák uprostřed stropu. Srdce se mi divoce rozbušilo. Živě jsem si představoval, jak tam visím, už brzo.
Zdi byly kdysi béžové, ale teď na sobě měly špinavé fleky. Byly otlučené a pomalované arabskými klikyháky. Kdosi na ně nakreslil i pár hákových křížů a obrázek zhruba velikosti A4 s holubicí letící k nebi. Pták měl spoutané nohy řetězem a pod ním nápis, jediný anglický mezi arabskými: "Mé jediné naději, synkovi Josefovi, jestlipak ho ještě spatřím?"
Skutečně mistrovské dílo. Přemýšlel jsem, kdo to namaloval a co se s ním stalo. Bylo tohle poslední, co udělal, než ho odkrouhli? Copak tady všichni dělají poslední věci?
Na stěnách byly dvě obrovské skvrny od krve, každá tak z půldruhého litru, které zaschly do ohromných strupů. U jedné ležel kus lepenkové krabice. Chvilku jsem na něj zíral, pak jsem se po zadku došoupal až k němu a přečetl si, co na něm bylo napsáno. Pocházel z krabice od vitamínových nápojů v prášku. Nápis je vychvaloval, jak jsou dobré, jak posilují a dodávají energii. Četl jsem dál a zažil si šok, ze kterého mi vyskočilo srdce až někam do krku. Vyráběli to v Brentfordu v Middlesexu. Odtamtud pochází Katina máma. Dobře to tam znám, dokonce i vím, kde je ta továrna. Kate tam pořád bydlí. Myšlenka na ni mě neuvěřitelně deprimovala. Jak dlouho tady zůstanu trčet? Do konce války? Dokud mě nezlikvidujou? Skončím jako cifra ve statistikách válečných hrůz?
Jediná možná obrana spočívala v myšlenkovém návratu k hlavnímu tématu a probírání možných scénářů. Přežilo nás víc? Dávají si Iráčani do souvislosti s námi prozrazení u HZT? Chytili někoho, kdo jim tenhle předpoklad potvrdil, a teď už to na nás jenom hrají? Ne, jediné, co vím jistě, je, že mají mě a Dingera.
Zhruba o čtvrt hodiny později jsem v chodbě zaslechl tlumené hlasy. Srdce se mi rozbušilo. Přešli kolem a já si zhluboka vydechl. Slyšel jsem, jak se otvírají nějaké jiné dveře. Možná Dingera vedou k výslechu.
O hodinu později se ty dveře zas otevřely a někdo je zamkl. Začalo se stmívat. V chodbě musela být dost tma, protože pod dveřmi už se nemíhaly žádné stíny. Slyšel jsem, jak všechny hlasy přešly ke dveřím na konci chodby a ty se pak zavřely taky, poprvé od chvíle, co jsme se sem dostali. Znamená to, že zůstaneme přes noc tady? Doufal jsem, že jo. Potřeboval jsem si položit hlavu.
Společně s tmou se dostavil i zvláštní pocit bezpečí, protože jsem nic neviděl, ovšem smíšený se strachem, protože mi byla zima a měl jsem čas k přemýšlení. Snažil jsem se usnout na břiše s čelem opřeným o zem, ale jako nejlepší se nakonec ukázala poloha na boku s tváří na betonu. Jediným nedostatkem byl velký tlak na bok, každých pár minut jsem se zavrtěl, abych ho zmírnil, takže jsem nakonec nezamhouřil oka.
Světlo plynových lamp se zablýsklo pod dveřmi a já zaslechl kroky a cinkání klíčů. Závora cvakla. Začali kopat do dveří. Bylo to ještě strašidelnější, než ve dne. Slyšel jsem, že k Dingerovi se dobývají přesně ve stejnou chvíli. Děsný pocit: oni mají sílu a světlo, zatímco já jsem jen pytlík schoulený v koutě.
Pod jedním kopancem se dveře rozletěly. Přinutil jsem se posadit. Sevřel jsem kolena k sobě a sklonil hlavu, připravený na nezbytné rány. Přišli dovnitř, zvedli mě nahoru a vyváděli do
chodby. Nohy mě nesnesitelně bolely, takže jsem úplně ochabnul a oni mě museli nést. Odtáhli mě jenom pár metrů a zastavili se. Vrazili mě do jiné cely. Nechápal jsem, co se děje. Je tohle trestná cela? Záchod? Další vyšetřovací místnost?
Srazili mě na podlahu. Sundali mi náramky, ale znovu je nasadili - tentokrát jen na levačku. Pravou jsem měl volnou. Levé zápěstí mi k čemusi připoutali.
Jeden řekl: "Teď zůstaneš tady."
Odešli z cely, zamkli dveře a zvuk jejich kroků pomalu doznával v dlouhé chodbě.
Volnou rukou jsem tápal kolem sebe, abych zjistil, k čemu jsem přivázaný, a nahmatal jsem čísi ruku.
"Dingere?"
"Onane!"
Nemohl jsem uvěřit.
Byli jsme nadšení jak blázni, že jsme zase spolu. Pár minut jsme jenom užasle seděli, objímali se a vítali. Všechno bylo naprosto fantastické. Pak se ozvaly kroky na chodbě. Strážní začali kopat do dveří, aby je otevřeli. Pohlédl jsem na Dingera. V jeho obličeji bylo stejné zklamání, jako v mém. Když vešli dovnitř, podíval jsem se nahoru a málem řekl: Hezkej kousek, hoši. Ale oni se vrátili s dekou. Má snad dneska Saddám narozeniny, nebo co?
"Co tvý ruce?" zašeptal jsem Dingerovi do ucha, protože nebylo jisté, jestli cela není napíchnutá, když nás dali tak

hezky dohromady.
"V prdeli," prohlásil.
To mě potěšilo. Dost by mě nasralo, kdybych byl v horším stavu, než on.
"Mám pořád mapu a kompas," oznámil jsem mu.
"Jo, já taky. To snad není pravda."
"A zlato?"
"Vzali si ho civilové. Tvoje?"
"Moje zas lampasáci."
"Kreténi."
Další půlhodinu jsme byli jak malí kluci, kteří si ukazujou škrábance. Vyprdli jsme se na stráže a uvolnili se. Pak jsme si dali deku pod zadek, záda a přes ramena. Jak jsme se vrtěli, želízka se nám hezky utahovala.
Při tom posezení ve tmě jsem se dozvěděl, co se stalo s Dingerem, Legsem a Bobem po našem rozchodu.
Když postupovali kolem živého plotu, zaslechl Dinger nějaký zvuk a zastavil se. Za ním Legs a Bob udělali totéž. Už nemohli zavolat dopředu varování. Hlídka se roztrhla. Zvuk pominul. Čekali asi deset minut, ale nikdo se nevracel. Pokračovali podle azimutu. Ušli asi 200 metrů, když na ně někdo zakřičel zhruba z patnácti metrů výzvu. Dva výstřely, které následovaly, padly velice blízko. Pak se střílelo ze všech stran. Došlo k přestřelce, při níž se Bob oddělil od druhých dvou.
Dinger a Legs stříleli a stahovali se k řece. Slyšeli odvetnou operaci, asi 150 metrů od nich, střílení a křik. Iráčani se k nim blížili s posilou.
Dinger a Legs měli třicet nábojů do Minimi a jeden zásobník. Nebylo reálné, aby se prostříleli. Neměli jinou možnost než překročit řeku. Dostali se přímo k vodě a našli malý člun. Snažili se ho odvázat. Bezvýsledně. Zámek ustřelit nechtěli, takže jim zbývalo jediné.
Řeka měla na šířku odhadem tak sto metrů a proud nebyl rychlý. Voda byla tak studená, že Dinger nemohl vůbec dýchat. Když se vyškrábali na břeh, zjistili, že přeplavali jenom přítok. Byli vystrčení na ostrůvku uprostřed řeky, ze břehu, který opustili, se ozývala střelba a křik a kužely světla pročesávaly vodu. Hledali nějaký úkryt.
Na mělčinu bylo vidět ze silnice na pontonu vzdálené asi 250 metrů. Nebyl tam žádný kryt. Oba muži byli příšerně promrzlí a nekontrolované se třásli zimou. Legs vyrazil na obhlídku zjistit, kudy by se mohli dostat pryč. Pořád slyšeli ostatní přestřelky včetně jedné dlouhé z Minimi. To musel být Bob. Po ní všechno ztichlo.
Legs našel polystyrénovou krabici, kterou rozlámali a nastrkali si kusy pod košile, aby je ve vodě nadnášela. Unik z mělčiny byl hlídán mostem, kde bylo spousta nepřátel, takže jedinou šancí bylo plavat po hlavním proudu.
Zhruba hodinu leželi na zemi a čekali na příležitost. Mokré košile a kalhoty na nich přimrzaly, museli se hýbat. Dinger se vykrucoval. Už předtím měl problémy dostat se tak daleko a pochyboval o tom, jestli přeplave hlavní proud řeky. Legs ho pobízel. Brodili se po pás a pak začali plavat. Řeka měla asi půl kiláků na šířku, proud byl silný a Dinger začal mít brzo potíže.
"Zvládnem to, vole," přesvědčoval ho Legs. "Zvládnem to."
Nakonec Dinger dosáhl nohama na dno. " To je břeh," zašeptal a poskakoval z vody ven, instinktivně se držel břehu a sledoval nepřátelskou aktivitu.
Když se ohlédl zpátky přes řeku, odhadoval, že ho proud odnesl zhruba o půldruhého kilometru. Taky si všiml, že Legs je ještě ve vodě Dinger se hnal ke břehu a vytáhl ho ven. Legs se nemohl postavit.
Dinger si všiml nějaké chatrče u pumpy, asi 10 metrů od břehu. Vytáhl Legse nahoru a odnesl ho dovnitř. Sám byl tak unavený, Že mu trvalo dvě hodiny, než ze sebe stáhl mokré šaty.
Rozednívalo se. Dinger vytáhl Legse na slunce, už si nedělal hlavu s prozrazením: nejdůležitější bylo udržet ho naživu. Lidé chodili pracovat na pole, takže Dinger musel tahat zraněného dovnitř a ven. Bylo mu jasné, že zanedlouho je někdo objeví. Připadalo mu, že je kolem nich nejmíň sto vojenských jednotek.
Legs umíral. Dinger se musel rozhodnout: zůstane v úkrytu a bude sledovat, jak Legs umírá, nebo je prozradí a dá Legsovi šanci na lékařské ošetření? O tom nemusel přemýšlet dvakrát. Dinger vylezl z chatrče a postával venku, dokud ho nespatřil nějaký rolník.
Dinger se hnal zpátky dovnitř a zavřel dveře. Rolník přiběhl, zamkl je a vyběhl s velkým řevem a povykováním do polí. Dinger si už předtím připravil únik zadním východem. Legs byl u generátoru, dýchal nepravidelně. Dinger mu řekl, co udělá, a zmizel. Neví, jestli mu Legs rozuměl. Doufal, že jo.
Běžel po dně vyschlého vádí, když ho spatřil nějaký člověk. Brzo jich byla skupinka, asi dvacet nebo třicet, a běželi s ním po obou březích vádí. Začali střílet. Věděl, že ho chytnou, ale nezastavoval se. Omotal si jenom kolem hlavy šátek a snažil se jim proklouznout coby místní. Když se břehy vádí přiblížily, srazili ho k zemi a svázali mu šátkem ruce za zády.
Když se Dinger podíval nahoru, viděl, jak jeden vytahuje nůž. Ten chlápek mu začal odřezávat ucho.
Dinger usoudil, že je nejvhodnější chvíle, aby se vytasil se svým zlatem. Místní měli druhé Vánoce, začali se mezi sebou hádat. Když se podělili, dostrkali Dingera do městečka.
Civilové se snažili roztrhnout ho vejpůl. Vypálili několik ran, až si myslel, že přichází konec. Ale střelba pocházela ze skupinky mladých vojáčků, vtrhli do davu a vyrvali Dingera z jejich rukou. Zřejmě dostali nějaký rozkaz, že vězně musejí přivážet živé.
Strčili ho do jednoho auta v konvoji, převezli zas na druhou stranu řeky a do tábora. Všichni byli vzrušení na nejvyšší míru. Dinger byl první běloch, kterého chytli.
Připoutali ho k židli v místnosti plné důstojníků. Mluvili dobře anglicky a ptali se ho na Velkou čtyřku. Pak následovala otázka, "Jaké je tvé poslání?" Reagoval: "Na tuto otázku nemohu odpovědět. "
Řekli mu, že to s ním bude moc zlé, když nebude odpovídat: je válka. Zeptali se znovu a on začal odpovídat. Nedostal

se dál, než, k "Nemůžu...", když se na něho vrhli. Zkopali ho na podlaze a zmlátili. Zdálo se mu, že mezi sebou soutěží. Vesele si povídali. Dinger si začal dělat starosti.
Mlácení trvalo asi půl hodiny. Na nic se ho už neptali. Pak jeden z nich vyskočil a vyběhl z místnosti. Jiný poznamenal: " Teď tě to bude moc mrzet."
Chlap se vrátil s dřevěnou tyčí přes metr dlouhou a asi osm centimetrů širokou. Bez okolků se s ní do Dingera pustili. Trvalo to asi jenom minutu a půl, ale Dingerovi bylo jasné, že umře. Vytasil se s krycí historkou.
Ptali se, kolik lidí bylo v záchranářském týmu a když Dinger řekl: "Na tuto otázku nemůžu odpovědět," pustili se do něho tyčí znova.
Přinesli mu nenabité šestašedesátky a 203 a ptali se ho, jak se s nimi zachází. Dinger jim to odmítl ukázat, čímž si vykoledoval další rány holí. Pak si řekl: proboha, vždyť je to zbraň, ne nějaké státní tajemství. Můžou si přece najít, jak se s ní zachází, v Jane.
Řekl jim historku o záchraně pilotů a zdálo se mu, že zabírá, jenže byl bohužel v příliš raném stadiu výslechu. Věděl, že může čekat něco mnohem, mnohem horšího.
Porovnali jsme si své útržkovité znalosti o osudech ostatních členů hlídky. Dinger viděl Legse naposledy na nosítkách, absolutně nehybného. Pokud mohl odhadovat, byl mrtvý. O Bobovi jsme nevěděli naprosto nic. Dinger si myslel, že je s námi a my si mysleli, že je s nimi. Dinger zahlídl část Bobovy výbavy, když nás poprvé přesunuli do Bagdádu. Byl to kus jeho sumky a dost ohořelý, což nevěstilo nic dobrého. V době, kdy mě vyslýchali bezprostředně po zajetí, Dinger seděl ve vedlejší místnosti s naší zabavenou výbavou.
"Měli tam pár zbraní. Hošánci cosi začali kurvit na dvěstětrojce a já na ně řval, ať ji nechají, protože mi v ní ještě zůstal granát. Za své obavy jsem si vysloužil jen jednu přes hubu. Ti kreténi vystřelili a granát vyletěl ven."
Naštěstí pro Dingera musí čtyřicetimilimetrový granát nejdřív urazit zhruba dvacet metrů, než se setrvačností spustí vnitřní rozbuška a všechno vybuchne. Granát narazil do stropu a spadl zase dolů. Zřejmě se na něho ten den Alláh usmíval od ucha k uchu: kdyby granát explodoval, zlikvidoval by všechno, co bylo v místnosti.
"Nastal šílený zmatek a samozřejmě, že mě kvůli tomu pořádně zboulovali."
Svíjeli jsme se nad tou historkou s dvěstětrojkou a měli co dělat, aby nám neuklouzl hlasitý chechot. Byla taková úleva slyšet znovu Dingerův hlas. Připadalo mi, že všechny mé problémy jsou pryč.
"Rotmistr vzal do ruky kompas a neměl, idiot jeden, ani ponětí, jak se s ním zachází," pokračoval Dinger. "Věděl, že je to kompas, ale nebylo mu jasné, co s ním. Jenže se nechtěl před zobákama shodit, takže předstíral, že je mu všechno jasné. Skutečně mě skvěle bavil. Obracel tu zkurvenou věc zprava doleva, snažil se ji otevřít a já, hlavu skloněnou, hubu od ucha k uchu, jsem měl co dělat, abych se nerozchechtal. Vytahovali z kapes malé věcičky jako baterie a tak a všechno považovali za výbušninu.
Evidentně se domnívali, že jim všechno exploduje přímo do ksichtu."
Naladili jsme vážnější tón a uvažovali, jestli jsou Stan a Vince ještě naživu. Podle mého Stan musí být pravděpodobně mrtvý. Už první večer při úniku toho měl plný kecky a já pochyboval, že by se jeho stav nějak zlepšil.
"Hajzl!" prohlásil jsem. "Dal jsem mu na hlavu svůj plsťák."
Skutečně mě rozzlobilo, že má pořád můj klobouk a je mrtvý a už ho stejně vůbec nepotřebuje.
"Ten hajzl si vždycky obstaral úplně všechno," pokračoval Dinger. "Vsadím se, že už stačil štípnout pánubohu větrovku."
Nedokázali jsme přesně odhadnout, co je s Vincem a Chrisem. Dalo se předpokládat, že pokud přežil ještě někdo, byl by tady s námi, takže jsou stejně jako Bob pořád ještě na útěku nebo mrtví.
Na jedinou otázku jsme ale pořád nenacházeli odpověď: proč nás dali dohromady? Co to má znamenat? Že věří naší historce? Nebo doufají, že budeme žvanit a odposlouchávají nás? Dospěli jsme k jedinému závěru: nebudeme plýtvat časem a energií a snažit se na něco přijít, prostě využijeme situace, že jsme spolu.
Řinčení závory na dveřích na vzdáleném konci chodby nádherně zaměstnalo naše hlavinky. Na dlaždicích se rozezněly kroky a světlo plynových lamp proniklo do naší cely. Někdo divoce kopal do dveří ve snaze je otevřít. Kurva, ne, ne, problesklo mi hlavou, oni nás snad zas rozdělí.
Vynořili se dva strážní. První nás obdaroval džbánem vody. Druhý nesl misky, z nichž se kouřilo.
Deka, voda, polívka - skoro jako v Ritzu. Náramně příjemné - číšník přichází až do pokoje a takhle nás rozmazluje.
Přemýšlel jsem, jestli se dovolím je obtěžovat žádostí o dnešní noviny.
Zírali jsme na ně, deku přes ramena, a šťastně se šklebili jako párek vděčných uprchlíků.
"Američani?" zeptali se.
"Ne, Britové."
"Ne Tel Aviv?"
"Ne. Británie. Anglie. Londýn."
"Aha, Londýn. Fotbal. Manchester United. Fotbal. Dobrý."
"Jo, Liverpool."
"Aha, Liverpool. Bobby Moore! Dobrý."
Nevyměnili jsme si s Dingerem ani slovo, dokud se dveře pořádně nezabouchly. Pak jsem se k němu obrátil a unisono jsme zamumlali "Volové!" a potichu se zasmáli.
V miskách byla nějaká horká tekutina, která vzdáleně připomínala odvar z cibule. Ve džbánu asi dva litry vody, která chutnala líp, než archívní šampaňské. Teoreticky byste ji měli pomalu usrkávat, žádný spěch. Praxe je ovšem jiná. Nikdy nevíte, jestli ti kreténi nevtrhnou nazpátek a neseberou vám to zpod nosu, takže hltáte co nejrychleji. V takovém postupu spočívá ohromné nebezpečí, že dosáhnete jediného pocitu - vlhkosti v krku a svírání žaludku.
Snažili jsme se nějak uvelebit. Kvůli náramkům bylo nutné ležet na zádech. Přetáhli jsme přes sebe deku a já zíral do

stropu. Zakrátko jsem začal cosi větřit. Dinger smrděl. Šíleně.
"Tvá ubohá ženuška," komentoval jsem to. "Spát s takovým smradem jako seš ty, a každou noc - to je jak válet se v doupěti grizzlyho."
Jen o minutu, dvě později, se mě zmocnilo strašlivé nucení. Určité z té cibule.
"Dingere, kamaráde, já musím jít kakat."
Dinger se neochotně zvedl do pololeže, ruku ve vzduchu, abych se od něho mohl odtáhnout co nejdál.
Snažil jsem se sundat si kalhoty a přitom neutahovat západku na želízkách.
"Tak dělej, do hajzlu," vzdychal. "Předkloň se trochu."
Nakonec jsem zaujal tu správnou polohu a vyprázdnil se. Tekutá mazlavá průjmová kaše se rozstříkla všude kolem.
"Do hajzlu s tebou," rozhorlil se Dinger. "Tohle je můj dům, no toto - udělal bys to u sebe?"
Nemohl jsem si pomoct. Prostě to ze mě šlo.
"Žádný vděk. Já jsem si musel na tohle tvrdě vydělat. Člověk si pozve hosty, nabídne jím večeři, a jak se mu odvděčí? Doslova mu zaserou celý krásný koberec."
Chechtal jsem se tak šíleně, že jsem do toho po zádech upadl, ale nic se nedalo dělat. Tak jsem si znova natáhl kalhoty a lehl si. Nebyla to úplně nejlepší situace, ale já přinejmenším měl tři zadostiučinění - udělal jsem to v jeho cele, ne ve své, hřeje mě to na nohy, a teď je navíc řada na něm.
Půl deky jsme si dali pod sebe jako izolaci, schoulili se k sobě a hřáli se navzájem.
V průběhu noci jsme slyšeli stráže chodit sem a tam a práskat dveřmi. Pokaždé jsem se děsil, že jdou pro nás, ale vždycky prošli a pokračovali dál.
Jednou jsme zaslechli, jak kopou do nějakých dveří a tlumený křik, vzdechy a úpění kohosi, kdo patrně dostával nakládačku. Člověk špicuje uši, ale slyší jen útržkovitě. Je fakt strašné slyšet někoho, kdo takhle řičí bolestí. Je vám celkem jedno, kdo to je. Nemůžete to vědět, tak se nestaráte, jenže vás to demoralizuje, protože jste tak bezmocní a víte, že na vás může být řada za chvíli.
Slyšeli jsme: "Nezbedný kluk. Vstaň! Nezlob. Nezlob." Pak následoval zvuk čehosi, možná talíře, hozeného přes místnost, a náraz do betonu.
Neříkali náhodou 'Stan' místo 'Vstaň'? Ze všech sil jsme se snažili ještě něco zaslechnout, ale hluk utichl. Aspoň jsme věděli, že v tom s námi jede ještě někdo, i když nebylo jisté, jestli je od nás. Ať už to byl kdokoliv, představoval hrozbu.
My jsme se s Dingerem prakticky shodli na tom, že naše historky sedí. Jenže další člověk na scéně, navíc když s ním nemůžeme mluvit, mohl znamenat pěkný podraz. Cítil jsem, jak mě radostný pocit opouští. Jediné, čím jsem se ještě utěšoval, bylo, že sedíme s Dingerem zatím pořád spolu.
Náhle jsem zaslechl zvuk, který jako by byl načasovaný přesně aby mě uklidnil - přívětivý randál bombardérů křižujících oblohu asi dva kiláky od nás. Náhle se mě zmocnila znovu naděje. Když nás zasáhnou, máme šanci na útěk.
Zbytek noci jsme strávili společně. Pokaždé, když jsme slyšeli bouchat dveře, už jsme se loučili v očekávání okamžitého rozdělení. Nakonec, až k ránu, někdo rozkopl dveře naší cely. Spoutali mě, dostal jsem pásku přes oči a byl jsem odvlečen.
Věděl jsem, že jdu k dalšímu výslechu. Cestu už jsem znal nazpaměť. Ze dveří, pak doprava, chodbou, doleva, přes dlažbu, na schod, po pěšině, kolem křoví, do místnosti. Podle mě do stejné jako předtím.
Strčili mě do židle a podrželi mě v ní.
"Dobré jitro, Andy," přivítal mě Hlas. "Jak je ti dnes po ránu?"
"Dobře, mockrát děkuji," odpověděl jsem. "Děkujeme za deku. V noci je velice chladno."
"Ano, je velice chladno. Jak vidíš, Andy, postarali jsme se o vás. Dokážeme se postarat o lidi, kteří nám pomáhají. A ty nám pomůžeš, Andy, že?"
"Ano, jak jsem říkal, pomůžu vám, jak jen budu moci."
"Dnes si potřebujeme vyjasnit jenom pár věcí, Andy. Víš, nejsme si tak zcela jisti, že nejsi žid. Potřebujeme důkaz. Jestli jsi žid, jen to řekni, ušetříš si spoustu bolesti a nepříjemností. Jakého jsi vyznání?"
"Anglikánská církev."
"Co to je anglikánská církev?"
"Křesťanství."
"Ke komu se modlíš?"
"Modlím se k Bohu."
"Aha. A kdo je Ježíš?"
Vysvětlil jsem.
"Kdo je Marie?"
Vysvětlil jsem.
"Andy, chápeš, že se modlíme ke stejnému bohu? Já jsem muslim a modlím se ke stejnému bohu jako ty."
"Ano, chápu."
"Jsi pobožný, Andy?"
"Ano, jsem pobožný. Beru své náboženství vážně."
"Řekni mi, jak se modlíte v křesťanském světě."
"Můžeme se modlit na kolenou, můžeme se modlit vstoje, je to jedno. Je to velice osobní věc."
Když jsem byl nováček v Shorncliffu, každou čtvrtou sobotu pochodoval náš prapor slavnostně do kostela. Člověk si musel navlíknout nejlepší uniformu a holínky a poctivě pochodovat celou cestu z tábora až do posádkového kostela. Byl to průser, protože jako zobák máte nárok na jediný celý volný den v týdnu, což je neděle, a to ještě pokud v pátek ráno uběhnete přespolní běh v limitu. Když ne, jdete běhat v neděli znovu. Ani pak nemůžete jet domů, protože vám

nepovolí odejít dřív než v devět ráno a do osmi musíte být zpátky. Tak či onak jsem nikdy ze slavnostních pochodů do kostela neměl radost a nikdy jsem moc nevnímal, co se tam děje. Teď jsem se zoufale snažil vybavit si útržky bohoslužeb a prezentovat se jako nejoddanější kazatel Bible od dob Billyho Grahama.
"Kdy držíte půst? Kdy drží křesťané půst?"
My držíme někdy půst? To jsem zkrátka nevěděl.
"My se nepostíme."
Jeho tón se změnil. "Ty nám lžeš, Andy. Lžeš! My víme, že se křesťané postí."
Vyprávěl mi o době půstu. Člověk se učí každý den. Nevěděl jsem, že katolíci mají půst.
"Já jsem protestant," prohlásil jsem. "Tam je to jiné."
Zdálo se, že ho to uklidnilo.
"Tak mi pověz něco o svátcích. Jaká jíte jídla? Co nejíte?"
Divoce jsem listoval v paměti a snažil se vybavit, co se děje o svátcích jako je Díkůvzdání za sklizeň nebo o Velikonocích.
"Protestanti jedí všechna jídla. My vlastně slavíme to, že můžeme jíst, co chceme a kdy chceme. Je to velice liberální náboženství."
"Takže si nemusíte odpírat vepřové?"
"Ne."
"Podívej, Andy, prostě nám řekni, že jsi žid. To je všechno, co chceme vědět. Jestli nám lžeš, dobře víš, že tě potrestáme."
Do hovoru se zapojil další chlápek, který stál po mé pravici a mluvil dobrou angličtinou. Řekl mi, že byl v Sandhurstu v Královské vojenské akademii.
"Kdy je svátek Sv. Jiří?"
Neměl jsem ponětí.
"A svatý Swithin?"
Stejná reakce.
"Jak pohřbíváte své mrtvé? Jak truchlíte? Jak dlouho?"
Vykrucoval jsem se a okecával to ještě další dvě hodiny.
Nakonec Hlas pronesl: "Co bys řekl tomu, Andy, kdybych ti pověděl, že víme, že jsi žid a můžeme to dokázat?"
"Mýlíte se. Nejsem žid."
"Dobrá. Řekni mi, co víš o Judaismu."
"Jsou ortodoxní židi s dlouhými zacuchanými vlasy a ti nejí vepřové. To je všechno. My se mezi židovskou komunitu nemícháme."
"No tak mi pověz, jestlis někdy měl židovskou přítelkyni? Znáš v Anglii nějaké židy? Řekni mi jejich jména a adresy. Jak jsi zjistil, že to jsou židi?"
"Nikdy jsem neměl nic ze židovkama."
"Proč ne, Andy, jsi homosexuál?"
"Ne, nejsem homosexuál, ale v Anglii máme různé rasové skupiny a moc se navzájem nestýkáme. Židovská komunita je sama pro sebe a člověk se s nima moc nesetká, protože se strašně izolují."
"Jak velká je v Anglii židovská komunita?"
"Nemám vůbec představu. Skutečně se nijak nestýkáme."
Otázky se jen sypaly a mé odpovědi byly čím dál tím omezenější. Tlačili mě do kouta. Pak mě najednou napadlo něco geniálního. Nechápal jsem, proč mi to nedošlo dřív.
"Já ale můžu dokázat, že nejsem žid."
"Jak to můžeš dokázat?"
"Protože mám předkožku."
"Co? Co je to předkožka?"
Nastalo velké hučení v arabštině a šustění papíru. Možná se dívali do slovníku.
"Ukážu vám," řekl jsem ochotně. "Když mi rozvážete ruce, ukážu vám, co je předkožka."
Pořád jim nebylo jasné, o čem mluvím.
"Jak se to píše?"
Slyšel jsem škrábání pera po papíře. Jeden voják z každé strany mi položil ruku na rameno a někdo další mi sundal náramky.
"Co chceš dělat, Andy? Nejdřív nám musíš říct, co chceš dělat."
"No, rozepnu si kalhoty a vytáhnu svůj penis a ukážu vám, že mám předkožku."
Postavil jsem se a předvedl jim ho. Uchopil jsem předkožku a natáhl ji co nejdál.
"Podívejte, mám předkožku! Součástí židovského náboženství je obřízka. Oni si nechávají předkožku odstranit."
Celá místnost zaburácela smíchem. Úplně je to odrovnalo. Hned jak jsem se oblékl, strčili mě zpátky do židle. Náramky zaklaply na své místo.
Ohromně se bavili tím předkožkovým šou. Blábolili arabsky a čas od času jsem zaslechl slovo 'předkožka'.
"Chtěl bys něco k jídlu, Andy?"
"Ano, moc děkuji, strašně rád," odpověděl jsem. A protože měli všichni skvělou náladu, dodal jsem: "A něco k pití, jestli můžu, prosím."
Objevila se ruka a strčila mi do pusy datli.
Všichni se chechtali dál, jako bych tam nebyl a já byl sám se sebou spokojen, protože se situace vyvíjela celkem dobře.

Ovšem pití jsem nedostal. Seděl jsem tam s peckou v puse a uvažoval, kam s ní. Nechtěl jsem ji polknout, protože by se mi mohla vzpříčit v krku a já neměl nic, čím bych ji spláchl dolů. Důstojník ze Sandhurstu si patrně uvědomil, jaký mám problém, protože něco vyštěkl na stráž a hošan mi dal ruku pod bradu, kam jsem pecku opatrně vyplivl.
Místnost pořád hučela hovorem točícím se kolem předkožek.
Najednou mě napadla další věc. Nevěděl jsem, jak na tom jsou ostatní kluci z hlídky, jestli mají předkožky nebo ne. Svitlo mi, že Bob je takový snědý jižanský typ. Jestli mají jeho tělo, mohli ho považovat za žida a díky tomu nám valí do hlavy tyhle šrouby.
"Samozřejmě, že křesťani stejně jako židi se nechávají obřezávat z lékařských důvodů," dodal jsem. "Někteří rodiče chtějí nechat obřezat své dítě hned po porodu. Takže se nedávají obřezávat jenom židi."
"Pověz mi ještě něco, Andy. Říkals, že židi se nechají obřezávat u porodu. Teď mi tvrdíš, že i křesťani se nechávají obřezávat při porodu. To je matoucí. Nelžeš nám?"
"Ne, všechno záleží na rodičích. Někteří lidé se domnívají, že je to hygieničtější."
Tohle jim připadalo stejně tak směšné a mě ten povyk a smích nabudil. Uvažoval jsem, jak ho mám přikrmovat.
"Ještě si promluvíme, Andy. Velice brzo," řekl Hlas.
Drsně mě postavili na nohy a odtáhli do mé původní cely. Znova jsem osiřel s želízky na rukách.
Slyšel jsem, jak o něco později strkají zpátky do cely Dingera. Pak bylo ticho a oba jsme zůstali několik hodin sami.
Později odpoledne pro mě přišli zas.
"Řekni nám ještě něco o vrtulníku, Andy," řekl Hlas, hned jak mě strčili do židle. "Jaký to byl typ?"
"Byl to Chinook."
"Proč Chinook?"
"Já nevím, proč to byl Chinook, je to prostě helikoptéra, kterou používáme."
"Kde jste přistáli?"
"Nemám vůbec představu, kde jsme přistáli. Byla noc. Jsme vojenští lékaři, ne navigátoři, prostě jsme seděli vevnitř."
"Víš, jestli helikoptéra znovu vzlétla?"
"Nemám vůbec tušení, co se s ní stalo."
"Jestli havarovala a ty víš, kam, můžeme ji najít a možná i tvé ostatní kamarády."
Nastala krátká pauza a on pak dodal: "Podívej, Andy, my jsme nikde žádné zbytky letadla nenašli. To znamená, že vrtulník musel odletět a nechat vás tady, anebo lžeš."
"Ne, nelžu."
Znovu jsem papouškoval svou historku. Neustále mě přerušovali dalšími otázkami.
"Andy, zeptám se tě znovu. Ještě jednou. Víš, kde jste přistáli?"
"Ne. nemám vůbec představu, kde jsme přistáli. Už jsem vám říkal, že víc vám povědět nemůžu. Já nic dalšího nevím. Proč se mě pořád vyptáváte? Opravdu nic nevím. Chci vám pomoct. Jediné, po čem toužím, je být zpátky v Anglii."
Jeho tón se změnil. Zvážněl. "Kolik paliva se vejde do helikoptéry?"
"Nemám ponětí. O tomhle nic nevím. Já do helikoptér jenom nasedám, já o nich nic nevím."
Což bylo víceméně pravda. Nikdy jsem neznal nic technického o tom, co nebylo přímo zapotřebí. U zbraně chci vědět, jak funguje, jaký typ munice se do ní strká a co mám dělat, když se pokazí. Nechci znát počáteční rychlost střely a tyhle kraviny, protože jsou nepodstatné. Namíříš, zmáčkneš spoušť, ozve se rána, vyletí střela. Stejný přístup uplatňuju u helikoptér a ostatních součástí výzbroje. Okamžitě zpozorním, jako většina profesionálních vojáků, když na mě někdo vybalí statistiky. Někdy tím lidi maskují svou neschopnost. Možná znají tyhle sračky, ale stejně nakonec rozhoduje akce.
Tenhle směr vyšetřování byl stejně nepodstatný, klidně si mohli vytáhnout informace z Jane. Zabíjeli jsme tím aspoň čas, což nemusí být špatné - aspoň mě nemlátí. Seděl jsem na zadku, hrál zmateného a vypatlaného - jako obvykle. Jediný problém spočíval v tom, že nějak zvážněli a obviňovali mě, že nespolupracuju. Jenže já musel vypadat skutečně jako úplně blbý, protože jsem koneckonců byl. O těchhle věcech nemám páru.
"Jak se spouští rampa?"
"Někdo zmáčkne knoflík."
"Kde je ten knoflík?"
"Nevím..."
Vzdali to a odvlekli mě zpátky do cely. Byla tma. Pásku z očí mi sundali, ale náramky ne. Už dávno jsem ztratil cit v prstech a dlaních. Zápěstí mi nateklo tak, že náramky nebyly prakticky vidět. Měl jsem ruce jak balóny.
Bylo slyšet, jak pochodují sem a tam i s Dingerem, a pak se vrátili pro mě. Byl to už třetí výslech v časovém úseku, který mi připadal jako čtyřiadvacet hodin. Z tohohle jsem byl nejvíc vystrašený, protože mě táhli v úplné tmě.
Hlas začal zase s otázkami kolem vrtulníku. Pak došlo na otázky o velkém válečném plánu.
"Schwarzkopf a jeho spojenci - jak plánují invazi?"
"Nevím."
"Napadnou Irák?"
"Nevím."
"Kolik mají letectva?"
"Nevím."
"Kolik syrských vojáků se připravuje na invazi Iráku ze Sýrie?"
"Nevím."
"Myslíš si, že je pravděpodobné, že napadnou Irák ze Sýrie?"
"Nevím."

"Napadne Izrael Irák?"
"Nevím."
"No a kolik vojáků mají tady Britové?"
"To vím. Četl jsem to v novinách. Asi čtyřicet až padesát tisíc. Bohužel mě to nijak zvlášť nezajímá."
"Kolik tanků je připraveno k napadení Kuvajtu a Iráku?"
"Nevím."
"A letectva?"
"Nevím."
"Uvědomuje si Bush, že zabíjí naše ženy a děti?"
Tyhle otázky byly podivné, ale skvělé - aspoň mě nemlátili a nenadhazovali, kolik mužů ztratili při přestřelkách.
Znovu došlo na dlouhé pauzy a: "Andy, ty se mnou nespolupracuješ. Musíš vědět, kolik je tady letectva."
Byl jsem skutečně unavený. V noci se prakticky nedalo usnout a já měl ohromný hlad a žízeň. Lekal jsem žízní.
Za denního světla rozkopli strážní s obvyklým děsuplným randálem dveře a přinesli mi džbán vody. Byla v něm strašlivá břečka, kterou snad nabrali v příkopu, ale nijak mě to nevzrušovalo. Bylo to mokré. A když mi z ní bude blbě, aspoň doplním tekutiny - pokud ji nevybliju.
Chtěli si džbán odnést, tak jsem ho musel vypít najednou. Poprvé od prvního výslechu mi sundali pásku z očí, odepnuli náramky a stáli nade mnou. Já seděl na podlaze a svíral džbán oběma rukama.
Začal jsem pít. Roztříštěný zub nesnesitelně zabolel, jakmile se studená voda dotkla obnažených nervů. Když jsem se jim díval pod nohama do chodby, zahlédl jsem Stana. Stan měřil skoro dva metry a táhli ho dva chlapi, kteří mu sahali pod ramena. Celou hlavu včetně vousů měl temně rudou a matnou. Na jedné straně měl v hlavě ohromnou, lesklou otevřenou ránu. Kalhoty měl pocákané krví, bahnem a hovnama. Oči zavřené, vzdychal a sténal. Byl absolutně totálně v prdeli. Kulhal a podklesával v kolenou. Už dávno nebyl ve stadiu hraní na 'zraněného a zmateného'. Při pohledu na něj jsem si připadal, jako když jsem se vrátil z ozdravovny. Viděl jsem ho poprvé od chvíle, co jsme se snažili kontaktovat tryskáče pomocí TACBE.
Vzpomněl jsem si na noc, kdy jsme s Dingerem slyšeli zvuky, jako by se strážní snažili někoho zvednout. "Vstaň! Nezlob! Vstaň!" Takže oni nakonec opravdu tak divně vyslovovali jeho jméno.
Strážní se obrátili a všimli si, kam se dívám. Vykopli mi džbán z rukou a jak šílenci mě začali kopat.
"Nedívat!" ječeli. "Nedívat!"
Byly to první kopance, které jsem od svého vyšetřování tady schytal. Klidně bych se bez nich obešel. Buď to posrali sami, že nechali otevřené dveře, nebo to byl záměr. To nebylo jasné.
Choulil jsem se na vlhkém betonu. Zuby mě šíleně bolely, ale v duchu jsem strážným žehnal: zapomněli mi totiž nasadit náramky.
Bylo mi zle, ale úporně jsem se snažil to zklidnit. Nemá cenu se dehydrovat. Nakonec jsem to nevydržel a všechno jsem vydávil. Drahocenná kapalina, kterou jsem do sebe dostal, byla zase v čudu.
Slyšel jsem, jak kamsi přetahují Dingera a naopak jsem neslyšel, že by Stana vedli zpátky. Za malou chvilku přišli pro mě. Teď už to byla rutina. Dali mi pásku a náramky a beze slova mě vytáhli na chodbu.
Když jsem se posadil na židli, nastalo dlouhatánské ticho. Slyšel jsem šoupání nohou a skřípání per. Cítil jsem stejné pachy.
Nic se nedělo snad hodinu - nebo mně připadalo, že je to hodina.
"Andy," zaslechl jsem. "Dnes od tebe chceme slyšet pravdu."
Byl to Hlas, ale v nové roli. Rozhodný, netrpělivý, žádné nesmysly.
"Víme, žes nám lhal. Snažíme se ti pomáhat. Ty nám nepomáháš vůbec. Proto z tebe dostaneme pravdu jinak. Rozumíš mi?"
"Ano, rozumím vám, ale nevím, co chcete. Řekl jsem všechno, co vím. Snažím se pomáhat."
"Dobrá. Proč jsi v Iráku?"
Naservíroval jsem jim starou známou historku. Ještě než jsem skončil, byl na nohách a rázoval kolem mě.
"To je všechno, co vím," zakončil jsem a slepě se snažil zjistit, kde je.
"Lžeš nám!" zařval mi přímo do obličeje. "My to víme! My víme, že lžeš!"
Někdo mi zvedl hlavu a Hlas mě začal drsně fackovat. Strážní mě z obou stran přidržovali za ramena.
Přestal a vykřikl na mě z takové blízkosti, že jsem cítil na tvářích jeho dech. "Jak víme, že lžeš? Protože máme v nemocnici vašeho signalistu, proto! Zajali jsme ho a on nám řekl všechno."
To je možné. Možná je Legs pořád naživu a v takovém stavu, že by mohl říct cokoliv. Nebo všechno. Ale Hlas mi neřekl, co se od Legse dozvěděl. Neblufuje?
"Ty opravdu lžeš, že, Andy?"
"Ne, nelžu. Já vám nejsem schopen víc pomoct. Snažím se, ale prostě už víc nevím."
Nasadil jsem prosebný tón, protože mě mlátili velmi odborně. Přemýšlel jsem o tom, jaký mají důvod tohle všechno mi říkat.
Ještě pár ran a zhroutil jsem se. Zvedli mě a sundali náramky. Než jsem se vzpamatoval, začali mě svlékat. Najednou jsem si živě představoval, jak mi odřezávají pinďoura.
Servali ze mě košili a stáhli kalhoty. A je to tady, pomyslel jsem si. Teď mě vošukají.
Ale oni mě srazili zpátky na židli a drželi mi hlavu. Zhluboka jsem se nadechl a čekal.
Muselo to být buď nějaké prkno nebo list vesla. Švih! Ten šok úderu - švih! švih! - ječel jsem jak blázen. Pěkně mi zpracovávali záda a hlavu. V bezvědomí jsem byl dřív, než jsem dopadl na zem.
Přišel jsem k sobě za příšerného skučení a sténání, oni mě popadli a zvedli zpátky na židli.

"Řekneš nám všechno, Andy. Chceme to z tebe dostat. Víme, co se stalo. Máme vašeho signalistu. Řekl nám, že je váš radista."
To muselo být od Legse. On byl radista. Je v nemocnici?
Zapíral jsem pořád dokola.
Mlátili do mě, fackovali mě, v šíleném vzteku mě třískali pádlem po zádech. Pak asi na pět minut přestali, jako by odpočívali a nabírali síly.
"Proč si tohle děláš, Andy? Stačí, když nám řekneš, co potřebujeme vědět."
A začali znovu.
Dostal jsem první ránu čímsi, co mi připadalo jako koule na konci tyče, jakýsi středověký palcát. Bubnovalo mi to do týla a paží a ledvin s příšernou přesností. Znovu jsem se zhroutil a málem si vykřičel plíce. Tohle už se vymyká jakékoliv kontrole. Teď tady zřejmě chcípnu.
Jakmile jsem dopadl na podlahu, hošani kolem do mě začali kopat. Řval jsem znovu a znovu.
Hlas na mě ječel. "Lžeš! Řekneš nám všechno!"
Šlo to pořád dokola, nevím, jak dlouho. Kopali do mě, mlátili do obličeje, bili kovovou koulí a dřevěným veslem. Slyšel jsem, jak namáhavě oddechují.
Hlas řval na mě a já mu řevem odpovídal.
"Kurva," hulákal jsem, "já nevím, nevím nic, do prdele!"
Vyštěkl cosi arabsky na své hochy a ti začali znova kopat.
Vždycky jsem po chvílích omdléval.
A bolest nepolevovala.
Byla nesnesitelná, opravdu nesnesitelná.
Přestali s kopáním a zvedli mě. Odtáhli mě pryč z místnosti, nahého, s kalhotami pořád u kotníků. Jakmile jsme se dostali na dvůr, nastoupil uvítací výbor. Kopali do mě celou cestu. Dostal jsem jeden takový kopanec do zadku, že jsem měl dojem, že mi roztrhli tu díru vejpůl. Měl jsem pocit, že mi vypadávají střeva. Okamžitě jsem se zhroutil a kvičel jak prase na porážce.
Hodili mě do cely, s páskou na očích, náramky a jinak nahého a nechali mě na pokoji. Přerývaně jsem oddechoval.
Jakmile jsem se sebral natolik, že jsem byl s to se posadit, kontroloval jsem, co mám zlomené. V duchu jsem se upnul na přednášku let-ce od mariňáků. Za těch šest let vězení mu Viet Cong polámal všechny hlavní kosti v těle. Ve srovnání s ním jsem byl absolutně v pohodě.
.Říkali mi, že čím jsi tvrdší, tím dřív tě nechají na pokoji. Tohle, jak jsem brzy zjistil, není pravda. Můžou si s tebou dělat, co chtějí. Jediné, co nemůžou zlomit, je tvůj psychický stav. Ten můžeš zlikvidovat jenom ty sám. V hlavě jsem měl stále jasno a každý den jsem si říkal " Do prdele s nima." To mě udrželo při životě.'
Mé tělo bylo v daleko lepším stavu, než tenkrát jeho, a duševně jsem byl naprosto v pořádku. Takže - do prdele s nima.
Setmělo se. Ležel jsem tam snad celé věky. Nejdřív jsem si vůbec neuvědomoval chlad. Bolest mi nedovolila zabývat se takovými prkotinami. Teď jsem se začínal třást. V duchu jsem si říkal - jestli bude tohle trvat několik dní, je to jasný. S takovou tady stoprocentně zhebnu.
Slyšel jsem řev a křik z vedlejších místností, ale moc jsem si ho nevšímal, protože jsem byl absolutně zabraný do sebe, do svého mikrosvěta bolesti a ran a rozdrcených zubů.
Ostatní dostali stejnou nakládačku jako já, ale to byl jiný svět. Daleký, nezajímal mě. Já jsem se soustředil na jediné - čekal jsem, kdy přijde zase řada na mne.
Od té chvíle pokračoval stejný scénář snad několik dní. Hodina po hodině, den po dni, jedno bití za druhým, teď je řada na mě po těch druhých dvou, ležím zkroucený v zimě a bolesti, čekám na děsivý zvuk rozkopnutých dveří, nejpříšernější zvuk, co znám.
‚Andy, tohle je tvá poslední šance, řekni nám, co potřebujeme.'
‚Nic nevím.'
Jedno mi bylo jasné. Věděl jsem, že druzí dva to nevzdali, protože jinak by mě přestali vyslýchat. Pořád jsem si říkal - nebudu to já, neshodím je, já nesmím být ten, kdo dostane ty druhé dva do sraček.
Bylo to dokonalé týrání. Dva, tři výslechy za čtyřiadvacet hodin. Jeden den za druhým. Pořád to stejné. Vždycky trošku horší.
Pak si našli nový způsob, jak mě mlátit. Dvakrát mě podrželi na židli, sklonili mi hlavu a švihali mě bičem se širokými řemínky. Když skončili, přidali se ostatní veslem a koulí.
Po jednom výslechu jsem seděl na židli, nahý, v hlavě mučivé představy. Hlas mi klidně našeptával přímo do ucha.
"Andy, potřebujeme, abys mluvil. Jsi ve velice špatném stavu. Brzo zemřeš, a přitom vůbec nespolupracuješ. Nechápu to. My ty informace z tebe dostaneme, ty to přece víš. Jeden z vás nám něco prozradí, to není problém. Proč si přitěžuješ? Podívej, copak chceš, abych ti předvedl, jak dokážeme být zlí?"
Na vnitřní straně stehna jsem měl odřeninu, asi pět centimetrů v průměru. Pořád mi mokvala a byla zhnisaná. Zaslechl jsem cinknutí kovu a sykot parafínového ohřívače, jak ho zapálili. Nějaké ruce mě chytily za ramena a přitiskly k židli.
Rozžhavili doruda lžíci a přejížděli mi odřeninu. Smrad páleného masa mě nutil zvracet. Vyl jsem jako pes.
Lžíce. Řev. Lžíce. Řev.
Jezdil mi s ní po odřenině v malých kroužcích a nebo mi do ní kreslil křížky.
Nadskakoval jsem tak divoce, že mě nedokázali udržet ani dva chlapi. Ječel jsem jak šílenec ve snaze ulevit si od bolesti.
Srazili mě zpátky do židle.
"Vidíš, Andy? Je to zbytečné. Jen nám řekni, co chceme vědět."
Legs jim řekl kulový. Kdyby si chtěli nějakou informaci jenom potvrdit, nedělali by tohle. A ani neřekli, co jim údajně

Legs prozradil. Kecali nesmysly. Když vydržel on, já vydržím taky.
XI
Cely se pořád postupně otvíraly a zavíraly. Zvukovou kulisu tvořil jen řev a jekot a děsivé bouchání kovových dveří. Stráže musely mít rozpis bití. Každé dvě hodiny se střídaly směny, vojáci povykovali a řvali a mlátili nás ostošest. Pořád jsme měli pásky přes oči a náramky.
"Vstaň! Sedni!"
Když se o to člověk snaží, dostává rány a kopance. Někdy jsem se dostal napůl do bezvědomí už po několika ranách, někdy jsem
byl při plném vědomí, namáhavě oddechoval a pasivně to přijímal. Občas přišli s dlouhou hadicí, kterou mi dávali příšerně bolestivé rány do ledvin a zad. Mé tělo už bylo prakticky celé rozmašírované, ale nejhorší byl křik ozývající se ze Stanovy nebo Dingerovy cely. Ne že bych o ně měl takové obavy - stejně jsem jim nemohl poskytnout žádnou pomoc, a oni byli dost velcí a samostatní, aby ji přijali -, ale protože to znamenalo, že na mě přijde brzy řada.
Jednou začalo pro změnu vyšetřování celkem příjemně.
"Jsi v příšerném stavu, že, Andy?"
"J-jo, jsem v příšerném stavu."
Moje rty byly samý strup a tak oteklé, že jsem ze sebe sotva vypravil slovo.
"A co tvoje zuby - měl jsi s nimi nějaké problémy."
"Mám rozdrcené nějaké stoličky. Bolí to." Pořád role dementního prosťáčka. V tomhle stadiu jsem už byl stejně dávno mimo. Zuby mě mučivě bolely, příšerně, jak nikdy v životě.
"Poslal jsem ti pro někoho, kdo se na tebe podívá," řekl uklidňujícím tónem Hlas. "Máme tady zubaře. Devět let mimochodem pracoval v nemocnici Guy's Hospital v Londýně. Patří k nejlepším."
Sundali mi pásku z očí. Objevil se zubař a pozdravil: "Nazdar, Andy." Přinutil mě otevřít co nejvíc pusu a jemně, konejšivě mi do ní nahlížel. Když si vytahoval z kabely nástroje, nasadil téměř soucitný tón.
"Prosím tě, Andy, ještě jednou otevři," řekl perfektní angličtinou. "Ach, propána, to je zlé, ale já s tím něco udělám."
Měl jsem sice podezření, ale stejně bych nemohl nic dělat. Otevřel jsem ústa co nejvíc a ta kurva chytila do kleští jeden úlomek zubu a zakroutila mi s ním.
Zařval jsem a z úst mi vytryskla krev.
"Opravdu si myslíš, že ti pomůžeme?" chechtal se Hlas. "Opravdu si myslíš, že ti pomůžeme, ty nechutný smradlavý sráči? My tě jen necháme chcípnout, víš? Nic pro nás neznamenáš. Kdo si myslíš, že ti pomůže, Andy? Tvoje vláda? Tomu nevěř. John Major se nestará o takové hromady výkalů, jako jsi ty. Ne, Andy, jediný, kdo ti může pomoci, jsi ty sám. Proč si tohle děláš? Procházíš tímhle vším úplně zbytečně. Jsi hloupý, pitomý, bláznivý cvok a zuby ti budeme trhat jeden po druhém."
Nemohl jsem odpovídat. Řval jsem na celé kolo. Bylo mi jasné, že chcípnu. A teď mi zároveň došlo, že má smrt nebude rychlá a čistá.
Už jsme byli svlečení ze všech šatů několik dní a zůstali vystavení vlhkému ledovému chladu. Pravidelně nás bili v celách a při vyšetřování mučili do bezvědomí. V celách nás drželi ve skrčené poloze se spoutanýma rukama a páskou na očích a nesměli jsme se ani pohnout. Když se člověk zhroutil a v dané poloze nevydržel, znovu ho zmlátili. Vydržet tohle všechno bylo čím dál nesnesitelnější.
Každou noc se ozývalo bombardování a někdy i docela blízko. Jednou se celá budova věznice úplně otřásla v základech a strážní na sebe řvali a pobíhali kolem.
Ležel jsem na podlaze, poslouchal ten randál a najednou slyším sám sebe řvát z plných plic: "Honem! Kurva, hoďte na mě tu bombu! Jsem tady, dole!"
Já byl opravdu přesvědčený, že v tom míní pokračovat, dokud nezhebnu. Chtěl jsem to mít za sebou. Ať už mě všechno přestane bolet.
Velké bomby vydávají při dopadu zvláštní bzučivý zvuk. Soustředil jsem pozornost na každé bzučení a upřímně si přál, aby bomba skončila v mé cele. Budova se otřásala a chvěla. Bylo cítit tlakové vlny výbuchů. Poprvé v životě jsem si přál umřít a prostě jsem chtěl, aby to udělali oni. Dostali mě na absolutní dno.
Jednou v noci se mi v cele asi na patnáct minut objevil Bůh. Nejvyšší bytost se vznášela v pravém horním rohu cely a já si s ní trochu povídal.
"Pojď sem a pomoz mi," žadonil jsem. "Když mi teď pomůžeš, budu navždy patřit k tvým nejvěrnějším. Když už jsi tady, tak s tím, kurva, něco udělej. My teď potřebujeme tvou pomoc -všichni. Když jsi tady, dej se do toho, a já ti každý den hodím do pokladničky desetník."
Následovaly všechny modlitbičky, které jsem si pamatoval ze školy, ale nic se nedělo. Bůh neexistuje.
Pomalu jsem umíral. To vám tělo naznačí. Podlaha byla pokrytá mými výkaly. Spal jsem v nich. Přikrývaly mne.
Někdy mi přinesli napít.
Jednou v noci dovnitř vpadla banda strážných.
"Tel Aviv, Tel Aviv," prohlásil jeden z nich.
"Ne, Británie," mumlal jsem. "Jsem Brit."
"Předkožka," dožadoval se. Evidentně slyšel tu skvělou historku a chtěl se přesvědčit na vlastní oči.
Naznačil jsem, že nic nemůžu dělat kvůli náramkům, tak mi je sundali.
Pořád s páskou na očích jsem tápal svými nateklými necitlivými prsty, až jsem si našel pinďoura. Natáhl jsem si předkožku a oni buráceli smíchy.
Dva z nich mě zezadu uchopili za ruce. Jeden přede mnou si čímsi pleskal do dlaně. Zaslechl jsem tichý svištivý zvuk a pak se svět rozstříkl do bolesti. Podlomila se mi kolena. Ten přede mnou zvedl do vzduchu cosi jako jezdecký bičík a

drsně mě s ním švihl po přirození. Řvali smíchy a já ječel a svíjel se na podlaze.
Sklonili se nade mnou a rýpali a mlátili mě do koulí. Zase mi lítalo hlavou, jestli mě nevošukají, ale tentokrát s tím rozdílem, že jsem byl totálně mimo na to, abych si dělal starosti. S posledním kopancem mezi nohy, ze kterého jsem se pozvracel, mě znovu spoutali a nechali ležet a bez ustání se řehtali.
Jednoho dne přišli do mé cely, za hrozného řevu a povyku. Jeden z nich držel v ruce noviny. Článek na první straně, který mi strkal pod nos, byl o leteckém útoku spojenců z předchozího dne. Iráčani naskládali do řady tělíčka všech dětí, které zahynuly. Otiskli tam fotografii pološílených matek plačících nad jejich mrtvolkami. Strážní mě divoce mlátili, jako bych nesl osobní zodpovědnost za to, co se stalo. To přerostlo v klasickou nakládačku s desetiminutovou přestávkou. Když jsem se konečně sesypal, nechali mě.
Jakmile se mi vrátilo vědomí, padl můj zrak na noviny, které mi tam nechali. Připlazil jsem se k nim a zíral na první stránku ve snaze najít něco, co bych si pamatoval z předchozích výletů na Blízký Východ. Nakonec jsem to našel. Jediné, co připomínalo na první stránce angličtinu, bylo vytištěno nahoře u titulu: číslo 4.
Bylo tedy 4.února.
To znamená, že nás mučí už pět dní.
Měl jsem na sobě jenom ponožky a ohromné pytlovité vojenské trenýrky, které jsem vyfasoval po příjezdu do Arábie. Ty byly už celé černé, posrané a permanentně vlhké od chcanek.
Třásl jsem se vleže na betonu, spoutaný, s páskou na očích.
Strážní vlezli do cely a šťouchali do mě flintama tak dlouho, dokud jsem nezahýkal jak osel. Když se stalo, Zkopali mě. "Bush, svině," říkali. "Thatcherová, svině."
Musel jsem to opakovat. Chechtali se a plivali na mě. Někdy mě opřeli zády o zeď, zvrátili hlavu a přímo do obličeje mi cosi řečnili. Ty kecy se mě teď ale dotýkaly asi tak, jak voda kachního peří - hezky stékaly po povrchu.
V jejich taktice nastal ovšem jeden základní obrat. Už mi neruinovali obličej. Jenom mě fackovali, ale žádné tvrdé rány nebo údery pažbou jako předtím.
Vytáhli mě v ponožkách a trenýrkách z cely k dalšímu vyšetřování. Už několik dní jsem nebyl s to se postavit bez pomoci.
Zprvu se nic nedělo. Dlouhatánské ticho.
Pak spousta vzdechů a: "Proboha, co s tebou máme dělat, Andy? Ty prostě vůbec nespolupracuješ, co?"
"Snažím se spolupracovat," mumlal jsem. "Ale nic nevím."
Člověk se dostane do stadia, kdy tomu začíná věřit. Tolikrát jsem to opakoval.
"Andy, ty víš, že máme jednoho z vás v nemocnici. Dostal litr irácké krve a měl by teď být hrdý, že je jedním z nás. Předvedli jsme mu, že nejsme žádní barbaři. Pomáháme mu. Ale tobě pomoct nemůžeme, protože ty nepomáháš nám."
Možná opravdu mají někoho v nemocnici. Hlavou mi bleskla vzpomínka, jak přišli strážní, ukázali mi na nohy a řvali "pif paf". V té chvíli jsem si myslel, že mě chtějí postřelit. Koneckonců, pohráli si se mnou dost. Třeba mě nutili strčit si hlaveň do úst a oni zmáčkli spoušť. Ale možná tenkrát naznačovali, že jeden z nás dostal střelu do nohy.
Nebylo jasné, jestli jim mám věřit nebo ne. "Mockrát vám děkuju," odpovídal jsem. "Mám radost, že jste ho zachránili."
"Musíš nám říct, co se tady dělo, Andy. Proč jste byli v Iráku? Všichni tví přátelé nám to řekli, ale my to chceme slyšet od tebe. Pomůžeš nám? Víš, už na tebe nemáme moc času. Necháme tě umřít. Nic pro nás neznamenáš. Přemýšlej o tom."
Odvedli mě zpátky do cely.
Je to pravda? Mají fakt někoho ve špitále? Legse těžko. Nebyl přece zraněný, ten by krev nepotřeboval. Možná že ještě někdo přežil přestřelku. Jenže to se mi zdálo dost nepravděpodobné.
V průběhu dne jsem slyšel, jak odtahují Stana a Dingera. Na sklonku dne přišli i pro mě. Tentokrát to proběhlo bez keců. Prostě přímo přešli k pořádné nakládačce. Mlátili mě prknem.
Upadl jsem, ale jen do polobezvědomí.
"Ty jsi jediný, kdo nám nepomáhá, Andy," říkal Hlas. "Potřebujeme dostat pravdu ze všech a ty nepomáháš. Už jsme ti řekli, že máme vaše lidi v nemocnici a že je chceme nechat umřít."
Neodpovídal jsem.
"Skutečně máme dva z vás v nemocnici, Andy, a pokud nám neřekneš, co potřebujeme vědět, necháme je klidně umřít. Pro nás nejsou důležití. Držíme je naživu z naší dobré vůle. Klidně je můžeme zabít. Tebe taky. Bez problémů. Nikdo neví, že jste tady. Pro Červený kříž jsi nic nepodepsal, když jsme ti nabízeli tu možnost. Je to tvoje vina, Andy. Všichni ostatní prohlášení podepsali."
Nevěřil jsem mu.
"Když mi neřekneš, co potřebuju vědět, Andy, necháme klidně tvé přátele zemřít. Víš, že v nemocnici je váš signalista. To jsem ti už říkal. A taky víš, že jeden z vašich mužů dostal litr krve. Teď je necháme oba umřít a bude to tvá vina, Andy. A všichni ostatní umřou taky kvůli tobě. Pět mužů mrtvých jenom proto, že jsi tvrdohlavý."
"Víme, že jsi velitel," řekl Hlas netrpělivě. "Víme, že jsi četař, ty jim všem velíš. Teď je na tobě, co nám řekneš, jinak prostě necháme tvé muže zemřít. Rozumíš?"
"Ano, rozumím, ale nemůžu vám pomoct, protože nic nevím."
Mé odpovědi neměly demonstrovat nějakou statečnost. K té jsem měl daleko. Člověk prostě potřebuje čas na rozmyšlenou. Věděli, že jsem velitel a měnili taktiku. Teď záleží na mně, jestli lidi budou žít nebo chcípnou, protože z ostatních nic nedostali.
"Tak tedy - nic dalšího pro tebe nemůžeme udělat. Všechno, co se stane, je tvá vina. Pamatuj si to. Ty neseš zodpovědnost za jejich smrt."
Zvedli mě a odtáhli zpátky do cely. Když jsme se dostali k otevřeným dveřím, mrštili mnou o zeď. Já se zhroutil na

podlahu.
"Hlupáku, hlupáku, jsi hlupák," křičeli strážní.
Celou noc mě nechali na pokoji. Já si v duchu probíral všechny možnosti. Pokud jsem mohl odhadnout, všichni budeme do dvou dnů mrtví. Stan možná dokonce dřív, podle toho, jak vypadal. Problém se dokonale scvrknul: já jsem velitel, takže je to na mně. Prostě otázka času.
Byla pravda, že ve vězení sedíme tři. Taky jsem musel věřit, že dva další drží ve špitále. Dinger viděl, jak Legse odnášejí na nosítkách, a je možné, že tam byl někdo další. V koutku mysli mi začala klíčit myšlenka, že by bylo správné něčím vyšetřovatele obšťastnit a vykoupit tím naše životy.
Dospěl jsem k závěru, že už to trvá dost dlouho a všichni zatím vydrželi. Tohle je osmý den od chvíle, co nás zajali, což je spousta času na dokonalé zabezpečení proti vyzrazení, které museli provést v základně. Teď nastal čas myslet na sebe. Operační bezpečnost už není náš problém. Vydrželi jsme dost dlouho. Svou práci jsme odvedli.
Je to těžké rozhodování. Hrdost by se v něm neměla odrazit, ale stejně se odrážela.
Tak co jim vlastně můžu říct? Musím udržet jednotku úplně stranou, protože to by situaci jedině zhoršilo. Určitě vědí, že naši kluci se v Iráku rojí jak šílení. To je jasné z přímých akcí i ze zpravodajství. Dívají se taky na CNN jako všichni. Nikdo se mi o jednotce ani slůvkem nezmínil od chvíle, co jsem v zajetí, a nic nenasvědčuje tomu, že by podezírali speciální složky. Na tom nemělo cenu cokoliv měnit. Ale co jim teda naservíruju? Oni věděli, že patříme k osmičlennému týmu, který byl prozrazen u HZT. Musím se vytasit s něčím, co by sedělo k těmhle faktům. Ale co jsme tam jako dělali?
Zhruba každou hodinu jsem slyšel křik, jak mlátili Dingera a Stana, ale mě nechávali na pokoji. Strážní mě dvakrát přišli popichovat, ale nezbili mě.
Když se objevili podruhé, řekl jsem jim, že chci vidět velitele. Nerozuměli.
"Velitel," opakoval jsem. "Chci vidět velitele."
Patrně dospěli k názoru, že se jim snažím sdělit, že já jsem velitel a že mě znechucuje jejich zacházení. Chechtali se, vlezli do cely a Zkopali mě. Slyšel jsem, jak sráží paty do pozoru a výsměšně mi salutují se zbraní a došlo mi, že přes tyhle hošany se nedostanu. Prostě to musím odložit a čekat.
Během dne ke mně přišel jeden strážný a promluvil slušnou angličtinou. "Andy, jsi velice hloupý. Proč nepomáháš?"
"Ale já chci pomoci. Chci mluvit s velitelem."
"Uvidíme."
Za hodinu přišel jiný strážný a zavolal okýnkem. "Co chceš?"
"Potřebuju mluvit s velitelem. Vzpomněl jsem si na něco, co by ho třeba mohlo zajímat."
"Možná."
Za dvě nebo tři hodiny mě odtáhli do toho bloku jako obyčejně, ale do jiné místnosti. Bylo v ní dost zima. Srazili mě na židli. Slyšel jsem jiný hlas, ten jsem vůbec neznal.
"Andy, co mi chceš povědět? Proč jsi čekal tak dlouho? Proč sis prožíval i s ostatními tu hloupou bolest? Nechápeme, proč to muselo být?"
"Včera mi bylo řečeno, že jsou nějací lidé v nemocnici a já mám obavy o naši i jejich bezpečnost. Jen doufám, že se o ně postaráte."
"Samozřejmě že ano. Co si o nás myslíš? Že je chceme zabít? Nebuď naivní. Když nám pomůžeš, všechno bude v pořádku. To jsme ti říkali na začátku. Takže tohle je pravý důvod? Děláš to pro ostatní z hlídky?"
"Ano. Nechci, aby lidé umírali."
"Andy, neměj o ně starost. Musíš to dělat pro sebe, pro svou rodinu. Nedělej si starosti o ostatní lidi z hlídky. Ty nám pomůžeš a my se o tebe postaráme."
"No, mám obavy o ty v nemocnici. Nechci, aby umřeli."
"Mysli na sebe, Andy. Dělej to pro sebe. No a teď nám pověz, proč jste v naší zemi?"
"Jsem členem čety BP."
Ozval se bzučivý hovor v arabštině.
"Co je to četa BP?"
"Četa blízkého průzkumu, Každý dělostřelecký prapor má jednu. Dělá pro prapor průzkum. Přivezli nás sem, přikázali, abychom šli k HZT a počítali vojenská vozidla, která projíždějí v obou směrech, a podávali jim zprávy."
Nedokázal jsem odhadnout, jestli mi to sežrali nebo ne. Teoreticky byl tento úkol pro četu blízkého průzkumu poměrně běžný, jenže by ji nikdy nevysadili za nepřátelské linie. Ale znělo to věrohodně a vyšetřování se vždycky účastnili velitelé vyškolení na britské vojenské akademii - Sandhurstu. Doufejme, že jim svitne.
Ozvalo se další mumlání a zvuky kroků vycházejících ven a pak zase dovnitř.
"Proč by měli chtít takovou informaci?"
"Já nevím. Řeknou nám vždycky jen to, co potřebujeme vědět. Jsem přesvědčen, že víte, že na každém rozkazu máme napsáno 'Pamatuj, že víš jen nezbytné'. Tyhle podrobnosti nám nikdo neříká, protože jsme pouze pozemní jednotky."
Ozvalo se souhlasné mručení.
"Jak dlouho jste plánovali zůstat v naší zemi?"
Musel jsem brát v úvahu, že mají naši výzbroj a dokonale se v ní prohrabali. Jestli nebylo nic ukradeno, dokážou odhadnout, jak dlouho jsme chtěli zůstat podle množství přídělů.
"Mělo to trvat čtrnáct dní," říkal jsem.
"Kolik vás bylo?"
I toto mohli snadno zjistit podle počtu odhozených bergenů.
"Bylo nás osm."
"Kde jste přistáli, Andy?"

"Když mi sundáte pásku z očí a pouta, dokážu vám to ukázat na mapě."
Pustili se mezi sebou do vzrušené debaty.
"Sundáme ti pásku a pouta, ale nezapomeň, Andy, považujeme tě za velmi nebezpečného muže a když se pokusíš udělat nějakou hloupost, zastřelíme tě. Rozumíš tomu, Andy?"
"Ano, rozumím."
I kdybych se chtěl o něco pokusit, nezbývaly mi síly. Sundali mi pásku a já spatřil před sebou na židli důstojníka v olivově zelené uniformě. Další důstojník sedící v levém rohu místnosti měl na sobě přes leteckou uniformu bombera s maskáčovým vzorem. Neměl vojenské holínky, ale frajerské kotníčkové botky, které, jak se zdálo, tady nosili všichni. Mluvení obstarával chlap v olivově zelené. Jeho hlas jsem nikdy předtím neslyšel, ale mluvil vynikající angličtinou. Vypadal jako Richard Pryor v arabském vydání, s normálními , arabskými vlasy, které si ulízal dozadu, ve velice čisťounké, elegantní, dokonale nažehlené uniformě. Seděli tam ještě další tři nebo čtyři muži, kouřili cigarety a pili čaj z malých skleniček. Ti všichni na sobě měli laciné, ošklivé, špatně padnoucí obleky.
Já seděl tváří k oknu. Za ním bylo vidět stromy a zeď. Do místnosti svítilo slunce.
Z každé strany jsem měl strážného. Jeden mi přiložil k hlavě pistoli pro případ, že bych se dal na útěk nebo začal používat nějaké karate nebo cokoliv, co ode mě čekali.
Na stole ležela jedna naše úniková mapa.
"Bude v pořádku, když se zvednu ze židle a půjdu ke stolu?"
"Vstaň."
Dva strážní mě zvedli a přivedli ke stolu. Pistole neopustila můj spánek.
Ukázal jsem oblast přistání.
"Ano, Andy, správně. O tomhle víme. Víme, kdy jste přistáli, protože jsme vás slyšeli. Přistáli jste dva dny předtím, ne? Pomáháš nám. To je velice dobře."
Některé ze lží, které jsem mu napovídal, se zakládaly na pravdě, což je pro dobrou lež podstatné. To se nedozvíte jen z výcviku, ale i z lekcí, které člověk dostane v dětství.
"Ukaž nám, kde jste se skrývali."
Ukázal jsem ohyb na HZT.
"Ano, správně, to taky víme. To je výborné, Andy, pomáháš nám. Kolik že to bylo lidí?"
"Osm."
"Vyjmenuj mi je."
To nebyl problém. Věděli, že je nás osm. Když měli, teoreticky, pět z nás - ať už mrtvých nebo živých - znali naše jména, protože všichni nosíme psí známky. A navíc se mu zdálo, že spolupracuju, což bylo dobré - prozatím. Později se to může zcela vymknout kontrole a já strávím zbytek života odpovídáním na otázky. Ale v tomto stadiu jsem neměl jinou možnost. Měl jsem je provokovat a zjistit, jestli splní svou hrozbu? Ne, musel jsem ji brát vážně.
Uvedl jsem jména. Zapsali si je.
"To víme."
Nevěděl jsem, jestli to znamená, že mají všechny, nebo jestli blufuje. Přehrával jsem své obavy o lidi v nemocnici a dělal vyděšeného a poníženého, ale v hlavě mi vířily jasné myšlenky, uvažoval jsem o tom, co už bylo řečeno, a co ještě řeknu.
"Prosím, postarejte se o raněné v nemocnici."
"Řekni nám ještě něco víc o četě blízkého průzkumu. Co má za úkol?"
"Jen předáváme zprávy."
"Znamená to, že britská armáda plánuje útok na Irák?"
"Já nevím. To nám nikdy neříkají. My dostaneme jen rozkaz k odchodu a provedení úkolu. Neříkají nám, proč. Jsme jenom pěšáci."
"Kolik máte čet BP?"
"Jednu pro každý prapor."
"A kolik praporů je tady?"
"Nevím, nikdy jsem se nesnažil to zjistit. To pro mě není důležité. Jsem jenom voják."
Měl jsem hroznou radost, že s námi nejela žádná vozidla. Když došlo k prozrazení, byla smůla, že je nemáme, to je jasné, ale teď to zase byla klika, protože by je určitě napadlo, že máme něco společného s jednotkou.
V tomto stadiu se všechno vyvíjelo dobře. Vypadali náramně spokojení s tím, co jim vykládám. Možný problém spočíval v tom, že by mohli přijít za klukama a říct: "Fajn, už víme, co tady děláte. Povězte nám to." Jenže tyhle šance byly malé. Kluci až doteď neřekli ani slovo, tak proč by se najednou měli zlomit?
Kdybych jim něco nenapovídal, klidně by nechali lidi umřít. Kdybych jim řekl něco, o čem by zjistili, že je to další snůška lží, pak by zase obnovili klasický koloběh a všichni by stejně chcípli. Ale připadalo mi, že nic jiného mi prostě nezbývá.
"Mockrát ti děkuji za pomoc, Andy. Teď se tvá situace zlepší. Když zjistíme, že jsi lhal, nezlepší se nic. Ale teď možná ano. A jsem rád, že aspoň ty jsi měl rozum a pomohl nám."
Po jeho slovech jsem se cítil jako naprostá kurva. Udělal jsem přece jenom správnou věc? ptal jsem se sám sebe. Bude to pokračovat? Budou mě teď využívat? Objevím se na obrazovce a udělají ze mě 'britského hocha, který nám pomohl'?
Vzpomínal jsem, jak byli žalováni a pronásledováni vietnamští veteráni po návratu domů. Lidi, kteří neměli ani ponětí o podmínkách, v nichž se takzvané 'zrady' odehrávaly, je označili za kolaboranty.
Ale tady sedí Richard Pryor a povídá, že jsme teď nejlepší kámoši, což se dost dobře nedá strávit.
"Počínal sis dobře, Andy. To je výborné."

Věděl jsem, že nebyla chyba brát jejich hrozby vážně. Podle toho, jak jednali s námi, mi bylo jasné, že by neváhali a klidně ty raněné v nemocnicích pozabíjeli. V tomhle mají dlouholetou praxi.
"Chceš cigaretu?"
"Ne, já nekouřím. Ale můj kamarád Dinger ano."
"Možná mu budeme moct jednoho dne dát i cigaretu."
"Teď, když jsem vám všechno řekl, nešlo by, abychom dostali nějaké šaty a třeba něco teplého? Je nám velká zima."
"Ano, to není problém, protože jsme už přátelé. Můžeš se vrátit do cely, Andy a možná se situace změní. My si to mezitím prověříme."
Znovu mi nasadili pásku na oči a pouta a zavedli zpět do cely.
O půl hodiny později se vrátili, hodili mi šaty, sundali pásku a pouta. Ale ještě se svými hrátkami neskončili. Když jsem se pokoušel oblékat, zasypávali mě ranami.
Probudil jsem se s plnou hlavou pochybností, jestli jsem seza-choval správně. Ležel jsem pořád ve starém známém koutě. Člověk se vrací na stejné místo, protože se tam asi cítí jistější nebo nějak víc krytý.
Dovnitř vešli strážní v doprovodu rotmistra. Mluvil velmi dobrou angličtinou.
"Ach, Andy, Andy. Náš přítel Andy," řekl s plnou pusou pistáciových oříšků. "Já se jmenuju pan Džihád."
Plival skořápky po podlaze.
"Dobré ráno, pane Džihád." Věděl jsem, že se tak nemůže jmenovat, ale chytil jsem se toho.
"Jsem rád, že vidím, žes dostal nazpět své šaty a že je ti líp. Je ti skutečně líp?"
"Ano."
"Bohužel ti nemůžeme poskytnout lékařské ošetření, protože ho nemáme ani pro sebe. Naše děti umírají při vašem bombardování, takže se nejdřív musíme postarat o ně. Rozumíš?"
"Jistě. Rozumím."
"To Bush a Thatcherová a Major. Oni přerušili veškerou lékařskou pomoc, kterou jsme dostávali zvenčí. Ale dnes ráno pro tebe máme něco k jídlu. Chtěl by ses najíst?"
"Mockrát děkuji, rád bych něco snědl."
Přinesli mi vodu a asi dvoucentimetrovou krychličku margarínu zabaleného v papíru. Rozbalil jsem ho a pustil se do jídla.
"Ještě k útěku, Andy. Jsi tady dlouho. Možná máš pocit, že bys chtěl uprchnout. Útěk by byl velice, velice zbytečný, nepřinesl by ti nic dobrého. Jsi v Bagdádu. Tady nemáš kam utéct. A navíc jsme teď přátelé. Nebo ne, Andy?"
Přikývl jsem se zamaštěnou pusou.
"Dovol mi, abych ti předvedl, co se stane, když se někdo pokouší o útěk." Pan Džihád si nadzvedl nohavici a předvedl mi ohromnou jizvu. "Když jsem byl mladý, na šest měsíců mě zavřeli do íránského vězení. Pokoušeli jsme se s přítelem uprchnout. Dostali jsme se ven, ale další den nás chytili. Zatáhli nás zpět do tábora a rozhodli se nás příkladně potrestat. Tak nás srazili na podlahu obličejem k zemi a dva vojáci stáli nad námi s puškami a bajonetem nám rozpárali nohy až ke koleni. Úplně nám vypadly kolenní čéšky. Když se pokusíš o útěk, Andy, udělám totéž tobě."
Nikam jsem neutíkal. Vždyť jsem se nemohl ani postavit.
Usmál jsem se. "Já se chci jenom dostat domů ke své rodině."
"Tahle cela je velice špinavá, víš, Andy? U vás možná takto žijete, ale my, muslimové, jsme velmi čistotní. Vyčistíš to tady."
"Jak to mám udělat?"'
"Vyčistíš to rukama, Andy. Tak honem, pusť se do úklidu. My nebydlíme v takovém chlívku."
Stál nade mnou a sledoval, jak klekám na kolena a shrnuju rukama všechna svá hovna na hromádku. Pak mi podal dva kusy kartonu z krabice, abych je na to nahrnul, a vyšel z cely.
Díval jsem se na stěny a viděl čerstvé krvavé skvrny. Moje krev. Konečně jsem i já přispěl svým dílem na zlepšení prostředí cely.
Začínaly se mě zmocňovat obavy. Co se stane teď? Odvezou nás pryč? Zůstaneme tady?
Richard Pryor mi řekl: "Anglie je hezké místo. Byl jsem tam před patnácti lety. Studoval jsem v Londýně. Znám Londýn dobře. Možná se tam jednoho dne vrátíš."
Jo, možná.
XII
Někdy šestého února odpoledne přišli za mnou do cely a znovu mi nasadili náramky a pásku přes oči. Zvedli mě a já myslel, že míříme k dalšímu výslechu. Vyšel jsem ven a chtěl vyrazit po staré známé trase, ale oni tentokrát odbočili jinam a já zjistil, že mě strkají dozadu do nějakého auta.
Opřel jsem se o přední sedadlo, hlavu skloněnou, abych uvolnil tlak na ruce. V autě bylo nádherně teplo a já slyšel zpívat ptáky. Skvostné počasí. Mně se ale zmocnily obavy.
Auto bylo ohromné. Starý americký výrobek, odhadoval jsem, tak vypadají zhruba všechny.
"Jestli se pokusíš o útěk," řekl kdosi, "zabijeme ostatní dva. A když utečou oni, zemřeš ty. Takže, jak vidíš, nemá to smysl."
Znamenalo to, že Dinger a Stan jedou také? Čekal jsem, že do auta nastoupí ještě někdo, ale marně. Oboje dveře zavřeli. Zůstal jsem vzadu sám. Vpředu byli dva a oba mluvili vynikající angličtinou.
"Víš, kam teď jedeš, Andy?" zeptal se řidič, když jsme vyrazili.
"Ne, nemám ponětí."
"Vezeme tě na britskou ambasádu. Pojedeš domů k rodině. Žádný problém."
"Mockrát děkuji."

Rozchechtali se a já s nimi, v roli idiota.
"Ne, jen jsme žertovali, Andy. Jednoho dne se dostaneš domů, ale zatím ještě ne. Ještě dlouho ne."
Pár minut jsme jeli beze slov.
"Slyšel jsi o Ali Babovi?" zeptal se jeden.
"Ano, to je starý film, který dávají na Vánoce. Vždycky je tam Ali Baba a čtyřicet loupežníků."
"Jo, tak teď jsi tady. V zemi Ali Baby, v Bagdádu. Překrásné město. Ale to bývávalo, protože všichni umírají. To vy, vy jste sem přišli a rozbombardovali naše domy. Děti umírají. Umírají celé rodiny. Tohle už není země Ali Baby, je zničená. Ale až vyhrajeme, znovu ji postavíme, bez problémů. Fantastické místo. A Ali Baba."
Souhlasně jsem přikyvoval. Zapnuli rádio a hledali nějakou stanici. Všude vysílali to samé, agresivní projevy nebo kvílivé arabské písně. Ti dva se bavili, jeli s otevřenými okýnky, nic na světě je nezajímalo.
Naslouchal jsem zvukům města. Zastavili na světlech, zahoukali, lidi něco blábolili. Z obchodů vyhrávala hudba, všude ten klasický městský ruch. Hoši se najednou rozesmáli a začali povídat.
"Právě se díváme na tvé dva kamarády před námi," říkal jeden. "Opírají se o sebe a spí. Musí to být velice dobří kamarádi."
To bylo skvělé. Potvrdil mi, že Dinger a Stan jedou se mnou. Skvostný pocit.
Hoši začali kouřit a byli velice žoviální. Jeli jsme zhruba další půl hodiny.
"Ano, jedeme na jiné místo v Bagdádu. Tam se ti bude líbit. Hezké místo. S tou ambasádou jsme jenom žertovali."
Když jsme přijížděli kamsi, co mi popsali jako vojenskou věznici, lidi natahovali ruce přes okýnka, plácali mě po hlavě a tahali za vousy. Nic moc vážného, jen takové přátelské škádlení.
Bylo slyšet, jak zvedají mříže a otvírají bránu. Ještě kousek popojeli a vůz zastavil. Vytáhli mě z auta a přes hlavu přehodili deku. Vedli mě do nějakých dveří a pak širokou chodbou s betonovou podlahou. Slyšel jsem ozvěny hovoru, odemykaných a zamykaných zámků, cinkání řetězů a klíčů.
Uvnitř sice nebylo vlhko, zato mrazivá zima. Odvedli mě do cely. Posadili na podlahu a sundali náramky i pásku z očí. Viděl jsem vojáky v olivových uniformách a červených baretech se starými opasky typu '37 a návleky, všechno bezvadně vybělené. Patřili k vojenské policii. Zaregistroval jsem ještě důstojníka a pár hochů v civilu. Zavřeli dveře a nechali mě o samotě.
Dveře do cely byly přesně takové, za jaké by vás strčil šerif v americkém westernu. Mříže zakryté dekou, aby vězeň nemohl vykukovat ven. Přesně uprostřed stropu visela zářivka. Strop byl dost vysoko - asi čtyři a půl metru. Vpravo nahoře ještě bylo úzké okno. Procházel jím úzký proužek světla. Spodní polovina zdí byla natřena načerveno, horní narůžovo. Na první pohled to bylo všechno, co se mi nabízelo k vidění. Pak jsem spatřil nějakou arabskou čmáranici na zdi. Byly tam další obrázky holubic se spoutanýma nohama a kresba ženy.
Odkrokoval jsem si velikost cely. Tři a půl krát dva metry.
Naštpicoval jsem uši a zaslechl, jak se otevírají další dveře a zase se zavírají. Dingera a Stana zřejmě taky dávají za katr. Alespoň sedíme všichni na jednom místě. A ve srovnání s vyšetřovací vazbou je tohle přímo Buckinghamský palác. Už s námi fakticky skončili nebo co? Nebyl jsem si jist a celkem mi to bylo jedno. Tady se mi úžasně líbilo. Krásné místo.
Za čtvrt hodiny se dveře znovu otevřely. Řekl jsem si, že bude lepší, když se dám do latě a budu vůči nim projevovat jistý respekt. Když chcete obrátit situaci ve svůj prospěch, musíte se snažit a trochu si dělat přátele.
Já se pomalu pokoušel postavit a bojoval se svými zraněními, když najednou vešel do cely neznámý muž. V civilních šatech, ale přes ně maskáčovou bundu. Zhruba 160 cm vysoký s úplně bílými vlasy. Obličej mu zakrývaly hodně silné brýle a pusu roztahoval od ucha k uchu.
"Chtěl byste být se svými přáteli?" zářil jak sluníčko.
"Ano, to bych byl moc rád."
Uchopil mě za paži a vedl do jiné cely o tři ode mě. Byla prázdná.
No, jo, proběhlo mi hlavou - dobrá buzerace! Na chvilku jsem byl celý šťastný, že uvidím Dingera a Stana. Usadil jsem se na zemi a snažil se nedat najevo své pocity.
Za dvě minuty se otevřely dveře a objevil se Dinger. Padli jsme si do náruče a potřásali rukama. Za dalších pár minut se přibelhal Stan, z každé strany ho museli přidržovat strážní. V ruce nesl misku rýže. Když nás strážní zamkli a nechali o samotě, nevěřícně jsme na sebe koukali a pak jsme se rozjeli jak na kolovrátku.
"Co Chris a Vince?" ptal jsem se.
"Vince je mrtvý," říkal Stan. "Dostali ho. Já jsem se oddělil od Chrise. Nevím, co se stalo s ním. A co ti poslední tři?"
Řekl jsem mu, že Mark je mrtvý, patrně i Legs a Bob - bez ohledu na to, co mi tvrdili Iráčani.
Ztichli jsme a pustili se do jídla. Bylo slyšet kroky a cinkání klíčů v chodbě a my znovu vstali. Otevřely se dveře a vešel nějaký major. Představil se jako ředitel věznice.
"Za to, co se s vámi dělo tam, kde jste byli, nenesu zodpovědnost," řekl vynikající angličtinou - ta byla snad lepší, než moje. "Já jsem za vás zodpovědný až nyní. Dáme vám najíst a postaráme se o vás. Pokud se budete slušně chovat, budu s vámi slušně zacházet. Pokud se objeví problémy, budete potrestáni."
Jen stošedesát centimetrů, drobná postava, elegantní oděv, pečlivě upravený, vonící čistotou. Vypadal férově. Pokud budeme hrát jeho hru, bude nám fajn. Ovšem jak mluvil, všiml jsem si, že na tvářích strážných stojících za ním se nerozlévaly tak vlídné úsměvy, jako na jeho. Vypadali do poslední nitky stejně drsně jako lidi, na které jsme byli zvyklí. Jsou dost mladí a určitě nám budou chtít leccos dokázat - a sobě navzájem taky. Nepochyboval jsem, že až bude kocour pryč, strážní budou mít pré.
Jakmile major zmizel, dospěli jsme k několika rozhodnutím založeným na našich zkušenostech, školení a radách námořníka-válečného zajatce.

Zůstaneme pořád šedými muži, nikdy nedáme otevřeně najevo nějakou reakci ani nebudeme příliš důvěřiví. Ještě nejsme z té kaše venku, ještě dlouho nebudeme.
Vůči strážným budeme mít respekt. Jsou to mladí zobáci, takže je skoro jisté, že pokud bychom byli drzí nebo agresivní, dali by nám to pěkně sežrat. Když k nim zachováme úctu, třeba z nich dostaneme nějakou informaci nebo nás nějak zvýhodní, což nás přivede na půl cesty k dalšímu cíli - vytvoření nějakého přátelství. Někdy to funguje, někdy ne, ale člověk nikdy neví, dokud to nezkusí. Nevěděli jsme, jak tady budeme trčet dlouho - dny, týdny nebo třeba roky. Musíme se pokusit o navázání bratrských vztahů založených na faktu, že jsme všichni vojáci, díky čemuž třeba dostaneme léky, jídlo a malé vymoženosti.
Musíme svůj čas využít co nejlépe, abychom se trochu sebrali a připravili se na útěk, jak fyzicky, tak duševně. Fyzicky se dohromady dáme, doufejme, pokud nás budou slušně krmit. A co se duševní přípravy týče, strávíme maximum času studiem map. Věděli jsme, že se nacházíme v Bagdádu, takže pokud si zafixujeme dokonale své okolí, budeme mít aspoň nějakou šanci, když se nám podaří utéct. Únikové mapy nejsou dostatečně podrobné, aby na nich byly i ulice města, ale jsou do nich zakreslené důležité body jako řeky, solná jezera a pahorky. Nám zbývá jediné - dostat se z Bagdádu.
Nejprve se - jako obvykle - musíme naladit na nové prostředí. Snad to tady bude mít nějakou pravidelnost. Nechtěli jsme zneužít toho, že jsme pohromadě. Místní systém musíme spíš využít, a ne proti němu bojovat.
V průběhu prvního dne a noci k nám přicházeli v jednom kuse strážní. Pokaždé, když přišli, jsme vstali. Většinou jim ještě nebylo ani dvacet, takže se cítili důležitější a mocnější. Nikdy se neobjevili v menší skupině než ve třech a vždycky měli pistole. Evidentně na nás dávali pořádného majzla. Při jedné z návštěv nám sebrali boty a místo nich jsme dostali bílé plátěnky bez tkaniček.
Poprosil jsem o vodu. Vrátili se se džbánem a hrnkem. Trochu jsme upili a pak položili džbán na podlahu, jako by tam měl zůstat. Nekomentovali to.
"Jak máme chodit na záchod?" zeptal se Stan.
"Půjdete, až vám řekneme."
"Trpíme ale průjmem a bolestmi žaludku a je nám zle. Potřebujeme nějaký kbelík nebo něco."
Kbelík se objevil. Zdánlivě nepatrné vítězství, ale pro nás důležité zjištění - můžeme něco ovlivnit. První noc byla šťastná, pořád jsme se chichotali a dělali srandičky. Nedaleko jsme zaslechli mumlání a odhadovali, že jsou s námi další vězni. Nakonec se ukázalo, že sedí vpravo od nás. Nedokázali jsme odhadnout, kolik jich je.
Přímo na konci chodby byly dveře a když je strážní zapráskli, byli zřejmě z doslechu. Nikdo nám neřekl, jestli se tady dodržuje pravidlo o zákazu mluvení, ale bylo jistější počítat s tím, že ano.
Zaťukali jsme na zeď plechovým hrnkem identifikační kód, abychom zjistili, jestli je člověk ve vedlejší cele náš spojenec. Jenom člověk ze západu by dokázal rozpoznat to přátelské zaklepání v rytmu, ve kterém klepete na dveře u známého: klap, klapity, klap, klap. Na to je, samozřejmě, odezva: klap, klap. Dostali jsme očekávanou odpověď. Ten kontakt nás zase duševně povzbudil - a je možná taky. Bylo velice příjemné, že se něco stalo hned první den.
Začali jsme uvažovat o své situaci. Jsou tady ostatní členové hlídky? Je tohle přípravné stadium? Budeme tady do konce války?
"Nevěděli jsme, kam jste nám ksakru zmizeli," říkal Stan. "Vince něco blábolil o letadlech a TACBE a já s Chrisem si pamatoval zvuk tryskáčů. Vince se nám zřejmě snažil sdělit, že jste zastavili a pokusili se s nima navázat kontakt. Sedli jsme si na takový pahorek a nokťákem vás vyhlíželi, ale vy nikde. Snažili jsme se zkontaktovat vás pomocí TACBE, ale bezvýsledně. Nakonec jsme se rozhodli jít dál v naději, že když se budeme držet azimutu, tak se potkáme."
Pokračovali ještě asi čtyři hodiny v chůzi a pak se začalo rozednívat. Chris a Stan se báli, že je v té rovině chytí. Vince nebyl schopen rozhodování. Zastavil se a vrávoral ve větru, zatímco ostatní běhali kolem a hledali nějaký úkryt.
Stan našel tankový zákop zhruba 180 cm hluboký s vyjetými kolejemi hlubokými asi po kolena. Zavedli Vinceho do jedné koleje a lehli si tak, aby byl uprostřed. V noci se střídali Chris se Stanem ve spaní. Ten, který byl vzhůru, sledoval Vinceho.
Když se rozednilo, Stan udělal bleskovou prohlídku okolí. Ke svému zděšení zjistil, že tankový zákop je asi jen 600 metrů od nějakého nepřátelského ležení - jakési boudy nebo hranatého vozidla s anténami, těžko říct. Museli tam ztvrdnout až do setmění.
Začalo chumelit. Sníh brzy začal tát a kolej od tanku se plnila břečkou. Byli celí promáčení. Teplota klesala. Měli už velice málo jídla, jen pár balíčků směnek. Všechno ostatní zůstalo v bergenech.
Když se začalo stmívat, vylezli ven a postavili se do zákopu. Leželi v polozamrzlé louži dvanáct hodin. Stan vůbec necítil ruce a nohy, Chris měl omrzlé klouby. Chodili dokolečka a postrkovali Vinceho mezi sebou. Když se úplně setmělo a byl čas vyrazit, ochladilo se tak, že jediným způsobem, jak mohli odnést své zbraně ve zmrzlých rukách, bylo, dát si je do náručí jako dítě.
Vince začal brzo zaostávat. V jedné chvíli se zastavil a přivolal k sobě ostatní. Stěžoval si na ruce a mumlal, že mu zčernaly. Chris se podíval a zjistil, že má černé kožené rukavice. "Brzo budou lepší, když si je strčíš do kapes, hochu," poradil mu.
Když se znovu zastavili, Vince naprosto nevnímal. Stan a Chris se k němu přitiskli, ale k ničemu to nebylo. Museli pokračovat v chůzi, jinak by zmrzli. Byli právě na nějaké vyvýšenině, překračovali holá skaliska a velké sněhové plotny. Chris šel vpředu s kompasem, ale mráz ho ochromil. Všechno dělal strašně pomalu.
Všichni tři se od sebe odtrhli, když stoupali po mírném svahu každý svým tempem. Stan se zastavil, aby nechal Vinceho jít před sebe, chtěl na něho dávat pozor. Ale Vince se neobjevoval. Stan se rozhlížel, ale Vince nikde. Stan zavolal Chrise a oba se vraceli. V oslepující vánici viděli jen na pár metrů, takže šli zpátky po svých stopách. Dostali se na ohromnou skalnatou plochu bez sněhu. Na druhé straně své stopy nemohli najít.
Museli se rozhodnout. Oba sužovala hypotermie. Bylo šílené stát bez pohybu, museli znovu dál. Nakonec se na sebe

podívali a zamířili na vrchol kopce.
Stan s Chrisem šli celou noc, z vyvýšené oblasti se dostali zhruba v 05.30. Došli do mělkého vádí - zhruba metr hlubokého -a schoulili se k sobě. Hned po rozednění se počasí umoudřilo, vyšlo sluníčko, takže poprvé za několik dnů ucítili teplo na obličeji.
Mečení koz se ozvalo asi ve 14.00 a samozřejmě, že je objevil starý pastýř. Tenhle měl na sobě rozervaný tvídový kabát. Stan se nemohl ubránit představám, jak asi musí být teplý a jak by bylo skvělé najíst se horkého kozího masa.
Staroch vypadal celkem přátelsky a ukazoval na východ. Maloval jim do písku nějaké jídlo, dům, auto. Chris pohlédl na Stana. Zabijou ho? Ochránilo by je to před prozrazením, ale třeba ho někde někdo čeká.
Stan chtěl prohlídnout vozidlo. "Seběhnu tam, přivezu ho a vyrazíme. Do večera jsme na hranicích," prohlásil.
Určili si místo setkání, postup činnosti a varovné signály a Stan vyrazil k východu se starochem a kozami. Nechal Chrisovi svou výbavu na opasku, aby vypadal míň podezřele, a omotal si šátek kolem hlavy.
Za nějakou dobu se stařec odchýlil od směru, ale znovu ukázal rukou na východ. Stan pokračoval tím směrem.
Chatrč byla přesně tam, kde muž říkal, ale parkovala před ní dvě auta, ne jedno. Stan zhruba dvacet minut prohlížel terén. Nic se nehýbalo. Když budou klíče v zapalování, prostě nastartuje a vyrazí Když v něm nebudou, půjde do chatrče. Přijde ke dveřím, rozkopne je a zaútočí, ať je tam cokoliv.
Když docházel k autům, vyšel před barák irácký voják. Vypadal stejně překvapeně jako Stan. Hnal se k prvnímu autu a snažil se vytáhnout zbraň. Stan ho sejmul dvěstětrojkou a tělo se zhroutilo na sedadlo řidiče. Dům od něho nebyl ani dvacet metrů a dveře byly otevřená V nastalém zmatku vyběhlo ven šest nebo sedm hošanů. Stan vystřelil tři rány a zbraň se zasekla. Bylo příliš pozdě s tím něco dělat. Běžel k nejbližšímu autu, k tomu, ve kterém bylo tělo. Voják pořád chroptěl. Stan ho odstrčil. V zapalování žádný klíček. Pořád ještě šacoval vojákovi kapsy, když ucítil, jak se mu hlaveň pušky zarývá do žeber.
Stan se otočil a zíral na ně. Zůstalo jich pět. Chovali se velice nedisciplinovaně, pokřikovali na sebe a neustále řvali. Stříleli do vzduchu a do země všude kolem něho. Nečekal, že přežije. Opatrně se k němu přibližovali a pak jeden z, nich sebral odvahu a srazil ho pažbou. Ostatní se na něho okamžitě sesypali.
Strčili ho do druhého auta a odvezli na vojenskou základnu u Eufratu. Stan prodělal fázi taktického výslechu. Vyslýchali ho skoro celou noc, spoutaného, s páskou na očích. Vyšetřovatelé mluvili velice dobře anglicky. Někteří byli vycvičení v Anglii. Major, který studoval na Sandhurstu, prohlásil: " Všichni jsou z tebe teď velice smutní. Chtějí ti vzít život."
Stan odmítl říct cokoliv kromě Velké čtyřky. Tvrdě ho mlátili a přestali, až když upadl do bezvědomí. Když přišel k sobě, vytasil se s krycí historkou. Řekl jim, že studoval medicínu v Austrálii a odešel do Londýna. Díky své lékařské praxi se přes domobranu stal členem záchranářského týmu.
"Chci spolupracovat, jak jen budu moci," prohlašoval. "Jsem jen doktor, který propadl."
Vyslýchali ho i na téma medicíny a přivedli si doktora, aby potvrdil jeho verzi. Všechno šlo dobře, ale zbytek historky nějak pokulhával. Zkoumali oblast, kde se podle Stana zřítila helikoptéra, ale nenašli žádné stopy po neštěstí. "Je možné, že vrtulník znovu odstartoval," prohlašoval, ale přestávali mu věřit.
Za dva nebo tři dny Stana převezli do vyšetřovací vazby. Uvítací výbor hned začal s holemi. Donutili ho klečet před řadou vyšetřovatelů. Mlátili ho hadicemi, bičovali, tloukli holí. V jedné chvíli mu zvrátili hlavu a mávali mu doruda rozpáleným pohrabáčem před očima. Neuskutečnili svou hrozbu, že ho oslepí, ale pálili ho po celém těle.
Vyprávěli jsme Stanovi své příběhy a nakonec usnuli. V noci mě probudily žaludeční křeče. Všichni už měli průjem a nejmíň čtyřikrát za dobu, co nás přivezli, šli kadit. Člověk se tím strašně dehydruje, ale teď aspoň bylo možné ty ztráty doplňovat.
Byla černočerná tma. Ležel jsem na podlaze, relativně v bezpečí, a začal přemýšlet o domově.
V dálce se ozýval další nálet. Vysokým uzoučkým oknem probleskovaly paprsky světla. Jako obvykle mi zněly výbuchy velmi příjemně, dávaly mi pocit bezpečí - nejsme tady jediní. A, co je nejlepší, nálety vždycky znamenají možnost úniku v případě přímého zásahu.
Za svítání otvírali hlavní vchod do našeho bloku. Slyšeli jsme řinčení řetězů a klíče v zámku, pak rachot kovových dveří z vlnitého plechu, které se na druhé straně od nás otevřely. Pronikl k nám hovor a viděli jsme procházet spoustu lidí. Slyšeli jsme, jak rachotí kbelík stavěný na podlahu a pak zvuk kovové kliky, jak naráží do zdi.
A pak se ozvalo: "Russell! Russell!"
Následovala mumlavá odpověď.
Dál po chodbě se zase ozval kbelík. Pak "David! David!"
Tenhle byl stoprocentně Američan. Když zaslechl své jméno, ozval se zvučně "Jo!"
Stráže na toho Davida cosi řvaly. Pak zabouchly jeho dveře a šly dál chodbou k naší cele. Otevřely se dveře a my vyskočili. Nevěděli jsme, co máme čekat. Byli tři: jeden malý, který prohlásil, ať mu říkáme Jeral, další velký tlustý s brýlemi a mladičký hošík s kudrnatými blonďatými vlasy. Jeral nesl kbelík a ostatní ho kryli, pistole odjištěné. Zdálo se, že jsou celí žhaví předvést nováčkům v bloku svou autoritu.
"Jména?" vyptával se tlusťoch.
"Dinger, Stan, Andy," odpověděl Dinger.
Podal nám tři malé plastikové misky, do kterých odměřil malou porci směsi rýže a vody z kbelíku. Dali nám ještě dva hrnky a nalili černý tmavý čaj ze staré otlučené konvice. Připadalo mi, že jsou Vánoce.
Když zmizeli, měli jsme poprvé příležitost prohlídnout si celu za denního světla. Vysoko nad námi byl do zdi zatlučený hřebík, který vyčuhoval pár centimetrů z cementové omítky. Řekli jsme si, že se může hodit, takže mně, coby nejlehčímu, udělali stoličku a páčil jsem ho, dokud se mi ho nepodařilo vytáhnout. Dinger s ním označil místo, kam na zeď dopadá světlo, pro určitou časovou kontrolu.

Posadili jsme se a cpali se rýží - misky jsme vylízali jak kočky. Pak všichni usrkávali studený čaj a přemítali, co se stane vzápětí. Za deset minut se objevili stejní tři vojáci s majorem.
"Nyní se nacházíte v mé věznici," opakoval. "Nechci žádné prohřešky z vaší strany. Když mi způsobíte problémy, vrátím vám to i s úroky. Teď jste všichni spolu jen proto, že se velitel včera rozhodl nechat vás pohromadě. Přikázal mi, abych vás informoval, že o vás víme, jak jste nebezpeční, a že když se vyskytnou jakékoliv potíže, máme vás prostě zastřelit."
To musela být narážka na naši historku o průzkumné četě, která nás postavila do úplně jiného světla, než stáli piloti, na které byli zvyklí. Udělal ji buď z tohoto důvodu nebo proto, že jsme vypadali jako bojovníci z divočiny - vousy slepené krví, samý strup a modřina.
"Jakýkoliv pokus o útěk nebo provokaci a střílíme. Jasné?" prohlásil.
"Je možné, abychom vyprázdnili náš kbelík, pane?" zeptal jsem se. "Máme žaludeční potíže a je už téměř plný."
Vyštěkl cosi na jednoho hošana a řekl: "Ano, vezměte ten kbelík." Stan ho zvedl a šel za strážným.
Major dodal: "Dostanete jídlo, a máte štěstí, že vám ho dáme, protože jste sem přijeli zabíjet naše děti. Nesmíte se chovat hlučně - žádné mluvení, žádný křik. Jasné?"
Když mluvil, pozoroval Dinger upřeně obrys krabičky cigaret v jeho kapse na košili.
"Promiňte, pane, nemohl bych dostat cigaretu?"
Dinger se usmíval od ucha k uchu. Líná huba holé neštěstí. Snažili jsme se ze všech sil vystupovat přátelsky, mile, zdvořile a uctivě. Major si rozepnul košili a vytáhl krabičku z kapsy na tričku, které měl pod ní. Podal Dingerovi cigaretu, ale nezapálil, takže Dinger byl namydlenej. Zbytek dne strávil mlsným prohlížením té věcičky a bez ustání si ji přidržoval pod nosem.
Stan se snažil nasbírat co nejvíc informací. Zjistil, že je tam spousta cel s dveřmi zakrytými dekou nebo pytli od rýže, na kterých byl-jaká ironie-nápis: od AMERICKÉ RÝŽOVÉ ASOCIACE iráckému lidu. Na konci naší chodby byla mříž a další chodba na dvůr ukončená dalšími kovovými vraty. Tam dohlídl nejdál. Zdálo se, že všechno je uzavřeno v jednom bloku, který má jediný vchod a východ.
Připadalo nám, že máme sociální zařízení společné se strážemi. Jejich prádlo tam viselo na šňůrách. V jednom rohu stál velký barel naplněný vodou. Taky tam bylo dlouhé betonové koryto se čtyřmi nebo pěti kohoutky a klasický arabský záchod - jako obvykle ucpaný. Podle Stana to tam hrozně smrdělo.
Uplynul týden. Někdy přicházeli do naší cely třikrát denně, jindy dvakrát a nebo třeba šestkrát, sedmkrát. Slyšeli jsme, jak vojáčci pořád přecházejí sem a tam a prostě se jen tak poflakují.
Stejně nepravidelně nám nosili jídlo. Někdy se objevil kbelík s jídlem ráno, někdy pozdě odpoledne nebo za soumraku. Vždycky obsahoval rýži - polévku nebo vařenou rýži, doslova zbytky jak pro prase - i s pískem a blátem. Nikdy neopomínali zdůraznit, jakou máme kliku, že vůbec něco dostaneme. Jednou nám přinesli kosti, které měl už určitě někdo před námi v puse. Hladově jsme je zbaštili.
Zřejmě sledovali nějaký film z věznice, kde převychovávali rozhlasem, protože hned za svítání zapínali rádio, které nám vyřvávalo pod oknem. Jako by reproduktor ječel přímo do cely svou agresivní rétoriku prošpikovanou občas anglickým slovem typu 'Bush' nebo 'Amerika'. Pak následovaly modlitby a pak zas přednášky. Vypnuli ho až po západu slunce a my šíleli.
Každou noc nás bombardovali. Čas od času jsme zaslechli z města výstřely protiletecké obrany - protiletecká obrana sídlila i v našem táboře. Cítili jsme otřesy protiletadlových děl na střeše a slyšeli, jak se ostřelovači dohadují a křičí. Zdálo se, že si nikdy neuvědomili, že ve chvíli, kdy letadla slyšíte, jsou už dávno pryč z dostřelu.
V noci třináctého se ozývaly divoké přestřelky z ulic okolo věznice. Trvaly vždycky kolem dvaceti, třiceti minut. "Co se tam, kurva, děje?" komentoval to Dinger.
Zvedli mě se Stanem k úzkému okýnku a mně se podařilo natáhnout krk jen tak vysoko, že jsem viděl svítící střelu, jak pročesává horizontálně okolí. Pořád měnila směr.
"Tam musí být nějaká revoluce nebo povstání. Z jednoho místa se jakoby ozývá střelba hlavní bitvy."
O pár dní později jsme se rozhodli, že se pokusíme navázat kontakt s lidmi z ostatních cel. Věděli jsme, že chlápek vedle se jmenuje David a je Američan. S Russellem to tak jisté nebylo. Řekli jsme si, že je nějak zkontaktujeme. Když nás přistihnou, riskujeme bití nebo i něco horšího, ale usoudili jsme, že to stojí za to. Když by je pustili nebo když utečou, můžou někomu sdělit naše jména.
Když strážným končila služba, vždycky večer jako poslední zavírali hlavní dveře do chodby a pak vyšli na dvůr. Dalo se očekávat, že jakmile zaslechneme klapnout poslední dveře, budou z doslechu. Postavil jsem se k našim dveřím zakrytým krabicemi od rýže a zavolal o pomoc. Kdyby stráž zareagovala, řekl bych, že jednomu z nás je opravdu zle a potřebuje pomoc.
Nic jsme neslyšeli.
Zavolal jsem: "Davide! Davide!"
Slyšel jsem šustění a pak: "Co je? Co je?"
"Jak dlouho jsi tady?"
"Pár dní."
Řekl nám, že on a ještě jedna řidička transportu zabloudili přes hranice a byli ostřelovánl. On to dostal do žaludku, ale netuší, co se stalo s tou ženou.
"Kdo je v té další cele?"
"Pilot námořního letectva. Jmenuje se Russell."
"Russelle! Russelle!"
Ozval se a my mu řekli naše jména.

"Slyšels nás?" ptal jsem se.
Russella Sanborna sestřelili střelou Sam, když byl asi 10 000 stop nad Kuvajtem. Ve vězení seděl jen pár dní. Víc vězňů tam zřejmě nebylo. Dohodli jsme se, že se znovu pokusíme o rozhovor.
Jednou ráno, asi patnáctého nebo šestnáctého, k nám přišli strážní, my se jako obvykle postavili do pozoru a usmívali se na ně. Už jsme si to hezky nacvičili. My řekneme "Dobré ráno," oni řeknou "Dobré ráno," a pak jeden z nás jde ven a vylije kbelík.
Tentokrát úsměvy chyběly. Stráže doprovázel mladý důstojník, který na mě ukázal a prohlásil: "Ty, ty půjdeš se mnou."
Měl bílé obinadlo, které mi uvázal přes oči. Ruce mi spoutali před tělem a přes hlavu hodili deku. Díval jsem se zpod obinadla na zem. Prošli jsme dveřmi, na chvilku se zastavili, on s kýmsi mluvil, a pak pokračoval v cestě.
Šel celkem rychle a navedl mě tak blbě, že jsem vrazil přesně do lampy. Nečekaná rána mě sejmula. Z nosu mi cákala krev. Považoval to za skvělý fór. Vešli jsme do nějaké budovy, pár schodů, a pak do místnosti. Dostrkali mě ke skříni a přikázali, abych si sedl a překřížil nohy, čelem ke zdi. Dveře se zavřely. Netušil jsem, co se stane, ale čekal na nejhorší. O minutku později ze mě servali deku i obinadlo a přikázali vstát a otočit se.
Byl jsem v kanceláři. Svítilo tam silné ostré světlo. U jedné zdi stála židle a naproti ní videokamera s mikrofonem na tyči. Teď mi bylo jasné, proč nás přestali mlátit do obličeje.
Stál jsem před ředitelem věznice. Když viděl můj nos, mohl se zbláznit a pěkně toho hošánka zjebal. Já byl vůbec v hrozném stavu, takže nějaké krvácení z nosu mě moc změnit nemohlo. Odvedli mě vedle k umývadlu a řekli, abych si smyl krev. Obinadlo jsem použil jako žínku. Pak mi dali hřeben a zrcadlo a přikázali, abych si upravil vlasy. Ale s těmi jsem moc nenadělal. Byly úplně slepené krví.
Svůj obličej vidím poprvé od chvíle, co jsme odjeli z předsunuté operační základny. Vypadal jsem asi jako Ben Gunn, když ho předtím někdo vezme lopatou přes ksicht. Rostly mi špinavé hnusné vousy a loupala se kůže. Rty samý strup. Nevěřil jsem, že mě chtějí natočit na video. Trochu jsem se očistil, abych jim udělal radost, ale ne moc. Před svým publikem nechci vypadat moc zdravě.
Sedl jsem si před kameru a horečně přemýšlel o vhodném způsobu, jak bych demonstroval, že dělám něco proti své vůli. Vybavilo se mi, že za války ve Vietnamu se vraceli lidé domů do Států a byli pronásledovaní jenom proto, že podepsali nebo prohlásili něco, aby zachránili buď svůj nebo cizí život. Lidé tím pádem zjistili, že by měli dělat něco neobvyklého, když jsou před objektivem, nebo že se třeba mají podepsat levou rukou, aby každý, kdo je zná, věděl, že něco není v pořádku.
Rozhodl jsem se, že se budu snažit co nejdéle držet natažený ukazováček pravé ruky a neustále si s ním protírat levé oko. Omluva by zněla, že mě oko bolí po nárazu do lampy.
Seděl jsem a čekal. Objevil se hošánek se třemi šálky čaje a jeden mi nabídl.
"Chceme ti položit pár otázek, Andy," řekl major. "Chci, abys odpovídal před kamerou po pravdě. Pak, kdo ví, možná se dostaneš brzy domů."
"Ach, mockrát děkuji."
Kladl mi všechny otázky, které padly už dřív. Jméno, číslo, hodnost, datum narození, vyznání, podrobnosti o vrtulníku a četě blízkého průzkumu, a co jsme vůbec dělali v Iráku. Za kamerou až za světlem seděl chlápek v tmavých brýlích, jehož obličej nebylo pořádně vidět. Mluvil arabsky do videa a pak položil otázku v angličtině. Já odpovídal, on překládal. Neustále jsem si prstem třel oko a ani jednou se nepodíval do kamery. Snažil jsem se celou dobu vypadat ospale a trochu mimo sebe. Mělo to svůj smysl. Buď mi to projde nebo mi trochu naplácají. Ve skutečnosti vůbec nereagovali.
"A je to," prohlásil major asi za dvacet minut. "Teď se vrátíš zpátky."
Když jsem vstal a chystal se k odchodu, chlápek v černých brýlích se zeptal: "Víš, že nikdy nemůžete vyhrát, Andy?"
"A proč?"
"Protože jste příliš přetechnizovaní."
Znovu mi dali pásku přes oči a odváděli do vězení. Strčili mě do samostatné cely. Deprimovalo mě to. Myslel jsem, že teď, když natočili film, strávím zbytek svých dní v samotě.
Stráže přišly do naší cely s obinadlem v ruce a vyzvaly Dingera: "Teď je řada na tobě."
Dinger uviděl krev a zaklel: "Kurvafix!" Myslel si, že mě buď odkrouhli nebo to brzy udělají. V každém případě - pokud to mají v úmyslu, musí mu to udělat teď hned přímo v cele. Pak došlo k čemusi, co Stan později označil "malá tahanice", až dovnitř vpadly další stráže a daly jim pušky k hlavě. Pak ho odvedli a Stan si pomyslel: a pak jsem na tapetě já.
Před kamerou dali Dingerovi cigaretu. Co se týče kouření, Dinger má klasickou školu palce a ukazováčku, ale před objektivem kouřil elegantně, cigaretu svíral jak slečinka mezi ukazovákem a prostředníkem levé ruky.
Stan se rozhodl, že si neustále bude uhlazovat oběma rukama vlasy a dívat se do země. Když filmovali jeho, přestěhovali mě nazpátek za Dingerem. Snažili jsme se přijít na to, proč video natáčejí. Modlili jsme se, aby je ukázali v televizi a známí doma viděli, že jsme živí.
Se strážnými jsme se snažili mluvit co nejvíc o jejich rodinách.
"Kolik máte dětí? Stýská se vám po nich? Vídáte se s nimi?"
Já jsem úžasně bodoval s Jeralem. Byl to asi dvacetiletý mladíček, skutečně hubený jak lunt. Mluvil velmi dobře anglicky -ale velice omluvným tónem, který doprovázel neustálým krčením ramen.
"Já jsem opravdický bubeník," říkal. "Hraju se skupinou, která se jmenuje Queen, v bagdádském hotelu Meridien."
Jeho oblíbenci byli Boney M a Michael Jackson a pokaždé, když mě spatřil, začal prozpěvovat, "He is crazy like..."
"Ach, Andy, já bych chtěl do Londýna," říkal mi jednou. "Až přijedu, ukážeš mi Londýn? Chci si tam zahrát v hotelu."
"No jasně," pokrčil jsem rameny. "Až tahle válka skončí, budeme přátelé. A ty budeš moct přijet do Londýna."

"Jo, Andy, mám tě rád." Hleděl mi roztouženě do očí. "Mám tě rád. Máš mě taky rád?"
"Ano, taky tě mám rád, Jerale."
Hned jak vytáhl paty, jsem si to od kámošů pěkně schytal.
"Dám ti celou výplatu, když se budu moct koukat," nabízel Dinger.
"Dej mi svou roční gáži a já to neřeknu v jednotce," nabízel se Stan.
Jeral byl otravný, ale zase jsme od něj dostávali chleba navíc a útržky informací. Jednu chvíli se objevily iniciativy z Kremlu a Jeral nám říkal: "Válka už brzy skončí. Gorbačov všechno zorganizuje."
Skutečně docházelo k nějakým mírovým iniciativám, protože z ulice se ozývalo skandování a výstřely z malých zbraní. Vtrhlo k nám pár strážných a Jeral vyhrkl: "Je po válce!"
"Jak to víš?" ptal jsem se.
"Saddám Husajn podepsal nějakou smlouvu. Vysvětluje teď svému národu, že nemůže nechat umřít tolik nepřátel. On je velice soucitný."
Měřítkem jeho pravdomluvnosti pro nás bylo očekávání konce nočního bombardování. Jenže ono tenkrát ještě nepřestalo. Jeralovi to nevyšlo, ale sdělil nám, kdy začala pozemní válka.
Stan vycházel velice dobře s jedním rotmistrem, který neuměl ani slovo anglicky. Vznikla mezi nimi jistá spřízněnost a Stan s ním komunikoval prostřednictvím jiného strážného. Ptal se, kolik má dětí. Ukázalo se, že má dvě ženy a pět dětí. Stan prohlásil uznale: "Ach, to jste velmi silný muž," a ten se mohl podělat radostí.
Se strážnými jsme občas měli lehké problémy. Tu a tam nás zboulovali, když jsme vynášeli kbelík. Když byl člověk sám, troufali si. Jednou donutili Dingera, aby tancoval jak Michael Jackson. Nechávali jsme je, ať dělají, co je jim libo. Nikdy nešlo o víc, než pár kopanců a několik ran. Člověk se zhroutí k zemi, oni se zasmějou a je to.
Jindy ucpali svými hovny záchod. Odtáhli mě tam a donutili mě je vytahovat holýma rukama. Potom jsem si musel olízat prsty do čistá. Tohle považovali za absolutní bombu.
Stan šel jednou ráno s kbelíkem do umývárny. Když ho vyprázdnil, nabídli mu, že si ho může naplnit vodou z barelu. Se slovy díků za jejich laskavost ponořil kbelík do vody a dostal ohromnou pecku elektrickým proudem, která ho odhodila až na zeď. Slyšeli jsme vřeštění a jejich výbuch hysterického smíchu.
Zapojili totiž generátor a barel připojili k hlavnímu přívodu elektřiny.
Bagdád byl každou noc bombardovaný. Když bomby padaly moc blízko nebo někdo přišel o kamaráda nebo příbuzného, strážní k nám chodili a starali se o naši informovanost. Na toaletách jsme dostávali těžší nakládačky.
Uzavřeli jsme v naší trojce dohodu, že když se o něco pokusí a budeme u toho všichni tři, postavíme se na odpor.
Jednou v noci padla bomba poblíž věznice. Od začátku jsme počítali s tím, že když vznikne v našem baráku prasklina nebo díra dost velká, abychom se protáhli, zmizíme. Když totiž padají bomby tak blízko a člověk se nepohne, je dost pravděpodobné, že ho jednou stejně trefí jeho vlastní letectvo.
Tu noc došlo ke ztrátám. Slyšeli jsme křik a jekot, cítili tlakové vlny, všechna okna popraskala. Ali Babovo město fakticky dostávalo zabrat. Od brány na vnější dvůr se ozýval křik a pak rachot, jak ji otvírali. Už nám bylo jasné, co se bude dít. Samozřejmě - za chvilku otvírali dveře k celám a pustili se do Russella a Davida.
Pak k nám do cely vrazili dva hoši, mávali lampami a povykovali. Měli helmy a výbavu. Zbraně jim visely na rameni, v rukou svírali obušky.
Jakmile vtrhli dovnitř, vyskočili jsme do pozoru. Těmi obušky nás mohli klidně zabít - na to stačí jen přesná rána do hlavy. Ve filmech sice vždycky zmlátí hrdiny do bezvědomí a oni za pár minut přicházejí k sobě a vyrážejí zachraňovat svět, jenže v reálu pokud nastavíte ruku k obraně před obuškem, jednou ranou vám ji dokonale zlomí. Při pohledu na nás jim muselo dojít, že jsme připraveni k boji. Zastavili se a zírali na nás. My zase zírali na ně a oni začali couvat. Na prahu se zastavili, rozkřičeli se a předstírali, že odjišťují zbraně, ale ustoupili a práskli za sebou dveřmi. Je to vůbec možné? Možná bychom se šíleně rozesmáli, kdyby k nám nepronikalo sténání a vzdychání z dalších dvou cel.
Stejné představení jsme sehrávali ještě jednou, ale tentokrát nebylo kvůli bombardování, ale Američanovi. Zdálo se, že Amíci trpí nesnesitelným nutkáním ke vzájemné komunikaci, i když potom dostávají pravidelně výprask. Američani v našem bloku věděli, že je jich tam víc, a to je ponoukalo.
David vykřikoval: "Já bych vraždil pro Burgera Kinga!"
Jeden strážný, který byl náhodou v koupelně, to zaslechl a za pár minut tam vtrhli hošani. Jenže si to odnesl Russell, ne David. Jeho cela byla umývárně blíž a oni měli zřejmě blbý odhad. Pěkně ho zboulovali a odtáhli do trestné cely. Vrátili se a párkrát plácli i Davida a pak zamířili k nám.
Byli tři, v helmách s obušky a v pohotovosti. Vítali jsme je pohledem, který jasně říkal: "Tak do toho!"
Vycouvali a řvali: "Rozdělíme vás." Ta výhružka byla daleko děsivější, než mohlo být bití.
Jako zázrakem se ale nic nestalo. Dospěli jsme k závěru, že nic neohlásili proto, že jim přišli nadřízení na nějaký průšvih.
Stala se z nás oblíbená místní show. Strážní si přiváděli přátele a místní hodnostáře a poskakovali kolem nás a předváděli svou autoritu - odjišťovali zbraně a mířili na nás. Jednou přišel nějaký obrovský tlusťoch s pistolí značky Makarov. Odjistil ji, zvedl, zamířil na Dingera a stisknul kohoutek. Zbraň cvakla naprázdno. Strážní to zbožňovali.
Tlusťoch se rozesmál, chechtat se začali i jeho kámoši a pak my. Dingerovi se nakonec podařilo celou situaci zvrátit ve svůj prospěch a vrcholem bylo, že dostal cigáro, takže měl den jak korálek.
Každé odpoledne jsme pokračovali ve studiu map okolí, snažili se zapamatovat každý detail, abychom po úniku do zastavěné části měli nějakou představu, kde asi jsme. Připadalo mi, že za chvíli budeme tak dokonalí, že jakmile spatříme nějakou dopravní značku, hned budeme zcela přesně vědět, kde stojíme.
Zkoumání map nám zabíralo dost času, ale ve chvilkách lenošení jsme jen posedávali a klábosili. Několikrát jsem vyprávěl svůj životní příběh, takže všichni znali Peckham a mé tři bejvalky pomalu stejně dobře jako já. Stan vyprávěl o svém pobytu s rodiči ve Rhodesii. Chovali osly a obvykle jim barvili kopyta jasnými barvami. Vyprávěl nám jednu

obzvlášť povedenou historku o tom, jak jednou přišlo stádo slonů a sežralo jim všechna spadaná jablka ze sadu. Ovoce už bylo tak shnilé, že začalo kvasit a netrvalo dlouho a sloni padali, úplně namol. Když vyspávali kocovinu, objevily se opice a snědly zbytek jablek. Po hostině si vylezly na stromy a chtěly odpočívat, a zase netrvalo dlouho a taky byly namol. Jedna byla úplně mimo a spadla z větve a strhla s sebou i ostatní. Přistály na hlavě ožralého slona, který tím pádem přišel k sobě a začal pobíhat kolem dokola.
Další historka byla daleko pochmurnější. Stanovi rodiče měli domorodého sluhu - mladého kluka -, který bydlel se svou rodinou v malém domku na jejich pozemku. Jednou v noci ho zajala skupina povstalců a zastřelila ho, protože pracoval pro bílé. Mrtvé tělo bylo odtaženo k domku a pohozeno přede dveřmi jako varování pro zbytek rodiny. Varování bylo úspěšné. Brzy nato Stan narukoval do armády a dostal se k silám rychlého nasazení. Po vyhlášení nezávislosti Stan v zoufalství ze země odjel.
Snažili jsme se Stana vzdělávat ve špičkových skladbách punkové muziky. Trvalo nám tři dny, než jsme si vzpomněli na slova písničky od Jam "Down in the Tube Station at Midnight" a pak se pokoušeli je Stana naučit. Brzo to vzdal. "Já tyhle anglický sračky nechápu," posteskl si. "Neznáte, kluci, něco od Rolfa Harrise?"
Chudák Stan. Má úchylku schovávat si jídlo. I kdyby měl já nevím jaký hlad, stejně si kousínek schová pro strejčka příhodu. Stálo ho to spoustu času a vymýšlení, aby strážní jídlo nenašli, a my se pak ráno probudíme a přesvědčujeme ho, že by se měl rozdělit. Koneckonců, na co jiného máme přátele?
Taky jsme si krátili čas cvičením nebo prohlížením zranění. Dost jsem se bál zubního kazu. Stráže nám skoro vždycky naplivaly do jídla a já si živě představoval, jak hnusné irácké bakterie útočí na pahýlky mých stoliček a kazí je, a jak mi pak vypadávají všechny zuby jak domino.
Udělali jsme si kalendář. Mně bylo obzvlášť mizerně čtyřiadvacátého. Nemohl jsem se ubránit myšlence na to, co bych asi dělal, kdybych byl ten den v Anglii. Byla by Katie s námi celý den nebo bych jí jenom zavolal a popřál k narozeninám?
Ke konci měsíce se začal major objevovat daleko častěji, obvykle těsně před soumrakem. Vyprávěl nám, jak nádherný život je v Iráku po revoluci. Vysvětloval, že mají dokonalý systém zdravotní péče a že všichni staří lidé dostávají vysoké důchody. Saddám taky zajistil pro všechny vzdělání zdarma - včetně vysokoškolského, i když třeba jeli studenti na univerzitu do zahraničí.
"Naše děti čtou ve škole Shakespeara," vyprávěl jednou a ukazoval výtisk Hamleta. "Včera večer jsem seděl doma a vedle nás spadla bomba. Být či nebýt - stejně je to vůle Alláhova, ne?"
My neodpovídali a on za chvilku hučel zas: "Nezapomeňte, že tady je o vás dobře postaráno."
To byla dobrá stopa - válka je asi u konce. Neříkali jsme mu nic o tom, co dělají stráže za jeho zády. Moc by nám to nepomohlo.
"Hlavně nezapomeňte, že to, co se s vámi dělo předtím, se mnou nemá co dělat," opakoval. Muselo mu být jasné, že válka končí v jejich neprospěch, a snažil se myslet na zadní kolečka.
Jednou v noci jsme zaslechli, jak se otevírají dveře do haly a zazněl zvuk jako vzdychání a sténání. Nesnáším, když se brány otevírají v noci, člověku to přináší obrovskou nejistotu. Ze zvuků bylo jasné, že přivezli nějakého vězně a strčili ho do cely. Pak se ozvalo mumlání a najednou dlouhý šílený křik. Další noc jsme se s ním spojili. Jmenoval se Joseph Small, volací znak Alleycat. Byl major, letec u amerického námořního letectva. Toho chudáka sestřelili zřejmě poslední den pozemní války, aspoň podle jeho řečí. Vyskočil s padákem, ale blbě přistál na stromě. Uhnal si tam otevřenou zlomeninu nohy. Iráčani mu na ni dali jenom dlahu a nechali ho být.
Zprávy byly parádní. Nejen že pozemní válka začala, ale skoro už končí a Irák dostává na prdel. Jenže Joseph Small nám přinesl i problém. Čím víc Američanů bylo v celách, tím víc se kecalo. Neposlouchali, kde chodí stráž, prostě vykřikovali, kdy se jim zachtělo a pak jsme to schytali všichni. Pořád jsem se bál, aby nás nerozdělili.
Joseph nás celkem bavil, protože si snažil vyžebrávat cigarety, ale vždycky agresivně, takže mu dali kulový. Zato Dinger, typický diplomat, byl schopen z majora cigáro vysomrovat pokaždé, když se objevil.
Nakonec jsme rozhodli nevyvolávat žádné další hovory s Američany. Necháme je, ať si povídají mezi sebou, a budeme sledovat, jestli na to stráže přijdou. Pokud ne, připojíme se k nim znovu ve snaze získat co nejvíc informací. Ohlásil někdo něco Červenému kříži? ptali jsme se. Myslí si, že jsme mrtví? Ví někdo, že žijeme?
Joseph Small nám nemohl říct nic o hlášení Červenému kříži, všichni jsme se údajně nevrátili z akce. Bush právě vyhlásil, že pokud nebudou propuštěni všichni vězňové, dojdou Spojenci až do Bagdádu. Z toho jsme měli na jednu stranu dobrý pocit: přinejmenším vyhráváme a existuje šance na naše propuštění. Jenže může nastat i opačná situace. Třeba nás nepustí. Věděli jsme, že Iráčani jsou v kontaktu s OOP. Neskončíme třeba jako nejlepší kámoši Terryho Waita stulení ke společnému radiátoru?
Naše situace měla i své humorné stránky.
"Kdo je tam?" vyštěkl nějaký hlas.
"Major Joseph Small, námořní jednotky."
"Russel Sanborn, kapitán, námořní jednotky."
"Letec?"
"Ano, pane!"
Ten nadšený tón byl jak vystřižený z Top Gun.
Stejný den, kdy se objevil Joseph Small, přivezli četaře od la-piduchů, Troye Dunlapa, na lehátku se zraněním páteře. Padl do zajetí s doktorkou, která si zlomila obě ruce a taky byla ve vězení. Zbytek skupiny Černých jestřábů po sestřelení zahynul. Samozřejmě s ním Američani bez váhání navázali kontakt.
"Major Small? Major Joseph Small? Sakra, pane, já jsem z vašeho záchranářského týmu!"
Postarali jsme se o to, aby si zapamatoval i naše jména pro případ, že ho kvůli zranění brzo pošlou domů.

Zhruba v této době skončilo bombardování, což potvrdilo Smallova slova. Nálety pro nás představovaly jakýsi barometr.
Když začnou znovu, budeme vědět, že se všechno posralo. Odpoledne se ozvaly dva údery těsně za sebou. Po prvním uletěli s velkým křikem všichni ptáci a slyšeli jsme volání ze všech stran. Naše naděje na brzké propuštění se rozplynuly s ozvěnou výbuchu.
Snažil jsem se o pozitivní myšlení. Iráčani teď dostávají pořádně na prdel i od pozemních jednotek. Podle Smallových informací je konec války záležitostí spíš dnů než týdnů. A všechno jde zřejmě dobře, když dělají nálety ve dne. Neslyšel jsem žádný protiletecký útok. Jeral potvrdil, že nad městem létají nadzvuková letadla - ale jestli jejich nebo naše, to nevěděl.
3. března brzo ráno se otevřela brána na dvůr a pak i hlavní brána věznice. Všude cinkaly klíče, ozývalo se volání a křik. Davidova cela se otevřela. Všichni jsme našpicovaly uši, aby nám nic neušlo.
Slyšeli jsme větu: "Jedete domů."
Podívali jsme se z jednoho na druhého a Stan prohlásil: "Kurva, vole, to je správnej bordel."
Naše dveře se prudce otevřely a na prahu se objevila stráž s papírem v ruce. "Stan. Dinger. Jedete domů. Počkejte tady."
Andy ne. Jeden z nejhorších okamžiků mého života. Naše nejčernější obavy se potvrdily. Budou si nechávat rukojmí.
Obrátil jsem se na Dingera, "Jestli dojedeš domů, určitě se spoj s Jilly."
Dinger i Stan mi potřásli rukou. "Neboj."
Neboj? Měl jsem už na to, abych zdrhnul.
Když jsem v cele osiřel, prvních pár hodin jsem se upřímně litoval. Člověk měl radost, že kluci jedou domů, ale to nijak nezmenšovalo můj pocit opuštěnosti. Po tolika společných týdnech.
Pro mě představovala náhlá samota téměř fyzickou bolest. Nutil jsem se k promýšlení variant plánů. Válka končí, o tom není pochyb. Věděli jsme, že Smallův nálet byl jeden z posledních, a to už je pár dní. Tak proč pustili jenom tři lidi? A pustili je opravdu?
Odpoledne se objevil major se svou svitou. "Ano, je to pravda," prohlásil. "Tví dva kamarádi jedou domů. Už brzo uvidí své příbuzné. Možná za den, možná za dva. To nevím. Ale nezapomeň - co se ti přihodilo jinde, se mnou nemá nic společného. Na mou zodpovědnost jde to, co se dělo tady. A starali jsme se o vás dobře."
Souhlasně jsem přikyvoval jako blázen. Dal mi dva pomeranče, které jsem zbaštil, hned jak vytáhl paty - i se slupkou. Hned mi bylo líp.
Později odpoledne mě vytáhli ven a vystrčili na slunce na dvůr. Vyhříval jsem se tam asi pět minut a přidali se ke mně dva strážní, kteří se začali bavit o žebříčcích nejlepších hitů. Byli sice asi o dvacet let mimo, ale neprozradil jsem jim to. Namísto toho jsem s nimi probíral přednosti různých songů Boney M a Abby a přikyvoval ze všech sil své unavené hlavy. Všichni byli celkem příjemní, takže mi bylo jasné, že je něco ve vzduchu.
Celou hodinu jsem si vyhříval kosti a cítil se skvostně. Když slunce zapadlo, vtáhli mě sice nazpátek, ale já měl naději.
Té noci se stalo cosi divného Josephu Smallovi. Ležel jsem na podlaze v cele, když jsem zaslechl, jak se otvírají jeho dveře a kdosi jde dovnitř. Ozvalo se mumlání a asi za minutu se dveře zavřely a hluk utichl. V noci nás stráže nechávaly na pokoji. Všichni tři jsme se pustili do povídání a vyptávali se, co se stalo.
"Nějaký irácký voják mi vlezl do cely," popisoval návštěvu. "Měl na sobě bojovou uniformu a byl na tom dost mizerně. Strniště, ještě v plné polní, helmu, boty rozedrané od šutrů. Vešel dovnitř, kouknul na mě, zasalutoval a odešel. Divné, Andy, kurevsky divné."
Mohli jsme jen odhadovat, že se stáhli z Kuvajtu a z nějakého podivného důvodu se mu zachtělo vidět vězně.
Další půlhodinu se všichni společně snažili přijít na to, proč někoho pustili, ale nás ne, jenže daleko jsme se nedostali.
Už druhou noc jsem nespal. Poprvé proto, že jsem měl hlubokou depku. Dnes zase vzrušením z toho, co přinese ráno.
Brzo ráno 5. března se otevřely dveře a já vyskočil a umíral zvědavostí.
Otevřely se Russelovy dveře.
"Russell Sanborn? Jedeš domů."
Pak Josephovy dveře.
"Joseph Small? Jedeš domů."
Další v pořadí byl případ na lehátku.
A poslední já.
"Andy McNab? McNab? Jo, ty pojedeš domů brzo."
Dali nám pouta a jednoho po druhém vyváděli z cel. Prošli jsme vraty na dvůr, pak hlavní bránou a k autobusu. Poprvé jsem viděl těla, která patřila k hlasům z ostatních cel. Joseph Small byl daleko starší, než jsem si představoval, chlap přes čtyřicet, který vypadal celkem dobře na to, jak moc byl zraněný. Z Russella Sanborna jsem vídal jenom oko a prst, který prostrkoval dírkou v dece a vykukoval, když jsme chodili kolem jeho trestné cely s kyblíkem sraček. V cele neměl vůbec světlo kromě toho, které pronikalo tou dírkou. Měl hluboký dunivý hlas, který budil respekt, a já čekal chlapa jak hora. Ve skutečnosti byl poměrně drobný.
Když se autobus rozjel, všichni dostali pásky na oči. Popojeli jsme dalších zhruba 25 metrů a zastavili. Zřejmě jsme přibírali další skupinku vězňů, kteří mluvili jak Saúdci. Odhadoval jsem, že vězení mělo dvě zrcadlově stejná křídla.
Autobus jel asi čtyřicet minut. Zastavili jsme a já uslyšel letecké motory. Fantazie, prolítlo mi hlavou, hned nasedneme do letadla a vyprdelíme se. Ale vystoupili jenom Saúdci. Pak začali strážní vyvolávat naše jména.
Když jsem zaslechl svoje, udělal jsem krok a oni mě odvedli do nějakého baráku, pořád s páskou na očích. Podle ozvěny se dalo odhadnout, že je nízká - menší hangár. Postavili nás do dlouhé řady, s želízky a páskami. Hlasitě tam syčely plynové lampy a vojáci přecházeli sem a tam. Slyšel jsem, jak dýchají lidi přede mnou a za mnou. Drželi nás tam

poměrně dlouho. Zase mě začal zlobit žaludek a přišla na mě slabost. Naklonil jsem se dopředu a nosem se dotkl cihlové zdi.
Náhlý křik povelů mě vzpamatoval Uslyšel jsem zlověstné kovové cvakání natahovaných kohoutků.
A máš to, říkal jsem si. Kecy o nějakém propouštění - oni nás ještě sejmou. Zhluboka jsem se nadechl a připravil se na konec.
Nic se nedělo. Stáli jsme asi pět minut v hrobovém tichu, nikdo ani nedýchal.
Bylo mi čím dál tím blběji, jak jsem stál u zdi, a nakonec jsem se zhroutil na kolena.
"Musím na záchod," zakřičel jsem.
Někdo mě popadl za ruku a strkal pryč, ale než jsme se tam dostali, pustil jsem si sračku do kalhot. Odvedli mě zpátky a postavili do řady.
Jednoho po druhém vodili do mrňavých cel. Sundali nám želízka a já prakticky nemohl v té pidicele ani rozpažit. Ale objevil jsem tři deky - absolutní luxus - a malé okýnko. V noci jsem každých pět minut bušil na dveře. Pokaždé se objevil strážný a odvedl mě na záchod, kde nade mnou stál, než jsem se vysral. Takhle jsme strávili celou noc chozením sem a tam.
Za svítání jsme dostali skvělou snídani - vajíčko, džem a chleba a horký černý čaj. To bylo celkem povzbudivé. Vykoukl jsem z cely a spatřil na podlaze hromadu starých uniforem a žluté hábity válečných zajatců s botami. Říkal jsem si, že tohle je jasný.
Hodinu po snídaní se otevřely dveře mé cely a odváděli mě chodbou do místnosti s židlí, stolem, zrcadlem, vodou a břitvou.
Takzvaný holič mě holil tak neohrabaně, že mi odlupoval malé stroupky z obličeje. Krev se mi řinula po bradě.
"Můžu to zkusit sám?" ptal jsem se.
"Ne, jsi nebezpečný muž."
Nedovolili mi potom ani osušit si obličej. Mýdlo a krev jsem si musel stírat košilí.
Dva vojáci mě odvedli do cely a přikázali, abych se svlékl. Věnovali mi jednu žlutou uniformu a moje šaty odnesli. Tiše jsem se rozloučil se svou únikovou mapou a kompasem.
"Jméno?"
"McNab."
"Dnes odjedete domů. Velice brzo."
A nasadili mi zase pásku na oči.
Cely otvírali jednu po druhé. Voják zkontroloval jméno, sundal pásku z očí a my vycházeli a stavěli se do řady. Někdo ke mně zleva přišel a nadšeně mi třásl rukou.
"Jmenuju se John Nichol," zářil.
Stiskl jsem mu ruku. Všiml si, že se dívám na zelený rolák RAF, který měl pod žlutou hazukou.
"Patnáctá peruť," řekl. "Tornáda."
Byl to fakt veselý chlapík, ale ne tak šílený jak Amíci. Ti se chovali, jako kdyby už byli zpátky ve Státech a pár strážných sebou škublo. Já se pořád kontroloval. Na konci tunelu bylo světlo, ale kdo ví, jestli to není jen další voják s lampou, který jde k nám?
Znovu nám dali pásky a postrkovali nás v dlouhém zástupu. Po pár metrech jsme znovu zastavili a nějaký voják chodil kolem naší řady a stříkal na nás nějakou dámskou voňavku. Stiskl jsem zuby. Ten smrad by nevadil, ale líh mě pořádně štípal do mizerně oholeného obličeje.
Nastoupili jsme do autobusu a za půl hodiny nám řekli, že si můžeme sundat pásky. Autobus měl záclonky, ale mně se podařilo vykouknout dírou a vidět rozbombardované mosty a budovy. I přes to vládl na ulicích čilý ruch. V autobuse bylo celkem veselo. Piloti se zdravili a strážní vpředu nečinně seděli a nechali je.
Může to být ovšem jedna obrovská bouda, takže jsem se rozhodl myslet si své.
Autobus zabrzdil u dveří hotelu Nova. Budovu obléhali vojáci a televizní štáby, mezi kterými se proplétala vozidla Červeného kříže. Teď už se mi začínalo dýchat trochu volněji.
Ve vstupní hale nás čekal dav lidí, které jsem nejdřív považoval za Iráčany, ale ukázalo se, že jsou to alžírští lékaři a ošetřovatelé. Součástí výměnné dohody mezi Saddámem a Červeným křížem bylo, že mu poskytnou zdravotnický personál pro Bagdád. Alžířani bydleli v hotelu a pomáhali v místních nemocnicích.
Zavedli nás do jedné přijímací místnosti a rozdělili podle národností kvůli dokumentaci. V hotelu nebylo ani topení ani teplá voda ani výtahy. Jenom světlo fungovalo. Červený kříž si stejně všechno přivezl včetně vlastního jídla.
Až tady se personál Červeného kříže od Iráčanů něco o nás dozvěděl. I tak byly předávané seznamy falšované. Další porušení Ženevské dohody, ale tohle bylo ve srovnání s našimi zkušenostmi z vězení zanedbatelné.
Hned jsem se snažil něco zjistit o Dingerovi a Stanoví.
"Byli už před námi propuštěni nějací vězni?" zeptal jsem se jedné ženy.
Ukázalo se, že personál Červeného kříže je pestrý - od mladých holek, kterým ještě nebylo třicet, po muže přes padesát. Byli to neobyčejně stateční a profesionální lidé. Nedokázal bych dělat jejich práci.
"Ano. Odletěli přes Jordánsko."
"Je nějaká šance se dostat ke jménům Britů?"
Našla mi seznam, ve kterém jsme objevili příjmení jak Dingera, tak Stana. Obsahoval ještě další jména mých známých. Dívka potvrdila, že my jsme poslední várka. Tak jsme to přežili jen tři, pomyslel jsem si. Všechny ty kecy o zraněných signa-listech byly jen snůška lží - kvalitní chyták, který mě měl odrovnat. Legs byl zřejmě mrtvý od chvíle, co ho Dinger opustil.
Když administrativní práce skončila, dostali jsme od Červeného kříže lísteček s číslem a všichni Evropani odešli do

třetího patra. Všiml jsem si, že nouzové východy jsou zabedněné, takže nahoru a dolů se dalo jít jen po hlavním schodišti.
Ve třetím patře bylo všechno, co jsme potřebovali. Číšník od Červeného kříže nám nosil, o co jsme si řekli - pokud to měl. Dostali jsme vařená vajíčka, ale ne dost natvrdo, protože když jsme je rozbili, vytékal z nich bílek. Stejně to ale byla nejlepší vajíčka v mém životě. Ostatní si po nich dávali sladkosti a čokoládu, ale já v té chvíli už blil na záchodě. Začal jsem znovu s prázdným žaludkem a omezil se na pivo a suchý chleba. U stolu jsme si povídali a odevšad se ozývalo: "A je to, odjíždíme."
Nevěřil jsem svým uším. Po tom všem, co jsme si prožili, jsou schopni Iráčanům věřit, že dodrží slovo...
Vypadalo to, že nás v hotelu nechají pár hodin a pak odvezou na letiště. Jeden z kluků od Červeného kříže se zeptal, jestli někomu není zima.
"Kurevská," zazněla odpověď.
Za dvě hodiny se vrátil se svetrem pro každého, které nám někdo koupil ve městě. Svetry měly podivné vzory, ale byly teplé.
Objevil se hlavní chlap z Červeného kříže a zeptal se: "Je tady Andy McNab?"
"Ano."
"Někdo dole vás chce vidět."
Když mě vedl po schodišti, ptal jsem se ho: "Odletíme už odpoledne?"
"Ještě nevíme. Kvůli počasí. Klidně to ještě může trvat, protože se ještě nevrátila letadla ze Saudské Arábie. Je strašně těžké navázat spojení - Iráčani mi nedovolili instalovat vlastní satelity. Všechny informace dostávám z třetí ruky, takže tu trčím a čekám. Je tu hrozná organizace. Vůbec nám nepomáhají. Přivezli jsme všechny ty alžírské zdravotníky, aby jim pomohli ošetřovat civilisty zraněné při bombardování, ale oni všechny civilisty z bagdádských nemocnic poslali pryč a řekli jim, ať jdou domů a uvolní lůžka pro vojáky, kteří se vracejí z fronty. Je tady takový neklid, že musejí dávat přednost vojákům.
Proto jste ve třetím patře. Dolů jsme dali Alžířany, protože jim nehrozí nebezpečí. Pak je personál Červeného kříže, a vy až nahoře, protože po vás jdou. Chtějí nějaké rukojmí, aby mohli vyjednávat. Když budete chtít sejít po tomhle schodišti, musím vás doprovázet buď já nebo někdo od Červeného kříže.
Do třetího patra ale nemůžeme dostat těžce raněné, protože nefungují výtahy a my se s nosítky nevejdeme na schodiště. Bohužel musejí zůstávat dole. Je dost možné, že sem začnou házet bomby a budou odvážet lidi. Jedinou ochranou je náš statut Červeného kříže."
Sešli jsme do vstupní haly a já hned zmerčil dva nebezpečně vyhlížející Araby, kteří seděli u recepce.
"Tajná policie," varoval mě.
Kdyby nezosobňovali takovou hrozbu, vypadali by směšně v těch svých ohromných nepadnoucích oblecích s ohrnutými nohavicemi - navíc bílé ponožky a ulízané vlasy.
"Věřte nevěřte," pokračoval šéf, "ale ti vojáci jsou tady pro vaši ochranu."
Ironie osudu. Viděl jsem vojáky, jak zastavili nějaké dva chlapy v oblecích a nepustili je dovnitř. Podle jejich gest se dalo usoudit, že mezi nimi dochází k nějakým třenicím. Už se začalo proslýchat, že bylo popraveno padesát generálů po neúspěšném pokusu změnit mocenský systém.
Prošli jsme vstupní halou.
"Když vejdeš do téhle místnosti," zdůrazňoval mi šéf, "musíš tady už zůstat. Kdybys chtěl ven, musí s tebou jít někdo z nás."
Nějaká dívka z Červeného kříže seděla na židli, kterou blokovala dveře. Klidně si četla knížku a na zemi vedle ní stála malá láhev vína, kousek chleba a sýr. Obdivoval jsem její neuvěřitelnou statečnost.
Na lehátkách tam leželo čtyři nebo pět lidí. Poznal jsem Josepha Smalla a Troye Dunlapa a zamával. Pak, když jsem se podíval na další, jsem spatřil Marka.
"Dal jsem jim jména všech, aby zjistili, jestli tu někdo není," zašklebil se.
Chtěl jsem ho obejmout a říct "To je senza, že tě vidím," ale nevydal jsem ani hlásku. Místo toho jsem jen kroutil hlavou.
"Co se ti stalo?" ptal jsem se a nedokázal zakrýt své překvapení.
Na sobě měl irácké hadry. Ležel nehybně a všude měl modřiny a jizvy od krutého bití.
"Když jsme při poslední přestřelce zalehli, utekl jsem doleva a dostal se do palby. Všude kolem byla spousta lidí. Skončil jsem v malé odvodňovací strouze. Sledovali mě a v jednu chvíli procházeli těsně kolem mé skrýše. Pak jsem se dal do pohybu a snažil se dostat pryč. Asi po půlhodině jsem uviděl světla baterek, která se míhala všude kolem, a nakonec mě našli. Nastala velká tahanice a já schytal střelu do nohy a do loktu. Hele."
Zvedl si irácké hadry. Střela mu proletěla těsně kolem kloubu. Měl neskutečnou kliku. Ráže 7.62 mu mohla klidně celou ruku urvat.
"S tou nohou to posrali," prohlásil. "Nemohl jsem se ani pohnout. Hezky mě Zkopali, odtáhli mě do náklaďáku a odvezli. Ta cesta byla kurevská. Noha mi nekontrolované nadskakovala, protože jsem ji nemohl nijak ovládat a já řval jak tur. Považovali to za skvělou zábavu. Smíchy jim málem upadly koule."
Mark ztratil hodně krve a už si myslel, že umře. Nohu mu nikdo neošetřil. Otevřenou díru jenom zafačovali a ponechali svému osudu. Celou dobu ve vězení byl nahý připoutaný k posteli a prakticky ho nechali hnít. Prošel stejným vyšetřováním jako my ostatní s jediným rozdílem, že v jeho případě se všechno odehrávalo v jeho cele.
"Šťourali se mi v ráně," vyprávěl, "a tahali mě za nohu, takže chodidlo, u kterého byla rána, poskakovalo na posteli. Šílenost. Ale srandovní bylo, že mi složili hadry na zem vedle postele. Každý den jsem se díval na zlato obalené páskou, a ti čuráci ho neobjevili asi až do poloviny mého pobytu. Pořád jsem měl únikovou mapu, kompas, všechno."

Chodívali pro něho dva hošani, kteří ho odnášeli na hajzl. Říkal jim Zdraví a Hygiena, protože to byli špinaví smradlaví stařici. Když ho nechali o samotě, dostával džbán s vodou a snažil se čistit ránu. Díra byla ucpaná kůží a hnisem, tělo se snažilo pomoct si samo. Chodidlo mu nateklo jak dýně.
"Někdy jsem řval, že chci srát a oni mi strčili pod zadek mísu a nechali mě tak celé hodiny. Chcanky byly všude, protože jsem si nemohl pomoct a ta miska byla po okraj plná hoven."
Strážní ho pravidelně bili. Hošánci si přicházeli pohrát s jeho nohou a různě ho trápili. Jeho historka byla vlastně stejná, jako ty naše. V průběhu vyšetřování někdo poznal jeho novozélandský přízvuk. Obvinili ho, že je žoldák pracující pro Izraelce.
Řekl jsem mu, že Dinger a Stan už jsou venku a brzo budou doma, a vyrukoval s našimi teoriemi o tom, co je s ostatními. Když jsme srovnávali, co se s kým dělo, poznal, že musel být ve stejném vězení, každopádně dostával nakládačku přesně stejně jako my.
Červený kříž pro nás vyžebral kávu a pak se objevila vařená večeře.
Mark měl vši, jako my všichni, a vůbec dost smrděl. Ale jeho smrad byl divný a on se bál, že může mít gangrénu.
Mluvili jsme o možných scénářích, které asi přijdou, ale pořád se vraceli k hrůzným historkám a jeden se snažil přetrumfnout druhého.
Právě jsem vyprávěl Markovi o situaci venku s tajnou policií, když se objevil jeden chlápek od Červeného kříže se zprávou, že dojde ke zpoždění. Do zítřka určitě neodjedeme kvůli letadlu. Odletělo do Saudské Arábie kvůli výměně zajatců, ale díky změně počasí nepřiletí dřív, než ráno.
Lidi od Červeného kříže znervózněli. Poslali hlídky do chodeb a ke každému vchodu a vyzbrojili je svíčkami a jídlem. Bylo jasné, že čekají divokou noc.
Dali jsme si s Markem pivo a šli na kutě. Plánoval jsem si, že se schoulím na podlahu vedle jeho nosítek, ale nestalo se tak. Vyšel jsem nahoru pro nějaké jídlo a čokoládu a usnul jsem v křesle. Lidi od Červeného kříže celou noc nezamhouřili oka, po dvou, po třech posedávali mezi námi.
Vzbudil jsem se brzo. Objevil se velitel a s úšklebkem oznámil, že je čas jít domů. Nám s Markem nastaly problémy s utajením, protože lidé z jednotky musí skrývat za každou cenu své obličeje před novináři. Šel jsem nahoru a potkal se s piloty a vysvětlil lidem od Červeného kříže svůj problém.
"V pohodě," prohlásili. "Ve stejnou dobu, kdy přijede před hotel autobus, pojednou sanitky k zadnímu východu, protože jedině tam protáhneme nosítka. Můžete jet se svým kamarádem jednou sanitkou.
Letci souhlasili s divadelním představením k odvrácení pozornosti médií - před kamerami si přes hlavu přetáhnou svetry. Záběr těchto 'stydlínů ze speciálních jednotek' obletěl celý svět.
Odjížděli jsme v konvoji. V naší sanitce seděli vpředu dva kluci od Červeného kříže a jak jsme projížděli městem, začali dělat blbosti. "Ukážeme vám Bagdád, jestli chcete. Po vaší levici," nasadil jeden z nich typický průvodcovský tón, "je ministerstvo informací. Je to celý komplex budov a přitom je zničená jenom jedna. To jsou řeči o přesném bombardování... A po vaší pravici je ministerstvo..."
Na každé ulici visely portréty Saddáma a muslimské půlměsíce. Všechno bylo zničené, ale na první pohled bylo jasné, že bombardování mělo neuvěřitelnou přesnost. Evidentně mířili na vojenské cíle. Civilní budovy v přímém sousedství ruin byly relativně neporušené.
Začal nám povídat o íránsko-iráckých výměnách zajatců, kterých se zúčastnil. Říkal, že si vyměňovali dvacetileté kluky, kteří vypadali na čtyřicet - tak je tam zmučili. Byli odepsaní. Některá zranění byla příšerná - otevřené hnijící rány.
"Tohle je bezesporu jedna z nejúspěšnějších výměn," říkal kluk. "Myslím, že je to díky tlaku jejich armády, která chce mít své vojenské síly co největší. Narůstají obavy o udržení stability. Zdá se, že nastává bezprostřední nebezpečí převratu. Čím dřív vás odsud dostanem, tím líp."
"Jsem pro," ozval se Mark.
Všímal jsem si směrovek na letiště a jak ubíhaly kilometry, narůstaly mé obavy. Asi docházelo k organizačním zmatkům, protože jsme kousek popojeli, pak zastavili, zase kousek, a zase stop. Žádné letiště jsem neviděl.
"Tohle se stává pokaždé," komentoval to řidič. "Byrokracie je ohromující."
Zahnuli jsme za roh a spatřili konvoj autobusů plný iráckých vězňů. Nevypadali moc šťastně. Hlavní terminál byl pustý. Dvě hodiny jsme proseděli a podrobovali se lehké administrativní kontrole, a pak nás konečně vyzvali k nástupu do letadla.
Vězni schopní chůze nastupovali do Swissairu 727 normálně po schůdkách vpředu. Případy na nosítkách byly nakládány zadními dveřmi. Zůstal jsem s Markem. Posádka Swissairu nás přivítala jak prezidenty a hned začali podávat kávu - se šlehačkou. Prostě nektar.
Když se letoun odlepil z ranveje, zařvali jsme jak nejdivočejší fotbaloví fanoušci. Pohlédl jsem na Marka a zašklebil se. Teď opravdu jedeme domů.
XIII
Hlavní páprda amerického kontingentu, nějaký plukovník, spustil do mikrofonu. Chtěl vše sladit tak, aby každý měl na sobě jenom hadry válečných zajatců - to vypadá dobře na kameru. Někteří si museli sundat svetry. Taky všechny organizoval, aby vycházeli v přísně stanoveném pořadí podle hodností. Nevěřil jsem svým uším. Jsme pět minut venku z iráckého zajetí a on zase nastoluje vojenský řád!
Nás s Markem se tahle šaškárna netýkala, protože bylo jasné, že neopustíme letadlo dřív, dokud se novináři nerozejdou. Právě jsme se pustili do lepkavých koblih a kávy, když kapitán oznámil, že naše dvojice sedmsetdvacetsedmiček bude mít brzy doprovod F 15 a Tornád.
Ještě to ani nedořekl a už se dvě americké F15 objevily vedle nás - jedna letěla trochu výš než druhá. Manévrovaly tak dlouho, dokud neletěly přímo nad křídly našeho letadla. Yankeeové hned vyskočili a uznale řvali své "Yo!" Jeden z

pilotů reagoval tím, že si sundal masku a zamával nám. Trošku si zašprýmoval a odletěl. Fakt skvělý pohled.
Pak se piloti pustili do akrobacie. Jeden odletěl dopředu a udělal vítězný oblouk a přistál nad druhým křídlem. Pak zase oba letěli napravo.
Teď přišla řada na Tornáda od RAF. Přiblížila se tak blízko k nám, že jsme viděli pilotům do očí. Jeden si sundal masku a pečlivě artikuloval svou lichotku: "Onani!", což doplnil, pochopitelně, typickým rychlým pohybem zápěstí. John Nichol, vězeň patřící k RAF, který mi třásl rukou, šel dopředu a promluvil si s některými z nich vysílačkou. Když uplatnili své vtípky, začali taky kroužit po obloze - a podle mého daleko líp než Yankeeové.
"Tihle tryskáčoví piloti si myslí, že jsou nejlepší," prohlásil náš kapitán. "Tak se připoutejte, prosím vás a držte se."
S těmihle slovy postavil letadlo do pozoru a předvedl nám perfektní salto. Druhé letadlo Swissairu přiletělo k nám a obě začala dělat soustředné kruhy a setkávala se uprostřed.
Ozval se děsivý křik, to když jsme přeletěli do saúdského vzdušného prostoru, a pak všechny tryskáče začaly klesat, nakreslily za sebou čáru a zmizely - zůstalo po nich jen pomalované blankytně modré nebe.
Přistáli jsme v Rijádu a dostalo se nám bouřlivého přivítání. Stáli tam snad všichni novináři z celého světa a plný počet lampasáků - včetně Stormina Normana. Vykukovali jsme s Markem z okýnka a všimli si, že jsou tam i lidi od nás. Byla to už jen otázka času. Nejdřív vystoupili Saúdci, za nimi perfektní řada dokonale oblečených Američanů. Otevřela se zadní dvířka, protože začali vykládat lehátka a rozdělovat je do sanitek. Na palubu přišli naši.
"Hodíme tě dozadu do sanitky," řekl mi jeden. "Pak hned vyrazíš za roh do C130. Odletíme, přistaneme na jiném letišti a nastoupíme na VC10, která tě odveze přímo na Kypr, kde půjdeš do nemocnice."
Nasedli jsme do C130 společně s ostatními Brity. Letěli jsme asi dvacet minut, přistáli a chytili své spojení na Kypr. Vnitřek letounu byl inteligentně přestavěný, aby lidi seděli naproti sobě.
Každému dali takzvaný denní příděl - volkmena, náhradní baterky, pěnu na holení, žiletku, slipy, mýdlo a hodinky s digitálním i obyčejným ciferníkem.
Když jsme přistáli na letišti Akrotiri, které patří RAF, už se setmělo. Zase nás vítali naši lidi. Každému přidělili nějakého ochránce-kamaráda. O mě se staral Kenny - můj starý známý. Jeho uvítací projev zněl: "Teda to mě pěkně sere, že seš pořád naživu. Měl jsem po tobě od září přebrat šichtu."
Nastalo všeobecné potřásání rukama a někdo dal kolovat láhev ginu. Jeden četař, kterému jsme říkali Mugger, měl na povel celou rekonvalescenci navrátilců ze SAS. Pobíhal po Rijádu s vypůjčeným označením dozorčího důstojníka na rukávu, aby své žádosti podpořil jakous takous autoritou, protože nikdo z jednotky pochopitelně jinak nenosil nic, co by ho prozrazovalo.
"To je škoda, že nemáte větší zpoždění," vykřikoval, "jinak bych tady mohl dělat ještě dozorčího důstojníka. Je to kurevsky příjemné."
Strčili nás do autobusu a přímo nás odváželi na izolovanou jednotku vojenské nemocnice.
Ze tmy se vynořila obrovitá mohutná Stanova postava a v těsném závěsu za ní Dinger s cigárem v ruce. Stan měl hepatitidu a necítil se nijak dobře, ale Dinger byl rozjetý na plné pecky.
"Volal jsem Jilly," říkal. "Všechno je v pohodě, nedělej si starosti o karty na telefon. Naši hošánci geniálně spojili dráty, takže linka do Británie je zadarmiko."
Mugger skočil do města sehnat pár videokazet k našemu obveselení a rotmistr jednotky B se objevil s nemocničním vozíkem naloženým chlastem na mejdan. Vytratili jsme se z nemocničního pokoje dolů do knihovny, kde se na nás chystal pořádný nálet.
Na Kypr přijel i Gordon Turnbull, psycholog a poradce RAFu, dohlédnout na zotavování zajatců.
"Co to tam máte?" zeptal se Muggera, když ho zmerčil, jak míří do knihovny.
"Video pro kluky."
"Můžu se mrknout?"
Turnbulla málem klepla pepka. Mugger nám koupil Terminátora, Profesionální zabijáky a Noční můry v Elm Street. "To nesmíš!" vypískl. "Ti hoši jsou všichni traumatizovaní!"
"Traumatizovaní?" zeptal se Mugger. "Jsou vožralí jak koně. Pojďte se podívat."
Turnbull nás zmerčil a ztropil pořádný povyk.
"Nemějte strach," uklidňoval ho Mugger. "Když začínali, všichni strašně nadávali."
Pomohl jsem Markovi do vany, kde mu z rány v noze vypadl ohromný chuchvalec kůže velikosti pořádné zátky. Pak se šlo pátrat po našem speciálním telefonu.
Ozbrojená stráž mě protáhla dolů do sklepa a zavedla k pistolníkům, kteří hlídali telefon, aby z něj nevolal každý šetřílek. Spojení fungovalo dokonale a hned napoprvé se mi podařilo dovolat Jilly.
Dopotácel jsem se do postele po tisících "Miluju tě". Když se má hlava dotkla polštáře, došlo mi, že tohle je první pořádná postel, na které spím po osmi týdnech a třech dnech.
Pár dní nás pak rentgenovali a dělali testy a zubaři mi provizorně spravili zuby. Chodili jsme na posttraumatické šokové sedánky s Gordonem Turnbullem, které vždycky trvaly jen pár minut. Ubohý Gordon, měl pořádnou žeň s tolika traumatizovaný-mi kluky, kteří se vraceli ze zajetí. Svou práci znal dobře, ale kluci měli daleko větší zájem o cokoliv jiného, než o jeho péči. Kámoši nám zorganizovali výlet do města a Červený kříž jim dal hromadu peněz. Chtěli jsme si nakoupit zboží bez cla, než budou obchody 'duty free' vybrané.
Lidi z Červeného kříže nás furt obcházeli a ptali se, jestli máme nějaké zvláštní přání, že zajedou do města a seženou cokoliv.
"Proč nám prostě nedáte peníze, my si to koupíme sami," ptal jsem se elegantně vyhlížející dámy kolem padesátky.
"S tím běž do prdele," usmála se. "Myslíš, že jsem včerejší?"
Jenže nakonec podlehla. Já si koupil džíny, trička a videokazety, jo a kufr, do kterého se to všechno narvalo. Každého

popadla slušná nákupní horečka. Po hodině nám začaly docházet peníze a Kenny byl v prdeli, protože jsme mu udělali šestisetlibrovou díru do rozpočtu. Bylo mu jasný, že se dost načeká, než mu to splatíme.
Belgičani s sebou měli zdravotnický tým - jejich forma účasti ve válce. Organizovali velký rozlučkový mejdan se žranicí a Mugger zařídil pozvání pro všechny. Bavili jsme se tam skvěle celou noc.
Ráno se potvrdilo, že mám hepatitidu - zánět jater. Když člověka nutí jíst vlastní hovna, něco to s ním udělat musí. Ostatní prohlídky ukázaly, že mám vykloubené rameno, natržené svaly na zádech, jizvu na ledvinách, popáleniny na stehnech a sníženou citlivost a hbitost v obou rukách. Jenže já se už chtěl vrátit do Anglie.
10. března jsme se sbalili a skočili na palubu VC10. Naneštěstí se neletělo přímo do Brize Nortonu. Naše VC10 představovala něco jako letecký noční taxík.
Nejdřív letěl do Laarbruchu, kde vystupovala většina posádky
265
RAFu. My seděli vzadu se staženými záclonkami, zatímco všichni letečtí důstojníci z celého Německa vítali své hochy. Bezesporu to byl ohromný návrat domů. Po všech ceremoniích nasedl nejvyšší lampasák konečně do auta. Jeho další štace - a naše taky - byla hodinu jízdy autem odsud, takže my museli čekat kdesi u Laarbruchu, aby měl čas dojet do Bruggenu. Když jsme přistáli, byl na druhém konci letiště a vítal druhou várku vězňů RAFu. Celý ceremoniál se opakoval. My mezitím vychlastali bednu whisky a pomalu začínali být opilí.
Konečně letoun zamířil do Brize Northonu. Když začal vypínat motory, k našim uším dolehl známý zvuk vrtulníků Agusta 109, které pomalu klesaly vedle letadla. Na jedné palubě byl můj velitel a Markova sestra, která bydlela v Londýně. Po krátkém přivítání jsme nastoupili do helikoptér a vyrazili do Herefordu.
Tábor byl pustý. Dvě posádky trčely ještě v Zálivu a ostatní se jako obvykle roztrousili po nejrůznějších úkolech. Pobočník přišel k helikoptéře.
"Vítejte doma," řekl. "Pojďte do kanceláře."
Práskl tam flašku šampaňského. Když ho nalíval, oznámil Muggerovi: "No a vy musíte zase nazpátek, čekají vás zítra v půl sedmé. V Saudské Arábii vás potřebují."
"Do prdele!" vyrazil ze sebe Mugger, celý schlíplý. Těšil se na pár nocí doma s paní Muggerovou.
Nám ostatním pobočník velkomyslně sdělil: "Momentálně tady není velký šrumec. Vezměte si pár dní volno."
Jeden důstojník mi nabídl, že mě sveze domů. Jakmile se objevil náš dům, poprosil jsem, ať mi zastaví.
"Odsud půjdu pěšky," říkám mu. "Potřebuju se protáhnout."
XIV
Dostalo se nám skvělého luxusu - dvou dní volna.
V pondělí jsme se šli s Jilly projít po městě. Já se navlíkl do svých starých džínů, které mi byly ovšem o hodně volnější, než když jsem je měl na sobě naposledy. Chtělo se nám jen tak bezcílně bloumat, potloukat se po známých místech, ale nakonec nás neustále potkávaly skupinky opálených kluků, kteří si vyměňovali drastické historky.
V úterý k nám přišla Kate a my strávili odpoledne sledováním Robina Hooda na videu a tréninkem tance, při kterém se vysoko vykopávají nohy.
Ve středu jsem se vracel do práce.
V jednotce chtěli zjistit, co se přesně událo a proč a jestli se z toho můžeme poučit pro příště. Naše pětka zasedla s leteckými záběry a snažila se se dát dohromady každý detail postupu od přípravy rozkazu až po propuštění z vězení. Navštívili jsme vdovy a jejich rodiny. Stan s Chrisem zůstali nějakou dobu u Vinceho manželky a bratrů a podrobně jim vylíčili, co se stalo, a snažili se je utěšit. Já zašel za Legsovou ženou a zjistil, že neupadla do letargie a stojí pevně oběma nohama na zemi. Setkání s ní mi v mnohém pomohlo. Dokázal jsem jí všechno popsat bez toho trapného omluvného tónu.
l6.března jsme si zajeli na pár dní do Aberdovey - místa naší první společné dovolené s Jilly. Tenkrát mi řekla, že to pro ni byly vůbec nejkrásnější prázdniny v životě. Čekala stejný zážitek i tentokrát, ale oběma nám docházelo, že se něco změnilo. Nedokázal bych přesně určit, co, ale všechno bylo nějak nucené. Ukončili jsme proto ten výlet dřív a zajeli za Bobovou matkou a sestrou do Bognoru. Ztráta syna a bratra je těžce zasáhla. Vůbec totiž nevěděly, že pracoval v jednotce. To netušil ani jeho rozvedený otec, který musel přerušit svou práci - měl na starosti jednu londýnskou restauraci. Žal nad synovou smrtí ho úplně fyzicky odrovnal.
Rozbor akce trval asi tři neděle. Potom nás znovu poctil návštěvou Gordon Turnbull a dvě hodiny s námi kecal v důstojnickém kasinu. Společně se svým kolegou nám dali jednoduchý test, aby zhodnotili úroveň našeho stresu. Čím výš se člověk dostane nad deset bodů, tím je víc rozhozený. My všichni jsme měli jedenáct. Gordon třináct.
Usoudili jsme, že pro manželky a přítelkyně bylo trauma daleko větší než pro nás. Musely si hodně prožít: šílenou nejistotu, kterou nemohly kvůli utajení s nikým sdílet, pak zoufalství ze zpráv, že jsme téměř určitě zahynuli - přitom o pár dní později viděly naše obličeje v televizi. Gordon Turnbull se pak věnoval speciálně jim a vysvětloval jim symptomy duševních poruch po prožitém stresu.
Když byl rozbor akce konečně u konce, oznámili nám, že bychom měli uspořádat besedu pro celou jednotku. Udělali jsme spoustu zkoušek, protože nám šlo o to, aby všechno běželo jak na drátkách. Pro každého je účast na takovém rozboru obrovskou událostí. Člověk mluví před ohromným mořem tváří. Přišel naprosto každý, od posádek helikoptér po koordinátora vyhledávacího týmu. Generál Sir Peter de la Billiére - my mu říkali DLB - byl usazen do první řady se svitou nejvyšších šarží.
Mluvili jsme dvě hodiny. Já měl úvodní slovo o přípravné fázi, o průběhu akce až k prozrazení a konečnému rozdělení skupiny. Pak každý vyprávěl svůj příběh a zdůraznil, co bylo pro něj poučné. Chris byl poslední. Měl pro nás pozoruhodnou historku.
Když Stan odešel se starcem s kozami hledat auto, měli dohodnuto, že pokud se nevrátí do 18.30, tak Chris vyrazí a

nechá Stanoví na dohodnutém místě opasek s kapsami a trochu munice. To poctivě udělal a namířil k severu podle azimutu směrem na Eufrat. Už uplynulo 36 hodin od chvíle, co jim došla voda.
Chris šel asi jen čtvrt hodiny, když za sebou spatřil světla nějakého vozidla mířícího k jejich ležení. Rozběhl se zpět v domnění, že se Stanoví podařilo sehnat auto a že jede za ním. Pak si ovšem všiml druhého páru světel. Dostal strach.
Chris šel bez zastávky celý zbytek noci. Obloha byla velice jasná - dobré podmínky pro nokťák - ale pořád strašná zima.
Asi ve 04.30 spatřil v noktivizoru pod sebou řeku. V zavodněné oblasti stály tu a tam domky a chatrče a zaslechl i štěkot psů. Jenže on zoufale potřeboval vodu, takže začal scházet k řece. Najednou zničehonic zapadl po pás do bahna. Zmítal se sem a tam a trvalo dost dlouho, než se mu podařilo vylézt. Vyčerpaný se pak zbytek cesty k řece opatrně plazil. Naplnil láhve, vypil je, a pak je naplnil znovu. Voda byla kalná a bahnitá.
Ted už skoro svítalo. Našel si malé vádí, ve kterém se skryl, ale příliš pozdě zjistil, že je asi jenom 500 metrů od malé vesničky a že do vádí je z ní vidět. Přilepil se k zemi. Snažil se usnout, ale byla strašná zima a vlhko, takže pokaždé, když zabral, nevydrželo to ani pár minut a už se budil a třásl se jak osika. Při prohlídce nohou zjistil, že mu slezly všechny nehty a že puchýře po stranách se slily v jednu dlouhou ránu, ze které se valí hnis. Tolik srandy se sedmimílovými botkami za sto liber...
Těsně po setmění znovu vyrazil a brzo musel kličkovat mezi vojenskými i civilními baráky. Připadalo mu, že jsou jich tam stovky, a výsledkem bylo, že od 18.30 do 05.00 urazil jenom deset kilometrů.
Jako další ležení si Chris zvolil místo kousek pod vrcholem dvousetmetrové vyvýšeniny. Ležel v puklině ve skále a sledoval na druhém břehu denní život vesnice - pobíhající děti, ženy v černém, různé lidi, kteří prali prádlo nebo rybařili.
Znovu vyrazil těsně po setmění a zjistil, že je ve slepé uličce -řeka po pravici a nalevo silnice. Pochod křížem krážem přes vádí ho vyčerpával, takže nakonec šel prakticky přímo po silnici. V jednom okamžiku zaslechl nějaké auto a skočil do příkopu. Nakukoval svým noktivizorem na konvoj Scudů, který mu duněl nad hlavou. Poznamenal si místo a čas a pokračoval v cestě.
Brzy nato projelo další auto a osvítilo směrovou ceduli. Chris byl v šoku. Byl o 50 kilometrů dál od hranice, než odhadoval.
To představovalo další dvě noci pochodu, což ho pořádně sebralo.
Když se začalo rozednívat, Chris nebyl s to najít si pořádné ležení a začal zmatkovat. Po chvilce pobíhání se nakonec dostal pod most přes hlavní silnici. Všechno vypadalo dobře, dokud nezaslechl chronicky známý zvuk kozích zvonců. Pasák koz se dostal na můstek a měl podle Chrise namířeno na pole na druhou stranu. Chris vylítnul ze skrýše a podařilo se mu vyškrábat asi dva metry nad břeh pod most, ještě než se starý pasák objevil. Doprovázel ho osel a neskutečné množství koz, jo, a párek psů. Bylo jasné, že ho vyčenichají. Měl zlomek sekundy na rozhodování, jestli pro jistotu starocha zastřelit nebo se dát na útěk. Psi to rozhodli za něho - proběhli kolem něho, ani se neohlédli. Zbytek průvodu taky pokračoval bez zastávky. Chris nevěřil svým očím. Ležel tak blizoučko od nich. Myslel si, že psy asi odlákal kozí pach — nebo smrad špinavých hadrů, do kterých byl zabalený staroch.
Téměř stoprocentně mohl čekat, že se budou vracet před setměním, takže musel vyrazit. Plazil se podél vádí, znehybněl pokaždé, když kolem projelo auto, což se dělo často. Terén se tu změnil ze šťavnaté zeleně k síti vádí a malým pahorkům zarostlým trnitými keři. Cesta nebyla nijak lehká. Asi po deseti kilometrech našel velkou prohlubeň v terénu, do které se uložil na zbytek dne.
Chris už dopil zásoby bahnité vody a trpěl těžkou dehydratací. Věděl, že se musí držet od Eufratu dál, protože v každé chatrči tam měli psa. Musí prostě pokračovat v naději, že někde brzo vodu najde.
Za soumraku vstal a zamířil k západu, šel několik hodin. V jednom okamžiku zaslechl sirénu upozorňující na nálet a přes noktivizor spatřil několik S šedesátek, rádiové antény a hlídky. Začal kličkovat a dostal se k malému potůčku, který protékal přes bílou skálu. Neváhal ani sekundu, odepnul si láhve a rychle je naplnil. Pak bleskově pokračoval v cestě.
Registroval zvýšenou nepřátelskou činnost a nakonec se ocitl na křižovatce mezi stanovištěm vozidel a protileteckými zbraněmi. Už skoro svítalo, takže zase zalezl pod můstek přes silnici. Tentokrát to byla skutečně používaná skládka a příšerně smrděla.
Nohy měl ve velice špatném stavu, ale nemohl s nimi celkem nic dělat. Uvelebil se vleže na svinstvu a zhluboka se napil z, jedné láhve.
Jakmile se tekutina dotkla jeho rtů, měl je v jednom ohni. Téměř vykřikl bolestí. Ti vojáci museli zřejmě hlídat něco jako chemickou fabriku a v potůčku netekla voda, ale splašky z továrny. Chris měl namále. Nebylo si čím opláchnout rozleptané rty a láhve byly k nepotřebě. Chvilku si myslel, že umírá.
Když ležel v té stoce, prožíval si slušný šok. Už dva dny nepil a teď navíc potřeboval ošetřit rty. Některé rány na rukou mu hnisaly a nohy měl v tak příšerném stavu, že k chůzi byl je musel skutečně nutit silou vůle. Věděl, že mu moc času nezbývá.
Vyrazil těsně po soumraku. Bylo zataženo a strašná tma, což znamenalo, že se patrně nedostane kolem stanoviště vozidel, aniž si ho někdo všimne. Nakonec si našel krytou trasu a belhal se vpřed, nohy ho příšerně nesnesitelně bolely. Potácel se asi hodinu a najednou spatřil záblesk na obloze. V domnění, že spustil nějaké poplašné zařízení, se Chris vrhl k zemi. Pak zaslechl výbuchy. Ohlédl se přes rameno a uvědomil si, že je to nálet na chemickou továrnu.
Věděl, že není daleko od hranic a hledal na vyvýšeném terénu hraniční věže. V dálce spatřil nějaké město, jasně osvětlené, a brzy nato našel plot z ostnatého drátu. Je město už v Sýrii nebo pořád v Iráku? A není tohle jen falešná hranice?
Kolem projela hlídka. Její existence mu potvrzovala, že se skutečně jedná o hranici, takže se rozhodl ji překročit. Našel si místo, kde byly kůly držící ostnatý drát, a začal šplhat. Poškrábal si ruce i nohy, ale podařilo se mu přelézt. Na druhé straně si sedl a znovu si všechno nechal procházet hlavou. Připadalo mu, že to město tam nemá co dělat. Ale zase bylo logické, že míří na západ.

Chris už opravdu dodělával. Při postupu vpřed se potácel a motal, absolutně dehydrovaný. V ústech už neměl ani sliny a jazyk se mu přilepil zevnitř k tváři. Při chůzi cítil v hlavě hlasité praskání jako výboje, statické elektřiny. Zahlédl záblesk a zřejmě omdlel. Probral se na zemi. Vstal a znovu se pokoušel jít. Stalo se totéž. Tentokrát se probral s obličejem v kaluži krve. Spadl na kámen a rozbil si nos. Odkulhal se do blízkého vádí a usnul.
Probral se za svítání, protože slyšel Stana, jak na něho volá a všichni byli kousek od něj. Vstal a potácel se za Stanovým hlasem. Cítil obrovskou radost, že hlídka je zase spojená. Když vyšel ven z vádí, uvědomil si náhle, že má halucinace. Bylo mu jasné, že když teď brzo neseženе vodu, je za chvilku po něm.
Nedaleko uviděl malou chatrč, možná obydlí pastevců. Chris se rozhodl, že i kdyby byl v Iráku, musí se tam dostat a sehnat vodu - třeba i násilím, když to bude třeba.
Venku nějaká žena vařila na ohni. Kolem ní skotačily děti a on v dálce zahlédl muže se stádem koz. Když se dopotácel k ohni, vyšel z domu asi devatenáctiletý chlapec a pozdravil ho. Choval se přátelsky, potřásl Chrisovi rukou a usmíval se.
"Kde to jsem?" ptal se Chris.
Chlapec nerozuměl. Zmateně pohlédl na Chrise a pak ukázal prstem za něj a s úsměvem opakoval "Irák! Irák!"
Chrisovi to došlo. Potřásl chlapci rukou a prohlásil: " Za tohle ti kurevsky děkuju."
Pozvali ho dál a nabídli mu velký hrnek vody. Vychlemtal ho najednou a okamžitě prosil o další. Nějaká stará žena s poletovaným obličejem krmila v koutě místnosti dítě. Věnovala mu bezzubý úsměv. V jediné místnosti tady byly spací rohože pro celou rodinu a sláma pro zvířata. Chris přešel k parafínovému ohřívači a nasával teplo. Děti, které si hrály venku, přiběhly dovnitř a ukazovaly mu obrázky, které namalovaly na kousky papíru. Byly to samá letadla a tanky v plamenech.
Pak přišla dovnitř žena s bochníkem právě upečeného chleba a nabídla ho Chrisovi. Dojalo ho to. Evidentně ho pekla pro rodinu. Polkl jedno sousto a okamžitě se cítil sytý. Nebezpečně se mu stáhl žaludek. Chlapec mu přinesl trochu horkého sladkého čaje. Podle Chrise to byl nejlepší čaj v jeho životě.
Chris se snažil vysvětlit, že musí najít policistu. Zdálo se, že chlapec rozumí - slíbil, že ho k nějakému přivede. Chris si sundal košili, opasek a pušku, aby vypadal míň agresivně. Všechno si zabalil do košile a strčil do plastikové tašky, kterou mu chlapec věnoval. Vyrazili za velkého mávání a úsměvů na rozloučenou, chlapec nesl tašku, zatímco Chris pokulhával za ním na svých zraněných nohou. Děti kolem nich pobíhaly, dokud chatrč nezmizela z dohledu.
Když šli asi hodinu, předjel je nějaký landrover a řidič jim nabídl, že je sveze do města. Posadili se dozadu a chlapec si s řidičem vyměnil pár zdvořilých frází, ale většinu času mlčeli. Čas od času Chris přistihl řidiče, jak na něj zírá do zpětného zrcátka.
Když vjížděli do města, vozidlo zastavilo před nějakým domem a řidič křiknul na kohosi uvnitř. Objevil se asi třicetiletý Arab, oblečený od hlavy k patě v černém. Dlouho spolu diskutovali a řidič nakonec přikázal Chrisovu příteli, aby vystoupil. Váhavě ho poslechl a Chris si všiml, že když ho zdravil, vypadal velmi ustaraně.
Jeli dál a řidič, který nakonec mluvil anglicky líp, než se zdálo, začal brebentit o válce. Byl dost rozčilený.
"Nemáte tady co dělat," říkal mu. "Tohle není naše válka." V zásadě mu chtěl sdělit asi toto: " Táhni zpátky do Iráku, ty zasraný bělochu."
Chris mu ukázal potvrzení o beztrestnosti, v němž stálo arabsky, že kdokoliv přivede jeho držitele na britskou ambasádu nebo ke spojeneckým silám, dostane odměnu 5 000 liber. Arab mrknul na papír při řízení a zastrčil ho do kapsy. Chris mu vysvětlil, že samotný papír je k ničemu, že s ním musí doručit i živé tělo. Jenom pro jistotu, aby Arabovi bylo jasné, že si nedělá srandu, mu věnoval zlý pohled.
Dojeli k nějaké garáži. Další Arab, který byl zřejmě řidičův známý, vyběhl z dílny, přešel ke dvířkům spolujezdce a když uviděl Chrise, otočil se na patě a uháněl dovnitř. Chrisovi připadalo, že ho tady asi chtějí rozkrájet na kusy a začal vytahovat z tašky bouchačku. Řidič ho popadl za rameno a Chris reagoval pořádnými šťouchanci loktem. Vyskočil z auta ve chvíli, kdy se Arab nakláněl nad jeho sedadlo. Chris prudce přibouchl dvířka, takže chlápka pořádně praštil do hlavy, a vzal nohy na ramena - respektive rychlým tempem od-kulhal.
Zahnul za roh, uviděl chlápka v uniformě ozbrojeného AK čtyřicet sedmičkou, který hlídal před nějakým bungalovem.
"Policie?" zakřičel Chris.
"Ano."
"Britský letec!"
Chlap ho rychle dostrkal do budovy, což byla, jak se ukázalo, policejní stanice. Důstojníci přecházeli po místnosti v kožených bundičkách a ve slunečních brýlích a vypadali zlověstně.
O pár minut později vešel dovnitř řidič landroveru, držel si hlavu a proklínal Brity. Chris mu rychle vytáhl z kapsy potvrzení o beztrestnosti a ukázal ho policii. Policajti se rozesmáli. Chris začínal mít pocit, že se schyluje k průšvihu. Zrovna když se začal rozhlížet po nějaké únikové cestě, jeden z policajtů přišel k řidiči a tvrdě ho udeřil do obličeje. Ostatní vyskočili a odtáhli ho ven z baráku.
"Blbeček," ušklíbl se na ně Chris, "právě se připravil o pět táců."
Než Chrise odvedli do šéfovy kanceláře, pořádně mu probrali výstroj. Hlavní velitel neuměl ani slovo anglicky - což neuměl nikdo - ale přiměl Chrise, aby napsal své jméno a nacionále na kus papíru. Chris mu napsal skutečné jméno, ale uvedl, že je zdravotník z vyhledávacího týmu.
Velitel zvedl sluchátko a písmenko po písmenku odrecitoval všechno, co mu Chris napsal. Pak si zavolal ještě jednou, což byl asi místní hovor, jak Chris odhadoval podle počtu čísel. Objevil se jeden policista s místním hábitem a šátkem na obličej a přikázal Chrisovi, aby si to navlékl. Pak ho nacpali do auta, z každé strany posadili jednoho policistu. Nenechali ho na pochybách, že je jejich vězeň a mu naprosto nebylo jasné, kam ho vezou. Klidně mohli mířit zpátky k hranicím.

Jeli asi hodinu po nějaké velké silnici v poušti a nakonec zaparkovali mezi dva mercedesy, která stály u silnice. O velké limuzíny se opíralo šest tvrdých chlápků, všichni měli sluneční brýle. Jeden svíral v ruce Makarova.
Chrisovi uvázali pásku přes oči a přinutili ho kleknout na asfalt. Donutili ho sklonit hlavu a on si říkal, že zřejmě nadešel čas popravy. Byl na sebe dost nasraný, že jim to sežral a padl do tak blbé pasti.
Několik vteřin se nic nedělo. Pak ho postavili na nohy a dostrkali na zadní sedadlo jednoho auta. Zřejmě se dobře bavili. Jeli další dvě hodiny a Chris uviděl velkou značku se šipkou. Bylo na ní jediné slovo: Bagdád.
Jeden chlápek s brýlemi prohodil: "Jo, jedem do Bagdádu. Jsi válečný zajatec. Jsme Iráčani."
Už se šeřilo a slunce zapadalo přímo před nimi. Chris byl v tomhle stadiu tak zmatený, že si neodkázal vzpomenout, kde je východ a kde západ. Pak si vzpomněl na své dětství v Tyndeside, když sledoval, jak ráno vychází slunce nad pobřežím. To přece bylo na východ, no jasně, takže oni jednou určitě na západ.
Věděl, že se nemýlí, když zahlídl nápis Damašek. Na okraj města dorazili až za tmy. Rambové típli cigára a začali si upravovat kravaty. Zastavili za jakýmsi dalším autem. Z toho vylezl chlápek a sedl si vedle řidiče do Chrisova auta. Vypadal na střední věk, elegantní hadry a navíc mluvil vynikající angličtinou.
"Jste v pořádku?" zeptal se.
"Ano, děkuji, jsem."
" Fajn. Nebojte se, už to není daleko."
Chrisovi bylo jasné, že druzí dva hošani v autě se z tohohle chlapíka můžou posrat. Když přijeli na místo a zastavili, oba dva vyskočili a otevřeli mu dveře. Chris se taky snažil vystoupit, ale upadl na kolena. Jeho nohy ten boj vzdaly. Chlápek luskl prsty a Chrise dovnitř odnesli.
Dostal se do velké kanceláře, kde ho přivítal muž v tmavomodrém blejzru a proužkované košili s kravatou. Potřásl mu rukou a cosi brebentil.
" Vítejte," překládal tlumočník.
V kanceláři byly všechny moderní vymoženosti, o kterých si člověk mohl nechat zdát: týkový nábytek od Harrodse, pozlacená AK47 na zdi, no všechno možné. Chris odhadoval, že jsou na velitelství tajné policie.
Prostřednictvím tlumočníka se ten hlavní chlap zeptal, jestli by se Chris nechtěl vykoupat. Chris přikývl a byl odveden do ložnice s koupelnou a tělocvičnou v jednom. Muž mu dal novou žiletku do strojku a rozbalil nové mýdlo a šampón a všechno položil na vanu.
Chris se zrovna chtěl začít svlékat, když dovnitř vešel nějaký mladík s krejčovským metrem. Změřil Chrisovi hrudník, pak vzal ostatní míry. Chris jen doufal, že mu bere míry na oblek, ne na rakev.
Voda ve vaně zčernala téměř v tom okamžiku, kdy se do ní ponořil, takže ji musel vyměnit. Pak se objevil další chlapec. Přinesl Chrisovi šálek kávy. Vynikající. Začal se cítit bezpečněji. Kdyby ho chtěli sejmout, neplýtvali by na něj dobrým kafem.
Pak se vrátil tlumočník a kladl mu otázky. Chris odpovídal krycí historkou. Arab vypadal zmateně, ale nic nekomentoval. Chris vylezl z vany a podíval se na sebe do zrcadla. Nevěřil svým očím. Ztratil hrozně moc váhy. Bicepsy měl stejně široké jako zápěstí. Pak se objevil kdosi další s čistým prádlem. Byl to fantastický pocit, natahovat si čisté spodky, pak bílou košili a kravatu, ponožky, boty a - zlatý hřeb - zbrusu nový proužkovaný oblek, který museli sehnat za tu půlhodinu, co strávil ve vaně - uprostřed noci. Kalhoty mu byly v pase trochu velké a šéf dost drsně seřval kluka s centimetrem. Chlapec naznačil Chrisovi, aby si je svlékl, pak je přehodil přes ruku a zmizel.
Přivedli dokonce i doktora. Ten ošetřil Chrisovi nohy a ovázal mu je. Když končil, vrátil se chlapec s kalhotami. Tentokrát seděly dokonale.
Šéf se zeptal, jestli by si Chris nedal trochu jídla a zavedl ho do jídelny. Stůl se prohýbal pod kusy masa, kebabem, zeleninou, ovocem, čerstvým chlebem. Chris do sebe obrátil litr vody a pustil se do steaku. Dokázal do sebe nasoukat jen pár soust.
Šéf si začal situaci dokonale vychutnávat a nabídl mu noční zábavu ve městě'
"Promiňte," odpověděl Chris, "ale myslím, že bych se měl dostavit na britskou ambasádu co nejdřív."
Šéf nasadil skutečně zklamaný výraz, když telefonoval na ambasádu a zařizoval, aby někdo přijel vyzvednout Chrise. Patrně se už těšil na veselou noc za služební peníze.
Když dorazil řidič z ambasády, také se šéfovi poklonil. Pak sebral Chrisovu špinavou výstroj a odnesl ji do auta, zatímco si Chris potřásal rukou s novým kámošem.
Z ambasády okamžitě poslali zprávy na spojené velitelství do High Wycombe a do Rijádu a zařídili Chrisovi odlet hned na následující večer. Od něj měli vůbec první zprávy o Bravo Two Zero od chvíle, kdy pronikla na nepřátelské území. Chris při svém útěku urazil víc než 300 kilometrů za osm nocí. Za celou tu dobu neměl nic k jídlu kromě dvou malých balíčků sušenek, o které se rozdělil s Vincem a Stanem, a prakticky nic nepil. Strašně zhubl a jeho přežití je přikládáno schopnosti těla vyživit se z vlastních zdrojů.
Trvalo dva týdny, než mohl Chris znovu chodit a až za šest týdnů se mu vrátil cit do prstů na nohou a na rukou. Ukázalo se, že místo, kde našel vodu, která mu spálila rty, je závod na zpracování uranu. Měl problémy s krví a játry díky tomu, že pil špinavou vodu z řeky, ale velice brzy se zotavil. Jeho ústupová operace patří k nejpozoruhodnějším v historii jednotky, pokud je mi známo. Překonal snad i legendární přechod Jacka Silitoea, jednoho ze skvělých mužů Davida Stirlinga, přes poušť v Severní Africe v roce 1942.
V oblasti bylo daleko víc vojska, než se očekávalo. Vlastně až po návratu jsme se dozvěděli, že nás vysadili do jedné velké vojenské oblasti. Mezi hranicí a naším prvním ležením byly umístěny dvě irácké ozbrojené divize. A jako by to nestačilo, všichni, včetně žen a dětí, v dané oblasti o nás věděli a dostali příkaz nás hledat. Dětem dali dokonce volno ze školy. Ovšem naše skóre nebylo nejhorší - podle pramenů rozvědky jsme za sebou nechali 250 mrtvých a raněných nepřátel.

Předsunutá základna dostala naše hlášení o situaci 23.1edna, ale ve velmi nejasném stavu, takže je muselo šíleně zmást. 24. ledna v 16.00 místního času - což bylo ve chvíli odhalení - obdrželi další nerozluštitelný signál. Později zachytili slabounký signál z taktické radiostanice a došlo jim, že máme problémy. A to bylo všechno, co o nás věděli do chvíle, než se Chris objevil 31. ledna v Sýrii.
Vzhledem ke ztrátě spojení a nedostatečným signálům za námi vyslali dvě záchranné mise. První, která vyrazila 26. ledna, se musela vrátit vzápětí po přeletu přes hranice, protože pilota Chinooku stihla náhlá nevolnost. Stejně to už bylo v době, kdy jsme nemohli dojít na místo setkání. Druhý pokus byl proveden 27. ledna a tentokrát to bylo společnými silami Anglie i Ameriky. Ovšem tuhle skupinu zmátl slabounký signál TACBE, domnívali se, že vychází z jižního koridoru, kam taky letěli, ale samozřejmě bezvýsledně. Americká rozvědka hlásila nějaký izraelský útok na syrské hranici, ale protože se všichni domnívali, že míříme na jih, nedávali vůbec do souvislosti s touto zprávou Bravo Two Zero.
A co se pokazilo na vysílačkách? Nic. Na každém území, kdekoliv na světě, fungují jen některé frekvence a stejně se v průběhu dne můžou měnit podle změn v ionosféře. Frekvence, které jsme dostali, byly chybné, což je ta největší smůla. To byla chyba způsobená lidským faktorem a člověk může jen doufat, že se nebude opakovat.
A co letoun včasné výstrahy a naše patnáctisekundové spojení - jediné, kterým se můžeme pochlubit? Ze záhadných důvodů jsme byli o 300 km mimo dosah. Někde na lince došlo prostě jen ke krátkému škytnutí našeho signálu. To se snad taky už nikdy víckrát nestane. Americký pilot, se kterým jsme navázali kontakt přes taktickou radiostanici, o tom podal zprávu, ale ta se dostala k našim lidem na předsunuté základně až za tři dny.
Jedna z věcí, které jsme udělali správně, bylo mé rozhodnutí zamířit raději do Sýrie než zpět na místo setkání s helikoptérou.
Slovo "prozrazení" prošlo vysílačkami jako jediné srozumitelné. Ovšem co to bez doplňujících informací může znamenat? Mohli to chápat jako možné prozrazení anebo jisté prozrazení? A navíc, mělo to být prozrazení při přestřelce nebo bez přestřelky? Plukovník prostě neměl dostatek informací, aby mohl rozhodnout o protiopatření. Určitě se rozhodoval, jestli poslat vrtulník na místo srazu nebo ne. Rozhodl, že ne, i když ho kluci z našeho mužstva ukecávali a nedávali mu pokoj. Jenže měl pravdu. Proč riskovat život jedenácti mužů - posádka letadla plus záchranářský tým - a letoun, když by letěli do neznáma? Byl jsem rád, že jsem nemusel rozhodovat o ničem podobném. Jak jsme zjistili od našich vyšetřovatelů, infiltrace Chinooku byla odhalena hned po přistání, takže bylo dobře, že tam neposlali další.
Jediným řešením pro nás po prozrazení by byla komunikace s posádkami tryskových letounů přelétajících dané území. Mohli jsme se s nimi spojit TACBE a navést je na S60 a pak zajistit řádnou exfiltraci.
Dalších několik týdnů jsme dělali rozbory pro všechny možné lidi. Jednu zkrácenou upravenou hodinovou verzi jsme přednesli Lordu Bramallovi, velícímu plukovníkovi jednotky, který nás pak za odměnu bavil při obědě. Zaujal mě svou úžasnou vitalitou ve vysokém věku. Je sice hluchý jak poleno, ale fantasticky vitální.
Taky se u nás objevil se svou svitou Schwarzkopf, se kterým jsme strávili celé dvě hodiny.
"Moc mě mrzí, co se stalo," prohlásil. "Kdybych věděl, co se tam v tu chvíli děje, nikam byste nejeli, to je jasné jak facka."
Pozval nás na senzační přátelskou večeři a byl tak laskavý, že se nám podepsal na hedvábné únikové mapy, které jsme v podstatě štípli z naší kanceláře v Rijádu.
Jeden z posledních rozborů byl vypracován pro mužstvo B. Pár dní po návratu do Británie se už většina kluků začala připravovat na jiné akce, někteří dokonce už odjeli, ale v srpnu se nám podařilo se poprvé za rok kompletně setkat a zorganizovat vlastní interní pitvu celé akce. Úspěchy SASu za nepřátelskými liniemi byly značné. 26.1edna, pouze devět dní po zahájení války, nebyly vypáleny ze sektoru západního Iráku žádné Scudy. Právě tuto oblast měla na starosti jednotka - pokrývala rozlohu desítek tisíc hektarů.
Mugger se účastnil jedné z těchto akcí. Jeho skupina vytvořená z poloviny mužstva operovala za nepřátelskými liniemi od 20. ledna. 6. února si naplánovali útok na komunikační zařízení, které mělo zásadní důležitost pro funkci Scudů. Přesun naplánovali na 7.února. Po setmění se museli dostat kilometr od cíle, provést průzkum jeho bezprostředního okolí, potvrdit rozkazy a zaútočit. Jak se ukázalo, cíl byl chráněn dvou a půl metrovou betonovou zdí s dvoumetrovým vnitřním plotem a dvěma bunkry s posádkou na každé straně. Čtyři muži měli zničit dva bunkry protitankovými střelami, případně jim měla pomoci palba z obrněných vozidel. Osm mužů se přesunulo k cíli 200 metrů přes plochý otevřený terén, aby mohlo provést demolici. Nemohli najít spínač kvůli poškození způsobenému bombardováním spojenců. Mugger se tedy rozhodl odpálit ocelový stožár. Spolu se svým gangem se mu podařilo položit nálože s časovači za pouhé dvě minuty, ale když ustupovali, dostali se do palby.
Destrukční skupina kryla cíl, ovšem všichni věděli, jak mají málo času, protože nálože měly každou chvilku explodovat. Když už zbývaly jenom sekundy, jeden kluk údajně zařval: "Časovače! Potřebujem se krýt!"
"Cože, krýt?" zařval na odpověď Mugger, který už v duchu viděl ty tuny oceli, lítající jim za chvilku kolem uší. "Krýt tě za chvilku, kurva, bude všechno!"
Jen co to dořekl, kluci na obrněných vozech zahájili krycí palbu. Protože našli svůj cíl a protože tím dočasně ochromili nepřítele, Muggerův gang se mohl pohnout. Se zbytkem lidí se dali znovu dohromady u vozidel a úspěšně si probili cestu přes nepřátelské pozice. Najednou za sebou uviděli oslepující záblesk, za kterým okamžitě následovala tlaková vlna, když nálože detonovaly. Věž se zřítila.
Vozidla a zařízení schytaly spoustu zásahů, ale oběti na životech nebyly žádné. Na druhý den se ovšem zjistilo, že si horké chvíle prožil nejen Mugger se svým gangem - i dva kluci z jiné skupiny našli díry po kulkách ve svých neprůstřelných vestách.
Při jiné příležitosti odvolal jeden velitel svou hlídku, když viděl ten plochý jednotvárný terén. Až na místě si totiž uvědomil, že je nemožné splnit daný úkol, takže posadil svou hlídku zpátky do vrtulníku a vrátil se na základnu. K

takovému rozhodnutí se dochází po nejhlubších úvahách a po zvážení veškeré zodpovědnosti a sebeúcty. Já osobně si myslím, že toto byl jeden z nejstatečnějších činů v celé válce. Rád bych se tomu člověku aspoň trochu podobal.
Iráčani našli tělo Vince Phillipse a předali ho Červenému kříži, který ho zase doručil do Británie. Těla Boba Consiglia a Steva "Legse" Lanea letěla domů stejným letadlem.
Legs dostal posmrtně medaili za zásluhy za čin, který byl v jeho nekrologu oficiálně popsán jako "neochvějné vedení". Podle mě ho skutečně prokázal nejen v přestřelkách, ale zejména při ústupové fázi. Právě Legs chtěl, abychom si našli lepší úkryt pro přepadení automobilu. Díky němu jsme nepřepadli dva nákladňáky plné ozbrojených vojáků, ale starý americký taxík. A byl to zase Legs, kdo donutil Dingera vlézt do vody, když jediné, co jim zbývalo, bylo přeplavat 500 metrů ledovou tříští Eufratu. Tomu říkám vůdčí schopnosti.
I Bob dostal stejnou medaili. Buď se rozhodl sám nebo mu nic jiného nezbývalo, ale postupoval vpřed jak posedlý a snažil se prostřílet si cestu. Díky tomu se na něho obrátila ohromná nepřátelská palba a právě to nám ostatním nepochybně pomohlo k úniku. Dostal to do hlavy a střela mu vylétla oblastí žaludku a zapálila bílý fosforový granát, který měl u sebe. Smrt nastala okamžitě.
Jak je naším zvykem, dražili jsme majetek padlých. Každý kousíček jejich výstroje jsme vydražili za nejvyšší sumu a výtěžek věnovali nejbližším příbuzným nebo uložili do fondů jednotky. Neberte to jako morbidní čin, patří to prostě k obyčejům jednotky. Pokud bychom si měli dělat přespříliš velké starosti o zraněné a mrtvé, strávili bychom patrně zbytek života v blázinci. Člověk se uvolní, když všechny a všechno bere s nadhledem. Jednou nám v horách jeden kluk spadl a trvalo tři hodiny, než jsme dostali tělo zpátky do základního tábora. Musela pro něho přiletět helikoptéra a borťák se hned k němu přihnal a vybíral mu z kapes rum a čokoládu.
"Přece je teď, kurva, už nebude potřebovat, ne?" prohlásil a měl úplnou pravdu. Než se ostatní zmohli na slovo, stáhl klukovi svetr a byl v čudu. Po návratu do Herefordu jsme všechnu jeho výzbroj a výstroj vrátili a vydražili. To ale neznamená, že vám ho není líto. Klukovi, co je mrtvý, už je to stejně jedno a navíc i on býval na aukcích jiných padlých a dělal to samé.
Bob měl v práci ve skříňce obrovské mexické sombrero, typický turistický suvenýr, který, a to vím přesně, ho stál jenom deset dolarů, protože jsem ho kupoval s ním. Dělal jsem si z něho při každé příležitosti šílenou srandu, že utrácí peníze za takové kraviny. Na jeho aukci se ovšem kvůli tomu sombreru nějaký idiot rozloučil s víc než stovkou liber. Chvilku jsem si ho nechával doma a pak ho odnesl na jeho hrob se stuhami z jeho a Legsových vyznamenání.
Na společném pohřbu v Herefordu se vyskytly jisté problémy.
Legs měl kremaci a Vinceho s Bobem pohřbili na hřbitůvku jednotky. Pak se v klubu konala pohřební hostina. Pár Vinceho mužských příbuzných mě začalo trošičku dusit. Podle jejich názoru nemohl tak drsný chlap jednoduše umřít na hypotermii. Snažil jsem se jim vysvětlit, že v takovém případě nezáleží na tom, jak je kdo silný nebo zdatný. Pokud vás hypotermie už postihne, moc toho nenaděláte. Beru to, že smutek dovádí různé lidi k různým činům, ale doufám, že za nějaký čas i Vinceho příbuzní pochopí.
Další týden jsme s Jilly využili nabídky British Airways pro veterány války v Zálivu a odletěli do Kalifornie za zlevněné letenky. Byla to skvělá dovolená a fakticky mi pomohla všechno překonat.
Za čtrnáct dní jsem byl zpátky v práci. Mark se ještě rehabilitoval, půl roku trochu klempíroval a pak se normálně vrátil ke svým povinnostem. Chris přešel do výcvikového střediska jako instruktor pro výběr. Dinger už odjel na nějakou práci ven - asi na rok. Stan byl taky pryč na dva měsíce a když se mi doktoři dovrtali v zubech a rukách, odjel jsem i já.
Epilog
Od chvíle, co jsem se vrátil, se nám šíleně zvedly účty za topení. Je přece tak krásné být v teploučku. Teď, když prší a já sedím doma, uvařím si čaj, dívám se z okna a myslím na ty chudáky přilepené někde na horských hřebenech.
Podle stresových testů, které mi postupně dělali, se ukázalo, že moje psychika nijak neutrpěla. Především samozřejmě nemám noční můry. Jsme přece jenom velcí kluci a známe pravidla hry. Všichni už někdy předtím byli krůček od smrti. Člověk ji prostě přijme jako fakt. Samozřejmě po ní netoužíte, ale někdy... Co se dá dělat, je to holt riziko povolání.
Zvláštním způsobem mám skoro radost, že jsem si prožil své irácké dobrodružství. Nechtěl bych si ho zopakovat, ale jsem rád, že se to stalo.
Některé věci ovšem ve mně zůstanou navždycky.
Cinkání klíčů.
Cvakání závory.
Rachot kovových plechů.
Nenávist k zoologickým zahradám.
Smrad vepřového.
Do armády jsem vstoupil, abych se dostal z problémů se zákonem, ale nikdy mě nenapadlo zůstat plných dvaadvacet let. Mám obrovskou kliku. V takové práci se procestuje celý svět a provozují věci, které vypadají strašně, ale v podstatě jsou ohromně zajímavé. Teď je čas jít dál a pustit se do něčeho jiného. Je mi třiatřicet, ale mám pocit, že mi táhne na sedmnáct, protože já vždycky až moc spěchal do hry na vojáky. Teď chci dělat to, po čem dávno toužím.
Naším nejlepším fórem ve vězení byla věta: "No aspoň že s nima nemůžem otěhotnět," a já se naučil, že nic není tak zlé, jak se jeví. To, co mi kdysi lezlo na nervy, mě teď nevzruší: že nefunguje auto, červené víno rozlité na novém světlém koberci, prasklá hadice u pračky, ztráta něčeho cenného. Znám teď líp i své hranice, připadám si smířlivější a sebejistější. Už nic neberu za hotovou věc. Daleko víc si cením každodenních prostých činností. Místo abych si vyjel na flám, jdu radši na procházku do parku.
Jednotka pro mě bývala prvotní, práce stála na předním místě. Teď, když Katie dorůstá do školních let, se chci postarat o to, abych je prožíval s ní.
V Bagdádu a po návratu domů mi neustále procházely hlavou různé úvahy a já přemítal, co bylo správné, a co ne.

Dospěl jsem k závěru, že některé akce byly dobré, některé špatné a některé ani takové ani makové. Ale musely se udělat. Člověk má před sebou problém, nějak ho zhodnotí a rozhodne. Jenže nerozhodnout se vůbec znamená často smrt. Měl jsem mířit přímo k hranicím a radši se neskrývat? Odpověď zní nepochybně ano. Měl jsem se vzdát Iráčanům, když mě objevili? Zase ano - vím, že jsem se zachoval správně. Jak z taktického, tak morálního hlediska.
Co se týče kladů a záporů války - no, z toho si nikdy hlavu nedělám. Jako voják vlastně beru za válčení peníze. Bylo vzrušující a já to dokonce někam dotáhl.
A pokud jde o mé vyšetřovatele, kdybych třeba zítra někoho z nich potkal tady na ulici a byl přesvědčen, že mi to projde, rozkrájím ho na kousky.